15.055-B ALT

Digitized by Google

K

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

15055-B.

Digitized by Google

Digitized by Google

SELECTIORES

ENCYCLICAE LITERAE

ET

DICTIONES SACRAE

GEORGII HAULIK DE VÁRALLYA,

DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPI ZAGRABIENSIS, ABBATIS S. MARIAE V. DE TOPUSKA, INS. ORD. S. STEPHANI REG. APOST. COMMENDATORIS, COMITATUS DE BERZENCZE SUPREMI AC PERPETUI COMITIS. S. C. ET R. A. MAJESTATIS ACTUALIS INTIMI STATUS CONSILIARII, BANALIS OFFICII IN REGNIS DALMATIAE, CROATIAE, ET SLAVONIAE IN POLITICIS ET JURIDICIS LOCUMTENENTIS REGII, SS. THEOLOGIAE DOCTORIS COLLEGIATI.

TOMUS II.

CONTINENS

DICTIONES SACRAS

IN ECCLESIA CATHEDRALI ZAGRABIENSI AD CONCIONEM HABITAS,

CUM DUPPLICI ITIDEM

APPENDICE,

QUARUM UNA ALIQUOT AD FIDELEM POPULUM OCCASIONE DISPENSATI SACRAMENTI CONFIRMATIONIS, ALTERA AD PROLES, DUM PRIMAM SACRAM COMMUNIONEM PERAGERENT, HABITAS

PARAENESES

COMPLECTITUR.

VIENNAE,

TYPIS CONGREGATIONIS MECHITHARISTICAE.

1850.

Digitized by Google

Digitized by Google

Elenchus

eorum, quae Tomo secundo continenter.

Sacrae ad Concionem dictiones in Ecclesia Cathedrali.

Et quidem: Pag.

Dominica Paschatis anno 1838. Thema: Resurrectio Salvatoris est miraculum ut credas, exemplum ut speres . . 1

Festo nativitatis Domini anno 1838. Thema: Nativitas Salvatoris tripplicem nobis impertitur pacem: cum Deo, nobiscum ipsis, et cum aliis hominibus 13

Dominica Paschatis anno 1839. Thema: Resurrectio Salvatoris nos invitat ad consectandam vitam animae, quae consistit in fide et sanctitate. 25

Festo nativitatis Domini 1840. Thema: Paupertas nati Salvatoris apprime congruit gloriae et majestati divinae . 40

Dominica Paschatis anno 1841. Thema: De rationalitate, item constantia fidei 54

Festo nativitatis Domini anno 1841. Thema: Salvator in paupertate natus, est perfectissimus magister noster . 70

Dominica Paschatis anno 1842. Thema: Quomodo comparata esse debeat fides nostra, ut dici queat firma, et viva? 86

Festo nativitatis Domini anno 1842. Thema: Nativitas Salvatoris nos ducit ad innocentiam vitae, et praeclaram in adversitatibus nobis consolationem impertitur . . 102

Dominica Paschatis anno 1843. Thema: De genuina nostra erga Deum et Salvatorem dilectione 116

Festo Paschatis anno 1844. Thema: Quomodo efficiamur nova in Christo Creatura? 130

Festo nativitatis Domini anno 1844. Thema: De pace cum proximis nostris, per nativitatem Salvatoris nobis adserta explicatius 143

Dominica Paschatis anno 1845. Thema: De periculis fidei, mediisque iis resistendi 156

Festo nativitatis Domini anno 1845. Thema: Quae sint praecipuae causae, quod multi curam salutis animae negligant? 171

Digitized by Google

Dominica Paschatis anno 1846. Thema: Quomodo cum Christo nos spiritualiter resurgere oporteat? 183
Festo nativitatis Domini anno 1846. Thema: Qualem nobis praesepe Betlehemiticum doctrinam impertiatur? . 197
Dominica Paschatis anno 1847. Thema: De unitate et sanctitate Ecclesiae Catholicae 211
Festo nativitatis Domini anno 1848. Thema: De beneficiis ex nativitate Salvatoris in nos dimanantibus . . 225
Dominica Paschatis anno 1849. Thema: In quo sita sit vera libertas, aequalitas et fraternitas? 240
Festo S. Stephani R. qua Patroni Ecclesiae Cathedralis, anno 1849. Thema: Fons verae moralitatis aeque, ac felicitatis nostrae est fides Christiano-Catholica, per S. Stephanum in regno suo stabilita 258
Festo nativitatis Domini 1849. Thema: Ad firmandam pacem, per Salvatoris nativitatem mundo illatam, perquam multum conferunt septem Ecclesiae Sacramenta . . . 276
Dominica Paschatis anno 1850. Thema: De nostris erga Deum officiis, tum internis tum externis 292

Appendix I.

Paraeneses, occasione visitationis Canonicae, et administrati Confirmationis Sacramenti, in variis locis ad populum fidelem habitae. Et quidem:

Pag.
Paraenesis 1 309
„ 2 314
„ 3 317
„ 4 320
„ 5 324
„ 6 329
„ 7 337

Appendix II.

Paraeneses, occasione primae proliumCommunionis pronunciatae. Et quidem:

Pag.
Paraenesis 1 345
„ 2 350
„ 3 355
„ 4 361
Errata corrige 369

Digitized by Google

NA VUZEM LETA 1838.

Surrexit, non est hic; ecce locus, ubi posuerunt Eum. Marc. 16, 6.

Stal se je gore, nije ovdě; nut město, gdě su ga položili.

Već od několiko vrěmena, drage duše kèrstjanske! sva, koja smo viděli i čuli vu svetih městih, žalost i turobnost su nam napèrvo stavljala; danas pako sva radost i veselje očituju. Prešestno sveto korizmeno vrěme viděli smo oltarske kipe, na zadnje ista razpela Gospona Jezuša Kristuša zakrita, svikuda čèrnu farbu, dole vzete kinče, razmetane oltare, i pred njihovim licem povaljene redovnike, pokope, grobe, turobne baklje; — danas pako farbe veselja, svetečne redovničke oprave, preštimani kinči, razsvetjeni i zmožnimi kipi odkupitelja i božjih svetcev odičeni oltari pred oči nam se postavljaju. — Sveto korizmeno vrěme skoro nikaj se drugo čulo nije vu hiži božjoj, nego žalostne pěsme, narekuvanja Jeremiaša proroka, žoltari pokore, iste orgule i zvoni su vmuknuli, i samo tužne su se čule škrebetalke; danas na suprot sva se oglasuju vu radostnih popěvkah, razveseljuju nas orgule, i zvoni, vsigdě glasi veselja čuju se; ista mati cirkva nemore od velikoće radosti zadosta ponavljati veseli Alleluja! „O v o j e, veli, d a n, k o j e g a j e v č i n i l G o s p o n, h o t e, d a s e v e s e l i m o i r a d u j e m o v u n j e m A l l e l u j a.“ Čez vrěme korizmeno hotěla je dobrotivna mati cirkva, da njezini sini skoznuju, pokoru dělaju, i zdèržavaju se od obilneših i zasitliveših, drugač slobodnih jestvinah, kak takaj od štropotlivih i občinskih razveselenjah; danas pako iste mesne

Digitized by Google

jestvine blagoslavlja, nas na veselje giblje, dapače nèkoje, drugač cělo leto navadne, molitve prikratjuje.

Kakov je, moji dragi! zrok ove tolike preměmbe, ovoga tolikoga veselja i radosti? — Zakaj mati cirkva vu ove ravno vuzmene svetke toliku cěnu postavlja, da sve one korizmene pobožnosti dèrži kakti pripravljanje za vrědno ovih svetkov sprevodjenje? — Zakaj misli i veli (kak ste razmeti mogli iz istoga malo predi prečtetoga lista oprošćenja svetoga otca Pape), zakaj, velim, misli i očituje, da vu kèrstjanskoj cirkvi nije vekšega svetka od najposvetjenešega današnjega vuzmenoga dana, i da se vu njem posvetjuje vrědnost svih drugih svetkov. — Ah! zato, dragi kèrstjeniki! zato raduje se mati cirkva, kajti mi na ovaj dan vuzmeni obslužavamo spomenek onoga dana, vu kojem odkupitelj naš Kristuš Jezuš, potlamkak za grěhe naroda člověčanskoga smèrt križa podnesel, i tri dana pokopan bi bil, s lastovitom krěpostjum gore se je stal, i nigdar više vumèrl nebude. — „Stal se je gore," rekel je Angel pobožnem, Njega izkajućem, ženam, „stal se je gore, nije ovdě; nut město, gdě su ga položili!" Zaisto ovo odičeno Gospona našega Jezuša Kristuša od smèrti gorestajanje je jeden zmed najpoglaviteših temeljov věre naše i ufanja našega; vu ovom gorestajanju Zveličitela našega, kak veli sveti Augustin, je čudo i pelda; čudo, da věruješ, pelda, da se ufaš.

Ovu punu navuka i batrivosti istinu, moji dragi! hoću vam danas raztolnačiti; — danas, kada pèrviput iz stolice ove moje k vam govoriti, i rěči zveličenja vu domorodnom jeziku vam nazvěstjati priliku imam. — Ova istina, kakgoder je za sve nas od prevelike cěne, tak je takaj sve vaše pazlivosti vrědna, koju vi, kak vu Boga i pobožnost vašu ufam se, mojemu navuku skratili nebudete.

Digitized by Google

I.

Gorestajanje Kristuševo je čudo, da věruješ.

Kolikogoder put su Židovi od nebeskoga Odkupitelja našega potrěbovali dokaze poslanja i božanstva njegovoga, i prosili od njega znamenja od zgor, nijeden im drugi dokaz nije napèrvo donesel, kak svoje buduće gorestajanje. „Pokolenje zločesto i pokvarjeno," rekel je njim, „znamenje išće, i znamenje nebude se njemu dalo, nego znamenje Jonaša proroka, ar, kakgoder bil je Jonaš vu tèrbuhu ribe tri dana i tri noći, tak bude sin člověčji vu naručaju zemlje tri dana i tri noći." To jest: stal se bude sin člověčji iz groba, potlamkak tri dana vu njem ležal bude, kakgoder Jonaš prorok iz vutrobe ribe je izišel, i ovo bude znamenje njegove božanske mogućnosti. — Nadalje opitan Zveličitelj od Pharizeušev: „kakvo nam daješ znamenje, kajti ova činiš?' to jest: s kim pokazuješ tvoju preveliku oblast, koju si vzimlješ? odgovoril je: „Raztepite cirkvu ovu, i vu trih danih ja ju podigel budem. — Mogel bi bil odkupitel napèrvo donesti stotinu drugih čudačinov, koje posréd njih je zveršil, nego nijednoga nije spomenul, odvèrnuvši ih na svoje buduće gorestajanje, kak da bi rekel: Kada aldovan budem na oltaru križnoga dreva, kada vumrem i pokopan budem, onda za tremi dani gore stanem se, i od ovud spoznali budete božansku, koja je vu meni, krěpost i oblast. — Nego zakaj je ovim ravno načinom hotel pokazati odkupitelj naš svoje božansko poslanje, i istinu navuka, kojega je nazvěščal? odgovara nam sveti Ivan Zlatovust: Kajti, veli on, vu tolnaču božanskom odlučeno je bilo gorestajanje Kristuša Jezuša za znamenje poslanja Sina božjega, i ovo moralo

Digitized by Google

je znamenku i pečat na sve druge čudačine Njegove postaviti, ter njim dokaz, temelj i jakost poděliti.“ — I zaisto, sám Odkupitelj naš dèržal je svoje gorestajanje za najvekše dokazanje svojega božanstva; ar kada je navučal, da je Otcu svojemu vu svemu jednak, povedal je napèrvo, da tretji dan od smèrti i iz groba stal se bude. Tak anda cěli dokaz i věrovanje njegovoga navuka viselo je od gorestajanja na toliko; da, ako ovo zaisto slědelo i pripetilo se bude, sva dvojnost vu božanstvo njegovo prestati mora; ako pak ovo pripetilo se nebi, tak svi ostali njegovi čudačini věrovanja nikakvoga vrědni nisu, i sve drugo prez hasne pod nikaj prejti ter zahititi bi se moralo. Kak to očivesto potvèrdjuje Sveti Pavel Apoštol: „Ako se pako nije Kristuš gore stal, ništetno i prez hasne je nazvěšćanje naše, ništetna i prez hasne je věra vaša.“ 1. Cor. 15. Obilneše nam ovo raztolnačuje Sveti Augustin: „Čudo je, veli on, za stvorenja razumna jezik i rěč Boga; najvekše čudo je gorestajanje jednoga mèrtvoga; nego med vsemi gorestajanji, koje je najčudnoviteše? — jeli nije ovo: povèrnuti življenje samomu sebi i stati se gore svojom lastovitom krěpostjum.“ — Nije anda, dragi moji! prez zroka, da je Jezuš Kristuš osobito ovo čudo napèrvo donašal za dokazati, da je zaisto sin božji. — Ar gdo zvan Boga reći bi mogel: „Oblast imam postaviti dušu moju, i nju pak nazad vzeti.“ — Mudro i temeljito opazuje s. Ambroziuš: „Bilo je, veli, pred Jezušem Kristušem viděti ljude zbudjene od mèrtvih; Elizeuš s duhom vust svojih zbudil je od smèrti sina Sunamite; Eliaš po molitvi zbudil je od smèrti sina vdovice Sareptanske i povèrnul zdravoga tužnoj i žalostnoj materi. — Nego, kak opazuje sveti Otec, ovi zadobili su nazad življenje s činom tudje krěposti, i koji su činili čuda ova,

Digitized by Google

činili su je i na drugih. Čudo pako nečuveno bilo je, da on isti člověk i zbudi od smèrti i zbudi se; i nut, ovo ravno, ovo Bog začuval i podelil je Sinu svojemu, da pokaže, da vu njemu je bil i zbudjen člověk, i zbudjavajući Bog,"

Prez dvojmbe je anda, da je gorestajanje Jezuša Kristuša istinski i svega věrovanja vrěden dokaz božanstva njegovoga. I ovo je zrok, zbog kojega Synagoga vu slepoti, nazlobi i bludnosti svojoj tèrsila se je s vsemi načini prepréčiti, da ljudi nebi věrovali gorestajanje Kristuševo; ar bili su dobro vputjeni Židovi, da, ako svět věroval bude Kristuševo gorestajanje, onda više nebude tajiti moći čast i oblast Zveličitelja i Sina božjega.

Ter vendar kaj se je pripetilo? — kaj je providnost božanska naredila? — ovo dragi kèrstjeniki: da zmed svih kotrigov věre naše, ali tak rekuć, zmed vsih čudačinov, na kojih vtemeljena je věra naša, nijeden nije, kojega istina tak očivestna i odpèrto dokazana bi bila, kak je istina gorestajanja Odkupitelja našega na toliko, — da poleg S. Augustina: „isti poganin i nevěrnik ako bi hotel istinski pretresti sve okolnosti čudačina ovoga, njega za istinskoga pripoznati bi bil prisiljen. — I kaj je bolje čudnovitoga, govori nadalje ovaj sveti navučitelj, neg da ravno one dve stvari, koje naravskim načinom morale bi bile prepréčka biti věrovanja vu gorestajanje Kristuševo, najmre nazloba Pharizeušev i nevěrovanja Apoštolov, ove ravno bile su dva načini za ovo vnogo bolje potvèrditi." — Ar komaj su zarazmeli Pharizeuši, da ja vumèrl na križnem drevu naš Zveličitelj, taki su prosili Pilatuša, da bi dal grob njegov čuvati zato, da nebi vučeniki vkrali tělo njegovo i rekli, da se je gore stal, kak je v življenju obećal, čim bi poslědnja falinga postala gorša od pèrveše. Na kaj odgovoril im je Pilatus: „imate

Digitized by Google

stražu, hote i čuvajte ga kak znate.“ — I nut taki postavili su vojničku stražu k grobu, na njega kamen kruto veliki navalili, pečat gore postavili, ter nikaj prepustili nisu, kaj bi na vekšu sigurnost služilo bilo. — I nut kaj su po ovoj skèrbljivosti zadobili? kaj je od ovud slědelo? Nikaj drugo, neg da su po tom odvèrgli i prepréčili sve najmenjše zroke dvojnosti vu pravo i istinito Kristuševo gorestajanje. Pokehdob poleg vse njihove skèrbljivosti za tremi dani tělo Zveličitelja vu grobu vendar najdeno nije, kaj su mogli drugo reći Pharizeuši, neg da su ga vučeniki noćno vrěme, kada su stražani spáli, vkrali i odnesli. Nego mudro opazuje S. Augustin veleći: Kak su mogli vučeniki pristupiti k grobu, kamen odvaliti i tělo vzeti tak, da nijeden stražan zbudil se nije? — Ako su ovi stražani spali, odkud znati, i s kakvim obrazom mogli su reći ovi speći svědoki, da su tělo Vučeniki odnesli? — ako pako spali nisu, kak su pustiti mogli, da se odnese?“ Nadalje, gdo bi věrovati mogel, da bi oni slabi i bojazljivi vučeniki tak sèrdčeni i prevzetni postati mogli, ter podufati se, zmed srědine vojničke straže, s svojom očivestnom pogibeljom, odnesti tělo iz groba, na kojem je bil pečat občinske vlasti pritišnjen? Nego postavimo, da bi oni takovu sèrdčenost i imali bili, kakov bi si cilj napèrvo staviti bili mogli, i kaj bi im bilo hasnilo, da druge vu ono vpute, kaj sami nevěruju? — ar, ako bi videli bili, da se nije Kristuš od mèrtvih gore stal, nikaj nebi bilo naravneše, neg da oni, videći se vu svojem ufanju vkanjene, odpèrto očituju falingu svoju, kaj bi Synagoga židovska s najvekšim veseljem prijela bila. Nebi oni stanovito laž potvèrdjivali bili, i nazvěšćali gorestajanje Kristuševo, kajti im ovo nikakve vugodnosti i hasne, nego vnoge težkoće i muke zrokuvalo je; ovo je na nje povleklo jal, pregone, vuze, bičovanja, i istu britku smèrt. — Ali Apoštoli, oni predi slabi ljudi, koji vu življenju meštra svoga niti presapiti nisu mogli ona, koja im je očitoval od gore-

Digitized by Google

stajanja svojega, oni, koji su vu vrěmenu muke njegove vu dvojmbu prepadali, i sva za zmišljena dèržali, koja su im po gorestajanju od istoga gorestajanja povedana bila, — ovi ravno Apoštoli na jedenput preobèrneju se, ter postaneju nazvěstitelji i mučeniki skrovnosti one, koja je predi bila predmet nevěrovanja njihovoga, — ovi ravno Apoštoli idu pred sudce i sudbene stole, ter očivesto valuju gorestajanje odkupitelja, niti nedvoje vumreti za potvèrdjenje ove istine. — Kaj je včinilo, ali kaj je včiniti moglo ovo tak naglo premě-njenje vu njih, dragi kèrstjeniki! — kaj drugo? neg najtvèr-deše vputjenje od gorestajanja njegovoga. — I nut! po ovoj ravno věri nedvojnoj gorestajanja Kristuševoga včinil je Evangelium na světu one čudnovite naprědke, — po ovoj věri včinjeno je, da božanstvo Jezuša Kristuša, proti kojemu pekel i sve zemeljske jakosti podigavale se jesu, věrovano je, i věruje se tija do kraja světa.

Premislimo samo početek cirkve Kristuševe. Nigdar nisu Apoštoli nazvěšćali Jezuša Kristuša vu Synagogah, da nebi bili i gorestajanje njegovo, kakti najjakši dokaz, kojemu se suprotstaviti nije moći, napèrvo donesli. Ovoga, rekli su, zbudil je Bog tretji dan“ (kak se čteje vu činih Apoštolskih) „Ov je, kojega Bog Otcev naših je izvisil, zbudeć ga od mèrtvih, ovoga vi razpeli jeste, nego pokazal se je zatim i pak vu novom življenju.“ — Tak gusto i vnogoput ponavljajuć Apoštoli gorestajanje Kristuševo napèrvo su donašali, kak da bi ovo bil jedini najmoćneši temelj věre i navuka onoga, kojega su nazvěšćali; (kak nam to svědoče čini Apoštolski) „s krěpostjum velikom davali su Apoštoli svědočanstvo gorestajanja Jezuša Krištuša Gospona našega.“ — Dapače i onda, kada su město izdajice Judaša hotěli drugoga izebrati Apoštola, zrok izebiranja taj napèrvo donašaju, da po tom bude obilen broj svědokov gorestajanja Kristuševoga, (kak govori glava Apoštolah S. Peter) „Po-

Digitized by Google

trěbno je, veli, da jeden zmed ovih postane s nami skupa svědok gorestajanja.“ Od toga moremo se takaj vputiti iz svědočanstva S. Ivana Zlatovusta govorećega; da su budući novi kèrstjeniki taki po valovanju věre i spoznanju gorestajanja Jezuša Kristuša prijemali sveto kèrstjenje.

Gorestajanje od smèrti Jezuša Kristuša je anda, dragi moji! jeden zmed najosebujneših temeljov věre naše, — nego ovo isto gorestajanje je takaj temelj ufanja našega.

II.

Gorestajanje je pelda, da se ufaš

Vu odičenom iz groba i od smèrti gorestajanju Odkupitelja našega imamo i mi ćutljivo i nedvojno poručanstvo našega lastovitoga nègda od smèrti gorestajanja. Kakgoder se je Kristuš na današnji dan gore stal, ovak i tělo naše, akoprem vumre, vendar se nègda po jakosti Boga našega najpravičnešega sudca gore stalo, i nazad živo postalo bude. — Ar čudnovito gorestajanje Jezuša Kristuša bil je čin njegove najvekše i vsamoguće krěposti i oblasti; ako je anda mogel s m sebe od smèrti zbuditi, jeli dvojiti moremo, da on i nas negda bude zbuditi mogel vu življenje? „Preporodil se je danas, veli S. Augustin, Zveličitelj naš s onim istim tělom, s onom istom kèrvjum, kak je bil prijet vu čistoj Děvojke vutrobi, i nut! kaj vidim izpunjeno vu njem, kak bi dvojiti mogel, da se nebude vu meni izpunilo? jeli je menje mogućen vu meni, kak je sám vu sebi, i ako vsigdar ima onu istu mogućnost, kaj nebude vsigdar ona ista čuda činiti mogel?“ — Ovak je vzel ovo dugovanje i navučal S. Pavel, veliki onaj Navučitelj narodov; „Jezuš Kristuš stal se je gore, rekel je, ova se vam, bratja, nazvěšćaju i vi věrujete; ako se je

Digitized by Google

pako Kristuš stal od mèrtvih, kak nèkoji veliju med vami, da gorestajanja nije?“ 1 Cor. 15. — Poleg navuka S. Pavla slědi jedno iz drugoga; gorestajajući Zveličitelj bude povèrnul těla naša poleg pèrveše njihove spodobe, ar veli; „bude prenapravil tělo poniznosti naše“ 2 Philip. 3. — i to ne po svojoj prošnji, kak prav opazuje S. Ivan Zlatovust, niti po sámoj krěposti zaslužbah svojih, nego po najvekšem gospodstvu i mogućnosti svojoj, koju kakti Bog-člověk ima zvèrhu vsega stvorenja, „poleg opravljenja, rěči su S. Pavla, s kojim takaj sebi vsa podvèrći more.“ 2 Philip. 3. — I ovo je zrok, da ovaj isti Navučitelj narodov ovo Zveličitelja gorestajanje naziva pèrvinu spéćih 1 Cor. 15, Zveličitelja pako pèrvorodjenoga iz mèrtvih 1 Colos. 1. — Lahko je opaziti, kak jedno iz drugoga slědi; najmre: gdě je pèrvina tamo su i kesneša, — gdě je pèrvi, tamo su za njim i slědeći; i kajti se nahadja pèrvorodjeni od mèrtvih, to jest, kajti se nahadja pèrvi, koj se je od smèrti gore stal, tak moraju biti takaj kesneši za njim, to jest svi ljudi na koncu světa imaju se gore stati od smèrti. Istina je ova tako očivesta, da S. Pavel niti malo nije dvojil reći, „Ako pako gorestajanja mèrtvih nije, tak se niti Kristuš nije od smèrti gore stal“ 1 Cor. 15.

Već iz ovih, koja sem vam, dragi moji! do sáda napèrvo donesel, kak se ufam, zadovoljno vputjeni jeste: da gorestajanje Jezuša Kristuša je jeden zmed najosebujneših kotrigov věre kèrstjanske, da ovaj čudačin je najosebujneši stup i glavni temelj, na kojim se osniva věra i ufanje naše. Nemojmo se anda čuditi, da mati cirkva dan, vu kojem se obdèržava spomenek preodičenoga gorestajanja odkupitelja našega, s tolikom pripravom i tolikim veseljem obslužava, — nemojmo

Digitized by Google

se, velim, čuditi, da ovaj osebujno dan imenuje onim danom, vu kojem hoće, da se sini njezini osebujno veseliju.

Nego iz istih mojih rěčih, koje sem vam, drage duše kèrstjanske! govoril, mogli ste v pamet vzeti, da veselje ovo, na koje nas sveta mati cirkva poziva, nije veselje tělovno, nego veselje duhovno, nije veselje sinov světa, nego je veselje sinov božjih. Ovo je veselje takovo, kakovo svět dati nemore, i zato ovoga veselja nisu delniki, niti ga nećutiju oni, koji pamet svoju samo po putih člověčanske mudrosti trudiju, kojih sva mišljenja i skèrbi samo se zadèržavaju vu spoznanju i zadobljenju čalarne srěće ovoga světa; nego veselje današnjega svetka ćutiju samo sèrca onih, koji pamet, mišljenja i želje svoje na nebeska podižu, koji se višekrat spominjaju iz buduće věkivěčnosti. Veselje ovo nije odlučeno onim, kojih želenja privezana su samo na zemeljske stvari, koji nikaj drugo ne misliju, neg kak bi mogli zadovoljiti svojemu tělu, kak pohotnosti i nasladnosti svojoj, — koji kakti čèrvi samo k zemlji prikopčeni, vu istu zemlju i kratko tèrpeću vugodnost ovoga světa svoje oči vupiraju, ter ih nigdar nepodigavaju proti nebu, niti se netèrsiju pokušati duhovna veselja. — Takovi danas nećutiju veselje, nego oni, koji znaju, kak sladek je Gospon sebe ljubećim, koji zvan ovih siromaških, nišćetnih, kratkotèrpnih, i želju člověka nigdar nezasitujućih veseljah ovoga vmèrteljnoga življenja, druga veselja išćeju, veselja prava i stalna, veselja izebranih Boga i stanovnikov stolic věkivěčnih. — Današnja radost nije odvěčtvo onih, koji vu svojem sèrcu nećutiju ogenj ljubavi božje, ljubavi bližnjega, koji se netèrsiju vu življenju svojem občuvati opravu nedužnosti i čistoće, vu dobrom zvèršeni postati, ter nikaj nemisliju menje, kak po čem vu krěposti i zvèršenosti naprědovati bi mogli, — ne, ne ovakovi, nego oni se danas raduju, vu kojih sèrcah po milošći Duha svetoga zažgan je ogenj ljubavi božje, koji svědočanstvo svoje nedužne svěsti svim kinčom ovoga světa predpostavljaju, kojih hrana je včiniti volju, obdèržavati zapovědi

Digitized by Google

otca nebeskoga, koji gladuju i žedjaju pravicu, niti nedvoje, ako bi potrébno bilo, podnesti pregone i sve težkoće zaradi kraljestva nebeskoga. — Ovo veselje, na koje nas na današnji dan poziva sveta mati cirkva, i koje preobladjuje svu ćut našu, nemogu vu sèrcu svojem poćutiti oni, koji prešestno sveto korizmeno vrěme nisu mislili, kak bi se zločestoga pajdaštva habati, grěšne prilike běžati, hmanjice popraviti, grěhe spokoriti, i milošće Stvoritelja i Odkupitelja svojega nazad se vrědnimi včiniti mogli, — koji nisu od toga mislili, da je potrébno tělu nekaj stegnuti, da ovo postane duhu pokorneše, koji zapovědi cirkvene poteptavali, za nemar dèržali i prekèršivali, ter ovak, vu onom istom blatu zemeljskih poželenj vtopljeni, vu nečistoći svoje svěsti, vuzmene svetke dočekali jesu. — Nego oni, dragi kèrstjeniki! oni ćutiju radost i veselje današnjega dana, koji, pripravljajuć se k vuzmenim svetkom, tèrsili su se sveto korizmeno vrěme na hasen duše svoje obèrnuti, koji su tělu nekaj stegnuli, da tim vekše dobičke i duhovne koristi zadobiju, koji za včinjenom marljivom i istinskom svoje svěsti izpitavanju, po svetom šakramentu pokore, povèrnuli su se vu naručaj svoga otca nebeskoga, i po svetoj pričesti postali su delniki těla i kèrvi Jezuša Kristuša odkupitelja svojega, s rěčjum: koji po obavljanju krěpostnih, pobožnih, Bogu dopadnih činov, ovoga duhovnoga veselja sebe vrědne i dostojne izkazali jesu.

Ah blaženo i odičeno Zveličitelja našega Jezuša Kristuša od smèrti gorestajanje! Ovo je čudo, da ga věrujemo, pelda, da se ufamo. Tebe anda o dobri Jezuš! odičeni obladavec smèrti i grěha, tebe Boga i člověka pravoga, — člověka, kajti vumerl i vu grob postavljen si bil, Boga, kajti ne po tudjoj, nego po tvojoj lastovitoj krěposti od smèrti i iz groba stal se jesi, — Tebe, velim, prosimo, včini, da po čistoći duše vezda vu življenju duhovno veselje, a po smèrti i nègda, kada nas po mogućnosti svojoj iz naših grobov na gorestajanje pozoveš, věkivěčno veselje poćutimo. Včini po tvojoj milošći o Bo-

Digitized by Google

že! da se med nami nebudu nahadjali takovi nesrěćni kèrstjeniki, koji zaradi pohotnosti těla i světa duhovna veselja spoznati nemogu, i ako se takovi nahadjaju, včini, da oni videć veselje svetih i pobožnih, sada, doklam je vrěme, k Tebi Bogu svojemu se obèrneju i navěk živeju.

Vi pako, dragi moji! koji ste se za vrědno sprevodjenje ovih vuzmenih svetkov pripravili, vi, koji s blaženom Děvicom Mariom nad Jezušem na križu visećim žalostili se jeste, koji ste očistili i s Bogom sjedinili svěst vašu, ter stalno dokončali sveteše življenje voditi, vi, velim, veselite se i radujte vu Gosponu Bogu Zveličitelju vašemu, ar je potvèrdjena zvèrhu vas danas milosèrdnost njegova; radujte se, ar vam se kaže ono najslajše ufanje, da kakgoder početnik věre i Zveličitelj naš dan današnji, kakti obladavec smèrti, stal se je iz groba, tak i vi po jakosti njegovoj nègda stali se budete, da s preobraženimi telesi vašimi, i spodobno včinjenimi tělu světlosti njegove, s njim kraljuvali budete vu blaženoj věkivěčnosti, kam zadnjič spada ves cilj bitja i življenja našega. Amen.

Digitized by Google

NA BOŽIĆ LĚTA 1838.

Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus. Luc. 2.

Dika na visini Bogu, i na zemlji mir ljudem.

Neprecěnjena korist narodjenja Gospona nasega Jezuša Kristuša, kojega letni spomenek, dragi moji! ovu najsvetešu noć i ov božićni svetek obslužavamo, stavlja se nam napèrvo vu onih radostnih rěčih, koje je vnožina angelskih zborov spěvala: „Dika Bogu na visini, i na zemlji mir ljudem.“ Bil je najmre predi svět vu glibokoj neznanstva i krivověrstva tmici zakopan na toliko, da zvun naroda židovskoga, skoro nigdě nisu imali ljudi spoznanje pravoga Boga, svamogućega Stvoritelja neba i zemlje, onoga najzvèršenešega, najmilostivnešega, najsvetešega i najpravičnešega bitja. Postavljeni vu ovoj bludnosti ljudi, město da bi se oklanjali bili věkivěčnomu i previšnjemu Gospodinu Bogu, — onomu, koj je stvoril člověka na spodobu svoju, koj sva po svojoj jakosti zdèržava, po mudrosti ravna, — město, velim, da bi se klanjali bili pravomu i jedinomu Bogu, klanjali su se neživućim stvarim, kakti suncu, zvězdam, kamenju, drěvju, istoj němoj živini; dapače i nesramnosti kak i drugim odurnim pogrěškam izkazivali su čast božansku. Město da bi bili po dostojnoj službi slavili pravoga Boga, naslědovali su vnogovèrstne predsude i čalarnosti, dapače već u toliku slěpotu prepali su bili ljudi, da su po istih aldovih člověčanskih i svake fele zločinstvih zadobiti si iskali nagnjenost i dopadnost svojih krivih Bolvanov, ko-

Digitized by Google

jim su se klanjali. Isti puk židovski, premda je začuval pravo Boga poznanje, i način, kako se častiti ima, već je po vsakojačkih vustnih prenašanjih i človečanskih predavanjih na toliko bil pogèrdil pravu svoju věru, da med njim, akoprem izebranim pukom, i drugimi narodi nije velika razluka bila.

Vu ovoj tolikoj bludnosti i neznanstva tmici pustila je milosèrdnost otca nebeskoga iziti sunce istine, narodil se je najmre na današnji dan vu varašu Bethlehem u priprostoj štalici obećani od Boga Odkupitelj světa, kojega su proroki nazvěšćali, kojega svi dobri s gorućimi molitvami od Boga prosili, kojega duše pravičnih tak želno čekale jesu; došel je, velim, na svět ovaj odkupitelj naš, da zadosta včini pravici Otca nebeskoga, došel je zato, da nas podvuči, kak se Bogu našemu klanjati moramo vu duhu i istini. — Zaisto pravedno su spěvali Angeli diku Bogu na visini, kajti se je morala ova dika od onoga vrěmena nazad podići i razprostraniti po cělom širokom světu. Jednako pravedno su nazvěstili Angeli i mir ljudem dobre volje, ar je narodjenje Odkupitelja donesło mir, kakvoga svět dati nemore. Dobro je predvidel Izaiaš prorok, kaj se po spunjenom vrěmenu dogoditi ima, kada je rekel: „Dětešce nam se je narodilo, i ovo se bude zvalo čudnoviti, Bog jaki, otec budućega věka, poglavica mira.“ — Ovo vidimo, moji dragi! na dan današnji od rěči do rěči izpunjeno: ar se ovo od nikoga drugoga reći nemore, nego od ljubljenoga odkupitelja našega, koj od jaslic, kakti zibke svoje, tija do žuhke postelje križa, vu cělom poslu poslanja svojega, nikaj nije bolje pred očmi imal, neg da nam dobro pravoga mira povèrne i potvèrdi. „Došel je, kak veli s. Pavel, da nam mir nazvěsti.“ Vrěme vladanja Augustuša cesara, kak to pověstnica svědoči, bilo je zmed vsih drugih najmirneše; někojim čudnovitim načinom nahadjal se je cěli rimski svět vu miru, i to zato,

Digitized by Google

da se izpuni prorokovanje Davidovo: „Izišla bude vu onom vrěmenu pravica i obilnost mira.“ Ali cěli poslědek i cilj narodjenja Kristuševoga ni se samo zadèržaval vu ovom vanjskom miru; ova su samo poleg mudroga dokončka providnosti božanske morala služiti na zvèršenje onoga mira, zaradi kojega je Kristuš došel na ovaj svět, najmre da naredi i vtvèrdi mir med Bogom i človèkom, mir s nami samimi, i mir s bližnjimi našimi.

I ovaj trojvàrstni mir, mir s Bogom, s nami i s bližnjim, bude zadàržaj današnjega mojega govorenja. Došavši najmre na ovaj svět Gospon naš Kristuš Jezuš, nazvěstil je i donesel mir ljudem s Bogom, kada je sám sebe alduval za grěhe naše; — mir s nami samimi, kada je razmetal temelje našega skvarenja, i naših nutèrnjih smutnjah, kakti gizdosti i pohotnosti; — mir s bližnjimi našimi, kada je raztèrgal okornost, i nadehnul nam ćutenja dragovoljnosti i krotkoće. Doklam ova po pomoći božanskoj na vašu duhovnu hasen na kratkom raztolnačim, prosim, da mi neizkratite pazljivost vašu.

I.

Jeden zmed najosebujneših kotrigov věre naše, dragi moji! je, da smo bili kakti grěšniki, kakti odvětki iztočnoga grěha sini sèrditosti, odvèrženi od priateljstva božjega, i nemogući se sámi nazad s Bogom pomiriti. Potrěbno je anda bilo narodu člověčanskomu, da dojde pomiritelj i odkupitelj, koj bi i pravici božanskoj zadosta včinil, i podpuno odpušćenje i milosèrdnost pri Bogu za nas našel, ter tak ovo dvoje, zadovoljšćinu i milosèrdnost zjedinjujuć, nas s Bogom pomiril, ili poleg rěčih S. Pavla, „pomiril bi nebo i zemlju“ to jest, mir med Bogom i človèkom nazad povèrnul. I nut! ovo je ravno, česa srěćno zvèršenje svědoči nam skrovnost današnjega svetka. Ar drage duše

Digitized by Google

kèrstjanske! kaj vidimo vu Bethlehemskih jaslicah? Vidimo vu osobi božanskoga dèteta vtelovljenu milosèrdnost Boga, vidimo, kako je pravici božanskoj zadosta včinjeno. Milosèrdnost i pravica božja jesu one dvě lastovitosti, koje su jedino mir med Bogom i človèkom pribaviti mogle, ova pako nigdo drugi doprinesti i dovèršiti nije mogel, kak vtělovljena rěč božja, to jest: Sin božji. O čudnovita i našega klanjanja najvrědneša skrovnost mira, ovu je videl vu duhu David prorok, kada je rekel: „milosèrdnost i istina zestale se jesu," milosèrdnost i istina, ili poleg rěčih žoltara, milosèrdnost i pravica zestale se jesu. Nego pita S. Bernard, gdě su se zestale? i odgovara: vu štalici, gdě se je narodil Kristuš Jezuš. O kak je predi bila odaljena pravica od milosèrdnosti, danas pako jedna drugoj naproti dohadja; predi se je jedna drugoj viděla suprotivna, ar pravici je lastovito kaštigovati, milosèrdnosti oprašćati,— a ovdě se kaštigovanje i odpušćanje skup slaže, kaštigovanje, koje je opalo zvèrhu nedužnoga, — odpušćenje koje je včninjeno po zaslužbah Zveličitelja. „Bog je bil vu Kristušu, pomirujući se s světom," veli navučitelj narodov; to jest, Bog je bil vu Kristušu prijemajući zadovoljšćinu, koju je zvèršaval Zveličitelj za sve pogrěške světa, odpušćajući i prikazajući zaradi njega sve krivnje světa. „Bog je bil vu Kristušu, pomirujući se s světom;" to jèst, Kristuš je bil vu jaslih aldujući Bogu kakti najvekši aldovnik zakona milošće, aldov svojega svetoga člověčanstva, i Bog je bil vu Kristušu, prijemajući ovaj aldov za izbrisanje i popravljanje vse nepobožnosti, i vsih spačkah, koje je kùpila i podigavala proti diki Boga gizdost, praznost i opakost člověčanska; s rěčjum: Kristuš bivši vu jaslih, počel je činiti pokoru zaradi nas, a Bog bil je vu Kristušu, prijemajući ovu pokoru za nas, i oprašćajući nam po njem.

Digitized by Google

Vidimo, moji dragi! da nam je rodjeni danas Zveličitelj povèrnul zgubljeni mir s Bogom, koga nam nigdo oteti nemore, samo ako opravicu čistoće, koju smo na svetom kèrstu zadobili, po lastovitoj našoj krivnji nagèrdili, ter po nespokorenom sèrdcu, i grěšnom našem živlenju ovoga mira nevrědne se včinili nebudemo.

II.

Zvan mira ovoga s Bogom, nazvěšťja nam narodjenje Odkupitelja našega mir s nami samimi. Člověk je bil po svojih grěhih već vu tak žalosten stališ prepal, da, vu vsevdiljnom boju i nemiru samim sobom živući, nije manje potrěboval odkupitelja zaradi pomirenja sobom samim, kak zaradi pomirenja s Bogom. Najmre pred došestkom Zveličitelja ljudi, po světu i njegovoj pohlepnosti zaslěpljeni, mislili su, kak i danas jošće misliju oni, koji samo kèrstjansko ime nosiju, da najsigurneši način mir sèrdca zadobiti stoji vu tom, ako ponositost i vnogovèrstne svoje želje zasititi, ako življenje svoje vu nemarnosti, manguvanju, vu obilnosti i preštimanju světa sprevadjati moreju. Ali takovi město mira, kojega su se ufali najti, našli su žalost, trapljenje i nepokoj; kajti, kak s. pismo veli: „put mira spoznali nisu;“ kajti nisu spoznati hoteli onaj jedini put, kojega nam je pokazal Zveličitelj vu peldi i po navuku svojem. Dvě su osebujne prěčke, koje nam, věrni kèrstjeniki! pačiju, da pravi mir s nami samimi nemamo, najmre: gizdost i prekoredna želja za vremenitim dobrom. Gizdost čini, da se zmutimo i razjadimo vu sèrcu našem, kolikogoder put spazimo, da nam drugi menje, neg želimo, naklone, poštenje i izvisavanja izkažuju. Prekoredna želja za vrěmenitim dobrom čini, da nas vu dne i noći neprestana skèrb i věkivěčna žedja trapi, kak bi naš imetek skup spraviti i povekšati mogli, — čini, da nas muči vsevdiljni strah, da se nebi blago i naš imetek pomenj-

Digitized by Google

šal ili pogubil. Da bi vu sèrdcah naših mèsto gizdosti bila zasadjena poniznost, ona bi nas posrèd vsega poteptavanja i zbantuvanja včinila mirne i zadovoljne; poniznost bi nas vsigdar obatrivela, da sve krivice i zametavanja lahko podnašamo; nebi se nad najmenšom suprotivčinom burkalo sèrdce naše, nebi nas trapila vsakojačka nepotrèbna i skodljiva mišljenja. Da bi se vu sèrdcu našem mèsto prekoredne želje za vrèmenitim dobrom nahadjala kèrstjanska pravednost, da bi nas vsigdar ravnala misel, kako mi, bili vu bogatstvu ili siromaštvu postavljeni, vnogo bolje neg vremenita, iskati moramo dobra vèkivèčna, koja najmre na Boga i zveličenje naše nevmèrteljne duše spadaju; onda bi se mi, poleg navuka S. Pavla, vživali dobra ovoga svèta tak, kak da se nevživamo, onda nam nebi niti suprotivni dogodjaji, niti želja dobićka, niti strah kvara otimal mir i pokoj, nebi burkal sèrce naše.

Spitavajmo samo malo pazliveše nas same, moji dragi! i prosim vas, recite mi, koj je zrok, da kakvagoder najmenša sumnja za malodèržanja i zametavanja, da kakovgoder spomenek ili samo rèč proti nam izgovorena, mahom nam napuni s tolikom žuhkoćom sèrca naša? ah! valujmo samo istinu, gizdost je svemu tomu zrok, s kojom smo se narodili, gizdost je zrok, da smo tak sumnjivi, ćutljivi, fantljivi, nemiru i zbantovanju tak jako podvèrženi, koju gizdost negledamo potišiti vu sèrcu našem, nego ju dapače po svakojačkom napèrvostavljanju još bolje podžižemo Valuj samo o brate! o sin svèta! da ti ova gizdost mir sobom samim prèči, mir, kojega, akoprem želiš, vživati nemoreš, kajti prèčke mira iz sèrca svoga izhititi nećeš. Tak te je dikoželjnost tvoja na toliko prevzela, da ti poleg tolikih prijetih dobročinstvih božjih nepušća zadovoljnomu biti, nego te trudi neprestance, podiže vsakojačke odurne sumnje vu nutèrnosti tvojoj; ova slavohlepnost zrokuje, da se nad tudjim dobrom i srèćom žalostiš, ova čini, da prepadaš vu sèrditost, kakbèrž se gdo tvojim odlučkam su-

Digitized by Google

protstavlja, ova ti zrokuje onu nedopadnost i nazlobu, koju poćutiš, kada ti gdo ona, koja si vu namišljenosti tvojoj odlučil, na kakovgod način preokrene. — Zakaj te, brate moj! grizeju tolike skèrbi i mišljenja? zakaj se podižu toliki slapi nemira vu nutèrnjih tvojih ćutih? — Nije, nije drugi zrok, nego prekoredna želja za vrěmenitim dobrom. Ova ti sada pogibelji napèrvo stavlja, sada te strahom muči, ovdě turobnost zbog prešestnih, ondě stisku zbog budućih doprinaša. O! da bi hotel ovu nezrednu želju, ovu pohlepnost iz tvojih nutèrnjih izkoreniti, da bi po spametnoj i kèrstjanskoj sèrca pravednosti hotel s stališem tvojim, vu kojega te je providnost božanska postavila zadovoljen biti, da bi spoznati hotel, koja i kak neizbrojena dobročinstva ti je podělila dobrota božanka, onda bi i ti zaisto vu sèrcu tvojem imal onaj neprecěnjeni kinč mira, kojega si dosada zabstunj iskal, kajti ga ondě, gdě se najti more, iskal nisi; ar onda samo bi bil mir najti mogel, da si Bogu hvalu daval, i sve tvoje misli vu tom postavljal, kak bi stališ, vu koga te je Bog postavil, posvetiti, i iz darov, koje ti je Bog prikazal, vekši sád i hasen doprinesti mogel; sva pako ostala da si spustil na providnost Boga „koj skèrb za sve nosi, kaj maloga i velikoga sám je včinil," kak govori s. Pismo, „kojega providnost dosiže od kraja do kraja." Ovim načinom bi bil ti sloboden u slobodi sinov božjih, bi potažil one megle, halabučnosti i nutèrnje boje sèrca tvojega; onda bi se vžival mira, kojega jeden hip mnogo više prave srěće doprinaša, nego sva ostala, koja si namišljavaš, koja pod spodobom dobra samo na vekši nemir zapeljivaju, i koja ti vanjskom izlikom obećuju srěću, ter vendar ovu istu, kada ju već objeti hoćeš, na himbenu tenju i dim preobèrneju.

I ovo je ravno, kaj te vuči skrovnost današnjega svetkovanja. Zveličitelj vuči nas vu narodjenju svojom peldom ono, kaj nas je potlam po svom navuku navučal, „vučite

Digitized by Google

se od mene, kajti sem krotek i poniznoga sèrca, ter našli budete mir dušam vašim?“ Ovo, veli s. Bernard, nam poveda štalica, ovo nam kričiju jaslice, ovo nam plenice nazvěšćaju“ Zveličitelj naš već nas vući vu svom narodjenju, da je prava naša sréća postavljena vu poniznosti i slobodnom od prekorednih zemeljskih poželenj sèrcu. Komaj je došel Zveličitelj na ovaj svět, i taki je bil obkoljen s vsemi lastovitostmi poniznosti i siromaštva; niti nije s dikom světa, niti s mehkoputnostjum, niti s pohlepnostjum kaj občinskoga, niti kakovo pajdaštvo imal s velikaši i bogatuši ovoga světa. Štala je palača njegova, pastiri su pèrvi njegovoga narodjenja svědoki, pèrvi njegovoga zemeljskoga skazanja drúgi; pastiri, akoprem siromaki, dičiju Boga, siromaki vu duhu se veseliju i raduju, ter su vnogo srěćneši od istih bogatušev jeruzalemskih, kajti gledeć na peldu božanskoga dětešca spoznali su vrědnost i blagostanje svojega stališa. — Nedvojno je anda, da i mi, ako peldu rodjenoga danas Zveličitelja naslědovali i njegov navuk obdèržavali budemo, da i mi, velim, zadobimo neprecěnjeni mir sèrca našega, to jest mir s nami sámimi.

III.

Zadnjič narodjenje Odkupitelja našega nazvěštja nam mir s bratjom, iliti s bližnjimi našimi. Mir s bližnjim je poslědek ljubavi; ljubav pako je poleg S. Pavla jezgra i temelj zapovědi kèrstjanske. Nije anda čudo, da ovaj isti S. Apoštol osebujno znamenje kèrstjenika vu obdèržavanju ovoga mira postavlja, kada veli „s vsimi ljudmi mir imajući.“ I zbilja, ako pristupimo k jaslicam narodjenoga Zveličitelja, kaj ondě, dragi moji! zapazimo drugo, neg sina otca věkivěčnoga, koj, da bi nam posvědočil svoju neograničenu proti nam ljubav, ostavil je naručaj Otca

Digitized by Google

nebeskoga, i vzel naravu člověčansku, ter postal iz gospona sluga, iz bogatoga siromak, i to zato, da bi nas sve zveličene včinil. „Zaradi nas, veli navučitelj narodov S. Pavel, postal je siromak, bivši predi bogat.“ Od ovud se već vučimo, dragi kèrstjeniki! da se, za občuvati mir s bližnjimi našimi, same višeput obladati i same zatajiti moramo; vučimo se, kako je potrěbno, da ista nam nepovoljna dragovoljno podnašamo, ako ovaj sveti mir občuvati hoćemo; vučimo se, da svim ljudem kakti našim bližnjim istinsku ljubav izkazati moramo, i to prez svake razluke stališa, naroda, zakona, zvišenosti ali priprostoće, navadah ili nagnjenostih njihovih; vučimo se, da sve rajši podnesti moramo, neg da bi ovu občinsku ljubav, ovaj sveti mir oskrunili i poteptali. Zaisto želeti samo, da vu miru živimo s našim bližnjim, pak vendar mikaj nedopušćati, nikaj nepretèrpeti, nikaj dopadnostjam i nagnjenjam našim neiztegnuti, — želeti samo, da takov mir s našom bratjom občuvamo, neznamenuje poleg S. Bernarda obdèržavati zapověd mira božjega. Zaradi takovoga izličnoga mira nebi vrědno bilo da dojde poglavica mira, ar se je peldah takove ljubavi vsako vrěme dosta nahadjalo. Da bi mi samo někoje ljubili, najmre one, s kojimi nas ili rod veže, ili vu kojih iz naravske nagnjenosti vekšu dopadnost nahadjamo, zaradi takove ljubavi bližnjega nebi bilo potrěbno, da Bog člověkom postane i novu nam zapověd donese, ar su ovu ljubav već nevěrniki imali, ar je ovo tělovna ljubav, koja je tak starinska, kak isti svět, — ali poleg ovakove ljubavi ni se nigdar svět vživati mogel pravoga mira. Najpèrvić anda, ako imena kèrstjanskoga vrědni biti hoćemo, potrěbno je, da prekorednu želju lastovite hasni izkorenimo iz sèrcah naših; potrěbno je, da one takaj, s kojimi vu nikakvih naravskih vezih nestojimo, one takaj, vu kojih nagnjenja i ćutjenja naša nikakve dopadnosti nenahadjaju, dapače iste one, kojih nepriateljsko proti nam sèrce spoznavamo, — potrěbno

Digitized by Google

je, velim, da sve ove s onim občinskim mirom i ljubavjom primemo i objimljemo. Ako ti se vidi težka ova zapověd, da ljubiš nepriatelje, ako ti je, dragi moj! težko odpustiti krivice onomu, koj te je zbantuval, stanovito pravo je, da mu odpustiš i oprostiš barem zaradi Jezuša Kristuša, koj je zaradi tebe tolika odpustil: ako brat i bližnji tvoj nije vrěden ovoga aldova, vrěden ga je vendar bez dvojmbe Zveličitelj i odkupitelj tvoj koj je samoga sebe za te alduval.

Drugo, kaj gustokrat pači i prepréčuje mir s bližnjimi našimi, je pomanjkanje milosti i krotkoće, zaradi kojega vu načinu naših činjenjah nikakove ljubavi i dobrotivnosti nejmamo. Višekrat samo jedna žuhka i nepovoljna réč, samo malo kakvo poteptavanje zbantuje brata tvoga, a jeli nevisi od tebe, da poprimeš krotki i ljubezni baratanja način s bratom tvojim? — jeli nevisi od tebe, da se pomiriš s bratom tvojim, kaj se vnogokrat zvèršiti more s malim samo znamenjem preštimanja, s nékoliko samo réčih dobrohotnoga sèrca? Ali veliš, da to včiniti nemoreš, kajti nisi moguć obladati odurnost proti bratu tvojem. Nut dragi brate, dragi kèrstjenik! pristupi k jaslicam Bethlehemskem, i videl budeš ondě vtělovljenoga Sina božjega, koj, da tebe k sebi privleče, dostojal se je vu spodobi sluge k tebi dojti, akoprem je bil od tebe tak jako zbantuvan. Da je Zveličitelj čekal, doklam bi ti, nepriatelj njegov, k njemu bil došel, kaj bi s tebe bilo, kakvu bi sada imal pomoć i ufanje zveličenja? — Vlezni vu štalicu Bethlehemsku, i viděl budeš Sina božjega, koj, da se tebi ljubljenešega izkaže, došel je vu spodobi deteta, oplakujuć ne svoje, nego tvoje nevolje i grěhote; „tak se je naroditi hotel, koj je hotel, da ga ljubimo“ veli S. Peter Zlatoslovac. To jest, zato, da bi ga ljubili, hotel se je poniziti, hotel je nam spodoben postati, hotel je tèrpeti, kak i mi tèrpimo. Pak ti o kèrstjenik! gledeć na ovu najvekšu i najsvetešu peldu, jeli

Digitized by Google

budeš još ostati mogel vu himbenosti, trèrdokornosti, vu jalu, neljubežljivosti i boju s bližnjim tvojim? jeli mu budeš zkratiti mogel krotkoću i dobrotivnost, ili budes jošće ostal proti njemu nevkrotljiv i fantljiv? — Ah! zaisto, ako si takov i tak tvèrd, odreci se rajši kèrstjanskoga imena; kajti nemoreš biti vučenik onoga, koj je došel na ovaj svět zato, da bi ga pomiril, i koj nam je po sebi sva, i sebe samoga za nas prikazal.

Iz ovih već napèrvo stavljenih vidimo, drage duše kèrstjanske! kak je istinito zbor duhov nebeskih ovu najsvetešu noć spěval diku Bogu na visini, kak je istinito nazvěšćal na zemlji mir ljudem dobre volje. Zato se i mi hitimo vu duhu pred zibku narodjenoga Zveličitelja našega, hvalimo Gospona, koj je včinil s nami toliku milosèrdnost, spoznajmo ovo tak veliko dostojanje Odkupitelja, i skrušenim sèrcem recimo: O najdobrotivneši Zveličitelj! Ti si nas, potlamkak smo včinjeni bili sini sèrditosti, s Otcem tvojim nebeskim nazad pomiril, Ti si prijel na se spodobu člověčanstva našega, Ti razsèrdjenoj pravici božanskoj zadosta včinil, ter ovim načinom pogubljeni s Bogom mir nam nazad povèrnul. Tèrsili se anda budemo poleg sve mogućnosti naše, da čisto i pobožno živeć, ovaj nam prikazani mir nigdar više nezgubimo. Ti si nas, ljubljeni Odkupitelj, podvučil po peldi i navuku tvojem, da občuvanju mira ovoga nikaj se više nesuprotstavlja, kak gizdost i prekoredna želja za vrěmenitimi dobri. Prosimo Te, vlej vu sèrca naša ćut prave poniznosti, poděli nam milošću, da budemo mogli sve veze himbenih stvarih ovoga světa raztèrgati, i da nikaj bolje želeli i iskali nebudemo, kak pravicu tvoju, i věkivěčna veselja, koja si Tebe ljubećim obećal. Tebe je iz naručaja Otca nebeskoga popeljala na

Digitized by Google

ovaj svět ljubav proti člověku. Ti, koj si sebe samoga za nas alduval; Ti, koj si vu tolikih suprotivšćinah, vu cělom zvèršavanju tvojega poslanja bil tih i krotek, ter s slabo-ćami člověčanskimi toliko pomilovanje nosil vu Tvojem bo-žanskom sèrcu, poděli nam milošću Tvoju, da nas nigdar želja lastovite hasni, želja dike i hvale neodvèrne od ob-dèržavanja mira s bližnjim nasim; poděli nam milost, da, Tvoju krotkoću i dragovoljnost naslědujući, vsigdar obču-vali i neoskrunjeno obdèržavali budemo mir s vsimi ljudmi, kakti s bližnjimi našimi. Onda, onda budemo se ufati mogli, da, kakgoder Tebe dan današnji veselo pozdravljamo i sla-vimo nam narodjenoga Zveličitelja, tak takaj nědga s zau-fanostjum gledali Te budemo dojdućega sudca. Amen.

Digitized by Google

NA VUZEM LĚTA 1839.

Surrexit, non est hic: ecce locus, ubi posuerunt Eum. Marc. 16.

Stal se je gore, nije ovdě; nut město, gdě su ga položili.

Kada grobnice, vu kojih su těla slavnih ljudih pokopana, i na njih postavljene spomenike, ter znamenja dike njihove premišljavamo: vidimo kako su ova višeput iz dragocěnih medov i mramora, s velikom umětnostjum, marljivostjum i dělom napravljena. Na nadgrobnih kamenih čtejemo hvale, krěposti i zaslužbe onih, kojih se pepel pod njimi zadèržava. Vidimo napise s velikom lěpotom rěčih složene. Ovoga se vojnička krěpost i obladana s pomoćjum oružja stranjska kraljestva, onoga mudrost vu pravdoznanstvu, — ovoga izvišenost znanja vu božanskih i člověčanskih stvarih, onoga vu kojoj plemenitoj umětnosti izvèrstnost, — jednoga krotkoća i dobrotivnost, drugoga izvišeno sèrce vu vnogovèrstnih dogodjajih srěće, — zadnjič vsakovèrstne pameti, sèrca i srěće zvèršenosti hvale i izvišuju. Ali koj je zadnjić poslědek pohvalah ovih? Čteje se na napisu: ovdě leži, to jest, vu ovom těsnom městu stišnjene su onih slavnih ljudih suhe kosti, šaka pepela, mali kup praha, na koje se proteže sva ona dika i slava. Onoga viteza, kojega poželjenje polovica světa nije zasititi mogla; onoga najvekšega aldovnika, vu kojem je poštuval ves svět čast vidljive glave cèrkve; onoga kralja, cesara, vodje ili kneza, od kojih nagnjutja visela je srěća varašev i cělih narodov, leži ovdě samo mala hrana čèrvov, kak

Digitized by Google

veli knjiga Redovničtva: „kada vumre člověk, bude za odvěčtvo imal kače, gade i čèrve“ Eccles. 10.

Kada su k grobu Zveličitelja i Gospona našega Jezuša Kristuša došle pobožne žene s dišućom mastjum, i tam Angele nebeske videle, město grobnoga napisa, čule su s neizgovornim veseljem rěči, kakti živu kakvu nagrobnicu: „Jezuša išćete Nazarenskoga razpetoga; stal se je nije ovdě, nut město, gdě su ga položili.“ O dragi moji! kolika je razluka med grobom Gosponovim i grobmi drugih kakvihgod vmèrteljnih ljudih. Tělo drugih ljudih leži od gnjiloće na nikaj spravljeno; tělo pako Gosponovo s nebeskom dikom razsvetjeno, s lastovitom Zveličitelja Boga i člověka krěpostjum nazad zbudjeno, staje se gore obladajuć smèrt, i stajuć se gore, već nigdar nevumira, nego potlamkak je odkupilo s mukom svojom pokolěnje člověčansko, sprot je stupilo vu naručaj i věkivěčnu diku otca svojega.

Prešestno leto, kada sem vam, dragi moji kèrstjeniki! na ovaj isti najsveteši dan i svetek vuzmeni, iliti gorestajanja Gosponovoga, iz ove prodekalnice nazvěšćal rěč božju, naslědujuć S. Augustina, donesel sem vam napèrvo, da odičeno gorestajanje Kristuša Jezuša je čudo, da věrujemo, pelda, da se ufamo, to jest, tèrsil sem se raztolnačiti i pokazati, da je gorestajanje od smèrti Odkupitelja našega najvekši i najosebujneši dokaz istine věre naše, i najvekše poručanstvo našega něgda gorestajanja, kak takaj věkivěčne i obilne naše něgda blaženosti. Dan današnji, kada mi je opet željna prilika nadošla govoriti vam rěči zveličenja, dokončal sem vam presveto Gospona našega gorestajanje iz drugoga ogleda napèrvo donesti. Najmre zvan one najvekše zaslužbe Odkupitelja našega, kojom nas je vumirajući podpunoma opravičil, potrěbno nam je takaj bilo, kak opazuje S. Ivan Zlatovust, ogledala i pelde, koju bi slědeli, ter ju neprestano pred našimi očmi imajuć, posluvati sami mogli vu obavljanju velikoga posla opravičenja našega. Ovu pako peldu imamo ne

Digitized by Google

samo vu cělom življenju Zveličitelja našega, nego takaj vu istom gorestajanju njegovom; ar nas opominja S. Pavel, veliki onaj navučitelj narodov, „da, kakgoder je Kristuš od mèrtvih gore stal, tak naj i mi stupamo vu novosti življenja.“ Rom. 6. Ovo novopočetje življenja, iliti novo življenje, na koje nas poziva S. Pavel, nespada na tělo, koje će nègda prez vsakoga našega napomaganja zbudjeno, i pred věčnoga sudca postavljeno biti, nego spada na duh naš, na dušu našu. Gdě je pako novo življenje, ondě se je morala predi smèrt dogoditi. Hoćemo anda pretresti, kaj se razmeva po ovoj smèrti, kaj po ovom novom duhovnom življenju, vu kojem na peldu gorestajanja odkupiteljovoga, poleg S. Pavla, stupati moramo. „Pravičen iz věre žive, veli S. pismo, i višekrat se vu istom S. Pismu predstavlja věra kakti življenje, a pomenjkanje věre kakti smèrt duhovna. Nadalje veli S. Pavel Apoštol: „Zakon duhovnoga življenja vu Kristušu Jezušu oslobodil me je od zakona gréha i smèrti.“ Rom. 8; i ne samo vu S. pismu, nego i vu vnogih cirkvenih molitvah, dapače vu istom Kathekizmušu, naziva se stališ gréha smèrt duhovna, stališ pako božje milošće duhovno življenje. Odkud vre vidimo, da je dvojvèrstna smèrt i dvojvèrstno duhovno življenje; i ova dvojvèrstna smèrt i dvojvèrstno duhovno življenje bude predmet današnjega mojega govorenja. Tèrsil se pako budem vam pred oči postaviti; pèrvić: kak se nahadja duša, pomenjkanje věre imajuća, vu stališu smèrti, i da nas pelda gorestajajućega Zveličitelja zbuditi mora na běžanje ove smèrti i objimanje s cělim sèrcem věre, to jest, življenja duhovnoga; — drugoć: da druga duše naše smèrt stoji vu stališu grěšne nerednosti, i da mi po peldi gorestajajućega Odkupitelja, po dobrih dělih i svetosti življenja, takaj ovu drugu smèrt běžati, a iskati moramo milošću božju, koja je takaj življenje duše. — Meni zaisto, koj sem včinjen ne po zaslužbah mojih, nego jedino po dosto-

Digitized by Google

janstvu milošće božje, pastirom duš vaših, meni, velim, i mojemu sèrcu nikaj dragšega nije, kak vas, drage duše kèrstjanske, po putih i prikladnih zveličenju vašemu istinah voditi k zvirališću žitka věkivěčnoga; ufam se anda, da me danas govorećega takaj dobrovoljno i pazljivo poslušali budete.

I.

Premislite si, moji dragi, jednoga člověka, koj Boga, zakona i věre neima, vu kak žalostnom, plača vrědnom i smèrti spodobnom stališu nahadja se takov člověk! Kakova more imati vu pameti svojoj mišljenja od ovoga světa, od odnošenja stvarih i vrěmen? kakva mišljenja od samoga sebe, od življenja i odlučenja svojega? kakvo i vu čem postavljeno more imati ufanje! kakvu i vu čem vtemeljenu ljubav bližnjega? Jeli se takvomu člověku prez věre vu Boga svega Stvoritelja i najmudrešega zdèržitelja, nemora ves ov svět, vu kojem se nahadjamo, viděti kakti kakovo neizměrno, nego zmešano zrokov i poslědkov naslědničtvo, kakti kakovo nagomilanje dogodjajev, koji po stanovitih ravno, nego vendar od mèrzle někakove i neizprosljive sudbine i potrěboće zavisećih zakonih bivaju, kojih on niti cilja, niti odlučenja, niti početka niti konca, da bi s jednim samo istini spodobnim mišlenjem, pogoditi nemore. Jeli si nije takov člověk, koj neima věre vu Boga dobre naplatjajućega, zle pako kaštigujućega, zvan drugih neizbrojenih zganjkah, sám sebi najvekša zagonetka? Pokehdob vu sèrcu svojem ćuti želju stalneše i tèrpljiveše blaženosti, ter vendar vidi, da se ova želja njegova nemore spuniti vu kratkoći življenja ovoga, koje, poleg S. Jakoba Apoštola, je „sapa na kratkom se skazajuća“ Jacob. 4.? jeli se sám sebi nemora viděti kakti kaplja potoka iz stèrmine vu morje padajuća, koja nikakov za sobom slěd neostavlja, nego prehadja vu propast, da město drugim napravi, koje budu vu tečaju

Digitized by Google

věkov ondě za njom tekle? s kakovim okom takov člověk, neimajući ufanje budućega življenja, more gledati sebi drage priatelje, rodjake, stareše i děcu svoju? „Lěta naša, veli se vu žoltaru 89, budu se kakti pavučina premišljavala, dani let vu njih sedemdeset let, ako pako vu jakostih, osemdeset let, a kaj je dalje trud i bol.“ Anda najviše do osemdeset let proteže se ovo vmèrteljno življenje; kaj je pako to gledeć na věkivěčnost? kakti včerašnji dan, koj je preminul; a kaj je pak zatim za člověka prez věre? — nikaj, na věke nikaj, nikaj drugo, nego věkivěčno razdruženje od rodjakov, od děce i priateljov, za kojem slědi spodobno svih ovih poginjenje i pozabljenje na sve věke. Nadalje nesrěćni takov člověk, neimajući věre vu nevmèrteljnost duše i ufanja budućega gorestajanja, kaj si misliti mora od cěne krěposti i svoje savěsti? Hoće ili neće, ćuti on vendar glas i zapověd savěsti svoje, ćuti glas vu sèrcu svojem, koj mu zmirom govori: nesmeš biti nezahvalen proti roditeljem i dobročiniteljem tvojim, nesmeš vkanjuvati sirotice, obtèršiti vdovice, niti koga nedužnoga krivo obsuditi; pak ako on vendar, negledeć na ovu svoju nutèrnju reč, vkani sirotu, vdovicu v siromaštvo porine, a nedužnoga skonča, — muči ga i trapi nemir lastovite savěsti. Ali kam spadaju vsa ova? kaj to znamenuje za člověka věru neimajućega? kak se ova skupa slažu? Nevěrnik, koj nikaj nedèrži do buduće věkivěčnosti, koj štima, da s tělom i duša pogine, jeli nemora samo ona za srěćna dèržati, koja spadaju na ovo vrěmenito i tělovno življenje? I zato od jedne strani, — ako je njegovomu tělu vugodno i koristno siroticu sleći, vdovicu obtèršiti, priatelja izdati, nedužnoga skončati, jeli nemora misliti, da su mu vsa ova slobodna? jeli bludnost razuma njegovoga nenagiblje, da sva ova včini, samo ako otajno včiniti more? ar naměra činov njegovih nije druga, nego lastovita i to vrěmenita korist i tělovna vugodnost; iz druge pako strane, — kada ova včini, zbudi se ona božanska iskrica vu pèrsih njegovih, zbudi se savěst nje-

Digitized by Google

gova, koja mu kriči, ter ga prebada, muči i trapi s nepodnosljivim nemirom. Velika je, dragi, moć savĕsti! Znam sám človĕka, koj, kada je pod oružjem v taboru služil, včinil je vu tudjem orsagu gèrdu pogrĕšku i ljudomorstva, vubil je najmre jednu ženu s malim nedužnim dĕtetom. Človĕk je ovaj taki drugi dan odišel s vojskom iz mĕsta onoga, i povèrnul se je zatim vu domovinu tak, da nikomu nije znano bilo ovo po njem včinjeno ljudomorstvo. Ništarnemanje grizel je ovoga človeka po danu i po noći čèrv savĕsti; videlo mu se je, kak da zmirom pred njim stoji ona s razpletenimi lasmi vumorjena žena, neprestance bila mu je pred očmi prelejana kèrv onoga nedužnoga dĕteta na toliko, da niti mirno jesti, niti pokojno spati nije mogel, nego je ginul dan na dan, lice mu je pobledelo, oči potemnile, i cĕlo tĕlo sve bolje prepadalo, da već sám sebi nije bil spodoben. Akoprem je imal duhovnoga tolnačnika, koj se je tèrsil ranu duše njegove zvračiti s duhovnimi protimbami, ter mu je predstavljal velikoću milošće božanske, sve ga to vendar nije vmiriti moglo na toliko, da, nemogući se nadalje zdèržati, odišel je sám pred poglavarstvo, obtužil samoga sebe, i odpèrto valuval zločinstvo svoje; ter onda stopram, kada je vu vuzu i železje postavljen bil, počutil je mir, mogel jesti i spati, i akoprem nije mogel znati, kak bude izpal sud njegov, dèržal se je vendar za srĕćnoga, a železje, s kojim je spet bil za vĕnec cvĕtja. Ovak velika je, dragi moji! moć savĕsti! Pak kak bude človĕk prez vĕre, prez Boga i bogoslušnosti složiti i sjediniti mogel ova s mèrzlimi namišljenji razuma svojega?

Vidimo anda, kak istinito sveta vĕra naša stališ onoga človĕka, koj je prez vĕre, prispodablja smèrti, i po tom nam očitovati hoće njegovu najvekšu nesrĕću, i vsigdar pomilovanja vrĕden stališ.

Kak vsa ova čisto drugo lice imaju gledeć človĕka, kojega jači živa vĕra vu Boga i Jezuša Kristuša Odkupitelja svojega! Kak vnogo drugač i vu drugoj svĕtlosti vidi i spoznaje vsa,

Digitized by Google

koja se njegovim očim predstavljaju na ovom světu; on more reći s korunjenim prorokom Davidom: „s rěčjum Gospona nebesa su vtvèrdjena, kajti on je rekel, i včinjena su.“ Psal. 32. „Tvoj je dan Gospone i tvoja je noć, ti si včinil vse kraje světa.“ Psal. 73. „Kak su izvišena děla tvoja Gospone, vsa vu mudrosti včinil jesi.“ Psal. 103. More on reći s mudrim: „ljubiš vsa, koja jesu, nikaj neodurjavaš zmed onih, koja si včinil.“ Sapien. 11. i kak govori knjiga Redovničtva: „Početek potrěbne stvari življenja člověčanskoga, voda, ogenj i železo, sol, mlěko, i kruh, i med, i grozd tèrsa, i olje, i oprava. Ova vsa, kakgoder pobožnim na dobro, tak nepobožnim i grěšnikom na zlo obèrneju se. Vsa děla Gosponova dobra.“ Eccles. 39. Po svetosti věre ista ona zla, kojimi smo obkruženi, i njihovo znamenovanje lahko razmeti i presapiti moremo. Člověk nadehnjen živom věrom i bogoštovjem more lahko onu svoju nepretèrgnjenu želju sréće i blaženstva prerazmeti i sjediniti s kratkoćom i nevoljami ovoga světa; ar za stalno dèrži, da ovo naše vezdašnje življenje nije nikaj drugo nego putovanje, po kojem se približavamo k domovini, vu kojoj jedino, samo ako si po našem nezrednom življenju sámi prěčke nepostavimo, moremo delniki postati onoga blaženstva i sréće, koju želi sèrce naše. Ista tělovna smèrt, koju vsi podnesti moramo, zgubi mnogo od okrutnosti i straha, ako pogledamo na nju s okom věre naše; ar, kak veli S. Augustin: „koj se želi razlučiti, i biti s Kristušem, on nevmira tèrpljivno, nego tèrpljivno živi i radostno vumira;“ sveti pako Bernard govori: „velike je cěne smèrt, smèrt svetih, velike zaisto cěne kakti konec poslov, kakti obladanja dovèršenje, kakti vrata življenja, i zvèršeni segurnosti počinek.“ Člověk s darom věre nadělen, kak na peldu jedna kèrstjanska mati, koja děcu svoju

Digitized by Google

odhranjuje vu strahu božjem, — ovakova mati svoju děcu čisto drugač premišljava, kak on nevěrnik, od kojega sem malo predi govoril. Nevidiju se njoj děca njezina kakti kakove tenje, koje su se samo za kratko vrěme skazale na ovom světu, i na skorom kakti senja vu ništetnost obèrnuti se imaju, nego gledi děcu svoju za buduće odvětke i stanovnike kraljestva nebeskoga, zna dobro, da joj bude prejti samo za kratko vrěme pred njimi vu onu pravu domovinu, i ufa se, da děca za njom dojdu vu onu blaženu věkivěčnost; medtemtoga se nadija, da, ako s kakvimi ostanki grěhov premine iz ovoga světa, děca joj budu pomagala s molitvami svojimi, ako pako dospe vu ono obilno i blaženo vživanje Boga, bude ondě prosila milosèrdnost božansku, i molila za děcu svoju. Člověk razsvetjen istinom věre kèrstjanske nikakvu nesložnost, nikakvo protislovje nenahadja med svojom savěstjom, i onom željom lastovite srěće, koju vu sebi ćuti; ar rěč onu savěsti svoje dèrži za rěč božju, i zapoved, koja je s pèrstom božjim napisana vu njegovom sèrcu, zna on i věruje, s S. Pavlom Apoštolom „da je dika naša svědočanstvo savěsti naše“ 2 Cor. 1., i s S. Augustinom, da „savěst nepobožnih je kaštiga velika, pobožnih pako veliko veselje.“ Zna on i za stalno dèrži, da mu nigdar slobodno nije nezahvalnomu biti proti roditeljom i dobročiniteljom, da mu nije slobodno vkaniti siroticu, obtèršiti vdovicu, obsuditi nedužnoga, da mu, velim ovo slobodno nije, akoprem bi odovud zadobiti mogel vsa dobra i vse kinče ovoga světa; ar zna, i za stalno dèrži s S. Bernardom, da „je jakost njegova zaufanost věrne savěsti;“ zna on, da akoprem je viděti višekrat, kak pobožni i krěpostni vu življenju podnašaju nevolje, grěšniki pako i nepravični naděljeni su s častmi i imetkom, zna on, velim, da vsa ova tèrpiju samo kratko vrěme, da vsa bude zravnal pravičen sudec, koj bu povèrnul ravnovesje med zaslužbami i naplatjenji tak, da vu budućoj věkivěčnosti svaki onak prime, kak

Digitized by Google

je zaslužil, zlo ili dobro; zna zvan toga, kak veli S. Ambroz: da „akoprem je gdo zapèrt s zidmi i pokrit s tmicom, prez svědoka, prez pajdaša, ima vendar sudca čina svojega, kojega nikaj nevkanjuje, i k kojemu vsi čini kričiju.“

Iz ovih ste već zadovljno spoznali, dragi kèrstjeniki! kak se lěpo razložiti i spoznati daju pred okom po svetoj věri razsvetjenom vsa ona, koja se na pèrvi pogled vide, kak da nebi imala niti početka, niti konca, niti cilja niti odlučenja kakvoga. Videli ste, kak je istinito, da onaj samo živi pravo življenje, koj je s věrom i bogoštovjem okrěpljen; spoznali ste, kak je istinito, kaj veli S. pismo: „pravičen iz věre živi,“ i to je ono pravo življenje, na koje nas zbuditi mora spomenek gorestajanja Gospona našega Jezuša Kristuša. Ovo življenje pravičnoga iliti věru našu braniti moramo proti vsim napastim, ovo po milošći božjoj moramo povekšati vu nami na vsaki bolši način. „Nije vekšega bogatstva, veli S. Augustin, nisu vekši nikakvi kinči, nikakve časti, nikakvo vekše dobro ovoga světa, nego je věra, koja grěšne ljudi zveličuje, slěpe razsvetjuje, betežne vrači, nevěrnike kèrsti, věrne opravičuje, pokornike popravlja, pravične povekšava, mučenike koruni;“ zatim veli S. Bernard: „kaj nenajde věra? doseže nedohodna, dokuči nepoznana, presapi neizměrna, poprimi najposlědnja;“ zadnji govori S. Ivan Zlatovust: „kakgoder on, koj ima dragi kamen, sám zna, na koliko je bogat, i to vendar vnogem more biti neznano; ovak i oni, koji istinu věre imaju, znaju, da su bogati, nevěrniki pako, nepoznajući ovaj kinč, za bogatstvo naše neznaju.“ Ništarmanje sáma věra, kakgoder zvèršena, nije zadosta, da zdèrži življenje duše naše, nego je zvan toga potrěbno, da se po svetosti življenja i dobrih dělih naših habamo druge one,

Digitized by Google

koju sem spomenul, smèrti, to jest, stališa grěha, i da poprimemo življenje pravičnih, najmre nedužnost i svetost življenja, od česa vu drugoj strani.

II.

Akoprem temelj vsega življenja duhovnoga je věra, ova nas vendar nemore sama oslobòditi od smèrti duše, ako ju nebudemo podupirali s světostjum življenja, i oživljavali s dobrimi děli. „Kaj bude hasnilo, rěči su S. Jakoba Apoštola, kaj bude hasnilo bratja moja, ako gdo reče, da věru ima, činov pako neima, kaj bude věra zveličila njega? zatim: „kakgoder je tělo prez duha mèrtvo, tak je i věra prez činov mèrtva.“ Jacob. 2. More zaisto imati gdo dar věre, ter ga vendar mogu povleći pohotnosti ćutenj i světa tak na zlo, da prepadne vu najvekše grěhe, i pogubi milošću posvetjujuću. More gdo věrovati, pak vendar poleg vsega toga dospeti vu toliku nemarnost zveličenja i duhovnu lěnost, da se malo ili nikaj netèrsi, da věra njegova plod doprinese. Takova věra, takov stališ, ljubljeni kèrstjeniki! nije ono življenje duše, na koje nas poziva pelda gorestajajućega Zveličitelja. Veli S. Pavel Apoštol: „skup smo pokopani s Kristušem po kèrstu na smèrt, da kak se je Kristuš gore stal od mèrtvih, tak da i mi hodimo vu ponovljenju življenja;“ 1 Rom. 6; to jest, kakgoder Jezuš Kristuš naš Zveličitelj, potlamkak je izišel iz groba, nije više živel kakti vmèrteljni člověk, nego kakti člověk nebeski, tak i mi, potlamkam smo pokopani bili s Kristušem po kèrstu, da vumremo grěhu, nesmemo više živěti kakti ljudi tělovni i světski, nego moramo živiti življenje duhovno, voditi življenje sveto, Bogu drago; — moramo hoditi vu ponovljenju življenja, to jest; vu čistoći i nedužnosti, vu běžanju grěha, vu činih pobožnosti i ljubavi božje. Nego se nerazmeva po tom

Digitized by Google

kakvogoder preobèrnjenje, nego takovo, koje je primĕrno lastovitostjam odičenoga Zveličiteljevoga gorestajanja. Kristuš najmre se je stal, kak svědoči sveti Evangelium, istinito, moramo se anda i mi istinito obèrnuti k Bogu. Ne anda samo na izliku po kakvomgod samoga sebe prisiljenju, i po kakvihgod malih samo vu nami popravkih, nego po odlučnom obladanju grĕšnih nagnjenostih, koje nas peljaju na zlo. Zato naj bude preobèrnjenje naše k Bogu takovo, koje dohadja iz sèrca, ne pako iz skazljivosti, koje nebiva samo iz ogledov človĕčanskih, niti nije samo na jeziku i vu lĕpih rĕčih postavljeno, a vu sebi zevsema ništetno, niti nesastojeće vu ponašanju, koje je za vkaniti prikladno, za posvetiti neprikladno, s rĕčjom: preobèrnjenje naše naj bude takovo, koje za početek, predmet i cilj ima Boga. Zatim ni se Kristuš samo istinski gore stal, nego se je takaj skazal Simonu, skazal se je Apoštolom, skazal se je drugim; tak anda i ponovljenje življenja našega mora se skazati ljudem vu zažganosti našoj, s kojom svèršavamo čine pobožnosti, mora se skazati vu nedužnosti življenja, koje vodimo, skazati se predpostavljenim vu vĕrnosti i pokornosti našoj, skazati se podložnim vu pravici, krotkoći i pravednosti sèrca, skazati se mora siromakom vu dobročinjenju i darežljivosti, skazati se mora dobrim vu nagnjenosti našoj njim pomoći, skazati se mora zločestim vu jakosti sèrca našega, s kojim smo pripravni suprotstaviti se njihovim nepobožnim naměram. Ar veli S. Pavel Apoštol: „Anda bratjo moja, i vi ste vmorjeni zapovědi grĕha po tĕlu Kristuša, da budete drugoga, koj se je gore stal od mèrtvih, da plodite Bogu.“ Rom. 7. „Plod pako duha je: ljubav, veselje, mir, tèrpljivnost, dragovoljnost, dobrota, dugotèrpnost, krotkoća, vĕra, čednost, sustegnutje, čistoća“ Gal. 5.

Vu ovih, dragi moji, stoji ono pravo življenje duha, koje se suprotstavlja smèrti grĕha, to jest, smèrti onoj, koju zrokuje grĕh na duši našoj. Viděli smo, i Bog bi dal, da nigdar

Digitized by Google

više viděli nebi, ljudi, i to takove ljudi koji s vodom preporodjenja oprani, to jest kèrstjeniki, ova ili neznaju, ili zamećeju, ter se čisto vtapljaju vu grěhoti, i pohotnosti světa, „koji, kak čtejemo vu knjigi Priréčjah, ostavljaju put jednaki, i hodiju po putih tmičnih, koji se veseliju, kada zlo činiju," Prov. 2, — „koji poleg Izaiaša proroka, „vlečeju zločestoće po vužincih himbenosti," Isaiae 5, „koji su, kak čtejemo vu knjigi Pozakonstva, Boga, koj ih je dal, ostavili, i spozabili se iz Gospona Stvoritelja svojega. Devter. 32. Vidi se někojim, kak da bi takovi ljudi vodili veselo i blaženo življenje, nego najte to věrovati, — nedajte se vkaniti, ovo se samo zvana tak vidi, zbilja pako nije pravo življenje. Ovakovi ljudi spodobni su pomamljenim od vina, kojim se vsa, doklam su razvrućeni, vidiju lěpo i vesela, i raduju se vu gèrdobi govorenj i činjenj svojih; nego kakbèrž prejde pomamnost ona, kakbèrž razum poprime zapovědničtvo svoje, onda istom spaziju, da im od svega nedostojnoga onoga i grěšnoga veselja nikaj drugo preostalo nije, kak pokvareno zdravje, sramota, i ako jošće nisu čisto pokvareni, grizi nemirne savěsti. Spodobnim načinom bude prešlo i preminulo i ovo nepobožnih i prez božjega straha živućih zkazljivo veselje, ter to na skorom, kada im najmre vudri skradnja vura, kada im se pokuči na vratih, kada ih Bog pozove na račun od španovanja njihovoga, na skorom, velim, prejde grěšno veselje, i Bog bi dal, da se nebi preobèrnulo na žalost věkivěčnu. Življenje anda ovakovih ljudih mora se bolje reći smèrt, kajti pelja na smèrt věkivěčnu, na věkivěčno mentovanje vidjenja božjega.

Nego niti gledeć na ovo vrěmenito življenje, nije življenje nepobožnih pravo življenje. Jeli štimate, da onaj sin ovoga svèta, koj se je cěloga zakopal vu světske posle tak, da niti vrěmena neima za podignuti pamet proti Stvoritelju svojemu, komu molitva zrokuje vedjanje i grustjenje, kojemu očistjavanje duše po svetoj pokori i spovědi vidi se predsud, post

Digitized by Google

nepotrěbno trapljenje, drugi čini pobožnosti netečna i samo slabomu duhu pristojna zabavljanja, jeli, velim, štimate, da ovaj člověk posrěd svega bogatstva, koje je višekrat skup spravil s krivicom i porušenjem drugih, vodi pravo i blaženo življenje na ovom světu? — „Oči nepobožnih budu zmenjkale, veli Job, vuhajanje pogine od njih, i ufanje njihovo odurnost duše.“ Job. 2, to jest, gèrdoba i žalost, ar strasti i pohotnosti njihove budu vu vsevdiljnom harcu, imali budu věkivěčnu žedju, nemogući ju vendar vgasiti, a neprestani nemir med strahom i ufanjem, bude im trapljenje zavdaval; i ovo je odvěčtvo nepobožnih. Jeli mozbit štimate, da je srěćen onaj sin ili ona kći ovoga světa, koj se spozabiju iz Boga i svoje duše, koji svu svoju skèrb i tèrsenje polažu samo vu tělovnih nasladnostih, vu gošćenjih, vu lěpih i višekrat nedostojnih opravah, vu razvuzdanih pajdaštvih, koji se valjaju vu blatu tělovnih poželenjih? Ako štimate da ovakvi ljudi vodiju pravo i blaženo življenje, vkanjujete se jako, ar veli pobožni Job: „kada zasitjeni budu, onda se budu stiskali i pogibali, i vsakojačka bol dojde zvèrhu njih.“ Komaj je věrovati moći, dragi moji, kak veliki strah praznoće někakove dohadja zvèrhu ovakovih ljudih; boje se samoće, boje se samih sebe, zakaj? zato, kajti se boje svojega nutèrnjega sudca. I nut kakovi zadnjić dohadjaju poslědki iz ovoga nepobožnoga življenja? Jeli nas nevuči vsakdašnje izkustvo, da odovud dohadja siromaštvo, betežno i oslabljeno tělo, zavèrženje, osramotjenje, višej krat takaj zdvojnost i silovita smèrt.

Ali govorenje moje nebi imalo konca, da bi sve, kasim spada, napèrvo donesti hotel. Zato vam, moji drugi samo to velim, da su ovo samo tenje, ter najvkanjljiveše tenje iste vrěmenite srěće. Jožef Egyptonski bil je srěćneši, věrujte mi, vu istoj vuzi, neg onaj razsipni sin, kojega spominje sveti Evangelium, posrěd svojih razveselenjah. Kèrstjanska mati, koja odhranjuje vu strahu kćer svoju, koja vu

Digitized by Google

jutro i večer pobožna zdihavanja pošilja k Stvoviteljuu svojemu, koja za istu mèrtučlivu hranu zkažuje onomu zahvalnost, od koga dohadja sve dobro, koja je prosta od svake vekše pogrèške, koja nosi čisto sèrce, živi zadovoljno s svojim stališem, proti suprotivčinam življenja ondě išće obrambu, gdě se vsigdar more najti, najmre pri Bogu i svetoj věri, koja si zna s dělom ruk svojih tak potrébna priskèrbiti, da négda i siromaka razveseliti more s malom pomoćjum, — takva mati, takva kći, věrujte mi, moji dragi, gledeć takaj na ovo vrěmenito življenje, sigurno je vnogo srěćneša, kak ona Herodias s kćerjum svojom plesaćicom posrěd gošćenja i plesanja, kada je za naplatjenje nezrednosti svoje prijela na tanjiru glavu svetoga Ivana Kèrstitelja.

Iz ovih, koja sem napèrvo donesel, mogli ste već dovoljno spoznati, dragi moji! da kakgoder je postavljena smèrt duhovna vu pomenjkanju věre, vu nepobožnosti i razvuzdanom dèržanju, tak naše duhovno življenje stoji vu věri, vu nedužnosti dèržanja i dobrih činih, i da je ovo ono življenje, na koje nas poziva odičeno gorestajanje Zveličitelja našega Jezuša Kristuša i svetečnost ovoga vuzmenoga dana. Ovo duhovno življenje moramo se tèrsiti iz svih naših moćih vu nami začuvati, potvèrditi i povekšati. Simo, simo na duhovno življenje, kakti na pravo i jedino dobro, moramo obratjati sva mišljenja i sve naše skèrbi, simo moramo šetovati po začuvanju nedužnosti vu věri, simo šetovati po nesrěćnoj krivbladnoj stalnosti na svetom kèrstu, simo šetovati po ponavljanju ove nedužnosti, ako smo ju po obdèržavanju zapovědih božjih, koristnih nji pogubili, simo šetovati po obdèržavanju zapovědih božjih, koristnih po zvèršavanju dobrih, Bogu povoljnih, i duši našoj koristnih činov. Nego „kajti, poleg svědočanstra S. Ivana Evangeliste, kajti člověk nemore nikaj dobiti od sebe sa-

Digitized by Google

moga, ako mu nebude dano iz neba“ Ivan. 3,: hodimo i mi, pokleknimo zaufano pred prestoljem milošće Zveličitelja našega i skrušenim sèrcem recimo: O najdobrotivneši Odkupitelj, koj, potlamkak si se dostojal za nas tělo prijeti, za nas muku tèrpeti i razpet biti, hotel si po tvojem odičenom gorestajanju věru našu vtemeljiti, ufanje potvèrditi ljubav zažgati, i nam peldu dati, kak duhovno življenje zadobiti i občuvati moremo; dopusti po neizměrnoj milosèrdnosti tvojoj, da pravu i tvèrdu vèru stalno naslědujući, budemo mogli čistoću i nedužnost življenja zadèržati, pogubljenu nazad zadobiti, najsveteše zapovědi tvoje neoskrunjeno obdèržavati, vu dobrih dělih dan na dan obilneši postati, ter ovak smèrti duše, koja dohadja iz nevěrnosti, nepobožnosti i nezdušnosti, srěćno se vugnuti, ono pako življenje duše, na koje nas poziva tvoje čudnovito gorestajanje, zadobiti i občuvati, — dokle nam se nègda s tobom, kakti kotrigom s glavom sjedinjenim, po tvojoj neizmernoj dobroti prikaže ono življenje, vu kojem nebude više vladal nikakov strah smèrti. Amen.

Digitized by Google

NA BOŽIĆ LÈTA 1840.

Gloria in excelsis Deo. Luc. 2, 14.
Dika na visini Bogu,

Danas obslužavamo, dragi kèrstjeniki! ovaj najsveteši dan, vu kojem se je zadnjić narodil on, koj je dojti imal, vre od jezero let od vsih narodov željno čekan, kojega su nazvěšćali toliki Proroki, kojega je Stari Zakon predstavljal s neizbrojenimi prilikami; dan, kojega je zabstunj videti želel Abraham; dan, vu kojem se je narodil onaj čisti Agnec božji, koj je moral zbrisati grěhe světa, narod člověčanski vu naših pèrvih roditeljih pogubljen, odkupiti, nebo s zemljom pomiriti, tmicu razuma člověčanskoga raztirati, hmanjice obladati, svetost pako, pobožnost, mir, ljubav, i dragovoljnost nazad popraviti; dan, velim, vu kojem se je narodil vu Bethlehemu, varošu Jude, Zveličitelj naš Kristuš Jezuš, sin Boga živoga, od věka rodjen od Otca, vu vrěmenu, vzemši tělo člověčansko, od blažene Marie vsigdar děvice.

Gdo bi dvojil, dragi moji! da na došestku ovoga tak dugo i željno čekanoga poglavice mira nebude oblekel ves Jeruzalem oprave radosti? — da pri narodjenju onoga, koj je bil zveličenje vsih narodov, nebude se veselilo s najvekšom radostjum cělo pokolenje člověčansko? — da vsi kralji i velikaši nebudu naproti išli onomu, koj je kralj kraljev, i Gospon gospodujućih? Gdo nebi za stalno dèržal, da jedinorodjeni sin Boga, koj se je dostojal stolicu veličanstva svojega ostaviti, i tělo člověčansko na se prijeti, na ovom

Digitized by Google

světu bude obkoljen ze vsemi, koje se nahadjaju pri člověčanskom pokolenju zmožnostmi, častmi i znamenji dike? Ter nam vendar današnji S. Evangelium sve to drugač poměda, i navuča suprotivna. Predstavlja nam narodjenje odkupitelja vu jednom škurom varašincu od Judee, vu još škurešoj noći, vu tolikom siromaštvu, da niti nije města dobil vu občinskih nastankih, nego vu priprostoj štalici, gdě ga mati, vu pomenjkanju svih potrěbnih stvarih postavljena, s plenicami obvitoga polaže vu jaslice, nemoguća ga zadosta braniti proti zimi i goloti. Gizdavi puk židovski nepozna, odhitava kralja, kojega je palača bila štalica, kojega prestolje bile su jaslice, kojega škèrlet bile su kèrpice siromaških povojov, kojega oružje i znamenja veličanstva bile su suze i glasi skučećega sèrca. Drugi pako narodi světa, postavljeni vu tmici bolvanstva, zesměhavaju se iz Navučitelja i Zapovědnika, koj nije kazal nikakove znake člověčanske velikoće, nego se je narodil vu jaslicah, a vumreti je imal na križnom drevu.

Ali akoprem je ovo novorodjeno dětešce bilo Židovom spačka, poganinom bedastoća, vendar je potlam spoznal svět, da je ona ponizna Bethlehemska štalica vučilnica za iste takaj gèrčke i rimske mudroznance, da je prikladneša bila tihoća onoga děteta, kak vsa onih navučiteljov blagoréčnost, da iz onih priprostih jaslicah nije izišla zapověd, kakvu je dal Moyzeš, koja je bila samo mèrtva slova, nego je izišla milošća i istina, nego onaj duh izlejan vu sèrca člověčanska, koj je skupa zapovědnik i navučitelj, kak veli S. Janoš: „milošća i istina po Jezušu Kristušu.“ Joan. 1; zadnjić, akoprem je tolika bila ovoga narodjenoga děteta poniznost, i siromaštvo. vendar su potlam najzmožneši vodje, kralji i cesari pred njegove noge položili svoje šćite, i još danas s križom, na kojega je bil razpet, kinčiju korune svoje.

Digitized by Google

Medtemtoga vendar ostaje vekša stranka puka židvoskoga još vu svojoj slěpoti, i još sada zabadava čeka obećanoga Mesiaša, i to ne takvoga, kakvoga su nazvěstili proroki, i kakov je biti moral poleg odluke mudrosti věkivěčne, nego onakvoga, kakvoga imati hoćeju vkorenjeni predsudi naroda, gizdost i pohlepnost světa. Nadalje, med istimi onimi, koji nosiju ime kèrstjansko, nahadja se nemal broj takovih, koji vkanjljiva iznašastja člověčanskoga razuma za više dèržeći, kak tolnače neizměrne mudrosti božanske, spačuju se vu ovoj poniznosti Zveličitelja, ter bludno štimaju, da se poniznost ova nepristoji niti veličanstvu božjemu, niti izvišenomu poslu odkupljenja, dapače nekoji se neplašiju ovakove blaznosti očito govoriti. Suprotivnim načinom mi, koji danas rodjenoga Zvelićitelja prijemljemo, spoznajemo i njemu se klanjamo s cělim sèrca i pameti nagibom, podpuno smo vputjeni, da je ravno ovo poniženje potrěbno bilo za vrědno zvèršenje našega odkupljenja, da je ravno ovaj način najbolje pristojen i veličanstvu božjemu, i našim potrěbućam. I ovo su ona premišljavanja, koja bi vam, moji dragi! obilneše želel raztolnačiti vu obslužavanju današnjega velikoga svetka. Nego vendar, kajti je prostrana, pače neizměrna ovoga predmeta širina, i kajti pred dvěmi leti, kada sem priliku imal govoriti vam iz ove světe stolice, tèrsil sem se vam dokazati, da nam je narodjenje Zveličitelja doneslo mir s Bogom, mir s nami samimi i mir s bližnjimi našimi, ter kajti se ufam po dopušćenju božjem, da od neizbrojenih onih dobročinstvah, koja nam je doprineslo ponizno narodjenje Zveličitelja, još vu drugoj priliki budem vam govoriti mogel: zato se današnje moje govorenje pretezalo bude samo na pèrvu stran predmeta mojega; najmre tèrsil se budem, koliko kratkoća vrěmena dopusti, napèrvo donesti zroke, koji vas moraju vputiti, da je diki i veličanstvu božjemu povsem pristojen priprosti stališ, vu kojem

Digitized by Google

se je naroditi dostojal Zveličitelj naš, vzemši iz nepresežne proti nam ljubavi tělo člověčansko.

Nemorem izreći, koliko ćutim vu sèrcu mojem veselje, kada vas, dragi moji! koje mi je, akoprem prez vsakoga zasluženja, izručil pastir duš naših Kristuš Jezuš, da vas vodim po putu věkivečnoga zveličenja, kada, velim, vas vidim vu tolikom broju okolo mene spravljene, željno prijemajuće sěme rěči božje vu sèrca vaša, ufajući se, da ovo sěme čuvali budete vu pèrsih vaših, dapače da ga budete odnesli k domarom vašim, da doprinese željni plod na vaše i njihovo zveličenje. Prosim zato Otca i Gospona našega Jezuša Kristuša, da zvèrhu ovih, koja govoril budem na njegovu diku, vleje rosu svojega svetoga blagoslova; a niti nedvojim, da vi i ovaj put moje rěči prijeli budete poslušnim sèrcem i navadnim potèrpljenjem.

Znano nam je, kolika se je pred došestkom odkupitelja našega na ovaj svět vsigdě med ljudmi nahadjala nestanovitost, dapače neznanost vu vsih onih, koja se tičeju božanske naravi, věkivěčnosti, providnosti i pravice božje. Gledeć na ova, nègda je bila vsa mudrost krivověrnih narodov postavljena vu vsakojačkih, višekrat směšnih i odurnih dokaivanjih zvèrhu narave, ovoga světa, gibanjih zvězdah, i početka stvorenjah. Židovi su ravno bili, po očitovanju věre svoje, prosti od ovih falingah, kak veli Prorok: „poznan je bil Bog vu Izraëlu.“ Psal. 78, 2. David je dičil Boga vu svojih pěsmah; Mojzeš je nazvěšćal pun duha hvalu njegovu, a ostali Proroki slavili su njegove najvekše zvèršenosti. Nego po tom vsem dobivala je člověčanska pamet samo nekakvu tenju i temno predstavljanje onoga najvekšega bitja, bližneše vendar spoznanje Boga zadobila nije. Prava světlost pokolenju člověčanskomu skazala se je

Digitized by Google

stopram s narodjenjem Zveličitelja. Njemu je zadèržano bilo, da skrito veličanstvo božje pokaže slabomu človečanskomu oku. Nepoznano na světu božanstvo očitovalo je sámo sebe vu štalici Bethlehemskoj, i ono, kaj ljudi nisu viděti mogli pri světlosti sunca i zvězdah, viděli su i spoznali vu onoj temnosti, s kojom su obstèrte bile jaslice; vu onoj tmini i poniznosti Sina spazili su onu jasnost, vu kojoj stanuje Otec, koja je neznana bila narodom, i koju su Židovi samo vu spodobi spoznali. — Po ovoj poniznosti i priprostoći sina, očituje nam se zmožnost i vsamogućnost Boga otca. Najmre pred došestkom Zveličitelja znali i spoznavali su ljudi od Boga, najvekšega onoga bitja, da je iz ništara stvoril nebo i zemlju, da je rekel: „naj bude světlost!“ i bila je světlost, da se desnica njegova dotikava gor, i ove se pušiju, da se na njegovo megnjenje podižu i propadaju kraljestva. Po vtelovljenju pako rěči, po narodjenju Kristuševom obstoji nova fela čudačinov, koja nadilazi sva spomenuta i druga mogućnosti božanske čuda, kada je najmre jedinorodjeni sin božji sjedinil božansko svoje veličanstvo poniznostjum našom, prezkrajnu nezavisnost svoju s našim sužanjstvom, svoju diku s našimi nevoljami. Zaisto nad ovim čudačinom stoji osupnjen razum človečanski! ar stvari tak razlučene, dapače suprotivne, slažeju se s čvèrstim vezom, nedokončano jedini se s dokončanim, nepresežno s presežnim, zvirališća svega bitja s nišćetnostjum, nevmèrteljnost s smèrtjom, i to tak, da, kak veli S. Augustin, „s p o d o b a B o g a n e p o k v a r i s p o d o b u s l u g e, t e r s p o d o b a s l u g e n e p o m e n j š a s p o d o b u B o g a.“ Ako gdě, tak se ovdě nahadja vèrhunec božanske mogućnosti, više se niti misliti, niti više vsamogućnost božanska včiniti nemore.

Nego po narodjenju našega Zveličitelja, i po poniženju njegovom očituje nam se takaj najvekša mudrost Boga. Ar s jedne strani člověk, kakti suženj svojega těla, nije mogel neposrědno Boga čuti, niti ga kakti takvoga viděti, — s

Digitized by Google

druge pako strani nije mogel vu najvekših i najpotrěbneših istinah navuk i razsvětjenje prijeti od samih stvorenj. Zato je člověčanstvo Zveličitelja sjedinjeno s božanstvom čudnovito na pomoć došlo ovoj potrěboći naroda člověčanskoga, kajti nam kaže vu vtelovljenoj rěči najvekšega Gospona, kojega naslědovati moremo prez vsake pogibelji faling tak, kak i prez prekoredne težkoće. Ova njegova zvanjska spodoba naj nam nebude kamen spačenja, nego vnogo bolje vupornja naše slaboće. Nemoremo više dvojiti, da k njemu dospeti moguće nije, kajti ov najvekši naš Gospon je člověk, i nemore više vu bludnost prepasti njega naslědujući, kajti je ovaj člověk i Bog. Moremo doséći krěposti i zvèršiti zapovědi, koje nam daje, kajti su člověčanske, i moramo je zvèršavati, kajti su zapovědi božanske. Ova pelda krěposti, koja nam se daje, tak je izvišena, da se nemore do nje pretegnuti bludnost, i tak je blizu nas, da ju s tělovnimi očmi videti moremo. O zaisto neizměrna je ovo mudrost Boga, koja kak veli S. Augustin, „podaje dětinstvu našemu mlěko;“ čudnovito ravnanje, koje stvorenje po svojih ćutih vkanjeno, po pomoći istih ćutov nazad dopeljava na pravi put, kada se najmre doli spuštja k našoj slaboći, ter vendar nesmutjuje razum, prilagodjuje se k neznanosti našoj, ter nas vendar nepostavlja vu pogibelj bludnosti.

Nadalje vu ovom Zveličitelja našega vtelovljenju, vu ovoj Bethlehemskoj poniznosti, čudnovito se očituje pravica i milosèrdnost božanska. Predi nije znal razum člověčanski, kakve medje bi postavil ovim zvèršenostjam božanskim? Nestanoviti i dvojeći ljudi zezvedavali su samo, jeli se ovo najvišeše bitje zaisto zbantovati more s našimi grěhi? jeli je on negenjliv sudec, ili dobrotiven Otec, koj vsa opraštja? Pitanja ova, koja su gledeć na srěću našu zaisto od najvekše važnosti, dèržala su pokolenje člověčansko vu žalostnoj nestanovitosti i dvojmbi, od kojih se nije moglo drugač

Digitized by Google

osloboditi, nego po skrovnosti vtělovljenja rěči. Iz ovoga se vučimo, da je ono najvišeše bitje nepresežne dugotèrpnosti, nego takaj vu svojih sudih strahovite oštroće: pokehdob toliki potrěbuje aldov zaradi grěha, i pokehdob isti jedinorodjeni sin božji nije dvojil tělo člověčansko na se vzeti, i smèrt križa podnesti. Vučimo se, da ove dvě lastovitosti božanske, milosèrdnost i pravica, jedna drugu neizključuje, nego vnogo bolje suzdèržava, koje su se, poleg izgovora Proroka, objele i kušnule med sobom.

Sada stopram po narodjenju Zveličitelja odpèrto vidimo, da ovaj svět ravna providnost Boga, i da on, koj se je tak čvèrsto s nami složil, nebude spustil slěpom slučaju našu i světa sudbinu. Sada znamo, da onaj veliki Bog zvèršava ono vu vrěmenu, kaj je odlučil od věka. Spoznajemo neizgovornu njegovu světost, pred kojom Angeli, kak veli pobožni Job, nisu prez truhe, i spažujemo, da je grěh pred njegovimi očmi toliko zlo, da se je mnogo menje čuditi nad ljubavjum, koja ga je zbrisala, kak nad prevzetnostjum, koja ga je včinila. Ove visoke istine neočituju se samo po vtělovljenju i poniženju Zveličitelja našega, nego se takaj tak očituju i nazvěštjaju, da očitni postaju vsakoj i najslabešoj pameti na toliko, „da vsaki, kak veli Tertulian, najmenjši i najzadnji Vučenik Jezušev jezeroput više zna od velikoće i zmožnosti Boga, neg su sumnjali Sokrates i Plato, koji su bili najvučeneši narodov ljudi.“ „Videli smo diku njegovu,“ veli S. Janoš Apoštol.

Nut dětešce! dragi moji! koje Izaiaš imenuje Angela velikoga tolnača; nut zvězdu Jakobovu! vidljivi kip nevidljivih zvèršenostih Boga! O zaisto velikoga poslanika! koj, poleg S. Augustina, obnaša čast istine, i nju, tělovno s nami prebivajući, nam pokažuje, i koj se vidi, da je samo zato odložil lastovitosti božanske, da nam je vu najvekšoj

Digitized by Google

svojoj prostranosti dokazati more. O kak su sva ova pristojna božanskomu veličanstvu!

Nego takaj, moji dragi! s ovim svojim poniženjem hotel je Zveličitelj naš vu sèrcah naših zbuditi vekšu ljubav. „Spustil se je dole k nam, kak veli S. Augustin, da mi laglje k njemu pristupiti moremo.“ Kakgoder onaj zmožni poglavica zemeljski, koj se kazati hoće dobrotivnoga, kakgoder otec, koj rad naslèduje govor dèce svoje, da si zadobi njihovu ljubav: tak je takaj slekla svoju diku nestvorena mudrost, da človèk bliže k njoj pristupiti more, ter da mèsto začudjenja zaufanost zavzeme, mèsto osupnjenja ljubav. Doklam je Stvoritelj razdružen bil osobno od stvorenja, moglo se je ovo skriti, kak veli Izaiaš, „pred dikom veličanstva njegovoga,“ nego potlamkak je k nam stupil, neplaši nas više svètlost dike njegove. Predi je bil Bog, Bog šeregov, strahovit vu gèrmljavini i strèli. Adam ga je videl, i skril se je; Izaiaš ga je videl, i prestrašil se je; Daniel videći ga, skriknul je: jaj meni, kajti sem videl Gospona! Sada pako ovaj isti Bog i Gospon, vzemši na se spodobu našu, rodi se s nami, i to vu štalici, vu siromaštvu i goloti, pajdaši se s nami, za nas vumira na križnom drèvu, jedino zato, da nas pomiri s Otcem svojim, i naša sèrca k sebi pritegne. Jeli si je misliti moći od ovoga kaj zvišenešega, i kaj bi pristojneše bilo božanskoj diki? Bog človèkom včinjen, koj se plače vu jaslih, genjen od naše ljubavi, više je, dragi moji! kak Bog, koj naměštja gore, siplje otoke, i giblje s rukom svojom tvèrdinu zemlje. „Tak, zkriknul je S. Bernard, tak se je naroditi hotel, koj je hotel, da ga ljubimo. Po stvorenju včinjen sem dělo ruk njegovih, po skrovnosti jaslih včinjen sem dělo sèrca njegovoga, po stvorenju bil je on Bog naravi, po skrovnosti jaslih včinjen je on Bog duše moje, po stvorenju zadobil je častenje naše, po poslu vtelovljenja zadobiva ljubav našu, po stvorenju

Digitized by Google

postali smo njegovi sluge, po narodjenju vu Bethlehemu postali smo sini i brati njegovi. Rekel je vu starom Zakonu Bog: ja sem, koj jesem! Visoko govorenje, zmožna rěč, koja prevzimlje vse mišljenje stvorenoga bitja, nego je sèrcu člověčanskomu bilo potrěbno druge bolje gibajuće rěči, i nut, ova se nahadja zrezana na jaslicah Bethlehemskih: **Bog je ljubav.** I zato već razmem sada, da je dika njegova postavljena vu ljubavi, i da ja, akoprem slab i mlahav, lahko vendar način najti morem po ljubavi spoznati Boga mojega, njemu se vklanjati, i njega naslědovati po vzajemnoj ljubavi mojoj. O Jeruzalem! o Israël! da bi ti bil spoznal vrěme pohadjanja tvojega, spoznal bi bil, kak sveta, kak ljubljena je ova poniznost Zveličitelja, koju je zahitila tvoja gizdost.“ „Naj negovori od tebe, o Bog moj, izkriknul je S. Augustin, koj nepozna neizbrojene milosèrdnosti tvoje. Ja Ti se vklanjam, ne toliko zato, kajti rediš tečaj zvězdah, ar sám si red; — niti zato, kajti ravnaš ovaj cěli svět, ar sám si mudrost; niti zato, kajti mene zdèržavaš, ar si zdenec življenja: nego Ti se vklanjam još bolje zato, i ljubim Te, kajti si Ti predi mene ljubil, akoprem si Gospon, i kajti mene iščeš, akoprem si sám sebi zadosta.“

Bil bi zaisto Zveličitelj k nam dojti mogel vu blisku i vihru, obkoljen angelskimi šeregi, sědeći na světlom oblaku, kak něgda došel bude vu onom skradnjem danu. Nego nije on to hotel, nije on vu tom postavljal diku poslanja i Evangeliuma svojega. S kim su izvišeneša ona, koja je zvèršiti hotel, tim su priprosteši načini, koje potrěbuje. Došel je, nego kak? Sami vidite prez zmožnosti i jakosti, ponizen i prijemši spodobu sluge. Došel je, zakaj? ne zato, da ponovi lice zemlje, da si napravi novi puk, da obšani za věke lažljiva proročanstva poganinov, da vtèrdi službu pravoga Boga, da nas navči, kak se njemu klanjati moramo vu duhu i istini, da prevèrne stolice nepravičnostih,

Digitized by Google

i da si na podèrtinah člověčanskih zločah, iz kojih si je napravila slěpota člověčanska ista bolvanstva vtemelji svoj Evangelium, Evangelium nedužnosti i svetosti. Člověčja dika je obladati s oružjem i bojem, božja dika je obladati prez boja; dika človečja je drugač štimajuće vputiti s jakostjum dokazov, dika božanska je, nam zdravu povèrnuti pamet i obšaniti našu znatiželjnost; dika člověka je gospodovati nad pametjami drugih po blagoréčnosti, dika Boga je obšaniti mudre s priprostoćom, vučene s neznanostjum. Zaisto čudnovit i odičen tolnač božji! Ovo děte, nepoznano niti vu lastovitoj domovini, napravlja poleg dopadnosti svoje osnove, koje nadkriljuju vsu mudriju i znanost člověčansku; vu tihoći zakutne štalice napravlja druge cirkve, druge oltare, druga ravniteljstva, i kraljestvo svoje, koje nije od ovoga světa; ter kada su mu još ruke s plenicami obvite, podlaže si svět, i čini se, da trese s zadnjimi kraji zemlje.

Ako bi pako gdo pital, kak je věkivěčna otca réč, iliti Sin božji na se vzeti mogel tělo člověčansko? to jest, ako bi presapiti hotel istu skrovnost vtělovljenja s bistroćum slaboga člověčanskoga razuma? Takvoga opet ja pital budem s pobožnim Jobom: „na kojem putu světlost stanuje, i tmice koje je město? Gdo je dal nagloj bujici tečaj, i put šumećoj gèrmljavini? Siromaški člověčec, nut jeli ti činis světlost vu vrěmenu svojem, i večer zvèrhu sinov zemlje podići se pušćaš? Jeli ti poznaš red nebeski, i zrok njegov izrekel budeš na zemlji?“ Job. 28, 19 seq. I odgovoril budem takvomu, nut gledi čudačinstva, koja tajiti nemoreš: poradja se vu Bethlehemu dětešce vu najvekšem siromaštvu, i sprot se obnovljuje lice zemlje, vladanje gréha i gospodovanje ćutjenjah daje město kraljestvu svetosti; bogati odhitavaju svoj imetek, da obskèrbiju siromake, siromaki se dičiju vu svojem siromaštvu, pušćine se puniju s ljudmi, koji, ostavljajuć svět, jedino

Digitized by Google

Bogu i krěposti alduju svoje življenje; kakgoder s i predi videl hoditi ljudi po putu nišćetne hvale, i pohadjati města grěšne nasladnosti, tak vidiš sada vnožinu ljudih, koji iz ljubavi proti Odkupitelju idu na muke, idu na smèrt; obšanost zaradi Kristuša predpostavlja se svemu bogastvu Egypta, i tak se zvèršava s krěpostjum děteta vu jaslih rodjenoga ono, kaj nisu niti početi mogli vsi mudroznanci; poniznost i priprostoća ovoga děteta je mogućneša, kak vsih ljudih jakost; bedastoća križa je spametneša, kak mudrost céloga světa. — Jeli ova presapiti moreš s oštroćom pameti tvoje, ili budeš možbit i ova tajil tak očitna i stanovita? Da bi bila pamet člověčanska pitana za tolnač odkupljenja světa, zaisto bi ona světovala bila same jake i krěpke načine, kajti je sama slaba i nemoćna; bila bi bez dvojmbe odvèrnuti hotela nevolju i smèrt, ar sama vu sebi neima zdenca dike i življenja; nebi se ona bila hotela poniziti, ar ćuti slabost i himbenost svoju. Nego Sin božji, koj je skupbiten s Bogom Otcem, i koj je početek sve jakosti i dike, zebral si je slabe načine, kajti nije potrěboval tudje pomoći, prijel je na se grěhe naše, kajti je zvirališće sve pravičnosti, podvèrgel se je smèrti, kajti je zdenec nevmèrtelnosti. „Skrovnost jaslic včinjena je krěpost i mudrost Boga," kak veli S. Pavel Apostol, 1 Cor 1, 24. —

Još bi vnoga druga, gledeć na ovaj predmet, mogel vam napèrvo donesti, kajti je tolika skrovnosti ove izvišenost i prostranost, da ju nigdar zadosta zreći i slaviti nemoremo. Nego već iz ovih spomenutih, ufam se, zadovoljno ste prevideti mogli, dragi moji! da vtělovljenje Zveličitelja našega, i ponizen stališ, kojega je poprijel, kak sem već s početka rekel, ne samo nesuprotstavlja se veličanstvu i diki božjoj, nego se dapače s njom slaže kak najbolje, i

Digitized by Google

nju, ako je slobodno reći, dopeljiva na najvekši stupaj zvèršenosti. Slaže se zaisto s mogućnostjum božjom, slaže se s njegovom najvekšom mudrostjum, slaže se s světostjum, slaže se s neizgovornom njegovom proti pokolenju člověčanskomu ljubavjom.

Ali dragi moji! kaj mislite, kaj bi reći morali, da bi se, negledeć na sva ova izbrojena, opet našlo ljudih, koji město vzajemne ljubavi kažeju nezahvalnost tolikomu dobročinitelju, koji bahatno odvratjaju oči od njega, dapače mu krivice činiju, i mèržnju nosiju proti njemu vu sèrcu svojem? Jeli bi se mogle rěči najti za izgovorenje i spisanje tolike nezahvalnosti? jeli bi dvojili zreći i potvèrditi, da se takovi, kojim su toliki milosèrdnosti božanske kinči podělјeni prez hasni, za navěke krivce činiju pravice božanske? A kaj rekli budemo, ako i mi, koji s tvèrdom věrom i milim sèrcem k nam prijemljemo takvoga i tolikoga Spasitelja, ter se vendar nestrašimo bantovati ga s našimi grěhi i s našom nemarnostjum? Jeli je to plaća tolikoga njegovoga dostojanstva? jeli je to povraćek tolikoga dobročinstva? jeli ovo cěna tolike ljubavi?

O drage duše kèrstjanske! posluhnite rěč pastira vašega, koj vas ljubi vu duhu Jezuša Kristuša, posluhnite na ov svetečni dan narodjenoga Zveličitelja, vu kojem je vekša stran, kak se ufam, po šakramentu pokore nutèrnju savěst očistila, i s kruhom onim angelskim dušu okrěpila, vu kojem danu takaj zadobiti morete iz kinča cirkve obilnešu milošću po podpunom grěhov oprošćenju, — posluhnite, velim, rěč moju, kajti takaj na vas spada onaj glas nebeski, kojega su čuli pastiri: narodil se je danas Zveličitelj, koj je Kristuš Gospon! hote vu duhu s menom skupa do Bethlehema, i pokleknuvši ondě, na noge pred narodjenoga Odkupitelja, ležećega vu jaslih vu diki poniznosti svoje, s gorućim sèrcem recite: O ljubljeni Odkupitelj! koj, ostavivši naručaj otca věkivěčnoga, dostojal si se vu ovoj spo-

Digitized by Google

dobi k nam dojti, s tolikimi zdihavanji Prorokov tak željno izprošen, spoznajemo dobrotivnost i dragovoljnost tvoju, klanjamo se tvojemu veličanstvu, tebi aldujemo sèrca, pameti i vsa nagnjenja naša; poděli nam milostivno, da nam nigdar nedojde na pamet misel, koja bi nevrědna bila najvekših tvojih proti nam dobročinstvah, da nigdar neprejde čez vuzta naša takova rěč, koja bi davala znamenje nezahvalnoga sèrca, da nas nigdar neoskruni takov čin, koj bi bil suprotiven tvojoj svetoj volji. Ti, akoprem si bil sin Boga jedinorodjeni, oplenil si sam sebe, i ponizil se do ove spodobe děteta, do ovih jaslic; včini, da pameti naše nigdar neoskruni niti truha gizdosti i prevzetnosti. Ti si vse vrěme tvojega na zemlji zadèržavanja alduval za očitovati diku tvojega věkivěčnoga Otca; daj i nam, da skèrb himbenih i za življenje potrěbnih dugovanj samo onda zabavljala bude pameti naše, kada već božanska i duhovna obskèrbljena i zadovoljena budu, da nigdar neohladi sèrce naše vu tvojoj svetoj službi, vu častenju božjem, vu činih pobožnosti. Ti si se hotel naroditi vu ovom tvojem tolikom siromaštvu, i ovo si vsigdar naslědoval vu tvojem življenju; dopusti, da sèrca naša nigdar nenadvlada žedja bogatstva, pohlepnost imetka, i da ona obèrnemo na dober cilj, koja nam je podělila tvoja dobrota. Ti si nam ostavil nečuvenu na světu svetosti peldu, i zato si se naroditi hotel od neoskrunjene děvojke; daj, da vsaki otrov nečistoće daleko bude od pameti i těla našega, koje si hotel, da bude prebivališće Duha svetoga. Ti si vsigdar kazal čuda vrědnu krotkoću; daj, da vu nami nigdar gospodovala nebude sèrditost, svadje i natěcanja. Ti si zvan toga došel na ov svět, da zadosta včiniš pravici božanskoj; daj, da nigdar neoskruni nepravičnost kakova dušu našu. Ti si zadnjić tolikom gorel proti nam ljubavjom, da nisi dvojil naroditi se vu jaslih, i skoro zatim vumreti na križu, na kojem si takaj molil tvojega nebeskoga

Digitized by Google

otca za nepriatelje tvoje; včini, da bude daleko od nas vsaki jal i nepriateljstvo, da vu sèrcih kraljevala bude vzajemna ljubav, mir i milosèrdna proti vsim ljudem ćut istinskoga nagnjenja. Ovak se dogodilo bude, da toliki tvoj posel, i toliko tvoje dostojanstvo doprinese željni plod, da mi, sveto i pobožno na ovom světu življenje vodeći, s zaufanostjum budemo nègda tebi naproti iti mogli, kada dojdeš od nas potrèbovat račun od gospodarstva nam zaufanoga blaga. Amen.

Digitized by Google

NA VUZEM LETA 1841.

Surrexit, non est hic; ecce locus, ubi posuerunt Eum. Marc. 16, 6.

Stal se je gore, nije ovdě; nut město gdě su ga položili.

Čtejemo vu svetom Pismu, da je vu vrěmenu Eliaša jeden, a vu vrěmenu Elizeuša da su dva mèrtvi zbudjeni na življenje; nego znamo takaj, da su ovi opet dospeli smèrti vu ruke. Takajše Lazar, i někoji drugi, akoprem su bili vumèrli, povèrnuli su se bili nazad vu življenje, nego su i ovi nazad došli vu grob. Sám Zveličitelj naš Jezuš Kristuš tretji dan po smèrti križa, vzemši odičeno svoje tělo, tak se je gore stal, i to po lastovitoj krěposti, da nigdar više vumerl nebude. Ostal je još četerdeset danov s Apoštoli svojimi, dovèršujući posel poslanja i navučanja svoga, i poklamkam ih je s potrěbnimi pomoćmi obskèrbljene poslal po svem světu, da navučaju i kèrstiju sve narode „vu ime Otca, i Sina, i Duha svetoga" onda se je sám povèrnul s odičenim svojim tělom vu nebo, odkud je bil prez těla došel, i gdě šedi na desnici Otca, věkivěčni mešnik i naš opravitelj. Nad gorestajanjem njegovim čudi se nevěrujući puk židovski, zemlja se trese nad nečujenim ovim činom, skažuju se Angeli, a lecaju isti grobi mèrtvih!

Ovo isto odičeno gorestajanje Zveličitelja našega obslužava sveta mati cirkva vu današnjem svetkovanju; niti neima vu cělom lčtu vekše svetečnosti, dapače valuje očito, da se po ovom vuzmenom svetku odičeno posvetjuje svetečnost svih drugih.

Digitized by Google

Koj je zrok, moji dragi! ovoga tolikoga veselja, koj je zrok tolike vu današnjem svetku postavljene važnosti? Nije zaisto drugi, nego taj, kajti se vu ovom Zveličitelja od smèrti gorestajanju zadèržava najvekši i neopovèrzivi dokaz istine věre kèrstjanske, na toliko, da se je věra kèrstjanska vu starih vrěmenih takaj zvala věra gorestajanja Jezuša Kristuša, i za stalno se dèržalo, da prez věre vu gorestajanje nije moguće imati věru kèrstjansku, kak veli Apoštol, „ako se Kristuš nije gore stal, prazna je věra i nazvěštjanje naše.“ Věra pako je temelj ljubavi, ufanja, vsih krěpostih, vse naše, ne samo vrěmenite, nego i věkivěčne srěče; „prez věre nije moguće dopasti se Bogu,“ veli isti Apoštol. Nije anda čudo, da mati cirkva vu gorestajanju Zveličitelja, koje smatra za pečat istine kèrstjanske, s tolikom moćjum i s tolikom svetečnostjum želi nakinčiti ove vuzmene svetke.

Dobro mi je znano, dragi moji! da se vezdašnje vrěme nahadja ne mali broj takovih ljudih, koji, sebe za spametneše štimajući neg je bil Navučitelj narodov, neplašiju se očito reći, da za vodjenje dobroga i krěpostnoga življenja nije věra potrěbna, i da je moći ljudi najti pune ljubavi i krěposti, akoprem neimaju věre. Nego lahko se vputiti moremo, kak je vkanjljiva ova misel sinov světa, ako malo pazljiveše pretresemo ovo dugovanje. Neću tajiti, da se takaj pri člověku prez věre zbudjava ćut krěposti, zasadjena vu sèrce člověčansko od početnika narave, — neću tajiti, da se višekrat pripetja, da ljudi po boljšem odhranjenju, po prirodnosti dobroga sèrca, po dobroj peldi drugih i ćutjenju pomilovanja, genuti moreju na zvèršavanje činov ljubavi i drugih krěpostih; ništarmanje vendar, jeli se je ufati moći, da krěposti ove prez věre vu Boga, koj dobre naplatjuje, zle pako kaštiguje, prez očekivanja blažene věkivěčnosti, koju nam je Kristuš s gorestajanjem svojim priskèrbel, gliboko korenje budu pustiti mogle vu sèrcu člověčanskom? jeli budu takovi ljudi i onda krěposti věrni ostali, kada im ova

Digitized by Google

pokvariti more vrěmenitu njihovu srěću? jeli se budu zdèržavali takovi i onda od zločestih činov, kada budu predvideli, da ovi vsim čisto neznani ostaneju, njim pako moreju doprinesti kruto velike vrěmenite koristi? Stanovito ne, dragi moji! ar občinska ćud i narava ljudih, kak i vsakdašnje izkustvo pokažuju nam suprotivna. Vuči nas najmre pověstnica vsih vrěmen, da prava, stalna krěpost i svetost življenja nigdar nije puštjala prez věre tvèrdo korenje. Pověstnica nas vuči, da su pèrvu peldu prave krěposti dali pèrvi kèrstjeniki, koji su nadehnjeni bili s živom i neoslabljenom věrom vu Jezuša svojega Zveličitelja, Boga i člověka, sudca živih i mèrtvih. Iz ovoga korena proniknule su one tolike krěposti pèrvih kèrstjenikov, ona nečujena predi na světu svetost življenja, ono viteško samoga sebe zatajenje, ona prez konca ljubav i dobrotivnost. Kajgoder veli mudrost ovoga světa, koja je poleg S. pisma, „bedastoća pri Bogu," nije dano drugo ime ljudem, vu kojem bi mogli zveličeni postati, nego ime Jezuša Kristuša, pravoga Boga i člověka, razpetoga, i odičeno gorestavšega. Vsaka druga krěpost, videla se ona kakgoder zvišena, prez ove, (dèržite za stanovito moji dragi) nije drugo, kak drevo prez korenja, koje se někoje vrěme zeleniti, dapače i ocvěsti more, nego nigdar nedoprinaša željni sád, i posehne na pèrvi jakši sunčeni žar; nije drugo kak hiža prez temelja, koja more kazati kakvu zvanjske prilike snagu, nego nemore zdèržati niti mah větrov, niti podjedanje deždjevne bujice, niti silu potresa.

Pokehdob je anda vu tom postavljena tolika važnost za krěpost, anda i srěću našu, da se objači i povekša věra kèrstjanska vu sèrcih naših, želel bi vam, dragi moji! na dan najsveteše današnje svetečnosti raztolnačiti lastovitosti prave věre, da bi, gledeć na ovu, laglje spoznati mogli vsako pomenjkanje. Nego kajti je ovih lastovitostih više, i vekše su razlučnosti, kak da bi moguće bilo vse nje vu ovom kratkom za naše duhovno razmišljanje odlučenom vrěmenu

Digitized by Google

poleg vrědnosti napèrvo postaviti: zato samo od dveh lastovitostih věre govoril budem, najmre od razbornosti iliti razumnosti i stalnosti. Tèrsil se budem raztolnačiti vam, pèrvić: jeli, i kada se more reći naša věra razborna; drugoć: kada se more reći tvèrdna i stalna, i kak je vnogo postavljeno vu tom, da naša věra oboružana bude s jednom i drugom lastovitostjum.

Najvekša cěna ovoga na vrěmenito i věkivěčno naše blagostanje spadajućega razmišljavanja daje mi ufanje, da me i ovaj put, kak ste već višekrat včinili, govorećega poslušali budete s dobrovoljnom pazljivostjum.

I.

Člověk ima vnogo spodobnoga s ostalom živinom; ima jednaka zvanjska ćutjenja: vidjenje, čujenje, kušanje, dihanje i pipanje; on, kak i ova, ćuti bol i vugodno nasladjenje, jé, spi i hodi. — Nego med člověkom i vsom drugom živinom čini kruto veliku razluku razum i pamet, iz nevmèrteljne duše dohadjajuća, ova božanska vu člověku iskra iz božanske spodobe, koju je Stvoritelj prikazal člověku iz svojega lica. Od ovud izhadjaju plemenita sèrca člověčanskoga gibanja; izhadja, da ljudi neživeju vu pušćinah i šumah, kakti druge zvěri, nego vu pajdaštvu, da razděljeni vu stališe, svoje različne posle imajuće, vladaju se poleg naredbah; od ovud dohadjaju vnogovèrstne ljudih znanosti, rukotvorstva, umětnosti, da mogu tečaj zvězdah, velikoću i daljinu njihovu, sunca, měseca i drugih nestalnih i bludećih zvězdah měnjanje i potemnjenje na hip napèrvo povedati; od ovud dohadja, da mogu vu ista skrovišća zemlje dopréti, i vsakojake rude izneti iz njezine glibljine, i ove na jezero spodob preokrenuti, pověstnice vsih narodov i vrěmen razložiti, kipe i pilje, čuda vrědne lěpote napravljati. Vidite ovu lěpu i pro-

Digitized by Google

stranu cirkvu, koje početek nikomu drugomu dužni nismo, nego razumu i pameti člověčanskoj. I kak još vekša i zvišeneša děla složile su skupa mlahave ruke mlahavoga člověčanskoga těla, kajti im je světil božanski on dar razuma! Ima opicah, koje se, gledeć na tělo, nerazlučavaju vnogo od člověka, ruke imaju skoro člověčanske, dapače někoja ćutjenja imaju oštreša od ljudih; ter vendar, gdě su im znamenja umětnosti i rukotvorstvah? jošće danas vodiju živinsko-nerazumno življenje, jošće danas davaju one nesložne glase, koje su davale pred jezero let, kajti neimaju razuma, neimaju spodobe božanske, neimaju nevmèrteljne duše.

Plemeniti ovaj dar razuma nije segurno dan od Boga ljudem za drugo, neg da ga se vživaju i dobro potrěbljuju vu iskanju istine, vu zvèršavanju krěposti i zadobljenju blagostanja. Anda ona, koja se suprotiviju ovomu božjemu daru, nemogu biti istina. Zato nedvojno odhitavamo ona bedasta obdèržavanja Egyptjanov, Gèrkov i Rimljanov, koji više Bogov věrujući, skazivali su istim hmanjicam božansko poštenje; ar je ova odurnost suprotivna člověčanskomu razumu. Protivi se takaj člověčanskomu razumu ona pri vnogih narodih negda obdèržavana grozovitost, kojim su iste aldove člověčanske Bogu prinašali. Protivi ona divja, koja se vu Kini još sada nahadja, navada, děcu, koju roditelji nećeju zdèržavati, odhititi i tak zavèrgnuti, da od glada poginu, — kak takaj ona navada, da žena po smèrti muža skoči na goruću lomaču i na njoj se zežge, kaj se još danas dèrži za veliku krěpost vu izhodnoj Indii. Nadalje pravedno odhitavamo vse predsude, koji se takaj nahadjaju pri někojih kèrstjanskih narodih, odhitavamo raztolnačenja senjah i neizbrojena druga bludna štimanja, kajti se protive sudu zdravoga razuma člověčanskoga, komu to priměrno nije.

Nego ima takaj vnogo drugih, koji, bojeći se, da nebi vu čem vrazili razum člověčanski i prekèršili njegove zapovědi, prepadaju vu suprotivnu (kak je pri ljudih navadno) kruto ve-

Digitized by Google

liku falingu; potrěbuju najmre i štimaju, da nikaj nije slobodno za istinu prijeti, bilo ono vu istih božanskih i na věru spadajućih stvarih, kaj nemore presapiti razum člověčanski. Takvih ljudih nahadjalo se je vsigdar već od početka cirkve, nego ih vendar nije bil toliki broj nigdar, kak ravno sadašnje vrěme; akoprem znati moramo, da je najvekša stran ovih samo zato ustanovila ovo načelo, da jarem svete věre laglje odhititi, i laglje služiti može pohotnostjam i ćutljivosti svojoj. Tajiju najsveteše kotrige věre kèrstjanske, i s razumom svojim, koga im je početnik narave dal za razširenje krěposti i povekšanje člověčanskoga blagostanja, s razumom, velim, svojim vojuju ravno proti onim istinam, prez kojih se nemore najti niti prava krěpost, niti prava srěća.

Pogledajmo malo, moji dragi! jeli je ovaj mišljenja način pristojen dobro premišljenim razuma člověčanskoga naměram? Vidimo neizměrnost nebeskih zvězdah, vidimo neizměrnu vnožinu stvorenih bitjah; a vu ovoj neizměrnosti nije člověk nikaj, nego jeden prašek, jedno zèrno peska na morskom bregu. Jeli anda spametno i prez najvekše gizdosti moremo reći, da vu ovoj neizměrnoj vnožini nikaj nije, i nikaj biti nemore, kaj nebi presapiti moral razum ovoga s duhom nadehnjenoga praška? Vidimo nepresežnu razlučnost vu stvarih, i stupaje od najmenjših, koja s prostim okom niti nespažujemo, do najvěkših i neizměrnih, kojih velikoću komaj dosižemo s pametjum našom. Jeli moremo misliti spametno, da je člověčanski razum sám, od kojega zvišenešega neima, komu previdljivi biti moraju vsi ovih dugovanj načini, i vsi zroki? Već na ovom istom zemaljskom krugu, jeli more vsa previděti i presapiti pamet naša? jeli moremo preséći s pametjum našom, kak se iz najmenjšega sěmena, koje, kada se vu zemlju hiti, spèrhne i zgine, potlam podigne i zraste lěpi cvět ali drevo, nad kojega se lěpotom i razgranjenostjum čudimo? jeli razmemo zadosta, kak ono malo sěmence već vu drobnoj svojoj kličici zadèržava buduću spodobu vsakoga rastja, onu lěpotu vu mě-

Digitized by Google

njanju cvěta, vu razluki listja i sáda? jeli previdjamo, kak iz jedne iste nevludne zemlje more iziti tolika razlučnost fele, farbah, duhe i smoka? Jeli bi bilo primérno razumu našemu ova tajiti zato, kajti ih s oštroćom pameti naše presapiti nemoremo? Znamo, da, ako s steklom oboružimo naše oko, moremo viděti tak male čèrveke, da ih se vnožina nahadja vu jednoj kaplji vode ili octa, gdě vsi živeju, povekšavaju se, vumiraju, imaju strani těla, s kojimi se gibljeju, i hranu vu se prijemljeju, kak i druga živina. Nebili reći morali, da je nespameten člověk, koj bi ovo zato tajil, kajti način, kojim ova bivaju, s pametjum svojom dostići nemore? Nego kolika su takaj na tělu i duši našoj, dragi moji! koja nemore preséći naš razum? Jeli razmemo, kak se na odluku naše volje gibljeju ruke, noge i ostali těla našega kotrigi? jeli dokučujemo, kaj je vu svojoj lastovitosti čujenje, kaj je dihanje, kaj vidjenje naše? kak se tolike i tak velike stvari, koje su zvan nas naobraziju vu malom prostoru našega oka, i to ne samo gledeć na prostranost i spodobu, nego takaj gledeć na razlučnost daléčine i farbe?

Ako anda zmed onih, koja su podvèržena našim ćujenjam, zmed onih, koja su vu nas, i okolo nas, nahadjaju neizbrojena, koja naš razum presapiti nemore, gdo bude potrěbovati mogel, da bi ona presapil, koja spadaju na naravu onoga najizvišenešega i nepresežnoga bitja, koje je vsa stvorilo, i koje, kak veli S. pismo, „stanuje vu svetlosti nepristupljivoj?“ gdo bude potrěbovati mogel, da bi ona presapil, koja se je ov stvoritelj i ravnitelj vsega, poleg kinča nepresežne mudrosti i milosèrdnosti svoje, za našu korist nam očitovati dostojal? To potrěbovati stanovito nemore razum člověčanski, zvan ako sám proti sebi govoriti hoće, kajti ako je zdrav, sám svoju slabost ćutiti, i svoje medje spoznati mora.

Zadnjić, jeli ovi nevěrujući preséći mogu ista ona, koja sami gledeć na ov svět i njegov početek kakti primérna razu-

Digitized by Google

mu priznavaju? Jeli, na peldu, presapiti more njihov razum ono, kaj tak rado napèrvo donašaju, da je najmre svět ovaj vsigdar bil, i da je od věka? ako je od věka, jeli i kada je mogel biti pèrvi člověk, i jeli moremo gore iduć k njemu doséć; s pametjum našom? i ako ne moremo gore iduć, kak je mogel doseći rod do nas dole iduć? Zatim jeli je razumu primèrno misliti, da ova tolikih i tak neizmèrnih stvarih velikoća, lěpota, čudnoviti red i najvekša složnost mogla je biti, mogla se je zdèržavati prez 'stvoritelja, prez zdèržitelja i ravnitelja najmudrešega? Ova se stanovito suprotstavljaju razumu, ako je zdrav, i nije s kakvimi predsudi zapleten; sva ova su mu sigurno mnogo bolje neprevidljiva, kak vse najsveteše naredbe i skrovnosti věre naše.

Zato anda, ako vu istini hoćemo od nas reći, da je razumna služba naša, razumna věra naša, kak veli S. Pavel Apoštol, potrěbuje od nas sveta mati cirkva, da zarobimo naš razum vu službu věre, da věrujemo rajši oblasti očitovajućega, vsaznajućega, istinitoga i milosèrdnoga Boga, kak vkanljivem izrekam mudrosti člověčanske „Dal nam je Bog ćutenje, veli S. Janoš Apoštol', da spoznamo pravoga Boga, i da smo vu pravom njegovom sinu.“ 1. Joan. 5. I lěpo veli sveti Gregor Papa: „zrok iskati otajnoga božjega tolnača, nikaj nije drugo, nego se gizdati proti njegovom tolnaču.“ — Istinu věre kèrstjanske svědoči i pověda nam potrěboća světlosti od zgor, koju su spoznali već starinski mudroznanci, — světlosti, prez koje mi bludimo vu tmici; pověda nam pověstnica vsih narodov; pověda nam sud i svědočanstvo najsveteših ljudih, koji su alduvali življenje svoje za potvèrdjenje ove istine; pověda nam vsa po cělom světu razširena cirkva; govori svět, koj je od krivih Bogov na věru Kristuševu od nepobožnosti poganinske na svetost sinov božjih preobèrnjen, kaj se nije drugač dogoditi moglo, nego po istini navuka, kajti, kak oštroumno spažuje Tertulianus, „najvekše bi bilo čuda-

Digitized by Google

činstvo, da bi bil svět věroval prez čuda, i bi se bil obèrnul;“ pověda nadalje istinu najsveteše věre naše, nutèrnje ćutjenje i sèrce naše, „ako bude gdo činiti hotel, spoznal bude iz navuka, jeli je od Boga?“ rekel je isti naš Zveličitelj Joan. 7; povědaju nam tolika i tak velika proročanstva i čuda, osebujno pako odičeno Zveličitelja našega gorestajanje od smèrti, koje da je s vsemi istine dokazi, takaj člověčanskim načinom vtvèrdjeno, već sem se tèrsil drugda vam dokazati. Primimo ovu věru, moji dragi! s cělim nagnutjem sèrca našega, akoprem napèrvo stavlja otajnosti, slabomu razumu našemu nepresežljive. Ovak bude razumna i razborna služba naša, kak bi goder suprotivnim načinom bila nespametna i nerazborna, da bi poleg tolikih najčvèrsteših dokazov věre naše, nju kakvimgod načinom stavljali vu dvojnost zato, kajti takova vu sebi zadèržava, koja razum naš preséći nemore. Sada pako hoćemo videti, kada se more reći naša věra tvèrda i stalna.

II.

Kakgoder hiža onda nam samo more dati seguren stan, kada je tak čvèrsto napravljena, da ju sila vetrov i naglost dežđja nepokvari: ovak takaj věra kèrstjanska samo onda more doprinesti dobri sád ćutenj, kojih je drugač mati, ako je tvèrda, i ako se nepovda nikakovim odkudgod dohadjajućim slapom skušavanja. Od ovud dohadja, da vu ovoj tvèrdosti i stalnosti toliku jakost postavlja mati cirkva, postavljali su Apoštoli, i isti Zveličitelj naš. „Nigdo postavljajući svoju ruku na plug, i nazad se ogledajući, prikladen nije za kraljestvo božje,“ veli Zveličitelj naš Luc. 9. Pavel pako Apoštol nas opomina, „da vu vsih primemo šćit věre, s kojim budemo mogli odbiti sve prehudoga ognjene strěle,“ Ephes. 6. Zatim veli S. Jakob, „oni koji dvojiju vu věri spodobni su morskomu

Digitized by Google

slapu, koj se od větra giblje i okolo ponaša," Jacob. 1. — Komaj je věrovati moći, dragi moji! kaj vse včiniti more prava, stalna, i vu sèrcu človečanskomu čisto zasadjena věra! ter zaisto je blažen onaj človek, kojemu je ovaj neprecěnjeni dar prispel od otca světlosti. On je kakti tvèrda pećina, na kojoj se kèršiju slapi morski; takov človek ima věkivěčni i neizgrabljivi vu pèrsah svojih zdenec duhovnih veseljah; ima zvirališće i neobladljivu tvèrdjavu krěposti; more on reći s navučiteljem narodov: „Seguren sem, da me nebude niti smèrt, niti življenje, niti Angeli, niti poglavice, niti krěposti, niti vezdašnja, niti buduća, niti jakost, niti višina, niti glibljina, niti nijedno drugo stvorenje razdružiti moglo od ljubavi Boga, koja je vu Jezušu Kristusu Gosponu našemu." Rom. 8. — Iz ove stalne i tvèrde věre dohadja ona pèrvih kèrstjenikov tak velika sèrca jakost, ona ljubav goruća proti Bogu, i bližnjemu, ona čistoća i svetost življenja nad kojom su se čudili narodi, i koja je preporodila cěli svět.

Nego pogledajmo, moji dragi! već na nas same, kak stoji s nami dugovanje, kaj se dotiče stalnosti vu věri? Neću ovdě govoriti od onih, koji samo nosiju ime kèrstjenikov, nisu pak, poleg svetoga pisma, nikaj drugo, kak cimbola zvoneća i sol pokvarena, koji su cěli zadubljeni vu skèrbi dugovanj vrěmenitih i pohotnostih ćutjenj svojih, koji komaj da kada misliju na Boga, na Zveličitelja, na věkivěčne buduće nevmèrteljnosti dane; koji, ako i negovoriju proti najpotrěbnešim naredbam svete věre, barem je zapušćaju, i za malo dèržiju. Neću od ovakovih, poslušitelji izebrani! govoriti na ov najradostneši dan gorestajanja Zveličitelja, ar se ovakova neslažeju s veseljem, pokehdob napunjavaju sèrce, za zveličenje bližnjega skèrbljivo, s turobnostjum i strahotom. Nego vzimljem one kèrstjenike, koji su povdani svojoj věri s istinskim sèrcem. Medtemtoga nahadjaju se i med ovemi vnogi, koji, do-

Digitized by Google

klam im dobro služi srѐća, doklam zdravje cvete, i vu obilnosti živeju, s zahvalnim sèrcem spominaju ova dobročinstva Boga, obstaju vu věri, čine pobožnosti zvèršavaju; suprotivnim pako načinom, kakbèrž ih ostavi srѐća, prepade imetek, nadojdu preganjanja i betegi, taki počmeju dvojiti o pravici i providnosti božanskoj, kak da bi bil hotel Zveličitelj svoje naslědnike proste včiniti od težkoćah življenja, koj je dapače blažene ozval one, koji tèrpiju pregone zaradi pravice, ter je očivesto navučal, da nije vučenik zvèrhu meštra, „ako su, veli, mene preganjali, budu i vas preganjali," i kak da bi krěpost već na ovom světu morala zadobiti plaću, gdě vendar pravo zjednačenje med zaslužbom i plaćom stroprom vu budućem življenju i věkivěčnosti bude město imalo. Někoji pako suprotivnim načinom, doklam su nesrѐćni i vu pogibelji postavljeni, kričiju k Bogu i zazivaju ga, nego kak prestane težkoća i pogibelj, taki se spozabiju iz Boga, i na vsako skušavanje vu věri treseju, kakti tèrstina od větra gibana; kak da bi nam dar věre zato bil dan od Boga, da od nas odvèrne vse težkoće življenja i pogibelji vrěmenitih dugovanj, ne pako zato, da nam věra bude na putu ovoga življenja věkivěčna drugarica, zdenec vsevdiljne krěposti, svetosti, duhovnoga veselja, da nam bude protimba gizdosti, zazor nečistih ćutjenj i podžiganje ljubavi.

Nadalje koliki je broj onih, koji, doklam živeju med dobrimi ljudmi, zadosta su stalni vu věri, zvèršavaju čine pobožnosti i prijemlju svete šakramente, nego kada dospeju vu pajdaštvo nepobožnih, koji zametjeju věru i pobožnost, sprot se i oni počmeju měšati, ter se iz někakvoga nespametnoga srama i želje dopadnosti stidiju zvèršavati i kazati věru svoju, zapuštjaju svoje navadne pobožnosti, ter ovak zabludiju od prave steze na široki put, koj vu skvarenje pelja; ar nepremisliju, da se je vsako vrѐme nahadjalo zločestih peldah, kojih su početniki više vrědni pomilovanja, kak naslědovanja; nepremisliju, da je sám Zveličitelj rekel, „potrѐbno je, da

Digitized by Google

spačke bivaju, nego jaj onomu člověku, po kojem spačka dojde;" nepremisliju, da krěpost neprestane biti krěpost zato, kajti se někojim, ali takaj vnogim dopada zločestoća; da istina ostane istina, ako i najvekša stran ljudih od nje odvèrne oči, i klanjala se bude krivim namišljenjam. — Koliko je věrnih kèrstjenikov, koji se počmeju měšati vu věri, kada vidiju mladiće, oblečene ravno s opravom poleg najnovešega ukusa napravljenom, nego vu onih, koja spadaju na věru i dobro dèržanje slabo podvučene i zlo odhranjene, vu hiži vsamogućega nečedne i nepobožne; a nepremisliju, da ovih mladićov vsa koju bi radi kazati, mudrost dohadja iz čtejenja několiko nišćetnih pripověstih, da vsa njihova gjegjernost stoji vu nekakovoj pohlepnosti za dikom, vu lahkoumnosti i gizdosti temelja neimajućoj, koja čini, da za nepristojno štimaju vrědnosti svojoj, da bi prignuli kolena svoja vu pogledu Onoga, „koj je s rěčjom vtvèrdil nebo, i kojega je dan i noć, i koj je včinil vse kraje zemlje," kak veli korunjeni prorok Psal. 32, 73, i misliju, da se s njim zigravati moreju, koj je mogúć s jednom samo sapom vust svojih obèrnuti ih vu šaku pepela i praha. Kaj more ova nemogućna prokšenost proti věkivěčnim istinam, od kojih visi vse pokolenja člověčanskoga blagostanje? — O pušćajte jedno malo, dragi moji! i potèrpite; pušćajte, doklam dole iduća doba, koja predi dojde, kak oni misliju, pogasi ovaj mladosti i prevzetnosti žar, doklam nevolje i suprotivnosti potažiju ove iskrice, i onda budete viděli pri njih drugi življenja način, samo ako ih ova zločestoća nije na toliko pokvarila, da im je kakti vu naravu odišla tak, da već vu se dojti i poboljšati se nebi mogli. Onda bi se razplakati morali, moji dragi! zvèrhu ovakovih, kakti zvèrhu sinov i kćerih Jeruzalemskih, kajti nisu spoznali vrěme pohadjanja svojega. Tugujte zvèrhu njih, i plačite se, nego se najte zato spačiti vu věri vašoj, nego dapače s tim bolje k njoj priložite sèrce vaše, i vu njezin naručaj naslonite pèrsa vaša, s kim vas ona segur-

Digitized by Google

neše čini proti vsim propastjam ovakovih bludnostih vu věkivěčno skvarenje.

Nadalje koliko ih ima, koji su drugač věri istinski povdani, nego kada vu ruke primeju kakvu kužnu i zločestu knjigu, s kojimi je, kakti s kakovom zločestom povodnjom, svět poplavljen, taki oslabiju vu spoznanju istine věre, videći, kak se směhu i špotu podvèrgavaju ona, koja su predi oni s najvekšim preštimanjem obdèržavali; ali nepremisliju takovi, da nikaj nije na světu tak istinitoga i izvišenoga, kaj nebi prevzetno zesměhavati mogla šegavost člověčanska; nepremisliju, da, kajti se nepobožna prokšenost zesmehava, zato ostaně Bog onaj isti, koj more vu jednom oka megnjenju ovaj nezrěli i nespametni směh obèrnuti vu najšuhkeši plač, kak je već pri vnogih obèrnul.

Jošće bi vam vnoga sim spadajuća mogel napèrvo donesti, ali se ufam, da već ova izbrojena, a još više vsagdašnje izkustvo vaše, dragi poslušitelji, dovoljno vam pokažuje, kak se vezdašnje vrěme, kada je ohladela skèrb za duhovnimi i věkivěčnimi stvarmi, redko nahadja vu sèrcah kèrstjenikov ona tvèrdnost i stalnost věre, koju potrěbuje od nas naš Zveličitelj, potrěbuju Apoštoli, potrěbuje sveta mati cirkva. Drugač, ah! drugač je bilo nčgda vu počctku svete věre naše, vu onih zlatnih stolětjih pèrvih kèrstjenikov! Predstavite si samo S. Baziliuša, velikoga onoga Cezareanskoga biškupa, kojemu se je nadstojnik cesarskih dvorjanikov Modestus grozil s otimanjem blaga, preganjanjem iz domovine, s mukami i istom takaj smèrtjom, ako neostavi věru katoličku i nepoprime Ariuševo krivověrstvo. Odgovoril mu je Baziliuš: „prazne su tvoje grožnje, koje me preplašiti nemoreju. Govoriš od stimanja blaga; nego kaj more zgubiti onaj, koj neima k ovomu privezano sèrce, i tak ga dèrži i ima, kak da imal nebi? Groziš se s preganjanjem iz domovine; ali jeli me budeš poslati mogel vu takovo město, gdě ja

Digitized by Google

nebi našel domovinu moju? Mislim, da je céla zemlja lastovitost občinskoga našega Otca, koj je vu nebu. Nego niti tvoja múk orudelja, niti mekip smèrti prestrašiti nemore, kajti samo jedno imam življenje, kojega je steza obsipana s tèrnjem, i zato s kim predi dospem k mojemu cilju, s tim se sréćnešega sudim.“ Vidite tvàrdu i stalnu věru! Nego nisu samo biskupi i redovniki vu onih sréćnih vrěmenih kazali ovu stalnost vu věri, nego i drugi věrni kèrstjeniki i kèrstjenice vsakoga reda, stališa i dobe; iste takaj najplemeniteše vu cvětu mladosti postavljene děvojke kazale su vu občuvanju vére, koju su za pravu spoznale, gjegjeren i neproměnljiv duh. Med neizbrojenimi drugimi budem vam samo spomenul S. Felicitu, koja je bila vu Rimu preštimana gospa, ne samo gledeć na plemenšćina roda, nego još bolje zaradi svetosti življenja. Imala je sedem sinov, koje je odhraniła vu nedužnosti, vu strahu Boga i vu věri Jezuša Kristuša. Kada je ovu Gospu Publiuš rimski poglavar na svakojačke načine skušaval i nagovarjal, da ostavi věru, odgovorila mu je: „Vaći se mene bolje poznali, i naj se ufati da me budeš prestrašil po tvojih grožnjah, ili izmamil po tvojem prilizavanju; ufam se vu jakost Duha svetoga, koj s menom vojuval bude, da šatana obladati, i zanjkam, koje podlecaš věrnosti mojoj, budem vujti mogla.“ Reče joj Publiuš: „nesréćna ženo! zakaj postavljaš vu pogibelj tvoje sine, zakaj me siliš, da potrébujem trapljenja?“ Odgovorila mu S. Felicitas: „moji sini budu na věke živeli s Jezušem Kristušem, ako mu samo ostaneju věrni.“ Pokelidob vsa ova nikaj hasnila nisu, potrébovał je Publiuš najstrahoviteša trapljenja. Jeden zmed sinov, imenom Januarius, tak je dugo s bíči s olovom obloženimi bijen, doklam je spustil dušu. Felix i Philip s batom tučeni dokončali su svoje življenje; Silvanus je

Digitized by Google

dole hitjen iz velike visine; Alexandru, Vitalisu i najmlajšemu Martiališu odsěčena je glava. Felicitas pako mati njihova, četiri měseca kešneje s istim načinom trapljenja zadobila je srěćno korunu mučeničtva.

Nut dragi kèrstjeniki! vidite, kaj je, i kaj more pravo nutèrnje věrovanje, kaj je prava, neobladljiva stalnost i tvèrdnost věre! Istina je, da se vu ovih naših vrěmenih i vu kèrstjanskih dèržavah nepripetjaju više takove grozovitosti; ali vendar nisu menše, nego morebiti još vnogo gorše pogibelji, koje se proti věri podižeju ovo naše vrěme; — pogibelji dohadjajuće iz zločestih načelah krivoga mudroznanstva, iz čemerne poplave knjig samo nepobožnosti i ćutljivosti vugadjajućih, iz neskèrbljivoga mladeži odhranjenja, iz vnogovèrstnih zločestih peldah, iz zapušćenja najsveteših cirkvenih naredbah, iz občinskoga nekakvoga ohladjenja sèrc proti onim, koja spadaju na duhovna i naše věkivěčno zveličenje, iz zadubljenja vsih mislih vu vrěmenita i tělovna tak, da je ime kèrstjansko još, istina, vu poštenju, ali ono starinsko proti věri nagnutje, ona svetost življenja kèrstjanskoga, vidi se, kak da bi izmed ljudih zemreti hotela! — Danas, věrni poslušitelji! Zveličitelj naš Jezuš Kristuš, koj, ostavivši stolicu dike, dostojal se je k nam dojti i spodobu sluge vzeti, da bi nas odkupil, kad smo pogubljeni bili, i da bi nas dopeljal na svetost istine iz tmice smèrti, — danas, velim, potlamkak ja obladal jakost smèrti naš Zveličitelj, odičeno se je stal iz groba, skazal se je svojim vučenikom i s njimi se zadèržaval, da tak vse skupa vputi od istine věre, i vtvèrdi vu navuku, kojega je donesel iz neba na ov svět. Danas se anda najbolje pristoji, da s pomoćjum milošće božanske, koja čistim nakanjenjam nigdar nemenjka, ćutjenja věre zbudimo vu sèrcih naših, da Njemu za ovo nepresežno dobročinstvo hvalu dajući, spoznamo, da

Digitized by Google

je ovo jedina ladja našega zveličenja, da je ova sveta věra najvekše poručanstvo naše vrěmenite i věkivěčne srěće, da je ova prava i razumna služba naša, Danas se najbolje pristoji, da vu sèrcih naših zbudimo pravu želju i nakanjenje proti vsem světa i těla skušavanjam, i proti vsim peklenskim jakostjam vsigdar obdèržati cělu i neoskvèrnjenu věru našu. Danas obećajmo Zveličitelju našemu, da ćemo rajši vsa tèrpeti, vsa pogubiti, isto življenje rajši alduvati, kak puščati, da potemne i oslabi věra naša. Ovak se pripetilo bude po nadehnutju milošće Duha svetoga, da nebeski dar věre bolje i bolje objači i čisto se zakoreni vu sèrcih naših, da nam objači ufanje, koje nas obatrive vu vsih suprotivćinah naših, da se probudi vu nas ljubav proti Bogu i bližnjemu, iz koje procvětaju vsake vèrsti krěposti, s kojimi nakinčeni budemo nègda mogli dělniki postati onoga blaženoga življenje, vu koje nam je vrata odpèrl odičeno gorestajajući Zveličitelj. O ljubljeni Jezuš, Kralj, Odkupitelj i Pastir najvišji! prosim te po velikoći Tvojega smilovanja, po kinču nepresežne dobrote i milosèrdnosti Tvoje, koju si pokazal vu muki i smèrti, vu odičenom gorestajanju; i vu cělom Tvojem življenju proti člověčanskomu pokolenju, nepusti da se vu nikaj razpèrši ovo ufanje i željenje moje; moje, velim, kojega si dostojal, akoprem nevrědnoga, ovim věrnim i s neprecěnjenom Tvojom kèrvjom odkupljenim dušam predpostaviti pastira, včini, da vsi, koji smo se ovdě skupspravili vu Tvojem imenu, obslužavajući Tvoje sveto gorestajanje, dapače vsi, koje si mi izručil, da ih vodim po putu zveličenja i věkivěčnih istinah, da, velim, vsi, neiznimajuć nijednoga, negda pred Tvojim, kakti sudca pogledom postavljeni, budemo vrědni čuti one blažene rěči: „nut poglejte sini, věra vaša zveličene vas je včinila, hote, stupite vu veselje Gospona vašega," ter da ovak budemo mogli čez cělu věkivěčnost spěvati Tebi: Alleluja, Alleluja, Hosanna na visini, Alleluja. Amen.

Digitized by Google

NA BOŽIĆ LĚTA 1841.

Ecce evangelizo vobis magnum gaudium, quod erit omni populo; quia natus est hodie Salvator, qui est Christus Dominus. Luc. 2,

„Nut nazvěšćam vam veliko veselje, koje bude imal vsaki puk, kajti se je danas narodil Zveličitelj, koj je Kristuš Gospon.“

Opet nam je osvanul dan duhovne radosti; dan, vu kojem obslužavamo narodjenje Gospona i Zveličitelja našega Jezuša Kristuša! dan najmre on veliki, za kojem je toliko i tak željno zdihaval ves široki svět; po kojem je, kak veli S. Pavel Apoštol, isto stvorenje oslobodjeno od sužanjstva pokvarjenosti na slobošćinu dike sinov božjih. Rom. 8, 21. Poslan iz neba Angel Gabriel zvèršil je, kaj mu je bilo naručeno od Boga; blažena Děvica, ova zvězda jutèrnja, odebrana od vsega ženskoga spola, Maria iz hiže Davidove, odgovorila mu je: „naj mi bude poleg rěči tvoje;“ i nut nagiblje se nebo, i pušća padati rosu, i oblaki nebeski deždjiju pravičnoga narodom preželjnoga Messiaša, koj je imal dvojno včiniti s veličinom svojih dobročinstvah, jeli se sèrca naša bolje s osupnjenjem napuniti moraju, ali pak s ljubavjum proti njemu; — koj je imal odpreti vsim dobrim zvirališće neizpisljive radosti i veselja. Nazvěšćam vam veliko veselje!

Kada sem i ovaj put tak srěćen, da najsveteše ove božične svetke opet s vami obslužavati morem; s vami, velim, dragi moji! koje je nedokučljiva providnost božanska pověrila biškupskoj mojoj skèrbi, da vas peljam po putih istine

Digitized by Google

věkivěčne, i koje s tim bolje ljubiti neprestajem vu duhu Jezuša Kristuša: nisem prepustiti mogel, da vas nebi od tolikoga otajstva, koje ovaj dan vu sebi zadèržava, nèkoliko podvučil, i podělil vašim pobožnim sèrcam batrivost duhovne milošće.

Lani, kada sem ovaj isti svetek s vami obslužaval, dokazal sem vam, dragi moji! da vnogi Židovi i Poganini, zbantovani po priprostom narodjenju Zveličitelja našega, odvèrnuli su od njega oči svoje, niti nisu hoteli pripoznati božanstvo onoga, koj je bil vu jasle, i još k tomu gol, položen, i koj je bil zatim na križ, ter još k tomu s obšanostjum, prikovan; zatim sem vam dokazal, da ima vnogo ljudih, koji se spačuju nad ovom priprostoćum, i, kak veli Apoštol, spodobom sluge, koju je na se vzel naš Odkupitelj; ali sem vas skupa izvěstil, da je ravno ov ponizen stališ bil potrěben za dovèršiti čudavrěden posel našega odkupljenja, da je ravno ovim načinom včinjeno zadosta i veličanstvu božanskomu, i našim duhovnim potrěbočam. Da se nizki porod i priposti stališ Zveličitelja čisto dobro slaže s božanskim veličanstvom, već sem se onda tèrsil dokazati, kada sem vam raztolnačil, da je takov stališ neizměrnim lastovitostjam božanskim, kakti: mogućnosti, mudrosti, pravici, milosèrdnosti i svetosti zevsema primèren. Kaj se pak dotiče druge stranke, da je najmre siromaštvo poroda i stališa Jezuševoga za nas najvekše bogastvo, koje najbolje zadovoljiti more našim duhovnim potrěbočam, bil sem vam obećal, da, ako mi po božjoj milosti dopuštjeno bude od ove neprecěnjene skrovnosti još vu drugoj priliki govoriti, da vam, dragi moji, ovu istinu, na koliko dopuštja malenkost mojih silah, obilneše razložil i pred oči postavil budem. Ovu vam danu moju rěč nakanil sem danas izpuniti.

Potlamkak je člověčansko pokolenje po nesrěćnom istočnom grěhu izgubilo svoju nedužnost, počem je mira i

Digitized by Google

milošće stvoritelja svojega mentuvano, kaj drugo vidimo vu člověku, kak sina sèrditosti, koj od žene rodjen podnaša vnoge nevolje; koj vu gustoj tmici pameti svoje bludeći, kroz strasti i vsakovèrstne slape pohlepnosti sim tam natiravan, niti nije spoznati mogel, kaj mu je za pravu srěću potrěbno? niti nije mogel isto morebiti spoznano dobro s lastovitom jakostjum neoskrunjeno začuvati proti vsem napastjam i skušavanjam. Pokehdob je anda obsipan tmicom od neznanja, potrěben mu je navučitelj; pokehdob je nesrěćen, potrěben mu je batrivnik i razveselitelj. Ali ovaj navuk, i ovu batrivost je samo člověk po tom zadobiti mogel, da je druga božanska osoba ostavila stolicu dike svoje, ter se je dostojala člověčansko tělo na se prijeti, i premilostivno početi posel odkupljenja. Najzvèršeneše pak i najsrěčneše je jedno i drugo po tom zadobil, kajti je Zveličitelj naš odlučil na se prijeti ravno on nizek i ponizen stališ, kojega vu štalici Bethlehemskoj vidimo, i kajti si je odebral on siromaški način življenja, kojega nam pokažuje tečaj njegovoga prebivanja na zemlji. Postal je najmre ovim načinom Zveličitelj najzvèršeneši naš navučitelj, koj ljudstvo vu škuroj noći bludnosti i smèrtnoj sěnci grěha sědeće navuča, i to vu pèrvoj strani; včinjen je ovim načinom člověčanskoga pokolenja neprecěnljiv batrivnik i razveselitelj, to vu drugoj strani mojega govorenja budem se tèrsil, vam, sini i kćeri najdragše! razložiti.

O věkivěčna rěč vtelovljenja Bozjega! o Zveličitelj! o zvirališće vse jakosti i jasnosti! izčisti jezik moj s ognjem božanske mudrosti, zažgi s onim ognjem sèrce moje, s kojim je gorělo sèrce Prorokov i Prednavěstitelja Tvojega! Oni su dovèršili poslanje svoje; ali gdě prestaje njihova služba, ondě naša, novoga Zakona Redovnikov, dužnost započeti mora. Poděli nam milošću, da čudnoviti Tvoj došestek oblužavamo s onom sèrca jakostjum, s kojom su ga nazvěstili oni sveti, pred Tobom na ovaj svět došavsi posla-

Digitized by Google

niki Tvoji; da se isti Tvoj došestek nevidi menje izvišen i svet vu rěčih naših, kak se je videl odičen vu prorokovanju njihovom. Dopusti, da vu ovom najsvetešem danu budu zmožna i veličanstvena vsa naša ćutjenja tak, kak i dobročinstva Tvoja, mišljenja naša tak, kak i obladanja Tvoja, vsa naj budu na naše pobolšanje, i na svete cirkve, Tvoje neoskrunjene zaručnice, povnoženje i razširenje! Vi pako, predragi moji! mene govorećega, kak ste navadni, dobrovoljno i pazljivo posluhnite.

I.

Odhitjeno od božjega lica, i samomu sebi ostavljeno pokolenje člověčansko bludilo je po tmici neznanja, i spozabeć se iz istoga Stvoritelja svojega, tak je daleko vu zavèrženost prepalo, da je već dělo ruk svojih, ter kamenje, rastje i němu živinu za božanstvo preštimavalo, da je diku svoju obèrnulo, kak sveto pismo govori, vu spodobu teleta, koje se sěnom hrani. Od začetka svojega, od cilja i odlučenja svojega, od stališa budućega življenja komaj si je malo, i to čisto temno vu pameti predstavljalo, koje predstavljanje s tim su menje razjasniti, i proti preměnbam občuvati mogli onoga vrěmena mudroznanci, s ćim si je ovo isto bolje vu svojem temelju suprot govorilo, s ćim bolje je bil vas ondašnji mišljenja način prez reda, měre i razloga, s čim su bolje slěpo medju sobom branili osnove namišljenosti svoje tak, da jedenput nije niti takovih menjkalo, koji su cilj člověčanskoga življenja postavljali vu samih nasladnostih, a drugi su dvojili od istoga svojega bitja. — Vu ovak zamračenom stališu pameti člověčanske nimalo se čuditi nije, da vmèrteljni člověk nije skoro nikakvoga ćutjenja imal za božanske i druge izvišeneše stvari, nego da je vsaki samo za srěću ovoga světa, i za vgadjanjem svojih poželenj skèrb nosil; nise čuditi, da su se ovdě dikoželjni izvišavali do neba,

Digitized by Google

naduti s neizměrnom gizdostjum, ondě po vsakojačkih prekorednih sèrca gibanjih postavljali se pod vrědnost iste nerazumne živine„ da su sada sám glas kreposti i obilnost naslova za jakost sèrca dèržali, sada postali sužnji pohlepnostih svojih, da već na zadnje nisu menje nesrěćni bili po tom, kaj su vu oblasti imali, kak odurni i zametavanja vrědni po onom, za čim su tak pohlepna i nerazumna poželenja gojili.

Gdo je bil, prosim vas, moguć izkoreniti ove tolike bludnosti, osobito potlamkak su se kroz više jezer let čisto podomaćile bile, i potlamkak su se vsi načini za nje izkoreniti zatupili i prez vsake hasne ostali? Najmre govorila je narava kroz opominjanja savěsti člověčanske, ali je ovu zaglušila rěč nasladnosti; govorila je još glasneše i vnogo razložneše zapověd staroga Zakona, ali ova imala je moć samo nad malim brojem židovskoga naroda; i pri ovom istom bila je kakti mèrtva slova, ter zato skoro prez hasni i koristi; govorilo je mudroznanstvo, ali rěci ovoga kaj su bile drugo, kak vu jeden kup natèrpane nišćetne izreke, koje za vtemeljenje dobroga dèržanja malo ili nikaj doprinesle nisu. Pravu i jedinu pomoć proti vsim ovim bludnostjam mogel je jedino odkriti, dragi moji! nego je i za segurno odkril, očitoval i donesel ovaj presveti dan, kojega letno svetkovanje danas obslužavamo, — vu kojem se je najmre dostajala věkivěčna rěč stvoritelja člověčansko tělo na se prijeti i roditi se za nas i med nami, kakti navučitelj, vračitelj, razveselitelj i Zveličitelj naš. Poglejte rodjeno dětešce, pri kojega izhodu s angelskim popěvanjem nazvěšća se: „dika Bogu na visini, a mir ljudem na zemlji; poglejte, ter ako i slabost, kojoj se je hotonce podvèrgel, jošće mu sada govoriti prěči, nut nazvěšća vam štalica, i vičeju vam jaslice! Isti način njegovoga poroda i cěli tečaj njegovoga življenja kaj je drugo, kak vu svojoj krotkoći podělјen navuk i razsvětjenje? kaj je drugo, kak

Digitized by Google

podžiganje sèrca našega na ljubav krèposti? Ah kak nam je jasne i razložne znanosti donesel od Boga i njegovih zvèršenostih, kakti na stvoritelja, zdèržitelja i ravnitelja světa spadajućih; od začetja našega nevmèrteljnoga duha, od odlučenja i skradnjega cilja našega, kojega položaj nije postavljen med těsnimi predèli ovoga življenja, nego koj nas zove vu buduću bez kraja i konca trajuću věkivěčnost; zadnjič od vsega onoga, kaj nam je potrěbno, da blaženo življenje voditi, vu kraljestvu božjem najvekše dobro zadobiti, i neizpisljive srěće za navěke se vživati moremo. Kak nas je izvèrstno podvučil od nišćetnosti vsih člověčanskih stvarih, i kak nam je lěpo put razjasnil od prave krěposti! Ti, o vmèrteljni člověk! kojega je tělovna nasladnost včinila svojega sužnja, vuči se iz štalice Bethlehemske, kak je gèrda nečistoća; ar tam med jaslicami nevlada drugo, kak cvět angelskoga děvojačtva, věnec čistoće i koruna svetosti, tam nevlada drugo, kak radost duhovna i blažena razveseljenja. Ti, kojega je tak zaslěpil imetek i bogastvo, poglej, kak je zavèržena ovih cěna, kada se vu vtelovljenom sinu božjem nevidi niti sled od takvoga bogatstva! Ti, kojega ljubav proti samomu sebi tak jako napuhava, premisli, kak je ova slěpa i pokaranja vrědna, kada vu rodjenom Zveličitelju nevidiš od ove nikakvoga znamenja, dapaće spaziti moraš, da je on jedino iz ljubavi proti drugim sám sebe zametal, i stupil vu ov priprosti stališ! Vi, koje je preplašilo siromaštvo, o! poglejte vu štalicu Bethlehemsku, jeli nisu one proste plenice poštenja vrědne, jeli nije ona blažena slamica, na kojoj je ležalo ono siromaško, ali sveto děte?! Vi, koje je raztužilo težko življenje i vsakojačke suprotivšćine, postavite si napèrvo, da vam još na radost budu, ar iz Bethlehema zaključite, kak vse težkoće ovoga světa mogu imati sveti cilj. Zadnjič i vi, kojim su se zametavanja i druga vraženja videla sramotna, ah poglejte!

Digitized by Google

štala je, gdě se je narodil sin božji; kaj vas anda obšaniti more, ako ste s Bogom i s krěpostjum sjedinjeni?—

Naj zebere mudrost člověčanska vse moguće načine za potišiti nepobožna gibanja sèrca, za oboriti nagib grěšenja, za nadvladati vsako duhovno zlo; ali kaj su vsa načela, kaj je vsa kakgod lěpa i razborna namišljenost, gledeć na ovo: věkivěčni sin otca rodi se vu siromaštvu, žive vu poniznosti, tèrpi obšanost, vse pregone i suprotivćine, dà, zadnjič podnaša istu križnu muku. Ova izvišena pelda vse nas vuči, vsa nam razlaže i raztolnačuje; s ovom peldom lahko odgovarjamo na sva pitanja, koja se nam napèrvostaviti mogu. Ova pelda nam viče: najte sèrce privezati k onim, koja su ovoga světa, kajti da su ova ljnbavi vrědna, sin božji bi bil ova rajši slěduval i iskal, kak ona, koja su od Boga; nedajte se od častih i blaga preveč zaslěpiti, kajti da bi ova prava dobra bila, nebi ih bil Zveličitelj vsigdar i vu vsako vrěme od sebe odvratjal; najte se bojati obšanostih i pregonov, kakti nepodnosnoga zla, kajti da bi ova vu istini mogla nesrěćnoga napraviti člověka, nebi ih bil božanski naš navučitelj tak tèrpljivno podnašal; ako vas svět odurjava i zametje, najte se plašiti, ar da bi svět bil vrěden našega preštimavanja, nebi bil tak zavèrgel ovo božansko dětešce. Ovak, predragi moji! vučiju nas jaslice Bethlehemske pravo znamenovanje krěposti, ovak je s ovom samom Zveličitelja peldom znanje vsega dobra i zla dovèršeno. Vse, kaj on veli, je navuk pravoga spasitelja, vse, kaj čini, je pelda, vse, kaj tèrpi, je vračtvo nevolje naše. Kada se zametava, kak veli Tertulianus, po tom je ravno naš Zveličitelj, kojega iščemo. Takvoga nam je bilo potrěbno Zveličitelja, kojega svět nije mogel ljubiti, kojega člověčanska mudrost nije mogla presapiti, koj je imal vsa odkriti, koja nas zapeljivaju vu bludnost i falinge, vsa raztepsti, koja zaslěpljuju oko pameti naše. Potrěben nam je bil mešter, koj zna tèrpeti najvěkše pomenjkanje

Digitized by Google

vsih stvarih, da onim, koja se dobra vidiju na oko, zkazljivu spodobu doli vzeme; koj bi se ponizil pod mogućnom rukom Otca svojega nebeskoga, včinjen pokoren do svoje smèrti, da bi vkrotil gizdost i prevzetnost našu; koj bi suze ronil, da iz temelja zvrači beteg naravi naše, najmre prekorednu proti nam samim ljubav; vu kojega bi vsa ona pogubila vrědnost, koja se samo zvanjskim kinčom dičiju, da povèrne našoj duši istočnu njezinu vrědnost, priskèrbi joj oblast, koju je od početka vu svojem nedužnom stališu imala zvèrhu narave i nasladnosti. Kak lěpo i čudavrědno, izkriknul je S. Augustin, je ovo gledališće, koje nepobožni imaju za predmet zesměhavanja svojega. Ohola gizdost njihova osupnjuje se, kada vidiju, na koliko se je ponizil Bog člověk; ali, da im je dano, i da malo popraviju nespretna svoja ćutjenja, presapili bi dovoljno, da je ovakova poniznost velikodušna i izvišena, presapili bi, da nigdo osim Boga nije mogel člověčanskomu pokolenju tak obilnu pomoć prinesti, kak su velike njegove težkoće i nevolje bile, toliku podporu, kolika je bila mlahavost i potrěbčina njegova; koj bi s očevidnim ne menje, kak i mogućnim načinom njegovo svojeljubje skèršil, nasladnost izkorenil, i slape vsih njegovih pohlepnostih zadušil, ter tak zajedno bil na strah vsim pregrěškam, a vsim krěpostjam za najčisteše zèrcalo.“

Bude možebiti gdo rekel: gdě su anda tak izvišeni poslědki, gdě je sád odičenoga ovoga iz neba donešenoga navuka? ar koja je fela grěhov, koja nebi još danas med kèrstjeniki město imala,? koja su strašila poželenj pretirana iz družtva kèrstjenikov? kakva je anda ovoga navuka hasen? gdě je ona dèržanja i življenja svetost, od koje se veli, da jo donešena člověčanskomu pokolenju? — Istina je, dragi moji! i to smo s velikom žalostjum sèrca prisiljeni valuvati, da, ako pogledamo na dèržanje tolikih ove nesrěčne dobe kèrstjenikov, ovo odkupitelja našega narodjenje, ovo toliko

Digitized by Google

njegovo dostojanstvo, skoro se kakti prez hasni i nepotrěbno viděti mora. Nut ondě glava naša, ovdě kotrigi, ondě navučitelj, ovdě vučeniki, o Bože vsamogući! gdě je složnost, gdě prispodoba? Navučitelj neima skoro kam bi naslonil glavu, a vučeniki vsu svoju srěću postavljaju vu tèrpanju imetka i spravljanju blaga, bilo to na slobodni ili neslobodni način. Navučitelj leži na slami, vučeniki na mehkoj postelji nasladnosti, i gustokrat vu najodurnešem blatu praznosti. Navučitelj neima okolo sebe nikoga nego siromake, i neběži istu němu živinu, dosta vnogi vučeniki běžiju siromake, zametavaju sirote, ter se čisto predavaju prilizavanju premogućneših. Valujmo, dragi moji! da vu prečudnom Zveličitelja našega narodjenju ova prevelika med njim i vučeniki njegovimi razluka skoro se videti mora kakti najvekše otajstvo. Nego valujmo takajše, da se spačka ove razluke jedino nam pripisati ima, i da se zvèrhu toga ne samo ponesti nemoremo, dapače dosta zroka imamo napuniti se strahom i trepetom, kada na ova pomislimo.

Ako po tak oštrom dopitanju suda koje je izrekel Zveličitelj zvèrhu grěšne čalarnosti naše, mi jošće jednaki ostajemo, to segurno nije njemu, nego nam samim na sramotu; ako po tak odpèrtim grěšnih poželenj světa obsudjenju, mi jošće ovim odurnostjim žèrtve prinašamo, to zaisto nepokažuje nikaj drugo, kak nepremišljenost i nerazložnost našu; ako tolika i tak izvišena poglavja nebeskoga navuka nisu moguća našu nepokornu pamet vkrotiti i želje naše na toliko stranah razprostèrte stegnuti, to zevsema zahitjenost našu, i negda od lica pravičnoga sudca zavèrženost nedvojnu včiniti more, ali ne pogèrdjenje Navučitelja našega! Moć božanska zadèržana vu peldi, koju nam je dal Zveličitelj, po tom se zadovoljno očituje, da nam je s njom odpèrl put k pravoj svetosti dèržanja vodeći, niti nevisi od nas samih, da ovaj put slědimo i na njega stupimo; božanska moć njegovoga navuka očituje se po tom, da nije

Digitized by Google

niti jednoga prekorednoga gibanja sèrca, koje on neodurjava, niti jedne fele krivic, koju on nekudi, da neima nijedne tak izlične pokvarenosti, koja bi mogla zdèržati pogled ovoga novorodjenoga božanskoga dětešca, i da zadnjič po njegovom došestku već nigdo nemore zabluditi na krivi put, zvun, koj ono želi, kaj je on odurjaval, ali ono běži, kaj je on iskal

Nego vu danas rodjenom Zveličitelju našem nepoštujemo mi samo neprecěnjenoga navučitelja i meštra, nego častimo takajše našega najvekšega batrivnika i razveselitelja, od česa vu drugoj strani.

II.

Pokolenje člověčansko kroz tečaj četiri jezera let, skučeće i plačuće pod tèrhom vsakojačkih nevoljah i šuprotivćinah, kakovu je, prosim vas, batrivost pred došestkom Zveličitelja Jezuša Kristuša vu istini imalo, ili barem imati moglo? Poganinski, tak nazvani, mudroznanci, mislili su, da se ovim nevoljam člověčanskim tim more polašćica doprinesti, ako ali tajili budu, da bi člověk za istinu mogel nesrěćen biti, ali ako rečeju, da se člověk vsemu zlu privčiti mora na ovom světu. Nego vsaki lahko prerazme, da se ova predi moreju nazvati svědočanstva podstupljvosti, himbenosti i nišćetnosti člověčanske, kak polašćica suprotivćinah. Izkazal se je današnji dan Zveličitelj, i kajti se je dostojal na se prijeti nevolje naše, i nositi boli naše, postal je pomoć i podpora slabosti naše; vzemši na se vsa naša trapljenja, posvetil je ova ista; podnašajuć skušavanja naša, podal nam je jakost, i ovak spunil, kaj je od njega prorokoval Izaiaš Prorok, da bude duh Gosponov zvèrhu njega, da zvrači kajajuće se iz sèrca, i razveseli vse tugujuće.

Digitized by Google

Ali bu morebiti gdo rekel: kaj hasni gingavosti našoj, ako je vračitelj s nami betežen? ako Spasitelj naš prime spodobu sužanjstva kakovu bude on našim nevoljam polašcicu, koj sám neima, kam bi si naslonil glavu? kak bu izbrisal suze naše, koj sám vu suzah plava? jeli nebude još bolje povnožil nevolje naše, kad povekša broj nevoljnikov? O ne! predragi moji! posluhnite S. Pavla Apoštola: „Moral je, veli ov premudri navučitelj narodov, „moral je vu vsem bratji spodoben postati, da bude milosèrden; ar vu onom, vu čem je sám tèrpel i bil skušavan, moguć je i onim, koji se skušavaju, pomoći.“ Hebr. 2. Najmre kada je on sám točil suze, hotel je pokazati, kolike su vrědnosti kod njega suze naše; kad je dělnik postal naših nevoljah, pokazati je hotel, da ga trapiju težkoće naše, i zato nosi proti nam pomilovanje; kad je on sám izpraznil vsaki pehar žuhkoće, včinil je očivestno, kak je veliki priatelj nesrěćnih. Na ov samo način mogel je s dobrim poslědkom i zaufano reći: „Hote k meni vsi, koji dělate i obtèršeni jeste, i ja vas okrěpil budem;“ „ar neimamo vèrhovnoga redovnika, kak veli isti S. Pavel Apoštol, koj nebi mogel pomilovati nemoćnosti naše.“ Hebr. 4. Zveličitelj naš podvèrgel se je gladu, žedji, goloti, stiskam našim, i dok ova, kakti člověk podnaša, zdrave čini, kakti Bog, vse betege naše, i batrivi nas vu propasti težkoćah naših. O kak je sladko pristupiti k nogam njegovim, kada se tak milostivno prilagodjuje poniznosti našoj; kak je sladko aldovati mu tèrpljenja naša, kada ova sám hotonce podnaša za nas; kak je sladko podignuti k njemu zdihavanja naša, kada čujemo lastovita njegova narekovanja; kak je sladko vu naručaj njegov prelěvati suze naše, kada takove iz lastovitih njegovih očih cureti vidimo! Nut da su posluhnjene bile ohole želje židovskoga naroda, da je došel Zveličitelj světa, ne vu ovoj, koju je na se vzel, spodobi po-

Digitized by Google

niznosti, nego vu obličju kakvoga premogućnoga i veličanstvenoga kralja ali vodje, koj bi bil rodjen vu škèrletu, i vu vsoj mehkoći odhranjen; jeli mislite, da bi bil na ov način donesti mogel mir i batrivost človečanskomu pokolenju? Jeli je zato dojti moral najvekši vsega dobra poglavar, da vu nami probudi poželenje nestalne srèće ovoga življenja? jeli bi se pristojalo, da razveselitelj svèta donese na zemlju strah svoje velikoće? jeli je sveti Izraël, ov poglavica mira i vsake pravednosti klica, moral plod smèrti donesti narodu človečanskomu (jeli bi bil na ov način vu istini ona rosa nebeska, koja je padati morala iz neba zvèrhu hižice Nazaretanske, i on pravičen, kojega su oblaki deždjiti morali na spodobu vugodne kišice nebeske? jeli bi bilo dostojno, da tolika zdihavanja pravičnih, tolika nazvèšćanja Prorokov, tolike priprave aldovov, tolike i tak izvišene prispodobe nikaj drugo nepokažuju budućim porodom, kak viteza obkoljenoga s nišćetnimi znamenji človečanske slavohlepnosti, koj bi se bil s Herodeši i Neroni boril za veličinu dike? Ne, ne, predragi moji! Spasitelj naš došel je na ovaj svèt, da vkroti prekoredna poželenja naša, da mir svoj poděli sèrcam našim, mir, kojega ov svèt nije dati mogel, da nam donese batrivno razveseljenje, i kak veli Izaiaš Prorok: „da postavi plačućim Siona, i dá korunu město pepela, olje radosti město plakanja, plašć dike město duha žalosti.“ Isai. 61; došel je, da donese Evangelium siromakom, ne pak, da povekša žalost, zametavajuć siromaštvo njihovo. Neima on niti blaga, niti znamenja zvanjske odičenosti, negospoduje na način poganinov, nevodi boje, neobvèršava slavodobitne vožnje; nego je božanstven i izvišen po svojem navuku, milostiven i neizměrno dobrotiven proti vsakomu človèku na svètu; postavlja mir med nebom i zemljom; tèrpi i muči se, da nebude nam tèrpeti potrèbno. „Prodaje se, kak veli S. Leo, i nas vu slobošćinu postavlja, pribija se

Digitized by Google

na križno drevo, i nam kinče poděljuje; biva podložnik, ter imenuje kralje; predaje se smèrti, i mene od vrat poginjenja otimlje; obsipava se s ranami, i biva moj neprevarljivi vračitelj; polažese vu grob, ter iz njega gore stati zapověda ufanju i plodnosti; rodi se, da vumre, vumira, da se od mèrtvih gore stane, staje se gore, da mi odpusti svoj tronuš za odvěčtvo moje.“ — O kak su izvišena, dragi poslušitelji! mišljenja ova! jeli nenapunjavaju vsako sèrce s vugodnom sladkoćom? Ov navučitelj naš nije bil iznet od smèrti i nevoljah naravi člověčanske, kajti se je sam tomu podložil, ali s tim bolje spoznajem vu njem obrambu i razveselitelja mojega, vidim vu njem otca punoga ljubeznosti, kojega dobrota neprepušća, da bi mi drugdě, kak vu lastovitoj njegovoj peldi iskali razveseljenje naše; koj noseć križ svoj, prijel je na se vse tuge naše, da ih podnese, i koj jemljuć děl na nevoljah naših, znašel je ono neizgovorno otajstvo, s kojim se težkoće naše na milošću, suze na osebujnu prijetnost obèrnuti moreju, kajti je poznal, kak veli sveto pismo, nemoćnost. I to je, dragi moji! kaj svetoj našoj věri toliku moć podaje, i tak dopadnu i ljubljenu čini; kajti je věra kèrstjanska věra sèrca, věra onih, koje trapiju nevolje i suprotivćine: kajti je častjenje miloljubnih dušah, i da nebi nikakov drugi za se imala dokaz istine, već bi ovaj jedini bil zadovoljen, da nas gene na vklanjanje onomu navuku, koj, da nam nije bil poslan iz neba, nebi se bil po člověčanskom razumu nigdar znajti mogel. Člověčanska mudrost hvali mi obstojanost: ali Jezuš Zveličitelj moj poděluje mi ovu istu; světa ovoga znanosti ponudjaju mi vsakojačke osnove, da zlo leže podnašati i tèrpeti morem: ali Jezuš poděljuje mi najbolje načine, s kojimi ne samo zlo leže podnesti, nego i věkivěčnu srěću zadobiti morem; mudrost zemeljska svetuje mi gizdavi opor suprotstaviti vsakoj zloći narave: a Zveličitelj samu i jedinu krotkoću; mudrost zemeljska vzimlje iz ne-

Digitized by Google

voljah ovoga življenja dokaze za tajiti providnost božansku: a Jezuš, ona mudrost nebeska, iz istih težkoćah ovoga světa izpeljava dokaze neizměrne dobrote božanske, koja za kratkim tèrpljenjem věkivěčna dobra nam poděluje.

Iz ovih već, sudim, da vsi, koji ste s pametjum istinu ljubećom, i s čistim sèrcem pristupili k obslužavanju ovih najsveteših božićnih svetkov, — kaj takajše od vsih vas, dragi poslušitelji! rěči vašega Pastira s tolikom pazljivostjum poslušajućih, čisto rad věrujem, — iz ovih, velim, sudim, da ste vsi zadovoljno vputjeni od toga, kaj sem rekel vu početku mojega govorenja, najmre: da nam se je Zveličitelj naš, po onom siromaškom stališu, kojega je vu štalici Bethlehemskoj poprijel, i po cělom tečaju svoga na ovom světu življenja zadèržal, pakazal kakti najzvèršeneši navučitelj i razveselitelj naš.

Ali vendar, dragi moji! nemislimo, da smo već zadosta včinili, ako se samo zabavljamo s pretresanjem ovoga presvetoga otajstva, i samo čudimo nad velikoćom tolike milošće. Nemislimo, da je ovo najzvišeneše otajstvo samo predmet takvoga razmišljavanja, koje bolje bi zabavljati moralo duh i pamet našu, kak zčistiti dèržanja i dušu našu? Gdo nevidi, da su nam ove tolike zvèršenosti najviše zato očitovane, da bi porodile vu nami čisteša ćutjenja, i da bi nas probudile na druge veličanstvene i izvišene krěposti.

Nebaratje se ovdě, dragi moji! od želje znanja, nego od věrnosti, ne od skazljivih dokazov, nego od nježnoga ćutjenja zahvalnosti, ne od čudnih izvedanjih, nego od zatajenja samoga sebe, od velikodušnih odlučkov, od čvèrstoga napèrvovzetja, da način našega življenja naravnamo čisto poleg pelde navučitelja, razveselitelja i Zveličitelja našega. „Razveseliti nas je potrěbno, veli S. Pavel

Digitized by Google

Apoštol, i napuniti s ljubavjom na vse bogatstvo punoće razuma, na spoznanje otajstva Boga otca i Kristuša Jezuša“ Colos. 2. Najmre potrěbno je, da ljubimo i vsa razmemo; potrěbno je, da se posvetimo i vsa věrujemo. Najsveteša otajstva věre naše potrěbuju onu istu čistoću sèrca na to, da se presapiti mogu, koju potrěbuju na to, da se očituju čez življenje i dèržanje naše. Kaj anda budemo činili, dragi poslušitelji? Odhitili budemo vsa, koja nas razstavljaju od Jezuša Zveličitelja našega, ter se tèrsili budemo s vsom mogućnostjum, da vu ovom vmĕrteljnom tělu, po pomoći Kristuševoj, vodimo božansko življenje. Rěč je tělom postala; nismo anda već sini poleg tělovnih poželenj porodjeni, nego poleg Boga i njegove svete věre; nismo već od zemlje i nečisti, ar nas je sin božji, po svojem vtělovljenju včinil gradjane nebeskoga kraljestva, i opral nas s neprečenjenom svojom kèrvjom. Nije anda pristojno, da oči naše v zemlju vpiramo, nego ih podignimo gori proti našoj budućoj domovini. Na nedokučljivu osnovu došestka Zveličitelja našega je spadalo vzeti na se tělo naše, da se napunimo s duhom i krěpostjum iz neba; spadalo je poniziti se tija do nišćetnosti naše, da se mi podići moremo tija do izvišenosti njegove; spadalo je věkivěčnost s vrěmenom, nevmèrteljnost s vmèrteljnostjum složiti, da oni, koji su vrěmenu i vmèrteljnosti podvèrženi, věkivěčnosti i nevmèrteljnosti dělniki postati moreju. O kak srěćni, kak blaženi jesmo, koji vidimo došestek njegov! Skèrbimo se, skèrbimo, da nam i drugi njegov došestek postane zrok radosti na žitek věkivěčni; kajti veliki posel odkupljenja jošće nije doveršen. Rodjen vu Bethlehemu odkupitelj došel je, da poseje, kaj danas zutra požeti došel bude; došel je, da razděli glavnice, a došel bude, da ih jednoć s kamatima i dobićkom pobere, da već onda, kak je gdo vu vrěmenu posloval, tak mu se vu věkivěčnosti naplatiti more.

Digitized by Google

O preljubljeni Odkupitelj! koj si na današnji dan vu spodobi dětešca k nam došel, a danas zutra došel budeš vu spodobi oštroga sudca; daj, prosim Te, daj, da od sada zveličenje naše samo vu Tebi iščemo, i ovo isto pri Tvojem drugom došestku vu Tebi najdemo! Včini vu nami čisto sèrce naše, daj nam svetu milošću Tvoju, da Te vu našem cělom životu naslědovati, i kroz ovu suznu dolicu sveto i pobožno putovat moremo! Poděli nam věru, da postanemo segurni, jaki, i vendar krotki! Pusti vu nas sveti trak ufanja, koj nas naj jači, da preobladamo vse zasěde nepriateljov zveličenja našega! Vlej vu nas ogenj ljubavi Tvoje, koj niti onda, kad prestane věra i ufanje, nezgasne vu sèrcih naših, ljubavi, velim, koja naj bude vezilo vsake zvèršenosti, po kojoj se budemo vu věkivěčnom blaženstvu sdružiti i sjediniti mogli s Tobom, i s vsemi svetimi i zebranimi Tvojemi. Amen.

Digitized by Google

NA VUZEM LĚTA 1842

Jezum quaeritis Nazarenum crucifixum: non est hic, ecce locus, ubi posuerunt Eum. Marc. 16.

Jezuša iščete Nazarenskoga razpetoga: ni ga ovde, nut město, gdě su ga položili.

Zveličitelj naš Jezuš Kristuš, potlamkak je bil izsměhavan, bičovan, s tèrnjem korunjan i razpet, ter tak do dna izpraznil kelih svoje najžuhkeše muke; potlamkak je već mèrtev na križu, iz neizměrne proti nam ljubavi, iz svojega sulicom prebodjenoga sèrca iztočil i zadnju kaplju kèrvi svoje; potlamkak je zatim vzet iz križa, i zavit vu svitu, položen vu novi iz kamena zrezani grob, ter za čuvanje bil izručen straži k grobu postavljenoj, koja je odebrana bila iz njegovih najokrutneših nepriateljov: tretji dan, kak je još predi napèrvo povedal, raztèrgal je vezilo smèrtnoga sna, i stal se gore odičeno s lastovitom krěpostjum, i pajdašil se jošće četèrdeset danov s vučeniki svojimi, davajuć im za pipanje prebodjenu stranku, i modrice svojih najsveteših ruk i nog.

Najmre potlamkak je bil pokolenje člověčansko po svojoj smèrti, koju je na spodobu neoskrunjenoga janjčeca podnesel, od věkivečnoga sužanjstva odkupil isti Zveličitelj naš Jezuš Kristuš, hotel je navuk věre svoje potvèrditi s jednim velikim činom, koj bi moć svoju pretegnul kroz vsu budućnost i kroz vse narode světa; kaj je včinil s ovim istim odičenim gorestajanjem svojim, kojega letni spomenek obslužava sveta mati cirkva vu današnjem svetkovanju. Znal je najmre poleg božanske mudrosti svoje, da se istina poslanja, i navuka nje-

Digitized by Google

govoga s nijednom stvarjom na světu nemore bolje vtemeljiti, kak ako se on opet oživljenoga očivesto pokaže i to s zdravim i odičenim svojim tělom, koj je samo pred několiko danov tak nedvojbeno preminul na križnom drevu, — ako onoga, kojega su vetomadne vsega okrepenoga i mèrzloga po Jožefu od Arimathee iz križa jemati viděli Apoštoli i vučeniki njegovi, najedenput razbistrenoga spaziju vu svojoj srédini, i zakon, počemši od Mojzeša čez sve Proroke, raztolnačujućega čuju.

Věra kèrstjanska je najposvetjeneša ona svetost, s kojom se razsvětjuje tmica razuma ljudih, kakti sědećih vu smèrtnoj sěnci gréha i skvarenja; je ona jedina batrivost, koja stanujuće vu ovoj suznoj dolici more oteti od propasti vu zdvojenje; je ono vračtvo nebesko, koje pravo vu nas življenje postaviti, grěhote izkoreniti, i nas na ljubav krěposti, na čistoću dèržanj i svetost pripeljati more. „Nijedno nije vekše bogatstvo, veli S. Augustin, nikakvi kinči, nikakve časti, nijeden ovoga světa nije vekši imetek, kak je věra kèrstjanska, koja grěšne ljudi zveličene čini, slěpe razsvětjuje, betežne vrači, preporodjenje želeće kèrsti, věrne pravične čini, pokajane popravlja, pravične povnožava, mučenike koruni, děvice, vdovice i zakonske vu čistom sramu zadèržava, redovnike posvetjuje, vu věkivěčno odvěčtvo s svetimi Angeli postavlja.“ A S. Bernard: „Kaj nenajde věra! dokuči nepristupljiva, izišče nepoznana, presapi neizměrna, poprime poslědnja, istu zadnjič věkivečnost vu svojem najprostranešem naručaju někakvim načinom obkoli.“ Nije se anda čuditi, dragi moji! ako je Odkupitelj naš Jezuš Kristuš vu cělom svojem na zemlji sprevodjenom življenju tam jedino težil, da ovu věru vtemelji med ljudmi; nije se čuditi, ako je po istoj svojoj smèrti, koju je podnesel nedužen, opet prijel tělo svoje,

Digitized by Google

i oživljen pokazal se zato, da ovu istu věru potvèrdi i ojači na světu, da nebi ljudi vu pomenjkanju ove nebeske světlosti, akoprem s njegovom smèrtjom odkupljeni, opet prepadali vu pogibelj věkivěčnoga zveličenja.

Dobro mi je znano, dragi moji! da se osebujno vu sadašnjem vrěmenu med istimi takaj kèrstjeniki katoliki nahadja ljudih, koji zevsema nedèržiju tak visoko do věre svoje; dapače ima ljudih, koji se reći i valuvati nesramiju: da je malo vu tom postavljeno, kakve je gdo věre naslědnik, nego bolje, kakvoga je gdo zadèržavanja, i kakove čine postavlja, i more člověk pošten i dober biti, ako mu baš i věra menjka; dapače znano mi je, kako na lastovitost dobe naše spada razlučavati dobro dèržanje od věre, i dokazivati, da je ono od ove čisto neodvisno. Ali, koji ovak ćutiju, hoćeju pametneši biti, nego on veliki navučitelj narodov Pavel Apoštol, koj je valuval „da prez věre, nije se moguće dopasti Bogu," — dapače hoćeju mudreši biti od iste božanske mudrosti Jezuša Kristuša, koj je rekel: koj bude věroval i kèrstiti se dal, zveličen bude, koj pako nebude věroval, skvaril se bude." Marc. 16. I opet: „Ovo je žitek věkivečni, da spoznaju Tebe samo Boga pravoga, i kojega si poslal, Jezuša Kristuša." Joan. 17. Dopuštjam ja, dragi moji! da se najde kadkada ljudih, koji, akoprem neimaju věre, kažeju ljubav proti siromakom, dèržiju zadanu rěč, i takve čine postavljaju, koji se s poštenjem i zapovědjum razuma slažeju. Ali su vsa ova bolje izlična kak istinita, više iznimke od naredbe, kak poslědek naredbe; iznimke, koje same vu věri svoj koren imaju: buduć da věra na one iste, koji ju zametavaju, moć svoju proteže po zadobljenih vu mladosti věrozakonskih temeljih, po kèrstjanskom odhranjenju, po lěpih peldah pobožnih ljudih. Cvětje ovo vtèrgnjeno je podmučeć vu vèrtu věrozakona i svete cirkve katoličanske, a vendar ga pokažuju, kad da bi vu lastovitih rastilišćih bilo raslo. Ali ravno, kajti je vtèrgnjeno

Digitized by Google

i korenja neima, dugo cvěsti nemore. O ne, moji dragi! vseh věkov spoznanje vuči, da čistoća življenja, poštenje, krěpostni čini, děla milosèrdnosti i ljubavi, samo ondě morcju imati srěćen poslědek, jakost i dugotèrpnost, gdě su zakorenjena vu věri, gdě se krěpiju božanskom rosom bogoštovja, i hraniju zrakom pobožnosti kèrstjanske. Isti oni, koji drugač ćutiju, budu segurno vnogo vekšu zaufanost postavljali vu člověka, od kojega znaju, da věruje vu Boga, kakti nadělitelja dobrih, a zločestih fantitelja, kak vu kojegagod drugoga viteza, koj s njimi jednaka ima světske mudrosti načela. Isti takov světske mudrosti kazitelj bude mirneši gledeć na věrnost tovarušice svoje, ako vu njoj vidi živu kèrstjansku věru, kak ako ju čuje, da na najvučeneši način, ali prez věre, od krěposti govori. Predi bude privolil, da vu pravdi zvèrhu imetka njegovoga onakov sudec sud izreče, od kojega zna, da je pun ljubavi i straha božjega, kak onakov, koj neima věre, akoprem je prevejan vu vsih mudrovanja načinih. Zadnjič, ako se i najdeju někoje pelde od posebnih ove vèrsti ljudih; ali kaj budemo rekli od obitelji, od obćine, od naroda, ako si ga predstavimo prez Boga, prez věre i věrozakona. Jeli moremo misliti, da se pri ovakvom mir i zajemna ljubav, ali samo spodoba kakve srěće nahadjala bude? nebudemo li rajši živeli vu šumah i pušćinah, med němom živinom i divjačinom, kak med takvimi ljudmi?

Pokehdob je anda tolika važnost věre kèrstjanske vu ogledu vsake, tak vrěmenite, kak i věkivečne naše srěče: mislil sem, da nikaj nemorem vrědnešega včiniti, vu preizvišenom ovom vuzmenom svetkovanju, kak ako ovu istu věru postavim za predmet mojega govorenja, ovu, velim, věru, za koje potvèrdjenje se je dogoditi imalo isto ono Zveličitelja našega gorestajanje, kojega svetečnost danas obslužavamo. I kajti na to, da věra kèrstjanska vu punoj měri donese na svět svoje spasonosne poslědke, mora stanovitimi lastovitostmi providjena biti: zato sem odlučil ove, i najpače osebujne dvě nje-

Digitized by Google

zine lastovitosti s vami, koliko kratkoća vrěmena dopusti, premišljavati, najmre pretresti: kaj je jakost věre, i kak je ova potrěbna, ter to vu pèrvoj strani; izpitavati na dalje, kada se more reći věra naša živa, i kak je potrěbno, da je ova živa, to vu drugoj strani mojega govorenja. Prosim vas, dragi moji! da me govorećega s navadnom vašom dobrovoljnostjum i pazljivostjum posluhnete.

I.

Da kakovo stanje vsako vrěme segurno prebivališće dati more, biti mora postavljeno na jake i čvèrste temelje. Tak, da věra spasonosne poslědke donese, mora biti stalna, neporušljiva, i od vsake dvojnosti oddaljena. Koj dvoji vu věri, spodoben je, poleg izrěčka s. pisma, „tèrstiki od větra gibanoj," spodoben je, poleg S. Pavla Apoštola, „děčarcom, koji se okolo nose od vsakoga větra navukov, vu hmanjici ljudih, vu šegavosti, vu zapeljanje vu falingu." Apoštoli, akoprem su s početka bili male věre i dvojeći, potlamkak su vendar po odičenom Zveličitelja gorestajanju istinu navuka njegovoga potvèrdjenu viděli, toliku su zadobili jakost věre, da se od nje i njezinoga nazvešćanja niti s grožnjami i plašenji, niti s izsměhavanjem mudroznancev, niti s lomačami, niti s križi, niti s gladom, niti s golotom, niti s zubmi divje zvěri, niti s nikakvimi najokrutnešimi mukami odvratiti nisu dali.

Takova mora biti věra naša, dragi poslušitelji! ako hoćemo, da nas segurno vodi vu putovanju po ovom življenju, i zapelja vu lúku věkivečnoga zveličenja: mora najmre ona biti čvèrsta i neporušljiva, koja se obladati nepuštja od nikakvih pogibeljih, i od nikakvih skušavanjih. Ovo je věre čvèrstoća, koju S. Peter Apoštol dèrži za vnogo vrědnešu od zlata, kojega se vrědnost vu ognju pokazuje; ovo je ona

Digitized by Google

jakost, koju S. Ivan imenuje, obladanje koje svět nadvlada. S takovom věrom moramo valovati Zveličitelja našega, ako hoćemo, da i on nas valuje pred Otcom svojim, koj je na nebu. „Ar koji za vrěme věruju, vu vrěmenu pak skušavanja odstupljuju, kak veli isti Zveličitelj naš, korenja neimaju“ Luc.; zásad pako, koj neima korenja, živeti i dugo zdèržavati se nemore. Od ovak čvèršte, i vu vsih suprotivšćinah življenja, vu vsih skušavanjih obstojeće věre rekel je Odkupitelj naš: „koj věruje vu me, potoki iz naručaja njegovoga budu tekli vode žive.“ Joan. 7. Od ovakove věre je nazvěšćal S. Pavel Apoštol: „da imamo pristup k Bogu po Gosponu našemu Jezušu Kristušu vu milošću ovu, vu kojoj stojimo i dičimo se, vu ufanju dike sinov božjih.“ Rom. 1. Takovu věru je imal pred očmi S. Hyeronim, kada je rekel: „po dobrom i zločestom glasu, od desne i od lěve ide Kristušev vojnik, niti se s pohvalom neponosi, niti se s kudenjem nepotere, niti se s bogatstvom nenapuhava, niti se nesmete sa siromaštvom, i vesela zametava i žalostna.“

Ako kada, dragi moji! sada nam je segurno kruto potrěbno, da na vsaki boljši način objačimo pameti i sèrca naša, za neoskvèrnjeno občuvati sveti zalog věre Kristuševe; kada smo najmre obkoljeni s tolikimi pogibeljmi, koje na njezino porušenje, ili barem oslabljenje šetuju. Jeli nevidimo, kak jako raste dan na dan vnožina pokvarenih knjig; knjig, velim, koje s odpèrtim licem, ne menje nesramno kak lukavo, napastuju najsveteše odluke i temelje věre naše? jeli nevidimo, kak se puni svět s drugimi knjigami, koje nenavaljuju ravno na věru i věrozakon, ali vendar nisu menje, nego skoro još više pogibeljne ljudem zato, kajti pod drugom spodobom, kakti kaj drugo čineći i drugo napèrvostavljajući, vu sèrcu čtejućih ćut istine věrozakonske i pobožnosti malo

Digitized by Google

po malo slabiju i dušiju: najmre koje nikaj od Boga i věkivečnosti nezadèržavajuće, vsu človečansku srěću samo med těsne ovoga življenja medje postavljaju, pamet osebujno mlajše dobe napunjavaju s kipi nišćetnih dugovanj, zbudjavaju nasladna ćutjenja, višeput čistoću, poniznost i druge krěposti kèrstjanske na potmajni način izsměhavaju, pregrěškam pako davaju lažljivu spodobu krěposti, i tak pomalo podkapaju i rušiju věru, bogoštovje, i isti temelj vsake krěposti. Jeli nas nevuči žalostno izkustvo, da je ona pèrvih kèrstjenikov angelska življenja čistoća, koja je svět vu osupljenje postavljala, i koja se je od iste sape tělovne nasladnosti plašila, na toliko izginula iz skupćine kèrstjenikov, da su spačke živinske nasladnosti svět već skoro vtapljati počele; da se povsud opazuju beregi nečistoće i kuti grěhot, vu kojih tělo i duša mladeži prepada vu glibljinu vsake nesrěće. Jeli nespoznajemo, da nije samo poginula ona nježnost savěsti, koja je i ime božje prez zroka napomenuti prěćila, nego je dapače obèrnjena vu takovu nepobožnost, da nije nikaj novoga i rědkoga čuti odurne proti istomu Stvoritelju i Zveličitelju podignjene blaznosti, na koje se presenetiti moraju pobožnih vuha i pameti. Na město one pèrvih kèrstjenikov zažganosti i pobožnosti, s kojimi napunjeni marljivo su hodili vu šupljine i grobnice mučenikov vu skoznovanju i molitvah obstojeći; kolik su vu ovoj nesrěćnoj dobi našoj, koji komaj po neděljah i svetkih samo pol vure najdeju, koju višnjemu Gospodinu Bogu, duši svojoj i věkivečnosti aldovati mogu? Na toliko je ljudstvo odvěčtva, narod sveti s neprecěnjenom Kristuševom kèrvjom odkupljeni, puk kèrstjanski, odstupil od svetosti zvanja svojega! Koliko je jošće onakovih hiž kèrstjanskih, vu kojih se jutèrne i večerne molitve od cěle obitelji moliju, gdě se pred jelom i po jelu s kratkom molitvom zahvaljuje onomu, od kojega vsa dobra izhadjaju, i koj na vsa živuća svoj blagoslov preteže? Koliko je hiž, vu kojih se podpuno zadovoljuje zapovědi svete za zveličenje svojih sinov skèrbljive matere cirkve

Digitized by Google

gledeć na post i od někojih jestvin zdèržavanje? O malo ih je, dragi moji! malo, i to zato, kajti svete i duhovne matere sini odrekli su se duhovnim veseljam; postali su tělovni i mesni, i zato misliju, da je nepodnosno njihovo življenje, ako se vsevdilj nezabavljaju sa světskimi stvarmi, ako se neprestance nenaděvaju s mesom.

Vu tolikoj dèržanjah i vrěmenah pokvarenosti, valujem sam, da nije najmenši posel zmirom čistu i neoskvèrnjenu zadèržati věru. Nego vendar, dragi moji! nije pokratjena ruka Gosponova, ima i sada takaj ljudih, koji s božjom miloščum objačeni, rajši se vklanjaju Bogu živomu, kak bolvanu Baal; rajši služiju svojemu Zveličitelju, kak zlatnim telićem ovoga věka. I zaisto, koj zresno vu svojoj duši premisli, da razum človečanski nije zadovoljen, niti nebude nigdar zadovoljen za preséći istinu od věkivečnih stvarih, za ravnati sèrce po ćutih krěposti, pravu batrivost zasaditi vu sèrce človečansko, i da su zato isti poganini spoznali potrěboću božanskoga očitovanja; koj se bude jedenput osvědočil, da Bog poleg mudrosti i dobrote svoje nije mogel ostaviti člověka, kojega jě stvoril, samomu sebi, ter vkanljivomu i slabomu vodjenju razuma svojega; koj čudavrědnu osnovu božanskoga očitovanja, od stvorenja člověka tija do dovèršitelja věre naše Jezuša Kristuša zresno pretrese, ter premisli tolika proročanstva tak podpuno izpunjena, tolika čudačinstva za potvèrdjenje nebeskoga navuka vu istini včinjena, koja niti isti poganini nisu tajiti smeli, — osebujno pak najvekše, kojega spomenek danas obslužavamo, Zveličitelja našega gorestajanje, od kojega sem se već vu drugoj priliki iz istoga ovoga svetoga města tèrsil vam dokazati, da na toliko vsaku oštroću vu izpitavanju istine obdèrži, da nije jošće nigdar nijeden čin bolje očevidno bil světu dokazan; koj razmotri pri svojoj duši, da su ravno najboljši i najspametneši od vsih věkov ljudi s cělim sèrcem povdani bili věri kèrstjanskoj, i da su zmed ovih neizbrojna jezera najvekša trapljenja i bol smèrti dragovoljno rajši pod-

Digitized by Google

nesla, kak da bi bili ovu věru zatajili, ali od nje odstupili; koj zadnjič bude previdel nečujenu istoga navuka svetost i čistoću, a osobito s lastovitim življenja spoznanjem počutil, „kak sladek je Gospon iskajućem njega“ on more poleg nadehnjenja Duha svetoga poprijeti toliku jakost věre svoje, da ju s nikakvimi pokvarjenostmi světa, s nikakvimi zločestimi peldami nigdar oskvèrnuti i smutiti nepusti.

S takovom čvèrstom věrom oboružen kèrstjenik, vu pogledu pokvarenoga světa, osebujno pokvarenih i svetskih knjig, koje sem predi napomenul, neće se zbluditi dati, nego si bude mislil, da je mudrost človečanska bedastoća pred Bogom, da se knjig, na ovaj način pisanih, cěna zadosta more spoznati iz onoga sáda, koga donašaju; kajti čitatelji i ljubitelji njihovi vekšinom zabludiju vu svojih mišljenjih, zgubivaju spodobu krěposti, i predostaput prepadaju vu vsako zlo, ne rědko zatepeju svoj imetek, děcu porineju vu nesrěću, dapače kadkada pograbi ih toliko zdvojenje, da s novom grěhotom zamazajuć grěšne svoje ruke, rajši se skončaju, kak da bi ovak gorko življenje još duže podnašali. Stalne věre kèrstjenik, ako čuje i vidi, kak se nepobožni ljudi iz věre zesměhavaju, kak vsa najsveteša za nikaj dèržiju, ali pak s špotom zametavaju, ne samo da nedèrži takove ljudi za kakova višeša bitja, jala ili naslědovanja vrědna, nego dapače sudi, da su takovi nevěrniki zevsema pomilovanja vrědni. I zaisto, dragi moji! da bi vi viděti mogli nutèrnji stališ takovih ljudih, preplašili bi se dostaput nad neizměrnom zapuštjenostjum njihovoga sèrca, nad onom praznoćom, vu kojoj pèrhne duša njihova, i vu kojoj se jedino zrok iskati mora, zakaj takvi ljudi iščeju raztrešenost, a samoću běžiju; najmre kajti nemoreju već podnašati svědočanstvo savěsti svoje, koja onda najbolje podiže rěč svoju, kada se nahadjaju vu samoći. Zakonska žena, koja ima stalnu i živu kèrstjansku věru, ako je po velikoj nesrěći dobila nepobožnoga prez vsake věre tovaruša, nebude se dala niti vu najmenjem od nje-

Digitized by Google

ga zbluditi i spačiti, dapače s tim odlučneše bude obdèržavala věru svoju, s kim žuhkeše vidi pri svojem nepobožnom mužu življenja vodjenje, i s kim zaradi toga gorkeše vnogoput s děcom svojom suze točiti je prisiljena.

Mogel bi vam, moji dragi! ove žalostne kipe s još življimi farbami narisati, mogel bi vas još duže vu premišljavanju od jakosti věre zadèržavati, ali me vre opominja vrěme, da prejdem na drugu stran mojega govorenja, ufajući se, da ste već iz ovih razmeti mogli, vu čem je postavljena, poleg svoje lastovitosti, věre naše jakost, i na koliko je potrěbno zaradi naše vrěmenite i vekivěčne srěće, da takovu věru s cělom mogućnostjum iščemo, i s vsevdiljnimi molitvami od Boga, Otca svetlosti, izprositi se tèrsimo. Ostaje mi, da vam někoja napèrvo stavim od druge temeljne lastovitosti věre naše kèrstjanske, najmre da nebude mèrtva nego živa; od česa vu strani

II.

More gdo imati věru, i to dosta tvèrdnu věru, prez da bi ova poradjala spasonosne poslědke, dapače more člověk takaj věru imajući prepadati vu pregrěške i skvarenost. Jeli nespažujemo, dragi poslušitelji! da med onimi zločinci, koji se fantljivoj pravici vu ruke predavaju, dostaput se nahadjaju takvi, koji vu odlučke věre kèrstjanske tvèrdno věruju, niti neimaju nikakove dvojnosti od njihove istine. „I nečisti duhi věruju, da je jeden Bog," Jacob. 2, veli S. Jakob Apoštol; najmre koji su se navčili istinu od božanskoga bitja s strašnim vu sebi samih spoznanjem, ter zato vendar neprestaju biti nečisti duhi. Pak jeli donaša ova věra njihova spasonosne poslědke? Čisto ne. Ar k tomu, da věra svojemu odlučenju zadovolji, potrěbno je, da je ona ne samo tvèrdna, nego i živa. Ono drevo imenujemo živo, koje hranu po korenju iz zemlje izsisanu, na svoj naraštaj, svèršje, lištje i sád

Digitized by Google

obratja. Ovak takaj onoga kèrstjenika imenujemo s živom vérom napunjenoga, pri kojem istine vérozakona, koje vu pameti i sèrcu nosi, — ves način njegovoga mišljenja i činjenja ravnaju „Vu Kristušu Jezušu, veli S. Pavel apoštol vu svojem na Galateance pisanom listu, niti obrézavanje kaj valja, niti obrézek, nego véra, koja po ljubavi posluje.“ Gal. 5 Opet na Epheziance: „Njegovo smo včinjenje, stvoreni vu Kristušu vu činih dobrih, koje je pripravil Bog, da vu njih šetujemo.“ Eph. 2. Onda na Tita: „Naj se skèrbiju s dobrimi dèli predpostavljeni biti, koji vérujuBogu,“ Tit. 1. Ako pak Peter ovak govori: „Vi skèrb vsaku podnašajte, da dvorite vu véri vašoj krépost, vu kréposti pako znanost, vu znanosti pako tèrpljivnost, vu tèrpljivnosti pako pobožnost, vu pobožnosti pako ljubav bratinstva, vu ljubavi pako bratinstva milosèrdnost. Ar ova, dodaje, ako su s vami i obladaju, nebudu vas prazne i prez sáda postavila vu spoznavanje Gospona našega Jezuša Kristuša.“ 2 Petri.

Iz ovih se vidi, dragi moji! da, ako se véra naša vsevdilj nepreteže vu iste čine i življenje naše, ako tak neprevzeme pamet i sèrce naše, da nam vu vsih, koja včiniti i ostaviti moramo, postavi naredbu, — ona za vékivečno blaženstvo nikaj vu nami poslovati, niti nikak svojoj spasonosnoji naméri i odlučenju zadosta včiniti nemore. „Ne vsaki, velsám Zveličitelj, koj veli meni: Gospone, Gospone, bude vleznul vu kraljestvo nebesko; nego koj čini volju Otca mojega, koj je na nebu, on dojde vu kraljestvo nebesko.“ Math. 7. „Véra, ako činov neima, veli S. Jakob Apoštol, mèrtva je vu sebi samoj.“ Opet: „Pokaži mi tvoju véru prez činov, a ja ti pokazal budem iz činov véru moju.“ Jacob. 2. Zveličitelj naš Jezuš Kristuš takajše, potlamkak je odi-

Digitized by Google

čeno gore stal od mèrtvih, vsevdiljno je vučil vučenike svoje, i s cělim činjenja svojega načinom tam ciljal, da kak najzvèršeneše dokonča svoje božansko poslanje. Ovak i vu nami, potlamkak smo se po věri podignuli na novo duhovno življenje, ista věra vsevdilj poslovati mora, razsvětiti mora naš razum, gibati volju, batriveti sèrce naše, mora nekakvim načinom prejti vu kèrv i ćutjenja naša, da već neživimo tělovno, nego duhovno življenje, kakti novo iz věre Kristuševe stvorenje.

S takovom živom věrom bil je napunjen Pavel Apoštol, koj, akoprem je želel razstaviti se od těla i biti s Kristušem, nije vendar odhitil, dapače još veselo poprijel tolike one posle, tolike trude i pogibelji, ista zadnjić smèrtna trapljenja. S takovom věrom bil je napunjen Pramučenik S. Štefan, vu kojega je živa věra njegova toliku moć vlejala, da poleg pelde božanskoga svojega meštra, nije samo oprostil nepriateljem svojim, nego i za nje, kakti sám sebe zabeći, vu zadnjem hipu življenja svojega milošću i milosèrdnost božju prosil. S takvom věrom bili su s vekšinom oboruženi vsi pèrvi kèrstjeniki, koji su ves svoj imetek znosili pred noge Apoštolov, da ga med siromake razděliju. Takvu věru imali su i vu kesneših vrěmenih vnogi kèrstjanske věre obodvojega spola vitezi, kakti na peldu S. Jalžabet kraljica, koja nije mogla drugač vručinu žive one, s kojom je goréla, věre zgasiti, kak izstupljujuć doli iz tronuša do nog siromakov, i izkušuvajuć rane njihove. S takovom věrom goriju i sad još pravoga imena kèrstjeniki, kak na peldu oni velikosèrčeni věre nazvěstitelji, koji domovinu, rodjake, i vse življenja vugodnosti ostavivši, idu vu pogibelji potokov, vu pogibelji morja, vu pogibelji vsake fele, da vu nepoznanih i dalekih strankah světa mogu položiti svoje življenje za bratju svoju, kojoj još nije osvanula božanska svetlost Evangeliuma; kak se to s vnogimi zmed njih vu najnovešem vrěmenu vu Kinezkom cesarstvu dogadja, gdě ih peljaju na vsakojačke muke, i kroz najokrutneša trapljenja skančaju njihovo življenje. S takovom najzadnjić

Digitized by Google

věrom su nadehnjene one ženskoga spola klošterske osobe, koje odpovedajuć se světu, i vsim njegovim slastjam, cělo svoje življenje posvetjuju pokori, dvorbi betežnih siromakov, ali pak odhranjenju i podvučanju ostavljenih sirotic, kanoti drobne prez otca i matere děčice.

Kak dugo mi anda, dragi moji! viděti moremo bližnjega našega vu nesrěći postavljenoga, i negene se sèrce naše za polekšati poleg mogućnosti naše nevolju njegovu: tak dugo věra naša, kakgoder je drugač tvèrdna, nije živa věra; ar da bi živa bila, vlejala bi vu nas onu opraljajuću ljubav, prez koje, kak veli S. Pavel Apoštol, „věra nije drugo, kak brunc žvenčeći, i cimbola brunčeća.“ Ako ti, brate, nemoreš jošće zadovoljno potišiti tvoja nasladna ćutjenja, věra tvoja nije živa, nego mèrtva vu sebi samoj; ar da bi živa bila, vputila bi te, da je tělo tvoje cirkva Duha svetoga, i da nesmeš narediti iz njega posudu živinske nasladnosti. Doklem ti moreš s mèrzlom kèrvjom gledeti, kak se zametavaju presvete istine tvojega věrozakona, kak se bantuje višnji Gospodin Bog, kak bližnji tvoji prepadaju vu ponore vsake zloće; věra tvoja věruj mi, je mèrtva, a ne živa; ar da bi živa bila, razžalostil bi se skučeć vu sèrcu tvojem, i sveta želja bi te vsevdilj podžigala za Boga i diku njegovu, za zveličenje bratje, sukèrstjenikov tvojih. Ako si nemaren vu prijemanju svetih šakramentov, ako rědko dohadjaš vn spovědalnicu, i možebiti komaj jenput vu letu pristupljuješ k stolu kruha angelskoga za prijeti sveti oltarski šakrament; o nelaskaj si niti najmenje, da nosiš živu věru vu sèrcu; ar da bi bila vu tebi živa věra, tam bi te sama po sebi vlekla, gdě je začetje življenja; s sèrčenom zahvalnostjum bi se vžival onih nebeskih pomoćih po odkupitelju tvojem naredjenih za tvoje zveličenje; s nutèrnjom radostjum sèrca, i to gustokrat bi pristupil k onoj hrani angelskoj, koja je jakost mlahavih, zdravje betežnih, slast pobožnih i s Bogom sjedinjenih duš kèrstjanskih. Ako misliš, da imaš pravu i živu věru kèr-

Digitized by Google

stjansku, a neznaš oprostiti onim, koji te zbantuju, ali opraštjaš samo na spodobu, vendar pako nekakvu mèržnju zadèržiš vu sèrcu tvojem, věra tvoja nije živa; kajti da bi prava, da bi živa bila, naslědoval bi Zveličitelja tvojega na križu visećega, i bi poćutil, da je vnogo izvišeneše tvoje zvanje kakti kèrstjenika, kak da bi dopustiti moral, da te preobladaju ovakova ćutjenja proste tvoje živinske narave.

Spatitelj naš, moji dragi! kakgoder se je vu življenju, vu smèrti, i vu odičenom svojem gorestajanju céloga nam predal; ovak želi, da se i mi njemu cěle aldujemo. „Nemorete, veli, dvěm gosponom služiti“ a S. Pavel: „Oplěnite staroga člověka s čini svojimi, i oblecite novoga, onoga, koj se ponavlja na spoznanje, poleg kipa Onoga, koj ga je stvoril“ Colos. 3. Oko, koje vse vidi, pred kojim se noć, poleg rěčih Žoltara, kakti dan razsvětjuje, zaslěpiti se memore. Koj njega zaslěpiti pokušava, sebe samoga zaslěpljuje; zaslěpiti pak pokušava, koj govori, da ima věru, s čini se pak nevěrnika pokažuje. Nego već mislim, da ste iz ovih previděli, dragi poslušitelji! kaj je živa věra, i na koliko nam je ova potrěbna, ako se s pravim imenom kerstjeniki zvati hoćemo.

Providnost božanska, koje su nedokučljivi puti, zaufala je meni, akoprem nevrědnomu, i mojoj pastirskoj skèrbi, vas drage duše kèrstjanske! Nebi bil pastir, nego najemnik, da vas nebi ljubil vu ranah Onoga, koj je nas na toliko ljubil, da je sám sebe predal za odkupljenje duš naših. Ova moja istinska proti vam ljubav čini, da, kada priliku imam na vas moje govorenje ravnati, gustokrat se povèrnem na isti predmet, najmre za začuvati i povekšati vu vami věru kèrstjansku; věru onu svetu i spasonosnu, za koju ste odebrani po

Digitized by Google

šakramentu preporodjenja. Vidim najmre tak odpèrto, da se odpèrteše nikaj viděti nemore, vidim vu ovoj věri, kakti vu korenu i temelju postavljenu ne menje vrěmenitu, kak i věkivečnu srěću vašu. Věrujem vu jednoga Boga, stvoritelja neba i zemlje; věrujem vu Jezuša Kristuša sina njegovoga, jedinoga, koj je rodjen od děvice Marie, tèrpel zaradi mene vse žuhkoće tija do smèrti, i to smèrti križa, koj se je gore stal od mèrtvih, i sědi na desnici Otca, věkivečni mešnik i naš zagovoritelj, koj bude sudil žive i mèrtve. Věrujem, kajgoder presveta, po cělom světu razširena, věruje i za věrovati napèrvo stavlja cirkva katoličanska, nevkanjliva ova navučiteljica i stup istine. Nut dragi poslušitelji! nut jedine ladje, koja nas vu ovom dugovanjah človečanskih burkanju, vu ovih povodnjah mišljenjah, nagnjenjah i ćutjenjah osloboditi i spasiti more! Nut medje! koju ako prekoračiš, čeka te neizměrna glibljina propasti, vu koju opasti moraš predi ali potlam, ako ovu ladju, ovo sidro iz ruk spustiš. Znam dobro, da budem jednoć od duš mojoj skèrbi izručenih oštri račun nebeskomu pastiru dati moral: zato vas neprestajem opominjati i prositi po istom vašem zveličenju, da věrno čuvate sveti i neoskrunjeni zalog věre vu pameti i sèrcih vaših, i da od nje nigdar neodstupite. — Sada pako Tebe prosim, o Odkupitelj Jezuš Kristuš! da se posluhnuti dostojiš rěč moju, nevrědnoga ravno Tvojega sluge, ali vendar pastira, koj s čredom svojom, s neprecěnjenom Tvojom kèrvjom odkupljenom, k Tebi viče i zdihava. Zbudi, o preodičeni obladavec smèrti pameti i sèrca naša, da poiščemo i ogèrlimo ono, koje je jedino pravo življenje, najmre věra po Tebi iz neba donešena. Dopusti, da se ova ista věra vse bolje i bolje zakoreni i vtvèrdi vu pèrsah naših; da nigdar od nikakvih, bilo světa, těla ali peklenskih oblastih skušavanjih nebude preobladana: da ostane vsevdilj čvèrsta i nepomična, kakti pečina vu srědini morja, koju niti burkanja vodah, niti naglost větrov, niti sila vihrov razbiti, i iz města genuti ne-

Digitized by Google

more. Dopusti, da ova sveta věra preseže i napuni pameti, sèrca, ćutjenja, govorenja i čine naše, da žive vu nami, a mi da živimo vu njoj, da nigdar nesehne vu naših žilah plodnost ovoga spasonosnoga zviranjka. Onda, onda, Gospone! budemo vu istini delniki ovoga svetoga gorestajanja Tvoga, onda se budemo mogli zaufano nadijati, da jednoć prave i věkivěčne vuzmene svetke budemo obslužavali s Tobom, najmre vu stolici Tvojega veličanstva, vu onom Tvojem kraljestvu, kojega si nas odvetke naredil s Tvojom neizměrnom dobrotom. Amen.

Digitized by Google

NA BOŽIĆ LĚTA 1842.

Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Luc. 11.

Dika Bogu na visini, i mir ljudem na zemlji dobre volji.

Vsem vam je znano, dragi kèrstjeniki! da danas obslužavamo dan narodjenja Zveličitelja našega Jezuša Kristuša, on najmre veliki dan, vu kojem je dostojal isti Zveličitelj naš, akoprem je bil, věkivečnoga Otca věkivečni sin, tělo člověčansko na se prijeti i vu Bethlehemu Jude naroditi se, vu peldi děteta vu priprostoj štalici od neoskrunjene děvice Marie iz hiže Davidove. Zahman bi se ja tèrsil velikoću dogodjaja ovoga vam izpisati; pokehdob ov moć pameti člověčanske nadvlada, niti je moguće njega dostojnimi rěčmi očituvati. Sama je možebiti Ivana Zlatovusta tolika blagorěčnost, da se barem prikladneša more suditi ovoj skrovnosti. Veli ov veliki Cirkve Navučitelj: „Bog je stupil na zemlju, i člověk podiže se vu nebo. Vmèrteljni ljudi slažeju se s Angeli, i raduju vu složnih pěsmah; skončano je nepriateljstvo, koje je razlučavalo dugo vrěmena ljudi od Božanstva. Savez je napravila narava člověčanska s božanskom. Satan sramom napunjen pušća se vu nagli běg, smèrt postavlja se vu vuzu. Bludnost tira se iz zemlje, šćit istine gospoduje i pak nad sini ljudih.“ I zaisto neizměrna ona dobročinstva, koja su nam prispěla po narodjenju Zveličitelja našega, nigdar nemoremo zadosta nježnom zahvalnostjum proti Bogu najljubljenešemu,

Digitized by Google

i najizvišenešemu spoznati, niti dostojno preštimati. S narodjenjem Zveličitelja započel se je posel odkupljenja našega, i tak su nam opet vrata blaženstva věkivečnoga odpèrta, koja su bila pregrěškom pèrvoga Otca našega Adama zapèrta; po ovom Zveličitelja našega dostojanju povèrnjena nam je nazad prava zaufanost pristupiti k Bogu stvoritelju našemu i skriknuti: Abba Otec! Ovomu čudnovatomu narodjenju moramo pripisati, da je pokoljenje člověčansko tmici smèrti i neznanosti oteto, i došlo vu spoznanje pravoga Boga stvoritelja i uzdèržitelja svega, kakti bitja najsvetešega, najpravičnešega i najmilostivnešega; pokehdob su predi ljudi, zvan naroda židovskoga, imali najogrutneša štimanja od božanstva, komaj da su někoji zmed istih poganinov, koje zoveju Mudroznance, pred narodjenjem Kristuševim tak daleko presegli s naravskom bistroćom pameti svoje, da su čisteše i vrědneše od bitja najvišešega osnove dokučili. Stopram su po narodjenju Zveličitelja našega spoznali ljudi, vu čem stoji vlastitost vrědnosti člověčanske. Stopram je po narodjenju Zveličitelja našega spoznal člověk, da ima dušu na kip božji stvorjenu i nevmèrteljnu, tak da sveti Januš Evangelista ne samo istinito nego i věštno oziva „rěč, koja je tělom postala i vu nami prebivala, pravu světlost, koja razsvěćuje svakoga člověka dojdućega na ov svět.“ Nego ni je samo raztiral tmicu razuma našega ov veliki dan narodjenja Zveličitelja našega, i donesel od najvekših i znati najpotrěbnešíh stvarih istinite osnove; nego je i dodal takaj kruto osobite nagone slaboj krěposti našoj, i sèrdcu našemu, koje pod tèrhom tolikih i tak velikih zloćah skuči, neprecěnjenu je batrivost doprinesel. I ovo su dva pogledi, koje sem vam nakanil ov put, dragi moji! poleg kratkoće vrěmena razložiti i raztolnačiti. Vre sem nekolikoput imal najželjnešu priliku na ov svetečni dan narodjenja Zveličitelja našega napèrvo staviti vam ona neizměrna dobročinstva, koja dohadjaju iz njega. Kaj vre morem

Digitized by Google

ipak danas včiniti ali za diku Boga i Zveličitelja našega Kristuša koristnešega, ali vrědnosti svetkovanja ovoga pristojnešega, ali pobožnosti vašoj i vašim duhovnim potrěbućam prikladnešega, ali zadnjić ćutjenju i želji lastovitoga mojega sèrdca priličnešega, kak da skupa s vami idem do Bethlehema, da vas i pak dopeljam k jaslicam narodjenja Zveličitelja našega, ter da skupa s Vami vadim vodu iz onoga neizprazljivoga zdenca, koristnu za spasonosnost i batrivost našu. Premišljavali anda budemo kak nas vodi narodjenje Zveličitelja našega po putu svetoga i nedužnoga življenja, i da nas podbada na goruće nastojanje krěpostih, i to vu pèrvoj strani; vu drugoj pak budemo viděli i premotrili ovo isto narodjenje, i kak sladku podaje batrivost po svakojakih suprotivćinah življenja ovoga obtèršenim sèrdcam.

Ufam se, da isti najvekši Pastir naš, koj se je zato naroditi dostojal, da nas odkupi od zanjkah smèrti, dopelja na svetost življenja, i napuni duh naš s blaženom zaufanostjum; da, velim, nebude zametal ovu vu imenu svojem skupspravljenu skupćinu, i meni, kojega je hotel, akoprem nevrědnoga, dušam vašim predpostaviti, podělil bude milošću svoju, da budem mogel napèrvo vzeta dostojno izpeljati. Vi dragi Kèrstjeniki! kak ste dosad včinili, rěči moje dobrovoljno i pazljivo poprimite i posluhnite.

I.

Člověk, akoprem daleko zabludi od puta krěposti, vsigdar vendar zadèrži nagnutje někakvo na dobro, začuva ljubav někakvu proti krěposti. Potezi našega božanskoga počet-ka tak su gluboko vu sèrdcu našem pritišnjeni, da takve nemore niti najžalostneša vu zločinstva propast čisto zatreti i izbrisati. Rěč nam někakva nutèrnja prišeptava neprestance, akoprem nehotećim, da nedužnost življenja, i tèrsenje krěposti lepše i željneše je od zlata, gjungja i dragoga kamenja;

Digitized by Google

najzločesteši takaj ljudi preštimavaju krěpost pri drugih, akoprem ju nećeju sami naslěduvati; vsako veliko prekèršenje zapovědi, vu koje privoli slabost člověčanska, vleče za sobom griz dušnoga spoznanja, i stizke, koje žuhkoćum svojom měšaju sve radosti, vsa nedužna takaj življenja ovoga razveseljenja. Nego akoprem spoznajemo, da smo od početnika narave tak priredjeni, vendar tělovna ćutjenja i světa pohotnosti tak jako navaljuju na sèrdce naše, da iz onih izvišenih stvarih, koja su duši našoj nevmèrteljnoj pristojna, kakti spozabljeni i nemarni, dà, velim, negledeć na lěpotu krěposti, negledeć na britke stizke dušnoga spoznanja, od krěposti vendar pušćamo se razlučiti i vu naručaj grěha pasti. Ar je omrazil grěh pèrvih naših roditeljov, kojega smo po nesrěćnom odvěčtvu dělniki, vrědnost sèrdca našega, vsa je prignul naša nagnjenja k zemlji, koja je tak visoko podigel Stvoritelj, i dodal nam je město želje nebeskih i věkivečnih stvarih pohotnost zemeljskih i kratko tèrpećih nasladnostih. Lěpo zaisto izpisava dugovanje ovo sveti Pavel Apoštol, veliki on navučitelj narodov vu svojem na Rimljane pisanom listu. R. 7. „radujem se, veli on, vu zapovědi božjoj poleg nutèrnjega člověka; vidim pak drugu zapověd vu kotrigih mojih, suprostavljajuću se pameti mojoj, nadvladajuću me vu zapovědi grěha, koja je vu kotrigih mojih.“ Kajti smo obkoljeni s prevelikom razlučnostjum ćutljivih dugovanj, koja na se vlečeju vsevdilj našu pazljivost, i prilizavaju se našim ćutjenjam, pripeća se kruto lahko i gustokrat, da, slikom dobra vkanjeni, popuščamo, i tak se včinimo krivce pregrěške i grěha. Slava i časti ovoga světa obećaju nam obiljno zasitjenje naših želenj; obilnost i bogatstvo vkanjuje i zaslěpljuje oči pameti naše; poželenja nasladnostih pozivaju nas na svoja objimanja, ter nas hoćeju vputiti, da su oni samo srěćni, koji se ovih vživaju; odkud biva, da se vnogi ovim lažljivim vabljenjem vkaniju, i dospěju čisto vu propast grěšnih nasladnostih.

Digitized by Google

Odovud se vidi, da zabludjenje naše od puta krěposti najviše dohadja odonud, kajti nemoremo tak lahko onu sèrdca jakost včiniti si lastovitu, koja je k tomu potrěbna, da bi negledeć na dobra i dobićke kratkoga ovoga življenja, poteptavajuć sladkoće světa ovoga, svigdar stalno obdèrzavali zapověd božju, i rajši vsa podnesli kojagoder su suprotivna, kak da bi prekèršili one na sèrdcu našem napisane zapovědi. Veli Sveti Jakob Apoštol „vsaki se skušava od pohotnosti svoje odmamljen i privlečen, zatim kada poprime pohotnost porodi grěh, kada pako bude grěh svèršen, porodi smèrt.“ Tak anda za stegnuti se od grěha i občuvati na putu krěposti, kruto nam je hasnovito ono, kaj nam more takovu jakost doprinesti, po kojoj budemo mogli i gjegjerno i nadvladajuć vojevati proti pohotnostjam ćutenj tak, da nigdar nepredpostavimo vugodnosti světa i těla zapovědi božjoj i nastojanju krěposti. Gdě pako budemo mogli segurneše i obilneše najti ovu jakost, dragi kèrstjeniki! nego vu Bethlehemu pri jaslih Zveličitelja našega Jezuša Kristuša? Poklamkam bi zrekel sveti Pavel Apoštol ona, koja sem malo predi spomenul od suprostavljenja zapovědi, koja je vu kotrigih naših, k tomu je pridal: „nesrěćni člověk, gdo me bude oslobodil od těla smèrti ove,“ i samomu sebi odgovarja: „milošća Boga po Jezušu Kristušu Gosponu našemu.“ Zaisto, dragi moji! sama milošća božja po Jezušu Kristušu Gosponu našemu more nam dodati ovu jakost. Med načini po kojih posluje ova božanska milošća najopravljiveši je pelda čudnovitoga ovoga narodjenja istoga Gospona i Zveličitelja našega. Ar ako stupimo s pastiri vu štalu Bethlehemsku, kaj vidimo? Vidimo mèrzlo zavèrženo stanovanje, vidimo novorodjeno děte plěnicami zavito, plačuće, od svih zametavano i obkoljeno svimi siromaštva znamenji toliko, da ako bi se pušćali povleći od ćutenj těla ili kèrvi, od pomilovanja bi se proti njemu genuli, i komaj bi se od plača zdèržati mogli.

Digitized by Google

Nego nas vuči věra, da se pod peldom děteta ovoga nahadja on sakrit, čija je zemlja i sva punoća njezina; kojega vidimo ležećega vu jaslih, je on isti, kojega nemore objeti visina neba; ovdě suze točeće děte je ono isto, koje podaje světlostjum lica svojega jasnost nebeskomu onomu Jeruzalemu, i kojega veličanstvo Angelov i ljudih sèrdca napunjuje s veseljem i slastjom duha; još rěč od sebe nepušća, još negovori, ter vendar je rěč věkivěčna Otca nebeskoga; vu njem se nahadjaju svi kinči mudrosti božanske, od njega izhadja vsa světlost, vsa blagoréčnost. Vidimo ga vu štali pod krovom němoj zvěri odlučenim, siromaškimi roditelji obkoljenoga, nego oko věre spažuje takaj milione duhov nebeskih, koji obkolivaju jasle one, postavljaju korune svoje pred noge njegove, i gluboko klanjajući se davaju mu hvalu, čast, i diku na věke věkivečne. Odkud anda dohadja tolika nemoć i siromaštvo? Nedohadja zaisto iz potrěboće njegove, nego iz njegovoga lastovitoga izabiranja i volje; ovaj izbor nije mogla mudrost njegova božanska včiniti iz drugoga zroka, nego da nam ostavi peldu navěk ostajajuću, da moramo tělovna ćutenja naša podvèrći i obladati; da moramo za diku Boga i izvišena dobra naše nevmèrteljne duše podnašati suprotivćine světa ovoga; da moramo zaradi krěposti i nedužnosti alduvati i zametavati sva zemeljska. O kak se osobito dokažuje po ovoj tak velikoj peldi neiztinitost tolikih odlukah mudrosti člověčanske, i gizdavih světa namišljenjah! kak se jako pomračuje jasnost slavoljubja zemeljskoga! Hoćemo se dragi moji još jedno malo ovdě zadèržavati, ter premisliti još několiko, kak moćno mora gibati sèrdca naša ova pelda novorodjenoga Zveličitelja našega, kak nas čvèrsto mora zdèržati od pregrěškah, i voditi po putu krěposti.

Nahadjaju se i to ne rědki med istimi takaj Kèrstjeniki, koje skèrb za blagom i imetkom zabavlja tak jako, da im nepušća imati niti po danu mira, niti po noći pokoja, kojih je sve želje mammon světa spravil na toliko pod sužanjstvo svoje,

Digitized by Google

da za malo dèržiju alduvati mu krěpost, nutèrnju svěst, i istu nevmèrteljnu dušu; koje je na toliko zaslěpila pohlepnost za imetkom, da ju nemogu niti bratje vu siromaštvu i betegih skučeće suze zatreti i zmekšati. Ter nut koj je zrok dragi moji ove tolike tvèrdokornosti sèrdca? nije drugi, nego kajti nećeju pojti s pastiri do Bethlehema i premišljavati ondě novorodjenoga odkupitelja, ar da bi to včinili s čistim i věrnim sèrdcem, zaisto nebi se mogli tolikoj peldi suprotstaviti, videći, da se je on hotel, kojega je nebo i zemlja, vu najvekšem siromaštvu i priprostoći naroditi, i to ravno zato, da zatere nevrědnu ovu za blagom i bogatstvom pohlepnost vu pèrsah naših.

Ima takaj vnogo i takvih ljudih, koje je skèrb himbene lěpote i zemeljske nišćetnosti zavzela na toliko, da skoro sve svoje skèrbi postavljaju vu tom, kak bi se mogli drugih tělovnim očim dopasti, i zato nemaraju vu kinčenju siromaškoga svojega těla potrošiti cěle vure, dapače i cěle dneve. Koj je pako zrok ovoga nesrěćnoga mišljenja i življenja? Nije drugi, dragi Kèrstjeniki! nego kajti nigdar nepristupljuju vu duhu věre i pobožnosti k jaslicam Bethlehemskim, ar da bi to včinili, zaisto sramom napunjeni boljšega bi se poprijeli tolnača, videći, vu kak razlučenom stališu dojti je dostojal on, koj je zvirališće sve lěpote, i vu kojega lice gledati hlepiju vsi redi blaženih duhov; jeli se nebi morali sramiti nad onimi višekrat istoj čistoći dèržanja nepristojnimi opravami i nečednim nakitjem? jeli nebi morali oni, ako još imaju někakvu ćut vu sèrdcih svojih, napraviti tvèrdo nakanjenje, himbeno svoje tělo, koje bude skoro hrana čèrvov, onak samo oblačiti, kak čednost doprinaša, za kinče pako i lěpotu nevmèrteljne duše svoje nositi vsu skèrb i pazljivost.

Nahadjaju se, o žalosti! vnogi takaj med onimi, koji se s imenom Kèrstjanstva dičiju, ali koji zaradi glasovitešega roda, ali plemenitešega odhranjenja, ali obilnešega

Digitized by Google

blaga s gizdostjum napuhnjeni, poteptavaju ostale, kojim ova menjkaju, ter se ovak zgubiju vu mišljenjih svojih, i to zato, kajti nećeju s pastiri pohoditi rodjenoga vu štali Bethlehemskoj Zveličitelja; kaj da bi včinili, čudnovata ova pelda bi je podvučila, da je krěpost, prava zvišenost postavljena vu drugih čisto stvarih ne pako vu kratko tèrpećoj srěći ovoga světa. Slavoljubni takovi ljudi, da bi vu vrěmenu narodjenja odkupiteljevoga nazočni bili vu Bethlehemu, prez dvojmbe bi bili s Židovi spačku našli vu njegovom tolikom siromaštvu, skratili bi bili stan siromaškim njegovim roditeljem, časti svojoj suprotivno bi bili štimali pohoditi rodjeno děte vu njegovom prisprostom stanovanju, i akoprem se je Otec nebeski razveselil čudnovitim načinom nad ovim dostojanstvom sina svojega, akoprem su koruši Angelov njega dičili s hvalom i pěsmami, oni bi prez dvojmbe bili mučeć poleg prešli, ali dapače osměhavali siromaštvo njegovo. Nevelim preveć, dragi moji, ar se ovo vsaki dan pripeća siromakom, koji vendar na zemlji osobu Kristuša Zveličitelja našega predstavljaju, kak je sam rekel: „kaj ste ovim včinili, meni ste včinili.“ Mogel bi još duže od toga govoriti, nego me prigoda vrěmena sili; niti nije podvèrženo nikakvoj dvojnosti, da na světu ovom nije bilo opravljiveše navučilnice za voditi sveto življenje, niti se nigdar med ljudmi ni nahadjala sveteša i moćneša pelda za svaku felu krěposti, kak je bilo ponizno i zevsema čudnovato narodjenje Zveličitelja našega. To nam, da bi menjkali svi ostali dokazi, očivestno pokažuje najčisteše pèrveh Kèrstjenikov dèrzanje, tolika zěljnost krěposti i nedužnost življenja, da se je skupćina kèrstjenikov zvala skupćina svetih, da se je ime Kèrstjenikov i svetih za jedno dèržalo. Ali nam nepodaje samo najjakše nagone za nastojanje krěposti ovo najsveteše odkupitelja našega narodjenje, nego nam takaj doprinaša najljubeznešu batrivost

Digitized by Google

vu svih ovoga življenja suprotivćinah; od česa na kratkom vu drugoj strani.

II.

Sveta věra vuči nas pobožno i nedvojno, da je člověk, izhitjen iz paradizuša, i kakti na pepel i prah obèrnjen skoro povehnul vu izgnjanju svojem, postavljen vu tmici lastovitoga razuma i pokvarjenosti svojega sèrdca. Kaj se je anda veselešega i radostnešega moglo njemu pripetiti, nego spoznati, da mu je prikazana mogućnost povèrnuti se iz doline nazad k Stvoritelju svojemu? Kaj mu se je moglo željnešega pripetiti, kak iz sužanstva nazad dospěti vu slobošćinu sinov božjih? Rodjenomu od pokvarjenoga po grěhu těla, preporoditi se vu oživljavajućem duhu božjem? Ono zadobiti po milošći, kaj mu je od narave menjkalo? — Ova pako vsa je zadobil člověk po vtělovljenju Rěči, to jest po narodjenju Zveličitelja našega Jezuša Kristuša. Ovim se je samo načinom mogla zbrisati stara ona krivnja nesrěćne falinge; ovim se je samo načinom mogel jaki on oboružen, starinski najmre pokolenja člověčanskoga nepriatelj vèrći opet u svoje okove; ovim je načinom smèrt smèrtjom obladana, narodjenje s narodjenjem popravljeno, kajti odkupljenje od sužanjstva skup potira zanjke, novo pako narodjenje popravlja starinski došestek. Pokehdob nam anda tolike zroke batrivosti i veselja donaša ovo presveto Zveličitelja narodjenje, pristojno je mogel sveti Leo Papa ovak nègda na današnji svetečni dan govoriti věrnim svojim: „Veselimo se dragi moji vu Gosponu, i radujmo se slastjum duhovnoga veselja, kajti nam je svanul dan odkupljenja novoga i věkivečnoga blaženstva. Vsako lěto nazad dohadja skrovnost zveličenja našega, koje je vu početku obećano, vu dojdućoj punoći vrěmena dovèršeno, i na sve věke

Digitized by Google

ostalo bude. Pristojno je da se s podignjenim gore sèrdcem vklanjamo ovoj božanskoj skrovnosti, da ono kaj je Gospon včinil vu svojoj blagovoljnosti, cirkva vu izvišenom veselju obvèršava.“

Ali nedohadjaju nam samo vu občinskom kakti odvětkom Adama, kakti sinom nègda sèrditosti, sada pak obećanja, ova tak osebujna iz narodjenja Zveličitelja našega veselja, nego nam takaj ovo, vu kakvihgoder se nahadjamo okolicah, kakvegoder nas trapiju suprotivćine i težkoće najstanovitešu i opravljivešu donaša batrivost, samo ako nas jači živa věra, i prava zaufanost.

Doklam se nahadjamo vu cvětu dobe, ni nam vcogo trěba batrivitelja, ar vsa kažeju očim našim veselu farbu, vsa nam se vidiju vugodna i radostna, kak da bi zadèržala vsevdilj veselo lice. Nego kad prejdu lěta mladosti, kaj se zaisto bèrzo pripeća, kad nezgode prihadjajuće navaliju, ista nas stvar opomina, da budemo ostale dneve našega življenja z vekše strani sprevadjali vu boli i žuhkoći, i da se budemo morali na zkoro vsim, koja smo vu življenju imali draga, odreći. Kaj nas vre anda bude moglo vu takvom stališu, vu kojega vsaki, dospěti mora ako ga nepreteče rana smèrt, batriveti i razveseliti, dragi Kèrstjeniki, ako ne věra vu Zveličitelja našega Jezuša Kristuša, koj se je, kak znamo, zato rodil, da nam odpre put vu ono drugo srěćneše življenje, koje nebude nigdar konca imalo, vu življenje, gdě nije nikakve starosti, nego gdě se, kak veli okorunjeni Prorok „mladost naša preporodi kakti orla, i gdě nije nikakvo potemnjenje čez svu věkiviěčnost.“

Vu vsakom člověčanskom družtvu malo se nahadja takovih, koji bi više imali, kak potrěbuju, više je ljudih od srědnje srěće i imetka, najviše pako siromakov i potrěbnih. Tak je bilo vsigdar dragi kèrstjeniki, tak je vezda, i bude

Digitized by Google

potlam, ar je to vu istom človečanskih stvarih značaju vtemeljeno. Kak anda moramo dičiti dobrotivnost Zveličitelja, koj, pokehdob je došel za odkupiti sve zaisto ljudi, onu je vre vu istom narodjenju sliku oblekel, koja bi mogla najvekšoj strani ljudih, najmre siromakom, batrivost doprinesti. Jeli nemora vsim vu pomenjkanju i siromaštvu postavljenim veliku batrivost donesti, kada vidiju, da se je isti věkivečnoga Otca sin, kojega je prestolje nebo, i stolica nog njegovih zemlja, vu siromaškoj štali rodil, posrěd pastirov i něme živine, daleko razlučen od svake gizde světa ovoga, od svake fele ne samo bogatstva, nego i srědnje srěće i priličnosti. Jeli se nemora gledeć na ovu peldu vu serdcih njihovih ono osvědočenje zbuditi, da k cilju onomu, kojega nam je dobrota stvoritelja odredila, najmre k krěposti, i k věkivečnomu blaženstvu, moći je takaj prez bogatstva dospeti, i da blago světa ovoga nije priměrno budućoj diki, koja se bude očituvala vu nami.

Koliki su dragi Kèrstjeniki i kak vnogi, koji najžuhkeše pregone nedužni višekrat podnašaju, kojim se niti vu kakvemgoder kutu zemlje počinek nepušća. O kolika za ove batrivost nemora biti viděti narodjenoga Zveličitelja, koj se još kakti malo dětešce išće na smèrt; niti ne more drugač, kak po běžanju s roditelji svojimi vu drugu dèržavu, osłoboditi življenje svoje, koje je iz same proti pokolenju člověčanskomu ljubavi poprijel; koj je potlam takaj bil najbritkešemu preganjanju podvèržen, doklam je bil zadnjić nemilosèrdno pribit na križ, i povèrnul svoj duh otcu nebeskomu, zadnjim dihanjem za iste svoje pregonitelje moleći i zdihavajući.

Kojim je neizprosljiva smèrt drage roditelje, ljubljenu dětcu, drúga, brata, sestru, ali miloga priatelja otela, koliku oni nebudu poćutili vu žalosti svojoj batrivost iz narodjenja ovoga, koj je za několiko lět na križu viseći, k razbojniku sobom razpetomu one sladke rěči pregovoril:

Digitized by Google

„danas s menom budeš vu paradizušu.“ Jeli nebude ovak tugujućih sèrdce napunila s velikom radostjum ona zaufanost, da budu za kratko vrěme one drage svoje, za koje tuguju, vu drugom srěćnešem i prez konca budućem življenju i pak našli i viděli.

Tak, dragi kèrstjeniki! nije vu življenju ovom nijedna suprotivćina nevolja, bol niti žalost, kojoj nebi prispěla batrivost iz ovoga ljubavi i dobrotivnosti punoga narodjenja Zveličitelja našega.

Istina je anda, kaj sem na početku govorenja rekel, najmre da nam narodjenje Zveličitelja takaj najopravljiveše podbode daje k nastojanju krěposti i svetosti življenja, i da postavljenim vu svakojakih težkoćah najvekšu donaša batrivost. I vu tom stoji on mir, kojega je pri narodjenju Jezuša Kristuša Angelsko spěvanje ljudem nazvešćalo, ovaj je mir razmeval sveti Pavel Apoštol, kada je pisal na Ephesiance od Odkupitelja našega Eph. 2 —: „On je, veli, mir naš;“ ovaj mir je tak dragovoljno nazvěšćal isti Zveličitelj Apostolom svvjim; ovaj mir je na pameti imal, kada je rekel, Joan. 14. „mir ostavljam vam, mir moj dajem vam, ne kak svět daje, ja vam dajem.“ O zaisto najdobrotivneši Zveličitelj! Ti nam daješ mir, ne kak svět daje; mir světa je nišćeten, vkanljiv, škodjiv, nad kojem je zdihaval Jeremiaš Prorok, Jer. 6: s ovimi rěči: „i vračili su opušćenje kćeri puka mojega sramotom govoreći: mir, mir, i nije bil mir;“ Zveličitelj! mir tvoj je svet, koristen, preobilen, „nadvladajući vsako ćutjenje, kak je rekel Navučitelj narodov, „i čuvajući sèrdca i spoznanja naša.“ Ti si zaisto „herceg mira, kak je nègda napèrvo povedal Izaiaš Prorok, spisavajući tvoja znamenja, mira razveselujućega sèrdca naša.“ Is. 3. „vu kojem smo zvani, vu tebi vu jednom tělu.“

Digitized by Google

Nego kaj znamenuju rěči one, koje pridavaju koruši Angelski nazvěšćujući světu ovaj mir; „mir, veliju ljudstvu dobre volje;“ kaj se razměva po ovoj dobroj volji! Kaj drugo dragi Kèrstjeniki nego živa věra, pravo ufanje, zlejana vu sèrdca člověka ljubav; kaj drugo nego pripravnost poznanu istinu prijeti, istinitost, prosto od zločinstva življenje. Ah! kak gorka žalost obléva sèrdce moje, kada mislim, da bi mogli biti někoji, ali da bi samo jeden mogel biti ovdě med nami, koj nebi spadal vu broj ljudih dobre volje, koj bi vkanjen od lažljivosti světa, ali od pohotnosti ćutenj zaslěpljen, zapiral oči pameti svoje od světlosti istine po Zveličitelju na ov svět donešene, ter bi odvraćal sèrdce od slasti mira po Zveličitelju nam s neizměrnom dobrotom iz neba donešenoga; koj bi rajši hotel ostati suženj grěhov svojih, kak vu blaženu slobošćinu sinov božjih postavljen, biti. Nego daleko od mene naj bude misel ovakva, ja imam s vami posel, dragi moji kèrstjeniki, koji ste se puni duha zažganosti ovdě skupzebrali, da primite novorodjenoga odkupitelja s čistim prignutjem pameti i sèrdca vašega; koji, kak se ufam, po šakramentu pokore tak ste očistili vasu savěst, da ste takaj oprošćenja, koje vam je vidljiva glava Cirkve po mojoj službi obilno podělila, dělniki postali. Vas sem, kakti najljubljeneše ovce moje, po čudnovitoj višnjega Boga odluki duhovnoj skèrbi mojoj izručene, dopeljal k jaslam novorodjenoga Odkupitelja našega, želeći vam podati několiko kapljah zvirajuće vode na žitek věkivečni, za povekšanje svetosti življenja vašega, za potvèrdjenje sèrdca vašega vu duhovnih veseljih. Nedvojim, dragi moji, da budete, pokleknuvši pred najsveteše noge ležećega vu jaslih novorodjenoga Zveličitelja, s celim prignutjem sèrdca s menom skupa ovak zdihavali:

O presladki Odkupitelju! dajemo Ti nevmèrteljnu hvalu za nepresežnu dobrotivnost Tvoju, po kojoj genjen dostojal si ovu služeću sliku na se prijeti, ovo ponizenje podnest. O kaj Ti budemo povèrnuli za vsa ova, koja si nam podělil? Kaj

Digitized by Google

drugo, nego pobožno spoznanje dobročinstvah tvojih, goruću sèrdca našega zahvalnost, življenje čisto i nedužno! Ti, koj razsvěćuješ vsakoga človeka došavšega na ov svět, budi vsevdilj světlost pameti naše, da se njoj nikaj nedopade nego Ti; Ti, koj si put, istina, i življenje, ravnaj korake naše, da nigdar od one, koju si nam odlučil nedužnosti steze neodstupimo; Ti, koj si mir ljudih dobre volje, razveselenje vu suprotivćinah i početnik blaženoga ufanja, napuni slastjom batrivosti sèrdca naša Tebi povdana, na Tvoju jedino službu odlučena; zadnjić včini, da mi vu Tebi, a Ti vsevdilj vu sèrdcih naših ostaneš; da kakgoder Tebi za odkupljenje naše s tělom člověčanskim oblečenoga, vu priprostoj štali dan današnji s tvèrdom věrom i istinskom pobožnostjum prijemljemo, tak nègda vu diki Veličanstva Tvojega viděti se, i s Tobom veseliti budemo mogli na sve věke. Amen!

Digitized by Google

NA VUZEM LĚTA 1843.

Surrexit, non est hic: ecce locus, ubi posuerunt Eum. Marc. 16, 6.

Stal se je gore, nije ovdě; nut město, gdě su ga položili.

Vre sem višeput po dopuščenju dobrote božanske imal najželjnešu priliku ove najsveteše Vuzmene svetke s vami sprevadjati, i govoriti vam vu ovom svetom městu od vklanjanja najvrědneše otajnosti gorestajanja Zveličitelja našega Jezuša Kristuša. Vu ovom pako razlaganju tèrsil sem se vsigdar pameti vaše zbuditi na premišljavanje nebeskih dugovanj, podigajuć vu sèrdcih vaših želju krěposti i prave pobožnosti, i podati vam koliko bi mogel veselja duhovne batrivosti. Tèrsil sem se najmre pokazati vam, kak tvèrdi temelj ima ne manje věra naša, kak i ufanje kèrstjansko vu odičenom Zveličitelja našega gorestajanju, poleg rěčih svetoga Augustina: čudo je, da věruješ, pelda, da se ufaš; tèrsil sem se istinu prilagoditi naměram našega lastovitoga i to duhovnoga gorestajanja, tèrsil sem se zadnjić razložiti vam věre naše, s čudom gorestajanja Gosponovoga potvèrdjene, bitna znamenja, tvèrdost, stalnost, i ostala. Danas kakti vu lětnom povraćku ovoga najizvišenešega svetkovanja nakanil sem pretresti važnost njegovu, za potvèrditi vu sèrdcih vaših ljubav proti Bogu, i nju vam pred oči postaviti. Med tolnače mudrosti božanske spadalo je člověka tak stvoriti, da nemore svoj zadnji cilj, to jest krěpost s věkivečnim blaženstvom, drugač zadobiti, nego ako se za ovo s lastovitimi takaj zaslužbami skèrbi. „Koj

Digitized by Google

te je stvoril prez tebe, veli sveti Augustin, nebude te zveličil prez tebe.“ Zato je bilo kruto potrěbno člověku ostaviti slobodnu volju, da se more na dobro ali zlo odlučiti, stezu krěposti ali zločestoće poprijeti. Odovud dohadja, da, akoprem nas je Zveličitelj naš prez svakih naših zaslužbah, po samom dostojanstvu milosèrdnosti svoje — odkupil od věkivečnoga skvarenja, vu koje smo po grěhu istočnom prepali, vendar je sve značaje svojega življenja na zemlji sprevodjenoga tak vredil, da bi nam ovo bila pelda i podbod k svetosti i krěposti, za koju se moramo po dokončku slobodne volje naše i tèrsenju cěle jakosti naše brinuti. Sim spada njegovo narodjenje, sim značaj tak domaćega kak i očitnoga življenja njegovoga, sim navuk, sim takaj čini tělovne milosèrdnosti po njemu zvèršavani, sim najžuhkeša muka njegova, iste takaj na križnom drevu izvustjene rěči, sim je zadnjić spadalo najodičeneše gorestajanje njegovo. Kajti je anda bitnost krěposti kèrstjanske postavljena vu istinskoj ljubavi našoj proti Bogu i Zveličitelju našemu, nemoremo dvojiti, da otajnost presveta gorestajanja Gosponovoga tam osebujno spada, da podžge vu sèrdcih naših ljubav proti Bogu najizvišenešemu. I ovo bude predmet današnjega mojega govorenja, vu kojem se budem tak zadèržaval, da vam pred oči stavim vrědnost, potrěboću i izvišenost naše proti Bogu ljubavi; zatim budem na kratko razložil kolika važnost prihadja ljubavi našoj proti božanstvu po življenju, smèrti, i gorestajanju Zveličitelja našega, i to vu pèrvoj strani; vu drugoj pako s vami skupa pretresem značaje življenja našega, i premislim, jeli ovi ovomu najsvetešemu nakanjenju Zveličitelja našega odgovaraju ili ne?

Zbudimo, dragi moji, jakost sèrdca i pameti naše za vrědno preštimati i presapiti onu krěpost, koja je zvirališće dike i temelj srěće naše. O da bi ov čas bile slabomu jeziku mojemu one ognjene rěči Prorokov, o da bi dušu moju prevzeli oni izvišeni ćuti, koje je Navučitelj narodov imal vu

Digitized by Google

pèrsih svojih! Ako je istina, kaj se nemore dvojiti, da rěči ljubavi mogu istu ljubav zbuditi, prosim Te o ljubljeni Odkupitelj! da dostojaš vu sèrdce moje pustiti iskru jednu čudnovite one ljubavi, koja je sèrdce Tvoje napunjavala, trak jeden duha Tvojega, svetoga onoga duha, vu kojem je sve življenje, koj je poleg izreke proroka Daniela, ogenj zežgajući. Ov sam more prevzeti nutèrnja sèrdca mojega i ondě podžgati nagnutja, koja su pristojna izvišenoj krěposti ovoj, koju sem nakanil rastolnačiti. Vi pako dragi moji, prosim da me pazljivo i dobrovoljno ov takaj put posluhnete.

I.

Sveti Augustin veli: „ljubi člověk, nego pazi, koji je zmed predmetov i stvarih, koje se za sèrdce tvoje bore, ljubavi tvoje najvrědneši. Izbor ov tvoj bude dokazal krěpost tvoju ali zločestoću, — slobošćinu tvoju ali sužanjstvo, — srěću ali diku tvoju.“ Bog i svět, dragi Kèrstjeniki, bore se za sèrdce člověčansko. Pèrvi hip se vidi, da ni moguće niti dvojiti, kojemu budemo zmed obodvěh poklonili ljubav našu. Ter se vendar z vekšinom dvojno giblje sèrdce naše, i razděljene i razlučne su želje njegove; dapače gustokrat se člověk odreče Stvoritelju i najvekšemu dobročinitelju svojemu, ter se nepriateljev svojih, světa, těla i duha nečistoga vlasti povdaje, i gustokrat neostavlja niti toliko častenja Bogu, da bi imal razděljenu vlast vu sèrdce Stvorenja svoga. Pak odkud vre dohadjaju ovi žalostni dogodjaji, dragi moji? S vekše strani odonud; kajti nismo nigdar zadosta premotrili izvišenost ljubavi proti Bogu; kajti se nismo nigdar od vrědnosti njezine zadovoljno vputili. Vrědno je anda i potrěbno, da vam ovu vu osebujneših barem pogledih pred oči stavim.

Digitized by Google

Narava člověčanska na toliko je pokvarena, da iste naravske krěposti, dapače i one, koje dohadjaju iz milošće očitovane nam věre, pokažuju někakva znamenja tlačenja i priprostoće. Tak nam věra pokažuje nedovoljnost naše znanosti, ufanje nevolju, pokora grěhe i zabludjenja; tàrpljivnost težkoće, koje s ovom protimbom zlehčati moramo, poniznost pokažuje siromaštvo, trapljenje nezredna těla nagnenja, čistoća tělovne pohlepnosti odurnost; pokornost pokažuje našu podložnost. Sama ljubav proti Bogu, plemeniteša od svih ostalih krěpostih tak je izvišena gledeć na svoj predmet, kak i čista vu bitnosti svojoj, niti nevisi od ćutenj i pohotnostih ovoga světa; kaže člověku svoju vrědnost, niti ga nespomina s nikakve njegve nezvèršenosti. Ljubav Boga je ona izvišena ćut sèrdca člověčanskoga, je on nutèrnji i najplemeniteši vez, koj se med Stvoriteljem i stvorenji nahadja. Kada se klanjam Bogu bitju najvišešemu, vidim se samomu sebi kakti prevzet od prostoće moje; kada se po molitvah tèrsim dobra od njega izprositi, teši me spoznavanje potrěbočah mojih; kada mu aldov činim, nevidim vu njem drugo nego najvekšega svih stvarih ladavca; kada premišljavam njegovu čudnovitu velikoću, neizměrnu med menom i njim, vidim propast. Kada pako podignem k Njemu po svetoj ljubavi sèrdce moje, taki se razširava duša moja, spozabljujem se kakti iz prostoće moje, i nećutim siromaštvo moje nego samo ćutim neprikladnost, moju, Njega onak kak je vrěden ljubiti. Pravedna ljubav proti Bogu može se zaisto dragi moji! ozvati s v a m o g u ć a krěpost, kajti obavlja prava čuda, očišćavajuć sèrdca zločestoćami osmradjena, preměnjajuć kakti vu jednom oka trenutku posude osramotjenja na posude dopadnosti, odpirajuć vrata neba, zapirajuć vrata peklenska, i umirujuć věkivěčni sud pravičnoga sudca. Ljubav Boga je krěpost a n g e l s k a, koja postavlja člověka na jeden stupaj s nebeskimi onimi duhi, podavajuć mu iste nagibe, ista veselja višeših vugodnostih. Ljubav Boga je krěpost n e b e s k a, ar

Digitized by Google

vu nebu niti věra više nekraljuje, kajti blaženi gledaju Stvoritelja svoga od lica do lica, niti se ondě nenahadja ufanje, kajti onoga dobra, koje je bilo predmet ufanja, vre se vu obilnoj měri vživaju; niti je ondě tàrpljivnost, kajti gdě se nenahadja nikakva sěnca suprotivćine, ondě krěpost ova nije potrěbna; — sama ljubav je blaženih kinč, dika i čestitost. Ljubav je krěpost božanska, „kajti je Bog kak veli sveti Januš Evangelista ljubav.“ Ova anda je bitnost njegova, ova je zrok njegove neizměrne obilnosti, ova je ono vezilo otajnostih, koje tri božanske osobe skup veže. Ljubav je krěpost věkivečna, koja prekoračuje medje vrěmen; kak predmet njezin, tak i ona traje na věke věkivečne. Vse ostale krěposti budu vu grobu našle konec svoj; tělo povèrnjeno vu zemlju vse za sobum potegne; kak smo malo predi dokazali od věre, ufanja, tèrpljivnosti. To se isto mora od drugih krěpostih suditi, ista takaj ona angelska krěpost čistoće navlastito se samo takva oziva, kajti po smèrti duh nikakvu više oblast neima vu tělo, koje oblasti stalnosti čistoće krěpost vu sebi zadèržava. Sama ljubav jakša od smèrti staje se obladajuća iz praha těla našega, i vu věkivečna prebivališća ide, „ljubav nigdar neprestaje“ veli Apoštol. Zadnjić ljubav je krěpost skupna, svetom njezinom iskrom podižu se vse ostale krěposti, zdèržavaju i povekšavaju se; ona je sèrdcu člověčanskomu to, kaj je sunce čelomu světu; kakbèrž bi dobrotivna ova zvězda menjkala, taki bi ves ov svět vu svoju nisčetnost prepal; kakbèrž bi krěpostjam našim pomenjkala ljubav, taki bi one zgubile svoju toplinu, svoju světlost, svoj sád, svoju vrědnost. Ov ižvišeni značaj ljubavi velikomu narodov Apoštolu osebujno je bil lastovit, on je pisal na Korintiance: „da bi govoril s jeziki ljudih i Angelov, ljubavi pak nebi imal, včinjen sem kakti brunc žvenčeći i cimbola brunčeća, i da bi imal svu věru, tak da bi gore prenašal, ljubav pako nebi imal, nikaj ni-

Digitized by Google

sem, i ako predam tělo moje tak, da budem gorel, nikaj mi nehasni.“ Kakve izreke, dragi moji! s jeziki Angelov govoriti, to jest, Angelov zvanje i ostale osobitosti imati; Prorok biti, to jest dokučiti otajnosti budućih vrěmen; mučenik biti, to jest svědočanstvo davati istini s aldovanjem lastovitoga življenje i svih muk poteptavanja; imati dar čudačinov, to jest zapovědati naravi, i vendar poleg tolikih osobitostih nikaj biti: jeli se ova nevidiju bolje pristojna izvanrednoj namišljenosti, kak istini? Nego vendar ni tak, dragi kèrstjeniki! Ova su izvišena i lěpa, ter su takaj istinita. Ar zaisto vsa spomenuta, ako se ne bi po ljubavi jačila, nikakve nebi cěne bila; kajti ako bi mi vsa ova imali prez ljubavi, nebi imali nikaj drugo, nego neplodne krěposti, koje nas nebi včinile bolje duhovne, bolje ćutenjam mèrtve, bolje zvèrhu navalénj pohotnostih nasih podignjene, niti bolje Bogu drage, niti kraljestvu nebeskomu bližneše i prikladneše, ar su ova samo sádi ljubavi, koja vu sèrdca naša mora biti zlejana, i jedino ako smo vu ljubavi vtemeljeni, kak veli sveti Pavel vu listu pisanom na Epheziance: „moremo presapiti s vsimi svetimi kakva je širina, dužina, višina, i glubljina.“

Nadalje, Židove su vu starom zakonu ravnali z vekšinom po strahu i trepetu pred Jehovom; poganinski mudroznanci komaj su zezvedjali zvèršenosti božanstva, i razgovore dèržali od njihove velikoće, od ljubavi pako Boga skoro nikaj nisu znali. Pri jednih i drugih jezgra ljubavi je bila kakti zakrita pod žalostnim imenom službe vu zapovědi i zavezu podlaganja. Sjedinjenje anda stvorenja s Stvoriteljem svojim nije bilo pred Kristušem Zveličiteljem našim drugo, kak nevugodno ćutenje podložnosti i podlaganja, ali znanost ova bila je prez vsake hasne za člověčanstvo. Drugač se čisto ima dugovanje, poklamkam je dovèršen veliki posel odkuplenja člověčanskoga. Vu Zveličitelju našem očituje se sobstvo božanstva, koj naravu člověčansku na se vzimlje, sebe

Digitized by Google

samoga za aldov podaje, koj nas oslobadja od propasti věkivěčnoga skvarenja, vu koje smo po grěhu bili hitjeni, koj kada bi nas moral kaštigovati poradi grěhov naših, prijemlje na samoga sebe nepravičnosti naše. Koj more biti vekši, nevelim vekši, nego ovomu spodoben zrok istinsku i nježnu ljubav Boga vlejati vu sèrdca naša, jeli se nemora, kada ova čujemo, sèrdce člověčansko čisto na ćut ljubavi, a vsako člověčansko mišljenje obèrnuti na vklanjanje proti Bogu? Vu ovoj otajnosti zaisto nikaj nije drugo viděti nego ljubav; velikoća aldova, britkoća muke, izvišenost čudačinov, najvekše dostojanstvo božanstva, rěčjum vsa pokažuju neizměrnu Odkupitelja tvojega proti tebi ljubav; i kakvo bi moralo biti ono sèrdce, koje nebi tolika ljubav na povratnu i to nježnu ljubav podžgala? Pokehdob, poleg svetoga pisma, Bog je tak ljubil světa, da je jedinorodjenoga sina svojega dal; pokehdob se isti Zveličitelj za nas rodi vu jaslah, visi na križnom drevu, za dovèršiti posel odkupljenja nazad se iz groba gorestaje, jeli se iz ovih brazgotinah ran, koje se jošće po gorestajanju vidiju, neoglasuje věkivečna rěč za nježnu proti njemu ljubav? i jeli je gdo tak nećutljiv, koj bi se glasu ovomu i pozivanju suprotstaviti mogel? Tak nas je, drage duše kèrstjanske presveta věra naša navčila Boga ljubiti, i ovo je dika i izvišenost njezina, ovo je jeden najvekši dokaz istinitosti njezine; ar nemora biti bludnosti podvèržena věra, koja je člověku tak izvišenu, ter vendar predi nepoznatu dodala krěpost. Presveta věra naša navčila nas je Boga ljubiti, anda prorokuvanja, koja ju nazvěšćaju, čuda, koja ju potvèrdjavaju, naprědki, koje čini, nikakvoj više dvojnosti, nikakvomu prigovoru podvèrženi nisu; navčila nas je Boga ljubiti, i po tom odgovara najosebujnešemu cilju věre, koj je taj, da nebo s zemljom, Stvoritelja s stvorenji, vrěme s věkivečnostjum složi. Ako ljubav vkraj vzemeš, vsako skupslaganje prestane, nebo nam se zmekne, i zemlja vu svoj prah prepadne; věra nije nikaj drugo, nego suha pelda člověčanske mudrosti,

Digitized by Google

koja dušu prehitava vu nevolje svoje i propast nišćetnosti. „Bili ste nĕgda veli Navučitelj narodov, vrĕme ono prez Kristuša-obećanja ufanje neimajući, i prez Boga na svĕtu ovom.“ Presveta věra naša navčila nas je Boga ljubiti, anda navčila nas je i spoznati Boga, ar on, koj Boga neljubi, poleg svetoga Januša Apoštola, nemore ga niti spoznati. Nedopeljiva nas znanost, nego ljubav na spoznanje Boga. Věra kèrstjanska navčila me je Boga ljubiti, anda navčila me je i njemu vklanjati se, kajti se zahman ponizuje duh moj, zahman se tělo naklanja, ako sèrdce po ljubavi negovori. Prez ljubavi svět ov nije drugo, nego nevljudno někakvo měšanje, spodobno onomu, iz kojega je bil, po rěči Stvoritelja, jednoć speljan; prez ljubavi Angeli i ljudi nisu drugo, nego prosta bitja, nevrědna svojega Stvoritelja; prez ljubavi plaća i kaštige božanske nisu drugo, nego svojvoljna igra višeše volje; prez ljubavi zadnić isti Zveličitelj naš nije drugo, nego zganjka někakva nepresežljiva, cělo skazanje njegovo je nepotrěbna priprava, obećanja njegova prez spunjenja, vtělovljenje njegovo prez cilja, navuk njegov neima hasne, muka njegova zroka, gorestajanje njegovo prez ljubavi neima vrědnosti.

Odovud zadosta, kak sudim, vidite, dragi moji! vrědnost ljubavi Boga, i njezinu najvekšu za srĕću našu važnost, vidite takaj, da je cilj došastka Zveličitelja našega na ov svět, navuka njegovoga, muke, i kojega dan današnji obslužavamo, najodičenešega gorestajanja njegovoga bil taj, da bi světu vu nas proti sebi i Otcu svojemu zbudil ljubav, i takovu vu pèrsah naših vtèrdil i povekšal. Hoćemo jošće viděti, jeli ovomu najsvetešemu Zveličitelja nakanjenju način življenja našega odgovara, od česa vu drugoj strani.

Digitized by Google

II.

Čim stanoviteše spoznamo i previdimo, drage duše kèrstjanske, da smo Bogu najboljšemu i najzmožnešemu s najvekšim nježne ljubavi i istinske zahvalnosti ćutjenjem privezani, tim se bolje moramo napuniti sramom, ako na način življenja našega oči i pamet našu obèrnemo. Vsigdar proti zemlji prignjeni, komaj nègda podižemo oči proti nebu, proti věkivečnomu onomu i ljubavi naše najvrědnešemu predmetu. Stvorenj sluge i sužnji, okove, koje nam ovi postavljaju tèrpljivno, dapače gustokrat željno nosimo, s gizdostjum napuhnjeni hodimo zvèrhu nevoljne ove zemlje, i sèrdce naše, dragi moji! ovo na vsa višeša stvorjeno sèrdce, koje svoje najvekše dobro more i mora naslědovati, prostomu višekrat zemeljskomu prašku privezano dèržimo. Nego da nebi gdo mislil, da ja prekoredna, ali istini menje priměrna govorim, hoćemo malo bolje premotriti někoje obzire našega življenja.

Vu kojega sèrdcu stanuje ljubav proti Bogu, nikaj ga zaisto bolje neveseli, kak zabavljati se vsevdilj s Bogom, i to po pobožnoj i zažganoj molitvi; nikaj on marljiveše nečini, i nepazi, nego samo da nebi vu onih pofalel, koja spadaju na službu božju, i da nebi kaj zamudil od onih, po kojih se dika Boga pred ljudmi očituje. „Kakgoder želi jelen k zdencu vode, skriknul je okorunjeni Prorok, podžgan od ljubavi božje, tak želi duša moja k tebi o Bože; žedjala je duša moja tebe Boga zdenca živoga.“ Zatem: „vlejal sem vu se dušu moju, kajti budem prehadjal vu město stanovanja čudnovatoga, tija do hiže Boga vu glasu veselja i spoznanja.“

Kaj pako mi, dragi Kèrstjeniki? jeli budemo směli tajiti, da mozbit nismo vu nijednom dugovanju mèrzleši, kak vu onih, po kojih bi mogli ćutjenja pobožnosti vu nami zbuditi i obdèržati? jeli more gdo tajiti, da nam se nikaj predi

Digitized by Google

neomrazi, kak koja su božanska, sveta i duhovna? jeli bude směl gdo tajiti, da si za sve druge posle vrěmena najti znamo, za hranu i opravljanje, za priličnosti i razveseljenja těla, za pamet našu s vnogovèrstnemi svetskimi znanostmi napuniti, za povekšati blago i imetek naš, za vsake fele veselja višeput grěšna, za vsa, velim, obilno imamo vrěmena, onda nam ga samo menjka, kada je potrěbno čine pobožnosti, službu božju, i posle duhovne zvèršavati, na toliko, da vnogi zmed nas, vu skèrbi vrěmenitih dugovanj vtopljeni, niti pol vure čez dan nehadjaju, koju bi mogli duši svojoj, věkivečnosti, Stvoritelju i Odkupitelju svojemu alduvati, koji molitve po svetoj cirkvi vpeljane ali zapušćaju, ali čisto zametavaju; koji k prijemanju hrane pristupljući, kakti nerazumna stvorenja niti pamet svoju proti Bogu vsih darov i svega dobra nadělitelju nepodižeju; koji vu istih dnevih Gosponovih komaj za čisto kratko vrěme vu cirkvu dohadjaju, i tam takaj skèrbi čalarnih dugovanj, kojim su zevsema povdani, sobum donašaju; kak se pako počme rěč božja nazvěšćati, taki odstupiju, kak da nebi ova na nje nikaj spadala. Jeli more gdo ova tajiti, jeli smě gdo tajiti, da ova vu žalostnih naših razhladjene ljubavi i věre kèrstjanske vrěmenih vsigdě skoro navaljuju, pri nas pako, osebujno vu ovom varašu našem, čisto se prekoredno nahadjaju? Žalostno je tajiti nemoći ono, kaj je nevugodno povedati i valovati; povedati vendar moram, kaj sudim, ar ovo sveto sědilo je prodikalnica istine, i kajti na pastirsku moju službu spada „kričati, kak veli Izaias, i podići rěč svoju kakti trublju, za nazvěšćati hiži Jakob grěhe njihove," moram, velim, povedati i nemorem zamučati, da vu nijednom jošće městu toliku mlačnost vu pohadjanju službe božje, toliku vu onih, koja na zvanjska obavljanja dužnostih věre spadaju, lěnost nisem spazil, kolika se nahadja vu ovom stolnom biskupie varašu. Kolikoput se vu svetečnih takaj dnevih praznim skoro klupjam nazvěšća rěč božja? kolikoput vu istih dnevih klečanja

Digitized by Google

i klanjanja presvetomu oltarskomu šakramentu prazna je plemenita Cirkva ova? kak se mali broj vidi vĕrnih pri obhadjanjih iliti Processiah i molitvah, i kak mala pobožnost? na istoj tĕlovskoj Processii kak se mlačno vklanjanje, kak slaba zažganost proti presvetomu tĕlu Kristuševomu spažuje? kak rĕdki pristupljuju k šakramentu pokore i k onomu angelskomu stolu svete pričesti, i to vu istih najsveteših dnevih, kakov je na priliku današnji. Ov hip, vu kajem vam govorim, poděljuje sveta mati cirkva neprečenjene kinče svoje po obilnom oprošćenju, ov hip tečeju potoki po svetoj ovoj Cirkvi neprecĕnjene one, s kojum smo odkupljeni, kèrvi Kristuša Jezuša Zveličitelja našega. Oltari, svete spovĕdalnice, pristolja, vsa, koja su okolo nas, oblĕvaju se s ovom naklona vrĕdnom kèrvjum, isti zrak, kojega dišemo, napuhnjen je s duhom njegvim, ter vendar koliki su, koji ovu neprecĕnjenu milošću obraćaju na korist svoju? koliki osebujno zmed onih, koji su zvèrhu drugih po narodjenju, časti i imetku izvišeni, na koje osebujno spada, da drugim s dobrom peldom svetiju i koji ovih mozbit najbolje potrĕbuju, i kojim bi bilo najbolje pristojno, da Bogu Višnjemu za prijeta tolika dobročinstva dostojnu hvalu iskažuju. Nego se ovi zato najmanje briniju, kakda nebi bilo časti njihovoj primĕrno, alduvati Bogu naklon poniženja svoga, to jest slabih zemlje čèrvov, Bogu, to jest najvekšemu i vsamogućemu svih stvorenj Gospodinu i ladavcu, koj je s jednim dehnjenjem vust svojih zbrisati i skončati more kakti travicu, koja danas cvete, zutra povehne. Nego nije ovo samo moja misel, vre sem čul, kak se vise pobožnih i Boga bojećih ljudih tuži, da ćut vĕre i čini pobožnosti dan na dan bolje pri nas ohladjuju, i da se je odovud bojati za nas i domovinu našu vnogovèrstnoga zla i nesrĕće. Ova zaisto, dragi moji! nisu oni, od kojih sem malo predi govoril, ljubavi božanske zlejane vu sèrdca naša pokazi, koju

Digitized by Google

je Zveličitelj naš hotel po gorestjanju svojem zbuditi vu sèrdcih naših.

Nadalje on, kojega je sèrdce s istinskom Boga i Odkupitelja svoga ljubavjom napunjeno, tèrsi se zevsema nadvladati svoje tělovne i světa ovoga pohotnosti, hodi po putu krěposti i běži svaku tenju zločestoće. Jeli pak moremo s istinom to reći od naših vrěmen i dèržanja? Jeli se poleg svega takaj skoznovanja poglavarstva nenahadjaju skrivala najmèržeše i najgrěšneše prodaje těla, vu kojih zaslěpljeni i nesrěćni mladenci prepadaju vu grob těla i duše svoje pad? Jeli se rědke pelde lakomnosti i nezrednoga pijanstva nevidiju kod nas? Jeli se nečuju odurne kletve, nad kojimi se ćutljivi i Boga bojeći ljudi vu svih kotrigih lecaju? Kolika su omrazenja nedužnosti i sramežljivosti děvojačke? kolika se nepripećaju potlačenja zakonske věre? Jeli budemo i ova dèržali za pokaze zlejane vu sèrdca naša ljubavi božje?

Koj je ljubavjom Boga napunjen, on věrno obdèržava zapovědi svete cirkve, on je čisto vpućen, da je ona naredjena po Zveličitelju našem prava navučiteljica življenja i istine. Kak se s nami vlada ovo dugovanje, dragi moji, to lahko spoznate, ako samo jednu zapověd cirkve spomenem. Razmevam zapověd posta i zdèržavanja od jedjenja mesa. O kolika je razluka, nevelim med onimi najsvetešimi vrěmeni pèrvih Kèrstjenikov, nego med onim prod několiko lět sprevodjenim i vezdašnjim našim vrěmenom? Jeli je ikada ova koristna, s istom najsvetešom Zveličitelja našega peldom posvećena zapověd posta, tak mèrzko bila zapušćena i poteptavana, kak je dan današnji? akoprem dvojiti nigdo nemore, da čudnovite one krěposti, koje je věra kèrstjanska doprinesla, dohadjaju s vekse strani iz onih od pokore cirkvenih zapovědih, iz evangeliumskoga samoga sebe zatajenja, kojega velika stran vu obdèržavanju posta stoji, akoprem nigdo nemore tajiti, kaj tak lěpo sveti Ba-

Digitized by Google

zilius veliki veli, najmre da post zapovědnike čini spametne, da je najboljša duše straža, seguren těla pajdaš, jakim ljudem tvèrdjava i oružje, da odganja skušavanja, na pobožnost jači, s treznostjum stanuje, mèrtučljivosti je opravitelj, vu boju donaša jakost, vu miru navuča tihoću, Nazareuša posvećuje, redovnika čini zvèršenoga. To isto skoro reći morem gledeć na zapověd svetečnih dnevov, kojih svetkovanje, akoprem bi se moralo poleg prepisa svetskih takaj i najvišeših zapovědih obdèržavati, z vekšinum se vendar nečedno prekèršuje na toliko, da se bojati moramo, da nebi vre zbog same nepobožnosti došel dan sèrditosti zvèrhu sinov nezaufanosti. — Nego bi još mogel spomenuti vnoga druga, da me nebi kratkoća vrěmena opominjala, i da se nebi ova i ovim spodobna viděla menje priměrna najvekšemu svetkovanju dana današnjega, vu kojem se radovati i veseliti, ne pako žalostiti i turobiti zapověda sveta mati cirkva. Medtemtoga ako sem někoje razžalostil, veselim se s svetim Pavlom, ne kajti su razžalošćeni, nego kajti su na pokoru razžalošćeni, ar je veselje današnjega svetkovanja sveto, duhovno veselje, vu kojem děla imati nemogu, nego samo oni, koji su čistoga sèrdca, i koje giblje istinska ljubav proti Bogu i Zveličitelju na ova spasonosna veselja; ostali, ako poradi pèrvešega življenja žalost ćutiju, vnogo su bliže radosti ovih pravičnih, kak da bi ostali vu svojem čalarnom i grěšnom življenju.

I ova do sada. Spoznali ste iz ovih mogli, kak zaufano štimam, ljubljeni poslušitelji, s jedne strani, da je bitnost krěposti naše, vsa vrědnost naša, dapače ista včkivečna sreča naša postavljena osebujno vu istinskoj, nježnoj i živoj ljubavi proti Bogu najvekšemu i najboljšemu, i da se mora za

Digitized by Google

najosebujneši cilj odkupljenja našega, kojeg dovèršenje je odičeno gorestajanje Zveličitelja našega, dèržati to, da se po njem ljubav Boga zbudi, občuva, i objači vu sèrdcih naših; s druge pako strane, da se moramo žalostjum, sramom, dapače s velikom stizkom napuniti, ako način zivljenja našega s ovom istinom prispodobimo. Medtemtoga nemoramo zdvojiti, dragi moji, jošće nije dugovanje pogubljeno, doklam se nahadjamo vu ovom življenju, još teče za nas vrĕme milosèrdnosti, još su dnevi milošće, i on, koj je moguć, kak se čteje pri svetom Lukaču, iz kamenov zbuditi sine Abrahama, nebude nam skratil milošću svoju opravljajuću, samo ako budemo imali zresen i stalen odlučček volje. Hitite se anda s menom skupa pred najsveteše noge gorestajajućega Zveličitelja, i recite iz nutèrnjih vašega sèrdca. O Odkupitelj, nut sèrdce moje, vladaj s njim od ove vure kakti s Tvojim. Ti sám imaš pravicu s njim vladati, ar si ga s nepresežnom dobrotom odkupil. O kak se sramim i žalujem zaradi nezahvalnosti moje, kak se sramim i žalujem, da sem nevoljna stvorenja, zavèržena poželenja mojih ćutenj, pohotnosti nečistoga i vkanljivoga svĕta predpostavil ljubavi, dobroti i dostojanstvu Tvojem. O primi ove suze pokajanja, ter včini s menom poleg neizmĕrnoga kinča milosèrdnosti Tvoje. Ovdĕ žgi, ovdĕ seci Gospone! samo nedopušćaj, da bi ikada već od Tvoje svete ljubavi odstupil. Odhadjajte čalarne svĕta pelde, odhadjajte nečista ćutenj vabljenja, naj se skriju stvorenja očim mojim, svĕt isti naj nestane, samo božanska vu meni ljubav naj vsigdar obstoji. Da više neopadnem, Ti podloži ruku Tvoju, podboči i objači slabost moćih mojih. Ovak bude, da nepogine vu meni sád najodičenešega gorestajanja Tvojega; ovak bude, da po neizmĕrnoj milosèrdnosti Tvojoj dospĕm vu dĕlničtvo blaženoga onoga vidjenja, koje nigdar konca imalo nebude, koje je cilj stvorenja mojega, vu kojem Ti s Otcem i Duhom svetim živiš i kraljuješ na vse vĕke vĕkov. Amen.

Digitized by Google

NA VUZEM LĚTA 1844.

Surrexit, non est hic; ecce locus, ubi posuerunt Eum. Marc. 16, 6.
Stal se je gore, nije ovdě; nut město gdě su ga položili.

Skoro je cělo lěto prepalo vu glubljinu věkivečnosti, od kako, po višjoj zapovědi i nadležećoj zvanja moga dužnosti privezan, daleko od vas prebivam věrni vu Kristušu najljubljeneši! Lěto je skoro preminulo, da nisem mogel stupiti na ovu od božanske providnosti odlučenu mi stolicu, da nisem mogel viděti vas, koji ste stran poslovanja i odvěčtva moga, radost, dika, i koruna moja vu Bogu Zveličitelju mojem. Falel bi, koj bi štimal zato, kajti sem po tělovnih měst' i vrěmen' prostorih od vas razlučen, da sem i vu pameti, želji i nagnutju sèrdca od vas razlučen bil, od vas, velim, koje mi je věkivečni pastir predal, akoprem nevrědnomu slugi svojemu, za navučanje i ravnanje po putu istine k spasonosnom zdencu žitka věkivečnoga. Falel bi, i pak velim, koj bi to štimal, ar akoprem sem vu tělu razdružen, vu duhu sem vendar vsevdilj med vami nazočen bil, nazočen po mojoj skèrbi duhovnoj, nazočen po svagdanjih molitvah; od toga me nisu preprečile niti skèrbi, ni posli, dapače niti iste suprotivćine moje; nisem prestal moliti za vsakovèrstnu sréću vašu, najbolje pako, da „bi vas dostojal Bog naš napuniti zvanjem svojim i spoznanjem volje svoje vu svoj mudrosti i znanju duhovnom, da bi hodili vrědno, dopada-

Digitized by Google

jući se Bogu vu vsem.“ Vu ostalom komaj morem zreći, kak sem jako želel vas i pak viděti od lica, osobito pako sem želel ove vuzmene svetke s vami sprevoditi, i poděliti vam několiko duhovne miločće vu ovoj stolnoj cirkvi našoj, koja je najljubljeneša zaručnica moja, za vklanjati se najvišjemu bitju, i nazvěšćati ovdě skupzebranim rěč bozju. Kruto se pako radujem, da mi je prispěla srěća ova, ter zato najljubljenešemu Bogu s punim sèrdcem zahvaljujem.

Kakov mora biti predmet govorenja, koje vam napèrvo donesti započimljem, isto ovo, koje obslužavamo, svetkovanje gorestajanja Gosponovoga zadovoljno očituje. Iz ove najsveteše otajnosti věre naše kakti najčistešega zvirališća već su višekrat tekle rěči moje za podvučanje, spasonosnost i razveselenje vaše; vrědno je i pravično, da iz ovoga zvirališća i ov put izhadja govorenje moje, s tim bolje, kajti je ovakvoga značaja govor takaj ovomu mojemu veselju, koje iz pogleda vašega ćutim, kruto priměren.

Clověk je vu svetosti početka svoga od Boga Stvoritelja dobil ove tri dare: nedužnost, mir, nevmèrteljnost; ar stvoren na kip božji bil je pravičen, nadvladajući pohotnosti svoje bil je miren, jedući od dreva življenja bil je nevmèrteljen. Poklamkam je pako pamet njegova odpadna postala od Boga, kak veli sveti Augustin, pohotnosti skratile su pokornost, i duša nepijuća više iz onoga neizgrabljivoga zdenca življenja nemoćna je postala, i tělo je mentovala jakosti svoje. Ovim je načinom grěh pokvaril nedužnost, pohotnost je pomenjšala mir, nevmèrteljnost se je povdala sili smèrti. Nut dělo duha nečistoga povse suprotivno dělu božanskomu!

Věkivečni Otca sin zato je došel na ov svět, da pokvari dělo duha nečistoga, kak sám veli vu Evangeliumu; zato je došel, da ponovi člověka na spoznanje istine poleg Boga, kak veli sveti Pavel Apoštol. Nego kaj smo na jeden mah pogubili, to nedobivamo nazad vu jednom hipu vrě-

Digitized by Google

mena. Mudrost božanska naslěduje način dugovanj' i vremen'. Bog najmre, ponavljajući izebrane svoje, nije hotel, da bi se oni vu jednom oka trenutku premenili; nego da neprestance šetuju kakti po stupajih na dokončanu zvèršenost. Tri su dari, koje je dobrotivnost božanska člověku odlučila, tri su takaj dobe, po kojih more člověk kakti od stupaja do stupaja zrasti do muža zvèršenoga, kak veli isti sveti Pavel, da se na ovom světu popravi po milošći Zveličitelja nedužnost člověka, vu nebu mu se prikaže mir, vu občinskom gorestajanju nakinči se tělo njegovo s nevmèrteljnostjum. Po ovih trih stupajih dohadjamo k měri dobe punoće Kristuševe, koje su rěči istoga velikoga narodov Apoštola. Življenje ovdašnje je kakti dětinstvo, ono vu kojem se zebrani veseliju vu nebu, spodobno cvětu mladosti, zreloća bude slědela po gorestajanju těla. Zivljenje ovo neima starosti, i kajti je čisto božansko neima zahoda.

Vidite, dragi moji, po kakvih nas stupajih vodi opravljanje Duha svetoga k onoj duše i těla novini, iliti k blaženoj nevmèrteljnosti. Nego skupa paziti je potrěbno; i ova pazka bude temelj današnjega mojega govorenja, ar akoprem čudnovito ovo ponovljenje vu budućem stopram življenju ima svoju zvèršenost; vendar moraju osebujne ove preměmbe, koje nas činiju nove ljudi vu Kristušu Jezušu, imati svoj početek vre vu ovom vrěmenitom življenju. Ar pèrvić, da postanemo novi ljudi vu Kristušu, potrěbno je skončati vu nami grěh. Drugoć, da nègda zadobimo mir blaženih, podložiti je potrěbno pohotnosti naše vlasti duha. Trejtić, da zadobimo pravu nevmèrteljnost, isto tělo naše pripraviti je potrěbno k budućoj diki nevmèrteljnosti. Po ovih samo trih moremo se sjediniti s Zveličiteljem našim Jezušem od mèrtvih gorestajajućim. Kaj doklam vam na kratko raztolnačim, dobrovoljno i tèrpljivno posluhnite, prosim.

Digitized by Google

I.

Pèrvi korak, kojega moramo včiniti na ponovljenje naše, je, da skončamo vu nami grěh. Starinska ova kuga narave naše na toliko se dèrži vsih ljudih, da se nemoremo od nje očistiti drugač, nego po novom narodjenju. Sveti Pavel Apoštol, kojega navuk raztolnačiti sem nakanil, vu tom pogledu nagovara Kèrstjenike po peldi Jezuša Kristuša od mèrtvih gorestajajućega, da naj skončaju vu sebi grěh. Veli najmre: „Znajte, da Kristus od mèrtvih gorestajajući nevumira, smèrt njemu nebude više gospoduvala, ar koj je grěhu vumèrl, jedanput je vumèrl, koj pako živi, živi Bogu;“ potlam to isto protezajuć na věrne veli: „Tak i vi štimajte, da ste grěhu vumèrli, i da živite Bogu vu Kristušu Jezušu Gosponu našemu.“ Kaj je to, prosim vas, kaj veli Navučitelj narodov, kaj znamenuje, da je Kristuš grěhu vumèrl? Anda je i Kristuš nègda grěhu živel, anda bude božanski on Zzeličitelj naš, ista svetost, ista vtělovljena nedužnost takaj spadal vu broj grěšnikov? Kak more reći Apoštol, da je grěhu vumèrl? zakaj nije rajše zadèržal smèrt ovu za nas, koje je vu grěhu rodila mati naša? Nego nije težko to razmeti. Spomenite se, dragi moji, vu kak strašnoj muki i obšanosti viděli smo vu ovih skoro prešestnih dnevih Zveličitelja našega, kakti obćinski pokolenja člověčanskoga aldov, nosećega grěhe cěloga světa, i ne samo obtèršenoga s ovim tèrhom grěhov, nego takvoga, kak veli Apoštol, koj je došel „vu spodobi těla grěha.“ Ovo breme je on nosil od narodjenja svoga; kak se ljudi rodiju vu grěhu, tak je Zveličitelj naš od narodjenja svoga počel nositi grěhe njihove; vu cělom tečaju svoga življenja skazal je peldu sluge, i pod ovom peldom sluge skrita je bila vrědnost sina božjega, veli sveti Pavel: „samoga sebe

Digitized by Google

je spraznil, vzimajući peldu sluge.“ Nego ov sveti, ov nedužni ni se moral vu spodobi sluge navěk skrivati, i on, koj nije nigdar včinil nijednoga grěha, nije ga moral navěk nositi. Obtèršen s ljudskimi grěhi, njih se je mentuval, podnašajući kaštigu ovim dužnu, zadosta činec po svojoj smèrti pravici božanskoj za grěhe naše. Isti Zveličitelj naš dan današnji po gorestajanju svojem nazad poprijemlje pravicu nedužnosti naše. To je, kaj veli Apoštol: „da je on zadnjić vumèrl grěhu.“ Otec nebeski njega po ovom čudnovitom gorestajanju za svoga sina očituje. Zadosta obšanosti, zadosta je muke tèrpel, zadosta je bila zakrita vu njem pelda božanstva, koja se danas razsvěćuje. O naklona vrědna svetost i pravica! o nepresežni puti mudrosti i dobrote Boga našega!

Veli nadalje Apoštol, „tak i vi morate vumreti s Kristušem.“ Nego zakaj vumreti s Kristušem? ovdě je skrita velika otajnost presvete věre naše, koju sveti Leo Papa čudnovito tolnači. Veli on, „med smèrtjum Jezuša Kristuša i smèrtjum drugih ona se nahadja razluka, da je smèrt drugih ljudih osebna, smèrt pako Jezuša Kristuša je obćinska; to jest, da je svaki zmed nas podvèržen smèrti, niti drugoga kojega, nego svoj lastoviti dug svojom smèrtjum splaća; pokehdob je bil sám Gospon naš Jezuš med sini ljudih, vu kojèm su vsi vumèrli, vsi pokopani, vsi takaj izbudjeni.“ Ovo je, dragi poslušitelji, srěća naša, da smo vsi vumerli vu njem, kojega smèrt je bila zveličenje ljudih; a ako smo mi vsi vumèrli s Kristušem i vu Kristušu, vumrěti vsi takaj moramo vu grěhu: „tak se štimajte veli sveti Pavel, da ste vumèrli vu grěhu, živite pako Bogu po Jezušu Kristušu Cosponu našemu.

Nego ako se na način našega življenja, na vezdašnja vrěmena ogledamo, dragi Kèrstjeniki, jeli se more od nas s istinom reći, da smo grěhu vumèrli? jeli se more reći

Digitized by Google

od onih, da su grĕhu vumèrli, pri kojih skoro vse fele grĕhov ladaju? jeli su oni vumèrli grĕhu, koje gizdost napuhava, dikoželjnost podiže ne samo zvèrhu drugih, nego takaj zvèrhu onih, koja dohadjaju iz božanske odluke? vu kojih se vse predi, kak prave poniznosti ćut, najti more? jeli su oni vumèrli grĕhu, koje je čisto prevzela želja vrĕmenitih dugovanj na toliko, da je nepravične, tvèrdokorne, i nemilosèrdne čini proti drugim, onom istom smèrtjum Kristuša odkupljenim? jeli su grĕhu vumèrli, med kojimi se nenahadja mal broj takvih, koji se iz nedužnosti življenja zesmĕhavaju, iz čistoće špot dĕlaju, ter se kakti nĕma živina, koja neima razuma, valaju vu blatu i smradu tĕlovnih nasladnostih? jeli su grĕhu vumèrli, koji daleko razlučeni od prave one i svete ljubavi bližnjega, od koje, kak veli Zveličitelj, zapověd visi i proroki, živeju vu vsevdiljnjoj zlovoljnosti, věkivečnom jalu i svadji, koji su tak daleko zabludili od onoga najsvetesĕga božanskoga Navučitelja našega navuka, po kojem nam se za pregonitelje naše moliti, i onim, koji nas odurjavaju, dobro činiti zapověda, da skoro nikaj drugo nego fantljivost vu pameti i sèrdcu kuhaju? Zadnjić da ostala nespominam, jeli se more s istinom reći, da su oni grĕhu vumèrli, med kojimi se nahadjaju takovi, koji malo kada pamet proti Stvoritelju svojemu podiženju, dužnost molitve i pobožnosti, koja je vendar poleg svetoga pisma za vse hasnovita i med vsemi stvarmi najpotrĕbneša, odhitavaju, istu obćinsku službu božju zapušćaju, ter možbit niti vu ovih istih najsveteših Vuzmenih svetkih, šakramentov pokore i presvetoga tĕla Kristuševoga neželiju dĕlniki postati.

Nego kaj vam ova spominam, ufam se vu Gosponu i štimam, da se nijedan med vami ovdĕ nazočnimi nenahadja, koj bi vu toliku nesrĕću prepal, da nebi želel smèrti i neprecĕnjene za se takaj prelejane kèrvi Zveličitelja i odićenoga takaj njegovoga gorestajanja dĕlnik postati? dapače

Digitized by Google

ufam se i hoću vĕrovati, da ste vsi svetim nakanjenjem sèrdca vaša po šakramentu pokore očistili, i s nebeskim onim kruhom okrĕpili ter k vrĕdnomu sprevadjanju ovih Vuzmenih svetkov, i k zadobljenju oprošćenja, koje se dan današnji vu ovoj božjoj cirkvi tak obilno poděluje, pristupili. Nije dosta zatreti vu sebi grĕh, nego i zresno vojevati proti pohotnostjam našim, od česa vu drugoj strani.

II.

Obladanje grĕha, koje zadobivamo s pomoćjum milošće Zveličitelja našega, nije iz fele onih preobladanjah, koja postavljaju konec harcu, ter vĕkivečni donašaju mir: dika i korist ovoga obladanja mora se zdèržavati s dugotèrpnim harcom; po obladanom pako grĕhu preganjati ga je potrĕbno tiam do korena i početka. To se vučimo od Jezuša Kristuša danas odičeno gorestajajućega; ar se on nije tak od mèrtvih gorestal, da bi nazad vumèrl, kak je Lazar, nego tak, da više nigdar nevumre, kak veli sveti Pavel; on se po gorestajanju vživa mira vĕkivĕčnoga, tirajući van vsaki strah i turobnost, koja su ga predi tak jako nemirila. Nut i pak pelda, koju naslĕdovati moramo. Najmre moramo po obladanom grĕhu vojevati proti zločestim poželenjam, to jest proti pohotnosti; i kajti ovu nemoremo samo po jednom svèršenom preobladanju skončati, moramo se tèrsiti barem ju oslabiti, koliko smo mogući, i kakti potreti ju po vsevdiljnom harcovanju. Ov harc je zabavljenje naše vu ovom putovanju sadašnjega življenja, i po ovom harcu ponavlja se dan na dan nutèrnji naš človĕk. Dvoje je kraljestvo ljubavi, poleg svetoga Augustina, jedno vu kojem je cĕla pohotnost skončana, gdĕ se nikakvih hman poželenjah više nenahadja; drugo pako vu kojem je ljubav jakša, kak pohotnost, nego vu kojem je ona proti ovoj prisiljena nepre-

Digitized by Google

stance vojevati. Pèrvo ono je lastovito kraljestvu stolic věkivečnih, ovo potlašnje je cirkve na ovoj jošće zemlj harcujuće, vu kojoj, kak veli sveti Augustin; „koja se suprotstavljaju, obladaju se spogibelnim vojevanjem, i ona, koja su obladana, vendar se jošće vu segurnom manguvanju neladaju.“ Ar ona je razlučnost med svetci, koji su vu nebu, i med svetci, koji su na zemlji; da su svetci vu nebu vre čisto ponovljeni s novim življenjem, svetci pako na ovoj zemlji postavljeni su vu poslu ponovljenja ovoga; da je pri onih pohlepnost zgašena i ljubav dovèršena, pri ovih pako po pomenjkanju pohlepnosti ljubav raste; ondě krěpost vlada, ovdě vojuje, ondě miruje, ovdě posluje, onde mir kraljuje, ovdě ga je potrěbno po poslu i harcu zaslužiti. Za nas, dragi poslušitelji, po zadobljenom zvèrhu grěha obladanju, podižu se ovi harci, mi smo sami, koji je podižemo; mi sami, vu kojih se tiraju, ar nas ljubav podiže na dobra věkivčena, pohotnost pako k dobram himbenim. Člověk nije nigda prez skušavanja, sad ga vleče pohotnost těla, sad nišćetnost dikoželjnosti. Kaj včini člověk zbudjen s Kristušem od smèrti grěha vu ovom boju poželenjah? veli sveti Augustin „kakgoder pohotnost njemu preči, da nemore včiniti vsako, koje bi hotel, dobro, tak on preči pohlepnosti, da ona nevčini vsako, koje bi hotela, zlo;“ i ako nemore prepréčiti, da nebi poćutil hman poželjenja, barem se skèrbi i pazi, da se njim nepovda. Takvo je življenje člověka vu ovom prognanstvu postavljenoga; vojuje vsevdilj proti lastovitoj slaboći svojoj, i tak ponavlja mladost svoju, sbrišući s vrěmenom poteze pèrveš ga življenja, to jest poleg sv pisma: „starosti svoje.“

Nego zakaj si o Gospone! hotel imati sluge tvoje podvèržene ovomu věkivečnomu harcuvanju, zakaj im nisi hotel poděliti mir onaj zvèršeni, koj bi vse strasti i pohotnosti pogasil? Sveti Pavel se je zaradi toga žuhko tužil, i

Digitized by Google

prosil višeput Gospona, da bi ga od ove žuhkoće skušavanj oslobodil, ali kakov je bobil odgovor? „dosta je tebi milošća moja, ar se krěpost vu slabosti zvèršava.“ Obilneše nam raztolnačuje značaj skrovnosti ove sveti Augustin; veli on: „med vsemi skušavanji, koja nas obkoljuju, najpogibeljneše je ono gizdosti, i prevzetnosti; zato veli; prikazajuć nam Gospon krěpost jakosti, ostavil nam je skupa slaboću, ako nebi ćutili vu sebi drugo nego slaboću, onda bi zdvojili, ako nebi poćutili drugo nego jakost, onda bi gizdost podžgala pèrsa naša i postali bi nepodnesljivi. Mudrost božanska našla je ovu srědinu, najmre da nezdvojimo od slabosti, dala nam je moći za suprotstaviti se, da nas gizdost nenapuhne, hoće da se naša krěpost vu slaboći zvèršava.

Čudimo se, drage duše Kćrstjanske, nad glubljinom ove božanske mudrosti; vučimo se hasen vzimati iz slaboće naše, prez dvojmbe pako budemo imali korist, ako nam slabost nadehne ćut poniznosti, ako previdimo da se nemoramo prevzetno ufati vu moći naše, da moramo poslovati za zveličenje naše strahom i dèrhtanjem, korist budemo imali, ako nas ovo ćutjenje slabosti naše bude včinilo zažganeše i marljiveše vu potrěbovanju pomoćih Zveličitelja, onda se spuni vu nami ona izreka „krěpost se vu slabosti zvèršava.“

Ako smo anda ponovljeni vu ovom osebujno svetom vrěmenu Vuzmenom po pokori, kruto pazimo, da nas i pak nezamaže smrad, skoznujmo, vojujmo boje Gosponove; preobladajmo, ako se je još koj starinski kvas zadèržal vu nutèrnjih nasih, tim načinom postavimo temelj da ponovimo ista těla naša vu blaženoj nègda věkivečnosti, od česa na kratkom jošće vu trejtoj strani.

Digitized by Google

III.

Ako velim, da je gorestajajući iz groba naš Zveličitelj, korunjen s dikom i poštenjem, zalog gorestajanja našega, i da je ona nevmèrteljna jasnost, s kojom je obkoljeno tělo njegovo pokaz one dike, koje se ufati moramo za tělo naše, nevelim nikaj drugo, nego istinu, koja se očivestno napèrvo postavlja vu sv. pismu i vsim je skoro Kèrstjenikom znana. Nego ako k tomu pridam, da se veliki ov posel vre sada počimlje vu vmèrteljnih ovih tělih naših, vnogi se morebiti budu čudili i pitali, kak to more biti, doklam ovo vrěme obćinske propadnosti tèrpi, da bi těla naša mogla prijeti posel blažene věkivečnosti? I tak je zaisto dragi poslušitelji, vre vu vmèrteljnom ovom slabońam i vsake fele betegom podvèrženom tělu postavljaju se temelji buduće nepreměnjljivosti, isto ovo neizbrojenim pogibeljam i nedvojnoj smèrti podvèrženo tělo naše, vre se sada po opravljanju duha svetoga k odičenomu gorestajanju pripravlja.

Sveti Pavel, hoteći to nazvěstiti, veli da su těla naša postala „cirkva duha svetoga," ovo je dalo priliku svetomu Augustinu da raztolnači ovu skrovnost. Poleg izreke velikoga ovoga Navučitelja, ponavlja se tělo naše po milošći věre Kèrstjanske tak, kak se ponavlja cirkva poganinska i za službu bolvanov odlučena, kada se na službu pravoga Boga pripravlja i posvěćuje. Vu takvoj cirkvi najpredi se zhitjeju bolvani, zatim se odnesu vsa, koja su na onu niščetnu službu spadala, zadnjić potvèrdiju se ova, koja se prave službe dotičeju. Vu tělu takaj našem najpredi se mora zatreti grěh, zatim se moraju skončati ona nečista poželjenja, kojim se je kakti bolvanom daval naklon, zatim se moraju ponoviti svi kotrigi tak, da koji su predi pohotnosti služili, potlam nebudu ničemu služili, nego milošći ljubavi, i svetosti. Ovim načinom těla naša, ove nespreetn

Digitized by Google

cirkve bolvanov, postaneju cirkve Boga živoga, vu kojih stanuje duh sveti. Ovak tělo naše postane vlastitost Otca nebeskoga, iz kojega ruke nemore nigdo nikaj oteti, kak veli Zveličitelj naš. Smèrt ima samo vidljivu vlast vu tělo naše, nego tak, da potlam kad spèrhne tělo, kudgoder se bude prah i pepel njegov rastepel, neprestane biti vlastitost Boga. Zemlja i morje, obćinski ovi vmèrteljnih grobi, kakvimgoder načinom požereju těla naša, ovak je nègda nazad cěla budu povèrnula na glas trublje one obćinskoga gorestajanja i suda

Kaj vre iz ovoga navuka slědi, dragi Kèrstjeniki? Prez dvojbe nikaj drugo, kak da mi znajući, da su těla naša vre sada na nevmèrteljnost posvěćena, da, velim ova ista těla prez sveto-kradje od službe živoga Boga odvèrnuti i na bolvanov, iliti grěhot naših službu obèrnuti nemoremo niti nesměmo. „Neznate veli sv: Pavel, da su těla vaša cirkva duha svetoga?“ i ako bude gdo oskrunil cirkvu ovu „zatere njega Bog.“ Vnogo bi vam jošće mogel ovdě povedati, poslušitelji moji, kolike su vu ovom tělu, koje Bog za svoje prebivališće imati hoće, vu ovom sèrdcu člověčanskom, koje je duh sveti za svoj oltar posvetil, skrivene, dapače očivestno prebivaju ogrutnosti opušćenja? Koliki krivi Bogi i odurni bolvani? nego naj bude vre dosta, da sem ovaj věre naše navuk od gorestanja těla našega na kratko spomenul.

Vre ste iz ovih i iz cěloga govorenja mojega, ufam se, spazili, dragi moji, da po tom, kajti smo grěhu vumèrli, novo smo stvorenje postali vu Kristušu Jezušu; da zvèršen mir stanuje samo vu prebivališćih blaženih, da je sadašnje življenje naše spodobno jednomu harcu proti puntarskim narave naše pohotnostjam, i da mi po ovih zrělimo kakti

Digitized by Google

po stupajih k onoj blaženoj nevmèrteljnosti, koje se temelji nahadjaju vre vu ovih naših vmèrteljinih tělih.

Nedvojim, dapače, kak sem vre spomenul, ufam se vu Gosponu, da ste vi, koji tak pazljivo poslušate rěči moje, najsveteše ove Vuzmene svetke po skrušenoj pèrvešega življenja pokori, po istinskoj grěhov spovědi, po pobožnom presvetoga Oltarskoga šakramenta i oprošćenja papinskoga prijemanju zatèrli vu sebi grěh i gorestali se s Kristušem na novo duhovno življenje. Prestanite anda, dragi Kèrstjeniki, ljubiti ona, koja ste tak svetečno odurili, pred službenikom Boga živoga, na sudu pokore, najte se, molim vas, povèrnuti vu kalnu blata vodu, poklamkam ste oprani vu kèrvi Jezuša Zveličitelja, poklamkam ste postali dělniki presvetoga těla njegovoga; nemojte više děla imati s duhom nečistim i čini njegovimi; občuvajte vsigdar, koju ste oblekli, opravu nedužnosti, stalno i nepreměnljivo naj bude nakanjenje vaše ostalo vrěme življenja vašega proti vsim skušavanjam, vsakoj pohotnosti těla sèrdčeno vojevati. Ako vas bude stara grěšna navada pozivala, recite: po Božjoj milošći novi sem člověk včinjen, neću se povèrnuti vu smrad starinski; ako vas bude pèrveši jal pozival, odgovorite: nikaj pri meni neimaš nesnaga, ar sem opran vu kèrvi onoga, koj je sebe alduval za grěhe moje, Agnec Božji, koj odnimlje grěhe světa. Spomenite se, spomenite dragi poslušitelji moji, vsako vrěme, vu vsakom městu, da su těla vaša cirkve duha svetoga, da anda niste zvani na nečistoću, nego kak veli sveti Pavel na posvećenje, i da, pokehdob je vu nas donešen i prisvojen duh sveti, kak veli Tertulian, ove cirkve vratarica i vladateljica mora biti čednost, čednost pako i čistoća mora kinčiti cirkvu ovu znutra po treznosti i mèrtučljivosti, zvana pako po pristojnosti i sramežljivosti; zadnjić spomenite se, da prava pokora mora biti ne samo vračtvo za prešestne pogrěške, nego takaj protimba proti

Digitized by Google

budućim, i da nije ono bila prava pokora, koja nije opravila istinsko i stalno poboljšanje življenja.

Sada se vre k Tebi obraćam, o obladavec smèrti i groba Jezuš i Zveličitelj naš! Oglej se s milosèrdnimi očmi Tvojimi na ovu vèrnih skupćinu vu Tvojem svetom imenu skupspravljenu; oglej se na onu stotinu jezer Kèrstjenikov, koje si mi slugi Tvojemu, mojem tak mlahavim rukam, da je pasem, izručil, i ako su med njimi, ah nikad ih ne bilo! takovi, koje niti ovo najsveteše Vnzmeno vrěme nije moglo dopeljati, da bi odhitili čine tmice, i oblekli oružje světlosti, to jest da bi poprijeli pravu pokoru zaradi grěhov svojih, o vlezni, vlezni s dvojoštrim rěči tvoje mečom i nagonom presvete tvoje milošće vu sèrdca njihova, niti nedopusti, da je prez hasne za nje tekla neprecěnjena kèrv Tvoja; one pako, koji su po opravljanju iste milošće Tvoje oprali smrad grěhov svojih vu svetoj spovědalnici, sedmerovèrstnimi duha Tvojega dari, najbolje pako stalnosti i jakosti, objači, da nigdar više neodstupiju od Tvoje ljubavi, da se po ovih bolje i bolje objačiju na buduću diku svetosti, poděli im, poděli nam vsim skupa, da oblečemo novoga člověka, da srěćne harce budemo s pohotnostjum světa i těla harcovali, ter ovak k miru blaženih, i k onoj, koje si nam po odičenom Tvojem gorestajanju dan današnji dal zalog, duše i těla nevmèrteljnosti, dospěmo, gdě ti sědeći na desnici Otca, vu jedinosti duha svetoga živiš i kraljuješ na věke věkov. Amen.

Digitized by Google

NA BOŽIĆ LĚTA 1844.

Gloria in excelsis Deo, et pax hominibus bonae voluntatis. Luc. 2.

Dika Bogu na visini, i mir ljudem na zemlji dobre volje.

Veselimo se, dragi moji! vu Gosponu, i radujmo se vu sladkoći duhovnoj, kajti nam je pak svanul dan odkupljenja, ponovljenja, i věkivečne srěće naše. Vsako se lěto ponavlja spomenek skrovnosti zveličenja našega, koja vu početku obećana, vu punoći vrěmena dovèršena, prez konca bude tèrpela. Vrědno je, da s podignjenim gore sèrdcem slavimo ovu božansku skrovnost, i kaj je Gospon vu velikoći milošće svoje dovèršil, cirkva vu odičenom raduvanju obslužava. Najmre Gospon vsega dostojal je zmožnost veličanstva svojega sleći, i peldu sluge prijeti, s novim stvaranja načinom prijemlje se, rodi se od děvojke prez pohotnosti roditeljov, prez kvara materinskoga děvojačtva; kajti je takovo narodjenje pristojno bilo Zveličitelju, koj je bitnost narave člověčanske moral vu sebi tak sjediniti, da vendar nebi spoznal omraženje člověčanskoga těla. Ar je Zveličitelj naš Jezuš Kristuš došel na ov svět, da sbriše čèrnjavke naše, ne pako da bi je sám nosil; došel je, da popravi falinge naše, ne pako da bi im se podložil; došel je, da zvrači sve slaboće naše, da odvèrne duhovnu gnjiloću našu; zato se je moral poleg novoga reda naroditi, da poděli tělu člověčanskomu novu milošću neoskrunjene čistoće; morala je skazajuća se vu tělu nevmèrteljnost děvojačtvo matere neoskrunjeno občuvati, i

Digitized by Google

obsěnčajuća krěpost duha svetoga izebranu vutrobu vu čednosti i svetosti odičiti; kajti je bil cilj božanske krěposti Zveličitelja podignuti one, koji su opali, objačiti, koji su oslabljeni, ter čednosti poděliti dvojvèrstnu jakost za obladati pohotnost těla, da se tak sveto děvojačtvo, koje se vu drugih narodjenjih občuvati nije moglo, naslěduvanja vendar vrědno znajde. Ovim je načinom smèrt po smèrti skončana, narodjenje po narodjenju popravljeno; kajti je odkupljenje potèrlo jarem sužanjstva, novo narodjenje starinski početek premenilo, i věra je k zveličenju dopeljala grěšnika. Člověk iz Paradizuša izhitjen, na prah i pepel obèrnjen, po vtělovljenju rěči oblast je zadobil povèrnuti se k Stvoritelju svojemu, spoznati otca svojega, sužanjstvo slobošćinom preměniti, koj je stranjski bil, včinjen je sin, koj je bil iz propadljivoga těla rodjen, preporodjen je po svetom duhu.

Vsa ova dragi moji! nisu skoro drugo, nego rěči velikoga navučitelja cirkve svetoga Leona Pape, skrovnost današnjega božićnoga svetkovanja raztolnačujućega, iz kojih se najizvišeneša skrovnosti ove vrědnost, najvekša odičenost, i za zveličenje naše važnost očivesto vidi. Od iste ove vklanjanja vrědne skrovnosti narodjenja Jezuša Kristuša vre sem višeput priliku imal iz ove svete prodekalnice govoriti vam dragi moji! — Zadèržaval sem se pako z vekšinom vu raztolnačenju blaženoga onoga mira, koj su vu ovoj najsvetešoj noći pěsme duhov nebeskih nazvěšćale ljudem dobre volje. Raztolnačuval sem, da nam je po ovom Zveličitelja narodjenju donešen mir s Bogom, mir s nami samimi, mir s bližnjimi našimî; i od dvojvèrstnoga mira, najmre s Bogom i s nami samimi, vre sem vam pèrveša lěta obilneše navuk cirkve razložil; sada vre red potrěbuje, da govorim od mira s bližnjim, ter da red ovaj dèržati moram, vidi mi se s tim bolje, s kim je stanoviteše, da se skoro nigdo nebude našel, koj nebi spoznal, da je predmet ov govorenja moga najbolje pristojen ovim vrěmenam našim, vu kojih se ovo dobročinstvo mira

Digitized by Google

od svih stran tak napastuje, da se skoro izmed kèrstjanskih pukov i naše takaj domovine prognana vidi, gdě se na više stranah od vsakojačkih nepriateljskih tèrsenjah, nenavidnosti, omraženjah i svadjah vsa tak napunjavaju, da se komaj i kakva mogu znajti znamenja ovoga po Zveličitelju nam donešenoga mira. Po ovom pako miru, koga moramo s drugimi našimi iliti s bližnjim našim čuvati, sveta mati cirkva nigdar nije drugo razmela, nego istinsku ljubav proti bližnjemu. Od ove anda ljubavi budem vam danas govoril věrni vu Kristušu najljubljeneši! i da velikoća predmeta neraztrese pazljivost vašu nakanil sem napèrvo donesti navuk iz dvèh samo obzirov ljubavi ove, i to pèrvić bum pokazal, kak je sveta i neodpustljiva dužnost naša, da obdèržavamo mir i ljubav proti bližnjemu našemu. Drugoć bum raztolnačil, koa je najosebujneša lastovitost i temelj prave proti bližnjemu ljubavi. O! da bi Zveličitelj naš Jezuš Kristuš poglavica mira i zvirališće sve ljubavi podĕliti dostojal milošću, da budu rĕči moje mogle vleznuti vu pamet i sèrdca vaša; — prosim da me govorećega dobrovoljno posluhnete.

I.

Akoprem je po istočnom grĕhu pokvarena narava naša, vendar je višeput sama po sebi na dobrovoljnost proti drugim, na dobrotivnost i sebi spodobnih ljubav nagnjena. Roditelji, ako nećeju zapověd narave zaglušiti, nemogu oduriti dětcu svoju; sini, ako neslečeju čisto ćut človĕčanstva, nemogu drugač biti, nego puni ljubavi i poštuvanja proti roditeljem svojim. Nadalje, kada vidimo s boljum, s pogibeljmi, i nevoljami boriti se ljudi, akoprem neimamo s njimi nikakvoga saveza rodbinstva niti priateljstva, vendar se vu nami nevugodno ćutjenje i ona nutèrnja bol zbudjava, koju smo navadni ozivati pomilovanje; kada vidimo druge krivično obtèršavatí i krivice tèrpeti, ćutimo sèrdca naša gibati se na

Digitized by Google

sèrditost, kaj se tulikajše ničemu drugomu, nego naravskomu ćutenju pripisati mora. Od ove iste sèrdcu človečanskomu prirodjene dobrovoljnosti ćuti dohadja, da su se vsigdar i pri vsih zaisto izobraženih narodih dobrotivnost, človečnost, pravica, milosèrdnost hvale i plaće, kèrvoločnost pako, zlovoljnost, krivičnost i nazlob špota i kaštige vrédna sudila.

Vu starom se zakonu nalaže ljubav bližnjega po mnogih očivestih zapovédih. Tak se veli vu knjigi Pozakonstva: „nebudeš videl vola ali ovcu bludeću brata tvoga, prez da bi mimo prešel, i nebi nazad dopeljal bratu tvomu.“ Vu knjigi pako Tobiaša: „kaj je tebi nepovoljno, da bi ti drugi včinil, pazi, da niti ti drugomu to nevčiniš.“ Nadalje vu priréčjih čteje se: „koj zametava bližnjega, greši.“ Obilneša jošće pri Malachiašu: „Nut kaj nije jeden Otec vsih nas, nut kaj nas ni jedini Bog vse stvoril? zakaj anda zametava vsaki zmed nas brata svoga, oskrunujuć pogodbu Otcev naših?“ Nego se i zvan toga iste deset zapovédi božje z vekšom stranom pretežeju na ljubav bližnjega i dužnost ove ljubavi.

Istina je, da vu starom zakonu dužnost ove ljubavi bližnjega nije bila jošće na sve stranjske takaj i drugih narodov ljude pretegnjena, niti zadosta moćno vtèrdjena; vsakako je zvèršenost, kakgoder gledeć na ostala, tak takaj gledeć na dužnost ove zapovédi, danas narodjenomu Zveličitelju našemu, i njegvomu najsvetešemu navuku zadèržana bila, po kojem je najmre stari zakon zadobil svoj dovèršek, i vu kojem su vrémena dostigla svoju punoću. Nikaj se skoro tak dokazanoga i vu novom zakonu tak vtvèrdjenoga nenahadja, kak je ova dužnost ljubavi bližnjega; vsaki skoro list knjig' novoga zakona ovu ali obilneše spišuje, ali čvèrstešе preporuča, ali očivesteše dokažuje. Skoro nigdar Zveličitelj naš neodpira vusta svoja božanska, da nebi očitno včinil spomenek od ljubavi bližnjega, ali barem ona napèrvo donašal, ko-

Digitized by Google

ja na nju spadaju i s njum su zvezana. To su isto včinili zebrani po njem i poslani k vsim narodom i světa ovoga pukom, nazvěstitelji Evangeliuma Apoštoli. Tak sveti Januš Evangelista skoro nikaj drugo nenavuča, kak ljubav bližnjega: „pèrvić veli on vu pèrvom svojem listu, ljubimo jeden drugoga, kajti je ljubav od Boga, i koj ljubi brata svoga, iz Boga je rodjen i spoznava Boga.“ Zatem: „ako ljubimo jeden drugoga, Bog ostane pri nas, i ljubav njegova zvèršena je vu nas.“ Tak je sveti Pavel ves vu preporučanju dužnosti ljubavi bližnjega, „ako budem s jeziki ljudih govoril, veli ov veliki navučitelj narodov, ako budem govoril s jeziki ljudih i Angelov, ljubavi pako nebudem imal, včinjen sem kakti brunc zvenčeći. I ako budem imal vsu věru tak da bi gore prenašal ljubav pako nebudem imal, nikaj nisem: i ako predam tělo moje tak, da bi gorel, nikaj mi nehasni.“ Vu drugom městu veli. „Sada pako ostajaju věra, ufanje i ljubav, troja ova, vekša pako zmed ovih je ljubav.“ Anda toliku jakost, toliku važnost postavlja vu ljubavi, da ju od iste věre, koja vsih krěpostih temelj čini, nedvoji vekšu izreći. I kak jako nije morala pri njem prevzeti nutèrnja sèrdca ćut ljubavi bližnjega, koj lastovitosti njezine tak čudnovito spisava vu pèrvem svojem na Korinthiance listu govoreći: „Ljubav je tèrpljivna, dobrotivna, nije sumljiva, nečini krivo, nenapuhava se, nije dikoželjna, neisče lastovita, nesèrdi se, nemisli zlo, neveseli se zvèrhu nepravednosti, raduje se pako zaradi istine; vsa tèrpi, vsa věruje, vsa se ufa, vsa podnaša.“ Nego bi mi cěle vure, dapače cěle dneve potrošiti bilo potrěbno, da bi hotel spomenuti vsa, koja su po Zveličitelju našem Jezušu Kristusu i po Apoštolih njegovih od ljubavi zrečena, i kakti takova vu svetom pismu zabilježena.

Digitized by Google

Vendar nas bolje kak vsa ova, ter odpèrteše i obilneše vuči zapověd ljubavi bližnjega pelda Zveličitelja našega. Koj je, prosim vas, céloga njegovoga življenja na ovom světu sprevodjenoga bil drugi značaj, kak vsevdiljno ponavljanje ljubavi bližnjega, věkivěčni tečaj poslov milosèrdnosti i dobrotivnosti? Kaj je drugo bila ona čudnovita nevtrudljivost, neznajuće podvučati, bludeće na put zveličenja dopeljati, kaj ona neizbrojena betežnih vračenja, kaj nevoljnih razveseljenja, grěhov oprašćanja, mèrtvih na življenje zbudjavanje? Nego kaj je najbolje bilo ono, da se je, ostavljajući desnicu Otca sam sebe poniziti, peldu sluge prijeti i vu štali roditi se dostojal? kaj, velim, vsa ova pokažuju drugo, kak neizměrnu njegovu i zevsema neprispodobljivu proti nam, kakti bratom svojim ljubav; koja je dapače tak daleko došla, da nije dvojil za odkupljenje naše muku najšpotljiveše smèrti podnesti, i jošće na drevu križa viseći, nedužen i nevtepeni aldov, za pregonitelje svoje Otca svoga nebeskoga moliti.

Nije anda čudo, dragi moji! da sveta cirkva katoličanska, po naredbah i peldi božanskoga svojega početnika genjena, povratnu ljubav, dapače vsih ljudih milovanje sinom svojim kakti osebujnu, i najsvetešu dužnost vsako vrěme na toliko preporuča i světuje; nije čudo, da je ova fela ljubavi za naznačeno znamenje Kèrstjenikov vsigdar dèržana bila tak, da su Kèrstjeniki pèrvih vrěmen odrekli se istoj vlastitosti svojega imetka, i vsa, koja su imali, alduvali za pomoć bratje svoje. Ni se čuditi, da su se vsako stolětje cirkve nahadjali toliki vitezi ljubavi kèrstjanske, dapače céli redi ljudih obodvojega spola, koji su se, zatajajući se i za nemar dèržeći vse življenja vugodnosti i priličnosti, k vsim poslom i trudom pripravne skazali, dapače su očivestne pogibelji življenja podnašali, i danas još podnašaju, samo da zvèršiju i dokažeju ljubav proti bližnjem svojem, i to sad po nazvěšćanju Evangeliuma divjim narodom, sad po odkupljenju

Digitized by Google

sužnov iz ruk nevěrnikov, sad zadnjić po nježnoj skèrbi siromaštvu, betegom, i nevoljam podvèrženih.

Ako vre ovim naša mišljenja, nagnutja, naše čine i ves način življenja prispodobimo, ter je pretresemo, dragi moji! jeli nas nemora sram obiti, jeli se nemora, ako se samo još truha věre Kèrstjanske nahadja vu sèrdcu našem, zbuditi vu nami žuhka ćut pokajanja i žalosti? Koliko se jih med nami nahadja, koji bi, nevelim s aldovom lastovite priličnosti i življenja pogibeljom, nego barem onda, kada bi najlaglje mogli, neznajuće podvučiti, bludeće na pravi put dopeljati, žalostne razveseliti, brojili med svoje dužnosti? Koliko je vezdašnje vrěme takvih, koji bi za dužnost svoju dèržali gladnoga nahraniti, žednoga napojiti, s golotom i zimom borećega opraviti, pod dobe i betegov tèrhu skučećega okrěpiti? Dapače koliko jih je, koji bi samo pravu milosèrdnost poćutili vu sèrdcu, kada vidiju bližnjega svojega pomoći potrěbnoga vu nevolji i težkoći postavljenoga? Više velim, nisu samo čini bratinske ljubavi i milosèrdnosti izniknuli zmed nas, nego i ista ona, koja su nam po kèrhkoći naravi naložena, činimo po dèržanju i činih naših žuhkeša i skoro nepodnosljiva. Jeli to nečiniju oni toliki med nami nazlobi, ona tolika i tak žuhka na vsakojačke strani tèrsenja, tolike sèrdbe, jali, sumljivosti, špotnice i pregoni, koji su vre pretekli vsaku měru, i nègda tija do prelěvanja kèrvi dotirani. Nije neznano, dragi moji! da vsakojački vsakojačka spričavanja napèrvo donašaju, nego nas ista ova obsudjuju, ter pokažuju, da se ali nikakva, ali barem prava i takva vu sèrdcu našem nenahadja ljubav bližnjega, kakvu nas je Zveličitelj naš s rěčjum i peldom vučil. Ar pravu ljubav, veli sveto pismo, „niti vnoge vode vgasiti, niti potoki zakriti nemogu,“ prava ljubav, poleg svetoga Petra, „pokriva vnožinu grěhov;“ prava ljubav, kak veli vučenik ljubavi sveti Januš Evangelista, „van tira strah;“ prava ljubav poleg vre spomenutih svetoga Pavla rěčih, „vsa tèr-

Digitized by Google

pi, vsa věruje, vsa se ufa, vsa podnaša," i poleg izreke drugdě spomenute istoga navučitelja narodov „prava ljubav je cilj zakona, izhadjajuća iz čistoga sèrdca, dobre svěsti, i nelažljive věre." Anda nisu ona, koja smo za spričavanje naše navadni napèrvo donesti, zrok tolikoga pri nas pomenjkanja ljubavi, ne, ne dragi moji! vu ovom dugovanju nemore Kèrstjenike nikaj spričati. Ako nećemo sami sebe na skvarenje naše vkaniti, moramo valuvati, da je jedini zrok ovoga pomenjkanja on, koj se vu Evangeliumu svetoga Mathea vu dělu dvadeset i drugom čteje: „kajti se je, velion, nepravičnost ponosila, ljubav vnogih ohladela."

Nego vam neću na ov najsveteši dan narodjenja Odkupitelja našega, iliti veselja našega duhovnoga, obilneše žalosten ov kip napèrvo staviti: prehadjam na drugu stran mojega govorenja, vu kojoj se budem tèrsil na kratko vam dokazati, koja je najosebujneša ove ljubavi proti bližnjemu lastovitost, i najvekši temelj.

II.

Vre sem spomenul, drage duše kèrstjanske, da je narava naša, akoprem po istočnom grěhu pokvarena, višeput vendar sama po sebi na dobrovoljnost proti drugem, dobrotivnost i ljubav nagnjena. Nego takajše moramo valuvati, da nas ista ova narav naša gustokrat i to moćno na suprotivna, na sèrdbe, jale nazlobe, nenavidnost pobudjava na toliko, da ljudi i osebni, i vu narode sjedinjeni, ako se na samu naravsku nagnjenost spušćaju, z vekšinom se podavaju ovim nepriateljskim strastim, prepadaju vu boje, tabore, dapače gustokrat vu vsaku felu nečlověčnosti i kèrvoločnosti. I akoprem je bilo pri narodih, koji nisu prijeli světlost očituvanja Kèrstjanskoga, višekrat najti istinskoga priateljstva, věr-

Digitized by Google

nosti zakonske, otčinske ljubavi, i hvale vrédnoga za domovinu svoju aldovanja, temeljite vendar, na vse ljudi raztegnjene, istinite i stalne ljubavi pri njih zabadava budemo iskali. Za utemeljiti izvišenu ovu dužnost, najmre svetu ljubav bližnjega, nije zadosta razum človéčanski; dika ova, kak sem vre spomenul, zadèržana je bila najsvetešemu navuku našega Zveličitelju, i peldi njegovoj, zadèržana je bila věri Kèrstjanskoj. Božanska ova jezgra, da moramo ne samo bližnje, rodjake, jedne věre, jedne domovine sine, nego vse, koji ime človéčansko nosiju, iste takaj nepriatelje naše tak, kak sami sebe ljubiti, samo je iz božanskoga naručaja Kèrstjanstva iziti i skliti mogla. Gdě pako budemo, prosim Vas, blagodarne tak zmožne klice iskali koren? Vu tom, věrni poslušitelji, kajti nam se zapověda, da bližnjega ljubimo ne zaradi njega, niti zaradi sebe, nego zaradi Boga, koj je vsih nas Otec najljubljeneši, i kajti smo mi med sobom bratja odkupljena smèrtjom Jezuša Kristuša Zveličitelja našega. Vu tom je postavljen temelj kèrstjanske proti bližnjemu ljubavi, koja je s čudom napunila svět, i koja je, kak veli sveto pismo, od iste smèrti, od istoga pekla postala jakša. Nikaj nije drugo, nego ova preobilna proti Bogu Otcu nebeskomu ljubav mogla vu sèrdcih Apoštolah, i potlam tolikih věre kèrstjanske vitezov zvèršavati ona tolika i tak velika ljubavi proti bližnjemu čuda; samo ova nježna proti Zveličitelju ljubav mogla je sèrdcam človéčanskim dodati toliku jakost, tak stalnu, tak nevtrudljivu, i tak občinsku ćut ljubavi bližnjega; veli sveti Januš Evangelista, „vu tom se je skazala ljubav Boga proti nam, kajti je on za nas postavil dušu svoju, i mi moramo za bratju našu duše naše postaviti.“ Zatim: „ako je nas tak ljubil najdragši Bog, moramo i mi jeden drugoga ljubiti.“ I lěpo veli sveti Bernard: „velika je stvar ljubav, ako se k svojemu početku vteče, ako se k svojemu zvirališću povraća, ako,

Digitized by Google

nazad vlejana vu svoj zdenec, vsevdilj od onud vzimlje, odkud neprestance teče.“ Sveti pako Gregor Papa: „po ljubavi Boga poradja se ljubav bližnjega, i po ljubavi bližnjega krěpi se ljubav Boga, ar koj zapusti ljubiti Boga, stanovito nezna ljubiti bližnjega.

Gledeć na ova, dragi moji! lahko morete pravu a to je, Kèrstjansku ljubav bližnjega razlučiti od one lukave i nikakov temelj neimajuće. Prava ljubav bližnjega je, koja je zakorenjena vu ljubavi Boga, ter iz ljubavi Zveličitelja izhadja; ona pako, koja se iz drugoga kojegagoder zvirališća poradja, prava, stalna i zvèršena biti nemore. Ako ti gdo ponudja svoje priateljstvo, i želi s tobom vu jedno pajdaštvo stupiti, dragi brate! pretresi, jeli je ljubav Boga razlejana vu sèrdcu njegovom, i ako to znajdeš, zaufano moreš pristati k njegovim rěčjam, svedočenju i obećanju; nego ako znajdeš, da se vu sèrdcu njegovom ova ljubav Boga, ova ćut věre nenahadja, naj si iz takvoga priateljstva i pajdaštva obećati sladkoga sáda; ar ga prez dvojmbe ali samo kratkotèrpeća ćutljivost, ali želja lastovite hasni, ali kakovgoder drugi vkanjljiv i nestalen nagib vodi. Tvoje kćeri, dragi Otec! ruku prosi mladenec i obećaju joj nježnu stalnu zakonsku ljubav; pretresi obilneše, jeli je věra i pobožnost proti Bogu puščala korenje vu sèrdcu mladenca? ako se od toga segurno vputiš, nikaj nedvoji k prošenomu zakonu dati privoljenje tvoje, ar se more kći tvoja ufati drúga dobroga i věrnoga življenja; nego ako spaziš, da je město straha božjega gizdost zavzela pamet onoga člověka, ako ga budeš čul, da od věre i božanskih stvarih mèrzlo, ali takaj s pošpotavanjem govori, ako bude zesměhaval ona, koja spadaju na věkivečne stvari; o! stegni, doklam je još vrěme, ruku kćeri tvoje! ljubav, koju kaže mladić, nije drugo nego kratkotèrpeća ćutljivost, ali dapače pretvornost, da zadobi peneze, priličnost, i priskèrbi si veze stanovitih familiah.

Digitized by Google

Věruj mi, poklamkam opadne cvět mladosti tvoje kćeri, ali poklamkam se željen imetek pomenjša ali potroši, (pomenjša se pako i potepe prez dvojmbe, i to na bèrzom vu rukah takvoga mladića), žalosten bude i plača vrěden stališ kćeri tvoje. Želite se, vi dragi roditelji, od dětce vaše dočekati veselja vu starosti vašoj, želite iz dětce vaše vrědne i srěćne nègda viděti ljudi i dobre kotrige domovine, koja bi vašu nježnu skèrb, koju ste na nju s velikom brigom i trudmi nosili, s dětinskom zahvalnostjom nadoměstila? O! tèrsite se vre od zibke zasaditi vu sèrdca njihova ljubav Boga, i ćut prave proti Zveličitelju pobožnosti; ako ovo nebudu imala, nikaj nego žalost i vnogovèrstne tuge imate se od njih nadijati, i mozbit nègda javkali budete zvèrhu člověka, kojega ste na svět postavili, i tak si malo dětinske ljubavi od njih obećati morete, da se suprotivno bojati morate, nebili im se hlepećim za dělom otčinstva vidělo življenje vaše neprilično i preveć dugo, kak je to vre višeput žalostno izkustvo pokazalo. Gospon si, i iščeš si poštenoga, nagnjenoga i věrnoga slugu; ali si službenik i želiš imati člověčnoga, pravičnoga, i s kèrstjanskom dobrotivnostjum ljubećega te Gospona? Gledi pravu proti Bogu ljubav, način življenja poleg zakona věre, zvedaj hižu, vu kojoj se sveti Šakramenti zažgano i gusto prijemlju, gdě čistoća i čednost lada, gdě se božje i cirkvene zapovědi dušno obdèržavaju; ako si takvu znašel, hvali srěću tvoju. Drugač vu službenikih tvojih neobećuj si priatelje, nego nepriatelje, vu Gosponu ne kèrstjanskoga gospodara, nego kèrvoločnoga i krivičnoga silnika. Jošće obilneše bi mogel ova speljati, i čez sve načine življenja člověčanskoga raztolnačiti; nego me vrěme opominja, da na konec govora šetujem.

Sudim, de ste iz napèrvo donešenih zadovoljno razmeli, věrni vu Kristušu najljubljeneši! kak je sveta, ter neodpust-

Digitized by Google

ljiva i kak velika dužnost ljubavi bližnjega; razmeli ste takaj, da je koren i temelj ljubavi ove ljubav Boga, i da ljubav bližnjega, koja neizhadja iz ovoga zdenca, iz ovoga zvirališća, stalna i občinska biti nemore. Znano vam je takaj, da ova dvojvèrstna ljubav, Boga najmre i bližnjega, čini bitnost cělo-ga po Zveličitelju našem iz neba donešenoga navuka: „Ljubi Gospona Boga tvojega iz cěloga sèrdca tvojega, iz vse duše tvoje, iz vse pameti tvoje; bližnjega pako tvojega, kakti samoga sebe, od ovih dvih zapovědih zakon visi i proroki," rěči su istoga Zveličitelja i božanskoga našega meštra. Simo anda naj šetuju vsa naša tèrsenja, vsa mišljenja, vse skèrbi. Dvojvèrstne ove ljubavi ćut moramo vu svakoj priliki zbuditi vu sèrdcih naših, nego skoro nigdar nemoremo to pristojneše včiniti, kak vu ovom najsvetešem svetkovanju narodjenja Gosponovoga, koje je najmre ove dvojvèrstne ljubavi i zdenec najčisteši i nagib najjakši i pelda najplemeniteša. Za zbuditi pako vu sèrdcih naših ova sveta nakanjenja, kam imamo drugam oči naše podignuti, nego gore k Otcu nebeskomu, od kojega vsa dobra dohadjaju, i prez kojega pomoćljive milošće nikaj nemoremo dobra, nikaj spasonosnoga včiniti? proti komu ćemo podignuti ruke naše, nego k njemu, koj je pèrvi s neizrečljivom ljubavjom svojom „ljubil nas, i predal samoga sebe za nas, aldova na duhu vugodnosti?" K Tebi anda vtečemo se o! poglavica mira, o! zdenec i početnik vse ljubavi Kristuš Jezuš! moleći se Tebi po ovom najsvetešem Tvojem narodjenju, najpèrvić: da nepustiš vgasnuti vu sèrdcih naših ljubav Otca tvojega nebeskoga, i Tebe samoga, nego božanski njezin plamen vnogo bolje vu nas vužgi, hrani, jači, i čuvaj: kajti je on zvirališće i početek vse jakosti, vse spasonosnosti i sréće naše; zatim pako, da se ov isti plamen Tvoje ljubavi vu nami zažge, včini, da vsigdar obdèržimo drugu takaj, najmre bližnjega našega ljubav, koju si nam na toliko preporučil, i koje si nam najzvèršenešu peldu vu sebi samom ostavil. Daj nam

Digitized by Google

milošću, da ove zapovědi Tvoje, ovu peldu Tvoju vsigdar vu pameti zadèržimo, da istinski i stalno ljubimo vse, za koje si Ti neprecěnjenu Tvoju kèrv prelejal, to pako je, vse ljude kakti brate i bližnje naše. Zateri vu sèrdcu našem vsaki ovoj ljubavi suprotiven nagib, sèrditost, jal, zlovoljnost; odvèrni daleko od nas věrnih tvojih kavge, svadje, napasti, nazlobe, vsaku felu nezdušnosti i krivice. Poděli nam milošću, da spozna svět, da je ljubav Tvoja razlejana vu sèrdcih naših; poděli nam, da spoznamo, kak je sladek i željen mir, nazvěšćen vu svetom ovom narodjenju Tvojem ljudem dobre volje, mir, koj je zvèrhu vsega ćutenja, mir, kojega svět dati nemore, mir Tvoj, mir on sveti, kojega si nam po dole postavljenom bremenu grěhov, po svetoj pokori vu spovědalnici milostivno podělil, po svetoj pričesti i obilnom oproščenju dan današnji potvèrdil, mir, koj je kakti poruk i nazvěstitelj onoga mira, koj nebude nigdar konca imal, i kojega mi něgda vu naručaju Tvojem najti se ufamo. Daj o Gospone! da budu ovaj mir vsi viděli, koje si Ti odkupil, da ga vidiju oči moje, da ga vidiju vsi ovdě vu Tvojem svetom imenu skup spravljeni, da ga vidiju oni, koje si meni slugi Tvojemu izručil, da je pasem od Tvoje strani i k věkivečnomu Zveličenja zvirališću dopeljam. Amen.

Digitized by Google

NA VUZEM LĚTA 1845.

Surrexit, non est hic. Marc. 16, 6.
Stal se je gore, nije ovdě.

Vu prečtetom malo predi listu svetoga Otca Pape, vidljive glave cirkve, po kojem kinč obilnoga grěhov oprošćenja odpèrt je svim, koji ga dobiti želiju, i vrčdne se izkazali jesu tolikoga dobročinstva — današnji vuzmeni svetek, to jest gorestanja Gosponovoga od svih drugih svetkov vekši, dapače tak izvišen očituje se, da se vu njem posvećuje vrědnost svih ostalih svetkovanjah. Cirkva ovaj dan izvišeni osebujnim načinom oziva danom, kojega včinil je Gospon danom veselja i duhovne radosti. Niti nije čudo, ar na ov dan prestaje spačka križa po očitovanih žalostnih otajnostih muke Gosponove; na ov dan preobratja se temnost prispodobah Odkupitelja našega na světlost, i tmica peldah staroga zakona razsvětjuje se. Na ov dan potvèrdjava se poslanje istoga Odkupitelja našega, spoznava se prodekovanje njegovo, dovèršavaju se proročanstva, spunjavaju se obećanja, navuk se dovèršuje, koruni se borba njegova puna truda i pota. Danas obratja se žalost vučenikov na radost, nevěrovanje vrači se. Danas osramotjuju se nepriatelji věre, věra vsih věkov potvèdjava se, zvan vse dvojmbe postavlja se istina skrovnostih naših, Cirkva s svojim vtemeliteljem i dovèršiteljem otimlje se grobu, i vsa budućih takaj vrěmen, bludnostih strašila vu lažljivosti i vkanljivosti

Digitized by Google

se obsudjuju. Zadnjić danas nam se daje ufanje nevmèrteljnosti, pomenjšavaju se nevolje těla, tažiju se boli pregnanja našega i nečujena do sada svetoga i duhovnoga življenja pelda vkorenjuje se vu sèrcih kèrstjenikov.

Tak je dragi moji! ar Jezuš Kristuš vumèrl je zato, da razpne staroga člověka s činmi svojemi; stal se je, da stvori novoga poleg vnožine milosèrdnosti svoje; vumèrl je, da odkupi sluge, stal se je, da sine dopelja k pravomu vživanju slobošćine svoje; vumèrl je, da splati starinski dug naš, stal se je, da nas naděli s kinči dobrotivnosti svoje; vumèrl je, da krivce oslobodi, stal se je, da pravične dopelja na spoznanje istine i svèršenosti; vumèrl je, da zapre vrata peklenska, stal se je, da odpre vrata nebeska; zadnjić vumèrl je, to jest, kak veli Apoštol: „predan je zaradi naših pogrěškah, stal se je zaradi posvetjenja našega.“

Odovud vidi se dragi moji! da zrok i cilj nije bil drugi odičenoga ovoga gorestajanja Zveličitelja našega, kak, da s ovim nečuvenim činom svojim potvèrdi božansko poslanje, navuk svoj, to jest věru našu kèrstjansku, i vstanovi za věkivečna vrěmena. Zato, kakgoder prešestna lěta, kada sem imal srěću na ov najsveteši vuzmeni svetek vam nazvěšćati rěč božju, nije bil drugi predmet govorenja mojega, kak věra, na ov svět donešena po našem Zveličitelju, věra naša kèrštjanska: tak i ov put nakanil sem vu istom razlaganju zadèržavati se. I to vu ovoj za spasonosnost vašu odlučenoj vuri, koliko najmre dopušća kratkoća vrěmena, dokončal sem raztolnačiti, i pred oči vam postaviti suprotivćine i pogibelji, kojim je bila podvèržena presveta věra naša tija od početka svojega, i kojim je jošće dan današnji podvèržena, da tak obilneše spoznajući pogibelji i suprotivćine, s kojimi smo obkoljeni, s tim moćneše i srěćneše budemo mogli po božjoj milošći njim naproti iti i nje obladati.

Digitized by Google

Odičeni groba i smèrti Obladavec, Zveličitelj naš Jezuš Kristuš, kojega kraljestvo da vu nami objačim, je vse poslovanje moje, nebude mi, ufam se, stegnul milošću svoju, da budem mogel zvustiti vrědna veličanstva njegovoga i prikladna duhovnoj spasonosnosti vašoj; niti nedvojim, da vi dragi moji! s onom, s kojom i do sad bili ste navadni, pazljivostjum i dobrovoljnostjum posluhnuli budete rěči moje.

Kakgoder smo mi ljudi složeni iz dvih stranah, najmre jedne duhovne, druge tělovne, to jest iz duše i těla: tak takaj su dvojvèrstne fele nagnjenosti, želje i pohotnosti naše, i to ne samo med sobom razlučne, nego, potlamkam narav naša pokvarena je s iztočnim grěhom, s vekšinom suprotivne i med sobom vojujuće. Lěpo ovo raztolnačuje sveti Pavel Apoštol vu svojem na Rimljane pisanom listu: „Znam, veli ov veliki navučitelj narodov, da neprebiva vu meni, to jest vu tělu mojem, dobro. Ar hotěnje je pri meni, zvèršenje pako dobra vu sebi nenahadjam. Niti ono dobro, koje hoću, zvèršavam; nego zlo, koje neću, to činim. Ako pak, kaj neću, to činim, vre ja nedělam ono, nego, koj stanuje vu meni, grěh. Obradujem se vu zapovědi Boga poleg nutèrnjega člověka, vidim pako drugu zapověd vu kotrigih mojih, suprotstavljajuću se zapovědi pameti moje, i vuzeću me vu zapovědi grěha, koja je vu kotrigih mojih.“ Da su ova istinita, to nas vuči zvan svědočanstva svetoga Pavla i svetoga pisma, vsakdašnje spoznanje naše. Nise anda čuditi, da pri člověčanskom pokolenju nahadja se dovjvèrstno kakti kraljestvo, koje věkivečne med sobom vodi boje, neprestane jedno proti drugomu ima

Digitized by Google

tabore: jedno je najmre kraljestvo krěposti i pravednosti, drugo kraljestvo zločestoće i pokvarenja; ar, kakgoder se nemore světlost s tmicom nigdar sjediniti, tak niti pobožnost s nepobožnostjum, pravednost s pokvarenostjum dèržanja, krěpost s zločestoćum niti pajdaštvo narediti, niti mir med sobom gojiti nemore. Nikaj anda nije čudnovitoga, da je na vtemeljeno po Zveličitelju našem na zemlji božansko kraljestvo, to jest: věru, krěpost i pravednost kèrstjansku navaljivala vre od početka i dan današnji navaljuje s vsake fele oružjem nepobožnost i nepravednost; da je ovo věkivečne imalo a i sada ima boje s tělom i kèrvjum, s světom i poglavari ove tmice.

Komaj da se je dostojal naroditi Zveličitelj naš iz najblaženeše i čisteše Děvice Marie vu Bethlehemu Jude, vre mu na smèrt šetuje Herodeš, i akoprem člověčanska hmanjica nije mogla prevèrnuti tolnač božanske mudrosti, vnogo vendar nedužne děčice, kakti cvěte drobnih mučenikov, skončala je kèrvoločnost njegova vu krajih Bethlehema. Poklamkam k občinskoj časti navučanja pristupil je isti Zveličitelj naš, nije vam neznano, kolika i kak vnogovèrstna bila su od vsih stran suprotgovorenja proti njemu podigavana, kolike krivice je imal podnašati. Někoji rekli su: jeli more kaj dobra dojti iz Nazareta: drugi za dokazanimi takaj najočivestnešimi dokazi dvojeći o božanskoj njegvoj krěposti, potrěbovali su od njega znamenje iz neba. Drugi, kak poveda Matej Evangelista: „kada bi bili čuli rěč, odišli su žalostni.“ Drugi, kak svědoči isti Matej, podstupili su se blazniti: „nut člověk požèrljiv i pijanec, priatelj Publikanušev i grěšnikov;“ zatěm: „vu Belzebubu poglavaru nečistih duhov ov izganja duhe.“ Nije vam neznano, kak su njega premogući i bogati preganjali kakti puntara puka, koliki su jal proti njemu nosili aldovniki židovski, s kolikimi krivimi potvaranji su ga napastovali pisci i starešine, kak od istih

Digitized by Google

vučenikov zatajen i ostavljen, po jednom zmed njih bil je takaj najmèržeše izdan; kak po sudcih krivično na smèrt obsudjen, bičuvan, s tèrnjem korunjen, s neizbrojenimi nevrědnostjami pošpotan, najzadnjić na križ prikovan, i onda jošće, zadnje hipe svojega življenja na zemlji osměhavan je bil, poklam moleći za pregonitelje svoje, nagnuvši glavu povèrnul je duh Otcu svojemu nebeskomu! Ovak se je dělalo s svetim, nevtepenim i nedužnim janjčecom, koj je zato došel na svět, da skonča grěhe světa; istom počet-niku i dovèršitelju věre naše.

Da se ovim skoro spodobna budu dogodila Apoštolom i Vučenikom njegovim to je on sám, i to ne jedenput na-pèrvo povedal. „Ako su mene preganjali, veli, i vas budu preganjali. Da bi vi bili od ovoga světa, svět, kaj je njegovo, bi ljubil, kajti pako niste od ovoga světa, nego sem vas ja zebral od světa, zato odurjava vas svět. Ako vas preganjali budu vu jednom varašu, běžite vu drugi.“ I tak vnoga ovim spodobna. Ter zaisto toliki je bil nazlob puka židov-skoga proti Apoštolom i pèrvem vučenikom Kristuševim po gorestanju takaj i odičenom njegovom vu nebo zastupljenju, da poleg svědočanstva svete dogodovšćine za potrebno su sudili zapèrtimi vratmi braniti se od napastovanja njihovoga. Doklam su po dohodku duha svetoga ves strah dole hitili, i nazvešćali Evangelium pri vsih narodih světa, pripravni pod-nesti vse suprotivšćine, istu takaj smèrt, koju su i zaisto med kèrvoločnimi vekšinom trapljenji podnesli.

Niti nije bila boljša sréća onih, koji su slědeli Apoštole vu nazvěšćanju rěči božje, biškupov, redovnikov i istih ostalih věrnih kèrštjenikov. Bludnost i krivoštimanje Cesarov i drugih poganinov povnožavala su zapovědi i sude proti naslědnikom križa Kristuševoga. Pod samimi rimskimi ce-sari broji se deset kruto velikih pregonov, po kojih mah-nitosti skončano je sto i sto jezer kèrstjenikov po izebranih

Digitized by Google

s vekšinom mukah. Jedni su vtopljeni vu morskoj glibljini, drugi iz previsokih pećinah dole hitjeni; jedni vu obćinskih gledališćih predstavljeni gladnim oroslanom i risom, drugih kotrigi raztèrgani; jedni na plamenu pečeni, drugi s drugimi, koje je zmišljavala kèrvoločnost, trapljenji mèrcvarjeni, zadnjić smèrti alduvani jesu. Mislila je najmre člověčanska pokvarenost, da ovim načinom bude skončana věra kèrstjanska, gizdosti i ćutljivosti njezinoj na toliko suprotivna. Nego zvèrhu vsih ovih bila je moćneša mudrost božanska, krěpost križa ne samo da je obstala, nego takaj odičeneše se je razsvětila. Ista prestolja narodov prignula su gizdave svoje glave, i puki došavši iz daleka počivali su pod sencom njegovom. Poganinstvo imajuće tolike boge, ter vendar prez Boga živuće, prepalo je i zakopano s cirkvami i bolvani svojimi, na kojih podèrtini sada z vekšinom vidimo znamenja odkupljenja našega, najmre peldu svetoga križa postavljenu. Kesneša vrěmena nastal je vu ovom pogledu mirneši stališ cirkve; akoprem nije bilo nijedno stolětje kèrstjanstva, dapače niti vezdašnje takovo nije, vu kojem nebi naslědniki svete věre podnašali ovakove kèrvoločnosti po razlučnih stranah světa, kak smo i ova zadnja lěta istinito razmeli od velikoga onoga kinezkoga vladanja vu Azii, da je najmre više, osebujno katoličanskih redovnikov kèrvoločnim mukam podvèrženih, zadobilo odičenu zaradi věre korunu mučeničtva. Mi smo po dobroti božanskoj vu tom poslu vnogo srětneši, koji pod najpobožnešim vladavcem i kraljem našim Apoštolskim slobodno i očito valuvati moremo věru našu, dapače vu njezinom zvèršavanju pomažemo se s pametnimi naredbami i oblastjum obćinskoga vladanja. Vu ostalom, kak ste iz rečenih mogli spaziti, dragi poslušitelji! ova fela težkoć nije bila kèrstjanskoj i katoličanskoj věri na toliko škodljiva, ar s tim veseleše viděla se je razcvětati, s kim je vekša preganjanja podnašala, kak je rekel Tertulianuš: „kèrv mučenikov je sěme kèrstjenikov.“

Digitized by Google

Druga fela suprotivćine, koju je vre negda podnašala i jošće podnaša cirkva, je istih kèrstjenikov razkoljenje na više strankah, jesu krivověrstva i nesložnost. — Koj je liste svetoga Pavla kada čtel, nije mu neznano da su se vre vu istih vrěmenih Apoštolov nahadjala takva razdvojenja i nesložnost: ar kaj drugo znamenuje, da spomenem někoja, na peldu ono, kaj je spočituval Apoštol Korintiancem vu pèrvom svojem listu: „ja sem Pavlov, ja sem Apollov, ja sem Cefašev?“ kaj hoće drugo reći vu svojem listu na Tituša: da su vnogi spačitelji, „koji vse hiže prevraćaju, vučeći, koja nisu potrěbna, zaradi mèrzkoga dobitka?“ kaj ono, kaj piše na Galateance od onih, „koji puntaju, i hoćeju prevèrnuti Evangelium Kristušev,“ govoreći poleg svoje neprispodobljive gorljvosti: „nego ako mi, ali angel s neba vam bude drugo nazvěšćal, kak smo vam nazvěšćali, naj bude prokletstvo zvèrhu njega;“ kaj, velim, ova znamenuju drugo, kak, da vre pèrva vrěmena cirkve nije menjkalo takvih, koji, zaslěpljeni po duhu gizdosti, skuposti i drugih želenjih, čistoću navuka po Kristušu na ov svět donešenoga pogèrditi, ali jedinost Cirkve razdrapati i raztresti za malo dèržali jesu.

Suprotivćine ove još su bolje navalile buduća vrěmena, tak, da nije bilo nijedno stolětje, vu kojem nebi kinila cirkvu krivověrstva i razdvojenja, i tolika je bila ovih vnogovèrstnost, da se komaj nahadja kotrig věre katoličanske, proti kojemu se nebi koj zmed krivověrnikov suprotstavil, i toliki je bil oveh broj, da je istem dogodovšćine zezvediteljem komaj moguće bilo vsih ovih samo imena izbrojiti. I naša vrěmena tišči cirkvu našu ista nesrěća, i to morebiti bolje, kak nigdar pèrvlje. Ar sim spada grozovito ono odmetnutje izhodne cirkve, koje je tolike milione kèrstjenikov odtudjilo od jedinosti katoličanske věre; sim spada ona odpadnost, koja pred tremi stolětji včinjena po Luteru i

Digitized by Google

Kalvinu, zopet milione kèrstjenikov zvan naručaja prave cirkve Kristuševe zaderžava, niti im nepušća, da se k stupu istine — vu pravu pravoga Pastira ovčarnicu povèrneju. — Veliko je ovo zlo, niti ga neprestaje sveta katoličanska cirkva oplakivati žuhkimi suzami poleg nježne svoje materinske ljubavi; za stalno vendar dèrži, da kakgoder su se one starinske takaj najokorneše naslědbe povèrnule zadnjić vu materinski naručaj njezin, tak budu něgda ove velike nesklade odpèrle prilaz svetosti i istini. Kakov put si je zadèržala providnost božanska za sjedinjenje ovo? težko je zgadjati razumu človečanskom; ako me vendar vsa nevkanjuju, vre se kažeju někoja znamenja pèrsta božanskoga. Najmre vidimo, da se dan na dan bolje i bolje povekšavaju razdvojenja, pri ovoj od nas razlučnoj bratji, i da pri njih vlada tolika razlučnost vu mislih, navukih, načelih, i vu istih glavnih kotrigih dèržanja i věre, da je zaisto moći čakati, da se vsakolika pri njih razpala budu, niti se nebudu mogli drugam vteći, kak vu naručaj katoličanske cirkve, koja vsigdar i jedina stalna ostaje deska vu vtapljanju, koja nije dělo ljudih, nego dělo „z e z i d a n o z v è r h u t e m e l j a A p o š t o l o v i P r o r o k o v, kak veli sveti Pavel n a i s t o m n a j v i š e š e m v e z n o m k a m e n u K r i s t u š u J e z u š u, p o k o j e m v s a k o z i d a n j e s l o ž e n o r a s t e n a C i r k v u s v e t u v u G o s p o n u“

Tretja fela nepriateljstva i pogibelji dohadja našoj věri od tak zvanih mudroznancev i drugih nevěrnikov, koji ljubiju dičiti se imenom vućenih, koji sad od želje prazne dike i oholnosti, sad pokvarenih namišljenijh, od jala proti navuku, koj tak malo vgadja tělu i kèrvi, izbudjeni navadni su vojuvati proti věri s rěčmi i pismi. Vre su se pèrva stolětja cirkve Celzuš, Porfirius i drugi mudroznanci, někoji takaj zmed istih rimskih cesarov, ne s menjšom oštroćom razuma, kak s spravom znanostjum, podigli na vojuvanje proti věri kèrstjanskoj, nego Otci cirkve, Clemens Aleksandrinski, Chrisostomus, Augustin i

Digitized by Google

drugi najbistreše pameti onih stolětjah ljudi, ognjene njihove strěle dočekali su, i na nikaj spravili s nevmèrteljnimi svojimi děli i pismi. Zbudila se je ova nepobožnost nevěrnikov osebujno ova zadnja stolětja, vu kojih su se vu Anglianskoj, Francuzkoj i Nemškoj zemlji podigli takvi lažljivi mudroznanci, koji su si za diku dèržali věru kèrstjansku sad pokazati smešnu, sad iz temeljev svojih prevèrnuti, zadnjić s peklenskim oružjem vsake fele napastovati. Ove je slědela jata, koja se i sada povekšava, niti više neišće skrivališća ova fela nepobožnosti, nego běsni takaj vu občinskih shodišćih tak duhovnih kak světskih, dà i vu istih školah mladosti.

Nedopušća kratkoča vrěmena, da bi vam one dokaze, koje napèrvo donašaju ovi věre kèrstjanske nepriatelji, izbrojil, dragi poslušitelji, zaufano vendar morem reći, da se skoro vsi zadèržavaju vu tom, da tajiju, da bi mogla biti istinita ona, koja člověčanski razum preséći nemore s naravskom svojom bistroćom. Dobri Bože! anda on siromaški čèrvek zemlje, koj se imenuje člověk, i kojemu je najvekša ona mudrost, ono najzvèršeneše bitje podělilo někakovu iskricu svoje krěposti, svoje razumnosti, — na toliku je mogel dospěti gizdost, da město da bi izkazal dužnu zahvalnost Stvoritelju svojemu, hoće kratkoj ovoj i maloj měri razuma svojega podvèrći isto ono najizvèršeneše bitje, niti nikaj od Boga očitovanoga dopušćati neće, kaj nebi mogel s vkanljivim i slabim svojim razumom preseći? anda sva izvišena, istu božansku narav, konec i cilj cěloga světa, hoće preseći člověk, koj niti nije moguć prerazměti, kak svoju ruku na magnjenje volje genuti more, niti kak vidi s okom, s vuhom čuje, ali, kak iz maloga sěmena postane drevo, ali odkud ima umětnost lastovica, s kojom snuje gnjezdo, i ostala, ter svakdašnja, koja bivaju vu njem i okolo njega. Nego su samim sebi nedoslědni ovi vitezi razuma, ar i sami oni za stanovita dèržiju takova, koja ne samo nemore

Digitized by Google

preséći človečanski razum, nego koja su mu čisto suprotivna; veliju oni na peldu, da je svět ov od věka: ako je svět věkovečen, i pokolenje človečansko je věkovečno, kak pak moremo nazad iduć do pèrvoga našega otca dojti? a ako nemoremo doséći do pèrvoga otca, kak je moglo od njega do nas biti slědovanje? jeli ovo, (i takvi su s vekšinom i drugi njihovi navuki) človečanski razum presapiti more? Nego ni nam potrěbno zadèržavati se vu ovih; ako budete čuli ovakova nezdušna govorenja proti věri, to samo odgovorite, dragi moji! da vas negibljeju rěči, nego čini; recite: da dobro znate, kakov je sád doprinesel ov njihov navuk, i kakov vsigdě doprinaša; da znate, da su oni, koji naslěduju ova namišljenja lažljvoga mudroznanstva vu jednom velikom kraljestvu vu tuliku prepali nezdušnost i bludnost, da nisu dvojili iz oltara dole vzeti znamenje križa, ter na město njega gore postaviti nesramnu osobu; da su vu poslědku ovih, kak veliju, čistoga razuma navukov milioni ljudih s vekše strani nedužnih kèrvoločnu smèrt podnesli, da je drobna mladež po tekućoj, kakti potok kèrvi skončanih plesala; recite: da navuk, koj doprinaša takov sád, nemore biti istinit, i da se rajši hoćete onoga navuka dèrzati, koj čini ljude mirne, dobre kotrige domovine, skèrbljive otce, pobožne sine, věrne tovaruše, zdušne sudce i vladavce, vse krotke, človečne, dobrotivne, koj je moguć tak genuti sèrdca človečanska, i zbuditi na krěpost, da vnogi isto življenje svoje alduju za občinsko dobro i spasenje bližnjega.

Vu ostalom, akoprem su neizbrojene škode věri i cirkvi zrokuvane po ovih napastovanjih lažljivoga mudroznanstva; s njimi vendar nije se mogla ova potlačiti. Ar joj nije neznano bilo obećanje, po početniku njezinom Jezušu Kristušu včinjeno, „da bude unišćena razumnost razumnih i odhitjena mudrost mudrih;“ znala je ona iz svetoga Pavla, „da je mudrost těla smèrt, mudrost

Digitized by Google

pako duha, življenje i mir. „Ostala je anda i obstaje věra i cirkva, kak je bila od Gospona naredjena; višeput činilo se je, da će zginuti, nego vsigdar se je odičeno ponovila, višekrat je tèrpela, nego isto ovo tèrpljenje je njoj doprineslo novu snagu, viděla se je ponižena, a bila je izvišena, viděla se je mèrtva, i nut žive i bude živěla do konca světa.

Jošće jednu nezgode felu imam napèrvo postaviti, suprotivnu svetoj věri našoj, i to zmed vsih drugih najškodljivešu, ter koja nije nigdar bolje razlejana bila, kak vu ovih vrěmenih naših. Je to ona mlačnost, i vu baratanju skažajuća se fela nevěrovanja, koja se čisto nikaj neskèrbi za věru, i koju s vekšinom imenuju indifferentismus. Nahadjaju se o žalosti! i to vu velikom broju, med istimi kèrstjeniki - katoliki, vsake fele stališa i dobe, koji istina je, nevojuju proti kotrigom věre, niti se nepošpotavaju mozbit iz njih, niti neosměhavaju ona, koja spadaju na věru, dapače od ovih govoriju s nekakvim poštovanjem, nego koji isti rědko vu pobožnoj molitvi podigavaju pamet proti Bogu, staneju se, ležeju, jeju, prez da bi ponovili ćutenja zahvalnoga sèrca proti onomu, od kojega darežljivosti dohadjaju vsa dana dobra, prez da bi s pobožnimi zdihavanji prosili njegovu pomoćljvu milošću prez koje nikaj poslovati nemoremo iz sebe; koji redkokrat i mozbit bolje da se vugneju prigovoru, kak zbog nutèrnje pobožnosti pristupljuju vu cirkvu; redješe još prijemlju Šakramente pokore i pričesti; vu kojih spomenkih nečuje se nigdar, kaj bi na živu věru kèrstjansku spadalo, s rěčjum, koji tak živeju, kak da naredbe věre i cirkve na nje nebi nikaj spadale; ime, istina je, nosiju kèrstjenika katolika, vu načinu pako mišljenja, govorenja i činenja bolje su poganinom spodobni, kak pravim věrnim kèrstjenikom. Ovo je ona fela grěha, kojega cirkva zove duhovnu lěnost, grěh, koj se zaslužno med

Digitized by Google

glavne računa, ar nijeden nije plodneša mati pregrěških, obilneši zdenec duhovnoga pokvarjenja.

Sim spadaja neizbrojene one knjige, akoprem nekažeju nepriateljsko proti věri nastojanje, nego koje nigdar niti nespomeneju ona, koja na Boga, na Zveličitelja, na věru spadaju, koje se zadèržavaju samo vu vrěmenitih i čalarnih dugovanjih, kak da bi vu ovih bil postavljen zadnji cilj člověka; koje dapače s zmišljenimi pripověstjami vužiževeju namišljenje mladeži, gojiju pohotnost, nepoštenim i pogibeljnim nagnutjam se prilizavaju. Oglejte se samo, dragi moji! na knjige, koje se ponašaju s vekšinom po rukah tak zvane razsvětjeneše mladeži naše, i znajdete, da ove s vekšinom spadaju vu broj takovih pismah. Jeli se je anda čuditi, ako se pri vnogih zmed sinov vaših ték za duhovna vgasuje? ako je dan na dan bolje i bolje oholne, na prokšenosti těla i svake fele izopačenosti nagnjene spažujete? jeli čudo, ako se nahadjaju kćere tulikih, takaj dobrih roditeljev, koje pogazeć čednost, sram pomalo zahitiju, ter město zahvalnosti, žuhkoću i žalost zrokuju sědoj dobi roditeljev svojih.

Ovo je oňa kuga, koja vekše kvare čini věri našoj, kak vsi pregoni, krivověrstva, razdvojenja, i navaljenja krivih mudroznancev; ar ovo dosiže takaj do istih nutèrnjih svetišća, ova istu takaj vnožinu věrnih s gnjilocum kvari i s tim je pogibeljneša, s kim je nutèrnješa. Zlo ovo navalilo je vu našu takaj domovinu, i ov osebujno varaš na toliko, da se ne rědkokrat s žalostjum napunjava sèrce moje, moje, velim, kojemu je najvekši pastir Jezuš Kristuš predal ovu čredu ovčarnice svoje, da ju po paši věkivečnih istinah k Bogu, k věri i čistoći dèrzanja dopeljam; gustokrat obhadja

Digitized by Google

i trapi me misel, kak nègda od ove mlačnosti duš skèrbi mojoj izručenih, od ove razhladeće se med nijimi ljubavi račun dal budem najvišešemu sudcu? Zato neprestajem podigavati rěč moju, kolikogoder put mi se prilika poda, podignuti ju; neprestajem nagovarjati, moliti i prositi vas věrni najljubljeneši! po ljubavi Jezuša Kristuša, da nepuščate vgasnuti božanski ogenj věre, pobožnosti, i zakona, prez kojega življenje človeka nikaj drugo nije, kak samoća i puščina, prez kojega nam nemore prispěti ufanje blaženosti niti vu ovom niti vu drugom življenju. Nije kinča, drage duše kèrstjanske! koj bi se mogel prispodobiti kinču věre naše. Presveta ova naša věra objela nas je došavše na ov svět s dobročinstvi svojimi vu naručaj svoj, zapisujuć imena naša po svetom kèrstu vu knjigu žitka věkivečnoga, niti nas više nepušća do zadnjega hipa življenja našega, vodeć nas čez vse suprotivščine, čez vse pute i različnosti življenja, i to po ravnanju nevkanljive navučiteljice istine, najmre svete cirkve katoličanske. Věra nas podvuča, dok smo vu neznanosti; kada se vučimo, dodaje nam světlost; kada dvojimo, doprinaša nam stanovitost; kada se povdajemo grěhu, zbudjava nas na suprotstavljanje, i ako suprotstavljajuć se oslabimo, moć i jakost nam dodaje; ako opadnemo, podiže nas; ako imamo čast i oblast na ovom světu, vuči nas poniznost; kadsmo potlačeni batrivi nas i odtirava zdvojenje; ako smo bogati, zavdaje nam ćut poniznosti i dobrotivnosti; kada nas pritišće siromaštvo, opominja nas, da nebeske kinče iščimo; ako hoćemo k zemeljskim dugovanjam privezati sèrce naše, pokazuje nam vu tělovnom tèrsenju i pohlěpnosti grěh, vu grěhu smèrt i čalarnost zemeljskih dugovanj, kazuć s pèrstom na ono jedino, koje sámo je potrěbno. Věra tiši suprotivščine naše, poboljšava radosti naše, posvetjuje življenje, i blaženu čini smèrt našu. Prav je rekel někoj: da kèrstjansko katoličanski živěti je pošteno živěti; kèrstjansko katoličanski vumrěti, je dobro vumrěti. Věra

Digitized by Google

naša, govorim s rěčmi svetoga Pavla, čini, „da, koji se plačeju, postaneju kakti neplačući se, i koji se veseliju, kakti neveseleći se, i koji kupuju, kakti neimajući, i koji vživaju se ovoga světa, kak da se nevživaju.“ I akoprem veliju někoji, da je ostarela věra naša katoličanska, živi vendar ona za one, koji su milosèrdnost zadobili, živi vu starinskoj moći svojoj i věkivečnoj mladosti svojoj; věra naša, kak veli sveto pismo, „obladuje svět;“ ar joj je dana krěpost od Boga, da poleg svih bunah i pregonov obstane vsigdar ona ista; i ta joj je od Boga početnika pritišnjena znamenka, da čez vsih narodov i vrěmen različnosti, mimo vsake člověčanske mudrosti i zmišljenosti štimanjah prelazi, prez da bi kaj zgubila od nutèrnjega veličanstva svojega, ali pogubila od jedinosti, ali potemnela vu věkivečnoj istini i světlosti navuka svojega; da se tak věrni njezini navčiju tvèrdni i stalni obstati vu njezinom valuvanju. Věra naša, dragi moji! nestoji, kak govori sveti Pavel Apoštol, vu „dopadljivih rěčih člověčanske mudrosti, nego vu skazanju duha i krěposti,“ i zato stoji i stala bude na věke; moći se je proti njoj boriti, nego ju obladati nije moći; moći ju je potvarjati s nečistimi vustmi, nego ni ju moći mentuvati jakosti njezine, ar ju je božanski njezin početnik obskèrbel s ščitom, s kojim more vse oružje najnečistešega obladati, i izručil ju cirkvi svojoj za čuvanje, koja je stup istine, koju obladati nemogu niti vrata peklenska. Zadnjić věra i cirkva naša katoličanska spodobna je ladji, koja je vozila Zveličitelja našega, koju, istina, mogu mahati slapi, ali vtopiti nemogu, kajti vsevdilj vu njoj ostaje Gospon; — dapače věra i Cirkva naša katoličanska je ista ona ladja, koja neprestaje prevažati duše k brodišću zveličenja čez slape ovoga světa, doklam na zadnjem sudu zazvenči ona trublja Angela i oglašena bude ona vura, koja vsim slapom i vsemu brodovanju napravi konec i sudbinu našu za věke odluči.

Digitized by Google

O Jezuš Odkupitelj i Zveličitelj naš, koj si ovoj po Tebi iz neba donešenoj věri zadnju istine znamenku pritisnul po današnjem odičenom Tvojem gorestajanju, naj odnesti od nas božanski ovaj kinč, s kojim nam dohadjaju vsa dobra, prez kojega nije naše življenje drugo, kak vanjska tmica i věkivečna strahota. Ovdě žgi, ovdě sěci, Gospone, naredi s nami, kak hoćeš, samo pusti nam věru, koju si iz neba donesel, zasadi vu pameti naše i vu sèrca naša, podžgi i objači ju zvèršljivom milošćom Tvojom, da lada, ravna i objačuje vsa mišljenja, vse želje, vse čine, cělo življenje naše; ovak bude: da nègda po obladanih vsih skušavanjih i pogibeljih nju cělu, neoskrunjenu, i s dobrimi děli nakinčenu pred Tvoj pogled donesli i neprestajno Tebi spěvali budema Alleluja. Amen.

Digitized by Google

NA BOŽIĆ LĚTA 1845.

Natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus. Luc. 2.

Narodil vam se je danas Zveličitelj, koj je Kristuš Gospon.

Gdo zmed onih, koji su samo s tělovnimi očmi gledali bili novorodjeno vu Bethlehemskoj štalici dětešce Jezuša, zaradi siromaštva roditeljev vu jaslice položeno, boreće se zimom i golotom, — gdo, velim, zmed onih bi samo bil misliti mogel, da se ime ovoga istoga děteta još po iztečenju osamnaest stolětjah nazivalo bude po cělom širokom světu i to kakti ime, vu kojem jedinom more pokolenje člověčansko najti zveličenje? Gdo bi onda samo sumljiti bil mogel, da se iz življenja i navuka siromaškoga ovoga děteśca razširavala bude proti izhodu i zapadu, polnoći i poldnevu, po kopnu i po morju, tak pri razsvětjenih kak i pri divjih narodih prava pobožnost proti Bogu, svetost življenja, blagotvorna znanost, istinska člověčnost, zadnjić vse blagostanje i sréća? Gdo bi bil věroval vlasti kakgoder velikoj, koja bi bila onda tvèrdila: da ovaj vu jaslih ležeći děčarec življenje dokončal bude na križnom drevu, i da po tom ovo najšpotljiveše orudelje muk' tak postane odičeno, da si s njim cesari i kralji, vojvode i hercegi kinčili budu svoje korune, da se vsigdě po cirkvah, vu kraljevskih palačah, občinskih městih i sudbenih predhižjih leskal bude križ, kakti predmet najglibšega častenja.

Pak koj je zrok ovoga tak čudnovitoga pripetjenja, kojemu spodobno nemore se napèrvo donesti odkada svět stoji?

Digitized by Google

Nijeden drugi, dragi moji! nego taj, da su světlostjum božanske milošće razsvětjene pameti ljudih spoznale vu dětešcu sina jedinorodjenoga Boga, koj ostavljajuć desnicu nebeskoga svojega otca, vzel je tělo človečansko iz najčisteše děvice, budući mešter naš, i začetnik zgubljenoga zveličenja; nije drugi zrok, nego kajti je pametneša stran člověčanskoga pokolěnja spoznala, da nije nijednoga drugoga sigurnoga puta, koj vodi k zadobljenju postavljenoga nam zadnjega cilja, najmre věkivečnoga blaženstva, nego onaj jedini put, kojega nam je pokazal dan današnji narodjeni Zveličitelj, najmre marljivo obdèržavanje njegovih zapovědih, i njegovoga iz neba donešenoga navuka; ar nije, kak veli sv. pismo, drugo ime pod nebom dano ljudem, vu kojem bi se mogli zveličiti."

Nego akoprem je naš Zveličitelj, kojega narodjenje obslužavamo vu današnjem svetkovanju, istinu božanskoga svojega poslanja i navuka pokazal skoro s neizbrojenimi, nikakovoj dvojmbi nepodvèrženimi i jakost narave nadvladajućimi čini; akoprem ista izvišenost i svetost navuka po njem napèrvo postavljenoga osobito svědočanstvo podaje njegovoj istinitosti; akoprem se je navčil svět, i to višeput po lastovitom najžalostnešem poznanju, čez tečaj osemnaest stolětjah, da niti vrěmenitoj sréći ondě neima města, gdě vlada mlačnost ili neskèrbljivost vu obdèržavanju prepisov ovoga najsvetešega navuka: pak vendar koliki su, osebujno ovo ohladjujuće věre kèrstjanske vrěme, med istimi takaj katoliki, koji odhitjuju skoro vsu skèrb za priskèrbljenje věkivečnoga blaženstva; koji čisto zadubljeni vu svetskih skèrbih i naměrah ovoga kratkoga življenja, ona, koja spadaju na zadobljenje věkivečnoga zveličenja, ali nepobožno zametavaju, ali mèrzko zapušćaju? koji štimaju, da nikaj menje na njih nespada, kak ona, koja se tičeju duhovnih dobrah pobožnosti, Boga i věrozakonske krěposti dèržanj'?

Digitized by Google

I ako k zdencu ovoga žalostnoga zametavanja i neskèrbljivnosti pristupimo s pametjum našom, dvojvèrstno zvirališće skažuje se očim pameti naše. Neskèrbljivnost najmre ova ili od onud dohadja, kajti nemenjka med istimi takaj katoliki takovih ljudih, koji odhitavaju věru vu buduće po ovom našem putovanju věkivečno življenje, to jest duše nevmèrteljnost, — i to je najvekša nesrěća; ili dohadja od onud, kajti su ili obstèrti s neoprostljivom věternostjum, ili se pak s pohotnostjami svojih ćutenj' na tak žalostni način zaslěpiti i zaplesti pušćaju, da im skoro nikaj, ili čisto malo vrěmena preostane za skèrb duhovnih i věkivečnih stvarih, — i to je najvekša nespametnost i bedastoća. Dvojvèrstni ovaj obzir, dragi moji! nakanil sem, koliko dopusti kratkoća vrěmena, raztolnačiti vam vu ovoj za naše duhovno okrěpljenje odlučenoj vuri. Govoril budem od najvekšega i jedinoga onoga cilja, zaradi kojega smo stvoreni, a niti nedvojim, da me govorećega s dobrovoljnim sèrcem, i s onom pazljivostjum poslušali budete, koju velika važnost predmeta potrěbuje.

I.

Rekel sem, da jeden zmed najosebujneših zrokov, zbog kojih se tak gusto zapušća skèrb zveličenja, je postavljen vu tom, kajti vnogi odhitavaju věru vu buduće življenje, to jest nevmèrteljnost duše. Zdrava pamet, nutèrnja naša ćut, spoznanje vsih, istih takaj divjih narodov, zadnjić cěli zavjetek božanskoga objavljenja glasno kriči, da duša naša, koju nam je stvoritelj nadehnul, i stvoril na spodobu svoju, nije stišnjena samo med těsne medje ovoga zemeljskoga življenja, nego da i onda, kada se ovih tělovnih vezov rěši, vsevdilj ostala i živěla bude. Pak se vendar nahadja, i mozbit nigdar više, kak ova naša pokvarjena vrěmena, takovih ljudih, koji se ovoga věrovanja, akoprem im se suprotivi nutèrnja ćut, rěšiti tèrsi-

Digitized by Google

ju, i to dèržiju za veliki dobićek, da tim načinom mentovani gledeć na buduće življenje straha pravičnoga sudca, čisto se mogu povdati veseljam i radostjam ovoga světa. Takovi ljudi odhitavaju vsu skèrb za věkivečno zveličenje, neskèrbiju se za nikaj drugo, kak za zemeljska, iz duhovnih stvarih se zesměhavaju, od nebeskih niti čuti nećeju, kamo li da na nje misle. Nego ravno vu tom je postavljena najvekša nesrěća člověka, koja se pomisliti more, od česa se vsaki osvědočiti more, koj malo pazljiveše ovo s pametjum svojom pretrese. Medtemtoga vendar, da tim očivesteše vsaki zmed vas prevideti more velikoću ove nesrěće, budem vam nekaj napèrvo donesel. Mogel bi najpredi reći, da duša takovih ljudih neprestane biti nevmèrteljna zato, kajti oni neželiju, da bi nevmèrteljna bila; da ona zato ostane i po smèrti těla, niti nevujde pravičnomu sudu svojega stvoritelja, kakov pako ovaj sud bude, ni se težko domisliti. Nego ova, koja su vzeta iz budućega življenja, neću ovdě spominjati, nego se samo pretežem na ovo naše vezdašnje življenje, ter najpèrvić pitam: jeli more imati město pravo i istinsko tèrsenje krěposti pri člověku, koj se niti neufa plaće budućega življenja, niti neboji kaštig'? Kaj more, prosim vas, odlučiti takvoga člověka bilo na zvèršavanje dobrih činov, i to takaj onda, kada spozna, da su mu takovi gledeć na vrěmenitu srěću ovoga življenja škodljivi, — bilo na habanje zločestih činov, kada štima, da po njih k bogatstvu, častjam i k vživanju nasladnostih bude dospel? Ako nije budućega življenja, vu kojem se bude poravnalo razměrje med zaslužbami i plaćom, med zločinstvi i kaštigami, onda nije razumu suprotivno, dapače čisto pristojno, vsa ona včiniti, koja sad hasniju; — tam ravnati vse naklonosti, da nam dobra vrěmenita, koliko je moguće, u najvekšoj měri prispěvaju; onda se zakonska věrnost, ljubav domovine, krotkoća, zdèržavanje od tatbine, silovitosti i drugih vsake fele zločinstvah suditi moraju samo na toliko razumu priměrna, na koliko se nesuprotiviju našoj

Digitized by Google

vrěmenitoj srěći; onda aldovanje samoga sebe za občinsko dobro, poteptavanje smèrti na hasen domovine, i ostala ovakova vitežka děla, koja su se pri vsih narodih sudila za najvekše hvale vrědna, moraju se dèržati za bedastoće i zabludjenja pameti člověčanske; dapače onda prestati mora isto pravo poznanje krěposti, pokehdob krěpost nije drugo, kak vsevdiljno borenje proti nasladnostjam ćutenj' zaradi Boga i ufanja budućega naplatjenja na drugom světu. A jeli se more pomisliti kaj nesrěćnešega, kak bi bil onaj varaš, kraljestvo, ili onaj narod, koj bi bil povdan takvim namišljenjam i naměram? Moreli se ondě najti ikakva fela srěće, gde nije nikakva čednost dèržanja, gdě je oddaljena krěpost? a oddaliti se mora zaisto ondě, gdě se odhiti njezin temelj, najmre věra vu buduće življenje, iliti nevmèrteljnost duše.

Nadalje vuči nas isto vsakdašnje spoznanje naše, da takaj oni, koji se poleg štimanja ljudih dèržiju za najsrěćneše vu ovom življenju, imaju podnašati vnoge žuhke dogodjaje i suprotivšćine. Ovoga mentuje smèrt pajdašice življenja, vu kojoj je vsu svoju srěću postavljal; onoga mentuje sina, vu kojega je polagal vse svoje i svojeg pokolěnja ufanje; na drugoga navali někakovo ogrustenje življenja, iz kojega su se već pripetila takaj pri bogatih i visokih častnikih samouboj stva; tretjega pograbi beteg, proti kojemu nemore vse znanje vračiteljev protimbu znajti; isto zadnjić naše življenje, kaj je drugo, kak někakvo poduženje smèrti, kak veli sv. Gregor; s kim na duže pretežemo naše življenje s tim bolje i nehoteći spoznajemo, kak se jakost mladosti dan na dan vse bolje pomenjšava, a približavaju nebrojene neprilike starosti. Pak kakovu, prosim vas, proti ovim i neizbrojenim drugim težkoćam ovoga življenja pomoć, kakovu batrivost bude mogel imati onaj, koj nečeka i nenadija se blažene věkivěčnosti, vu kojoj oslobodjen vsih onih neprilikah, trapljenjah, bolih i snprotivnostih, vesel i srěćen bi počivati mogel vu naručaju stvoritelja svojega.

Digitized by Google

Nego ista takaj tak rečena dobra ovoga življenja, kakti časti, bogatstvo, priličnost i nasladnosti kakvegod fele, nemogu prava veselja na ovom světu onomu doprinesti, koj nevěruje vu buduće življenje, vu nevmèrteljnost duše. Komaj je gdo ovdě pri ovih naših razmišljavanjih nazočen zmed onih, koji su pred 40 ili 50 lětih obslužavali svetkovanje novorodjenoga Zveličitelja vu ovoj cirkvi, a za 40 ili 50 lět budu čisto drugi ovo obslužavali, zmed nas bude se komaj jeden ili drugi još nahadjal. Ovak prehadja člověčansko življenje, ovak prehadja pokolěnje za pokolěnjem kak mesec za mesecom, i kaj je, prosim vas, 40 ali 50 lět? hip je, mig oka, kratek san. „Kaj je naše življenje?“ pita sv. Jakob Apoštol, i odgovarja: „sapa na kratkom se zkazujuća;“ i sv. Pavel veli: „kaj je vu nazočnosti, kratko tèrpi.‘ Jeli se anda more zasititi člověčansko sèrce s ovimi tak kratkimi i čalarnimi dobri ovoga življenja? jeli mogu doprinesti prava veselja onim, koji nečekaju drugo življenje, vu kojem bi se vživati mogli onih istinskih veseljah koja je pripravil Bog sebe ljubećim? Nego ako i dopustimo da se takovi ljudi vživaju někojih veseljah življenja, kaj su vendar drugo takva veselja, kaj je drugo takovo življenje, kak življenje metulja, koj jeden ili dva dana okolo poletavajuć vživa se sunca i cvětja, a na skoro prepade vu svoju nišćetnost tak, da od njegovoga bitja niti najmenji sléd i nijedno znamenje neostane. čez célu věkivěčnost.

Nisem li anda istinito rekel, dragi moji! da za družtvo člověčansko, i posebnoga takaj člověka nemore biti nijedna vekša nesrěća, kak ako kakvimgod načinom zgubi věru vu buduće življenje, vu nevmèrteljnost duše. Zaisto sáma ova věra čini nas prikladne da smo krěposti istinski naklonjeni; ova sáma věra čini tvèrdi temelj dobroga i nedužnoga življenja; ova sáma more olakšati one suprotivnosti i nevolje našega življenja kojim vujti nemoremo; ova sáma more včiniti, da se takaj ovih dobarah i darov, koje nam je dobrotivnost

Digitized by Google

božanska podělila na ovom světu, s radostnim sèrcem i veselim licem vživati moremo.

Vu ostalom ono uvěrenje i vputjenje, da člověk, koj je dobil onu božansku iskricu koju zovemo dušom, nije kakti něma živina, koja neima razuma niti želje věkivečnoga življenja, da nepogine tak s tělom, da od njega nikaj neostane kak šaka praha; — vputjenje ono, da je izvišeneši čilj člověka, kak da bi on samo zaradi kratkih hipov ovoga življenja, i ovih tak gustokrat iz samih nevoljah skupspravljenih, vsigdar pako s vsakojačkimi suprotivnostjami pomešanih, bil stvorjen; s rěčjum vputjenje od budućega i to nevmèrteljnoga življenja duše naše tak je gliboko zasadjeno vu člověčanskom sèrcu, da se ovoga vputjenja niti isti oni mentovati nemogu, koji se ga mentovati želiju i tèrsiju. Isti oni, koji se neplaše vzeti si sami življenje, pokazuju vendar živu skèrb za dostojen pokop svojega těla, kaj nam dosta očito svědoči, da niti oni, koji su dospěli vu toliku propast nepobožnosti, nemogu se čisto rěšiti věre vu buduće življenje svoje duše. I odovud dohadja, da nije jako veliki broj onih, koji odhitavaju skèrb duše i věkivečnoga svojega zveličenja zaradi pogubljene věre vu nevmèrteljnost duše, nego je mnogo više onih, koji ovu skèrb zapušćaju zaradi větrenosti sěrca, i kajti su zaslepljeni od pohotnostih ćutenj' i světa; od čega vu drugoj strani.

II.

Pokvarjene po iztočnom grěhu člověčanske naravi tolika je slaboća, da gustokrat ravno onim suprotivna činimo, koja previdjamo, da su pravoj našoj sréći pristojna i prilagodna. Tak rědki se nahadjaju, koji nebi previděli, da se po prekorednom jelu i pilu moć těla slabi, poradjaju betegi, krati življenje, ter vendar koliki su, koji po ovoj nesréć-

Digitized by Google

noj pohlepnosti jela i pila zapeljani, ova zla na se povlečeju? Rědki su, koji nebi spoznali, da prekoreden sen i nepošteno življenje doprinaša i těla slabost, i vu gospodarstvu zrokuje velike kvare, ter vendar koliko ih se nahadja, koji prenavljajuć se do velikoga dana, i velike cěne vrěme vu mangovanju sprevadjajuć, ove tělu i svojemu imetku kvare zavdavaju? To se isto, ter još vu vekšoj měri pripetja vu obskèrbljenju posla věkivečnoga zveličenja. Vnogi, dapače vsi spoznavaju, da niti nikakvo prispodobljenje nemore biti med kratkimi hipi našega zemeljskoga življenja, i dugimi onimi drugoga življenja věki, koji nas čekaju po razstavljenju těla; — ali, kak veli Navučitelj narodov spoznavaju, da „nisu priměrna trapljenja ovoga světa budućoj diki, koja se vu nas očitovala bude," ter se vendar čisto povdaju skèrbjam i poželjnostjam ovoga světa, a ona věkivečna zapušćaju. Vnogi dan i noć mučiju tělo svoje, trudiju pamet, putuju po morju, idu vu pusta města, zimu, vrućinu, glad i žedju dragovoljno podnašaju, dapače neplašiju se isto življenje vu pogibelj postaviti, samo da kakovu diku, ali blago, koje budu na skorom ostaviti morali, zadobiti ali razvuzdanoj svojoj nasladnosti zadovoljiti moreju; suprotivno pako ona, koja spadaju na Boga, na tèrsenje krěposti, na věkivečno zveličenje duše ali čisto zapušćaju i mèrziju, ali pak šporno i tak nemarno zvèršavaju, da iste one kratke hipe, koje alduju ovomu cilju, za skoro pogubljene dèržiju. O odurjavanja vrědne větrenosti naravi člověčanske! o slěpote plača vrědne! koju premišljavajuć izkriknul je sv. Bernard „člověk, koj bi si moral biti pèrvi, nut o žalosti! sebi je najzadnji." Jeli nemoramo reći, da su takvi ljudi spodobni dětetu, koje hoteće popasti mehurec iz sopuna, spušćalo je zlatnu jabuku, ali děčaku, koj hoteći doseći do vrabčjeg gnjezda, opal je vu zdenec. Kak malo naslěduju takovi ljudi mudrost Salomona, koj sám se pitajući: kaj je člověk? odgovarja: „boj se Boga, i obdèržavaj

Digitized by Google

njegove zapovědi, to je cěli člověk.“ Kak malo poslušaju takovi ljudi sv. Ambroziuša, koj nas dobrovoljno i skupa spametno opominja: „gděgoder jesi, i kakov si goder stališ življenja poprijel, pazi na se;“ i raztolnačuje svoj opomenek: „na se, veli, pazi, ne na peneze svoje, na se, velim, ne na imanja svoja, na se, velim, ne na moći těla, na se, velim, to jest na dušu svoju, vu kojoj te je, kak znaš, stran najvekša.“

Dobra věkivečna, drage duše kèrstjanske, jesu ona izvišena dobra, koja, kak veli sv. Augustin „nadvladaju sve naše želje, koja se dobiti mogu, precěniti nemogu,“ koja su najčisteša, kajti neimaju nikaj poměšanoga, kaj bi je pogèrditi moglo, zvèršena su, kajti zasitjuju vsu želju, věkivečna su, kajti nigdar nebudu imala konca, od kojih veli isti sv. Augustin, da „se nezasiti oko pogledom, niti vuho čujenjem,“ i od kojih se istinski more reći: „da se za nikaj daje, kada je tak preveliko, kaj se kupuje.“ Ovaj svět, dragi kèrstjeniki, stvoril je Bog s rěčjom jakosti svoje, a zdèržava ga s megnjenjem volje svoje; nego da nam dobavi věkivečno zveličenje, ponizil je samoga sebe jedinorodjeni sin božji, vzel na se peldu sluge, rodil se vu štalici, molil, skoznuval, postil, plakal se, s kèrvavim potom potil se, zadnjić na križ pribijen, izpraznil je tija do dna vse žuhkoće keliha. Vsaki zna, dragi moji, da sin božji nije zato na se vzel tělo člověčansko, nije zato podnesel najgrozovitešu muku križa, da bi povekšal dohodke naše, da bi povnožal odvětčtva naša, da bi polje naše včinil rodoviteše, ili nam odpèrl put na časti i diku, i ovaj naš put obdělil s nasladnostmi i včinil vugodneši. Ni zaisto, ni zato nego da nam odpre put zveličenja, da nam pokaže način, kojim moremo vu naručaju nebeskoga njegovoga otca zadobiti nègda věkivečno blaženstvo. Sim je peljal ves njegov posel, sim navuk, sim je spadala ista njegova

Digitized by Google

smèrt; i poklamkak je bil vu segurnost spravil zveličenje člověčanskoga pokolenja, neimajući nikakvoga više posla na zemlji, izkriknul je na križu: „dokončano je!“ kajti je spunjen bil jedini cilj neizgovornoga ovoga njegovoga dostojanstva.

Pravično je anda, i nesamo našoj proti Odkupitelju našemu pobožnosti, nego istomu takaj zdravomu razumu primĕrno da takaj vsa naša željenja i tèrsenja obratjamo k istomu cilju, dapače pravično je, da vsu našu skèrb i tèrsenje aldujemo jedino opravljanju věkivečnoga našega zveličenja. Kada velim da jedino s poslom zveličenja našega zabavljeni biti moramo, nerazměvam ja, kak da nebi mi nikakvu skèrb imati morali za naše domaće posle, za posle stališa i zvanja našega, ali drugač naložene nam dužnosti. To bi znamenovalo hotěti prevèrnuti red ovoga světa. Nego samo velim i potvèrdjujem, da mi vsa, ista takaj sada spomenuta, moramo alduvati i ravnati na onaj najvekši predpostavljeni nam cilj, najmre věkivečno duše naše zveličenje. Tak se vladavec alduje čisto poslu zveličenja, ako tak ravna kormilo vladanja svoga, da nijeden drugi cilj neima pred očmi, kak spunjenje one najvekše oblasti, koja ga je postavila na prestolje, i nakinčila s kraljevskom častjum, da občuva vu svojih pukih red i pristojnost. Občinski službenik opravlja posel svojega zveličenja, ako ima na sèrcu dělenje pravice, i pri vsakoj priliki nikaj drugo neželi, kak včiniti zadosta božanskoj volji, koja je oblast zvèrhu drugih zručila njegovim rukam, da brani nedužnost, a svakomu svoje poděli. Tèrgovec zabavlja se svojim zveličenjem, ako svoje posle tak tira, da nikaj drugo neželi, kak služiti Gosponu, koj ga je postavil vu taj stališ. Otec i mati alduju se poslu zveličenja, ako je vu odhranjenju njihove děce i obavljanju hižnoga gospodarstva neravnaju nikakvi drugi nagibi, kak da se podlože božanskoj volji i providnosti najvišešega Gospona, ter da spuniju dužnost, koja im nalaže, da po skèrbi i trudu svojem dopeljaju vu věki-

Digitized by Google

věčno blaženstvo one, koji su im podložni. To se isto more reći od službenikov cirkve, od vojnikov, zadnjić od vsih ljudih, kojega goder stališa i fele. I vu tom najbolje vidi se bedastoća naša, da po onih istih stvarih s vekšinom povlečujemo na se skvarjenje, koje bi nam mogle biti osebujne pomoći vu poslu našega zveličenja.

Iz ovih, dragi kèrstjeniki, dosta ste, ufam se, prerazmeti mogli, da su kruto v istini ona vtemeljena, koja sem na početku mojega govorenja rekel: da je najmre dvojvèrstni zrok one nesrěćne neskèrbljivnosti onih stvarih, koje spadaju na věkivečno življenje, i koju ova osobito vrěmena navaljivati spažujemo; jeden, da je pri vnogih věra vu pogledu nevmèrteljnosti duše oslabljena, i da vu tom stoji najvekša nesrěća tak gledeć na jedine ljude, kak gledeć na cělu člověčansku skupšćinu; drugi, da vnogi, zaslěpljeni od pohotnosti těla i ćutenj, zamudjuju skèrb duhovnih i věkivečnih stvarih, i vu tom se nahadja najvekša bludnost i bedastoća ljudih.

Kaj vre koristnešega moremo včiniti, kaj pristojnešega osobito vu ovom svetkovanju novorodjenoga zveličitelja našega, věrni vu Kristušu izebrani! kak povèrnuti se k sèrcu, raztepsti tmice pameti naše, oplakati nepobožnost i slěpotu našu, tvèrdo si pri duši napèrvo vzeti, da nebudemo pušćali, da vu sèrcih naših oslabi věra ova vu buduće življenje i nevmèrteljnost duše, prez koje věre niti nam vu ovom življenju nemore osvanuti nikakvo ufanje srěće? Kaj moremo včiniti koristnešega, kaj pristojnešega neizmèrnomu ovomu dostojanstvu odkupitelja našega, kak stalno nakanjenje vu sebi zbuditi, da cělo vrěme našega budućega življenja budemo imali najosebujnešu skèrb i pazku na ona, koja spadaju na věkivečno zveličenje, da se iz ovoga blagotvornoga puta i nakanjenja nebudemo pušćali odvratiti po nikakovih niti ovoga světa vkanjlji-

Digitized by Google

vostih, niti ćutenj' pohlepnostih, da navuk i zapovědi istoga najljubljenešega našega Zveličitelja s vsom zažganostjum i poslušnostjum obdèrzavali budemo, da svete Sakramente po njem naredjene, kakti najmoćneša srědstva za opravljanje zveličenja, pobožno i marljivo prijemali, posle našega zvanja podpunoma zvèršavali, zadnjić Njega iz cěloga sèrca, iz vse pameti i s vsom jakostjum, bližnjega pako zaradi Njega, kak same sebe niti s rěčjom samo, nego i s činom ljubili, i onim, koji nas odurjavaju, dobro činili, a za one, koji nas preganjaju molili budemo. Ako ova mišljenja i nakanjenja ćutite, dragi moji vu sèrcih vaših, hote s menom, koj sem odredjen pastir duš vaših, k bethlehemskoj štalici, i pokleknuvši pred noge novorodjenoga dětešca recite: O predragi Odkupitelj! spoznajemo nepresežnu ljubav i dostojanstvo Tvoje, sramujemo se i žalujemo zaradi preseštnoga našega življenja, sramujemo se, da smo mogli odstupiti od zapovědih Tvojih, povdati se i kakti vtopiti vu čalarnih skèrbih i nišćetnostih ovoga světa, ter da smo zapustiti mogli skèrb i tèrsenje za naše věkivečno zveličenje, zaradi kojega si Ti na toliko ponizil veličanstvo Tvoje, tolika i tak čudnovita včinil. Nut vidiš preměnjena sèrca i željenja, vidiš sveta i pobožna nakanjenja naša. Nadehni nas i tolnače naše s svetom Tvojom milošćom, prez koje nikaj dobroga niti koristnoga nemoremo včiniti, raztepi tmicu pameti naše, raztèrgni mrěnu, koja potemnjuje oči duše naše, da tam vsigdar podignjene budu, gdě su prava dobra, koja si joj Ti milostivno pripravil. Naj pušćati, prosimo te, da bi nas nadvladal nepriatelj i osramil odvěčtvo Tvoje. Ti pako mati Zveličitelja, děvica Maria, čudnovita posuda izebrana dike božje, skup s najčistešim zaručnikom Tvojim, objači i podpri s obrambom Tvojom molitve naše, sinu Tvojemu nas pokaži, sinu Tvojemu nas preporuči, da postanemo vrědni njegovoga obećanja, vrědni věkivečnoga onoga blaženstva, koje je on pripravil i zaslužil s ovim najsvetešim narodjenjem, življenjem, mukom i najžuhkešom svojom smèrtjum. Amen.

Digitized by Google

NA VUZEM LĚTA 1846.

Pax vobis, ego sum. Luc. 24,
Mir vam, ja jesem.

Znano vam je, moji dragi! da sveta mati cirkva katoličanska sèrca svojih pripravlja s vsakojačkimi i dost dugotèrpnimi čini pobožnosti, duhovnimi zbavljanji, i svetimi običaji k najvekšemu onomu, kojega dan danas obslužavamo, vuzmenomu svetku, iliti gorestajanju Zveličitelja našega Jezuša Kristuša. Vre v nedělju, zvanu sedemdesetnicu, prestaje vu molitvah i svetih pěsmah ono drugač čez cělo lěto navadno očitovanje duhovnoga veselja po rěči: Alleluja. V srědu po nedělji petdesetnici postavlja se na čelo věrnih blagoslovljeni pepel, i oni se po rěčih duhovnika živahno opominjaju, da se spomeneju, kak nisu drugo nego prah iz zemlje vzet, vu kojega se opet povèrnuli budu. Cělo vrěme svete korizme prestaju vu cirkvi oni veseleši glasi orgulah i muzike; vesele farbe redovničkih opravah obratjaju se na fioličnu, zatim takaj škurešu i turobnešu; kinči oltarov odmičeju i skrivaju se bolje i bolje; zdèržavanje od mesa, dapače post, to jest jeden čez dan obrok do sitosti, prepisava se čez vse dneve zvan nedělje; sveta prodečtva dèržiju se vu više cirkvah i drugač nenavadne vure; ponavljaju se vsakojačke i osebujne molitve i druga duhovna zbavljanja; obilneše dělјenje almuštva, i ostali čini milosèrdnosti preporučaju nam se rěčjom matere cirkve. V nedělju zvanu muke, pokrivaju se znamenja našega odkupljenja, najmre križi oltarov s modrim zastorom. Drugu pako nedělju taki

Digitized by Google

za ovom, koju zovemo cvětnicu, popěva se svetečno evageliumska pověst muke, i granje se blagoslavlja; zatim cěli tjeden, koj se veliki i sveti naziva, alduje se žalostnomu običaju i obavljanju najsveteših otajnostih muke Gosponove; tri zadnje dneve odkriju se oltari, vgasiju se dupliri, redovniki prigiblju se na zemlju pred noge oltara, isti zvoni zamučiju, i vsa se puniju suzami. — Suprotivnim pako načinom dan današnji, to jest na najsveteši dan Gosponovoga gorestajanja, obratjaju se vsa na veselje, vsigdě se popěva veseli „Alleluja," čuju se veseli glasi orgulah, oltari se kinčiju, redovničke oprave, nadšite zlatom i biserom, iznašaju se iz blagajnice, zvoni se oglašuju, ponavlja se obilneše vživanje jestvin, dapače iste molitve se prikratjuju; s rěčjum, kakgoder one prešestne dane nije znala zadosta očitovati sveta cirkva žalost i turobnost svoju, tak vu ovom današnjem svetkovanju komaj more najti zadovoljne dokaze i očitovanja veselja i radosti svoje.

Hotěla je s ovim načinom postupanja pokazati mati cirkva, kolika se nahadja vrědnost vu onom svetku, za kojega vrědno obslužavanje sudi se potrěbna tolika priprava; hotěla je s ovimi običaji ono pokazati, kaj očituje odpèrto vu občinskih molitvah, i kaj ste spomenuti čuli vu malo predi prečtetom apoštolskom listu, da najmre nije nijednoga vekšega i izvišenešega svetka, kak je ovo vuzmeno svetkovanje, koje posvetjuje vrědnost vsih drugih svetečnostih; kajti se vu ovom dogodjaju odičenoga Gosponovoga gorestajanja zadèržava najosebujneši dokaz istine věre naše.

Nego zvan toga, da sveta cirkva hoće tim načinom pokazati najvekšu važnost gorestajanja Gosponovoga za věru i srěću našu, ona nas vse věrne svoje po materinskoj svojoj dobrotivnosti hoće takaj, kakti za ruku prijete, po pobožnih premišljavanjih, molitvah i izbavljanjih dopeljati k pravoj pokori; hoće nam pokazati, kak račune sa svojom savěstju napraviti, istinski oplakati zabludjenja prešestnoga našega živ-

Digitized by Google

ljenja, věru, ufanje, i pravu ljubav proti Bogu i Odkupitelju našemu vu sèrcah naših zbuditi, i zadnjić po šakramentu pokore čèrnjavke naše savěsti zbrisati, i s Kristušem našim Zveličiteljem duhovno gorestati se moramo. K ovomu našemu duhovnomu gorestajanju vodiju nas vse otajnosti svete věre naše, vse cirkvene naredbe; sim spadaju vse molitve, vsa njezina zdihavanja.

I od ovoga odlučil sem vam, dragi moji! danas govoriti Zaisto neizměrne su i skoro neizbrojne hasne i koristi, koje nam doprinaša pravo duhovno gorestajanje, nego iz vsih ovih nakanil sem ov put samo dvě vam spomenuti i razložiti, najmre: neprecěnjeni onaj mir savěsti, kojega nam donaša, i kinč mira s bližnjem našim. Velim anda: pravo duhovno gorestajanje, to jest prehadjanje iz stališa grěha vu stališ božanske milosti i sinov božjih, podaje nam blaženi mir savěsti naše, i to vu pèrvoj strani; pravo duhovno gorestajanje daruje nam mir i slogu s bližnjimi našimi, i to vu drugoj strani. Doklam jedno i drugo, koliko dopušća kratkoća vrěmena, raztolnačim, zaufano prosim, da mi izkažete tèrpljivnost i pazljivost vašu.

I.

Nikaj nemore člověka vre na ovom světu včiniti nesrěćnešega, kak zločesta savěst. Sèrce s grěhi obtèrženo nemore biti srěćno i mirno. Ovakovi ljudi moreju kazati vedro čelo, lagati s licem i očmi, pače i s rěčmi, ali vendar nutèrnja njihova ćutjenja govoriju suprot ovim zvanjskim očitovanjim. Da moremo prav presuditi stališ člověka, koj ima zločestu savěst, morali bi s očmi našimi pogledati nutèrnja njegova, morali bi ga onda viděti, kada zvan vsakoga pajdaštva postavljen, nahadja se sam sobom. Onda bi mi viděli onoga nutèrnjega čèrva, koj neprestano grize sèrce nje-

Digitized by Google

govo, viděli bi strahovito ono zèrcalo, koje mu sponaša tak istinitu peldu včinjenih pogrěškah, viděli bi, kak se on leca nad odurnostjum svojih činov, kak ćuti nevrědnost, kak se poslědkov plaši. Nikaj mu nehasni, da su ova zakrita i neznana ljudem; „ar obilno zadosta je," kak veli sv. Ambroz vu listu na Konstantina, „obilno zadosta si je svědok sama savěst, akoprem štima, da se nemore poprijeti: ar akoprem se nahadjaš zapèrtimi vratmi i s tmicom obstèrt prez svědoka, prez da gdo zna i vidi, imaš věndar sudca svojega čina, kojega nikaj nevkani, kojemu kričiju vsi čini; oštroga sudca svoje hmanjice i fantitelja grěha ima vsaki samoga sebe i svoju savěst;" tak govori veliki navučitelj cirkve. Odtud dohadja, moji dragi! da nesrěćni ljudi ove fele neběžiju nikaj više, kak samoću; běžiju najmre sami sebe, běžiju ovoga nuternjega sudca, kojega kajti vtažiti nemogu, hoćeju ga obtèršiti s drugimi zabavljanji i razveseljenji čutenj'. Dapače ravno zato, kajti su otajna njihova zločinstva, niti nepodnašaju kaštige vrěmenitoga sudca, koje, da su zaslužili, ćutiju, tim se bolje plašiju oštroće věkivečnoga onoga sudca. „Ar zločesta savěst, kak svědoči sveti Augustin, nemore se ufati dobra." I zaisto, kakgoder ladjica postavljena na zburkanom morju, kad ju slapi sim tam hitaju, nemore stati mirna: tak niti člověk, kojega savěst zločestoga življenja i neobladljivi strah buduće kaštige kakti strahoviti bliski i slapi burkaju, nemore imati pravoga mira. I tak je kruto istinsko (kaj i naše vlastovito spoznanjo potvèrdjuje) ono, kaj s malo rěčih spomina sveto pismo, kad veli: „nije mira grěšniku." Tak zaisto nije imal mira Kain po včinjenom strahovitom ljudomorstvu svojega brata; nije imal mira Pharao, akoprem si je hotel s vsake fele nečlověčnostmi okameniti sèrce svoje; nije imal mira onaj kèrvoločni Antiokuš, dapače nadvladale su ga strahovite smutnje, kada vudren strašnim betegom, „daleko

Digitized by Google

na gorah, kak čtejemo vu knjigi Makabeušev, dokončal je življenje s mèrzkom smèrtju; nije imal mira, dapače posrěd svojih nasladnostih mučil se je sa stiskami Balthazar kralj, kada je spazil ruku, pišuću na stěni strašnu odluku zvèrhu svoje glave. Mogel bi ja s istom peldom naših pèrvih roditeljev, kak i s drugimi neizbrojenimi jošće obilneše potvèrditi ovu istinu, nego ovu kak najobilneše pokažuje vsih vrěmen i měst, isto takaj naše vlastovito spoznanje, pokažuje ono žuhko ćutjenje, onaj nutèrnji nemir, kojega ćutimo vu sèrcu našemu takaj za menjšimi zabludjenji iz puta krčposti. Neću, istina je, tajiti, da se nahadja ljudih, kojim, akoprem su zakopani vu zločinstvih, nespažuje se vu ničem nutèrnji nemir, koji mirno jeju, piju, i vživaju se drugih nasladnostih življenja. Nego ista ova fela mira je najvekša propast nesrěće, nesrěćneša od onih istih stiskah i navalov, i nedvojno znamenje věkivečnoga skvarenja; — ovo je on mir grěšnika, od kojega veli sveto pismo: „mir mi bude, i hodil budem vu zločestoći sèrca moga;“ mir ov strahoviteši je od vsakoga burkanja, koj se za srěću člověčanskoga pokolenja samo rědkim dogadja, koj, da nam nedospe vu odvěčtvo, prositi moramo vsevdiljnimi zdihavanji od milosèrdnosti božanske.

Pokehdob anda grizi grěšne savěsti čine tak nesrěćnoga člověka: kaj se more za takvoga nevoljnika samo pomisliti željnešega, kak da mu se znajde način, kojim bu mogel zhititi iz svojega sèrca ovoga grozovitoga čèrva, rěšiti se ovih tak strašnih bičev i stiskah. O koliko dobročinstvo doprinaša takvomu člověku onaj, koj zna vu sèrce njegovo vlejati duh mira, takov člověk bude mislil, da je preporodjen, otet iz naručaja smèrti i povèrnjen na novo življenje. Gdě budemo pako iskali ovo zmožno vračtvo? gdě je ono polje, koje ovaj neprecěnjeni kinč čuva vu naručaju svojem? Najstanoviteše, dapače jedino vračtvo je za te, ljubljeni brate! koj si prepal vu ovu felu nevolje, to, da rečeš s razsipnim sinom: „stanem

Digitized by Google

se, i povèrnem se k mojemu otcu, ter rečem: otče! zagrěšil sem proti nebu i pred tobom;" da spoznaš nezahvalnost svoju; da oplačeš s žuhkimi suzami nepobožnost svoju, da, koliko je moguće poleg male jakosti svoje, tèrsiš se po zvèršavanju dobrih děl včiniti pokoru i zadovoljšćinu zbantovanoj božanskoj pravici; da napraviš tvèrdo nakanjenje, nigdar više neodstupiti iz puta krěposti, i rajši vse stvari, isto takaj življenje pogubiti, kak pak zbantovati Boga, stvoritelja, odkupitelja i posvetitelja tvojega; da se ogledaš na križ, i misleći na Magdalenu, Petra i razbojnika, poprimeš pravu zaufanost, da ti nebude svoje milošće onaj stegnul, koj je moguć vu milosèrdnosti, i kojega su dobrote neizměrni kinči; s rěčjum: da sa Zveličiteljem tvojim, koj se je na dan današnji gore stal vu istinitosti těla, i ti takaj staneš se gore s sèrdcem i dušom svojom, i pun ovih pobožnih ćutenj pristupiš k svetomu sudu pokore, naredjenomu za posvetjenje tvoje, da odpreš redovniku rane tvojega sèrca, i tak izhitiš kugu, koja požira dušu tvoju. O kak ti doneseju neizgovorno veselje rěči redovnika, koj ti nazvěstil bude oprošćenje grěhov vu imenu onoga, kojemu je dana vsa oblast na nebu i na zemlji. Oni nepobožni i prez věre ljudi, koji se podstupljuju zesměhavati šakrament pokore, i kojih je na nesrěću člověčanskoga pokolenja dosta veliki broj, nisu prez dvojbe nigdar poćutili onu njegovu čudnovitu sladkoću, koja mir sèrcu doprinaša, nego niti nisu nigdar zresno premislili ćut naravi člověčanske, koja je takva, da se otajnim stiskam našega sèrca nemore doprinesti nikakva vugodneša, niti stanoviteša polešćica, kak ako nevolju našu moremo zlejati vu sèrce pomilovanja i dobrotivnoga ćutjenja puno priatelja našega. Jeli isti ovi, kada zarad vrěmenitih prepadneju vu kakovu žalost, neiščeju sami priatelje svoje, i neželiju li od njih pomoć vu stiski svojoj? — Zakaj anda vu vnogo vekših, najmre na věkivečnu srěću spadajućih stvarih, nevušćiju ovo dobročinstvo bližnjemu svojemu, koj vu redovniku novoga za-

Digitized by Google

kona nenahadja samo priatelja, nego takaj vračitelja i sudca, s najvekšom oblastjum nadĕljenoga iz neba.

I nije dosta, da takov pokoru čineći grĕšnik po svetoj spovĕdi zadobiva sĕgurnost zaradi sebi oprošćenih grĕhov, i potom se oslobadja od grizov nemirne savĕsti, nego mu sveta katoličanska vĕra ponudja jošće obilnešu milošću vu svetom oltarskom šakramentu, vu kojem pod peldom kruha prijemlje istoga svojega Zveličitelja, kakti zalog zvèršenoga svoga s njim pomirenja. Dapače da ga nemuči niti strah vrĕmenitih kaštig, ljubljena mati cirkva odpira vu stanovitih prilikah, kak takaj vu svetkovanju ovoga vuzmenoga dana, jošće obilneši kinč oprošćenju, kojega vsi, isti takaj krivci najvekših pogrĕskah, moreju dĕlniki postati, samo ako včiniju pravu pokoru, i vrĕdno primeju svetu pričest.

Istina je anda, moji dragi! da najstanoviteši i jedini način, kojim moremo nazad zadobiti mir savĕsti, je duhovno naše gorestajanje. Kak su anda srĕćni oni, koji su prešestno korizmeno vrĕme sprevodili primĕrno ovomu cilju, koji su po vsevdiljnoj molitvi, postu i almuštvu pripravili sèrca svoja za vrĕdno sprevodjenje ovih vuzmenih svetkov, koji su po pravoj pokori slekli staroga človĕka s čini svojimi, a oblekli novoga, koj je stvoren poleg Boga vu pravici i istini, — i koji, sladkim i nebeskim veseljem ovak duhovnim načinom gorestajajući se s Kristušem, včinili su se dĕlniki ovoga današnjega svetkovanja.

Valujem, moji dragi! da mi se s žalostjum napunjava sèrce, kada pomislim, da se vu onom velikom broju duš, koje je vĕkivečni Pastir izručil mojim slabim rukam, da ih vodim po putu zveličenja, nahadja i takovih, koji ove dneve zveličenja, nerazlučajući ih od drugih, nisu obèrnuli na hasen, nisu prijeli ponudjenu si milošću; kada pomislim, da su mozbit nĕkoji i zmed onih, koji ove moje rĕči poslušaju, koji se nisu plašili isti ovaj najsveteši dan gorestajanja Gosponovoga dočekati s grĕhi obtèršenom savĕstju. Mozbit štimaju takvi ljudi,

Digitized by Google

da više znaju, i da su mudreši od drugih; nego o žalostne mudrosti! koja je poleg Apoštola: „smèrt i nepriateljica Boga.“ „Nije mudrost, čteje se vu knjigi redovničtva, navuk hmanjice, i nije dobro mišljenje grěšnikov tolnač.“ Ovakvi, gizdajuć se, mozbit zametavaju druge, nego dojde i njim vura, koja je bude pritrucala, da puni zdvojnosti izkrikneju: „Mi smo štimali življenje ovih bedastoću, i konec njihov prez dike, i nut oni su zapisani med sine božje, i děl njihov je med svetci.“ Nego neću s ovimi žalostnimi premišljavanji duže kratiti sveto veselje današnjega svetkovanja. Još ostaje, da na kratkom premislimo: kak je naše duhovno gorestajanje najstanoviteša pomoć, da mir i slogu obdèržimo s našimi bližnjimi, od česa vu drugoj strani.

II.

Odkuda, dragi moji! dohadjaju med ljudmi tak nepriateljska tèrsenja, koja nam vsakdanje spoznanje postavlja pred oči? Odkud dohadja tolika nenavidnost i jal, tolika mraženja, toliki pregoni med istimi sini jedne domovine, dapače rodjaki, zakonskimi, brati i sestrami, roditelji i děcom? Nedohadjaju zaisto od drugud, nego kajti tělo i kèrv gospoduje vu sèrcih naših, kajti ćutjenja i grěšna nagnjenja nepodlažemo gospodovanju pameti i svetim zapovědjam věre naše, kajti najsveteše naredbe svete naše věre nisu dosegle vu nutèrnja našega sèrca, s rěčjum: kajti se jošće vu nami nije gorestal Kristuš, niti mi vu Kristušu „Mir vam, ja jesem,“ rekel je gorestajajući Zveličitelj. Jedini najmre način, kojim moremo vtišiti vihre ćutjenj i pohotnostih naših, je, da primemo vu sèrce naše onoga poglavicu mira, koj vtažuje větre, vrači betežne, tira van strah, skanča nepriateljstva, potvèrdjava mir i slogu, koj čini iz jastreba goluba, iz zgrabljivoga vuka krot-

Digitized by Google

koga janjca, iz nečistoga duha angela mira. Zveličitelj prijet vu člověčansku dušu zravnjuje vse nagibe, postavlja vse vu jednakost, vsaki stališ, dobu i spol, zjedinjuje siromaštvo s bogatstvom, visoke s poniznimi slaže, premoguće sa slabimi. Poleg svědočanstva svetoga pisma videl je prorok Ezechiel četiri kipovne zvěri, zmed kojih je jedna imala obraz člověka, druga obraz oroslana, tretja vola, četvèrta orla, koje su skupnimi kreljuti lětele, i med sobom se tak dobro podnašale, da je jedna drugoj bila na pomoć. Orel pomagal je vu letenju svojom bèrzoćum kesnoću vola, oroslan podupiral je slaboću člověka: gizdavi orel moral se je poniziti, divji oroslan pripitomiti, vol od narave kesen hitriti, a slabi člověk moral se je privčiti čudnomu ovomu pajdaštvu. Med ljudmi nahadja se vu vsakom městu, vu vsakom skoro družtvu takva razluka ćutov, temperamentov i nagnjenostih. Više put gospodarica i mati daje po gizdosti i himbenosti svojoj spodobu orla, a kćeri tèrsiju se ju naslědovati; hiže gospodar je više put oroslan, na kojega rěč ili korak lecaju se žena i děca, a cěla družina dèrhće; sini, spodobni živini, vzimljeju si vsu slobošćinu, neiščeju druga kak zemeljska, i naslěduju nasladnosti ćutenj; svi su pak skupa podvèrženi kèrhkoćam naravi člověčanske. Kaj, prosim vas, more ova razlučna i med sobom vojujuća nagnutja sjediniti? kaj more vu ovu toliku razlučnost ćutov, poželenj i temperamentov vpeljati mir, slogu i jedinost? Kaj drugo, dragi kèrstjeniki! kak onaj duh božji, koj je vu spomenutom Ezechielovom vidjenju nosil onu živinu na sve strane, — duh božji, duh věre i osebujno duh Zveličitelja našega, koj, ako prevzeme sèrca ljudih, napravi konec vsim zločinstvam i betegom duše. S. ovim duhom napunjen, to jest duhovno s Kristušem gorestajajući se hiže gospodar i otec, da bi imal i oroslansku ćut, postane krotek; žena koju je napuhavala gizdost i oholnost, ako je napunjena s onakvimi nagibi, postane najboljša hiže gospodarica, věrna drugarica i skèrbljiva mati; sini, ako su nadehnjeni s onimi mišljenji i

Digitized by Google

nagibi, koje doprinaša duhovno gorestajanje poleg istoga ognja i zažganosti svoje mladosti, poprimeju strah božji, a s njim čednost, razboritost, sramežljivost, poštovanje svojih roditeljev, zadnjić vse krěposti, koje dobu njihovu na toliko kinčiju i preporučuju. I tak pri vsih drugih stališih i vu vsih člověčanskih dugovanjih, sèrce po věri, ufanju i istinskoj ljubavi proti Zveličitelju genjeno doprinaša najobilneši sád mira, sloge, ljubavi, milosèrdnosti i dobrotivnosti.

Zaisto ako vidiš družtvo, vu kojem su razdvojena sèrca, vu kojemu se nenahadja věrnost zakonska, gdě siromaška žena vu turobnosti sprevadja svoje življenje, ali gdě se pripetjaju svadje, već na znanje vsih susědov, s najvekšom spačkom děce i vsih drugih: moreš za sěgurno dèržati, da takovo družtvo sědi vu sěnci smèrti grěha, i da nije vu duhu Zveličiteljevom zakorenjeno na življenje. Ako spaziš ljudi, pri kojih prekoredno kinčenje, igre i razvuzdani način življenja požira imetek, i koji tak sebe i svoju dětcu porivaju vu propast nesrěće: naj dvojiti, da su takvi ljudi gliboko zakopani, i da se daleko nahadjaju od onoga duhovnoga gorestajanja, od kojega ja govorim.

Ako spaziš varoš, okolicu ili dèržavu, vu kojoj su razdvojena sèrca sinov jedne iste domovine, vu kojoj ladaju nepriateljstva, jal, nazlob, mèržnje i preganjanja: nedvoj niti jeden hip, da ondě il čisto menjka, ili je bar jako oslabilo ćutjenje zakona, věre i pobožnosti kèrstjanske. Ar, ako ovo ćutjenje prevzeme sèrca ljudih, ono razdružene skupa složi, skonča jal, vse pohotnosti podloži vladanju svete zapovědi i donese onaj mir, kojega je Zveličitelj donesel iz neba ljudem dobre volje, — „mir, koj, kak veli Apoštol, nadvlada vse ćutjenje," „vu kojem, poleg proroka Baruka, „zvèrhu zemlje stanuju oni, koji hodiju po putu Gosponovom." Ovo je onaj mir, kojega nemre dati nigdo drugi ljudem, nego isti poglavar mira Jezuš Kristuš, koj je tak lastovit svetoj našoj věri, da isti Zveličitelj nije dvo-

Digitized by Google

jil reći vučenikom svojim: „Vu tom budu vsi spoznali, da ste moji vučeniki, ako budete imali ljubav med sobom," kak i zbilja srěćna ona vrěmena cèrkve, po svědočanstvu činov apoštolskih, „bilo je věrujuće vnožine jedno sèrce i jedna duša."

Više vas zadèržavati kratkoća vrěmena nedopušća. Nego štimam, da već iz ovih, koja sem do sada spomenul, zadosta se vidi, kak je istinito ono, kaj sem rekel na početku mojega govorenja, najmre: da prehadjanje iz stališa grěha vu stališ milošće božje i sinov božjih, to jest naše duhovne goristajanje, poděljuje nam i mir savěsti, i k tomu dodaje najsěgurneši način, po kojem mir i slogu s našim bližnjim obdèržavati moremo. Ufam se vu Gosponu, da zvekšinom vi, moji dragi! nahadjate se na ov vuzmeni dan vu ovom stališu duhovnoga goristajanja; nego bojim se takaj jako, i to ne prez zroka, da se nahadja, Bog bi dal vu malom samo broju, takaj takvih, koji ali zbog pomenjkanja věre, ali tvèrdokornosti sèrca, ali zadnjić zbog velike někakve lahkoumnosti još sada tuguju vu žalostnom stališu omražene savěsti i duhovne smèrti; koji neprevidiju, ili previděti nećeju, da nemore ondě biti světlost istine, gdě su vsa zastèrta s tmicom grěhov i hmanjic; da nemore ondě stanovati srěća, gde, kakbèrž počmemo dèržati račun s našom savěstjum, taki na nas navaljuju najžuhkeši grizi i spočitavanja, i da tam, gdě je tak odpèrt put vsim poželjenjam, gdě věkivečne svadje ladaju, ne samo ljubav, nego ves mir i sloga mora se udaliti. Kaj budem ja ovim světoval? kak je budem pozval vu dělničtvo onih neizgovornih duhovnih veseljah, kojih slasti najsveteši ov vuzmeni dan vživaju se pravi kèrstjeniki, pokehdob cělo prešestno korizmeno

Digitized by Google

vrěme, za nemar dèržeći reč milostivne matere cèrkve, nikaj, ali čisto malo zmed onih su včinili, po kojih se ove slasti, ova neprispodobljiva veselja pribavljaju? Kak je budem pozival na vživanje sáda, koji su se odrekli vsakomu poslu, po kojem se ovaj sád priskèrbeti more? pokehdob poleg sv. Leona pape: „ondě samo je stanovito i sěgurno čekanje obećanoga blaženstva, gdě je dělničtvo muke Gosponove.“ Žalostim se zaisto, i milujem je zaradi ove njihove nesrěće, od koje vekša komaj se misliti more. Medtemtoga vender još neprestaje ufanje, još nisu zapèrta vrata, još im nisu prepréčeni puti k ovim svetim veseljam; još je vrěme, doklam vidiju Zveličitelja stojećega na oltaru, i kažućega ruke, noge i rebro, zbog neizměrne ljubavi proti vsim ljudem prebodjeno, — samo ako čujući Njegovu rěč, nezapreju sèrca svoja, i ako se nebudu zlo vživali ove njegove tolike dugotèrpnosti, da nedojde iz nenada vura, vu kojoj nigdo više poslovati nemore, — vura, vu kojoj, kak veli Ezechiel prorok: včinjen je sud od Boga vsemu stvorenju.“ Vi pako pobožne duše! vi, koji niste zadovoljni samo s imenom kèrstjanskim, nego s cělim sèrcem iščete početnika zveličenja našega Jezuša Kristuša, koji ste sveto korizmeno vrěme preštimavali kakti osebujneše dane za poslovanje zveličenja, koji ste se vu ovom istom korizmenom vrěmenu po prošnjah i pobožnih molitvah, po postu, almuštvu i drugih činih milosèrdnosti pripravljali k ovim vuzmenim svetkom, koji, pretresajući nutèrnja sèrca svoga, po pravoj pokori, poniznoj spovědi, po tvèrdom nakanjenju, da budete vu zadobljenoj nedužnosti ostali, zbuditi se tèrsili jeste duše vaše iz staroga kvasa grěhov, koji ste si po svetom oltarskom šakramentu napunili pamet svoju s milostjum, i prijeli zalog buduće dike, ter tak takaj onoga oprošćenja, kojega zvirališće danas obilno teče, včinili ste se dělniki, i tak s gorestajajućim se Zveličiteljem i vi se vu duhu goristali jeste, vi vsi veselite se s

Digitized by Google

svetom radostjum govoreći: „Alleluja ovo je dan, kojega je včinil Gospon, veselimo se i radujmo vu njem Alleluja.“ Radujući se pako dajte hvalu, i pokleknuvši pred noge Zveličitelja recite s menom skupa: O Jezuš! odičeni obladavec smèrti i pekla, ti si nègda rekel: „ako bude gdo hotel včiniti volju otca, spoznal bude iz navuka, da je od Boga;“ i ja spoznajem sada istinu izrèčja ovoga vu sebi samom; — ov mir; ova tihoća, koju ćuti savèst moja, ova ljubav, koju ćutim razlèjanu vu sèrcu mojem prama vsim ljudem, daje mi zalog istinitosti Tvoje. O tak sladki, tak božanski sádi nemogu od drugud dohadjati, nego iz neba, iz kinča nepresežne Tvoje dobrote. O sada vèrujem, dapače ćutim vu sèrcu, kak je preštimano priateljstvo, kak neprecènjena milošća Tvoja. Tebi se zavežujem s vèkivečnom službom i vèrnostjum; ako se svèt iz mene zešpotaval bude, nebudem maril, ar kaj je meni svèt, koj imam Tebe Zveličitelja moga i sve dobro moje. Ako me zbunjeno tělo moje, na skorom buduća hrana čèrvov, podbadalo bude proti zapovèdi Tvojoj, gjegjerno se budem suprotstavil, kajti Tebe ljubim iz čěloga sèrca mojega, a nezrednosti ove, kakti Tebi suprotivne, budem odurjaval i zametal. Ako duh gizdosti bude navaljival na me, mislil budem na Tvoje veličanstvo i moju nišćetnost. Ako me strast skuposti bude skušavala, spomenem se iz vèkivečnih veseljah, pri kojih prispodabljanju sva dobra ovoga svèta nisu drugo kak pléva i tenja. Ako me strast nepriateljstva proti bližnjemu bude zbluditi hotela, k Tebi podignem oči, koj, viseći na križu, prosil si za oprošćenje i milošću onih, koji su Te mučili; s rèčjum, kolikogoder put tělo, svèt i nečisti duh bude me hotel potegnuti vu blato grěhov, i tak mentovati milošće Tvoje, Tvoga se poprimem križa, vu Tvoje rane vleznem, Tvoju budem nazival milošću. O Gospone! objači ova sveta na-

Digitized by Google

kanjenja sèrcah naših, ravnaj nagnjenja, želje i vse čine naše, i kojim si podělil milošću ovoga duhovnoga gorestajanja, daj takaj, da vu onom pravom goristajanju, kada Ti dojdeš suditi žive i mèrtve, znajdemo se vrědni Tvojega pajdaštva, i onoga věkivečnoga, blaženstva, koje si obećal vsim Tebe ljubećim. Amen.

Digitized by Google

NA BOŽIĆ LĖTA 1846.

Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Luc. 2, 14.

Dika Bogu na visini, i na zemlji mir ljudem dobre volje.

Od kada svět stoji, nije bilo med najodičenešimi, budi dobročinitelji pokolěnja člověčanskoga, budi najmogućnešemi vodjami i hercegi nijednoga, kojega narodjeni dan bi se bil obslužaval s tolikom svetečnostjum, častjenjem i vsih narodov jednoglasnostjum, s kolikom se obslužava ovaj, kojega smo s pomoćjum milošće božanske pak doživěli, narodjeni dan Zveličitelja našega Gospona Jezuša Kristuša. Svetkuje se ovaj dan vre od jezero, osem sto, i kaj je više lět; svetkuje se pri vsih, ne jedne, nego vsih stran' kruga zemeljskoga narodih, kojim je světlost evangeliumska i kada donešena bila; svetkuje se vu svetoj katoličanskoj cèrkvi, u kojoj biva vre napèrvo priprava po molitvah došestja, skoznovanjih, i postu, niti nije koje hiže istoga najsiromaškešega člověka, samo ako ćut kèrstjanske pobožnosti nije jošće vu njem ohladnula, vu kojoj nebi napèrvo bivale kakve takve priprave za vrědno obslužavanje ovoga velikoga dana, vu kojoj se nebi kazalo kakvogoder tèrsenje za vrědno sprevodjenje svetečnosti narodjenja Gosponovoga. Dapače pri onih istih, koji se nahadjaju izvan blagodarnoga naručja matere cirkve katoličanske, koji su po namišljenih svojih štimanjih razkoljeni na vsakojačke bludeće stranke, samo ako ime kèrstjansko još odhitili nisu; — dapače pri istih

Digitized by Google

pukih, koji su povdani Mahomedovim bludnostjam, sprevadja se ov svetečni dan narodjenja Gosponovoga barem s někakvim očitovanjem častjenja. Nego niti nije čudo, dragi moji! ar koje, i kada je dato ime ljudem, koje bi se samo u několiko moglo prispodobiti imenu odkupitelja našega? gdo je, koj bi bil izkazal člověčanskomu pokolěnju tolika dobročinstva, kolika je izkazal Zveličitelj naš? On je naše pokolěnje, potlamkak je bilo pogubljeno po grěhu, s otcem nebeskim nazad pomiril; on, ostavljajući desnicu svoje dike, dostojal se je siromaško člověčansko tělo na se vzeti, poroditi se vu štalici, s nami zimu, glad, žedju i vsa najogrutneša tèrpeti, i zadnjić na križno drevo pribit biti, da namiri pravicu božansku, i nas včini odvětke věkovečnoga blaženstva. On je zaslěpljenu pamet ljudih s donešenim iz neba navukom razsvětil, on nas je navčil spoznati Stvoritelja našega, navčil nas je, da je bitje najvekše, s vsemi zvèršenostmi obskèrbljeno, koje dobro naplatjuje, zlo pako kaštiguje. On je ono, kaj je razum sumnjal, i čemu su se mudreši pogani domišljali, dopeljal na obilnu stanovitost, najmre: da naša duša, po božanskom duhu vu nas vlejana, obstala bude i po razpadnutju našega těla, i da je nevmèrteljna. On nam je dal za čistoću dèržanj' i sveto sprevadjanje življenja ne samo spasonosne i predi nečujene naredbe, nego je takaj vu sebi samomu pokazal najzvèršenešu peldu vse svetosti. On, odhadjajući iz světa, poslal nam je duha istine, i naredil svoju svetu cirkvu, pod ravnanjem istoga duha svetoga sjedinjenu, vu kojoj bi mi, kakti vu najsěgurnešem vtekališću, mogli obstati prez pogibelji, da se nepustimo po nestanovitom člověčanskih štimanj' větru sim tam nositi, — koju svoju cirkvu nadělil je s najobilnešom oblastjum, i s vsakojačkimi pomoćjami, za opravljanje zveličenja duš naših potrěbnimi, s rěčjom vsa nam je vu obilnoj i dovèršenoj měri podělil, koja pameti naše razsvětiti, sèrca naša na ljubav krěposti i poštenja ge-

Digitized by Google

nuti, i obtèršenim našim pèrsam razveseljenje donesti mogu. Nije li anda vrědno, i pravično, da se njegovo narodjenje s vsih narodov jednoglasnim privoljenjem, s vsom mogućom svetečnostjum i častjenjem vu vsakom městu obslužava? Kak pako budemo mogli, dragi kèrstjeniki! ovo svetkovanje vrědneše obslužavati, nego ako s pobožnim i poslušnim sèrcem pristupimo k Bethlehemskoj štalici, i vklanjajući se s pastiri posluhnemo rěč mudrosti njegove, — ako posluhnemo onaj navuk, koj iz narodjenja i iz cěloga značaja njegovoga življenja najobilneše izhadja. Od ovud moremo se vsi vučiti, stari i mladi, bogati i siromaški, podložniki i poglavari, roditelji i děca, s jednom rěčjum ljudi vsake dobe, spola i stališa. Vučiti se od ovud moremo, kak prama Bogu, prama sebi samim, prama našim bližnjim, kak vu dragovoljnih, kak vu suprotivnih dogodjajih, kak vu vsih preměmbah našega življenja se zadèržavati moramo. Ovaj, istina, navuk vnogo je obilneši, kak da bi se vu kratko vrěme jedne vure zadovoljno mogel speljati: vendar vam donesem napèrvo někoja iz vnogih, koja vam budu hasniti mogla na podvučanje, spasonosnost i duhovno obatrivenje samo ako moje rěči budete posluhnuli i dobrovoljnim sèrcem i s onom pazljivostjum, koju ste mi do sada skazati navadni bili.

Gdo je i kakovo je, dragi moji! ono dětešce, kojega, kak sem vre gori spomenul, skoro pred dva jezera let světlost ovoga světa vu varašincu Judee Bethlehemu spažućega, svetečnost narodjenja obslužava se dan današnji? — Ako věrujemo božaskomu obećanju, već našim pèrvim roditeljem včinjenomu, ako věrujemo izrekam tolikih prorokov,

Digitized by Google

ako věrujemo Evangeliumu Apoštolov, i drugih najsveteših ljudih svědočanstvu, potvèrdjenomu s neizbrojenimi čudačini, ako věrujemo tak izvišenomu čeloga božanskoga očitovanja redjenju, navuka svetosti i štimanju vsih dobrih i zaista mudrih ljudih čeloga světa, — dětešce ovo je sin Boga věkivečnoga, druga božanska osoba, vu svem jednak otcu i Duhu svetomu, koj se je dostojal iz najsveteše děvice Marie na se vzeti tělo človečansko, da človečansko pokolěnje, koje je po vlastovitoj svojoj krivnji spalo bilo iz milošće Stvoritelja svoga, s njim pomiri, i svojom smèrtjum zadosta včini neoskrunljivim potrěbočam pravice božanske. Kaj se od ovud vučimo, drage duše kèrstjanske? Jeli ne, da odstupljenje od Boga, to jèst prekèršenje zapovědi božanske, najmre grěh, je najvekše i skoro jedino zlo našega pokolěnja, koje jedenput včinjeno nije se moglo drugač izbrisati, nego po opravljenju sina istoga věkivečnoga otca, i po tolikom njegovom poniženju i iznišćenju? I ako je tomu tak, kaj, da drugač nije, sva nam govore i svědoče, kak moremo mi biti tak nerazmišljeni i tak nezahvalni, da, potlamkak nam je po pomoći milosèrdnosti božanske odpèrt put k věkivečnomu zveličenju, mi opet po naših grěhih odstupljujemo od zdenca vsega dobra? da rajši ćutljivosti i himbenih nasladnostih ovoga življenja, kak věkivečnoga blaženstva naměre nastojimo slěditi? da kakov goder zgubiček vu vrěmenitih stvarih tak jako ćutimo, zgubiti pako po grěhu pravo i jedino dobro, najmre življenje duše naše, za nikaj nedèržimo? O plača vrědne slěpote človečanskoga pokolěnja! o neizrečene nepremišljenosti! o nezahvalnosti odurne! Jeli se bude mogel gdo tužiti proti božanskoj pravici, ako ona tak tvèrdokorne nezahvalnosti stvorenje zadnjić odhiti od svojega lica, i porine vu onu izvanjsku tmicu, vu kojoj bude věkivečni plač i škripanje zubih? Nije mi nepoznato, da za spričanje svoje vlastovite hmanjice někoji se podstupljuju božansku dobrotu vu stvo-

Digitized by Google

renju človéka karati, govoreći: tak bi Bog bil moral stvoriti človéka, da nebi mogel baratati suprot zapovědi stvoritelja svojega, i da bi ovak bil moral dostići věkivečno blaženstvo. Nego gdo si ti, koj se podufaš mudrosti božanskoj prepisavati zapovědi? jesi li bil tolnačnik njegov, kad je postavljal temelj světu, i kazal medje vodam, da nebi prekoračile kraje svoje? nisi čtel vu knjigi Redovničtva: „da nije mudrost znanje hmanjice, i nije dobro mišljenje spametnost grěšnikov.“ Jeli ti nepoveda isti razum, da se prava sréća vu razumnom stvorenju nemore misliti prez krěposti, krěpost pako nemore imati města prez slobošćine včiniti dobro ali zlo? Naj samoga sebe vkanjuvati, nego rajši dèrži s mudrim, koj je, genjen po duhu božjem, rekel: „boljši je člověk, koj se pomenjšava vu mudrosti, i komu menjka ćut vu strahu božjem, kak on, koj obiluje vu ćutjenju, a prekèršuje zapověd najvišjega.“

Nego povèrnimo se, drage duše kèrstjanske! nazad k zibki odkupitelja našega, i kaj ondě biva, v pamet vzemimo. Pověda Evangelium, da su pastiri čuli koruše duhov nebeskih popěvajućih: „dika Bogu na visini, a na zemlji mir ljudem dobre volje.“ Anda pèrva rěč, koja se izgovarja pri Gosponovom narodjenju, nazvěšća diku Boga višnjega, i cěla evangeliumska dogodovšćina vuči, da vsi čini, i cělo življenje našega Zveličitelja je osebujno sim spadalo, da najmre povekša na zemlji diku Boga, to jest, da strah, vklanjanje i ljubav božanstva zasadi vu pameti i sèrca ljudih. „Moja hrana je, veli Zveličitelj, da činim volju onoga, koj me je poslal, da zvèršim njegov posel, koj išče diku onoga, koj je mene poslal, on je istinit, i nije krivice vu njem.“ Sim su spadala Apoštolov i vsih svetih tèrsenja. „Ali jete, ali pijete, ali drugo kaj činite, činite vsa na diku božju.“ Dragi moji! kak se slažeju ova s děržanji

Digitized by Google

i vrěmeni našimi? koliko je vezdašnjega vrěmena kèrstjenikov, koji bi si za najosebujneši cilj svojih činov napèrvo postavili diku Boga? koliko ih je, koji bi za podignuti ili popraviti cirkve, ali druga znamenja dike božje, radi pripomagali svojim dělom, trudom i imetkom? koje bi veselila zmožnost službe božje? koji bi se osupnuli, kada čuju ponavljati s nepobožnim i prevzetnim jezikom blaznosti proti božjim svetcem i istomu takaj Stvoritelju? koji bi se vužgali za diku božju, i tolikoj nepobožnosti podufali se suprot staviti? Koliko ih je jošće med istimi katoliki, koji bi nedělјne i svetečne dneve dostojno sprevadjali po zdèržavanju od děla, izbavljanju pobožnih činov? Je li nije ovo mèrzko prekèršenje svetečnih dnevov, je li nije ova nečemurna nepobožnost blaznostih postala skorom vsagdašnja vu istoj našoj domovini, nègda tak bogabojećoj i katoličkoj? Je li se anda more čudnovito viděti, ako dan na dan sve bolje navaljuju sve fele nepobožnosti, a s ovimi takaj svadje i nemiri, tuča i bujice, siromaštvo i nagrazajuće se pogibelji glada? „Očituje se, veli sv. Pavel Apoštol, sèrditost Boga iz neba zvèrhu vse nepobožnosti i nepravičnosti.“

Na dalje pretresimo, koj je bil gibajući zrok tolikoga dostojanstva Zveličitelja našega, da najmre naroditi se, med nami živěti, i takaj smèrt za nas podnesti je hotel? Koj drugi ljubljeni poslušitelji! kak ona neizmèrna ljubav proti človečanskomu pokolènju, po kojoj genjen „iznišćil je samoga sebe, kak veli sveti Pavel, peldu sluge vzemši, na spodobu ljudih včinjen, i vu sliki najdjen kakti člověk;“ ona ljubav, kojom podbodjen prehadjal je svuda dobročineć, i zadnjić včinjen za nas prokletstvo, nise strašil podnesti najbritkešu smèrt križa. O kak je obilno ovo za nas navuka zvirališće, kèrstjeniki! Zveličitelj naš obsěva svojom ljubavjum vse ljude; mi pako, izuzemši nèkoje, s kojimi smo po rodbinstvu ili drugih kako-

Digitized by Google

vih vezih sjedinjeni, smo mèrzli prama našemu pokolènju i bližnjim našim, niti vnogo nemarimo za srèću ili nesrèću njihovu. Zveličitelj naš slèpim povratja vidjenje, gluhim čujenje, nèmim govorenje, vse slaboće i betege vrači, plače se, zimu tèrpi, vse svojega zemeljskoga življenja hipe na dobročinstva obratja: mi se pako vugibljemo vsakomu najmenjšemu trudu, gdè bi mogli pomoći bližnjemu našemu, dapače niti s onimi, koja su ober naše potrèboće, nepripomažemo na pomenjšanje nevolje drugih. On je ves samo krotkoća, drobrotivnost, milosèrdnost: s nami pak vlada sèrditost, jal, nazlob i svadje. On Magdalenu grèšnicu nazad vu milošću prijemlje, oprašća Petru, koj ga je zatajil, izdajicu Judaša, kojega je predi bil nadèlil s tolikimi dobročinstvi, objimlje, tolvaju odpušća grèhe, za one, koji su ga preganjali i razpinjali, već vumirajući milošću prosi od otca nebeskoga: mi nećemo malu si včinjenu krivicu, malo zbantovanje bratu oprostiti, povdajemo se fantljivostjam, jale jalom, nepriateljstva nepriatejstvam pridajemo. — Nego obèrnimo opet oči pameti naše na narodjenoga Zveličitelja; ondè opažujemo vsa sveta, ljubljena i puna batrivosti: kak bèrž se pako ogledamo na se, vidimo vsa nevoljna, suprotivna i napunjena s opuštjenjem.

Potlamkak je Gospon neba i zemlje, sin otca vèkivečnoga, dokončal tělo človèčansko na se vzeti, morbit da se bude izkazal obkoljen barem s onimi vlastitostjami bahatosti i zmožnosti, koje svèt ima? Morbit se bude narodil vu jednom od najglasoviteših varošev, od roditeljev vu časti i bogastvu izvišenih, vu palači tolikom dostojanstvu pristojnoj, vu zibki zlatom, gjungjem, svilom i škèrletom izkinčenoj, obkoljen s velikim brojem vsake fele službenikov? Nikaj menje, dragi moji! dapače rodi se vu malom male dèržave varašincu, vu štali, obkoljen nèmom živinom; njegova stolica su jasle, postelja slama, vsa priprava siromaške plènice, a jasnost dvora jesu pastiri; s rèčjum rodi se ob-

Digitized by Google

stèrt s vsemi dokazi poniznosti i siromaštva. O koliki je ovo navuk za izvišene, plemenite i bogate! koliki za priproste i siromaške navuk i batrivost! Vi, koji vu glasovitom rodu i plemenšćini predjev postavljate diku svoju, koji, ufajući se vu bogatstvo svoje, druge s gizdavim okom zametavate, premislite novorodjenoga Zveličitelja, i vučite se, da se vu ovih nikaj nenahadja prave dike i izvišenosti, i da vam ova nisu poděljena iz drugoga cilja, kak da drugim dajete pomoć, da doprinesete polešćicu drugih siromaštvu i nevolji. Spoznajte vi, koji ste više prijeli iz ruk providnosti božanske, da takaj nègda oštreši račun od njezinih darov budete dati morali. Sám danas rodjeni Zveličitelj vuči: „lakše je gamilu (vužinec) prepeljati čez ljuknicu igle, kak bogatušu dospěti vu kraljevstvo nebesko.“ Vidite, koliko vam je naloženo brěme, spoznajte vu kakovoj pogibelji se nahadjate, budite vputjeni, da na vašu krutu dužnost spada s oblastjum i svojim imetkom pomoći obtèršenim, braniti nedužnost, suze glada, betegov i druge nevolje tèrpećih izbrisati; kaj ako vćinili nebudete, imetek i blago vaše bude vam služilo na skvarjenje. Vi pako, koji suprotivnim načinom ne samo neimate nikakove obilnosti dobrih ovoga světa, nego gustokrat takaj onih tèrpite pomenjkanje, koja spadaju na potrěboću življenja, najte se sramiti zaradi siromaštva svojega. Nut imate brata vu vašem Odkupitelju, koj, akoprem je ladavec neba i zemlje, dèržal je za nikaj bogatstvo, zebral si je vaše siromaštvo, da bude pelda, priatelj i obatrivitelj vaš. Tèrpite anda s njim, podnašajte pomenjkanja i neprilike, kajti za kratkimi časi ovoga življenja, ako samo zaufanost vu njega nepogubite, čeka vas na drugom življenju sěgurna koruna, „Nisu priměrna, veli sveti Pavel, tèrpljenja ovoga světa budućoj věkivečnosti, koja se bude očitovala vu nami.“ Znano mi je, dragi kèrstjeniki! da se nahadja, osebujno ovo razvuzdanoga razuma

Digitized by Google

člověčanskoga vrěme, i takovih ljudih, koji veliju, da ova razlučnost imetka, koju na světu vidimo, nije drugo, nego krivično razděljenje dobrih ovoga světa, da je od premogućneših obtèršenje včinjeno, i ovak se tèrsiju, da jal vu sèrcih siromoškeših proti bogatešim zasadiju, nje na netèrpljivnost zbudiju, otmeju im mir iz sèrca njihovoga, i nje sa svojim stališem nezadovoljne včiniju. Najte se ovim zaufati, dragi moji! ovi dohadjaju k vam vu ovčijoj koži, nego, věrujte meni, to su zgrabljivi vuki; ljubav, koju proti vam kažeju, nije ljubav, niti zaisto neiščeju oni vas, niti dobro vaše, nego iščeju sami sebe, i svoje vlastovite hasni. Ako poprimete ovih navuk i tolnač, nebude nikaj boljši, nego gorši vaš stališ, niti nebude slědila druga prěměmba, kak da bi bogatstvo dospělo vu rukc takovih, koji nebi nikaj aldovali za vaše dobro, koje nebi vaše siromaštvo i nevolje gibale na nikakovu milosèrdnost, koji nebi nikaj na občinsku korist, nego vse na zadovoljenje svojih tělovnih pohlepnostih, i hranu svojih strastih obraćali. Nisu, věrujte mi, vsigdar oni najsrěćneši, koji sprevadjaju življenje vu obilnosti zemeljskih dobrih; vu čednoj purgarskoj hiži, dapače vu priprostoj ladanjskoj komori, ako se pobožnost i kèrstjanska krěpost iz nje nije udaljila, stanuju gdagda vnogo srěćneši ljudi, kak se med onimi nahadjaju, koji su se popeli do vèrhunca častih, koji plavaju vu bogatstvu i stanuju vu jasnih palačah. Ne redko nahadjaju se med takovimi ljudmi kruto gorke skèrbi, stiske i brige. Čuli ste vre sěgurno, da se je našlo istih kraljev, knezov i njihovih dvorjanikov, koji su tak malo živili srěćne dane, da su si sami silovitim načinom življenje vzeli: a od bogca pri cèrkvenih vratih milostinju prosećega to tak lahko niste čuli. Nadalje člověčansko pokolěnje tak je naredjeno od samoga početnika naravi, da vu častih i bogastvu moreju samo někoji obilnost imati. Vsigdar pako je bila, je sada, i bude do konca světa najvekša stran onakovih ljudih, koji si s poljoděl-

Digitized by Google

stvom i rukotvorstvom moraju skèrbiti potrébna za življenje, — niti ovo nemore drugač biti, niti se ova razlučnost nemore zatreti, prez da bi se zatèrlo isto od Boga dato naredjenje. Znal je to dobro naš Zveličitelj, niti se najmenje nije protivil ovom redu, nego je dapače sám si zebral ovaj stališ za svoje na zemlji stanovanje, vučeći nas s peldom svojom, kaj oni, koji vu pomenjkanju živiju, to pako je kamo vekša stran človečanskoga pokolénja, činiti moraju, i skupa im je obećal tolika duhovna dobra, doprinesel je toliku batrivost, da se je neizbrojena vnožina njegovih naslédnikov hotomce odrekla ponudjenog, ili po odvéčtvu zadobljenog imetka, i nije dvojila stališ dobrovoljnoga siromaštva poprijeti; koje prelépe stvari ista takaj naša doba more pokazati ne jednu peldu. Nije on bil navaden zbudjavati vu sèrcih ljudih želje, koje nigdar nije zadovoljiti moći, nego je došavšemu k sebi bogatušu i pitajućemu: kaj ima činiti? dal čudnoviti ovaj odgovor: „ako hoćeš biti zvèršen, hodi, prodaj vsa, koja imaš, i daj bogcem, ter dojdi i naslédуj mene.“ Ovo je, dragi moji! pravo mudroznanstvo, ovo je istinska i prava ljubav, koja postavlja vse vu onaj red, kojega je sám Stvoritelj odlučil.

Nego povèrnimo se nazad vu našu Bethlehemsku školu. Dětešce, koje se je ondě narodilo, je světlost, istina i življenje, i akoprem jošće govoriti nemore, ima vendar réči zveličenja, i vsa, koja okolo njega bivaju, služiju nam za navuk i peldu. Gdo su roditelji novorodjenoga našega Zveličitelja? Poleg svědočanstva Evangeliuma, pisem Apoštolskih, i vsevdiljne ter jednoglasne věre cirkve, mati njegova je prečista děvica, iz hiže Davidove, imenom Maria, koja, obstèrta s krépostjum duha svetoga, včinjena je mati „vtelovljene réči,“ koju cirkva naziva mater božje milosti, mater najčistešu, nevtepenu, čudnu, zèrcalo pravice, stol mudrosti, zrok naše radosti. Zaručnik pako njezin nije nikaj, nego

Digitized by Google

hranitelj rodjenoga božanskoga děteta, člověk na to odebran od providnosti božanske, pravičen, čudnovite tak čistoće, kak pobožnosti. Kaj se od ovud vučimo, dragi kèrstjeniki? je li ne onu vrědnost krěposti, iz koje se svět vre skoro zesměhavati počimlje, najmre děvojačtva i čistoće. „Krěpost děvojačtva, veli sveti Ambrozius, znajdjena je vrědna izebrana biti od Kristuša za tělovnu Boga cèrkvu, vu kojoj je tělovnim načinom stanovala punoća božanstva; děvojka porodila je zveličenje světa, děvojka porodila je vsih življenje.“ I sveti Cyprian svědoči: „děvojačtvo je sestra Angelov, obladanje nasladnostih, kraljica krěpostih, imanje vsih dobrih.“ Od čistoće pako potvèrdjava sveti Augustin, „da za pajdaša ima jakost,“ a sv. Bernard nije dvojil reći,: „da člověk povdan čistoći razlučava se od Angelov samo po srěći, ne pako po krěposti.“ Kak se vre s ovimi slažeju, dragi moji! dèržanja kèrstjenikov vu ovih naših nevoljnih vrěmenih, vu kojih nečisto poželjenje očih, nesramnost govorenja, nečednost děržanja, nedostojnost oprave, razvuzdana vu zabavah slobošćina, prekèršenja i čistoći suprotivne krivnje su skoro vsakdašnje, niti nisu rědke odurne, isto ime kèrstjenika omražujuće gèrdobe těla? Koliko je osobah cvěta děvojačtva mentovano pred prijetim hižnim zakonom? koliko siromašnih stvorenj' iz grěšnoga i nědopušćanoga pajdaštva porodjenih, koja sramotu svojega narodjenja, i svědočanstvo mèrzke roditeljev svojih nasladnosti tako dugo pokažuju, dokle živiju na ovom světu? Je li nenadvisuje takaj pri mladeži našoj zločestoća više put dobu? kaj se nenahadja osobah drugoga spola, koje su sve ćutjenje člověčanske vrědnosti tak odhitile, da krivnju nesramnosti na prodaj obratjaju, zavèrženeše včinjene od iste něme živine? Je li čudo da se vidiju mladići na pameti i tělu povehnjeni i potemnjeni, gledeć na dobu još děčaki,

Digitized by Google

věndar nemoćni na tělu, oslabljeni, žèrtva nevolj' vsake fele? je li čudo, da kuga, ovaj naravski fantitelj ovakovih gèrdobah, dan na dan sve bolje svoj čemer razlěva? Je li čudo, da pobožnost i ćut za izvišeneše stvari, ljubljena ova nedužnoga življenja čistoća, čednost i sramežljivost, postaje vse redkeša; suprotivnim pako načinom neobtesanost, razvuzdana slobošćina, nesramna prevzetnost i prokšenost v pajdaštvu ostalih žločestoćah vse se bolje i bolje povekšava? Nego vre dosta od ovih, mozbit i preveć, ar se bojim, da se po spominjanju ovih, vu pogledu tolike čistoće i svetosti koju vu Bethlehemskoj štalici nahadjamo, nebi činilo, kak da bi hotel kaj odtèrgnuti istoj ovoj odičenoj današnjoj svetečnosti.

Mogel bi ja ovaj navuk, koj izhadja iz zibke Zveličitelja našega, i ovu razlučnost, koja se nahadja med njim i našem mišljenja i činjenja načinom, jošće obilneše raztolnačiti. Mogel bi ja iz onoga pajdaštva življenja, koje je sklopila najčisteša děvica mati Zveličitelja s najčistešim svojim zaručnikom, speljati dužnosti zakonskih, i pokazati, kak je vezdašnje vrěme razlučen način življenja oženjenih ljudih; iz one pako skèrbi, koju su ovi najsveteši roditelji skazali novorodjenomu dětetu, mogel bi speljati dužnosti roditeljev proti děci; nego i iz toga, da se je poleg zapovědi rimskoga cesara, da se ljudstvo židovsko popiše, ova obitelj, negledeć na svoje siromaštvo, daljinu města, puta i vrěmena neprilike, prez štentanja taki postavila na město narodjenja svojega, mogel bi raztolnačiti dužnosti podložnikov prama vladavcem, i predpostavljenim svojim, koje dužnosti někoji zločesti ljudi čisto zatreti, i tak puke vu smutnost i vsake fele nesrěću porinuti tèrsiju se vsakim načinom. Mogel bi

Digitized by Google

zadnjić iz onih, koja se vu Bethlehemskoj štalici očim našim napèrvo stavljaju, tak za grěšnike, kak i pravične, za veseleće se ne menje, kak i za žalostne, za one, kojim vsa srěćno idu po ruki, da se neprevzemeju, kak i za nesrěćne i obtèršene, da nezdvojiju, s rěčjum za vse našega življenja okolnosti, za vsaku dobu, vsaki spol speljati hasnovite življenja naredbe: nego neću se prekoredno vživati tèrpljivnosti vaše, koju mi do sada skazali jeste, i zato napravljam konac mojemu govorenju, ter vas domom odpušćam, ufajući se vu Gosponu, da vi onaj navuk, kojega ste prijeli iz vust vašega pastira, zasadili budete vu sèrca svoja, niti nebudete dopustili, da bi ovo svetkovanje narodjenja Zveličitelja našega ostalo prez hasne gledeć na poboljšanje življenja, batrivost duha i věkivečno zveličenje dušah vaših.

Predi vendar neg' ostavimo ovu vklanjanja vrědnu zibku našega Zveličitelja, ponovite dragi kěrstjeniki vu sèrcih vaših ćutjenja pobožnosti, ljubavi i zahvalnosti, i s menom skupa recite: O Zveličitelj! spoznavam nepresežnu dobrotu i ljubav Tvoju, po kojoj genjen pomiril si me s věkivěčnim Otcem Tvojim, po najsvetešem navuku i vlastovitom peldom življenja pokazal mi put věkivečnoga zveličenja, i nadělil me s nevmèrteljnimi dobročinstvi. Kaj sem Ti ja za vsa ova povèrnul? Nut žalosti i sramote! nikaj, nego prekèršenje zapovědih Tvojih, grěhe, mlačnost, nezahvalnost! Ćutim nevrědnost svoju, ćutim, da nisem vrěden, da se ogledaš na me s očmi milosèrdnosti Tvoje. Nego vendar, kajti jošće nije izteklo vrěme dugotèrpnosti i milosèrdnosti Tvoje, oprošćenje jošće za ovaj put ponizno prosim, i obećam, da nigdar više Tebe ostavil nebudem, koj si zvirališće mojega zvehčenja, da nigdar od Tvojih svetih zapovědih nebudem odstupil, da vsaki grěh, osebujno pako takov, koj bi me mogel mentovati milošće Tvoje, bolje kak kakvogoder zlo ovoga življenja, i istu smèrt budem běžal, da vu vsih mojih činih, otca Tvojega nebeskoga i Tvoju diku budem imal

Digitized by Google

za pèrvi i najosebujneši cilj, da dužnosti stališa, vu kojega me je postavila providnost božanska, podpunoma budem zvèršaval, nikakvomu jalu, nepriateljstvu, nenavidnosti nebudem pustil města vu mojem sèrcu, nego poniznost, čednost, čistoću, milosèrdnost, istinitost, zadnjić vse one krěposti budem naslědoval, kojih si nam Ti najzvèršenešu peldu pokazal. Nego znana Ti je Gospone! slabost moja, znano Ti je, da me je vu grěhu rodila mati moja. Zato Te prosim, pomozi sa svetom milostjum Tvojom kèrhkoći mojoj, podeni Ti milostivno ruku Tvoju, ako bi se pripetilo, da i pak nestalna budu koléna moja, neprepusti, molim Te, podati vračtva, i mene zdèržati na putu zveličenja, ako bi mi se ova kakgoder žuhka viděla. Takaj Ti, najčisteša mati Zveličitelja mojega, koja si zdravje betežnih, vtekališće grěšnikov i obramba nevoljnih, sa svetim Tvojega življenja pajdašem primi me pod obrambu Tvoju, preporuči me sinu Tvojemu, da kojemu se sada, vu Tvojem naručaju postavljenomu, s pastiri Bethlehemskimi ponizen vklanjam, njega nègda dojdućega sudca vesel budem gledati mogel. Amen.

Digitized by Google

NA VUZEM LĚTA 1847.

Surrexit, non est hic: ecce locus, ubi posuerunt Eum. Marc. 16, 6.

Stal se je gori, nije ovdě; nut město, gdě su ga položili.

Kolikoput mi se pruži prilika, da s vami, moji dragi! morem obslužavati ovu svetečnost goristajanja Gospona našega Jezuša Kristuša: toliko put raduje se duh moj vu Bogu Spasitelju momu, i s pravom radostju i veseljem napunjava se duša moja. Ar goristajanje Zveličitelja našega je dovèršenje presvete věre naše, ovoga osebujnoga dobra, od kojega visi vsa srěća naša, tak vrěmenita, kak i věkivečna; one věre, koja je najpreštimaneši kinč našega življenja, neizcèrpljiv zdenec milostih od narodjenja, tija do zadnjega zdehnutja našega. Ova zaisto věra naša, kak prav veli sveto pismo, vlada světom, ova nas vu vsih pogibeljih ovoga življenja vodi sěgurnim putem, i kakti angel čuvar ravna po stezah istine. Ako smo neznajući, nas podvuča, kad se vučimo, nas razsvětjuje, kad nas napastuju dvojnosti, podaje nam stanovitost, kad skoro prepadamo vu grěh, vuči nas način suprotstaviti se, ako nas sila skušavanjah čini slabodušne, podpira nas s krěpostju svojom, i ako opadnemo, podiže nas s ljubavju svojom. Ova věra naša sprevadja nas vu vsih različnostih življenja i postavlja vu red vse čine i ostavljanja, vsa nagnutja, ufanja i tèrsenja naša. Ako nas kinčiju časti, vuči nas poniznost, ako smo zavèrženi, podaje nam batrivost, ako obilujemo vu imetku, vuči nas, kak ga na pravu hasen obratjati moramo; stežuje gizdost i nemilosèrdnost; ako smo siromaški, zbudja-

Digitized by Google

va nas na tèrpljivnost i iskanje pravoga blaga vu Kristušu, i kada počimamo k zemeljskim dobram obratjati sèrca naša, i povdavati se nasladnostjam ćutenj', pokažuje nam grěh vu pohotnosti těla, i vu grěhu smèrt, ter nas spominja iz pravoga i jedinoga onoga dobra, koje s vsom našom moćjum iskati moramo. Zadnjić věra naša pomenjšava boli naše, zvišuje veselja naša, posvetjuje življenje, i blaženu čini smèrt našu. I tak se zaisto reći more, da katoličanski živěti je blaženo živěti, a katoličanski vumrěti znamenuje srěćno vumrěti.

Pokehdob je anda toliki kinč věra naša katoličanska, i pokehdob ova ista po goristajanju Zveličitelja našega dobiva obilnu jakost i temelj: nije čudo, da se ovaj svetek Gosponovog goristajanja obslužava vsigdě s tolikim častjenjem, i dèrži za pèrvi i najosebujneši svetek, vu kojem se, kak se veli vu malo predi vam prečtetom apoštolskom listu, posvětjuje častjenje vsih ostalih svetkov.

Zato, dragi moji! nije čudo, da na ov svetečni dan goristajanja Gosponovoga nazvěstitelji rěči božje s vekšinom su navadni vzeti za predmet svojega govorenja věru katoličansku. I ja takaj za ov, koj se vsako lěto povratja, vuzmeni svetek nisem mogel dosad najti drugi predmet govorenja, koj bi se ali nagnutjam mojega sèrca, ali vašoj duhovnoj koristi, ali zadnjić istoj vrědnosti svetkovanja prikladneši suditi mogel. Zato i ovaj put ostajem pri istom predmetu, vendar s onom razlikom, da sem nakanil predstaviti vam navuk věre pod slikom navuka cirkve naše katoličanske, koju je isti onaj njezin početnik, koj je dan današnji odičeno obladal smèrt s goristajanjem svojim, naredil ove věre čuvaricu, spraviteljicu i utvèrditeljicu tija do konca věkov. Najmre govoriti od cirkve je skoro sve jedno, kak govoriti od věre, koja je temelj i duša njezina; prez cirkve nemre niti věra obstati, ar cirkva podaje věri moć, življenje i jakost.

Ova rěč „c i r k v a“ vzimlje se vu vsakovèrstnom smislu. Ja po ovoj rěči „c i r k v a“ ovdě nerazuměvam nikaj drugo,

Digitized by Google

nego onu skupščinu ljudih po cělom širokom světu raztrešenih, koji su pod jednom nevidljivom glavom, Kristušem Jezušem, i njegovim naměstnikom, najmre svetim otcem rimskim papom, sjedinjeni vu jednoj istoj věri. Skoro ves navuk od cirkve zadèržava se vu onih četirih rěčih věrovanja Athanaziuševoga, koje su redovniki pod aldovom svete meše navadni zgovarati, gdě se veli: „věrujem vu jednu, svetu, katoličansku i apoštolsku cirkvu.“ I ove četiri rěči, najmre jedna, sveta, katoličanska i apoštolska zadèržavaju takaj vu sebi one četiri vlastovitosti cirkve, po kojih se cirkva naša od vsih drugih razlučava, i dokažuje svoju istinu i božanski početek.

Ove anda rěči, ove vlastovitosti cirkve, želel bi vam raztolnačiti, ljubljeni vu Kristušu poslušitelji! Nego kajti navuk zadèržan pod ovimi imeni vnogo je obilneši, kak da bi se cěli vu kratko vrěme jedne vure vrědno raztolnačiti mogel: zato vam ovaj put samo pèrve dvě vlastovitosti po božjoj pomoći budem raztolnačil, ostale pako dvě ostavljam za drugo vrěme, ako mi ga božanska dobrota podělila bude, da vam nazvěštjam rěči zveličenja. Anda budem vam napèrvo donesel, vu čem navlastito stoji jedinost naše cirkve, i to vu pèrvoj strani; zatim budem vam raztolnačil, zakaj se naša cirkva zove sveta, i kaj se pod ovim naimenovanjem razmeva? — i to vu drugoj strani. Jedno i drugo bude vnogo doprinesti moglo k vašoj duhovnoj koristi, i k povekšanju častjenja današnjega tolikoga svetka, samo dobrovoljno, kak ste navadni, i pazljivo posluhnite moje rěči, kaj od vas zaufano prosim.

I.

Cirkva naša zove se jedna, kajti pod nevidljivom glavom i početnikom svojim Jezušem Kristušem i njegovim naměstnikom na zemlji, papom rimskim, kakti vidljivom glavom vsigdar i

Digitized by Google

vsigdě valuje jednu věru, dèrži se jednoga navuka, i poděluje jedne iste šakramente na posvetjenje naše. „Jeden Gospon, jedna věra, jeden kèrst," veli sv. Pavel Apoštol vu listu na Epheziance, „Vnogi smo jedno tělo vu Kristušu" na Rimljane. Niti nije iz drugoga cilja prelejal Kristuš Gospon naš svoju neprecěnjenu kèrv, kak da odkupi vse ljude, i one svoje naslědnike, koji su med Židovi i poganini raztrešeni bili, skončajuć svaku razlučnost, sjedini vu jednu jednim istim načinom Bogu se vklanjajućih skupšćinu. Zato je rekel: „još imam druge ovce, koje nisu iz ove ovčarnice, i nje trěba jek meni dopeljati, i posluhneju rěč moju, i bude jedna ovčarnica i jeden pastir." Od ovud dohadja, da je sveti Pavel Apoštol na toliko mèrzil na svadje i razkolničtva, koja razvaljuju jedinost. Od ovud sveti otci cirkvu s vekšinom zoveju „puk s duhovničtvom sjedinjeni, čredu pastiru svojemu priloženu; sveti pako Cyprian imenuje ju kelje duhovnikov," — nego od iste jedinosti cirkve isti sveti Cyprian, zatim sv. Auguštin i Ireneuš popisali su cěle knjige.

Zatim ova jedinost navuka ima se, moji dragi! tak razmevati, da se onim, koja spadaju na istinu věre i zapovědi dèržanj nikaj odvzeti, nikaj pridati, i nikaj vu njih preměniti nemore. Ona pako, koja nisu bitna, i koja na izvanjske naredbe spadaju, kakti su obredi t. j. ceremonie vu obslužavanju svetih dugovanj, jezik, način zidanja hiž božjih, oprave i vsakojačke navade, preměnjaju se takaj vu našoj cirkvi poleg razlučnosti vrěmenah, městah i ćudi narodov. Nego vu bitnih, najmre onih, koja spadaju na věru i zapovědi dèržanj' jeden isti vsigdar je bil, je, i bude do konca věkov navuk cirkve naše. Najmre narav istine je ta, da si jednaka ostane vu vsakom městu i vsakom vrěmenu; lažljivosti pako i laži je ta narav, da se preměnja poleg razlučnosti městah i vrěmenah: sada taji ono kaj joj se je predi dopadalo, sada po-

Digitized by Google

prime ono, kaj joj se je pred tim znevoljilo. Da je pako vu našoj katoličanskoj cirkvi, po cělom širokom světu, vsako vrěme bil onaj isti navuk vu onih, koja spadaju na věru i zapovědi dèržanj, to nebude mogel nigdo tajiti, komu je obilneše njezina skupnost poznata. Zaisto, ako se povèrnemo na najstareša pisma cirkvenih otcev i odluke saborov, i nje prispodobimo s ovim navukom, koga sada vu svetih naših shodišćih čujemo nazvěštjati, nikakvu nebudemo mogli najti razlučnost gledeć na ona, koja na věru i zapovědi dèržanj' spadaju. Da gdo obide cěli svět, našel bi onu istu pri katolikih věru, vsigdě bi čul u cirkvah onaj isti navuk tak vu Europi, kak vu Azii, tak vu Afriki, kak vu Ameriki; tak pri ljudih běle, kak čèrne, tak temne, kak kufernaste farbe; vu městih, gdě vlada skoro věkivečna zima, kak i ondě, gdě od vrućine i sunčanog žara vse skoro zgori; pri narodih, koji se vživaju najslobodnešega vladanja, kak i onih, koji skučiju pod bremenom najtežeše okrutnosti.

Kak se vsa ova čisto drugač nahadjaju pri onih, koji su nesrěćno vu krivověrstvo, ali razdruženje prepali i razdružili se od katoličanske cirkve. Koliko kraljevstvah, koliko dèržavah, i skoro moram reći, koliko obćinah, toliko nahadja se felah navukov med sobom razlučnih, i sebi suprotivnih. Ovdě su zadèržani dva, ondě tri šakramenti, negdě su vsi, isti takaj šakrament duhovnoga preporodjenja, najmre kèrst, odhitjeni. Niti nemenjka takovih, koji neznam jeli s vekšom nepobožnostjum ili prevzetnostjum protiviju se istomu božanstvu Zveličitelja našega, i istomu temeljnomu kotrigu cěloga kèrstjanstva, najmre presvetoga Trojstva. Dà tolika vlada med njimi razdruženost, da se već niti nemore razlučiti ova tolika navuka vnogovèrstnost i protivnost. Vre sama ova razluka med katoličkom i nebrojenimi drugimi cirkvami more i mora vsakoga vputiti, koj hoće posluhnuti rěč zdravoga razuma: da ondě nemore biti istine, gdě je tolika istih bitnih na věru spadajućih odlukah razlučnost, tak očivesta kotrigov

Digitized by Google

i naredbah protivnost. Znani su mi takaj ljudi, koje je sámo ovo premišljavanje genulo, da su se povèrnuli vu materinski katoličanske cirkve naručaj. Poznan mi je jeden mešter, rodjen vu jednoj protivnikov věri, koj je po vsakojačkih dèržavah, po kojih je putoval, pohadjal cirkve svoje věre, a gdě takve nije našel, bil je navaden iti vu katoličke i ondě nazočen biti pri nazvěšćanju navuka věre. Ovaj isti, kada bi bil vu onoj katoličkoj skupšćini, vu koju je zadnjić prispěl, čul katoličkoga blagoréčnika govorećega od jedinosti cirkve, došel je po dovèršenoj službi božjoj k njemu, i valoval istinu onih, koja je malo predi čul, da najmre vu vsih katoličkih cirkvah, koje je kada pohodil, čul i videl je vsigdě jedna ista, razlučna pako i nejednaka vu skupšćinah protivnikov iliti protestantov; i da zato on sudi, da se mora ondě istina nahadjati, gdě se vsigdar napèrvo stavlja onaj isti i sebi jednak navuk, ne pako ondě, gdě je vu njem tolika neskladnost, i razlučnost — i ovak po pomoći istine božanske povèrnul se je vu naručaj katoličanske cirkve.

Navadno ovo naše vrěme takovi ljudi, koji se tobože za mudre dèržiju, govore: da je naša cirkva vu istom ovom starinskom navuku ostarela, niti više neodgovara potrěbućam naših vrěmen. Nego najte, drage duše kèrstjanske, pušćati se vkanjuvati s ovimi i tim spodobnimi govorenji, koja imaju onoga početnika, koj je vre iz pèrvoga početka bil lažljiv, i vre pèrve roditelje naše s takovimi prišeptavanji porinul vu propast nesrěće. Věra i cirkva naša, kojoj je zručeno čuvanje one, žive vsigdar življenje pèrveše mladosti svoje, nadělјena s krěpostjum najvišjega Boga vsigdar je lěpa, vsigdar nova, vsigdar vodeća vsakoga věrujućega po putu zveličenja. Věra i cirkva naša nije zakorenjena, kak veli sv. Pavel „vu nagovorljivih rěčih člověčanske mudrosti, nego vu skazanju duha i istine;“ mudrost njezina nije „mudrost ovoga světa, nego je mudrost Boga vu otajnosti, koja je zakrita, i koju je Bog

Digitized by Google

odlučil pred věki na diku našu.“ Moći je, istina, boriti se proti njoj, nego ju obladati nije moći, moći ju je zloglašenjem napastovati, nego ona ostaje stalna i nepreměnljiva; moći ju je zesměhavati i ošpotavati, nego ona věndar obstaje čista i nevtepena, ar joj je božanski njezin početnik podělil ščit, na kojem se odbija vse oružje nečemurnoga, i odredil ju je za stup istine, koga niti vrata peklenska nebudu nigdar mogla nadvladati. I zato se zove cirkva vojujuća, ar zato joj je podělil Zveličitelj naš, poleg svědočanstva svetoga Pavla, „oružje vojničtva vu jakosti na razvaljenje tvèrdjav,“ da more obladati „vsaku visinu podigavajuću se proti znanosti božjoj, i vu sužanjstvo podložiti vsaki razum na službu Kristuševu.“ Nègda vu starinskih vrěmenih podigli su se bili Židovi i pogani proti svetoj našoj cirkvi, nego onaj, koj stanuje na visini, dal je svojim krěpost, da obstanu vu valovanju věre. Navaljivali su na nju mudroznanci sa šegavostjum svojom, nego niti s ovom nisu nikaj naprědovati mogli proti onim, koji su znali, da je pisano: „pogubim mudrost mudrih i odhitim spametnost pametnih; zatim „dopalo se je Bogu, da po bedastoći navučanja zveličene včini věrujuće.“ Kaj se po šegavosti nije včiniti moglo, to se je silom, mučenjem i pregoni dostići kušalo, i vu onih desetih pregonih rimskih vladavcev, koje nam dogodovščina spominja, prelěvali su se cěli potoki kèrstjanske kèrvi, niti se za mučiti kèrstjenike nije nikaj prepustilo, nevelim člověčanske, nego niti oružje kèrvoločnosti. Nego ista ova kèrvoločnost zadnjić vtrudjena zamuknula je na pogled tolike stalnosti i povdanosti tak, da su dojdući puki počivali pod sěncom križa, i ovom se vklanjala ista prestolja hitajuća se pred njim na koléna. Narodi su došli i prešli, kraljevstva su se podignula i prepala, samo kraljevstvo božje, najmre cirkva katolička obstoji nepreměnljiva i nenagnuta. Zadnjić našlo se je med istimi njezinimi sini takovih, koji su se proti njoj po-

Digitized by Google

i naredbah protivnost. Znani su mi takaj ljudi, koje je sámo ovo premišljavanje genulo, da su se povèrnuli vu materinski katoličanske cirkve naručaj. Poznan mi je jeden mešter, rodjen vu jednoj protivnikov věri, koj je po vsakojačkih dèržavah, po kojih je putoval, pohadjal cirkve svoje věre, a gdě takve nije našel, bil je navaden iti vu katoličke i ondě nazočen biti pri nazvěšćanju navuka věre. Ovaj isti, kada bi bil vu onoj katoličkoj skupšćini, vu koju je zadnjić prispěl, čul katoličkoga blagoréčnika govorećega od jedinosti cirkve, došel je po dovèršenoj službi božjoj k njemu, i valoval istinu onih, koja je malo predi čul, da najmre vu vsih katoličkih cirkvah, koje je kada pohodil, čul i videl je vsigdě jedna ista, razlučna pako i nejednaka vu skupšćinah protivnikov iliti protestantov; i da zato on sudi, da se mora ondě istina nahadjati, gdě se vsigdar napèrvo stavlja onaj isti i sebi jednak navuk, ne pako ondě, gdě je vu njem tolika neskladnost, i razlučnost — i ovak po pomoći istine božanske povèrnul se je vu naručaj katoličanske cirkve.

Navadno ovo naše vrěme takovi ljudi, koji se tobože za mudre dèržiju, govore: da je naša cirkva vu istom ovom starinskom navuku ostarela, niti više neodgovara potrěbońam naših vrěmen. Nego najte, drage duše kèrstjanske, pušćati se vkanjuvati s ovimi i tim spodobnimi govorenji, koja imaju onoga početnika, koj je vre iz pèrvoga početka bil lažljiv, i vre pèrve roditelje naše s takovimi prišeptavanji porinul vu propast nesréće. Věra i cirkva naša, kojoj je zručeno čuvanje one, žive vsigdar življenje pèrveše mladosti svoje, nadělјena s krěpostjum najvišjega Boga vsigdar je lěpa, vsigdar nova, vsigdar vodeća vsakoga věrujućega po putu zveličenja. Věra i cirkva naša nije zakorenjena, kak veli sv. Pavel „vu nagovorljivih réčih človéčanske mudrosti, nego vu skazanju duha i istine;“ mudrost njezina nije „mudrost ovoga světa, nego je mudrost Boga vu otajnosti, koja je zakrita, i koju je Bog

Digitized by Google

odlučil pred věki na diku našu.“ Moći je, istina, boriti se proti njoj, nego ju obladati nije moći, moći ju je zloglašenjem napastovati, nego ona ostaje stalna i nepreměnljiva; moći ju je zesměhavati i ošpotavati, nego ona věndar obstaje čista i nevtepena, ar joj je božanski njezin početnik podělil šćit, na kojem se odbija vse oružje nečemurnoga, i odredil ju je za stup istine, koga niti vrata peklenska nebudu nigdar mogla nadvladati. I zato se zove cirkva vojujuća, ar zato joj je podělil Zveličitelj naš, poleg svědočanstva svetoga Pavla, „oružje vojničtva vu jakosti na razvaljenje tvèrdjav,“ da more obladati „vsaku visinu podigavajuću se proti znanosti božjoj, i vu sužanjstvo podložiti vsaki razum na službu Kristuševu.“ Nègda vu starinskih vrěmenih podigli su se bili Židovi i pogani proti svetoj našoj cirkvi, nego onaj, koj stanuje na visini, dal je svojim krěpost, da obstanu vu valovanju věre. Navaljivali su na nju mudroznanci sa šegavostjum svojom, nego niti s ovom nisu nikaj naprědovati mogli proti onim, koji su znali, da je pisano: „pogubim mudrost mudrih i odhitim spametnost pametnih; zatim „dopalo se je Bogu, da po bedastoći navučanja zveličene včini věrujuće.“ Kaj se po šegavosti nije včiniti moglo, to se je silom, mučenjem i pregoni dostići kušalo, i vu onih desetih pregonih rimskih vladavcev, koje nam dogodovšćina spominja, prelěvali su se cěli potoki kèrstjanske kèrvi, niti se za mučiti kèrstjenike nije nikaj prepustilo, nevelim člověčanske, nego niti oružje kèrvoločnosti. Nego ista ova kèrvoločnost zadnjić vtrudjena zamuknula je na pogled tolike stalnosti i povdanosti tak, da su dojdući puki počivali pod sěncom križa, i ovom se vklanjala ista prestolja hitajuća se pred njim na koléna. Narodi su došli i prešli, kraljevstva su se podignula i prepala, samo kraljevstvo božje, najmre cirkva katolička obstoji nepreměnljiva i nenagnuta. Zadnjić našlo se je med istimi njezinimi sini takovih, koji su se proti njoj po-

Digitized by Google

dignuli i vojevali; ona je opominjala, molila i prosila, ter ako je bila pritrucana viděti odhadjajuće iz naručaja svojega, podignula je materinske svoje ruke, od otca milosèrdnosti sa suzami za nje oprošćenje proseća, pak vendar poleg svega toga ostala je negenjena, niti nije zato prestala děliti kinč věre vu onoj čistoći i zvèršenosti, koju je dobila od svojega početnika.

Vidite dragi moji! vu tom stoji jedinost naše katoličanske cirkve. O kak ova moraju podignuti i batriveti sèrca naša, kak je moraju napuniti s istinskim ćutom prama božanskoj dobroti, koja je vu tolikoj razlučnosti člověčanskih mišlenjih, vu tolikoj vnožini suprotivnih mněnjah, vu onih, koja su za nas od najvekše važnosti, koja na Boga, na krěpost, i na buduću srěću duše naše spadaju, naredila ovu vučiteljicu istine, koja si je vsigdar jednaka, koja nam kaže sěgurni put krěposti i prave srěće, vu koju, kakti vu barku zveličenja, posrěd tolikih slapov i burkanja ovoga življenja vleznuti i vteći se moremo, sěgurni od najžalostneših onih zabludjenjah, vu koja su i predi već vnogi ljudi prepali, i vu koja takaj sada vidimo one prepadati, koji ovo sěgurno město našega vtekališća běžiju, koji nećeju posluhnuti rěč istine, rěč dobrotivne matere cirkve. Nego skupa takaj moraju nam ova biti za nagib, da se tim čvèrsteše dèržimo ove dobrotvorne matere naše, da tak vsa, takaj najtežeša rajši pretèrpimo, kak da bi od nje odstupili. Istina je, dragi moji! da sada zbog věre naše nepodnašamo pregone, vuze i trapljenja, nego vendar i vu ovih naših vrěmenih nemenjka skušavanja, da věra ova vu nami oslabi, i da nam se otme, niti se nigdar neprestaje svět boriti proti cirkvi i na nju mèrziti, samo poleg razlučnosti vrěmen preměnja oružje, s kojim bi joj škoditi, ili ju nadvladati mogel. Dapače mozbit se nigdar nisu bolje, kak ovo naše vrěme, izpunile rěči Apoštola: „dojde vrěme, kada zdrav navuk podnesli nebudu, nego si poleg svojih poželenj' budu prebirali navu-

Digitized by Google

čitelje, koji im budu sèrbeli vuha, (t. j. samo njim vugodne stvari navučali,) i od istine čujenje odvèrnuli, ter k zmišljenostjam se obèrnuli budu.“ Zato vas opominjam, drage duše kèrstjanske, i prosim s istim Apoštolom po dohodku Gospona našega Jezuša Kristuša i odičenom njegovom goristajanju, da se negenete od štimanja vašega, ter čuvajte se, da vas gdo nepremami kakvimgoder načinom, nego stojte stalni vu věri, koji ste zvani po Evangeliumu i svetoj cirkvi na zadobljenje dike Gospona našega Jezuša Kristuša, hvalu davajući Bogu, da vas je Bog zebral vu posvetjenju duha i vu věri istine. Nego hoćemo još na kratkom viděti vu čem stoji svetost naše cirkve, i to vu drugoj strani.

II.

Cirkva naša naziva se sveta i to iz više zrokov i obzirov. S vekšinom smo navadni ljude, čine i stvari, takaj neživuće, koje su jedino Bogu posvetjene, i jedino se na Boga protežu, nazivati svete. Pokehdob anda naša katoličanska cirkva na samoga Boga i početnika svojega Zveličitelja našega Jezuša Kristuša preteže vsa svoja naredjenja, vse odluke, vse čine i vse želje svoje, nikaj s zemeljskimi nakanjenji i s svetskimi čini občinskoga neima, nego jedino diku Boga i zveličenje ljudih za cilj svoj ima: zato se pravo i kruto pristojno imenuje sveta, kak je već i od nègda s ovim imenom poštovana bila.

Nego s ovim imenom naziva se cirkva naša takaj zato, kajti početnik njezin Jezuš Kristuš je zvirališće i zavjetek vse zvèršenosti i svetosti; kajti je navuk njezin najčisteši, koj vse one, koji ga prijemlju i slède, pelja na nedužnost življenja i pobožnost dèržanja, i kajti po občinskoj službi božjoj

Digitized by Google

i drugih svojih naredjenjih, osobito pako po vsevdiljnom podělјenju šakramentov podaje ljudem najhasnoviteše nagibe i pomoći na krěpost i svetost živlјenja. Najmre po ovom naredjenju cirkve naše čuva se vu člověčanskih sèrcih božanski ogenj věre, ufanja i ljubavi, okolo ovih pako, kakti okolo osi, vèrti se vsa svetost živlјenja. Ista ova naša cirkva pošilja svojim oltarom odlučene službenike kakti navučitelje i pastire vu srědinu pukov, da je navučaju istinu i podělјuju im dare nebeske istine. Ova je ista, koja nas po šakramentu svetoga kèrsta preporadja, i iz sinov tmice preobratja na sine světlosti; koja nas jači s darmi duha svetoga, da se moremo suprotstaviti svakoj zločestoj pohotnosti; koja nas, po grěhu milošće božje mentovane, s njegovom milošćum nazad pomiruje; koja s otajnostjum těla i kèrvi Jezuša Kristuša hrani duše naše na žitek věkivečni; koja nas onda, kada se borimo sa stiskami smèrti, dobrotivno pomaže, i dušu našu, razstavljajuću se od těla, ravna proti nebeskoj domovini; koja nas po istoj takaj smèrti sprevadja s molitvami i dobrotivnostjami svojimi. Cirkva naša katoličanska vuči istine, goni bludnosti, sadi i čuva, zidje i zdèržava, čisti i podiže, batrivi i jači, moli i blagoslavlja, vojuje i podnaša, i to vse, ter jedino zato, da po věri i ufanju vleje ljubav vu sèrca naša. Zato se vu istini reći more, da kakgoder je odkupljenje našega pokolěnja po Jezušu Kristušu Zveličitelju našemu najvekše dělo božanske mogućnosti, tak je katoličanska cirkva najlěpši dokaz dobrote božanske; ar je samo kakti věkivečno produženje našega odkupljenja, doklam vu věri objačeni, odičeni i posvetjeni, postanemo one druge, najmre obladajuće cirkve vu nebu kotrigi. Jeli joj se anda pravično, i to izvišenim načinom nepristoji ime svetosti?

Trejtić naziva se katoličanska cirkva zato takaj sveta, kajti su se pèrva vrěmena vsi skoro njezini kotrigi, to jest věrni kèrstjeniki, razlučavali po osebujnoj čistoći živlјenja i svetosti; i kajti tija od njezinoga počétka nije bilo nikad vrě-

Digitized by Google

mena, kada se vu njezinom naručaju nebi bilo nahadjalo ljudih obodvojega spola, svakojačkoga stališa i reda, koji su se svete izkazali po nedužnosti dèržanja i gjegjernom kèrstjanske krěposti naslědovanju tak, da se vu ovom pogledu sveta, dapače zaisto mati svetih reći i nazvati more.

Istina je ravno, kaj smo s požarenim licem pritrucani valovati, da se je poleg ovakovih svetih kotrigov věre naše našlo nègda, a ima ih žalibože! i sada, osebujno ovo naše pokvarjeno vrěme, i to ne vu malom broju, koji, daleko od puta svetosti bludeći, živeju neskèrbljivi za krěpost i zveličenje svoje, dapače prepadaju vu vsakojačke pregrěške, koje su kèrstjanskoga i katoličanskoga imena nevrědne. Žalostno je to zaisto, niti se nemore dosta s žuhkimi suzami oplakati: nego to vse svetosti naše cirkve neškodi, ovaj špot, ova nesrěća netiče se svete cirkve, nego se tiče takovih opakih njezinih sinov, koji zametavajući toliku dobrotivnost matere svoje, hotomce se hitaju vu propast skvarenja. Najmre ona zvèršena svetost, koja se preteže na vse i slědnje kotrige, samo je vlastovita vladajućoj cirkvi na nebu, vu koju nikaj nečistoga i vtepenoga vlezti nemore. Naša pako cirkva, od koje ovdě govorimo, jošće nije do toga stupnja dosegla, niti nebude do konca věkov dosegla ovaj vèrhunec srěće, nego je, i vsigdar ostane vojujuća i boreća se, spodobna polju na kojem poleg dobroga šemena i kukolj raste; spodobna mrěži hitjenoj vu morje, vu koju se je vlovilo rib vsake vèrsti, kak sám Zveličitelj to potvèrdjava. Krivnju takove nesrěće naj nehita nigdo na svetu cirkvu, nego ju naj išče vu svojoj vlastovitoj vetrenosti i nevaljanosti. Dapače ista ova velika med sámimi sini cirkve razlučnost, ista ova i tolika pokvarenost mora nam služiti na podbod, da se pravo i zresno borimo, ar „koj se bori vu vojevanju, poleg svetoga Pavla, nebude korunjen, ako se nebude prav boril;“ mora nam na podbod služiti, „da stojimo s podpasanimi boki našimi vu istini, i oblečeni s

Digitized by Google

oklopom pravice, i obuveni nogami vu pripravljanju Evangeliuma mira, vzemši vu vsih šćit věre, vu kojem moremo vse strělice najgoršega obladati, i vzemši kacigu zveličenja i meč duha, koj je rěč božja, po vsoj molitvi i prošnji, moleći vsako vrěme vu duhu, i vu njem skoznujući vu vsem tèrsenju i prošenju, da ovak obilen bude vu nami sád duha," koj je poleg svědočanstva istoga Apoštola: „ljubav, veselje, mir, tèrpljivnost, milosèrdnost, dobrota, dugotèrpnost, krotkoća, věra, čednost, zresnost, čistoća." Ako ovo, dragi moji! zvèršavali budemo, nebudemo odmetna děca, i ljubljenu našu mater cirkvu nebudemo žalostili, nego budemo prava i istinska njezina děca, koja ju kinče, a nepogèrdjuju, izvišuju vu očih onih, koji su izvan nje, a neponizuju.

Iz ovih ste, věrni vu Kristušu najljubljeneši! dovoljno spoznati mogli, da izvišene vlastovitosti jedinosti i svetosti cirkva naša ima vu obilnom broju. Mogli ste takaj spoznati, da jedna zmed ovih vlastovitostih, najmre jedinost, mora nam služiti za najjakši nagib, da se tečajem čeloga našega življenja s vsim tèrsenjem naših moćih dèržimo iste ove naše cirkve, i nju nigdar neostavimo, pokehdob je nepredobljivi stup istine. Druga pako vlastovitost, najmre svetost, mora nam biti za podbod najjakši, da běžimo grěhe, na stezi krěposti vsevdilj naprědujemo, i približavamo se k vèrhuncu kèrstjanske zvèršenosti. Nego i to spoznati morate, da jedna i druga ova vlastovitost mora doprinesti veliku batrivost sèrcu našemu, pokehdob smo po neprecěnjenom dodročinstvu božanske milošće kotrigi ove božanske vu jedinosti istine i svetosti vtemeljene skupsćine, koja se zove cirkva katoličanska. Zadnjić mogli ste spoznati, a ufam se,

Digitized by Google

da ste takaj spoznali i poćutili vu sèrcih vaših, kak vsa ova, koja smo premišljavali, moraju napuniti s nježnim ćutom duše naše prama Otcu nebeskomu, od kojega dohadja svaki dar najboljši, prama Odkupitelju našemu, koj je tak vtemeljil svoju cirkvu, da je jedna i sveta, prama Duhu svetomu, koj ju ravna s milostju svojom, i jači s věkivečnom rosom darov svojih. Kaj je anda pravičneše, kaj pristojneše, kak da se na koléna hitimo pred goristavšega se iz groba Zveličitelja našega, da mu očitujemo ćuti poniznosti, pobožnosti i zahvalnosti naše, s gorućim sèrcem i pobožnim jezikom govoreći: O najljubljeneši Zveličitelj! Ti si nas ljubil od věka; Ti si iz naručaja Otca stupil vu ovu zemeljsku dolinu, da nam vu sužanjstvu postavljenim slobošćinu povèrneš; Ti si nam donesel navuk iz neba, koj razsvětjuje vsakoga človéka došavšega na ov svět; Ti si donesel na ovaj svět věru, koja je krépost Boga na zveličenje vsakomu věrujućemu, i za čuvanje ove věre naredil si cirkvu jednu i svetu, da bi nam bila i istine neobladjiva čuvarica, i neprispodobna svetosti razdéliteljica. Dobro si znal, da nam je ovo dvoje najbolje potrébno, najmre, da spoznamo Tebe po věri, koj si put, istina i življenje, i da po obavljanju svetosti, pristojno spoznanoj istini sprevadjamo naše življenje, zatajeći vsa světska poželenja i srécno vojujući proti vsim světa i těla pohlepnostjam i skušavanjam nečistoga duha. Pomozi i objači sa svetom Tvojom milostjum naš razum, da nigdar neodstupi od istine věre naše katoličanske, objači volju našu, da nigdar neostavi put svetosti, kojega je navučiteljica, hraniteljica i razdéliteljica ova ista cirkva Tvoja sveta katoličanska. Ako se to pripeti, onda je nedvojno po kinču neizmérne milosèrdnosti Tvoje, da, kakgoder si se Ti, odičeni obladavec smèrti, négda gori stal od smèrti, tak i mi, goristajući se, postanemo délniki věkivečnoga odvětčtva, koje si nam s neprecénjenom kèrvjum i s istim ovim Tvojim goristajanjem pribavil. Amen.

Digitized by Google

NA BOŽIĆ LĚTA 1848.

Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus. Luc. 2. 10, 11.

Nut nazvěšćam vam veliko veselje, ar se je denes narodil Zveličitelj, koj je Kristuš Gospon.

Kakgoder za vnogimi meglenimi dani, za vnogimi tmičnimi noćmi približavajuće se sunce razpèrši oblake, koji su vedro nebo zakrivali našim očim, i vu novi život prebudjuje zamèrtvenu i kakti vu sebi samoj pokopanu narav: ovak vu odlučenom od otca nebeskoga vrěmenu približil se je narodu člověčanskomu odkupitelj Jezuš Kristuš, sin Boga živoga, da, vzemši na se vmèrteljno tělo, raztepe one guste tmice neznanstva, vu kojih čez tečaj tolikih stolětjah bludil je člověčanski narod, i s ognjem svoje božanske ljubavi zažge pokvarena sèrca vmèrteljnih ljudih. „Ar iz visine nebeske, govori prorok, je dolazek njegov, niti nije nikoga, gdo bi se pred njegvom toplinom skriti mogel.“ Došel je najmre on tija do nas, ne samo da postane dělnik nevoljah naših, već da postane takaj dělnik naravi naše, kada je neizměrnu svoju božansku veličinu oblekel v odělo vmèrteljnoga našega těla, da ovak, združivši najvekšu svoju zmožnost i mogućnost s nišćetnostjum i potrěbočami našimi, včini nas prikladne dělničtva milostih i dike svoje. Ar niti samo božanstvo nije moglo zadovoljiti za naše grěhe, kajti nije moguće, da Bog kakti

Digitized by Google

čisti i najzvèršeneši duh tèrpi za naše grěhe; niti sam člověk poleg nišćetnosti, nevrědnosti i nemoći svoje nije mogel Bogu doprinesti aldov neprecěnjene vrědnosti za svoje grěhe. Zato je potrěbno bilo, da se narav božanska sdruži s naravom člověčanskom vu jednoj osobi; kaj se je i dogodilo vu narodjenom danas Zveličitelju, koj kakti pravi Bog, i po božanskoj naravi zevsema jednak věkivečnomu svojemu otcu, takaj po vzetoj na se člověčanskoj naravi včinjen je spodoben ljudem, postal je pomiritelj, navučitelj, zagovoritelj i odkupitelj naš. Lěpo to na kratkom izgovara sveti Auguštin, kada veli: „k Bogu ima člověk put po člověku Bogu.“ Nebi najmre nikaj hasnilo člověku znati, da je on odredjen k věkivečnom blaženstvu, nebi mu nikaj koristila prirodjena želja za ovim blaženstvom, ako nebi imal sěgurni put do njega dojti, do kojega je mogel jedino dojti vu osobi odkupitelja svojega. Anda Jezuš Kristuš je Bog i člověk skupa. Bog je! nut cilja i zadnje odluke naše; člověk je! nut srědstva i puta jedinoga do našega cilja. Bog je! k njemu anda jedinomu imaju se ravnati vsa naša tèrsenja; člověk je! po njem anda jedinom tèrsiti se moramo, da se izpune želje nade. „Bog je k komu idemo, člověk je po kom idemo, veli isti veliki navučitelj cirkve sveti Auguštin.

Ovu skrovnost razum člověčanski, drage duše kèrstjanske! doseći i preseći nemore, kajti ju i sveti Pavel naziva neprešežnu; i kakgoder oni, koji brode okolo zemeljskoga kruga, kada dobrodiju do takovih krajev zemlje, preko kojih nemoreju dalje prejti, samo vidjene kraje zabilježe vu svojih zemljopisnih krajobrazih, naznačujući vu njih, da jošće dalje ima nepoznane zemlje, prostranih pustarah prez stanovnikov i širokoga neogradjenoga morja: tak se i mi nećemo vu to pušćati, da prestupimo onu neizměrnu visinu božanske mudrosti, vu kojoj se zapira skrovnost vtelovljenja sina božjega, do koje naš slabi razum na nikakov način

Digitized by Google

dopréti nemore. Prinesemo vendar někoja, koja su nam glede toga iz svetoga pisma i navuka svete matere cirkve pod božanskom věrodostojnostjum poznata, ter se budemo pobrinuli, da vam iz ovih někoja na podvučenje i poboljšanje napèrvo donesemo.

Osobito pako iz vnogih, koja se moreju reći od skrovnosti vtelovljenja sina božjega, budemo premišljavali, na koliko kratkoća vrěmena dopusti, velikoću dobročinstva, koje nam je po narodjenju našega Odkupitelja uděljeno; zatim sami sebe budemo pitali: jeli naš način življenja i ponašanja poleg vrědnosti i dužnosti odgovara tolikoj prama nam izkazanoj božanskoj dobroti? Iz ovoga premišljavanja bude se vidělo, da je Jezuš Kristuš vzeti na se posel našega odkupljenja podpunoma dovèršil, od česa vu pèrvoj strani; bude se takaj vidělo, da vnogi ljudi, takaj isti kèrstjeniki, osobito sadašnje vrěme, izkazanoj sebi tolikoj dobroti i ljubavi svojega Zveličitelja najbolje neodgovaraju, — od česa vu drugoj strani. Ovo obodvoje tèrsil se budem izpeljati, da poslužiju i na vekše odičenje današnjega svetkovanja i na obilnešu vsih nas duhovnu hasen, zato od vaše dobrovoljnosti prosim pozorni posluh.

I.

Iz kojegagoder obzira premislimo, dragi kèrstjeniki! posel našega odkupljenja, kojega je naš zveličitelj s današnjim svojim narodjenjem započel, zaisto nikaj izvišenešega, nikaj svetešega, nikaj pravici, dobroti, i vsim drugim božanskim zvèršenostjam hasnovitešega si misliti nemoremo. Ako premislimo njegov cilj i konec; ov nije bil drugi, kak da pomiri nebo s zemljom, ljude s Bogom, milosèrdnost s pravicom, — da zatere one krive i odurne bolvane, a sdruži vse po cělom světu razširene narode vu jedinost jedne

Digitized by Google

svete věre i zakona, vu jedinost jedne iste božje naredbe čistoga i neoskrunjenoga življenja. — Ako se ogledamo na temelj i izvor, iz kojega je proizteklo ovo dostojanstvo našega zveličenja; ovaj zaisto nije bil drugi, kak neizměrna njegova prama člověčanskomu narodu ljubav. Najmre člověk si je mogel zavdati smèrtnu ranu, ali ju zvračiti nije mogel; člověk si je mogel skovati lance, s kojimi se je sám zakoval vu sužanjstvo, ali nije imal sile i moći, da je raztèrgne; člověk je mogel stèrmoglaviti samoga sebe vu glibljinu škure tmine, ali iz nje iziti nije više mogel prez zvèrhunaravske světlosti. Da anda ovoga betežnoga zvrači, ovoga sužnja oslobodi, ovoga slěpca razsvětli, došel je Zveličitelj na ovaj svět, ali ne primoran od kakove sile, već jedino genjen od svoje neizgovorne ljubavi. Ako premislimo sredstva, koja si je odebral Zveličitelj, da svoj cilj postigne, viděla se ova još tak prosta i malena, vendar se nikaj shodnešega njegovoj časti najti nemore. Ar svaki, kada zazove ime Zveličitelja, drugo neveli nit nerazme, kak Boga s našimi slabećami oděvenoga, koj, vzemši poleg svetoga pisma spodobu sluge, uništil je samoga sebe, — neveli drugo nit nerazme, kak člověka, koj se je kakti obćinska žèrtva prikazal za cěli narod člověčanski; člověka, koj je zato na svět došel, da nepokornost po pokornosti, gizdost po poniznosti, nečista i nesramna veselja po trapljenju těla oblada; koj je od svojega narodjenja tija do smèrti sve svoje hipe življenja jedino na to aldoval, da pravicu božansku pomiri: koj je sva za nesrěćne ljude s najvekšom pripravnostjum podnašal, koj nije drugo želel, kak da nas sve zveliči, i vse srěćne včini. Kolika je to izvišenost! koliko dostojanstvo! kolika milošća!

Velikoća ovoga dostojanstva jošće se bolje spozna, ako premislimo, da je onaj, koj ova za izvèršiti preduzimlje, jedna iz med trih božanskih osobah presvetoga trojstva, velim presvetoga trojstva, to jest: nepresežnoga i neizměr-

Digitized by Google

dopréti nemore. Prinesemo vendar nékoja, koja su nam glede toga iz svetoga pisma i navuka svete matere cirkve pod božanskom vérodostojnostjum poznata, ter se budemo pobrinuli, da vam iz ovih nékoja na podvučenje i poboljšanje napèrvo donesemo.

Osobito pako iz vnogih, koja se moreju reći od skrovnosti vtelovljenja sina božjega, budemo premišljavali, na koliko kratkoća vrémena dopusti, velikoću dobročinstva, koje nam je po narodjenju našega Odkupitelja uděljeno; zatim sami sebe budemo pitali: jeli naš način življenja i ponašanja poleg vrédnosti i dužnosti odgovara tolikoj prama nam izkazanoj božanskoj dobroti? Iz ovoga premišljavanja bude se vidélo, da je Jezuš Kristuš vzeti na se posel našega odkupljenja podpunoma dovèršil, od česa vu pèrvoj strani; bude se takaj vidélo, da vnogi ljudi, takaj isti kèrstjeniki, osobito sadašnje vréme, izkazanoj sebi tolikoj dobroti i ljubavi svojega Zveličitelja najbolje neodgovaraju, — od česa vu drugoj strani. Ovo obodvoje tèrsil se budem izpeljati, da poslužiju i na vekše odičenje današnjega svetkovanja i na obilnešu vsih nas duhovnu hasen, zato od vaše dobrovoljnosti prosim pozorni posluh.

I.

Iz kojegagoder obzira premislimo, dragi kèrstjeniki! posel našega odkupljenja, kojega je naš zveličitelj s današnjim svojim narodjenjem započel, zaisto nikaj izvišenešega, nikaj svetešega, nikaj pravici, dobroti, i vsim drugim božanskim zvèršenostjam hasnovitešega si misliti nemoremo. Ako premislimo njegov cilj i konec; ov nije bil drugi, kak da pomiri nebo s zemljom, ljude s Bogom, milosèrdnost s pravicom, — da zatere one krive i odurne bolvane, a sdruži vse po cělom světu razširene narode vu jedinost jedne

Digitized by Google

svete věre i zakona, vu jedinost jedne iste božje naredbe čistoga i neoskrunjenoga življenja. — Ako se ogledamo na temelj i izvor, iz kojega je proizteklo ovo dostojanstvo našega zveličenja; ovaj zaisto nije bil drugi, kak neizměrna njegova prama člověčanskomu narodu ljubav. Najmre člověk si je mogel zavdati smèrtnu ranu, ali ju zvračiti nije mogel; člověk si je mogel skovati lance, s kojimi se je sám zakoval vu sužanjstvo, ali nije imal sile i moći, da je raztèrgne; člověk je mogel stèrmoglaviti samoga sebe vu glibljinu škure tmine, ali iz nje iziti nije više mogel prez zvèrhunaravske světlosti. Da anda ovoga betežnoga zvrači, ovoga sužnja oslobodi, ovoga slěpca razsvětli, došel je Zveličitelj na ovaj svět, ali ne primoran od kakove sile, već jedino genjen od svoje neizgovorne ljubavi. Ako premislimo sredstva, koja si je odebral Zveličitelj, da svoj cilj postigne, viděla se ova još tak prosta i malena, vendar se nikaj shodnešega njegovoj časti najti nemore. Ar svaki, kada zazove ime Zveličitelja, drugo neveli nit nerazme, kak Boga s našimi slabećami oděvenoga, koj, vzemši poleg svetoga pisma spodobu sluge, uništil je samoga sebe, — neveli drugo nit nerazme, kak člověka, koj se je kakti obćinska žèrtva prikazal za cěli narod člověčanski; člověka, koj je zato na svět došel, da nepokornost po pokornosti, gizdost po poniznosti, nečista i nesramna veselja po trapljenju těla oblada; koj je od svojega narodjenja tija do smèrti sve svoje hipe življenja jedino na to aldoval, da pravicu božansku pomiri: koj je sva za nesrěćne ljude s najvekšom pripravnostjum podnašal, koj nije drugo želel, kak da nas sve zveliči, i vse srěćne včini. Kolika je to izvišenost! koliko dostojanstvo! kolika milošća!

Velikoća ovoga dostojanstva jošće se bolje spozna, ako premislimo, da je onaj, koj ova za izvèršiti preduzimlje, jedna iz med trih božanskih osobah presvetoga trojstva, velim presvetoga trojstva, to jest: nepresežnoga i neizměr-

Digitized by Google

noga božanstva; ako premislimo, da ova božanska osoba jemlje na se mlahavo člověčansko tělo, vu kojem se povdaje vsakovèrstnoj preměmbi vrěmena, města, dogadjajev, i istoj nestalnoj volji ljudih; da se ovoj božanskoj osobi nemili ostaviti višinu svojega božanskoga veličanstva, i poniziti se tija do najnižjega položaja vmèrteljnoga zemeljskoga stvorenja. I sva ova već s narodjenjem svojim, koje mi ravno danas s pobožnim i zahvalnim sèrcem obslužavamo, počima naš ljubljeni Zveličitelj izvèršavati na očevidni način, kada rodjen vu štalici, ležeći na slamici, zakriva ne samo svu zmožnost svoje dike, već i svu svoju božansku sveznanost i mudrost. Zato ova razmišljavajuć opažuje Tertulian: med narodjenjem našega Zveličitelja i narodjenjem drugih ljudih nahadja se ta velika razluka, da se narodjenje drugih ljudih za dobićek i obilnu srěću, a narodjenje Kristuša Gospona za zgubičeк i uništenje smatrati mora. „Člověk kada se rodi, veli Tertulian, povišuje se, Kristuš se pako ponižuje.“ Najmre roditi se znamenuje za nas toliko, kakti iz ništara iziti, roditi se za Kristuša je toliko, kakti vu ništar prejti; mi od hipa našega narodjenja rastemo vu pameti, vu slobošćini, vu imetku i drugih dobrih ovoga življenja: Kristuš Jézuš pak gubi vu očih ljudih sve više i više, i to po dragovoljnom odrečenju svih onih stvarih i okolnostih, koje bi mogle poslužiti na njegovu diku; mi se rodimo, da živimo: Kristuš se rodi, da žuhkom smèrtjom umre; mi po rarodjenju zadobivamo svoju volju, da s njom sami ravnamo tečaj našega življenja: Kristuš Gospon prijemlje volju člověčansku jedino zato, da ju podvèrže volji otca svojega nebeskoga; mi vu našem narodjenju zadobivamo sèrce kakti zvirališće življenja: Kristuš prijemlje sèrce kakti zvirališće smèrti, kajti neima druge odluke, kak da po otajnosti križa pomiri s Bogom grěšnike, i samoga sebe alduje za ljude vre vu onom istom času, kada se rodi; rodeći se Kristuš Gospon ponizuje samoga sebe, stupivši iz visine

Digitized by Google

veličanstvene svoje dike, do najnižjega i najprostešega mèsta: človèk se pako nemože niže poniziti pod onu vrèdnost, koju je zadobil; ar kada se spoznaje za grèšnika, nečini nikakovu veliku stvar, nepridonaša nikakov veliki aldov, kajti je prez toga pun neizvèršenostih i falingah, ter kak svědoči sveto pismo, vre iz materine vutrobe nosi sobom grèh na svèt. Ako človèk prejde vu glibljinu poniznosti, nepokaže tim nikakvu poniznost, kajti mu je zemlja dala tělo, anda samo ono povèrne zemlji, kaj je od zemlje dobil; da bi se človèk spustil tija vu pekel, nebi se ponizil, kajti je takvu kaštigu svojom nezahvalnostjum i svojimi grèhi vre od davna zaslužil, — da bi se vu sám ništar pretvoril, povèrnul bi se jedino vu svoj pèrvi izvor.

Mogel je Bog narod človèčanski pustiti vu onom stališu, vu kojega se je sám spravil po svojih grèhih, prez da zato ikakva krivnja na Boga opadne, kak i mudri veli vu svetom pismu: „gdo more Tebe pokriviti, ako propadneju svi narodi zemlje?“ mogel je Bog i s drugim kojim činom svoje milosèrdnosti ljude oslòboditi one nesrèće, vu koju su prepali po svojoj krivnji; i ako je baš vtelovljenje sina svojega jedinorodjenoga bilo zevsema potrèbno, mogel se je Bog samo s jednom njegovom rèčjum, s jednom očitovanom željom, s jednom kaplicom njegove kèrvi zadovoljiti, ar je Gospon milostih svojih, koj ima svu vlast nad življenjem i smèrtjum svojih stvorenjah. Medtemtoga odebral je Bog vu neizmèrnoj mudrosti i dobroti svojoj za odkupljenje ljudih ovaj način; hotel je najmre, da se sin božji odkupitelj svèta podigne na križ dreva, da vsi, koji budu vu njega vèrovali, nepoginu, nego da imaju žitek vèkivèčni; hotel je, da kakgoder vu starom zakonu prez prelèvanja kèrvi nije bilo odpušćenja grèhov: ovak vu novom zakonu po prelèvanju najplemeniteše kèrvi sina svojega opereju se grèhi vsih ljudih; hotel je, da se ovim načinom izpuniju sva proročanstva, i sve prilike staroga zakona; zadnjić hotel je, da se utemelji

Digitized by Google

čist i spasonosen zakon, ter da se ustanovi vu življenju istoga odkupitelja najzvèršeneši kip i pelda svih krèpostih, koja da bude kakti zèrcalo, vu koje se mogu pogledati svi ljudi tija do konca světa.

Ovo je zrok, kak opažuje sveti Ivan zlatoust, da su aldovi staroga zakona: koje je ne kakti prave aldove vu sebi, nego kakti sliku i tenju aldova Kristuševoga sám Bog bil naredil, s narodjenjem Kristuševim prestali. Ovo je takaj bil zrok, da nam sveti Pavel Apoštol napèrvo stavlja na ovaj svět dohadjajućega našega Zveličitelja posve pripravnoga, da se vu svemu povda volji svojega nebeskoga otca, i pretèrpi sve težkoće i nevolje. Veli najmre sv. Pavel: „Vleznuvši Kristuš na ov svět rekel je otcu svojemu nebeskomu, darov i aldovov nisi hotel, nego si tělo meni pripravil. Onda sem rekel: nut evo me!“ Kak da bi bil rekel: Ti dragi otče! nisi hotel darov i aldovov, već da na město ovih oblečem narav člověčansku; pokehdob si Ti duh čisti, ljubav, svetost i pravica, potrěben je bil i aldov, koj je pun pokornosti, pun ljubavi, pun svetosti, potrěbno je bilo, da ona ista narav, koja je zagrěšila, i za aldov služi; potrěbno je bilo, da ovaj aldov bude neprecěnjene vrědnosti, kak je bila i kaštiga věkivečna, koju je narav grěšeća zaslužila. Onda sem rekel: nut evo me! to jest: nut pripraven sem, da podnesem sve suprotivšćine, sve pregone, od istih mojih vučenikov sva izdajstva, od mojih nepriateljev sve okrutnosti; nut položen vu jaslicah za kratko vrěme budem razpet na križ, vendar vesel nosim tèrh grěhov svih ljudih, samo da se svi ljudi zveličiti moreju.

O dragi kèrstjeniki! koliko se vidi vu svih ovih božansko dostojanstvo! kolika ovoga zmožnoga nakanjenja svetost i čistoća! kolik zavjetek svih odičenih krèpostih! osobito kolika našega odkupitelja prama nam i cělomu člověčanskomu narodu ljubav! Ufam se, da se već iz ovih samo neko-

Digitized by Google

liko napomenutih dovoljno vidi ono, kaj sem izjavil na početku mojega govorenja, da je najmre Zveličitelj naš Jezuš Kristuš vzetu na se s današnjim svojim narodjenjem izvišenu čast, i posel našega odkupljenja najzvèršeneše obavil. Već sada poglejmo, kak i mi ovomu tolikomu dobročinstvu od svoje strane odgovaramo? od česa vu drugoj strani.

II.

Sveti Pavel Apoštol veli vu svojem pèrvom listu na Korinthiance: da nam je naš odkupitelj včinjen „mudrost od Boga, i pravičnost, i svetost i odkupljenje," najmre: da nas kakti božanska mudrost vuči, kaj věrovati i činiti imamo; kakti pravičnost čini, da poćutimo težinu svojih grěhov; kakti svetost, da bude pelda i naredba našega življenja; kakti Odkupitelj, da nas oslobodi svih nevoljah naših i včini odvětke kraljevstva nebeskoga. Da anda i mi budemo njegovi pravi vučeniki i naslědniki, potrěbno je poleg opomene svetoga Ivana Zlatousta, da i mi njega primimo, i to kakti mudrost, spoznavši istinu; kakti pravičnost, povratjajuć se k njegovoj milosti; kakti odkupljenje, čekajuć od njega srěću i blaženstvo naše; kakti svetost, živeć poleg zapovědi i pelde njegove.

Pogledajmo anda, dragi kèrstjeniki! kak spoznaje svět Jezuša Kristuša kakti mudrost Boga? Jeli nespoznajemo sami, da od dana do dana sve više i više slabi vu sèrcih ljudih prava ona kèrstjanska věra, koju nam je Odkupitelj donesel iz neba? jeli nespoznajemo sami, kak na ovu istu svetu věru i odpèrto i otajno svakojačkimi načini ljudi nasèrću? kak su svět poplavila pisma i knjige, koje jedino tamo směraju, da istine svete věre, i njihovu věrnu čuvaricu cirkvu katoličansku potlačiju i obšaniju? jeli nevidimo, da su poteptavanju i osměhavanju izloženi skoro i oni pobožni

Digitized by Google

kèrstjeniki, koji svetoj věri Kristuševoj želiju istinito i iz céloga sèrca věrni ostati? nije li se vu javnih saborih někojih dalešnijih narodov nepobožnost vre na toliko podigla, da se ime Boga i Zveličitelja niti više nenapominja, i ako se napomene, tak ovo napomenutje pokažuje više spodobu blaznosti i pogèrde, kak dostojne hvale i dike prama Bogu. Jeli se nečuje, kak někoji sa svom silom nastoje, da se iz istih kraljevskih naslovah onaj starodavni i već stolětnim običajem ustanovljeni izraz „po božjoj milosti kralj“ izbriše? Zadnjić nije li već do toga došlo, da vnogi zakonotvorci nikakvu više razliku med kèrstjanskom i poganskom ili židovskom věrom i zakonom dopustiti nećeju, i kada svim drugim zakonom i věroizpovědanjam, dapače svakoj feli nepobožnosti hoćeju dati neograničenu slobodu, tèrsiju se jedini pravi zakon i cirkvu katoličku podvèrći pod najsramotneši i věkivečnomu zveličenju ljudih najpogibeljneši sužni jaram? Jeli to znamenuje spoznati mudrost božju vu Kristušu Jezušu?

Poleg gori rečenih moral bi naš Zveličitelj biti p r a v i č n o s t i o d k u p l j e n j e naše. Ali o žalosti! preveć daleko su zabludili kèrstjanski puki, dapače isti katoliki od one pèrvih věrnih kèrstjenikov pobožnosti, nedužnosti, svetosti, koja je tolika bila, da su rěči „sveti člověk“ ali „kèrstjenik“ jedno isto znamenovale. Rědko se već nahadja ono nježno ćutjenje savěsti, koje bi i nad najmenjšimi grěhi zdèrhtalo i vsigdar bilo pripravno rajši vumrěti, kak dobroga Boga zbantovati. Kaj nevidimo zadosta, kak se božje i svete matere cirkve zapovědi prez svakoga nemira duše prekèršuju; kak se molitve i oni pobožni s Bogom sèrca i pameti naše razgovori zametavaju, koji jedino dušu našu okrěpiti, nas jedino od puta grěhov odvèrnuti, na putu zveličenja ravnati, vu tolikih našega življenja pogibeljih i suprotivšćinah podići, obatriveti i razveseliti moreju? Nije mal broj ljudih, i to osobito med onimi, koji izobraženost

Digitized by Google

sami sebi prisvajaju, koji komaj gdagda dojdu čez cělo lěto vu cirkvu, vu hižu molitve, da se ondě Bogu svojemu pomole vu duhu i istini; koji težko da gda pristupljuju k prijemanju svetih šakramentov pokore i presvetoga těla Kristuševoga, koje věndar šakramente sám ljubljeni Zveličitelj iz neizgovorne svoje ljubavi i dobrote, za dušah naših očistjenje, za naše vu krěposti naprědovanje, i za věkivečno naših dušah zveličenje je postavil i odlučil, i tak se nećeju včiniti dělnike neobhodno potrěbnih milostih. Ali kaj više! već ista mladež za čine pobožnosti i službu božju nemari, i tak malo na pameti dèrži one rěči duha svetoga: „početek sve mudrosti je strah božji;“ dà kaj je još najžalostneše, ravno mudrost i prosvětjenost postavlja vu poteptavanju věre i zanemarenju pobožnosti, i na svoju najvekšu nesrěću misli, da ravno on člověk, koj zakon i věru poštuje, koj vu vsem pokazuje duh pobožnosti, koj Bogu i Zveličitelju svomu ostaje věren, nevrědi, da bi se med izobražene i prosvětjene ljude brojil.

Nadalje moral bi poleg gori rečenih Zveličitelj biti prosvětjenje naše, da najmre mi svetost njegovoga življenja i njegovih odičenih krěpostih naslědujemo s cělom svojom mogućnostjum. Pak vendar to, osobito vu našoj sadašnjoj dobi, tak malo biva, da vidimo, kak skoro cěli svět vu suprotivne krěpostjam Kristuševim grěhote prepada. Od toga moremo se lahko vputiti, ako samo někoje krěposti, koje su se tak odičeno svetile vu našem Zveličitelju, prispodobimo s ponašanjem i življenjem današnjih kèrstjenikov. Takova izvišena krěpost vu Jezušu Kristušu našem Odkupitelju bila je poniznost, koja se dovoljno pozakuje iz onih, koja sem vu pèrvoj strani ovoga govorenja napomenul. Znajući najmre naš najljubljeneši Zveličitelj, da je poglaviti izvor svega našega zla gizdost, da se sva nesrěća grěšnih angelov i naših pèrvih roditeljev jedino gizdosti pripisati mora: zato nam je ovoj gizdosti suprotivne krěposti, najmre poniznosti, najzvèršenešu i najmilešu

Digitized by Google

peldu vu samom sebi pokazal. Kak pak, dragi kèrstjeniki! ovu lěpu peldu poniznosti, koja je temelj svih drugih krěpostih, sada ljudi naslěduju? Jeli nevidimo, kak se skoro sve med nami od same gizdosti življenja i nepodnosljive prevzetnosti napuhava? Jeli je jošće med ljudmi ali kakva čast tak zmožna, ali doba tak visoka, ali krěpost tak plemenita, ali zasluga tak velika, koju bi ljudi poleg vrědnosti poštovali i preštimavali? Nismo li do istine doživili ona žalostna vrěmena, da skorom svi zapovědaju, svi zakone prepisuju, ali su rědki, koji slušaju, i koji bi se sami zakonitoj vlasti pokoriti i podložiti hotěli? Jeli nevidimo, da isti prosti ljudi, koji nigdar niti vrěmena niti prilike nisu imali, da se s navuki zabavljaju, hoćeju biti pametneši i vučeneši od onih, koji su skoro svoje cělo življenje sproveli vu navukih, i s velikim trudom i dugotèrpnim izkustvom pribavili si ravno onu znamenitu i samo pojedincem vlastovitu znanost, koja vuči puke pravično i krěpko i skupa obćekoristno ravnati? Jeli nevidimo, kako hoćeju biti sini spametneši od otcev, kćeri mudreše od materah? A osobito, kaj je do sada nečujeno bilo, da mladi ljudi, koji se stopram vučiti, i po marljivom nastojanju vu navukih potrěbnu prikladnost si priskèrbiti moraju, i to zato, da s vrěmenom, kada najmre sa svom marljivostjum pribavljene si vu mladosti znanosti predi svojim vlastovitim izkustvom izravnaju i oseguraju, postati mogu hasnoviti kotrigi domovine, da, velim, mladi ljudi, tak rekuć još nezrěli i nevěšti, po istih stolnih varoših onu vlast, koju vèrstni i sposobni ljudi na se težko prijemlju, najmre zakone tvoriti i obćinsku dèržavu ravnati, prevzetno, nerazborito i silovito sebi otimlju.

Izvišena takaj krěpost vu našem Odkupitelju bila je d ě v o j a č k a č i s t o ć a i s v e t o s t ž i v l j e n j a, i ova krěpost bila je tolika, da niti na priměr drugih ljudih iz hižnoga zakona, već od prečiste děvice Marie, koju katoličanska cèrkva naziva hižu zlatnu i škrinju mira božjega, roditi se je ho-

Digitized by Google

tel. Ah! kak se zločesto, dragi kèrstjeniki! s ovom peldom našega Zveličitelja slažeju naša vrěmena, vu kojih spažujemo tolike povdane nečistoj ljubavi, tolike pred věnčanjem porobljene děvojačkoga cvěta, tolika medjusobne zakonske ljubavi i s prisegom obećane věrnosti oskrunjenja; gdě se skoro svaki dan povekšava broj onih, koje odurnu tèrgovinu s tělom svojim tèraju; gdě mladenec, komaj da iz dětinstva izide, vre vu nesramne i nečiste grěhe těla prepadne, i po ovih ne samo dušu, nego i tělo svoje pogubi na toliko, da jošće niti nije postal vèrsten člověk, kada mu se starost na obrazu i cělom tělu vidi, i nerědko vu cvětu dobe svoje vu najgadneših betegih povehne; zadnjić gdě nesramne rěči, pohlepnost očih, i razvuzdana pajdaštva svako ćutjenje čistoće i srama dušiju, angelsku pako nedužnost i čistoću za směh i sramotu dèržiju.

Vèrhu svih ovih nikaj vendar vu ljubljenom našem Zveličitelju nije se tak sjalo, kak njegova prez prispodobe ljubav proti člověčanskomu narodu; ar ova jedina ga je genula, da se je danas vu štalici rodil; ova jedina je bila, koja je, da se poslužim s rěčmi sv. Auguština, kakti njemu prirodjena strast hranila i krěpila sve hipe njegovoga življenja. Ima li vendar ova tolika božanska krěpost, koju sveti Pavel nije dvojil nazvati vekšu od iste věre i ufanja, naše vrěme vnogo naslědnikov? O dragi kèrstjeniki! veliko je i vrědno ovo pitanje, na koje samo s žalostjum odgovoriti moramo, da čim se više med ljudmi od kèrstjanske ljubavi jezikom govori, tim se menje vidi i spoznaje vu činu i istini. Ili morebit da rečemo, de gdě vlada kèrstjanska ljubav, gdě su sva s jalom, nazlobom i pregoni napunjena? gdě neima skoro hmanjice tak odurne, niti srědstva tak opakoga, koje se nebi upotrěbilo, samo ako i koliko služi k postignutju dobitka, časti ili gospodstva?

Mogel bi ja jošće više toga na potvèrdjenje moga izraza navesti, ali neću vašu tèrpljivost duže tèršiti. Samo

Digitized by Google

jošće ovo poleg moga nutèrnjega osvědočenja velim: da je tolikih zlah, koja tèrpino, najpoglaviteši zrok ravno ovo neslaganje našega življenja s najsvetešom peldom življenja našega Zveličitelja. Od ovud najmre dohadjaju toliki okrutni tabori, neprestana gibanja oružanih četah; od ovud izviraju oni nemiri, zasěde i punte, koje skoro cěli kèrstjanski svět trapiju; od ovud slědi, da već skoro ničiji imetek nije seguren, da se i najtemeljiteše pravice silom otimlju, da se ista kraljevska prestolja, na najveću mira i občinske srèće pogibelj potresaju. Ah da bi samo s ovimi nevoljami, koje smo do sada pretèrpili, bil vre jeden put konec, da nebi za ovimi jošće gorša zla slědila, da nebi kuga, glad, koja navadno s kèrvoločnimi tabori skup ideju, i od kojih zajedno, da nas dobri Bog oslobodi, sveta mati cirkva vu svojih občinskih molitvah neprestance moli, jošće na vekšu nesrěću i žalost narod člověčanski pohodila! Věrujte mi, dragi kèrstjeniki! sve ove žalostne poslědice nedohadjaju od nikud drugud, kak odtud, kajti smo odstupili od Boga i Zveličitelja našega, niti sěgurno neprestaneju puke kèrstjanske tak dugo trapiti, doklem se god nepovèrneju k ovom jedinom zvirališću prave srěće; doklam vu narodjenom danas odkupitelju s čistim sèrcem i skrušenom dušom nespoznaju mudrost Boga, pravičnost, posvetjenje i odkupljenje svoje; doklam svoja sèrca neodpreju onoj svetoj věri, koja je vre jedenput člověčanski narod izbavila iz najžalostneše neznanstva i pokvarenosti tmice, koja kudgod sveti s cělom svojom krěpostjum, čini ljude svete i srěćne, gdě je pako nestaje, svojim odlazkom svakovèrstna zla i nevolje za sobom ostavlja. Ova sveta věra, i njezina věrna čuvarica katolička cirkva (naj mudruju ljudi drugać koliko im drago) je jedina vu zburkanih talasih ovoga světa deska oslobodjenja; je jedina vu potopu tolikih zlah barka sěgurnosti; „ar nije drugo, kak je nedvojno izrekel sveti Peter Apoštol, nije drugo ime pod nebom, kak ime Je-

Digitized by Google

zuša Kristuša, dano ljudem, vu kojem bi se zveličiti mogli.“ Ova věra vsigdar i navěk jedna i neproměnljiva ostaje, i makar ju někoji, neznam kak preveć staru prezirali, ona věndar vu svojoj mladoj krěposti i lěpoti navěk jednaka ostaje, niti ju kakvegod razuma člověčanskoga izmišljenosti, niti svi nestalni i neprestance se preměnjajući člověčanske mudrosti stvori nadoměstiti nemoreju. Ova stopram sveta věra vuči istinitu vu pravom smislu slobodu, pravu jednakost i pravo bratimstvo, koja, s kim budu ljudi od njih više govorili, ako je iz zvirališća odkupiteljevoga nebudu grabili, s tim se od njih dalje oddaljivali budu; dapače s tim dublje budu prepadali ljudi u sužanjstvo, i to ono najodurneše i najžalostneše sužanjstvo grěha, gdě neprestane med njimi vladati věkivěcni jal, nazlob, nepriateljstva i svakojački pregoni. Samo ondě je dobro i veselo stanovati bratji ujedino, gdě poglavar mira i početnik ljubavi Zveličitelj Kristuš vu njihovoj srědini prebiva.

Sva stvorenja, dragi kèrstjeniki! veli sveti Gregor, spoznala su Jezuša Kristuša, i dala su očevidno svědočanstvo njegovomu narodjenju; spoznalo je morje, kada je vmirilo talase svoje pod nogami njegovimi; spoznala je zemlja, kada je odpèrla naručaj svoj, i zakopana vu grobih mèrtva těla povratila, kada je na gled smèrti i muke njegove pod potresom zdèrhtala; spoznali su zidi kameni, kada su pri razstavlenju njegove duše od těla proti svojoj tvèrdoj naravi pucali. Anda sami ljudi i to oni, kojih su imena po svetom kèrstu zapisana vu knjigu življenja, kakti nezahvalni dobroti, kakti nevěrni milosti, kakti suprotivniki istine, kakti lišeni svakog ćutjenja prama tolikomu Kristuševomu dostojanstvu, njegovomu bo-

Digitized by Google

žanskomu navuku nebudu se povdali? Daleko to bilo od nas, dragi kèrstjeniki! človečanski je faliti, ali vražje i navěk nesrěćno je tvèrdokorno vu falingi obstati. Nut dobrotivnost božanska, koja nas je vre do sada obsipala s nebrojenimi dobročinstvi, izkažuje nam po tom novi dar, da nam je današnji sveti božićni dan, vu kojem lětni spomenek milostivnoga narodjenja Zveličitelja našega obslužavamo, zdravim i pak dočekati i doživiti dopustila. Nut dragi kèrstjeniki! radostnoga za sve nas glasa popěvajućih Angelov i stanovnikov nebeskih: dika Bogu na visini, a mir ljudem na zemlji dobre volje. Nut pobožnih pastirov, kak žurno hitriju k štalici, da se ondě novorodjenomu i vu jaslicah položenomu mladomu kralju i Zveličitelju vu poniznosti duše svoje poklone! Pristupite anda i vi, moje drage ovčice! k meni, zadnjić slabomu člověku, ali vas vendar iz svega sèrca ljubećemu pastiru duš vaših, da skup obstremo ove presvete jaslice, ter iz čistoga i istinskoga sèrca vu jeden glas recimo: O sladki i ljubljeni Zveličitelj! nut spoznajemo neizměrno dostojanstvo, milosèrdnost i dobrotu Tvoju; oprosti, ah oprosti mlačnosti, nemarnosti, pogrěškam i nezahvalnosti našoj, s kojimi je do sada bilo napunjeno cělo naše življenje. Zagrěšili smo, nevrědno smo baratali, ali nas jošće neodhiti od presvetoga Tvojega lica, koje si s čudnovitim vtelovljenjem i narodjenjem, a malo potlam s predragom Tvojom kèrvjum odkupil. Spoznajemo, da niti nikaj nismo, niti nikaj prez Tebe nemoremo, niti nikaj prez Tvoje svetlosti, prez Tvoje milosti za obranu našu nebudemo včiniti ali doprinesti mogli, osobito med tolikimi težkimi zli, koja nas od svih stran' obstiraju, i koja se dan na dan sve to više povnožavaju nad našimi glavami. Obećajemo Ti, i sveto Ti se zaklinjamo, da nigdar od Tebe odstupiti nećemo, nego da věru Tvoju svetu neoskrunjeno i stalno dèrzati hoćemo, da svete Tvoje zapovědi věrno i podpunoma zvèršavati, lěpu peldu Tvoje poniznosti, Tvoje čistoće, Tvoje ljubavi, i ostalih Tvojih odi-

Digitized by Google

čenih krěpostih poleg mogućnosti i slabosti naše vrědno naslědovati želimo. Ali mi vendar od svih ovih nikaj včiniti nemoremo, ako nas Ti s Tvojom svetom milostjum, od koje jedino dohadjaju sva dobra, nepomoreš i neobjačiš. Pomozi anda, sladki Jezuš! i objači kèrhkoću i slaboću našu, kada bedasta ovoga světa mudrost pamet našu opet bluditi, kada zločeste pelde nas opet vabiti počmeju. Ti sladki Jezuš! ponovi Tvoj pravi duh vu sèrcu našem, ako nas obstreju zla od svih stranah; Ti mili Jezuš! prebudi vu nami čvèrsto ufanje, Ti nam podaj tèrpljivnost, Ti nam podaj stalnost, i s Tvojim svetim i poglavitim duhom objači slabost našu. S rěčjum: Ti ravnaj sva mišljenja, sva ćutjenja, sve čine naše, ar se samo ovak bude dogoditi moglo, da Ti vu istini prava naša mudrost, i prava naša pravičnost, i prava naša svetost, i pravo naše odkupljenje budeš i ostaneš. Amen.

Digitized by Google

NA VUZEM LÈTA 1849.

Surrexit, non est hic, ecce locus, ubi posuerunt Eum. Marc. 16, 6.

Stal se je gori, nije ovdě; nut město, gdě su ga položili.

Izmed svih božanstvenih činov, koje ljubljeni naš Zveličitelj Jezuš Kristuš javno je obavljal, da obsvědoči ljudi o istinitosti navuka svojega, najsjajnii je dokaz odičeno njegovo od mèrtvih goristajanje, koje danas sa osebujnom svećanostju obslužavamo; ar zalud je nastojala okrutnost kèrvnikah uništiti tělo njegovo i sile njegove satrěti; zalud bil je udaren pečat na grob njegov; zalud bile su postavljene straže, zalud bila je sva lukavost okrutnikah, sav smèrtni jal i nazlob: Jezuš Kristuš kakti obladavec smèrti i grěha tretji dan, kak je napèrvo povedal, raztèrgal je sveze groba, i izkazal se je najpèrvić poleg svědočanstva svetoga Pavla Apoštola Petru, koga je postavil vidjenom glavom svoje Cirkve, zatim jedanaestim Apoštolom ne jedankrat već višekrat, da je ovom prilikom podpunoma podvući vu onih božanskih navukih, koji su jošće zaostali bili; osobito pako, da im oduzme svu dvojnost glede istinitosti svojega goristanja od mèrtvih; on s njimi jěde i pije; pruža Tomašu, da pipa biljege ranah njegovih i kada bi sva dovoljno napravil i odredil za ustrojenje cirkve svoje, vu nazočnosti istih Apoštolov i velike množine ljudih povratil se je vu nebo, odkuda je i došel, vu naručaj najmre svojega nebeskoga Otca. Dogadjaj ov Gosponovoga goristanja nisu se većinom usudili tajiti niti nevěrni Židovi, niti isti

Digitized by Google

pogani; nego su samo nastojali oslabiti njegovu krěpost i važnost time, da su taj događjaj stranom čarobnoj moći pripisivali, stranom drugimi protuslovnimi tumačenji zatapšati tèrsili se. Medtemtoga u pèrkos svemu tomu ostala je živa i čvèrsta věra vu goristanje Gosponovo, i na ovoj istoj věri utemeljena Cirkva Kristuševa razprostranila se je po cělom širokom světu stalno obstojeć do konca věkov.

Ovaj isti navuk utemeljen na Gosponovom goristanju kroz osamnaest stotin i ono, kaj je više, lět razsvětjuval je zaslěpljeni člověčanski razum, raztepal je škodljive zablude vu najvažniih stvarih, potical sèrca ljudih na pravu krěpost i nevinost življenja, i blagim ih ufanjem věk¡večnog blaženstva napunjaval; navěstjal vu obilnosti sréće uměrenost; pružal vu pomanjkanju i suprotivšćinah milu batrivost; rěčju: vu svakoj opornoj proměni raznih načelah i mněnjah pravi put, koj najsigurnie vodi k istini i sréći, pokazal je na toliko, da je zaista za čudo, kako ljudi, ostavivši ovo najbistrie vrělo, većinom rajši iziskuju nestalna i nečista zvirališća istine; za čudo, kako i dan danas glede ove različnosti mněnjah, koja uznemiruje cěli člověčanski narod, osobito pako glede onih sada obće obljubljenih rěčih, koje iz svih ustah zvoniju, zauzimlju sve pameti, napunjuju sva pisma i sve knjige, rěčih najmre: slobode, jednakosti i bratinstva, necèrpiju pravo i istinsko znamenovanje iz navuka Zveličitelja, već s vekšinom iz drugih izvorov; akoprem ono, kaj se do njih dèržati mora, dokazala je najjasnie i očěvidno već od davna věra i zakon naš ne samo s rěčmi, već i neizbrojnimi peldami i blagim izkustvom kroz tolika stolětja.

Pokehdob tolika borba mněnjah veliki i važni upliv ima na vrěmenitu i věkivečnu našu sréću: mislim, da neću povrěditi dostojanstvo uzvišene današnje svećanosti, ako ovo vrěme, odlučeno za okrěpljenje naših dušah, na koliko to kratkoća njegova dopušća, iskreno Vam odkrijem u ovoj struci misel ćutjenja naše katoličanske cirkve drage duše kèrs-

Digitized by Google

tjanske! Od ovud najmre razměli budete, da misel: slobode, jednakosti i bratinstva ne samo da nije protivna navuku Zveličitelja našega Jezuša Kristuša i njegove Cirkve, već ravno da je ova misel po navuku Kristuševom vlastitim stoprav načinom stupila na ovaj svět, i po njem svigdar branjena bila i razplodjena; i to bude pèrva stran mojega govorenja; ali skupa uviděli budete, da ona sloboda, jednakost i bratinstvo nazvati se može pravo i istinsko, koje se slaže s navukom našega Odkupitelja Kristuša i katoličanske cirkve; i to bude druga stran mojega govorenja. Stvar ova, kak sem rekel, tak glede obće željnoga blagostanja i mira, kak i glede svih sadašnjih i budućih odnošenjah našega življenja od najvekše je važnosti, koja skupa vzeta posve bude učvèrstila vaše obsvědočenje o čistoći i svetosti navuka svete věre naše, koje mu je ostavil naš Zveličitelj po odičenom svojem goristanju věkovitu krunu věrojatnosti, — samo ako pazljivo i dobrovoljno posluhnete rěči moje, kaj od vas zaufano očekivam i prosim.

I.

Pred došastkom Zveličitelja našega člověčanski narod glede Boga i neumèrlosti duše člověčanske, kak takaj i ostalih istinah za nas od prevelike važnosti, nahadjal se je u najvekšem neznanstvu, ar svi skoro narodi bili su povdani svake vèrsti bolvanomolstvu; častenju nečistih i okrutnih krivih bogov; dapače nečuvena pokvarenost zauzela je pamet i sèrca ljudih na toliko, da se je moglo vu istinu reći: da su svi ljudi zabludili od pravoga puta, i da je grěh prevladal vu svemu preko měre. Niti se ova pokvarenost nije ugnjězdila samo med pogani, već i isti narod židovski, premda ga je božanska providnost primila pod svoju osobitu zaštitu i svoje ravniteljstvo jedino iz te naměre, da se u njemu sačuva spozna-

Digitized by Google

nje pravoga Boga i ufanje u obećanog Odkupitelja světa, i da se vu njem neprestano ustrojavaju potrěbne priprave za došastek Odkupitelja. Svaki pako lahko uviděti može, da vu tak potištenom položaju naroda člověčanskoga nije moglo niti spomenka biti od dostojne za člověka slobode i jednakosti. Ar zaista takov stališ nije drugo, kak žalostno i sramotno sužanjstvo! Sužanjstvo najmre bludnosti i neznanstva; sužanjstvo grěha i neznabožtva, od kojeg neima sramotniega i nesrěćniega sužanjstva. Da pako i ova, koja se družtvena zove, sloboda i jednakost, nije niti poznata bila vu ono doba ljudem, cěle starodavnosti sgodopis ili historia svědoči; ona najmre sloboda i jednakost koja bi podpunoma poštuvala svakog posebna prava; koja bi iskreno priznavala vu svakom člověku onu istu, koju nad sobom ćuti, izvišenost naravi. Ar kod istih Gèrkah i Rimljanah, koji su za ono vrěme nadvisili sve druge narode vu svakoj struci znanja i izobraženosti, sve protivno vu tom smislu nahadjamo, kaj bi se, da je vrěmena, dokazati moglo s mnogimi svědočbami i peldami. Někoja ćemo ipak napomenuti. Kod Rimljanah i Gèrkah děca su smatrana bila kakti posebna roditeljev, ali obće dèržave lastovitost; otcu bilo je prosto vubiti svoje děte, založit ga, ili prodati baš tak, kak se kod nas prodaje marva i živina. U Ateni, poglavitom varošu gèrčke zemlje, děte, kad se je narodilo, predstavljalo se je otcu, ako ga je prijel otec vu ruke, sréća za děte; ako je pak odvèrnul otec oči od njega, zlo za děte; ili su ga odmah umorili ili zabacili. Ali, ako ga je i prijel otec vu ruke, mogel ga je ipak poslě drugomu prodati kakti nedvojbenu lastovitost svoju. U Šparti, takaj znamenitom varošu gèrčke zemlje, novorodjena děca bila su lastovitost obće dèržave, ter su taki po porodu morala biti predstavljena starešinam obćinah, koji ako ju nisu dovoljno krěpku i zdravu pronašli, bila su izvèržena sěgurnoj propasti, na kraj stèrmog brěga Tajgeta zvanog, koja propast uslěd toga bi městom smèrti nazvana. Slična su bila vu navadi i vu Rimu, onom velikom varašu,

Digitized by Google

koj je za onda gospoduval nad cělim skoro poznatim světom; kod Rimljanah bila je po zakonu poděljena vlast otcu, da može sine svoje zatvoriti vu vuzu, šibami mèrcvariti, siliti je okovane na obdělavanje polja; pak i prodati i vumoriti; i ova se je okrutna vlast pretezala na sine i onda, kada su vre obavljali javne službe. Ali nije samo takva okrutnost vladala prama děci, već i prama istim ženam; vre isto množtvo ženah, koje je bilo po zakonu dopustjeno, dovoljno pokazuje, u kak tužnom položaju nahadjala se je polovica člověčanskoga naroda, cěli najmre ubogi ženski spol; niti se nije drugo očekivati moglo od toli potištene cěne hižnoga zakona, kak da se hižni mir i obiteljsko blagostanje sasvim udaljiti mora od takovog hižnog zakona. A sužnje niti napomenuti neću; svim je najmre dobro poznano neizgovorno ono okrutničtvo, pod kojim je kod svih narodah mučno stenjala ova podjarmljena, siromašna vèrst ljudih, akoprem je sastojala iz vekše strani stanovnikov; moram ipak napomenuti, da su ova nečlověčna uputjenja bila tako obća, da se ne samo proti njim nisu izrekli isti oni najglasovitii muži starodavnosti, kakti Plato, Aristoteles i drugi mudroljubi, nad kojih uzvišenom pametjum, i darovi sèrca i danas se čudimo, već su ih i sami ponajviše odobravali i podupirali.

Ovo je bilo lice staroga světa, kada zvězda, koju su mudri, ili sveti tri kralji viděli na izhodu, stade nad Bethlehemskom štalicom, vu kojoj se je narodil naš Zveličitelj Jezuš Kristuš; zvězda velim, koja rajskom svojom světlostjum razsvětila je guste one tmine poganstva, i izmekćala groznu onu pokvarenost obćeg načina ljudskoga življenja. Naš ljubjeni Zveličitelj bil je pèrvi, koj je pozval sve bez razlike narode i ljude, a ponajpèrvlje bogce i siromake, slabe i nevoljne, obtèršene i pod progonstvom zdihavajuće u svoju odičenu světlost, u slobodu i jednakost sinov božjih, — vzemši i sám na se spodobu sluge, da sve pokrěpi, da sve zveliči. Zaostavljenu i zahitjenu děcu vzel je vu svoj naručaj, koj

Digitized by Google

je sám boreći se s golotom i bosotom ležal vu jaslicah; na skorom zatim nazvěstjajući bogatim i oholim, da nijeden izmed njih nevlezne vu nebesko kraljestvo, ako nepostane kakti jeden izmed ovih malenih. Isti naš Zveličitelj sladki Jezuš vučil je stopram: da smo mi svi sini jednoga istoga nebeskoga otca, kojega kip nosimo na našoj duši; da mi svi, premda po iztočnom grěhu zatepeni, očistjeni vendar i odkupljeni budemo sa neprecěnjenom njegvom kèrvjum, koju on za nas na skorom prelejal bude, i da po tom svi jednako pravo zadobimo u postignutju věkivečnog blaženstva u obćoj hiži otca nebeskoga. Iz ovog navuka slědila su taki čisto druga uputjenja, najmre: da svako děte vre vu materinskoj vutrobi zadobiva nevmèrteljnu dušu, i da njemu zato pripadaju taki sva ona prava človečnosti, kojih se vživaju i odrastjeni ljudi; i da zato on, koj bi silovito oduzel dětetu življenje, nije manje ljudomorec, kak on, koj vre odrasloga člověka mentuje života. Vučil je nadalje najljubljenii Zveličitelj, vučili su po njegovoj vlasti Apoštoli, vučila je, ter i sada vuči sveta katolička cirkva: da je hižni zakon jedno nerazdružljivo družtvo med zakonskimi zato postavljeno, da zakonski olahkotiju življenje svoje sa iskrenom medjusobnom ljubavjum, da pobožno skup živiju, i děcu svoju odhranjuju vu strahu božjem i nevinosti zivljenja; i da zato isto muž neima pravo gospodovati nad svojom ženom kakti sužnjicom, već da ju ima ljubiti, kak i Kristuš ljubi cirkvu zaručnicu svoju. Vučila je i sada vuči sveta Mati Cirkva, da pred Bogom neima druge razlike med ljudmi, kak one, s kojom se sám člověk razlikuje med drugimi zbog vekše ili menjše krěposti i vrědnosti svoje; zato sveta mati cirkve děli jednoiste svete Šakramente najsiromašniemu prosjaku; poziva ih k jednomu istomu božjemu stolu; s jednim istim tělom Kristuševim, s kojim kralje i poglavice hrani i krěpi jednako bogce i siromake; zato takaj sveta Mati Cirkva, kakgoder služećim nalaže ljubav i věrnost prama svojim gospodarom: ovak gospodarom prepisuje milo i blago

Digitized by Google

baratanje sa svojimi slugmi. Zaista nijeden blage ćudi človĕk bez dubokog gibanja sèrca svoga nemože čitati list onog velikog Apoštola svetoga Pavla na Philomena pisan, vu kojem mu ovak preporuča nevĕrnoga, ali poslĕ na pokoru ganjenoga slugu: „molim te za sina mojega Onesina, koga sem rodil vu mojoj vuzi (to jest, koj je po mojem navuku prijel svĕtlost vĕre Kristuševe) ti njega kakti sèrce moje primi; ne kakti slugu, nego mĕsto sluge kakti najdragšega brata; ako je pak tebi kaj ali kvara včinil, ali dužen ostal, to ti meni zaračunaj.“ Isti ov sveti Pavel Apoštol piše na Korintiance: „Poznate milošću Gospona našega Jezuša Kristuša, kajti zbog nas siromak je včinjen koj je bogat bil; zato Vaša obilnost onih (najmre bogcev) nemoć naj nadomĕsti, da i njihova obilnost (najmre pri Bogu) nadopuni vaše pomanjkanje, ter tak jednakost postane.“

Ovomu se anda dragi kèrstjeniki! navuku, ovim načelam zahvaliti ima, da je zatèrta sada okrutnost onih starih vrĕmen; da je zavladala vu svĕtu misel slobode, jednakosti i bratinstva, i akoprem okorela kroz tolika vrĕmena sèrca človĕčanska nije mogel odmah izmehčati ov navuk, kajti se i kasnie kod istih kèrstjanskih narodah nalaze ne rĕdki tragi stare okrutnosti; ipak čim se je dalje razplodila svĕtlost kèrstjanske vĕre, tim su bolje i ova načela prave človĕčnosti razprostranila svoju moć i vlast.

Niti naj nigdo nereče, da se ova proměna pripisati mora ne kèrstjanskoj vĕri, već naravskomu razvitku pameti i sèrca človĕčanskoga. Ar posve protivno dokazuje stanje onih pukov do kojih jošće nije stigla svĕtlost kèrstjanske vĕre; ali pri kojih je nestalo ove svĕtlosti po kakovoj nesrĕći. Promislimo samo one prostrane dèržave, koje slĕdiju lažljiva načela Muhameda, presudimo ona neizmĕrna kinezka i indianska kraljestva, gdĕ se dĕca, žene i sluge nalaze vu onom istom žalo-

Digitized by Google

stnom položaju, koj je vladal pri starih Gèrkih i Rimljanih. Vu carstvu: „Senaan“ zvanom prodavaju se děca i dan danas. Pri Indiancih sěverne Amerike roditelji slobodno van na vulice hitaju ali ubijaju nakaznu děcu. Drugdě otac, ako mu žena umre, postavi děte na mèrtvo tělo matere, ter ga vubije, pustivši težki kamen iz visine na njega. A da i med kèrstjanske narode, ako pogube světlost prave věre, i pak povratiti se more ovakova okrutnost, vuči nas dovoljno i najnovie žalostno izkustvo tak, da nemore nikakova dvojmba biti, da su dobročinstva slobode, jednakosti i bratinstva světu poděljena poglavito po navuku one věre, koju nam je iz neba donesel Kristuš naš Zveličitelj, i nedvojenu učinil svojim odičenim goristajanjem, koju takaj neoskvèrnjenu čuva i vuči sveta Cirkva katoličanska. Ako je pak tomu tak, zaista truda je vrědno poiskati, kaj Cirkva katoličanska razuměva i dèrži pod slobodom i jednakostjum? i uvěreni budimo, da će nam njezin navuk i od ove strani pokazati najsigurnii put, i posve nas občuvati od svake zablude vu tako važnoj stvari, od česa vu drugoj strani.

II.

Iz ovih, koja su do sada rečena, mislim, vidi se zadosta, da med osobita dobročinstva, koja se mogu dati ljudem po božjoj dobroti, spadaju: sloboda, jednakost i bratinstvo. Ali kakgoder sva ostala, tak i ova dobra mogu se zloupotrěbiti mnogovèrstnim načinom, i ako se vzemeju vu krivom smislu, mogu i vèrlo škodljiva postati. Kriva bi na priměr bila sloboda, ako gdo od nikog drugoga nebi hotel zavisiti, izvan jedino od sámoga sebe i lastovitih svojih poželenjah, ter se nebi hotel pokoriti niti božanskim niti člověčanskim zakonom. Za takovom slobodom hlepel je Lucifer poglavica gizdavih i buntovnih angelov; takova sloboda bi nas neizběžno zapeljala

Digitized by Google

vu ono sužanjstvo, od kojega goršeg neima, sužanjstvo grěha. Nije manjkalo, a nemanjka ni danas takovih, koji si slobošćinu vzimlju sve, kaj im se dopada, govoriti, pisati; sva iz jedinog nagiba neurednih strastih dělati, iste najsvetie temelje věrozakona i čudorednosti, sve, kaj je dosad jošće bilo ljudem sveto i poštenja vrědno, rešetati, osměhavati, i nasèrtati. Takova sloboda drage duše kèrstjanske! nezaslužuje ono lěpo ime slobode, već ime razkošnosti i razvuzdanosti, koja mora najžalostniimi plodovi uroditi za člověčansko blagostanje; kakove plodove vre čitali i čuli smo ne samo kod stranjskih narodah, već i vu istoj Monarchii našoj: poremetjeni najmre obćinski mir vu gradovih, oskvèrnjenu sěgurnost življenja, poštenja i imetka, uzdèrmana prestolja, porušene oltare. Takova sloboda čini ljude slěpe, siromašne, okrutne, bezbožne. I to posve naravno mora slěditi. Ar, ako se ovakova sloboda dopusti pojedinim osobam; nevidi se zrok, zakaj se nebi dopustiti mogla i svim drugim i svakomu; i kajti nisu rědki, koji se čisto rado poslužuju slobodom, da druge napastuju, dapače da ih podjarme, potrěbno bi ovim zmirom na oprezu i oboružanim biti, da se moreju s jednakom slobodom braniti i takova nasèrtanja od sebe odbijati. O! kak tužen za obću dèržavu je takov stališ! kak žalostna dragi kèrstjeniki je takva sloboda! drugim silu činiti, ili živěti u věkivečnoj borbi, neprestanom strahu i smutnji, kak žalostna sloboda! Poleg tak razumljene slobode propasti mora mir i poredak, propasti mora sréća i blagostanje družtvenoga života, i cělo gradjanstvo nije drugo, kak jato ljute med sobom běsneće zvěrine; napokon ova tak razumljena sloboda tam zapelja zadnjić člověčansko družtvo, da ili mora poginuti velika stran ljudih, ili svi spasti pod samosilje jednoga, koj je jakši.

To isto valja od jednakosti. Da svi ljudi vu svih stvarih jednaki budu, to je posve nemoguće, kajti tako razumljenoj jednakosti protivi se ista narav. Ar sva, koja narav poradja, vre vu svojem začetku, vu svojem cělom odrastku, i vu cělom

Digitized by Google

tečaju življenja kažeju najvekšu različnost. Isti mi ljudi vu ničem drugom nismo si jednaki, izvan, da smo ljudi; vu svih drugih kakti: vu ćudi, vu pameti, nagnutjih sèrca, jakosti i spodobi těla, dapače vu glasu, vu rěči, vu hodu razlučavamo se med sobom. Vu istom nebu, gdě je podpuna savèršenost, neima takove jednakosti, kajti i blaženi poleg različite měre svojih zaslugah vživaju se blaženstva vu priměrnoj razliki; ar poleg svědočanstva svetoga pisma, kakgoder zvězda od zvězde razlučava se vu svojoj jasnosti: tako i blaženi razlučavaju se med sobom vu svojoj světlosti. Ali da bi se za čas i mogla vpeljati med ljude takova jednakost, kak dugo, mislite, bi to ostalo? Postavimo na priměr, naj se danas ves imetek razděli med ljude čisto jednako; mislite, da ova jednakost dugo bude obstala? Jeden bude dělal i skèrbel marljivo, i svojom marljivostjum vèrlo povekšal svoj stan i imetek; drugi se pusti vu lěnost, pak i ono, kaj ima, potepe; — jeden, komu je Bog dal bistrii razum, pribavi si odlične znanosti; ili zažgan ljubavju domovine za srěću njezinu alduje sve sile svoje sa pogibeljom istog življenja; drugi s manjimi dari razuma nadaren, ili od naravi plašljivii, trudnim borbam za domovinu predpostavlja rajši vugodnost i priličnost življenja. Budeju li anda ovi dugo med sobom ostali vu jednakosti; i bude li pravo imetak onomu, koj si ga je zaslužil sa svojom marljivostjum i revnostjum, oduzeti, i nadariti s njim onoga, koj nikaj vrědnoga nije dělal, i morebiti živel vu samih pregrěškah i krivicah, jednoj goršoj od druge? Ovakova jednakost bi zatèrla i uništila svu marljivost; bi zadušila svaku plemenitiu revnost za obćinsko dobro, i prevèrnula bi istu čudorednost; ovakova jednakost bi podigla děcu proti roditeljem, podložnike proti zakonitim poglavarom; ter samo bi sějala svadju i razdor, koja bi na koncu za sobom povukla cěle potoke člověčanske kèrvi; rěčju: cěli narod člověčanski vu gorju bi stèrmoglavila sirovost i nesrěću, neg' li je ikad bila. A da je to istina, svědoči nam izkustvo naših vrěmenah, gdě,

Digitized by Google

kak se je samo pokušala vpeljivati takova jednakost med ljude, žalostno ćutili smo, da su se odmah redom sbijati počele sve te poslědice.

Čisto druge, i od ovih posve razlučne glede slobode i jednakosti naputke poděljuje nam sveta věra naša, i njezina věrna čuvarica katoličanska cirkva, kak vre iz onih, koja sem napomenul vu pèrvoj strani mojega govorenja, mogli ste spaziti dragi poslušitelji! Najmre vu smislu svete věre i cirkve naše, sloboda člověka stoji poglavito vu tom, da on nepodlegne sužanjstvu gréha, da on nedopusti nad sobom gospodovati svoje strasti, hmanja poželenja těla svojega; već da se věrno pokori božjoj volji, koju mu sám Bog nazvěstja po zdravom razumu i rěči svojoj; da se izbavi iz jarma pravoga onoga samosilnika, koj je bil od početka laža, duha najmre peklenskoga; da se čuva pokvarenosti světa, i da stèrga iz sebe ljute okove gréhov. Ar veli sveti Pavel Apoštol „Zapověd duha življenja vu Kristušu Jezušu oslobodila je mene od zapovědi gréha i smèrti;“ i na drugom městu: oslobodjeni od gréha, službeniki pako včinjeni Bogu, sada imate vaše posvetjenje, konec pako věkivečno življenje; ar koj se oziva sluga Gosponov, sloboden je Gosponov.“ Nikak nadalje nedopuštja naša sveta věra i cirkva slobodu vu neodvisnosti od svojeg poglavarstva, ali vu nepokornosti prama zakonitoj vlasti, dapače zapověda, da se ovim sasvim izkazati mora poštenje i pokornost. Sveti Pavel Apoštol očito poveda: „Vsaka duša višjoj oblasti naj bude podvèržena; ar nije oblast od drugud, nego od Boga; koj se anda protivi oblasti, božjoj naredbi se protivi.“ I sveti Peter Apoštol veli: „Podložni budite svakomu člověčanskomu stvorenju zaradi Boga, ili kralju kakti izvišenomu, ili poglavarom, kakti od njega poslanim na strah zločestih, pohvalu i nagradu dobrih.“ Na ovih temeljih

Digitized by Google

sagradjena, i s ovimi medjami obkružena mora biti vu smislu svete cirkve naše družtvena takaj sloboda, koju ona, kak smo vre viděli vu pèrvoj strani govora, na toliko goji, i ozbiljno želi na sve ljude protegnuti; ar sveta Cirkva naša, kanoti duhom svetim posve oduševljena, dobro uvidja, da je takova samo sloboda priměrna providnosti božanskoj i pravilam človečanske naravi, i da takova samo sloboda donesti more pravu srěću človečanskomu narodu, kajti uvidja: da ovim samo načinom mogu se ljudi vu miru vzivati onih dobarah, koja su po božanskoj dobrotivnosti zadobili i pribavili si svojom mukom i trudom; i da ovim samo načinom sěgurni biti mogu za svoje poštenje, za dober i lěpi glas svojega imena, i za isto svoje življenje, vu čem prava i trězna sloboda navlastito je postavljena.

To isto se razuměva i od jednakosti. Akoprem najmre, kak smo vre čuli, věra i Cirkva naša je najvekša zaštitnica prave jednakosti i bratinstva; věndar nije nikako priateljica one jednakosti, koju smo napomenuli, i kojoj se protivi ista narav; već odpèrto poveda sa svom snagom svojeg navuka i priměrah, da sve ove razne sposobnosti, po kojih se ljudi med sobom razlikuju u svakom skoro obziru, proizticu iz odredjenja božanske providnosti. Zato takaj katoličanska cirkva svu skupšćinu svojih věrnih smatra kakti jedno tělo, koje tělo mnoge kotrige broji lěpo med sobom razredjene i sjedinjene pod jednom glavom — Kristušem Jezušem. Od svetoga naimre Otca Pape počemši, pak do zadnjega navučnika, koj pred vratmi Cirkve stojeći čeka milošću svetoga kèrsta, mnoge broji vèrste ljudih, koje gledeć neba dužna medju sobom pokornost veže, i koji se glede zamaljskog njihovog stana ravnaju po potrěbitoj vlasti za zdèržavanje cěloga těla; zato potrěbnu vlast grěhe odpustiti ali zadèržati, vlast božanski navuk čuvati, tolnačiti i vučiti nepoděljuje svim bez razlike, već samo redovnikom; zato takaj razlučuje redovnički stališ od světovnoga; dapače vu istom redovničkom stališu ima mnoge preděle po

Digitized by Google

kojih se kakti po štengah gori ide, dok se nedojde do vèrha, do vidjene najmre glave cirkve, do vèrhovnoga pastira svetoga Otca Pape, koga si je sám Jezuš Kristuš kakti nevidjena glava postavil na svoje město, i od kojega takaj ošter račun potrěboval bude vèrhu věrnog obnašanja poděljene mu vèrhovne vlasti. Ova vendar nejednakost nadoměstja se najlěpše po tom, da tak od najnižjih, kak i od najvišjih potrěbuje jednaku poniznost i zatajenje samoga sebe; dapače od onih, koji na višjem stupnju stoje, više očekiva, kak od onih, koji su nižji; kakgoder poleg svetoga Evangeliuma više ceni mali novec siromašne vdovice poklonjen na oltar, kak ponosne i velike bogatih dare. Isti vèrhovni pastir svaki dan kak i zadnji redovnik tuče se po pèrsih i „moj greh" nazivlje; makar bila kolikagoder vlast predpostavljenih, ipak sve počitanje, svu pokornost, koju su im dužni věrni izkazivati, sveta cirkva ravna i proteže jedino na njihovu čast, ne pako na njihove osobe, pokehdob je dèrži i pripoznava kakti ljude, koji su člověčanskim slaboćam podvèrženi, i potrěbni božje milosti, kakti svaki drugi.

Nadalje cěla skupšćina věrnih kèrstjenikov katolikov jednu samo, premda po svem světu razširenu, čini obitelj ili familiu, iskrenom i bratinskom ljubavju med sobom skopčanu. Nijedan nemoli sam za se, već za svu bratju, ar neveli „Otec moj," nego „Otec naš; koj jesi na nebesih;" neveli: „kruh moj daj meni," nego veli: „kruh naš daj nam danas," veli: „ljubi bližnjega svojega, kakti samoga sebe;" i ovo je zapověd prave jednakosti i pravoga bratinstva, koja zaslužuje božansku ljubav onoga, koj je tèrpel na križu ne za svoje, nego za tudje grěhe. Neveli naša sveta věra, svaki člověk je bližnji i brat tvoj, idi anda i potrěbuj od njega polovicu imetka njegovoga, i ako ti ga neda iz dobre volje, ti mu ga silom otmi; ako se pak bude branil, ti ga vubi; tak nevuči sveta věra naša, nego ona vuči: svaki člověk je tvoj brat zato ga ljubi kakti samoga sebe, nevčini, kaj bi njega moglo

Digitized by Google

zbantovati ali razžalostiti, nevčini, kaj nebi želel, da drugi tebi včini, dapače izkaži mu sva dobra, koja si moguć; ako ga vidiš vu neznanstvu, podvuči ga, ako vu bludnosti, dopeljaj ga na pravi put istine, ako je vu dvojnosti, poděli mu dober tolnač; ako je gladen, nahrani ga, ako je žedjen, napoj ga, ako je gol, obleči ga, ako je betežen, pohodi ga, děli s njim ono, kaj si dobil od nebeskoga otca, i Bog će ti naplatiti.

I ov navuk naše svete věre i cirkve nije doista ostal prez koristi, ar se je gliboko zakorenil vu sèrca člověčanska, zavzel je sèrca ne samo pojedinih ljudih, nego i cělih družtvah. Od ovud porodile su se neizbrojne pobožne bratovšćine i redovnička družtva, izmed kojih někoja dvoriju i krěpiju betežne, někoja vuznike izkupljavaju iz sužanjstva višeputah s lastovitom svojom žèrtvom; někoja pri sirovih, neznabožnih narodih ziskavaju zahitjenu děcu od roditeljev, ljubljeno k sebi i pod svoju blagotvornu skèrb vzimlju, ter tak nastoje občuvati ovu sirotčad od propasti, i tak se jedni ovim, drugi onim dělam ljubavi i kèrstjanske pobožnosti posve alduju na toliko, da nije moći skoro najti fele nevolje člověčanske, za koju ublažiti nebi se velikodušno zèrtvovala cěla družtva pobožnih muževah i bogoljubnih děvicah po cělom katoličanskomu světu. I ako gdo dvoji o tom, more se dovoljno uputiti i vu našem varašu; more i vu našem varašu, zvun drugih za bogo — i čověkoljubje revno i koristno poslujućih redovnih muževah, viděti děvice, koje ostavivše svoje roditelje, svoje priatelje, svoju domovinu, dan i noć i to s najvekšom skèrbjum služiju bolestnikom, koje do sada niti nisu nikad viděle, niti poznale; děvice, koje stotine većinom uboge děčice milo podvučaju na pobožnost prama Bogu, na nevinost i svetost življenja, sadeć vu děčicu s nezatrudljivom marljvostjum, tèrpljivnostjum i revnostjum potrěbne i za cělo življenje hasnovite znanosti; i to ne za drugu nagradu, već jedino za ljubav onoga, najmre ljubljenoga Jezuša, koga su si

Digitized by Google

izebrale za nebeskoga svoga zaručnika; i koj je rekel: da će on sve ono priznati kakti sebi včinjeno, kajgoder bude vu njegovom imenu izkazano bogcem, i drugim s nevoljami obteršenim. Kaj se već lahko uvidja od ovud, pokehdob se nisu po kakovoj sili, već po lastovitom dobrovoljnom odvaženju alduvale tak oštromu načinu življenja, vu kojem s najpriprostiom hranom i opravom zadovoljne, svih ne samo slastih, koje svet na toliko ceni, nego priličnostih življenja posve lišene, živiju vu najvekšem siromaštvu, ali skup i vu najlěpšem savezu medjusobne iskrene ljubavi i pokornosti; akoprem se med njimi nahadjaju i takove, koje bi gledeć od ličnih darov svoje pameti, pored cvatuće svoje dobe, i gledeć boljega stališa njihovih roditeljev čisto lahko, kak svět navadno govori, postići bile mogle bolju sréću. Stotine takovih pobožnih zavodov nalaze se vu okružju katoličanskoga světa; dapače nemanjka ih vu istoj Azii, Afriki i drugih dèržavah nevěrnikov i poganinov, gde Turkom, Židovom i drugim svakojakim sirovim narodom služiju s onom istom věrnostjum i revnostjum, s kojom kèrstjenikom katolikom, navěk imajuće na pameti one rěči Zveličitelja: da su svi ljudi stvoreni na kip božji; da su svi odkupljeni neprecěnjenom kèrvjum Kristuševom; da su svi ljudi naši bližnji, i da zato onu istu ljubav, s kojom sebe same ljubimo, gojimo prama svim ljudem.

I ova, koju vuči i potrěbuje katolička cirkva, jednakost, bratinstvo i medjusobna ljubav je tak obćenita, je tak na dalko razprostranjena, da se nepusti stisnuti niti med medje vrěmenitog našeg življenja, već se proteže preko istog groba. Ondě najmre vu věkivečnosti, vu naručaju nebeskoga Otca, gdě, kak veli sveto pismo, mnoga se nahadjaju prebivališća, kraljuju već neizbrojeni mučeniki, svetci i svetice božje, mnoga bratja naša, koji su si po stalnoj věri i svetom življenju zaslužili ovu preveliku platju, i koji za nas takaj neprestance zazivaju božansku milosèrdnost, ravno

Digitized by Google

kak se i mi tèrsimo s našimi molitvami i dobrimi děli pomoći onim dušam, koje su zadnjić vu milošći božjoj preminule iz ovoga světa, ali vendar nisu jošće očistjene od svake ljage, ter zato isto potrěbuju našu pomoć. Ovo je ono, koje napominjemo vu věrovanju apoštolskom, obćinstvo svetih; ovo je ono, koje neima prispodobe, koje nerazdružljivo skupa veže vrěmenitost s věkivečnostjum, pravo bratimstvo i jednakost.

Vrěme je već vendar, da ovim našim premišljavanjam naredimo konec. Ufam se vu Boga, da ste se iz do sada progovorenih dovoljno vputile drage duše kèrstjanske! da se more sa svom istinitostjum reći: da prava sloboda, jednakost i bratinstvo svoj početek zahvaliti ima poglavito svetoj našoj věri i cirkvi; obsvědočili ste se takaj, kaj osobito pod ovimi rěčmi razuměva naša katoličanska cirkva, i da samo vu smislu katoličanske cirkve vzeta sloboda i jednakost izpasti more na korist clověčanskoga naroda. Ova ista po odičenom goristajanju našega Zveličitelja čvèrsto vtemeljena věra naša, kak sem već jedankrat napomenul, usrěćiva i ublaživa osamnaest već stolětjah člověčanski narod, i kajgod se je do sad narod člověčanski vžival bolje srěće, to skoro jedino ima zahvaliti ovomu iz neba donešenomu navuku i věri; suprotivno pako, kajgod zla i nesrěće poćutiti je moral narod člověčanski, većinom proizhadja odtud, kajti ali je posve odstupil od ovoga navuka, ili barem nije podpunoma odgovaral njegovim naredbam i prepisom. Vrěmena naša, drage duše kèrstjanske! jesu burna i pogibeljna, koja s nami mnogovèrstno i neprestano treseju. O! nepušćajte iz ruk onaj čvèrsti stup prave věre, koj vas

Digitized by Google

jedino osloboditi more od propasti vu tolikom gibanju; neodvèrnite oči od one zastave svete věre vaše, koju gorestajajući Zveličitelj svojom rukom je zdignul; ar ako pod ovom zastavom stalni i věrni ostanete, nebude vas strah zasědov, koji se tvore v tmici, nebude vas strah navale, koja se nestidi běloga dana. Nek na vas navale, neznam kakove suprotivšćine: ova sveta věra vaša donesti će vam dovoljno razveselenje; nek vas uznemire neznam kakove dvojnosti: ova sveta věra naputit će vas na pravu stezu istine; nek se podignu proti vam neznam kakve pogibelji: ova sveta věra izbavit će vas i zapeljat srětno do broda počinka i sěgurnosti. Drugi nek kuju za se kakve im drago osnove vtemeljene na praznih sanjariah člověčanskoga razuma, vi dragi moji! s cělim sèrcem privèrženi ostanite svetoj věri vašoj, koja poleg svědočanstva svetoga Pavla Apoštola, nevpira se „na človččansku mudrost, već na jakost božju;“ drugi nek govore i pišu od bratimstva, kak im drago; vi se tèrsite zvèršavati i činiti ona, koja sa sobom donosi prava i iskrena ljubav kèrstjanska; nemojte kazati vašu ljubav sladkimi rěčmi, već blagotvornim činom i dělom; ostanite věrni vašoj svetoj katoličanskoj cirkvi, koja je stup i tvèrda pećina istine, pripravni rajši sva aldovati, i isto življenje, kak odstupiti od onog blagonosnog sunca, koje, ako gdě potamni, sva se pretvoriti moraju vu škuru tmicu. O dragi Jezuš! mili Odkupitelj naš! koj si odičenim svojim goristajanjem preobladal peklenska vrata, i nam slobodu i pravu jednakost podělil sinov božjih, občuvaj nas vu svetoj Tvojoj věri, ar Ti si jedini, koj imaš rěči věkivěčnoga življenja, niti neima drugoga, vu kom bi za nas bilo ufanje zveličenja. Brani našu pamet vu tolikoj poplavi svake vèrsti bludnostih, da nigdar nepotamni světlost svete věre Tvoje vu sèrcu našem. Ti usrěd tolike pokvarenosti ovoga světa, vu tolikom morju skušavanjah, čuvaj neoskvèrnjeno sèrce naše, da nepomanjka vu nami

Digitized by Google

sveta ljubav Tvoja. Onda, onda budemo vu istinu slobodna i jednaka med sobom bratja. Ako s nevoljom, ako s trapljenjem, ako s težkoćami nas pohoditi svidělo se bude Tvojoj božanskoj volji, zadèrži nas barem vu svetoj věri Tvojoj, koja nam je jedina deska odkupljenja, da nevtonemo pod silom zla i nesrěće; poděli nam tèrpljivnost i duh prave poniznosti i uzdanja vu Tvoju svetu volju; nedopusti, da bi se ikad izpred naših očih sakrila posvetjujuća nas Tvoja milošća, da tak poslě svih ovih proměnah putovanja i življenja našega vrědni budemo zagledati presveto i preblaženo Tvoje lice ondě, gdě prestaje svaka briga i muka. O preblažena mati našega Odkupitelja, presveta děvica Maria! Ti radost nevoljnih, Ti pomoć ljudih kèrstjenih, Ti mati božje milosti; Vi sveti zavetniki i zagovoritelji naši sveti Štefan i sveti Ladislav, i svi svetci i svetice božje podpomorite vašimi molitvami slaboću, kèrhkoću i nemoć našu. Amen.

Digitized by Google

NA BLAGDAN SVETOGA ŠTEFANA KRALJA LĚTA 1849.

Quaerite Deum, et vivet anima vestra.
Psal. 68.
Iščite Boga, i živěla bude duša vaša.

Premda je ova stolna cirkva naša, ljubljeni vu Kristušu poslušitelji! posvetjena prezmožnomu i predobromu Bogu pod nazivanjem vu nebo vzetja blažene děvice Marie, osobitim vendar načinom postavljena je pod obrambu svetoga Štefana kralja, i to tak, da ono isto ime, koje je od njega pred sedem i kaj više stotin lět dobila, nosi i dan danas, da je najmre pod imenom svetoga Štefana kralja najbolje poznata po cěloj našoj domovini, i po obližnjih pokrajinah. Vrědno je anda, da ovaj odičeni godišnji dan cirkve naše i danas proslavimo s dostojnom svećanostjum, kaj se more lětos tim većim pravom včiniti, pokehdob ova stolna cirkva naša, poslě višegodišnje brige, sa znamenitimi troškovi skopčane, stavljena je vu red, i urešena baš lětos vu poglavitom svojem predělu, svetišća najmre i velikog oltara, i tako se popela na onaj stupanj sjajnosti, koja joj se pristoji zaradi njezine starodavnosti, njezine veličine, radi njezinog dostojanstva, i radi umětnih i veličanstvenih zidinah njezinih. Da se je pak ov odičeni posel srěćno dovèršil, veselim se i radujem slavnomu našemu gradu Zagrebu, kojemu po tom pripadè osebujna znamenitost; radujem se věrnomu puku cěle naše biškupie, kojemu mora zrokuvati veliko veselje, kada vidi, da je mati svih ostalih cirkvah biskupie tak dostojnimi i tak shodnimi za pobudjenje i ukrěpljenje pobožnosti vu ljudih nakinčena dragočenostmi;

Digitized by Google

radujem se cělomu našemu svetjenstvu, poglavito pako slavnomu kaptolu, koj neprestano slavi i diči Boga vu ovoj cirkvi; radujem se zadnjić i sámomu sebi, komu je dopustila božja milost, da nakanu, koju sem vre od davna vu sèrcu svojem gojil za polěpšanje i dopunenje najljubljenie moje zaručnice, srěćno udělotvorenu vidim usrěd groznog běsnila domaćeg rata, i prětećih od svih stranah pogibeljih. A i tvèrdo se ufam, da ćeju se tečajem premnogih godinah i mojih naslědnikah na ovoj biskupskoj stolici, neizbrojena jošće sèrca ljudih genuti na pravu pobožnost vu ovoj odičenoj i glede zmožnosti dike božje vrědno uredjenoj cirkvi, i da ćeju njihove ovdě vu podpunoj zaufanosti izručene molitve posluhnjene biti kod dobroga nebeskoga otca; ufam se, da ćeju mnogi oprostjenje svojih grěhov, razveselenje vu suprotivšćinah, krěpost vu skušavanjih, duh jakosti i stalnosti na putu zveličenja, rěčju: da ćeju ovdě onaj mir zabobiti, kojega svět dati nemore, i koj nadvisuje svaku želju; to je bila do sada, a i ostane tak dugo najvrućia želja sèrca moga, kak dugo mi bude božanska dobrota dopustjala gledati světlost ovoga světa.

Kaj se dotiče istoga svetoga Štefana kralja, našega zaštitnika, znano vam bude dragi kèrstjeniki! da je živel pred osem stó lět, i kaj je više, da je on bil pèrvi kralj svojega naroda, da je on za blagostanje svojega kraljevstva izdal najmudrie i najhasnovitie naredbe, koje su stajale kroz tolika stolětja do dana današnjega, i lahko bi bile mogle zadovoljiti potrěbočam sadašnjih vrěmen, i puke srěćne včiniti, da nebi bila poslužila srěća zločestim ljudem, koji su po nevěri i odpornosti proti zakonitomu i najboljemu kralju svojemu narušili sav občinski mir. Ovaj sveti kralj je puntare, koji su se vre za njegovo vrěme podigli proti srěći obće domovine, s božjum pomočjum zatèrl, dozvavši stranjske puke, naselil je pustare ugarske zemlje, visoko podignul poljodělstvo, umětnost i obèrtnost; ljutu ćud podložnoga sebi puka vkrotil, pravicu vu sude vpeljal i uvèrstil; navuke i znanosti vzel je pod ose-

Digitized by Google

bujnu svoju obrambu; odlikoval se je po člověčnosti, dobrohotnosti, gostoljubju, i ostalih krěpostih, osobito pako po neoskvèrnjenoj svetosti življenja. Najvekša vendar i nevmèrteljna njegova zasluga je vu tom postavljena, da je svoj puk iz poganske tmine dopeljal na světlost svetoga Evangeliuma, kada je vu tu svèrhu vtemeljil jedenaest biškupiah i potrěbnimi ih obskèrbel samostani duhovnih redov. Ovo njegovo tèrsenje za razširenje svete věre kèrstjansko-katoličanske bilo je toliko, da se nije uztegnul onoga vrěmena sveti Otec Papa Silvester II. izjaviti sebe samo za Apoštolskoga člověka, svetoga pako Štefana kralja Ugarskoga za pravoga Kristuševoga Apoštola, i zato ga je po običaju one dobe pozdravil kraljem, poslavši mu ujedno kraljevsku korunu.

Rekel sem: da zasluga svetoga Štefana kralja, koju si je stekel s razširenjem i vtvèrdjenjem svete věre kèrstjansko-katoličanske vu svojem kraljestvu, nadkriljuje sve druge zasluge za svoj narod včinjene; ar nijedan dar niti pomisliti se nemože uzvišenii za narod člověčanski, kak je dar prave, istinske i spasonosne věre kèrstjansko-katoličanske; koju istinu kakgoder vu svakom mojem govoru, kojega sem na vas dèržal, tèrsil sem se sa svom moćjum razjasniti, i ustanoviti: ovak i danas želim pri njoj ostati, tvèrdno uvěren, da neima predmeta, koj bi se smatrati mogel ili za naše duhovno dobro hasnovitii; ili za današnju svečanost dostojnii, ili zadnjić prikladnii za slavu istoga našega zaštitnika svetoga Štefana kralja, komu, vu věčnom i blaženom stanu sada sěgurno prebivajućemu nije toliko postavljeno vu tom, da se njegova samo slava glasi po krugu zemlje, već bolje želi to, da posějano po njem sěme prave věre urodi kak najobilniim sádom pobožnosti i svetosti.

Premišljavali anda budemo onaj najvažnii upliv, kojega najsvetia věra naša kèrstjansko-katoličanska nedvojbeno ima na uredjenje čudorednog življenja i na promicanje prave srěće naše. Od ovud, kak se nadam, sěgurno bude se

Digitized by Google

vidělo, da prez verozakona neima prave krěposti i ćudorednosti, i da ove krěposti i ove ćudorednosti jedino stalno utočišće nahadja se vu svetoj věri kèrstjansko-katoličanskoj, i to vu pèrvoj strani; ali zajedno bude se vidělo, da se prez věrozakona nije moći ufati niti věkivečnoj niti vrěmenitoj vu ovom življenju sréći i blagostanju, kaj dokazati želim vu drugoj strani mojega govorenja.

Nedvojim drage duše kèrstjanske! da kak ste do sada, tak i danas tèrpljivno i dobrovoljno posluhnuli budete rěči moje, kaj takaj zaufano od vas prosim.

I.

Rekel sem: prez věrozakona nemore obstati pravo i stalno izvèršavanje krěposti, zatim istinsko i ćudoredno življenje. Mi ljudi izvan mnogih drugih i to imamo obće s nerazumnom živinom, da nas ista narav i to žestoko vleče na ona, koja su vugodna ćutjenjam našega tela; ona pako běžimo, koja su istim ćutjenjam nevugodna i protivna. Iz ovoga ostaloj takaj živini obćega nagiba tělovnih pohlěpnostih slědi i to, da je člověk od naravi nagnut k povoljnosti življenja, i da běži svaku nepovoljnost, kakti zimu, vrućinu, težko dělo, betege svake fele i nevolje; da želi od naravi rajši vladati nad drugimi, kak njim podložen biti, rajši zapovědati drugim, kak im se pokoriti; da za blagom i bogatstvom hlěpi kano za srědstvi za pribavit si vugodnosti i nasladnosti življenja, da se usuprot boji siromaštva; da se bori za čast, hvalu i diku svojega imena, osramotjenje pako i pogèrdu da odbija od sebe; rěčjum: da sva ona, koja pohlepnostjam njegovoga těla, ili, kak veli sveto pismo, koja vgadjaju tělu i kèrvi, uslěd nasilja svoje živinske naravi želi, išće i lovi, kaj je pak ovim suprotivno, na svaki način tèrsi se od sebe odrinuti.

Ali, kakgoder nije moći tajiti, da ovo ostaloj živini lastovito ćutjenje vlada takaj i vu nami: isto tako tajiti se neda,

Digitized by Google

da je vu nami izvan ovoga jošće jedno drugo i to mnogo plemenitie i uzvišenie ćutjenje, koga neima druga živina, i koje se navadno od vučenih ljudih zove ćutjenje krěposti i poštenja. Najmre vu svakom i poněkoliko izobraženom člověku je někaj, kaj mu zabranjuje gèrdoga ili krivičnoga kaj včiniti; na peldu: krasti, vkaniti, zbantovati dobročinitelja i tak dalje. I koj nemareć na ovu nutèrnju, iz svojih pèrsah glaseću rěč, děla protivno, taki ga zavzeme někakova bol i nemir, kaj mi drugač velimo griz dušnoga spoznanja; koj pak sluša ovu rěč, ter njoj se pokori i onda, kada drugo ono, najmre živinsko poželjenje želi čisto někaj protivnoga, mila někakova slast i pokoj obléva sèrce njegovo.

Ćutjenje ovo krěposti i poštenja, kak misliju mnogi, nedohadja samo od odhranjenja, ali dobivenih navukov vre vu pèrvoj mladosti, ali od lastovitog kojemu narodu značaja; ali kakvihgoder zavladavših običajev; kajti je ovo ćutjenje bilo lastovito vsigdar, svako vrěme, ljudem svih narodov. Zaista nigdar jošće nije bilo naroda, koj nebi bil imal stanovita načela krěposti i poštenja, koj, na priměr, nebi bil mèržil okrutnost děce prama roditeljem, nevěrnost prama domovini i priateljem; obtèršenje udovic i zaostavljenih sirotah; koj suprotivnim načinom nebi bil svigdar odobril iskrenost, dobrohotnost, i hrabro podnešenu smèrt za dobro domovine. — Pokehdob anda ovo krěpostno ćutjenje prebiva vu ljudih svih vrěmen i městah, spoznati i valovati moramo da se temelj ovoga ćutjenja osnivati mora na istoj člověčanskoj naravi.

Dvoje anda med sobom različno i mnogoput suprotivno nahadja se su nami ćutjenje: jedno tělovno ili srěćnoga i povoljnoga življenja, drugo razumno, ili krěpostnoga i poštenoga življenja. Lěpo ovu stvar raztolnačuje veliki on naučitelj sveti Pavel Apoštol, kada veli vu listu na Rimljane pisanom: „Radujem se zapovědi Boga poleg nutèrnjega člověka, vidim vendar drugu zapověd vu kotrigih mojih suprotivnu zapovědi razuma mojega

Digitized by Google

i mene dèržeću vu zapovědi grěha, koja vlada vu kotrigih mojih."

Nadalje sva krěpost naša nije drugo, kak podloženje pohlěpnosti i nasladnosti pod zapověd ćudorednog ćutjenja, ili da se opet služim s rěčmi svetoga Pavla: podlaganje zapovědi naših kotrigov pod zapověd razuma našega. To jest: on člověk veli se pošten, krěposten, i dobroga dèržanja, koj se neprestano i onda takaj pokorava zapovědi poštenosti, kada je ova pohlěpnosti těla suprotivna; vu peldi: koj makar kokgoder veliku ćuti nasladnost vu jělu i pilu, neprekorači vendar nigdar medje mèrtučljivosti, koj ako bi se sasvim lahko popeti mogel na časti i bogatstvo po obtèršenju drugih, po vkanljivosti, po krivicah, vendar ostaje rajši vu siromaštvu i neznatnosti, kak da se posluži ovak gèrdim načinom; koj makar bi još tak jako bil nagnjen na sèrditost i osvětu, vendar se zna tak sám nadvladati, da ne samo nevrazi svojega bližnjega, niti se nefanti nad njim, nego rajši oprosti sve krivice sebi včinjene, dapače dobročini onim, koji ga odurjavaju, i moli za one, koji ga proganjaju i bantuju, kak to isto potrěbuje Zveličitelj i Navučitelj naš Kristuš Jezuš. Medjutim vendar ljudi se nemogu podići na ovu visinu zvèršenosti, nego ako věruju vu bitje svaznajuće, svamoguće, najpravičnie, ili ako věruju, da je Bog, koj vu drugom življenju poslě smèrti těla naplatil bude dobre čine njihove, i obladanja tělovnih pohlěpnostih; ar, ako člověk ovo nevěruje, ovo se neufa, neće imati zroka, zarad kojega bi se rajši pokoril zapovědi poštenosti, kak slědel nasladnosti těla svojega. Dapače bedasto bi dělal i proti svojemu razumu, ako si bi steguval dobra ovoga življenja, pokehdob se nikakvom nadoměstjenju nadati nebi imal vu drugom življenju za krěpost i žèrtve svoje. Ova pak věra vu Boga i věkivečni život čini věrozakon; anda se očivestno vidi, da prez věrozakona neima, niti se pomisliti nemore prava i stalna krěpost i čudorednost, ili pravo, i vrědno krěpostno življenje.

Digitized by Google

Da je pako to istina, potvèrdjuje svakdašnje takaj izkustvo, koje očevidno pokazuje, da su narodi tak dugo bili dobri i krěpostni, kak dugo su obdèržavali svoj věrozakon, a kak su od ovog odstupili, propali su vu svake vèrsti grěhote i sve moguće odurnosti. Ali i kod posebnih ljudih poštenje i krěpost s vekšinom zavisi od věrozakona; i ako se gdegde opažuje i suprotivno, da naimre i bezbožni ljudi postavljaju gděkoje viteške i lěpe čine, to zaisto dohadja ili od prirodjene im naravne krotkoće, ili iz druge otajne kakove svèrhe ili od navade poprijete od mladosti; ovakova vendar krěpost i dobrota neima čvèrstog korena, i zato stalna i dugotèrpna nije. Od ovud se vidi, na kak lažljivom temelju stoji on navuk sadašnjih krivih prorokov: da je krěpost od věrozakona posve razlučna, i da ona netrěbuje věrozakona. Zaista, kakgoder nemore živěti i sád doněti drěvo prez korenja, ovak niti krěpost niti ćudorednost ljudih nebude obstati i živěti mogla prez věrozakona, ar ovaj je njezino zvirališće i jedina obramba.

Ako vre věrozakon vu obće toliku moć ima za včiniti ljude dobre i krěpostne, to zaisto po najviše valjati mora od jedine prave i vu cělom svojem zavjetku spasonosne naše svete věre katoličanske, koju je sveti Štefan Kralj učvèrstil kod narodah svomu žezlu podvèrženih; kajti zaisto neima nijedne druge, koja bi od Boga Stvoritelja, Odkupitelja i Posvetitelja našega, od naših praina njemu dužnostih i odnošenjih, koja bi od zadnjega cilja i odredjenja člověka, od budućeg života človečanske duše i od ostalih istinah věre, poroditi mogla čistie i vrědnie misli i spoznanja vu ljudih. Ona naimre vuči, da je naša prava domovina postavljena vu nebu, vu naručaju věkivěčnoga Boga; da ovo vrěmenito življenje nije drugo, kak samo putovanje i stališ priprave, vu kojem po neoskvèrnjenom zvèršavanju krěposti zaslužit si moremo i moramo věkivečno blaženstvo. Ona vuči, da prie svega iskati imamo kraljestvo božje, i zato da se nedamo po pohlěpnom nagibu těla zapeljati na prekèršenje božje zapovědi, već da rajši pri-

Digitized by Google

pravni budemo ruku si odseći, oko si izkopati, kak da se po njih spačimo. Vuči nadalje, da sve ljude ljubimo, kak i sami sebe ljubimo, i kada je potrěbno, da istu dušu, to jest življenje položimo za našu bratju. Ona vuči, da prava srěća nestoji vu bogatstvu, nego vu siromaštvu duha i čistoći sèrca; da prava zvèršenost nije stavljena vu diki i časti, nego vu poniznosti, angjelskoj čistoći i neoskvèrnjenom življenju. Ove i neizbrojne ovim slične navuke, tolnače i zapovědi od nečuvene predi na světu čistoće i zvèršenosti vu sebi podpunoma zadèržava jedina samo naša katoličanska věra. Ali cěla stvar vu svetoj věri našoj neodnosi se na same zapovědi; ona nam ujedno poděljuje posrědovanjem svetog u cirkvi Mašničtva najshodnie i najprikladnie pomoći svakomu stališu, spolu i dobi, kakove su sveti šakramenti, postavljeni od istoga Zveličitelja Kristuša Jezuša, javna služba božja, občinske molitve, processie, prostjenja i drugi pobožni i spasonosni običaji i obredi. Svim pako ovim osobitu moć poděljuju najglasovitie i najpèrvić pelde istog našeg božanskog Odkupitelja, kakti najzvèršenieg zèrcala svih krěpostih, zatim preblažene děvice Marie, i neizbrojenih drugih svetcev i sveticah božjih, koji nas kakti za ruku peljaju po putu krěposti i svèršenosti, kojega su nam naznačili lastovitim načinom svojega življenja, ter tak nam dokazuju, da nam nije nemoguće izvèršiti zapovědana, i da nigdar nepomanjka milost i pomoć božja onim, koji božjim duhom nadahnuti imaju ozbiljnu volju naprědovati na putu krěposti.

Ova su, sudim, zadostna, da potvèrdim istinu mojih rěčih, koje sem si dokazati preduzel, naimre: da prez věrozakona nemore obstati prava i stalna krěpost, i da ova najčvèrstiu i najstanovitiu zaštitu i obranbu nahadja vu našoj svetoj katoličanskoj věri. Ali prez věrozakona nemože člověk postići pravu srěću i blagostanje, od česa vu drugoj strani.

Digitized by Google

II.

Mi, dragi kèrstjeniki! razlučavamo dvojvèrstnu srèću i blagostanje naše, jedno najmre, koje se proteže na vrèmenito naše življenje; drugo, koje se proteže na cělu věkivečnost. Nigdo zmed onih, koji věruju vu Boga i buduće življenje duše svoje, nikada nije dvojil, da bi se ikak drugač postići mogla srèća blažene věkivečnosti, kak jedino po istinskom i stalnom zvèršavanju krěposti, i to na iskrenoj věri vu Boga i pobožnosti vtemeljenoj. Mi osobito kèrstjeniki o tom nemoremo niti najmanje dvojiti, pokehdob nam to odpèrto i mnogovèrstno nazvěstja cělo sveto pismo: „koj rěč moju posluša, veli sam Zveličitelj naš, i věruje vu onoga, koj je poslal mene, ima žitek věkivečni, niti nedojde na sud, nego prestupi iz smèrti na življenje.“ „Tèrsite se, rěči su svetoga Petra Apoštola, da po dobrih dělih stanovito včinite vaše zvanje i odebranje: ar tak poděli vam se ulaz vu věkivečno kraljestvo Gospona i Zveličitelja našega Kristuša Jezuša.“ I sveti Pavel Apoštol, kada veli dober sem harc harcuval, tečaj sem dovèršil, věru obdèržal, taki zaufano pridaje: zato sačuvana je meni koruna pravice, s kojom me nadělil bude Gospon vu onom dnevu pravičen Sudec;“ ali i cěli zavjetek božjega očitovanja uvěrava i nedvojeno čini, da poleg navuka Zveličitelja, Apoštolov i naše Cirkve, sva naša srèća ali nesrèća budućega življenja, dapače ista vekša ali menjša měra srèće ali nesrèće, zavisi jedino od vekše ali menjše měre pobožnosti prama Bogu na ovom světu izkazane, i na ovoj vtemeljene dobrote i nedužnosti življenja tako, da više i duže od toga govoriti smatram za suvišno i nepotrěbno.

Digitized by Google

Težje je pitanje glede vrěmenite srěće i blagostanja ovog življenja, za koje postići da je věrozakon neobhodno potrěben, nedopušćaju svi jednako; dapače tak daleko je posèrnula bezbožnost někojih ljudih ovoga stolětja, da su se usudili reći: da ravno věrozakon najviše prěči člověčanskoj srěći, i da ljudi onda stopram budu srěćni, kada posve odhitiju věru i zakon, ter se postave, kak obično govore, vu svoju naravsku slobodu i neodvisnost.

Da je ovo tvèrdjenje ne samo bezbožno i škodljivo, već suprotivno i zdravomu razumu i istom izkustvu, zadosta se more razměti iz onih, koja sem napomenul vu pèrvoj strani mojega govora. Viděli smo najmre iz ondě navedenih, da prava i stalna krěpost obstati nemore prez věrozakona; razum nas pako i svakdanje spoznanje vuči, da ljudi moreju samo ondě biti prav srěćni, gdě vlada krěpost i poštenost življenja, gdě usuprot pako premahnu pregrěške i nepoštenost, da ondě ljudi nikak nemogu mirno i blaženo živěti. Od ovud vre naravno slědi, da věrozakon ne samo da nije suvišan, već posve i neobhodno potrěbit za postići srěću i blagostanje ovog takaj vrěmenitog življenja. I ova bi bila zadovoljna za dokazati i drugu predloženu stran mojega govorenja. Ali, kajti je ovo pitanje s jedne strane od najvekše važnosti; s druge pako strane, kajti najoštreše proti njemu vojuju nepriatelji věre i zakona, vrědno je truda, da se vu njem malo duže bavimo.

Mi moremo vzeti člověka ali kakti vu družtvu s drugimi živućega, ali kakti samoga za se postavljenoga. Družtva su nadalje različna, někoja su vekša, někoja menjša. Najvekše družtvo čini jedna cěla dèržava, na koliko smo najmre kotrigi kojega carstva, kraljevstva ili pokrajine: menjša družtva čine varaši, tèrgovišća, sela; ili sastavljena za posebne i stanovite svèrhe družtva, na priměr za tirati tèrgovinu. Na ova spadaju takaj pojedine obitelji i po hižnomzakonu nerazdruživi savez med mužem i ženom. Vre kojegod

Digitized by Google

u pretres vzemeno zmed ovih družtvah, nefaljeno biva, da njegov srěćen uspěh ponajviše zavisi od vrědnosti, dobrote i poštenosti pojedinih članovah, iz kojih se je sabralo, i kajti bez věrozakona neima dobrote i poštenosti, slědi, da takaj zavisi od njihovog věrozakonskog s Bogom sjedinjenja.

Vzemimo sad najpèrvić jedno vekše dèržavno družtvo. ako je bezbožen vladar, koj kraljuje, ter neima věre i zakona, ov će čisto lahko zloupotrěbiti čast i vlast svoju ponajviše za zadovoljit svojim strastim, zatreti će slabe i nedužne, nikaj nebude dělal po zakonu, nego sve po svojoj samovolji, ili pak zanemari svoju dužnost, ter najvekšu stran vrěmena obèrne na svoje vugodne zabave i nasladnosti. Ako su bezbožni sudci i ostali javni službeniki, ter neimajuć věre ni zakona neboje se Boga, nebudu šegurno službu svoju obavljali poleg pravde i pravice, nego poleg osebnog nagnutja svoga, ili priateljstva, ili zlobe i fantljivosti, ter vlast svoju upotrěbit će više na lastovitu korist, kak na srěću domovine. Ako su nadalje gradjani i podložniki bezbožni, ter věre i zakona neimajući, ovi nebudu davali niti svomu vladaru niti poglavarstvu iskreno počitanje, niti nebudu dužnu zapovědjam pokornost izkažuvali, dapače pripravni budu izdati istu svoju domovinu, ako se budu mogli kakovoj koristi nadati iz tog izdajstva. Usuprot pako bogabojeći i krěposten vladar posve se bude alduval za povekšati srěću svojih podložnikov, dobro znajući, da mu je vlast od Boga poděljena ne na porušenje, nego na povekšanje obće srěće i blagostanja, i da ga čeka ošter račun i odgovor, koga bu pred božanskom stolicom dati moral od ravnanja svojih pukov. Bogabojeći i krěpostni sudci i drugi javni službeniki okanili se budu svake nepravde i krivice, imajući na pameti danu si od Boga zapověd, da neglede na lice ljudih, nego svigdar i svakomu da izrečeju pravični sud. Bogabojeći i krěpostni podložniki imajući pred

Digitized by Google

očima rěči svetoga pisma: „nije vlast, nego od Boga, i da oni, koji se vlasti suprotstavljaju, protiviju se božjoj naredbi," zatim: „da se pokornost izkazati mora ili kralju, kakti izvišenomu, ili poglavarom kakti od njega postavljenim, da kaštiguju zločince, dobre pako braniju", tèr sili se budu svim dužnostjam, koje im prinadleže, podpunoma i točno zadovoljiti.

To će se isto zgodit i pri drugih menjših družtvih; ar onda se bude samo moći ufati od pojedinih članov ovih družtvah, da ćeju zadatu si medjusobnu věru i poštenu rěč stalno i tvèrdno odèržati, ako ova zadata rěč oduševljena bude svetom vërom vu Boga, i iz ove radjajućom se poštenostjum; naproti pako, ako nebude vu njih božjega straha, oskvèrnut će oni svoj zavez, izdati će svoje drugove i stèrmoglaviti će čitavo družtvo.

Ali ne manjim, nego jošće većim pravom mora se to isto reći od svake obitelji ili domaćega družtva. Bogabojeći tovaruš ostane navék vërno privèržen svojoj ženi, i s njom bude ljubljeno baratal, misleći na zapověd Apoštola; „Tovaruši ljubite žene svoje, kak Kristuš ljubi cirkvu svoju." Nepobožni pak tovaruš raztepe imetek svoje žene, ali ju odurivši, s drugimi bude živel vu grěšnoj ljubavi. O! kak se mnoge nahadjaju med istimi kèrstjanskimi tovarušicami, koje su istinu ovih rěčih spoznale žalostnim izkustvom, koje su se naměrile na nepobožne tovaruše, poleg kojih neimajuće mira nit pokoja, i videće, kak po njih na nikaj ide domaće dobro i cěla familia propada, dane i noći sprovadjaju vu žalosti i žuhkih suzah. Na isti način samo bogabojeća tovarušica neoskvèrnjeno obdèrži zavdatu věru svojemu mužu, nigdar nezamudi pravu materinsku skèrb nad děcom i cělom familiom, ter biva cěle hiže kinč i dika, spodobna onoj ženi, koju mudri vu svetom pismu kakti „ženu jaku hvali, koje lěpi glas i vrědnost

Digitized by Google

čuje se i širi daleko i do zadnjih krajev.“ Nepobožna pako žena rajši se išće drugim dopasti, kak svojemu tovarušu, po zanemarenju domaćega gospodarstva, po cifranju i drugih čalarnostih upropastjuje svaku domaću srěću i blagostanje. Ravno tak pobožni samo i bogabojeći roditelji odhranit će děcu svoju vu božjem strahu, koga jedino za početak sve mudrosti smatraju, ter će skèrbeti za vrěmenitu i věkivečnu njihovu srěću: suprotivno pako nepobožni roditelji zanemariju odhranjenje svoje děce; bezbožnimi svojimi razgovori i zločestimi peldami zadušiju vu svojoj děci svaku klicu poštenja i nadu lěpše budućnosti, ter razuzdano i razsipno živeć ljutoj nevolji i siromaštvu izvèrgnu svoju děcu. Nemislim, dragi kèrstjeniki! da je koj zmed vas, koj nebi mogel za potvèrdjenje ove istine napèrvo donesti jednu ili više peldah, koje je s vlastitimi očmi gledel. Jednakim načinom dobri i pobožni sini, dobre i bogoljubne kćeri jesu najdražii i najlěpši kinči otčinske hiže, slast i dika majčina; nepobožna pako děca žalostjum napune sèrca svojih roditeljev, a sramotum zamažu slavu i diku njihovu; ar „sin mudri, veli sveto pismo, veseli otca, sin pako bedasti je tuga i žalost matere svoje.“ To isto valja i o odnošenju med služećom družinom i med gospodarom i gospodaricom. Čim najmre budu gospodari i gospodarice sdušnii i bogoljubnii, tim bude lakši i ugodnii stališ i položaj služećih, tim ćeju najmre uljudnie i postupati sa svojom družinom; naproti pako s kim budu manje bogabojeći gospodari, s tim i služeći budu turobnie sprovadjali dneve. Ali i nepobožna družina veliku škodu, pogibelj i svakovèrstnu muku i nepovoljnost zrokuje svojim gospodarom kakgoder dobri i bogabojeći vèrlo i hvale vrědno služiju, ter uvěk pred očmi imaju sěgurnost i korist domaćega dobra.

Nu ova pobožnost i ovaj bogoljubni strah božji nije samo posve potrěben za postići srěću i blagostanje ovoga

Digitized by Google

vrěmenitoga življenja na koliko mi živimo s ljudmi u družtvu, već i glede naših posebnih okolnostih. Samo ću vam někoje napomenuti zmed ovih okolnostih, da se možete čisto osvědočiti o istinitosti ovih rěčih. Svi ljudi nemoreju biti bogati, niti svi postići visoke časti, dapače sám Bog je uredil člověčanski narod tak, da najveća stran ljudih s dělom svojih ruk priskèrbeti si mora potrěbna za zdèržavanje svojega življenja; najviše ljudih s velikim trudom mora obdělavati zemlju, tirati svakovèrstne meštrie, i mnoga druga rukotvorstva obavljati, kajti se drugač nemore zdèržati družtvo člověčansko; zato baš i ova vekša stran ljudih niti nemore plavati vu bogatstvu, niti se podignuti na časti, koje su samo višim službam priměrne. Isti Zveličitelj reče: „bogce s vami navěk budete imali.“ O tom anda niti govor biti nemože, da bi svi ljudi posve jednaki mogli biti glede izvanjskih takaj dobarah srěće, kak to zanešeni někoji prevratnici naših vrěmen zahtěvaju; već svi oni, koji dobro želiju člověčanskomu narodu, svimi silami moraju nastojati o tom, da svaki poleg mogućnosti na onom, koje mu je Bog odredil, městu postavljen, miren i sa srěćom svojom zadovoljen živi; to pak jedino opraviti more živa věra, istinska pobožnost i tvèrdno ufanje vu Boga. Premogućen nadalje i vu časti postavljen člověk, ako je zdušen i bogabojeći, mèrtučljivo će se vživati obilnosti podělјene si od Boga, s onim pako, kaj mu preostane, drugim pomagal bude; ako je pak nezdušen, zametaval bude i obtèršil druge, a proti siromaku ostane nećutljiv i nemilosèrden. Jednako i siromak i nižji člověk, ako ga krěpi prava věra vu Boga, vu svem se povdaje božjoj volji, i podbodjen peldom svojega Odkupitelja mirno i zadovoljno sprovadja svoje življenje čvèrsto se ufajuć blaženoj věkivečnosti; ako pak neima věre vu Boga, svakoga gleda s nenavidnim i jalnim okom, i čisto lahko se odmaši dru-

Digitized by Google

gomu kakovu silu naněti, ter tak včini nesrěćnoga i sebe i drugoga.

Nadalje tečajem ovoga življenja dogadjaju nam se sad dobra i povoljna, sada pako nepovoljna i zla; niti nije bil ikoj člověk tako srěćen na světu, da nebi nigdar imal podnašati kakovu težkoću i nepovoljnost. S Bogom anda spravljen člověk nikada nepogubi ufanje vu Boga vu ovakovih suprotivšćinah; i ovo mu kao jaki šćit služilo bude, da nezdvoji vu zlu, a kad bude vu srěći, da se neizgizda i neponosi, ar sve, kaj ima, nepripisuje sebi, nego božjoj dobroti i jedino njoj daje za sve hvalu; člověk pako prez věre i Boga zdvoji vu nesrěći, vu srěći se pako sprokši, niti će ikada znati i hotěti vrědno i koristno upotrěbiti i vživati se božjih darov.

Zadnjić od ovoga zavisi takaj srěća ljudih glede njihove dobe, vu kojoj se nahadjaju. O, kak srěćna je maladost, koja se odhranjuje vu pobožnosti, koju svakud sprovadja věra i strah božji, i ravna sve njezine čine, kak bude ova lěpo tišila žestinu mlade kèrvi; kak ju bude dobrotivno čuvala vu tolikih pogibeljih, koje mladost obstiraju, kak čvèrste ustanovi temelje za cělu njezinu srěćnu budućnost! Mladež pako, koja raste bez pobožnosti i božjega straha, vidi se, kak je silovita, kak je prevzetna, kak se napuhava od gizdosti i oholosti, ali se vidi takaj, kak hitro pada vu sve zločestoće, vu lastovitu svoju propast, koju žalostnu istinu nije još nijedno vrěme tak jasno dokazalo, kak ravno ovo sadašnje vrěme, vu kojem su jezera i jezera mladih ljudih vu svakojake buntovne i bezbožne meteže zapleteni ili žalostni stigli konec, ili, opadši vu najgadniu razuzdanost življenja, gineju i sahneju na tělu i duši, a da bi pravo kèrstjansko odhranenje bili dobili, i sami bi se doživěli vugodne i svega poštenja vrědne starosti, i postati bi mogli čvèrsti i odičeni stupi svojih familiah i svoje domovine. Niti se drugač nedogadja staromu člověku; nepobožni starec

Digitized by Google

svakdanje pomanjkanje svoje jakosti priznati mora za najstanovitia znamenja približavajuće se smèrti, za znamenje, da će na skorom morat svoje kosti položiti vu grob prez svakog ufanja blažene věkivečnosti, prez ufanja, da će se ikada s děcom svojom, rodbinom, svojimi priatelji sastati vu boljem življenju. Boga pako i njegov věrozakon navěk na pameti imajući starec, čim bolje ćuti, da se približava k grobu, tim bolje želi sa svetim Pavlom Apoštolom bèrzo se oslobòditi vuze těla svojega, sjediniti se s Kristušem i veselit se vu blaženom družtu svojih dragih kroz cělu věkivěčnost.

Iz svih ovih, ufam se, mogle ste dovoljno viděte drage duše kèrstjanske ! da je ono stanovito i nedvojbeno, kaj sem vam napèrvo stavil vu ovoj vuri našega duhovnoga premišljavanja, da najmre prez věre i zakona obstati i postići se nemože niti prava i stalna krěpost, niti dobro i hvale vrědno življenje, niti prava srěća tak ovog, kak budućeg življenja. Slědi anda samo od sebe, da se moramo sa svom mojum tèrsiti, da sačuvamo i ukrěpimo vu sèrcu našem ovu pomoć, koja nam je potrěbna tak glede krěposti, kak i svake bolje srěće naše. Nut po osobitoj božjoj milosti rodjeni smo i odhranjeni vu svetoj kèrstjanskokatoličanskoj věri, koja jedina čuva i uzdèržava donešeni iz neba po našem Odkupitelju Jezušu Kristušu navuk vu svojoj pèrvoj i izvornoj čistoći, koja je jedina spasonosna, koja jedina stoji na najčvèrstiih temeljih istine, koja vre kroz osamnaest stolětjah spasuje člověčanski narod, i koju on samo more zametavati, čije sèrce je napunjeno zločestoćom, ali koj slast njezinu nikada okusil nije. Hvalimo anda Bogu, Otcu milosèrdnosti za tak dragocěni dar,

Digitized by Google

ljubimo isti dar vèrhu svih kinčev ovoga světa, preštimavajmo ga, i branimo proti svim navalam těla, světa i pakla. Věrujte mi drage duše kèrstjanske! nisu priatelji, već su najveći vaši nepriatelji, koji vas mentovati hoćeju věre i zakona, ovog neprispodobnog dobra, ovog neprecènjenog kinča. Najte im věruvati, věrujte rajši nam, kojem je zaufal vaše duše pèrvi i najvekši Pastir Kristuš Jezuš i to pod tèrhom oštroga računa, kojega jednoć budemo morali dati za vas i za duše vaše, věrujte nam, koji vas ljubimo istinski vu sèrcu Kristuša Jezuša. Istina je, dragi moji! da si mi sami dati nemoremo pravu i živu věru, kajti je dobrovoljni božji dar: ali je i to istina, da se ovaj dragocěni dar božje milošće neuzkrati nikada onim, koji ga poniznim sèrcem i neprestanimi molitvami prose od Boga otca svetosti. Nut odičene i božjega veličanstva dostojne hiže božje, koja je takaj prikladna za hranu i ukrěpljenje pobožnosti vaše. Vani po světu běsni silna bura, pogibeljni giblju se slapi svakojakih strastih, zrak je okužen čemerom nevěre i nepobožnosti; ovdě je pako sve mirno, sve sěgurno, sve sveto i veselo, ovdě vam je slobodno vteći se k svojemu stvoritelju k zdencu sve dobrote i radosti kolikoput vam drago; ovdě najti možete razveselenje turobnim vašim dušam; ovdě morete zvračiti rane, koje su od čemernih strělicah světa zadane vašemu sèrcu; ovdě vu svetoj spovědalnici oprati možete cèrne ljage, kojimi su grěhi pogèrdili vašu dušu, ovdě morete s angelskim kruhom okrěpiti oslabljene sile vaše. Budite šegurni, da vam neizostane milošća našega Odkupitelja, samo ako se iskreno i marljivo za nju pobrinete, neizostane pomoć blažene děvice Marie, pod koje osebujnom obrambom nahadja se ova cirkva, neizostane zagovor svetih kraljev Štefana i Ladislava, kojih se odičena imena ovdě vre od stolětjah zazivaju na našu i veliku korist cěle domovine. To činite dragi moji! ali činite sèrcem čistim, sèrcem iskrenim,

Digitized by Google

sèrcem poniznim, i dobit ćete onaj dar, koj je vèrhu svih darov, dar najmre prave věre i spasonosnog bogoljubja, koj vas bude po sěgurnom putu vodil k nedužnosti življenja, i po tom k vrěmenitoj i věkivečnoj srěći; kaj da vam se svim prez iznimke s menom skupa dogodi, neću prestati, dok živim, Otca milosèrdnosti s pobožnimi zdihavanji sazivati i moliti. Amen.

Digitized by Google

NA BLAGDAN NARODJENJA G. N. J. K. 1849.

Pax hominibus bonae voluntatis. Luc. 2, 14.

Mir ljudem dobre volje.

Kakogoder slast zdravja ljudi nigdar bolje nećutiju, kak kada su se duge i pogibeljne bolesti srěćno rěšili, tak i vugodnost mira nigdar radostnie neprimeju, kak kada se ov za kèrvoločnimi rati, i sva dobra uništujućem prevratu opet srěćno povèrne. Neću ja s mnogimi rěčmi sada opisivati žalosten doisto i strašen on stališ, vu kojega lanjsko lěto zla nakanjenja i prevratna tèrsenja pokvarenih ljudih veću stran Europe, osobito pako i dèržavu našu jesu stèrstmoglavila; a nemislim, da je ikoj izmed vas, dragi kèrstjeniki! koj nebi znal, kakov strah prevzel je sèrca ljudih, kad je u najmirniih kraljevinah sěgurnost življenja, poštenja i imetka stanovnikov uzdèrmana bila. Kak svetogerdno vu istih do onda najpobožniih varoših cèrkve i oltari oskvèrnjeni; slavna od starine i veličanstvena prestolja porušena; dostojnost i uglednost javnih poglavarstvah potlačena i slomljena biaše; pred kakvim strahom dèrhtali su dobri i mirni stanovnici; usoprot pako, kakvom razvuzdanostjum běsnili su zločesti i nepobožni ljudi; zadnjić koliko se od ovud porodilo kèrvi člověčanske prelěvanje, kolike su slědile smèrti, ubojstva i požari na toliko, da su cěle strane zemlje ognjem i mačem poharane i opustošene, stotine ljudih stranom život bědno pogubile, stranom zdravih kotrigov těla mentuvane, stranom na prosjačku palicu sprav-

Digitized by Google

ljene, i danas prouzrokuvanu odtud veliku nesrěću svoju žuhkimi suzami oplakuju. Naša ravno domovina ostala je, po velikoj milosti božjoj, srěćnia od mnogih drugih dèržavah, sačuvana od ove skradnje nevolje; akoprem i pri nas, ter vu istom našem varošu, takova su se vu ono vrěme viděla, koja da bi se ikad dogoditi mogla, nebi bili ni pomislili, koja zadnjić potanko vu posebnom izbrajati neću, da se nebi činilo, kak da rane već začělenje opet ponavljam. Zadosta naj bude samo jedno napomenuti, iz kojega će se lahko zpoznati i izpeljati moći on duh, koj je mnogoga izmed nas vu mišljenju i baratanju zavzel bil. Da su najmre iste one Bogu posvetjene děvice, koje su se vuz najveću nedužnost života i najstrožie stradanje, prez ikakve platje i nagrade, dobrovoljno alduvale jedino podvučanju i odgojenju uboge děčice, kano i težkoj službi i dvorbi nuždom i siromaštvom obtèršenih, mnogo uznemirene bile i uvrědjene, ter je tak u njih uznemiren i uvrědjen bil, i to u slavnom od starine zarad čistog katoličkog duha hèrvatskom gradu, on pobožni zavod, koga Turci i sirovi narodi sa strahopočitanjem pozdravljaju; koj vu različitih ne samo protestantičkih pokrajinah, nego po Asii, Afriki i Ameriki svestranu ljubav i preštimanje vživa. Ako je dakle tak i pri nas bilo, nije čudo, da i mi zbog srěćno povraćenog mira najveće osěćamo veselje, niti zadosta Bogu darovniku svega dobra, na tolikom daru vrědno i dostojno zahvaliti ne moremo.

Sada već ako se povratek takovog mira na toliko, kak je takaj sasvim i vrědno, ceni i preštimava: koliko veće cěne i vrědnosti bude za nas on mir, kojega su pěvajući koruši angelski pri narodjenju Zveličitelja našega Jezuša Kristuša pastirom nazvěšćali; mir, velim, on, koj je pred jezero i osemsto lět pèrvi put iz neba naznačen bil ljudem dobre volje. Znamo najmre, i ja sám tèrsil sem se opetovano iz ovog svetog města razložiti vam, duše vu Kristušu preljubljene! da Zveličitelj naš po tom, da je dostojal narav člo-

Digitized by Google

věčansku na se vzeti, i pogubljeni narod člověčanski, po narodjenju i žuhkoj svojoj muki s nebeskim Otcem svojim pomiriti, nam je najdraži i posve neprecěnjeni mir priskèrbel: onaj najmre mir, kojega nezatvaraju těsne ovog zemaljskog života medje, nego koj se preteže prěko cěle neskončane věkovečnosti. Izvan toga potvèrdil nam je ljubljeni Zveličitelj ovaj za sadašnje i buduće življenje željni mir po svojem najsvetiem bozanskom navuku, koj navuk mnoge, světu prie nepoznate, ali vendar narodu člověčanskomu neobhodno znati potrěbne istine vu sebi zadèržava. Dapače pomnožil je isti Zveličitelj dobročinstva istoga mira s odičenom vlastitoga svojega na ovom světu sprovodjenoga življenja peldom, kada nam je vu svojem življenju najsvèršenii primĕr i zèrcalo podpune svetosti i svih krĕpostih ostavil. Ali niti tu nije prestala neizmĕrna dobrota njegova. Ljubljeni najmre Zveličitelj, hoteći nas od svake pogibelji zabludjenja sačuvati, ter vu svih na Boga i dušu spadajućih stvarih od svake dvojnosti osloboditi, postavil je cèrkvu svoju kakti nevkanjljivu naučiteljicu božanske svoje istine, i nju s različitimi srědstvi obskèrbel, s kojimi življenje duše naše krĕpko obavljati i sigurno činiti možemo.

Pèrva su med ovimi srědstvi ona, koja mi svete Šakramente nazivljemo, i koje svete šakramente ja vu ovoj za današnji naš duhovni razgovor odlučenoj vuri s vami dragi kèrstjeniki! pregledati i razmotriti sem nakanil, da s tim obilnie spoznati morete, kolika je vu njih moć i važnost za učvèrstjenje vu nami onoga iz neba ljudem dobre volje nazvěstjenoga mira. Ter kajti se zmed svetih šakramentov pèrvih pet, najmre: kèrst, berma, sveto tělo Kristuševo, pokora i krizmanje, na sve věrne kèrstjenike katolike preteže, od ovih vu pèrvoj strani; od zadnjih pak dvěh, najmre: od svetoga reda i od hižnoga zakona, kajti se tičeju obćeg těla cěle cèrkve i naroda člověčanskoga osobito, budem vu drugoj strani govora moga govoril. Ov duhovni razgovor spo-

Digitized by Google

moćjum božjom bude mogel i věru vašu i ćutjenja zahvalnog vašega sèrca prama najdobrotivniemu Zveličitelju podkrěpiti i objačiti, bude mogel na podvučenje i obatrivenje vaše mnogo poslužiti, bude mogel mir i pokoj duše vaše povekšati, samo ako pazljivo i dobrovoljno, kak ste navadni, rěči moje posluhnete i primete, kaj da i včinite zaufano od vas prosim.

I.

Da je sedem svetih šakramentov novoga zakona, to vam je već iz katekizmuša znano, dragi poslušitelji! Nepriatelji cèrkve i věre katoličanske već istim ovim brojem zadovoljni nisu, već su nam ga kakti svojevoljno včinjenoga spočitavati navadni, govoreći: da se dovoljan zrok navesti nemože, zakaj baš toliko, a niti više niti manje nebi bilo svetih šakramentov? Medtemtoga neporušivi vu istoj naravi člověčanskoj vtemeljeni zrok ovoga broja bude se videl iz onih, koja dokazal budem od svakoga svetoga šakramenta na poseb. Najpèrvo, kaj se tiče svetog kèrsta: kaj je goder naravsko naše narodjenje glede našega těla, to je sveti kèrst glede naše duše. Po svetom najmre kèrstu duša naša iz věkověčne smèrti, vu koju po grěhu je propala, preporadja se i prestavlja se opet na življenje; po svetom kèrstu zapisuju se naša imena vu knjigu življenja; po svetom kèrstu postajemo odvětnici kraljevstva nebeskoga i skupodvětnici Zveličitelja našega Jezuža Kristuša: „Ar po naravi, kak veli Apoštol, rodimo se iz Adama sini sèrditosti, po svetom pako kèrstu preporadjamo se vu Kristušu Jezušu na sine milošće.“ Od ovud dohadja, da sv. Otci ov šakrament dèrže za vrata, čez koja vu novo najmre duhovnog življenja družtvo vlezavamo. Od ovud takaj dohadja, da cèrkva sveti kèrst za

Digitized by Google

pèrvi i najpotrěbnii šakrament dèrži i vuči. „Koj věruval bude i kèrstjen bude, veli sam odkupitelj, on se zveliči.“ Nadalje milošća, koja se s ovim svetim šakramentom poděljuje, je kak sveti sabor Tridentinski odlučuje, stanovita božanka sposobnost duši ucěpljena, je něka jasnost i světlost, koja ne samo sve ljage i skvèrne iz duše čisti, nego i dušu lěpšu i jasniu čini. To isto naznačuju obredi pri poděljivanju ovog šakramenta prepisani. Ar kada redovnik vu lice sveti kèrst primajućega triput dahne, pokažuje po tom, da vlast one stare nepriateljske kaće iz njega se van tira, ter duh pogubljenog življenja njemu se nazad povratja. Kada se sol vu vusta sveti kèrst primajućega pušća, pokažuje se, da će on po navuku svete věre i daru milošće božje od gnjiloće grěhov oslobodjen biti i sladki ték dobrih dělah zadobiti. Kada se sveti kèrst primajućega čelo, oči, pèrsa, pleća i vuha znamenjem svetoga križa bilježe, očituje se, da kroz odpèrta po skrovnosti svetoga kèrsta zvanjska ćutjenja Boga vu se prijeti, zapovědi njegove razuměti i obděržavati more. Po zvèršenom pako svetom kèrstjenju, pomaže se těme glave kèrstjenoga svetom Krizmom zato, da od onoga dana Kristušu, koj je glava cěle cèrkve, i on kakti živi kotrig je pridružen. Po bělom odělu, koje se na kèrstjenog postavlja, razuměvaju sveti oci: i diku gorestajanja, na koje se je on po svetom kèrstu preporodil, i lěpotu i čistoću duše, s kojom se duša vu svetom kèrstu kinči, nedužnost i svetost, koju on kroz cělo življenje svoje neoskvèrnjenu čuvati mora. Zadnjić goruća svěća, koja se kèrstjenomu vu ruke daje, znamenuje, da on svoju věru plamenom ljubavi božje zažganu po dobrih dělih krěpiti i braniti mora.

Drugi vu redu šakrament je sveta berma. Kakogod najmre za tělovno življenje člověka nije zadosta, da se samo na svět rodi i živěti počima, nego je takaj potrěbno, da se življenje njegovo proti svakojakim neuklonivim navalam i

Digitized by Google

navadnim pogibeljam osigura: tak i za duhovno življenje duše nije zadosta, da duša naša po svetom kèrstu na življenje věkovečno je preporodjena, nego zvèrhu toga drugu takaj pomoć i oružje trěbuje, s kojim člověk ojačan tolikim věre svoje i svetiega življenja pogibeljam suprotstati more. Da je to pak šakrament svete berme, razlaže lěpo Melchiades papa: „Na kèrstu prime se člověk vu vojsku, po bermi oboružava se na boj: po kèrstu duh sveti poděljuje podpunu nedužnost na bermi pak daruje podpunu svèršenost, za postići milost; na kèrstu preporadjamo se na življenje, po bermi pako jačimo se na vojevanje.“ Ove plemenite sáde šakramenta bermanja pokazuje takaj isto mazanje svetom krizmom, koje se vu njem potrěbuje. Krizma najmre sastavljena je iz olja i balzama; olje pako znamenuje ne rědko vu svetom pismu punost milošće, ovak, kada vu žoltarih razgovor biva od masti „koja teče kroz bradu Aarona tja do škrica oprave njegove.“ Zatim, gdě se veli: pomazal je njega Bog s oljem radosti, nad skupdružbeniki njegovimi.“ Balzam pako svojom najugodniom duhom znamenuje, da věrni kèrstjeniki, šakramentom svete berme objačeni, prelěvaju iz sebe onu sladku duhu krěpostih, da si vu istinu one rěči Apoštola prilagoditi moreju: „mi smo dobra duha Kristuševa.“ Da pako pomazani svetom bermom navěk vu pameti zadèrže, da oni kakti hrabri vojniki vu svako doba pripravni biti moraju za věru svojega Odkupitelja sve suprotivnosti nepomičnim sèrcem podnesti, služi im za uspomenu ona lakka pljuska, koju im biskupova ruka na lice daje. Zadnjić čuje bermani mile rěči: „mir s tobom,“ na svoju veliku radost i uvěrenje, da je postigel dopunjenje milošće božje i mira božjega, koj slasti svih drugih ćutjenjah nadvisuje.

Digitized by Google

Nadalje, kakgod život těla našega dugo prez hrane ostati nemore, da ravno tak i za zdèržavanje duhovnog življenja duše naše potrěbna je hrana, previdel je dobro Zveličitelj naš; i zato na zadnjoj pred žuhkom mukom i smèrtjum svojom s Apoštoli dèržanoj večeri naredil je šakrament presvetoga těla svojega, iliti presveti oltarski šakrament. Najmre s onom svamogućnom rěčjum, na koju su nègda nebo i zemlja iz ništara stvorena, kruh na tělo svoje, i vino na kèrv svoju je obèrnul; ter da to isto i Apoštoli i njihovi naslědniki, kak takaj i mašniki s poděljenom sebi od njega vlastjum i poslě neprestance obvèršavaju, istom prilikom je odredil. Koj čin zaisto njegovu nepresežnu prama narodu člověčanskomu dobrotivnost dokažuje; ar kaj nam je ljubljeni Zveličitelj vrědniega i dražega dati mogel, kak samoga sebe! Zaisto se niti pomisliti nemore kaj izvišeniega i svetiega vu sebi, niti kaj krěpčiega i hasnovitiega za zdèržati i učvèrstiti duh pobožnosti i krěposti vu nami „Ov šakrament, veli Damascen, sjedinjuje nas s Kristušem, i těla i božanstva njegovog nas čini dělnike, ter nas med sobom vu istom Kristušu pomiruje, i kakti vu jedno tělo staplja.“ Od ovud takaj dohadja, da ov šakrament sveti Auguštin šakrament mira i ljubavi nazivlje, i to svim nam za navuk i opomenu da vidimo: kak su nevrědni oni imena kèrstjanskoga, koji nepriateljstva potiču, mèržnje, svadje, nemir i neslogu med bratjom sěju i razplodjivaju. Ali skupa se takaj od ovud vidi, kolika je nezahvalnost onih, koji, toliko dostojanstvo Odkupitelja zametavajuć, komaj možebiti jedenkrat kroz cělo lěto k ovomu stolu angelskomu pristupiti se odluče; onih pako kolika je nepobožnost i prevzetnost, koji vu svoju nečistu i smèrtnim grěhom okaljanu dušu ov kruh angelski prijeti se usudjuju, ar kak mèrtvomu naravska hrana nikaj nehasni, ravno tak i ovakovoj mèrtvoj duši ona zvèrhu naravska hrana ne samo na korist nesluži, nego

Digitized by Google

ovakov člověk polag rěčih Apoštola „navaljuje sud i prokletstvo na se, i postaje krivec těla i kèrvi Kristuša Jezuša.“

Slědi sada vu redu šakrament pokore. Previdel je najmre ljubljeni Zveličitelj, da mnogi zmed onih takaj, koji navuk njegov prijeli budeju, akoprem i po svetom kèrstu na novo življenje preporodjeni, po svetoj bermi proti svim věre i čistoće pogibeljam oboružani, i po presvetom oltarskom šakramentu najkrěpčiom hranom ojačani jesu, budu i poslě vendar iz puta krěposti na stran zašli, zapovědi otca nebeskoga prekèršili i duše svoje s grěhi okaljali. Da ovi dakle, makar i tolike nezahvalnosti krivci, za uvěk nepoginu, polag neizgovorne svoje prama narodu člověčanskomu ljubavi i dobrotivnosti, naredil je šakrament pokore, kojega najmre krěpost skrušenim sèrcem k Bogu, izvoru sve svetosti, nazad se povèrneju, i grěhov svojih oprošćenje i s Bogom Stvoriteljem svojim pomirenje opet dobiti mogu. Zato sv. Hieronim šakrament pokore nazivlje drugu desku, koja člověku poslě brodolomja ostane za izbavljenje življenja. Kako god najmre, kad se ladja na zburkanom morju razbije, i svaki takov nesrětnik sa strahom oko sebe gleda, nebi li gdě koj komad deske zgrabiti mogel, na kojem bi po morju laglje plavati i od vtopljenja se oslobòditi mogel: ovak, kada kèrstjenik dobljenu na svetom kèrstu nedužnost pogubi, ako se k šakramentu pokore něvteče, vu věkovečnu domovinu dojti nemore. Ovo ipak preveliko dobročinstvo grěhov oprošćenja hotel je isti Zveličitelj, da se po poniznoj i istinitoj pred redovnikom spovědi zadobi; kaj se vre iz onih rěčih Zveličitelja, koje je on po odičenom svom gorestajanju k svojim Apoštolom izustil, razuměva: „Primite duha svetoga, kojim odpustite grěhe, odpušćaju se njim, a kojim je zadèržite, zadèržani budu.“ To isto potvèrdjuju jednodušna svetih otcev svědočanstva i neprekinuti običaj svete matere cèrkve. Već se od ovud vidi,

Digitized by Google

kak nevrědno neprijatelji cèrkve katoličanske na ovo hasnovito i posve potrěbno naredjenje svete spovědi nasèrtju. Ali ako iz naravskoga takaj obzira stvar vzememo, isto svakdanje izkustvo življenja nas vuči, da onim, pri kojih je skvarenost življenja mah preotela, nikaj tak koristiti nemore, kak ako kadkad otajna svoja mišljenja i ćutjenja, kak i rěči, i sve čine svoje razboritomu i istinskomu prijatelju svojemu, koj im činom i savětom pomoć pružiti pripraven je, odkriti mogu. Zaisto ako vu stiski, vu strahu i žalosti sèrcu našemu mnogo olakša, kada tugu sèrca svoga vu pèrsa věrnog prelějati moremo, mnogo bolje razveseliti, ter mir i pokoj duši s grěhi obtèršenoj povratiti more zaufano včinjena spověd redovniku, naměstniku božjemu, komu je Zveličitelj glede grěšnikov trovèrstnu izručil vlast i naložil dužnost: najmre sudca navučitelja i vračitelja, ter kojemu svojom božanskom oblastjum je podělil moć, da ono željno i spasonosno med grěšnikom i zbantuvanim Bogom pomirenje dovèrši. Kaj je anda vračtvo za tělo, to je šakrament pokore za dušu. Kakgod se najmre betežnomu tělu, s pomoćjum vračtva pèrvašnje zdravje povraća: tak se i duša s grěhom obtèršena i natepena jakostju šakramenta pokore čisti i ozdravljuje.

Zadnjić: kajti naša buduća sréća vu věkovečnosti najviše zavisi od srěćne smèrti, naredil je najmilostivnii naš Zveličitelj za iste one skradnje našega življenja vure, kada sila bolesti pritisne, obično od cèrkve nazvani šakrament poslědnjeg pomazanja; po kojem, poleg navuka svete cèrkve katoličanske, bolestnik zadobiva oslobodjenje od ostankov grěšnih, koji iz kakvoga god nekrivoga zroka poslě včinjene pravične spovědi, i vrědno prijetog šakramenta pokore, na duši bi bili zaostali, kak takaj pomoć vu stiski smèrti, ali i olakšanje iste od grěhov zrokovane bolesti, ako je to na hasen duši. O dragi kèrstjeniki! koliko je opet ovo dobročinstvo za sve nas! ar je prirodjeno naravi našoj, da se s vekšinom nas svaki smèrti najviše boji, koj strah zatim najviše povek-

Digitized by Google

šava spočitavanje i nemir duše zarad prošastnih grěhov i ona misel, da nam se na skoro staviti bude pred sudbenu stolicu božju, gdě ćemo prijeti poleg zaslugah naših najpravičnie dopitanje za cělu věkivečnost. Kolika je anda milošća Odkupitelja, koja s pomoćju ovoga šakramenta oduzimlje nam strah, ter našu smèrtju se boreću dušu blagim mirom napunjuje tak, da sladkim ufanjem došestek Gosponov čekamo i svaki čas pripravni stojimo, pověren si od njega zalog življenja, kadgod se svetoj njegovoj volji svidělo bude od nas ga potrěbovati, prez svakoj otezanja njemu nazad izručiti.

I ova od ovih svetih šakramentov, koji su za sve prez razlike věrne kèrstjenike katolike odredjeni, napèrvo vam donesti, bude zadosta za vputiti vas i osvědočiti, da nedvojbeno svaki zmed njih podpuno prinaša i pripomaže za podělјenje i ustanovljenje vu nami onoga mira, koj je pri narodjenju Zveličitelja našega ljudem iz neba nazvěšćan. Sada nam jošte ostaju dva sveti šakramenti novoga zakona, koji za različne stališe ljudih, i za obće cělog družtva člověčanskog zdèržavanje i usrěćenje jesu naredjeni, od kojih vu strani drugoj.

II.

Pokehdob su ljudi sastavljeni iz duše i těla, i zato dvojvèrstno življenje, duhovno najmre i tělovno vu sebi imaju: dvojvèrsten im je takaj potrěben način uredjenja, po kojem obadvoje ovo življenje i sami vu sebi zděržati, vrědno urediti, i na iste svoje naslědnike, da š njimi neprestane, razploditi mogu. I zaisto priměrni dva načini obstoje, najmre: stališ duhovnički i stališi hižno-zakonski, koji stališ kak su za narod člověčanski od najveće znamenitosti, ovak jeden i drugi po mudrosti božanskoj i dobrotivnosti našega Odkupitelja na čast svetih šakramentov su podignjeni i izvišeni. Kaj

Digitized by Google

se osobito tiče šakrameota svetoga reda, već iz onih, koja sem vu pèrvoj strani mojega govorenja navel, razmeti ste mogle, duše vu Kristušu preljubljene! na koliko je potrěbno za zveličenje ljudih, da se ona, koja na duhovno naše po svetom kèrstu preporodjenje, na zadobljenje nedvojenog po sv. šakramentu pokore grěhov oprošćenje, i sudělničtva drugih svetih šakramentov spadaju, dostojno obavljaju i željnim sádom poděljuju. Ali zvèrhu toga potrěbno je takaj, da se mladoj i nejakoj děčici podaje mlěko spasonosnog navuka, odraslim pak poděljuje krěpčia hrana rěči božje; potrěbno je takaj da se služba božja i bogoštovje sa svom Boga dostojnom snagom ovèršava: rěčjum, da se věrne duše, za da pravim putem zveličenje sěgurno obdèržati i postignuti mogu, vu svemu shodno i potrěbno ravnaju. Ova se pako včiniti nemogu, nego jedino po redovnikih, to jest po ljudih na to osobito odlučenih; kojim je zato takaj osobito potrěbita milošća, koju im šakrament svetoga reda poděljuje. Ovog pako svetog reda vu pravoj cèrkvi Kristuševoj mora obstati nepretèrgnjeno naslědničtvo, kak vu cèrkvi katoličanskoj obstoji tak, da se od Petra poglavice Apoštolov, tija do današnjeg svetog otca Pape; od drugih Apoštolov na sve katoličke biskupe i njihove pomoćnike mešnike, priměrni svakomu sveti red po rukah postavljanju predaje i prenaša. Nadalje med častnici cèrkve počemši od njezine vidljive glave rimskog Pape, mnogi i različni su stupaji i mnogovèrstne službe, koji vendar svi kakti kotrigi jednog najplemenitieg těla medjusobno su si podčinjeni, ter tak razredjeni, da svi k jednomu jedinomu cilju, najmre zveličenju duše teže. Kada se dakle ova tak imaju, lahko se uviděti more, kak bezbožno i netemeljito mnogi na ov tak hasnovit, dapače tak potrěbit šakrament svetoga reda ili nasèrtju ili ga zametavaju. Medtemtoga, gdo ga zametava? oni, koji su věru ili čisto pogubili, ili su se grěšnomu življenju posve predali. Ovi naravno, kad su odurili i odhitili isti věrozakon, odurjavaju i poteptavaju i službenike njegove. Zato od

Digitized by Google

ovud takaj slědi, da gděgod med ljudmi prestaje duh pobožnosti, i prevlada skvarenost življenja, ondě se odmah pojavi i progonstvo proti redovničtvu, kak je to i vu naše doba lahko spaziti bilo. Ali vidi se takaj od ovud, kak krivo i nepravo postupaju oni, koji ako jednoga ili drugoga redovnika, stupivšega iz pravoga puta spaze, odmah na cěli redovnički stališ merze i navaljuju, nepazeći, da se je med istimi od Kristuša izabranimi Apoštoli našel jeden, koj se, zamamljen od skupoće, nije uztegnul gèrdo izdati i prodati istog svog božanskoga meštra. Ovakovi nesrětni redovniki morali bi vu svakom dobrom kèrstjeniku više sažaljenja, nego sérdžbe i mèržnje probuditi. Ar nigdo skoro toliko pomilovanja nezaslužuje, kak on, koj dočim je nato odlučen, da drugim put zveličenja kaže, sam iz njega zabludi. Takov redovnik ima vu lastovitom svom sèrcu i neprestanom grizu svoje duše već na ovom světu žuhku zadosta kaštigu, a koliko veća i žalostnia čeka ga vu věkovečnosti. Vu ostalom svaki izmed nas moral bi premisliti, da i redovniki ostaju ljudi člověčanskim slabućam podvèrženi, koji zato isto kak za puk, tak i za svoje grěhe Bogu aldov pomirenja neprestano prikazivati moraju.

Sada još jedno, najmre kaj se tiče ženitbe ili hižnoga zakona. Hižni zakon, kakgod za zdèržavanje naroda člověčanskoga izključivo je potrěbit, ovak někim načinom je zdenec i izvirališće občinske sréće i blagostanja pukov. Iz srěćne najmre ženitbe poradjaju se srěćne obitelji; od ovih pako zavisi većom stranom cělog onog těla, kojega su kotrigi, obće najmre dèržave, blagostanje. Da pak vu istinu hižni zakon srěćen bude, nije dosta, da zakonske někakvo nagnjenje sèrca, koje iz vanjske tělovne dopadnosti proiztiče, vu jedno družtvo veže, ar samo nerazumna živina naravskim se nagonom ravna, niti ona neposèrne tak lahko na takova, koja su joj škodljiva; suprotivno pako člověk, ako slědi nagon pokvarene iztočnim grěhom naravi svoje, najlaglje posèrne

Digitized by Google

vu zablude sebi i družtvu človečanskomu odveć škodljive, ako ga světlost i krěpost razuma i svete věre Kristuševe nerazsvěti i neobjači, da se more onoga puta dèržati, koj k odlučenom od Stvoritelja cilju sěgurno vodi i stalno pelja. Da ovoj anda nuždnoj za člověka potrěboći najmilostivnii naš Zveličitelj točno doskoči, naredil je šakrament hižnoga zakona, po kojem se pravično pozakonjenim ta osobita daje milost, da vu čistoj ljubavi mirno i pobožno skupa živěti, i děcu iz neoskvèrnjene takove zakonske ljubavi rodjenu, vu strahu božjem odhraniti mogu.

I zaisto sami vidimo, kolika je razlika med hižnim tovaruštvom onih, koji su ovu milošću vrědno prijeli, i nju skèrbljivo čuvaju, i onih, koji za nju nemare, niti se nikaj za nju nebrine. Med ljudmi najmre, koji ćut věre i zakona neimaju, neda se srěćen zakonski stališ složiti, i ako se s početka takov i kaže, dugo ipak srěćen obstati nemore. Od toga vidimo svaki dan dosta priměrov, kak najmre tovaruš, dok mu je žena mlada, za nju mari, ali već za někoje lěto i višeput, za někoj měsec, kada s vrěmenom, ali po drugoj kakvoj nezgodi njezina mladost prejde i lěpota povehne, za nju već nemari, nego s pohlepnostjum nečiste ljubavi za drugimi gledi. Koliko je ovakovih nesrěćnih ženitbah med istimi katoliki, koji odbacivši svako plemenitie ćuvstvo, zločesta i pogibeljna družtva vode, ili drugim svojim škodljivim strastim ugadjaju, ter na ženu i děcu kak ljuti oroslan běsne. Ali gdě žena, spozabivša se iz svoje pod zakletvom obećane věrnosti, drugih oči na se vabi, ter po prěkorednom kinčenju těla i taštini opravah svu skoro zaslugu muža potepe, odhranjenje děce mèrzko zapusti, sav mir i srěću domaću zatere? Sva ova čisto se drugač imaju pri zakonskih tovaruših, koje živa i pobožna vu Odkupitelja věra oduševljava, i koji prijetu po šakramentu hižnoga zakona milošću božju dostojno cěne i prěštimavaju. Ar pri ovih ne ono, kaj se iz nasladnosti těla očim

Digitized by Google

dopada, nego ono, kaj zdrav razum, čast i dostojanstvo naravi člověčanske i zakon božji prepisuje, čini pravac življenja.

Ovi sěćajući se rěčih Apoštola: „ov je šakrament velik i izvišen“; zatim, znajući da polag navuka istoga Apoštola „muž mora ljubiti ženu svoju tak kak ljubi Kristuš cèrkvu svoju; žena pako da mora mužu svome podložna biti, kakti glavi svojoj“ živiju med sobom onak, kak Bog zapověda; čuvaju zato čist i neoskovèrnjen svoj zakonski savez, vu strahu božjem odhranjuju děcu svoju, i njihovu buduću sréću svakim načinom povekšati se tèrse, domaću družinu lěpo suglasno ravnaju, da se po nikom vu hiži zapovědi božje i cèrkvene neprekèršuju, niti kakova grěhota ili sramota vu hiži ne čini, neprestano skoznuju; ter tako vu iskrenom sjedinjenju sèrca, vu lěpoj slogi, vu medjusobnoj ljubavi i blagom življenja miru vesele i Bogu povoljne dane sprovadjaju.

Mnoga bi se još, poslušitelji dragi! od ove stvari lěpa i koristna kazati mogla, ali vrěme opominja, da ovom našem razmišljavanju konec včinimo. Ufam se ipak, da ste vi već iz ovih samo povèršno navedenih dovoljno vputjeni o istinosti naznačenog vu početku govora moga predmeta, najmre: da broj svetih šakramentov novoga zakona pod nikakov način svojevoljan nije, već da podpunom vu ćudi i potrěbоći naravi člověčanske je utemeljen, da je zato najmilostivnii naš Zveličitelj, ustanovivši ove svete šakramente, posve shodno i priměrno mnogo doprinesel na ustanovljenje i podkrěpljenje pravog mira vu sèrcih naših, ter za pribavljenje stalne vrěmenite i věkovečne naše sréće. Dragi kèrstjeniki! svi dobri ljudi žele si mir, prez kojega, kak svaki zna, vu istini srěćnoga i veseloga življenja neima. Različni ljudi različne kuju za občuvanje mira savěte; da-

Digitized by Google

pače nije tomu davna, kaj se je vu Englezkoj sklopilo družtvo, koje ziskava načine i srědstva za to, da se nigdar više med narodi rat neporodi. Prazni su ovo savěti, i ništetno borenje. Neima, věrujte meni dragi moji! i ne toliko meni, nego osamnaest stolětnomu izkustvu, neima pravoga mira, kak jedino vu onom, koj nam se je danas narodil, poglavici mira: „ar nije niti dano drugo ime pod suncem, u kojem se ljudi zveličiti mogu, kak ime Jezuša Odkupitelja našega.“ Neima mira niti sréće drugdě, kak vu podpunom obdèržavanju zapovědi njegove; kak vu vrědnom i marljivom vživanju naredjenih od njega svetih šakramentov; kak vu naručaju vtemeljene od njega svete katoličanske cèrkve. O da bi glas ove moje réči prodrěti mogel do zadnjih krajev zemeljskoga kruga! O da bi svět jedenput spoznati hotel ona, koja mu donašaju pravi mir, i koja mu istinsku pribaviti mogu sréću. Ar, velim, neima mira, neima sréće, nego jedino vu Odkupitelju našemu Jezušu Kristušu, koj, da mir i sréću pribavi narodu člověčanskomu, sam sebe je alduval za aldov pomirenja. Ov mah nas je jošće občuvala milosèrdnost božja, da nije sav bolji red i cělo družtvo člověčansko čisto prevèrnjeno i srušeno; ali ako se nepovèrne svět k onomu nepresahljivomu vrělu žive i čiste vode, ter ako i nadalje iz mutnih potokov razuma člověčanskoga mudrost svoju rajši bude izvadjal, povèrneju se nedvojbeno, i to dvojstrukom silom, ona zla, one tuge i nevolje, koje su nas nedavno vu velikoj stiski i velikom strahu dèržale, prenese se od nas kraljevstvo božje drugim narodom, koji budu znali vu njem boljim roditi sádom; glupost pako i sirovost bude nazad děl prosvětjene Europe, kak je postala Asie i Afrike, gdě je negda najlěpše cvela cèrkva Kristuševa, i gdě su najsréćnii stanovali někad puki, sada pako vu najguštjoj tmini neznanstva cvile i stenju pod kèrvavim jarmom samosilnikah. Světujem vam i nagovaram vas ljubljene duše kèrstjanske! dapače zaklinjem

Digitized by Google

vas za rane Kristuševe, nedajte se zapeljati lažljivimi varkami zločestih i skvarenih ljudih, koji čim se sami sebi vide mudrii, tim dublje padaju vu svakojake bedastoće, koji kada vam vu lice laženju ljubav i privèrženvst svoju, neišću drugo, kak samo vlastiti svoj dobitek i zasitjenje prekorednih svojih strastih. Neodstupite nigdar od Odkupitelja vašega Jezuša Kristuša, koj je zato na ov svět došel, zato se narodil vu štalici, zato sva gorka i nepovoljna podnašal tija do žuhke smèrti na križu, zato svoj nebeski navuk podělil světu; zato vtemeljil svoju svetu cèrkvu, i spasonosne vu njoj ustanovil šakramente, da nas svojim blagim mirom vpokoji i usrěći, onim mirom, koj napunjuje svako naše ćuvstvo, onim mirom, kojega i kakvoga svět dati nemore.

Hodite, hodite s menom dragi moji! prejdimo s pastiri do Bethlehema, i ondě k nogam novorodjenoga kralja i Zveličitelja našega prignuti recimo: O mili, o dobri Odkupitelj naš! spoznajemo, da si Ti sám jedini zdenec i zvirališće svake srěće naše, da si Ti sám jedini světlost usrěd tmine světa ovoga; Ti sám jedini put usrěd zabludjenjah mislih člověčanskih; Ti sám jedino pravo življenje vu ovih nestalnih predělih smèrti. Spoznajemo, da si Ti jedini početnik i poglavica spasonosnog mira, da su prez Tebe sva puna straha, ratov, nepriateljskih napadanjah i ubojstva. Tebi anda samomu naj budu posvětjena sèrca naša; k Tebi samomu naj teže sva mišljenja, sve rěči i svi čini naši. Pritiskaj nas sve bolje i bolje na premilostivna pèrsa Tvoja. Ti sám kraljuj vu sèrcu našem; Ti sám ravnaj sva nakanjenja i želje naše. Ti nas jači, Ti nas krěpi s presvetom miloštjum Tvojom, da vu duhu pobožnosti poleg svete volje Tvoje sprovoditi moremo dane življenja našega. Tako ćemo, mirno i pokojno na ovom světu živući, postignuti onaj blagi mir, kojega su nebeskih duhov koruši pri narodjenju Tvojem nazvěstili ljudem dobre volje. Amen.

Digitized by Google

NA VUZEM LĚTA 1850.

Quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris: ita et nos in novitate vitae ambulemus. Rom. 6.

Kako je god Kristuš uzkèrsnul od mèrtvih po slavi otca: tako trěba da i mi stupamo vu novosti življenja.

Na odičeni današnji vuzmeni svetek, najmre goristajanja od mèrtvih Zveličitelja našega, nad kojim neima vekšega svetka vu našoj cèrkvi, dapače po kojem se stopèrv, kak ste iz malo prie navedenih apoštolskih rěčih razuměli, svih ostalih svetkov cěloga lěta vrědnost posvetjuje, već mi se je višeput ponudila željna prilika, da sam vam ljubljene duše vu Kristušu rěč božju nazvěščal. Razložil sem vam jedenkrat, da je goristajanje našega Zveličitelja najveći i najčvèrstii dokaz istininitosti njegovoga světu poděljenoga navuka, i zajedno najsěgurnii zalog našega takaj budućega goristajanja, iliti da je poleg svetoga Augustina: čudo da věrujemo, pelda, da se ufamo. Drugi put tèrsil sem se napèrvostaviti vam, koje su lastovitosti věre, za kojih neporušivo potvèrdjenje včinjeno je ovo goristajanje, i kada se věra naša more reći razborna, čvèrstva i živa? Drugom prilikom sem vam pokazal, koliku zahvalnost proti Bogu i odkupitelju našemu mora zbuditi vu sèrcih naših ovo Gosponovo goristajanje. Opet jednom prigodom izbrojil sem suprotivšćine i pogibelji, kojim je već od početka bila izvèržena, i kojim još dan današnji izvèržena ostaje sveta věra kèrstjansko-katoličanska, ter sem od ovud izpeljal stalne naredbe našega ponašanja.

Digitized by Google

I opet drugom prilikom predstavil sem onaj mir i pokoj, kojega Kristuševo goristajanje našim dušam podpunoma podaje. Kajti je nadalje Kristuš postavil čuvaricu svoje svete věre, i naredil svoju svetu cèrkvu: raztolnačil sem vam značaje i znamenja prave cèrkve, i dokazal, da ova značajna znamenja jedino našoj katoličanskoj cèrkvi punim pravom pripadaju. Zadnji put pako sem vam pokazal, da predstavljanje prave slobode, jednakosti i bratimstva, koja osobito ovo naše vrěme na toliko obljubljena posve zauzimlju sèrca i pameti ljudih, svoj početek i najčvèrstiu zaštitu nahadjaju ravno vu istoj našoj svetoj věri i katoličanskoj cèrkvi.

Danas sem nakanil odičeno Gosponovo goristajanje premišljavati iz onoga gledišta, iz kojega vzel ga je sveti Pavel Apoštol, kada je na Rimljane pisal one na početku navedene rěči. Najmre zmed drugih zrokov, zarad kojih se je Kristuš Gospon stal od mèrtvih, sveti Pavel Apoštol, i za njim vnogi sveti otci i navučitelji cèrkve naznačuju takaj onaj, da nas je ljubljeni Zveličitelj hotel obsvědočiti, da kak se je god on od mèrtvih stal na življenje, tak jednako i mi grěhu vumrěti, Bogu pako i krěposti živiti moramo; „kako je god, veli, Kristuš uzkèrsnul od mèrtvih po slavi otca, tak trěba da i mi stupamo vu novosti življenja.“ Ovaj anda put budemo zezvedali, jeli se vu istini more od nas reći: da smo za sěgurno vumèrli grěhu, a da živimo Bogu i nahadjamo se vu novosti življenja? Ovo vendar zezvedanje nemoremo bolje včiniti, kak ako marljivo razmislimo nadležeće nam dužnosti; zatim ako se zapitamo, jeli i kak ovim našim dužnostjam odgovaramo? iliti jeli i kak je izvèršavamo?

Nadalje dužnosti naše, kak vam je znano, pretežeju se jedne uprav na Boga, druge na nas sáme, tretje na bližnjega našega. Kajti pako, da sve ove dužnosti po několiko razložim, kratko vrěme jedne vure nije zadosta: sada se budem stegnul samo na dužnosti naše proti Bogu, ostavljajuć razlaganje dužnostih prama sebi i bližnjemu našemu na drugu,

Digitized by Google

ako dopusti milost božja, sgodnu priliku. Ali i med istimi dužnostmi prama Bogu budemo zaradi kratkoće vrěmena samo osebujnie premišljavati mogli; one najmre, koje svim drugim za temelj služiju, i iz kojih se zato sve druge lahko izpeljati i spoznati mogu. I kajti se dužnosti naše prama Bogu navadno razděljuju na dvě vèrsti, najmre: na nutèrnje, iliti koje veževju nutèrnja ćutjenja naše duše; i na izvanske, iliti koje se s izvanjskimi vidljivimi čini očituju: zato od nutèrnjih dužnostih prama Bogu u pèrvoj strani; od izvanjskih dužnostih u drugoj strani hoćemo premišljavati. Ufam se, da kak ste do sada vsigdar navadni bili, tak i sada moje rěči tèrpljivno, pazljivo i dobrovoljno posluhnuli budete.

I.

Pèrva i najpoglavitia izmed svih dužnostih prama Bogu, koja čini zavjetek svih drugih dužnostih, je ljubav. Najmre svědoči nam naravski razum i očitovani navuk božji: da je Bog stvoritelj, uzdèržatelj i najskèrbljivii ravnitelj čeloga světa; da je otac najbolji, i dobročinitelj najveći svih svojih stvorenjah; da je zapovědnik najmudrii i sudec najpravičnii; s rěčjum: da je bitje samo vu sebi najzvèršenie, podpuni sadèržaj sve zvèršenosti i sve svetosti. Nadalje svědoči nam sveta naša věra, da nas je Bog tak ljubil, da je jedinorodjenoga svoga sina poslal na ov svět, da nam bude odkupitelj, navučitelj i posvetitelj, i da je ov isti věkivečni otca Boga sin ovu čast i točno izpunił, i na našu svestranu korist podpunoma izvèršil. Anda isti razum potrěbuje, da Boga zevsema poštujemo i preštimavamo, prama njemu neograničenu zahvalnost i zaufanost nosimo, u njem najveću dopadnost imamo; njegove neizměrne zvèršenosti i najsvetiu volju za priměr i nagib svih naših ćutjenjah i činah postavimo; njegovim najmudriim zapovědjam se prilagodimo; zadnjić krěpku volju

Digitized by Google

i vruću želju nosimo, da se njemu vu svemu dopadnemo, i otčinske njegove milošće prikladne i vrědne včinimo. Ova pako sèrca i duše naše sklonjenost i pripravnost nije nikaj drugo, kak Bogu dužna ljubav. Nigdo anda nemore dvojiti, da je naša sveta i nedvojna dužnost ljubiti Boga. Istina ova mogla bi se takaj dokazati iz vnogih městah svetoga pisma, nego kajti nigdo pameten nebude dvojiti mogel, da se ovaj navuk zaisto zadèržava vu svetom pismu, zadosta bude, ako napomenemo one svakomu poznane rěči Zveličitelja, koje je on pitajućemu zakonoznancu: koja je najvekša zapověd vu zakonu? poleg svědočanstva sv. Matea odgovoril: „ljubi Gospona Boga tvoga iz svega sèrca svoga, iz sve duše svoje, iz sve pameti svoje, ovo je pèrva i najvekša zapověd.“ S ovimi rěčmi slažeju se vnoga izrěčja sv. Januša i sv. Pavla Apoštola; dapače ěli kèrstjanski zakon na ovoj zapovědi kakti na temelju počiva.

Ljubav anda naša prama Bogu mora biti iskrena, najveća, vladajuća vu duši našoj na toliko, da Boga predpostavljamo svim stvorenjam i sva k Bogu ravnamo. Ljubav naša prama Bogu mora biti dětinska i sèrčena, ali skupa razborita, čista, ne tělovno nasladna, ne sramotna, ne prodajna. Mora biti goruća i dělotvorna tak, da sva naša tèrsenja drugo nekažeju, kak da želimo izpuniti volju božju, Bogu se u svemu, dragovoljno i neodvlačno pokoriti a svim se těla našega poželjenjam krěpko i stalno opréti. Od ovud slědi, da mi druga stvorenja samo na toliko moremo ljubiti, na koliko se ljubav ovih neprotivi ljubavi Boga, i ljubavi Boga niti najmenje neodzimlje; slědi takaj da i našega bližnjega najviše za to ljubiti moramo, kajti kip božji u sebi nosi, i kajti Bog zapověda, da ga ljubimo. Ljubav naša prama Bogu je najveće važnosti, najveće vrědnosti, najveće za nas koristi i potrěboće; ar prez ljubavi Boga sva druga neznamenuju nikaj, sva druga nikaj nehasniju; prez ljubavi Boga neima srědstva, koje bi nas na veselo i podpuno zvèrša-

Digitized by Google

vanje krěpostih i dužnostih naših krěpko zbudjavalo i jačilo, i koje bi nam ovo zvèršavanje lehko i vugodno činilo. Ova ljubav Boga zadaje nam već vu ovom življenju najplemenitie slasti, izvisuje ista světska veselja, osladjuje sva suprotivna i nepovoljna, ili barem lehko podnosljiva i za dušu našu hasnovita čini. Ova ista prava ljubav Boga, kak svakdašnje spoznanje i pelda nebrojenih svetcev i svetic božjih svědoči, svakoga sa svojim stališem umiri i zadovoljnoga včini, i ako nas niti tělovna niti duhovna dobra nisu dopala u onoj měri, kak bi želili, i ako nam je dobri Bog někoja proti volji skratil; to věndar, ako Boga istinski ljubimo, niti nam naše veselje, niti našu zadovoljnost smutiti nemore. Niti nikaj drugo prěkorednu želju za častmi i bogatstvom stanovitie vu nami vkrotiti; nikaj zemeljskih dobarah zametavanje, nikaj nebeskih poželjenje vu nami zažgati; nikaj našemu sèrcu veću jakost vu svih našega življenja nepovoljnih dogodjajih zavdati; nikaj sěgurnie nas na tèrpljivnost, na poniznost i drugih krěpostih stalno izvèršavanje zbuditi nemore, kak prava i istinska ljubav prama Bogu.

I ovo su ona, koja kakti vu zavjetku vu sebi zadèržavaju naše nutèrnje dužnosti prama Bogu. Već sada poglejmo, kak se s ovimi slažeju ćutjenja i dèržanja naša? O dragi moji! kak nam se žalosten vu tom obraz pokažuje. Dan današnji vu istih zakonskih i hižnih obiteljih, akoprem se ponose kèrstjanskim imenom, vendar se prave prama Bogu najvećemu bitju ljubavi, zaufanosti i preštimanja težko vidjevaju kakovi dokazi. Koliko ih je, koji naslědujuć zapověd božanskoga svojega Zveličitelja: „išćite najpèrvić kraljevstvo božje, a sva druga vam se pridadu," bi aldovali više vrěmena, brige i marljivosti za priskèrbiti si ona, koja služiju na věkivečno zveličenje duše, kak ona, koja vgadjaju kratkoj i nestalnoj srěći ovoga zemeljskoga življenja? Suprot pako, koliko ih je, koje želja za častmi i praznom dikom, koje vrěmeniti imetek posve zauzimlje na

Digitized by Google

toliko, da po cěle dane, morebiti tjedne i měsece, s pobožnom dušom niti nepomisle na najveće bitje, Boga stvoritelja i odkupitelja svojega? Kaj pak budem rekel od onih nepobožnih kèrstjenikov, dapače istih katolikov, kojih broj tak strašno raste, onih velim, koji na město da bi Boga iz svega sèrca ljubili, nestrašiju se njega ne samo s nepobožnimi i nedostojnimi rěčmi, nego s istimi svetogèrdnimi blaznostjami bantovati. Tak je to ono, koje nam i zdrav razum i božji navuk prepisuje, vrědno naše prama Bogu odnošenje? Tak je to ona za tolika od Boga prijeta dobročinstva dužna zahvalnost? Siromaški zemeljski čèrvek usudjuje se podići proti Gosponu neba i zemlje, kojemu sva, koja ima, isto svoje bitje, i to isto da diše, govori i živi, zahvaliti ima; koj samo s jednim megnjenjen svoje svamoguće volje ne samo takovog buntovnog člověčca, već sav člověčanski narod, iz kojega izvela ga je samo krěpost svamoguće rěči božje, u ništar pretvoriti i upropastiti more. O hmanjice nečuvene! o bezbožnosti odurne! o ludosti i prevzetnosti neizgovorne! Ti nesrěćno stvorenje badava se osavljaš, stvoritelja tvoga ti vraziti nemoreš, kajti si samo tenja i ništetni prašek zemlje, kajti si samo mala zvěrka, koje lajanje nemore doprěti do one nedostupljive světlosti, u kojoj prebiva kralj kraljev i Gospon gospodujućih; već samo s blaznostjum vražuješ i u propast nesrěće stèrmoglavljuješ siromašku dušu tvoju, koju si zabadava prijel od otca nebeskoga, i koju je prez hasne Zveličitelj tvoj želel odkupiti s kèrvjum svojom.

Nadalje viděli smo dragi kèrstjeniki! iz gori rečenih, da med spasonosnimi granami ljubavi božje znamenito město zauzimlje poniznost. Kaj anda drugo pokažuje ova gizdost, koja je na toliko sadašnje vrěme zauzela sèrca i pameti ljudih, kak to, da im najpoglavitia krěpost ljubavi božje fali i menjka? Ali morebit se bude gdo zmed vas usudil tajiti, da gizdost i prevzetnost nije se u naše doba uznesla

Digitized by Google

na onaj stupanj, na kom do sada jošće bila nije, i kak ju skoro već niti podnesti nije moguće? Kaj nas nevuči svakdašnje izkustvo, da niti čast, niti zasluge, niti doba, niti znanost skoro nikakovog više preštimanja neimaju? Nemèrziju li već ista děca na zapověd roditeljev i navučiteljev svojih? Neželiju li već ljudi prez svakoga navuka zapovědati ljudem, koji su cělo svoje življenje vu navukih i javnih službah potrošili? Nije li već tak daleko došlo, da mladi ljudi, koji skoro jošte niti prah školski iz sebe stepli nisu, ali jošće škole pohadjaju, usudjuju se za cěle varaše, dèržave i kraljevstva zakone tvoriti i prepisavati? Biva sve to, kajti su ljudi pogubili ljubav, preštimanje i dětinsku pobožnost prama Bogu najzvèršeniemu bitju, već sami sebe za Boga dèržiju; kajti misliju, da je nevrědno vklanjati se Bogu, zato se vklanjaju stvorenjam, ali sámi sebi i svojoj nišćetnosti podižeju oltare.

Iz ovoga istoga vrěla, najmre pomenjkanja ljubavi božje i preobilne nepobožnosti prama Bogu, mora se izvadjati i to, da već skoro nigdo nije zadovljen sa stališem svojim, kojega je vendar Bog svakomu opredělil; da nenavidnost, gadno nadmetanje i natěcanje, bezobrazno nasèrtanje na tudji imetek i tudje pravice, i tolika nagnjenost na krivice, otimanje i silovitosti učinila su za malo lět veći naprědek, kak do sada čez cěla stolětja.

Kaj ću reći od okrutnog zločinstva samoubojstva, koje se na strahotu povnožava, kaj od svaki dan razteće poplave drugih pregrěškah i zločinstvah do sada nit nečuvenih? To su zaisto najstanovitii i najžalostnii dokazi, kak je silovito izmed ljudih izčeznula svih najveća dužnost, najmre strahopočitanje, ter dětinska prama stvoritelju i odkupitelju ljubav i zaufanost. Kak si malo jemlju k sèrcu kèrstjeniki, dapače katolici, one bogoljubne reči svetoga Pavla Apoštola, da „kak je Kristuš uzkèrsnul od mèrtvih po slavi otca, tak se i oni tèrsiju naprědovati vu novo-

Digitized by Google

sti življenja.“ — Ali već ovo naj bude dosta od nutèrnjih dužnostih pram Bogu; poglejmo još, kaj od izvanjskih dužnostih misliti i dèržati imamo, — od česa vu drugoj strani.

II.

Tak smo od naravi stvoreni, dragi kèrstjeniki! da naša nutèrnja ćutjenja, osobito kada se na dubokom našem nutèrnjem osvědočenju vtemeljena podpuno ojačiju i ustanoviju, moraju se van pokazati i u vanjskih činih očitovati. Ako je anda sèrce naše, kak bi moralo biti, puno strahopočitanja, ljubavi i zaufanosti prama Bogu, nije moguće, da ono, kaj vu sèrcu ćutimo, nebi gustokrat i na svakojačke načine takaj zvana očitovali. Očitovanje pako ovakovo nazivamo čine izvanjskoga bogoštovja, iz kojih se poradjaju izvanjske naše dužnosti prama Bogu.

Na ove dužnosti spada pred svimi drugimi, da našu věru, kada to dužno poštenje Bogu i hasen bližnjega potrěbuje, odvažno i prez straha s rěčmi i čini valujemo. Ovu dužnost nalaže nam ista ljubav istine, nalaže odičenost věre naše, nalaže dužno preštimavanje očitovane božje rěči, i obvezana bližnjemu ljubav. Ali ne samo ova, nego nam to isto nalaže i odpèrta Zveličitelja našega zapověd, kada pri svetom Mateju veli: „svaki, koj mene očituje pred ljudmi, očitujem i ja njega pred otcem mojim, koj je na nebesih, koj pak zataji mene pred ljudmi, zatajim i ja njega pred otcem mojim, koj je na nebesih.“ Ali da nam dužnost odpèrto valovati věru našu neizběžno nadleži, pokažuju nam takaj pelde Apoštolov i nebrojenih drugih mučenikov, koji se nisu stezali rajši sve gorke muke, istu smèrt podnesti, kak zanemareć ovu dužnost oskvèrnuti dušu i savěst svoju.

Digitized by Google

Druga poglavita izmed ovih naših dužnostih prama Bogu je molitva. Onaj najmre, koj ćuti u svom sèrcu preštimanje i ljubav prama Bogu, koj s podpunom poniznostjum svoje duše spoznaje nepresežno veličanstvo Boga, nad njim se veseli i raduje, nemore se zdèržati, da neizjavi s rěčmi i čini zahvalnost svoju Bogu za tolika od njega prijeta dobročinstva; nemore se zdèržati, da Boga pun zaufanosti nezamoli, da zla od njega odvèrne, a dobra osobito na zveličenje duše potrěbna, mu poděli; nemore prepustiti, da božju milost i za svoje roditelje, i za svoju děčicu, i ostale drage i povoljne nezaprosi. U ovih pako postavljena je molitva. Da nam anda nadleži dužnost molitve, nemore se dvojiti. S tim pako svetia je za nas dužnost ova, s kim je stanovitie, da se po molitvi naše prama Bogu počitanje, zahvalnost i zaufanost krěpi i povekšava, da se bratinska naša prama bližnjemu ljubav zbudjava i podžiže, želje i pohlepnosti Bogu nepovoljne udušuju, sèrce jači, da sva suprotivna krěpko podnaša, dobra volja i ljubav krěposti se vu nami čudnovito hrani i čvèrsti, s rěčjum: člověk božanske milosèrdnosti i dobrote vrědnii i prikladnii postaje. Medtemtoga da je nedvojena i sveta dužnost naša moliti, spoznaje se jošće bolje iz rěčih i peldah Zveličitelja našega Jezuša Kristuša. „Potrěbno je svigdar moliti i neprestati," govori sam Zveličitelj pri sv. Lukaču evangelisti. Na drugom pako městu: „skoznujte svako vrěme moleći, da vrědni budete biti izbavljeni svih onih, koja nadojdu." Niti nezapověda samo da molimo, nego i onu najlěpšu molitvu „otče naš" vuči nas moliti, koju zato zovemo: molitvu Gosponovu. Nadalje nam svědoči sveto pismo, da je i sám ljubljeni Jezuš cěle noći s Apoštoli svojimi u molitvi sprevodil. To isto včinili su svi njegovi sveti i pobožni naslědniki kroz sva stolětja kèrstjanske dobe tija do današnjega dana.

Digitized by Google

Nadalje jednu izmed osebujnih vèrstih molitve naše čini javna služba božja, koja se obično obslužava vu naših cèrkvah, kakovu ravno i ovaj hip obslužavamo. Da smo obvezani k službi božjoj vu cèrkvu dohadjati i pri njoj nazočni biti, vidi se već od onud, da, kakgod svi kèrstjeniki po izpovědanju jedne věre, po dělničtvu jednoistih svetih šakramentov, po darovanju jednog aldova svete maše, po jednoglasnom zakonitih duhovnih pastirov navučiteljstvu činimo jednu vidjenu skupšćinu ili družtvo: ovak isto je nedvojno, da ovog svetog obćinstva i bratinskog vu Kristušu sjedinjenja poglavito vezilo se sadèržava vu javnoj službi božjoj. Izvan toga pružaju nam ova cèrkvena shodišća najlěpšu priliku, da se vu spasonosnoj znanosti věre i čudorednosti podvučamo poleg navuka božjega, da se medjusobno probudjujemo na davanje hvale i dike Bogu, da gospodstvo božje nad nami javno izjavimo i našu u svemu odvisnost od Boga posvědočimo, da se na bratimsku ljubav genemo i podpomažemo; zadnjić ova shodišća su u svih obćinskih nesrěćah razveseljenje, i tèrpljivnosti velika obramba i podpora. I to je zrok, da su vre na početku cèrkve Kristuševe ovakova shodišća k javnoj službi božjoj od Apoštolov bila naredjena i vuz istu najveću pogibelj smèrti od věrnih kèrstjenikov bila marljivo pohadjana. „Ar su bili, kak čtejemo vu činih apoštolskih, postojani vu navuku Apoštolov, vu dělničtvu svete pričesti i molitvah.“ Iz ovih očevidno sledi, da pohadjanje javne službe božje mora biti marljivo i nezamudljivo; mora izhadjati iz čistoga nakanjenja, da sebe i druge vu pobožnosti podkrěpimo; mora se s dostojnom pripravom duše i těla, s pametjum skupspravljenom, s pobožnostjum sèrca i čednostjum těla tak ovèršavati, da nigdar neodidemo iz svetoga města, prez da nebi sèrca naša ponovili i povnožili s bogoljubnimi ćutjenji i dobrimi željami, da ćemo sve naše dužnosti bolje i bolje zvèršavati i izpunjavati.

Digitized by Google

Da pako javnu službu božju moremo slobodnie i odičenie obavljati, stanovita vrěmena i stanoviti dnevi su k tomu odlučeni, najmre nedělje i svetki, kojih svetih dnevov je dvojvèrstni cilj: pèrvo, obdèržavanje javne službe božje, i po njoj promicanje naše kèrstjanske zvèršenosti; drugo odpočinjenje duše i těla od skèrbih i poslov i njihovo okrěpljenje. Zato spada na strogu našu dužnost, da po neděljah i svetečnih dnevih k obćinskoj službi božjoj, iliti k molitvi, k aldovu svete meše, k podvučanju ili prodečtvu ili kèrstjanskom navuku uredno, pobožno i s najvećom pazljivostjum pristupljujemo; da se zatim od svega, kaj službu božju i děla pobožnosti prepréčuje, kak takaj od svakoga težkoga tak zvanog težačkoga děla stegnemo, ter veću stran takovog svetog dana vu činih pobožnosti i kèrstjanske ljubavi, ostalu pako stran dneva vu poštenoj od gréha prostoj zabavi i razveseljenju sèrca sprevodimo.

Kajti pak nije moguće, da mi, ako je naša duša spravljena s Bogom a sèrce naše napunjeno s pobožnimi ćutjenji, da, velim, nebi želěli, da se pravo spoznanje Boga i prava pobožnost takaj med drugimi ljudmi sa svimi poštenimi srědstvi i sa svom našom mogućnostjum probudi i razširi, koja naša želja zove se drugač revnost za duhovno dobro: zato se ova ista vrućoželjnost ili revnost za dobro duhovno broji med poglavite dužnosti prama Bogu. Da pako ova revnost bude uredna i prava, jedino iz čistog i dostojnog preštimanja Boga i věre, i iz iskrene ljubavi bližnjega izhadjati mora. Zato ova sveta želja razprostraniti pravo bogočastje med ljudmi, mora biti prosta od svake druge želje, kakti: da se nad druge izvisimo, ili praznu diku postignemo, ili si kakov vrěmeniti dobiček pribavimo; već nas vu tom razborita pamet i prava ljubav kèrstjanska ravnati mora, da najmre milo i ljubljeno postupamo s nepodvučenimi i bludećimi, navuke i opomenke naše prilagodimo městu, vrěmenu i osobam, ter tak sèrca drugih obèr-

Digitized by Google

nemo k Bogu, nigdar pako po razdraženju ili kakovoj žuhkoći od Boga neodtudjimo.

Vu ovih osebujno dosad izbrojenih postavljene su naše dužnosti prama Bogu, koje obično nazivamo izvanjske. Sada pako pogledajmo na kratkom, kak se s ovimi dužnostmi slaže ponašanje naše? i na koliko im je prispodobno življenje kèrstjenikov sadašnjega vrěmena? Tužno mi je sèrce dragi kèrstjeniki! da vam niti vu ovoj struci nemorem nikaj veseliega i povoljniega povedati, kak niti glede nutèrnjih naših dužnostih nisem nikaj vugodnoga navesti mogel.

Kaj se prie svega tiče dužnosti, koja nam nalaže, da věru svoju prez srama i straha očito izpovědamo, moremo li se mi s tim dičiti? mi, med kojimi se nahadja toliko ljudih, koji se skoro sramuju, da ime kèrstjenika nosiju? koji se u gděkojih družtvih neusudjuju niti ime Zveličitelja dično i dostojno izustiti, bojeći se, da je zbog toga drugovi njihovi nebi prezirali kakti mračnjake i slaboumne ljude, drugovi, gustokrat takovi ljudi, koji svu svoju mudrost i prosvětjenost postavljaju vu bezbožnom zametavanju věre kèrstjanske? Někada su bezbrojna jezera mučenikov za věru svoju podnesla neizgovorne muke, i po tom postignula dane věkivečne dike i blaženstva: koliko ih se sada nahadja, koji bi za vèru svoju kaj najmanjega tèrpiti, ili kakov zaměr podnesti, ili samo kakovu nepovoljnu rěč hotěli čuti, i to od ljudih, koji morebit vu svojih glavah, izvan praznoga dima oholnosti, ništa drugo neimaju; kojih je sèrce već od davna posve pokvareno, a življenje sa svake fele odurnostjum pogèrdjeno. Dapače u toliku dubljinu pokvarenosti prepal je sadašnji svět, da se med istimi katoliki nahadja takovih, koji, da bi je gdo silil križ napraviti ili „Otče naš“ moliti, radje bi Bog zna kakovu nepovoljnost pretèrpili, i radje se morebiti zapreti dali, kak javno očitovali onu spasonosnu věru, koja je neprispodobno obilnia dobročinstva podělila človečanskomu narodu, kak sve osnove mudriašev cěloga

Digitized by Google

světa, kak sve tako zvanih liberalcev i světloborcev sanjarie. —

Kaj se pak tiče dužnosti molitve, o kak su rědki u naše vrěme, koji bi ovu dužnost uredno i s pravim veseljem duše obvèršavali, akoprem „je molitva, kak sveti Bazilius govori, „ščit u noćnom strahu, počinek u dnevnih trudih, obrana dětce, kinč mladencev, batrivost vu starosti, najpristojnii cimer ženski, ka naseljuje opušćene varoše, privuča k trěznosti, za početnike je pèrvi temelj, za naprědujuće odrastek, za zvèršene stalna čvèrstoća.“ Vnožina je u naše vrěme takovih, koji se staneju i ležeju, koji k stolu dojdeju i odideju od njega, s božjim darom se nahraniju i zasitiju, prez da bi samo pomislili na svojega stvoritelja i svih dobrah najljubljeniega nadělitelja, spodobni němoj i nerazumnoj živini, koja kak prez spoznanja Boga živi, tak i prez svakoga plemenitieg ćutjenja sèrca ostaje.

U kakovom pako poštenju stoji javna služba božja, da vnogi osobito izmed tak nazvanih izobraženih i odličnih, vu iste neděljne i svetečne dane k javnoj službi božjoj dojti i vu njoj udioničtvovati za sramotu si dèržiju, kak da bi s drugimi věrnimi skupa moliti i Bogu službu činiti bilo proti njihovom dostojanstvu, akoprem drugač vuzta njihova neprestaju nazvěšćati ljubav i bratimstvo. Ili ako ovakovi i dojdeju vu cèrkvu, to ili iz posve drugog nakanjenja, ili samo iz znatiželjne zabave dohadjaju, gdě se višeput tak zadèržavaju, da bi bolje bilo, da niti nebi došli bili; ar svojim nečednim, svake pobožnosti praznim, i nerědko nedostojnim ponašanjem nebi barem ranili i spačili sèrca onih, koji jošće svaki duh bogočastja i pobožnosti nisu odhitili.— Spominali se budete dragi moji! kak su pred několiko lět dva odličnii Turci, baveći se ovdě u Zagrebu, pohodili našu cèrkvu ravno onaj dan, kad se je služba božja pri nas s većom svećanostjum obvèršavala, i pri kojoj su cělo vrěme

Digitized by Google

s dostojnostjum i čednostjum do konca ostali. Zapitani po izlazku iz cèrkve: kak im se dopada kèrstjanska služba božja? odgovorili su: sve je lěpo, samo nam se jedno nedopada, da se vnogi neponašaju, kak bi se pri bogočastju u nazočnosti višnjega bitja pristojalo. Kod nas, vele, moliju svi Boga prez razluke časti i stališa. O kolika je to sramota, dragi moji! da nevěrniki, ljudi, koji se računaju med sirove narode, mahomedanci, opominjanju kèrstjenike katolike na onu dužnost, u kojoj bi ovi njim za zèrcalo služiti morali.

Ali niti glede dostojnog svetkovanja neděljah i svetkov nemorem nikaj veseliega povedati. Ar jeli morebit nevidimo, kak se po najvećih svetkih kola sa svakojačkom robom tovoriju, sejmi dèržiju, štacuni odpiraju, posli težački prez svake sile i potrěboće javno obavljaju; kak su ravno ove Bogu posvetjene dane pune kèrčme, pune vulice ljudih vinom opojenih, i nuz glas muzike viku i halabuku i svakojačke nedostojnosti dělajućih? — Nadalje nemisle li vnogi takaj izmed onih, koji su duh věre i zakona josće vu sebi začuvali, da su zapovědi cèrkvenoj već zadosta včinili, ako na takov dan samo tako zvanu štuću ili tihu mašu, i to malo hitrije dovèršenu, posluhneju, prez da bi se sětili na dužnost, koja im nalaže, da takov dan rěč božju posluhneju, u pobožnih premišljavanjih ili štijenju dobrih knjig barem samo několiko vrěmena potrošiju, i makar kakov čin kèrstjanske ljubavi včiniju. Jesu li na taj način ikada isti pogani svoje svetke oblužavali? Kada ova pri nas tak bivaju, dragi kèrstjeniki! nije čudo, da blagoslov božji izmed nas svaki dan više gine, na suprot sva zla, kužne bolesti, gladna lěta i svake vèrsti pošasti nastaju i povekšavaju se.

Zadnjić, kaj ću reći od one revnosti za dobro duhovno, koja se tèrsi razprostraniti i razploditi istine svete věre? Koliko nas jošće ima, koji bi, naslědujuć lěpe pelde pèrvih kèrstjenikov, s činom i imetkom na obranu i razširavanje svete věre svoje željno i dobrovoljno kaj prinašali? Naproti

Digitized by Google

pako, koliko ih je, koji na ovu svèrhu niti pèrsta dići neće ju, ter, kaj je još žalostnie, koji, akoprem su vu svetoj věri kèrstjanko-katoličanskoj rodjeni i odhranjeni, někakvo osobito veselje ćutiju, ako svojoj svetoj věri, cèrkvi i njezinim službenikom kakvu pogèrdu i sramotu včiniti moreju. Koliko ih je, koji s peklenskom radostjum govoriju i pišeju jedino tam směrajući, da svako ćutjenje věre i pobožnosti vu drugih oslabiju, ter, da im je moguće, iz sèrca i pameti posve izvadiju; koji dèržiju za veliki i slavni dobiček, ako opaze, da su s krivimi i smèrtonosnimi svojimi rěčmi vu sèrcu ovog ili onog nepazljivog ili drugač nedužnog mladića, ove ili one čiste i bogabojeće děvojke, najprie věru i pobožnost, zatim pako svaku klicu krěpostnog i nedužnog življenja, i svake njihove bolje buduće srěće zadušili, uništili.

Ali naj bude već ovo dosta, da se nebi komu i ova već viděla odvišna na današnji dan odičenoga uzkèrsnutja Zveličitelja našega, u kom bi se samo glas veselih pěsmah i pobožnih molitvah čuti i glasiti moral.

Iz ovih navedenih mogli ste razmeti, dragi kèrstjeniki! s jedne strane: koje su naše osebujne dužnosti prama Bogu; spoznati ste takaj mogli, kak se ufam, s druge strane: da gledeć na naše izvèršavanje već ove jedne vèrsti dužnostih naših, nikak nam se vu istini nemoreju prilagoditi rěči velikoga Apoštola: kak je Kristuš uzkèrsnul od mèrtvih po slavi otca, tak trěba da i mi stupamo vu novosti življenja; dapače da se u našem vrěmenu takaj med istimi katoliki nahadja mnogo takovih, koji su iz pravoga puta sasvim zabludili i zabasali na stranputice. Ah moji dragi! kaj nam bude hasnila neizměrna Stvoritelja prama

Digitized by Google

nam dobrota, kaj tolika dobročinstva odkupitelja, kaj s odičenim uzkèrsnutjem srěćno dovèršeno i okorunjeno dělo našega odkupljenja, ako mi sami s našom prokšenostjum i nezahvalnostjum korist tolike milosti za se preprečimo? „Koj te je stvoril prez tebe, nebude te zveličil prez tebe," veli sveti Augustin. Neizgovorna najmre dobrotivnost božanska stvorila nas je na věkivečno blaženstvo i sva srědstva, koja bi mogla pripomoći, da ovo blaženstvo sěgurno zadobimo, najmudrie i skupa najdarežljivie nam je podělila, nego vendar, da ova srědstva obèrnemo na našu hasen, naše sudělovanje neobhodno potrěbuje: ar hoće, da mi kakti razumna stvorenja upotrěbimo poděljen si dar slobodne volje, i tak zaslužimo ovo naše blaženstvo. Kaj nam, moji dragi! jošće zaostaje? O kaj drugo! kak da spoznamo nespametnost, lahkoumnost i veliku zločestoću našu, ter da se iz glibljine sèrca pokajemo za tolike i tak velike uvrěde, zrokovane dobromu i velikomu Bogu; da nas obide nutèrnja žalost nad slěpotom pameti i tvèrdokornostjum našega sèrca, s kojom smo proti Bogu najsvetiemu, i nam vèrhu svih drugih stvorenjah najmilostiviemu kruto jako zagrěšili; da već danas stalno i istinski dokončamo poboljšati sav način našega življenja, da odlučimo strogo i podpuno zvèršavati i obdèržavati od sada sve nam nadležeće dužnosti naše; da se po istinskoj spovědi, pravoj i skrušenoj pokori jošće ove svete vuzmene dane, na koliko to včinjeno nije, pomirimo s Bogom stvoriteljem našim, i s presvetim tělom Kristuševim, ovom najkrěpčiom protimbom svih grěhov, okrěpimo duše naše; da zadnjić i u buduće, kada se svět, tělo i nečisti duh tèrsil bude odvèrnuti nas iz puta krěposti, krěpko i neustrašeno suprotstavimo svim skušavanjam, svim grěšnim nagibanjam njihovim. Nije josće sve ufanje za nas pogubljeno; vrěme milosće jošće teče; ali se žuriti moramo, kajti noć, vu kojoj se nikomu više nebude dělati dalo, približava se s velikimi i bèrzimi koračaji, i morebiti je već bliže, nego se nadijamo.

Digitized by Google

O odičeni obladavec smèrti! o mili i sladki Jezuš! ogledaj se na obitelj ovu, koju si s predragom Tvojom kèrvjü odkupil, poděli joj, poděli svim, koje si mi pověril i odredil, da je hranim s věkivečnimi istinami, milost, da sponaju, dok je jošće dan, vrěme pohadjanja svoga; da spoznaju ona, koja su im na zveličenje; da spoznaju Tebe samoga, koj si zdenec istine, zvirališće življenja, prava světlost, i da su prez Tebe sva zakrita i pokopana vu debelih tminah neznanstva i tvèrdom mraku smèrti. One, koji hodiju po pravom putu, objači i učvèrsti vu dobrom, dèrhtajuće podupri, gingave pokrěpi, pospane iz smèrtonosnog sna prebudi, zabludjene po svetom strahu Tvojih pravičnih sudov obustavi na krivom putu, ter k spasonosnim zvirališćam Tvojih božanskih istinah, koje su ostavili, nazad odputi. Pošalji Duha svetoga iz neba vu sèrca odkupljenih Tvojih, da je napuni s věrom, ufanjem i ljubavjum; da im poděli jakost, stalnost, i veselje duha, mir, tèrpljivnost i čistoću sèrca, s rěčjum: sve božanske svoje dare. On s njimi naj prebiva, on s njimi naj posluje, on u njih naj opravi, da jednoć pod slavnom Tvoga odičenoga uzkèrsnutja zastavom sjedinjeni, skupa s menom primeju děl onoga odvětčtva, koje si poleg Tvoje neizměrne dobrote onim pripravil, koji istinski Boga ljubiju. Amen.

Digitized by Google

I. Dodatak.

GOVORI PRIGODOM DĚLJENJA SV. BERME RĚČENI.

Drage duše kèrstjanske!

Akoprem mi razlučnost města stanuvauja mojega, i prostranost biskupie, po božjoj milosèrdnosti mojoj duhovnoj skèrbi izručene, kak takaj obavljanje poslov mojega zvanja nedopušća, da vas guštje pohodim; vendar nedvojte dragi moji, da sem vu nakanjenju sèrca mojega vsako vrěme blizu vas, i da se iz vas vu vsakdašnjoj mojoj molitvi spomenem. Zaisto s duhovnom radostjum sèrca čekal sem ovo vrěme, gdě mi je moguće bilo dojti vu posrěd vas. Ar ako pastir s-veseljem pregledava svoju čredu, ak se otec veseli, kada opet videti more svoju děčicu, kak se nebi i ja radoval, kada mi je evo dano, dojti vu taj sbor, vu ovu duhovnu skupštinu vašu, gledati ovu čredu Kristuševu, pravověrne sine, i kćeri svete matere cirkve? S-veseljem zaisto odpiram sada vusta moja dragi moji, i sèrce moje odpèrto vam je danas od velike radosti. Ako poleg svědočanstva svetoga pisma dobri pastir polaže svoju dušu za svoje ovce; ako pogubljenu jednu ovcu tak revno išće, a najdjenu radostno postavlja na svoja ramena; pozove priatelje, i snjimi se raduje, da je našel onu, koja mu je bila poginula: kak se ja, pastir dušah vaših, nebi radoval, kad vas, dragi kerstjeniki! vidim danas vu ovom svetom městu, vu tak obilnom broju okol sebe skup spravljene: i to iz onoga cilja, da si izprosite milošću božju, da se objačite vu dobru, da, ako je mozbit koj izmed vas po grěhu zabludil od pravoga puta, od zastave dobroga pastira Kristuša, da se

Digitized by Google

povèrne nazad vu njegov naručaj. Zato današnje veselje naj bude duhovno veselje, postavljeno vu batrivenju duše, vu nedužnosti sèrca, vu gorućoj i zaufanoj molitvi pram Bogu; naj se raduje vsaka duša vu Bogu otcu, koj ju je stvoril, naj se raduje vn Bogu sinu, koj ju je odkupil. i vu Dubu svetom, koj ju je posvetil; to je ono veselje, koje nam svět dati nemore, koje, ako zadobimo, nigdo od nas nebude odnesel.

Došel sem k-vam dragi moji! da onim, koji još nisu bermani, podělim Šakrament svete berme, da naimre po milošći Duha svetoga zadobiju jakost, da budu věru kèrstjansko-katoličansku stalno valovati, i poleg nje živeti mogli; došel sem, da vidim kak naprčdujete vu navuku zveličenja? da zezvedem, je li vaša děca věrno dohadjaju na kèrstjanski navuk? kak se ovdě obdèržavaju zapovědi božje, i cèrkvene? je li se marljivo posluša rěč božja? je li se mozbit nenahadjaju kakve spačke? je li svetite svetke, ne samo po tom, da se zdèržavate od težkoga děla, nego takaj poslušajući svetu mešu i rěč božju, sveta prodečtva, obavljajući čine pobožnosti, i kèrstjanske ljubavi? je li, i kakov red obdèržavate vu cèrkvi? primaju li betežni i vumirajući zadnju batrivost svete vere naše? primaju li na put věkivečnosti za svoje objačenje kruh angelski? kak se ovdě čuva kinč božanske milosèrdnosti, koj je položen vu ovoj cèrkvi za vaše vsevdiljno zvelićenje i posvećenje? je li farniki s jedne, a s druge strane duhovni pastiri svèršavaju svoje dužnosti? Došel sem zadnjić, da dignem ruke moje na blagoslov, da se za vas, i za prebivajuće vu Bogu takaj mèrtve vaše molim Svamogućemu otcu.

Dragi moji! Dobri Bog hoće, da se vsi ljudi zveliče, da se ono, kaj je bilo poginulo, opet poišće, i najde; hoće, da se on, koj je po grěhu zabludil, opet povèrne na put krèposti i zveličenja. Iz toga cilja ponizil se je sin božji, ter iz nebeske svoje visine stupil je dole na ovu zemeljsku nizinu: odlučil i naredil je srědstva za naše zveličenje, naimre svete Šakramente, koje kinče i zvirališća posvetjenja našega izru-

Digitized by Google

čil je svojoj cèrkvi, izručil je svojemu redovničtvu, koje je sam vtemeljil. Nego vse te pomoći nam nebudu koristne, ako nebudemo imali prave věre „ar brez věre nije moguće dopasti se Bogu.“ Pokehdob anda, da je vsega našega zveličenja i buduće věkivečne naše sréće jedini temelj věra, tèrsimo se, da neprecěnjeni taj dar nebeski, to jest navuk věre naše, občuvamo vu svojoj čelosti i nepreměnljivo tak, kak su ga Krištuš, i Apoštoli navučali, i kak ga nazvèstja sveta mati cirkva, po Krištušu naredjena i vtemeljena, naime jedna, sveta, katoličanska i apoštolska; tèrsimo se, velim, čuvati i stalno dèržati pravu věru „ar gdo nevěruje, već je obsudjen.“ Nikaj nam nebude hasnilo, ako čeli svět zadobimo, dušu pako našu pogubimo. Svčt prejde s kupa sa svojimi pohotnostmi, Bog pako ostane, na věke. Nedajte se auda prevariti, nemojte se spačiti, nedajte se preobladati od sveta i njegovih pohotnostih, i gizdosti ljudih; ne poslušajte bludnike, i spačitelje, koji zmišljotine slaboga svojega razuma više cěniju, nego světlost vekivěčne istine; neposlušajte, velim, bludnike i slabe věre ljude, koji, dok sáme sebe za spametne dèrže, postaju, kak sveto pismo veli, bedasti.

Nenaslědujte tak rečene mlačne kèrstjenike, koji vu stvarih, na svetu věru spadajućih, nit su topli niti mèrzli; ar tréba da budemo vu našoj věri tak stalni, da smo pripravni vse pogubiti istu takaj smèrt podnesti rajši, nego da i kada odstupimo od nje. Nadalje nemojte naslědovati one, koji tělu, i njegovim poželjenjam vgadjaju „ar kratko je veselje, a věkivečna je muka“ išćite rajše drugo boljše veselje, věkivěčno življenje, ar stanuje vu nami nevmèrteljni duh, koj je stvoren za nebeski on Jeruzalem, gdě je blaženstvo brez konca, i takvo veselje, kakvo na ovom svčtu člověčansko sèrce poćutilo nije; vu koje budu dospeli samo pravični, i koje pripravljeno je za one, koji istinski Boga ljube. Zato dragi moji! zbudimo guśće vu sebi, želju za ovim včkivěčnim blaženstvom; tam naj bude naša pamet i mišljenje, gdě su vě-

Digitized by Google

kivěčna dobra; člověk je stvorjen na poštenje, dakle naj nebude spodoben nerazumnoj živini: telo naše je prebivališće duha svetoga, zato trěba da bude čisto od svake nedostojnosti i nečednosti.

Zatim naj prebiva vu naših sèrcih ljubav proti Bogu, koj je vse dobro naše, i vse naše ljubavi najvredneši, ali ova ljubav mora biti dělotvorna, to jest mora se vu Bogu dopadnih činih pokazati; „ar ne on, koj veli Gospone! Gospone! dojde vu kraljestvo božje, nego on koj zvèršava volju otca nebeskoga.“ Zvan toga naj vu naših sèrcih prebiva takaj ljubav bljižnjega; ar „koj ne ljubi, ostane vu smèrti.“ Ovu zapověd ljubavi donesel nam je sam ljubleni zveličitelj naš Kristuś Jezuś, koj nam je takaj peldu dal, kad je za iste svoje nepriatelje molil otca svojega nebeskoga; i kad je rekel: „da kak je on včinil, da i mi tak včinimo; prava pako ljubav nenapuhava se, nesumlja, nikaj nejšće krivoga, nikaj nemisli zločestoga, neželi se fantiti, vse podnaša, vsakomu dobro želi.“ Zakon svete věre naše vtemeljen je vu ljubavi, i zato dobri kèrstjeniki moraju živeti vu miru i slogi.

Zadnjić, kajti nas vuči naś Odkupitelj: „dajte Cesaru, koja su cesarova, a koja su božja Bogu,‘ zato nemojte nigdar izkratiti pokornost svetskim i duhovnim vašim poglavarom, koji za dober red, za mir, za tělovno i duševno vaše dobro zkoznuju; ar sveto pismo veli „budite pokorni predpostavljenim vašim, nije oblast, nego od Boga, koj se anda oblasti suprostavlja, suprotstavlja se božjemu naredjenju.“ A to nemoramo poglavarstvu biti pokorni iž straha pred kaštigom, nego zaradi naše svěsti, zaradi Boga, i božje zapovědi.

Podignimo dragi moji! gustokrat naše oči, i pamet našu proti nebu, gdě nas za kratko poslovanje, za kratko tèrpljenje čeka věkivěčna plaća. Naj nas jači na ovom putu zemelj-

Digitized by Google

skoga našega putovanja želja, da zadobimo korunu dike, kak je nègda jačila svetce božje, koji su vse za ništar dèržali, samo da Kristuśa zadobija. O kak budemo srěćni! ako vu sebi onoliku ljubav i želju zbudimo za věkivěčna, koliku želju imaju ljubitelji světa za ovim kratko trajućim življenjem. O srěćni mi; ako se budemo onak skèrbeli za nevmèrteljnu našu dušu, kak se vekša stran ljudih skěrbi za himbeno svoje tělo.

Dragi kèrstjeniki! mi smo ovdě na ovom světu kakti na zburkanom morju, gdě se slapi, i vnogovèrstne pogibelji dižeju proti našoj duši, gdě vnogi nepriatelji vojuju proti nam, nepriatelji domaći i stranjski, tělo, svět i nečisti duh, nepriatelji svete věre, spačitelji, grěšni pajdaši, grěšne pelde, zločeste i čemera pune knjige; proti ovim slapom pogibeljih i skušavanjah, gdě će mo segurno město i obrambu najti? Ah! gdě drugdě, nego vu ladjici svetoga Petra, vu svetoj katoličanskoj cèrkvi, gdě nam, poleg rěčih svetoga Ivana Zlatovusta, sveti navuk istine, gdě nam je veslo pokora, znamenje križ, brodar Krištuš, a město včtra Duh sveti. Naj nam anda vu tmici i bludnosti světa světi navuk svetoga Evangeliuma, naj nas jači věra Kristuševa, naj nas ravna sveta cèrkva, koja je stup i tvèrdina istine. Molimo anda Boga, da nas objači vu dobru Duh sveti, i milosća njegova, brez koje nikaj najemnoga za naše zveličenje včiniti nemoremo. Amen.

Digitized by Google

Dragi kèrstjeniki!

Jako hasnovito naredjeno je od svete matere cèrkve, da biskupi svoje vèrne, koji su od Boga njihovoj skèrbi, i zkoznovanju izručeni, kadkada kakti otci pohodiju, i njim, na koliko je moguće, duhovne milošće dèliju, vsa, koja na duhovnu njihovu skèrb spadaju, najmarljiveše pregledaju ona, koja dobro naredjena najdu, potvèrdiju, koja pako od pravòga puta odvèrnjena opaziju, na boljšu stezu nazad dopeljaju, prekorednosti izkèrčiju, i vsa naravnaju k-putu vèkivèčnoga zveličenja. Iz toga cilja došel sem i ja k-vam, ar ništa bolje neželim, nego da i ja kajgod doprinesem na vrèmenitu i vèkivečnu vašu srèću. Ali došel sem takaj zato, da onim, koji sveti Šakrament berme josće prijeli nisu, podèlim. Koja je pako, i vu čemu postavljena je priprava za dostojno prijemanje ove milošće duha svetoga? Kak se vu prijemanju tolikoga Šakramenta trèba zadèršavati? s kakvom pobožnostjum s kolikom zahvalnostjum sèrca i zažganostjum duše proti njegovom početniku, zveličitelju našemu Jezušu Kristušu k-tomu trèba pristupiti? Ufam se dragi moji! da ste od toga već dovoljno podvučeni po lastovitom vašem duhovnom pastiru, a niti nedvojim, da kak ste njegove spasonosne opomenke željno i marljivo posluhnuli, da ih isto tak i s činom pokazali budete.

Vu ostalom, kajti mi kratkoća vrèmena nedopušća, da bi od toga više k-vam govoriti mogel: zato vas za sada na kratkom samo opominjam, i vu početniku i dovèršitelju svete

Digitized by Google

věre naše, Kristušu Jezušu, nagovarjam, da se tèrsite, da cělo vaše življenje poleg zapovědi presvete věre kèrstjanske vredite, niti nigdar neodstupite od onih, koja vam višnji gospodin Bog čez vusta svojih službenikov vu svojoj cèrkvi za věruvati, i činiti napèrvostavlja. Blažen zaisto je svaki ne samo posebni člověk, nego takajše blažena je svaka občina, vu kojoj vlada strah božji, gdě preštimavanje věre, i ćut kèrstjanske pobožnosti kraljuje! Ar daleko je od takve skupšćine vsaka nesramnost, daleko je vsaka krivica, daleko je blaznost, daleko je nepriateljstvo, odurjavanja, svadje, daleko vsaka nemertučljivost, koja člověku groznim načinom otimlje vsu vrědnost. Srěćne nadalje su vu takvoj občini familie, kajti njihove kotrige veže sladka ljubav istinskoga sèrca, srěćni otci, i matere, ar vu svojoj děci, vu strahu božjem, i nedužnosti življenja odhranjenoj, imaju neizměrnu radost; srěćni sini i kćere, ar vu zajemnoj proti starešem ljubavi, preštimanju, i zaufanosti najdu svoju srěću; srěćna tovaruštva hižnoga zakona, ar jih neravna nezasitljivi plamen tělovne nasladnosti, nego ih vodi svěst svete dnžnosti koja jim je naložena; srěćni poglavari, ar imaju dobre i pokorne podložnike; srěćni podložniki, ar slušaju pravične, razbora i ljubavi pune poglavare; srěćni zadnjić jesu vsi, ar živeju vu zajemnoj slogi i svetom miru, koj, kak veli sveti Pavel apoštol, „vsako ćutenje nadvlada;“ ali nisu samo srěćni gledeć na dobra vremenitoga ovoga življenja, nego najviše zato, kajti su već postavljeni na putu, koj peljavu onu blaženu domovinu, koju vsi, po ovoj suznoj dolici putujući išćemo, vu kojoj je postavljen cilj i skradnja odluka naša. Ovo anda dragi kèrstjeniki primite si s-čelim sèrcem k-duši, i najte odstupiti od onoga puta niti levo, niti desno, najte slědeti zločeste pelde, skojimi tak natepen je svět; obstojte čvèrsti vu věri, vu ufanju, vu ljubavi Boga, i bližnjega, ter Bog mira, i milošća duha svetoga bude na

Digitized by Google

věke s vami: kaj zadujić ja, ne samo sada nazočen med vami, nego i kada budem oddaljen od vas, s gorućimi molitvami od otca světlosti zprositi nigdar nebudem prestal. A vi dragi moji! vu molitvah i prošnjah vaših vzajemno spomenite se iz mene, da mi Višnji slaboću moju pokrěpi, i vsako pomenjkanje nadopuni. Amen.

Digitized by Google

Dragi kèrstjeniki!

Navaden sem, kak to i dužnost meni naložena od mene zahtěva, moliti se Višnjemu gospodinu Bogu za vrěmenitu nemanje i věkivěčnu srčću onih kèrstjanskih dušah, koje je najvekši pastir i zveličitelj naš Jezuš Kristuš mojoj biskupskoj skèrbi izručil: i zato, akoprem sem stělom daleko od vas dragi moji! razdružen, vendar sèrdcem, i nutèrnjem mojim ćutjenjem nigdar od vas nisem razděljen. Radujem se, da imam priliku vas, kanoti věrne vu Kristušu izebrane ovce moje, ovdě vu lastovitoj vašoj, i to ovoj svetoj ovčarnici nazočne videti. Došel sem k vam, da vu ovoj farnoj vašoj cirkvi izprosim svèrhu vas milosèrdnost božansku, da s mojemi očmi vidim, i da se vputim, da netèrpite nikakvo pomenkanje glede onih, koja na vaše věkivěčno zveličenje spadaju; došel sem nadalje, da podělim šakrament svete bérme onim, koji ga još prijeli nisu, nedvojeći ni najmanje, da su za to već dostojno pripravljeni. Došel sem, velim, da podělim onaj šakrament, kojega vsaki člověk samo jedenput vu življenju svojem prijeti more; došel sem zadnjić, da vam takajše druge, na koliko mi je moguće, podělim duhovne milošće. Vrěme mi nedopušća, da vnogo danas ovdě progovorim, kaj, mislim, niti potrěbno nije, ar nedvojim, da vas domaći vaš duhovni pastir vsevdiljno i marljivo podvuča vu vsih, koja su potrěbna, da spoznate otajstva svete věre naše, da se navčite naredbe, kak sveto, i poleg kojih kèrstjanskih običajah trěba živeti. Zato vas samo vu obćem sada nagovarjam i opominjam, pače za rane zveličitelja našega Jezu-

Digitized by Google

ša Kristuša prosim, da čuvate vu vaših sèrdcih sveti zalog vaše věre, koj je temelj i koren vsake prave krěposti, i vsake ne samo věkivěčne, nego i vrěmenite srěće vaše.

„Brez věre, nije moguće dopasti se Bogu“ rekel je vre veliki on navučitelj narodov, sveti Pavel Apoštol; kad se zdèrma věra naša, s vekšinom zdèrma i raztepe se takaj sva nedužnost življenja i svetost dèržanja našega, kakgoder kad se poruši temelj kojega stanja, več niti isto stanje neostane cělo i nepohabljeno. Nadalje opominjam vas dragi kèrstjeniki! nemojte nigdar prepustiti občinsku službu božju, nazvěšćanje rěči božje, i prijemanje svetih šakramentov; ar znajte, da brez ovih bèrzo omèrzne sèrce človečansko za vsa ona, koja na Boga, i na duhovno življenje duše spadaju; da brez ovih gine sve malo po malo nedužnost i svetost življenja, a město prevzemeju nasladne strasti, bludnje od pravoga puta, višekrat takaj velike pregrěške, i vsakojačke falinge, niti se više tak lehko iz sèrca izkoreniti nedaju, pače člověka vse dalje i dalje vodiju vu ponor svoje věkivěčne, i vrěmenite nesrěće. Oponimjam vas, dragi moji! da vašu dečicu ne samo nepręčite, nego i na vsaki mogući način još prisilite na pohadjanje navuka kèrstjanskoga: premislite samo, da je to najvekši kinč, kojega im dati morete, ako ikoliko samo od vaše strane pripomognete k tomu, da budu točno podvučena vu onih, brez kojih ni ti dobri ljudi, niti denes sutra srěćni hižni gospodari, niti nigdar pravedni, i iskreni domovine sini nemogu postati; premislite, da vam nevmèrteljna duša vaše deče od neizměrno vekše cěne mora biti, nego je vaša živina, za koju pasti i odhraniti moći, vnogi stareši dětcu svoju zevsema zanemariju, i nju rajše vrěmenitomu svojemu dobićku, kak věkověčnomu njenjemu blagu alduju. Zadnjić vas još opominjam, da imate podpuno zaufanje vu duhovnoga vašega pastira, i otca vašega, kak se i ja ufam, da bude i on vse dužnosti svoje proti vam marljivo spunjaval, dapače, da bude

Digitized by Google

vse trude svoje tam ravnal, da pamet neznajućih svetimi navuki razsvěti, da vu stiski postavljenim dober tolnač, žalostnim pako poděli batrivost, da jednom rečjum, vse sebi izručene věrne svoje farnike dopelja na put věkivěčnoga blaženstva, koję da ljubljeni naš zveličitelj Jezuš Kristuš vsim vam, koje s neprecěnjenom svojom kèrvjum je odkupil, jednoć poděliti bi dostojal, iz cěloga mojega sèrca želim. Amen.

Digitized by Google

Dragi kèrstjeniki!

Komaj sem moguć izreći, koliku vu mojem sèrcu ćutim radost, da vas, ljubljeni moji, vu vašem lastovitom městu, ovdě vu vašoj farnoj cèrkvi skupspravljene videti morem; vas velim, koje, akoprem bi bil želel, nisem bil moguć viděti sve do vezda; vas, koje je nebeski otec mojoj pastirskoj i biskupskoj skèrbi isto tak izručil, kak i one, med kojemi vsevdilj prebivam, koje vu mojoj stolnoj cèrkvi gustokrat skupspravljene vidim. Došel sem, ljubljeni vu Kristušu, da vam po svetoj mojoj službi podělim duhovne milošće; da spoznam, je li morebiti vu onih, koja na věru, koja na potrěboće duše vaše spadaju, netèrpite pomenjkanje? Ali došel sem takaj zato, da onim, koji jošće nisu imali priliku prijeti šakrament bermanja, koj i onak vu ovom městu već od davna nije bil dělen, ovaj isti podělim. Bit će vam znano dragi moji! a nedvojim, da su vas i duhovni vaši pastiri zadosta vputili, kolika je vrědnost ovoga svetoga šakramenta? i kak je potrěbito, da ga vsum čednostjum i pobožnostjum primite. Zato vas za sada samo opominjam vu Gosponu, da se čuvate vsakoga nereda, porivavanja, i vsih činov, koji su protivni svetosti toga šakramenta, i ovoga svetoga města. Koji anda kaniju sveti šakrament prijeti, naj ga primeju klečeći na kolěnih, sklopljenimi na molitvu rukami, a pametjum k Bogu i odkupitelju podignjenom. Kumi pako vu vsoj pobožnosti naj pod istim dělenjem sv. šakramenta postave desnu svoju ruku na desno rame kumića svoga.

Dragi moji! zaradi vnožine duhovnih poslov, koje imam izvèršiti, nemogu danas obilneši govor na vas dèržati. Nego

Digitized by Google

nemogu prepustiti, da vas nebi opomenul na dvojvèrstnu onu zapověd, vu kojoj, poleg rěčih zveličitelja našega Kristuša Jezuša, vteměljen je ves zakon i proroki, naime: na istinsku ljubav Boga, i bljižnjega. Ako bude pèrva zapověd, to jest ljubav proti gospodinu Bogu onak zasadjena vu vaših sèrdcih, kak je potrěbno, tak zbudila bude vu vami pobožnost, stalnost, kèrstjansku jakost, ljubav svetosti i čistoće; druga pako, to jest ljubav bljižnjega včinit će vas krotke, dobrotivne, složne. Istinita ljubav Boga, i bljižnjega stvorit će iz vas dobre sine domovine, věrne tovaruše, krotku, roditelje svoje preštimavajuću děcu; včinila bude iz vas ljubitelje děce svoje, i trězne gospodare; dvojvèrstna ta ljubav branit će vas od vsih, najviše pako od onih velikih pregrěškah, koje su toliko suprotivne vrědnosti člověčanskoj, i vodit će vas vsevdilj onim putem, koj za stalno pelja k vrěmenitoj, a zatim k věkivečnoj srěći; koja je on skradnji cilj i konec, na koj nas je Bog, otec milosèrdnosti stvoril.

Najsěgurneše pako kaže nam taj put sveta mati cèrkva katoličanska, koje kotrigi po neizměrnoj dobroti božanskoj jesmo. Ova je ona dobrotivna mati, koja nas, kakbèrž stupimo na ov svět, prijemlje vu svoj naručaj, i po šakramentu sv. kèrsta naša imena zapisuje vu knjigu življenja; koja nas jači po šakramentu sv. berme proti skušavanju světa, i pogibeljam krěposti; koja nas nadalje okrěpljuje po sv. oltarskom šakramentu duhovnom hranom, da neoslabimo na putu krěposti; koja, kad bi zabludili od pravoga puta, opet nas po šakramentu pokore vratja na pravi put, i pomiruje s gospodinom Bogom, i našim zveličiteljem; koja nas ni na skradnoj vuri neostavlja, nego nas i onda još krěpi, i razveseljuje po šakramentu sv. krizme, zadnjić ona je, koja, kakgoder po šakramentu hižnoga zakona, tovarušem poděljuje milošću, da sveto i pobožno življenje vodeći, svoju děcu vu strahu božjem odhraniju, tak opet po šakramentu sv. Reda skèrbi se, da věrnim nigdar nemenjkaju duhovni predpostav-

Digitized by Google

ljeni i pastiri, da jim dĕle skrovnosti božanske i da posluju za njihovo věkivečno zveličenje. Tersite se anda dragi moji! da ovu dobrotivnu mater preštimavate, i da njezinim svetim zapovědim věrno navěk služite. Tèrsite se Boga i njegove svete zapovědi na pameti imati, Boga, koj je sve ljubavi najvrědneši, od kojega jedino vse dobro dohadja, koj hoće, da mu se klanjamo, dapače zapověda, da se sveti ime njegovo. O kak nezahvalno, kak nesmotreno i grěšno baratju ljudi, koji najsveteše ime božje s kletvami, i s blaznostmi gèrde i poteptavaju; spoznavaju Boga, ter ga vendar nepoštuju; nose ime kèrstjenika, a kletvami se poganinom spodobne činiju; ako bude človĕk moral dati Bogu račun od vsake nepotrĕbne rĕči, kak vnogo vekši i strahoviteši račun sveznajućemu sudcu bude moral dati takov nesrĕćni, zaslĕpljeni blaznik, koj vusta podiže proti najvišjemu? Zakaj ti je dal o človĕk! stvoritelj moć govorenja, zakaj je odvezal vezilo jezika tvojega? Ne zaisto zato, da budeš s njim grĕšil i blaznil, nego zato, da se toga dara božjega na njegovu čast i diku vžiješ; mal kotrig tĕla je jezik, nu vendar moreš si s njim ili nebo ili pekel zaslužiti, moreš se s njim ili Bogu dopasti, ili u njegovu nemilost pasti, moreš si s njim milošću i blagoslov sprositi, ili pako kaštigu na se navleći; zahman budu svi naši trudi, budi za vrĕmenitu, budi za věkivečnu srĕću našu, ako nam dobri Bog neblagoslovi trude, i posluvanje naše. Zato još jedanput velim, tèrsite se vsako vrĕme, vu vsakom sastanku i govorenju vašemu izkazati Bogu, stvoritelju i otcu našemu najljubljenešemu vsu čast, poštenje i diku. Habajte se kletvah kakti zla i velikoga grĕha, zaradi kojih dojde kaštiga svèrhu sinov skvarjenja, kletvah, koje vam ni najmenšu hasen na ovom svĕtu, niti nikakovo vživanje doprinesti nemogu. I ako se morebiti ovdĕ nĕkoji nahadjaju, koji strahovitomu ovomu grĕhu podvèrženi bi bili, tak tèrsite se vi otci i matere, vi stareši i pametneši, ovu odurnu navadu s dobrimi peldami i opomenki izkoreniti, da se bludne one ovce, koje nesmotrenost, i

Digitized by Google

tepljivost jezika pelja vu skvarjenje, povèrneju na put dopadnosti božanske, da ova Kristuševa čreda bude po strahu božjem, i kèrstjanskoj pobožnosti, mèsto kaštige vrědna božjega blagoslova, koj nam je vsigdar najpotrebneši na tělu i na duši.

S tim načinom biti će, da po milošći božjoj za stalno dospijete k onomu cilju, na koj smo stvorjeni, zaradi kojega povekšavanje došel sem i ja k vam vu imenu i krěposti Odkupitelja našega Kristuša Jezuša, koga nigdar nebudem prestal — nazočen il nenazočen — moliti za vas, ufajući se, da i vi dragi moji! s prošnjami, i pobožnimi molitvami vašimi, pri Bogu, otcu světlosti, meni pomožete. Amen.

Digitized by Google

Drage duše kèrstjanske!

Želja, da vam na putu zveličenja podělim duhovne pomoći, dopeljala me je k vam; želja, da vas objačim vu dobrom, da vidim naprědek vaš vu navuku svete věre, da vidim, kak ovèršavaju dužnosti svoje glede zveličenja tak farniki, kak i duhovni pastiri; želja, da spoznam, kakova med vami vlada čednost vu dèržanju, kakova gorljivost i marljivost vu službi božjoj, kakova snaga i red vu cèrkvi; želja, da spoznam, kak spunjavaju svoje dužnosti stareši proti děci, i nasuprot děca proti roditeljem svojim, povlekla me je k vam; želja zadnjić da onim, koji još bermani nisu, podělim šakrament sv. bèrme; da naimre po položenju mojih rukah, po svetom mazanju, i molitvi zadobiju milošću duha svetoga, da věru kèrstjansku stalno valovati, i poleg nje živeti mogu — vodila me je do vas.

Nedvojim dragi moji! da ste vi, i vaša děca već po duhovnih vaših pastirih zadovoljno vu onih podvučeni, koja su za dostojno i vrědno prijemanje svete berme znati potrěbna; zato vam nikaj nebudem od toga govoril. Ufam se takaj, da ste, kakti pravověrni kèrstjeniki katoliki, stalni vu svetoj vašoj věri, ar znano vam je, da brez věre nije moguće se dopasti Bogu. Zato otčinski moji opomenki samo tam směraju, da se tèrsite vu dobru sve više i više napredovati, a čuvati se zločah i spačkah, da ne išćete samo tělovna i himbena ovog světa dobra, nego da bolje težite za duhovnimi, věkivečnimi dobri. Nagovarjam vas i prosim, dragi moji! da nehodite po širokom putu, koj pelja vu skvarjenje, nego po vuzkoj stezi, koja vodi na zveličenje. Opominjam vas, da se nevladate poleg nava-

Digitized by Google

de grěšnih ljudih, nego da vaše življenje vodite poleg prepisa svetoga Evangeliuma, poleg božjih i cèrkvenih zapovědih, ar nas nebude nègda, po dokončanom tečaju našega življenja, pravičen sudec sudil poleg navadah světa, nego poleg svojih zapovědih, i poleg naših činov, koje zvèršavali, i s kojemi si ili plaću, ili kaštigu zaslužili budemo. Zahman se budeš o kèrstjenik! ondě pred vsaznajućim sudcem izpričaval: da su i drugi ljudi grěšili i čalarno živěli; ar rěče ti onda pravičen sudec sin božji: zakaj si naslědoval zloće, i čalarnosti? ja sem ti dal peldu na križu, běše ti poleg nje činiti? Ostavili su ti takaj peldu toliki pobožni Patriarke, sveti Apoštoli, toliki sveti mučeniki i mučenice, koji su rajši prelejali svoju kèrv, nego da zataje pravu věru, dali su ti peldu toliki svetci, i svetice božje, koji, akoprem su viděli okol sebe zločeste pelde i spačke, akoprem su bili, kakgoder i ti podvèrženi slabostjam, vendar iz ljubavi proti Bogu, iz želje zveličenja duše, obladali su pohotnosti světa i těla, i ostali su věrni Bogu, i stalni vu věri i krěposti.

Nadalje moramo se dragi moji! višekrat spomenuti, i zmisliti, da naša ljubav proti Bogu mora biti dělotvorna, a věra naša živa, to jest, s dobrimi děli nakinčena. Niti nije dosta, da mi samo iz vana někakvu skazljivu pobožnost kažemo, nego je potrěbno, da iz čistoga sèrdca, i dobre savěsti izhadjaju dobri čini naši; potrěbno je, da imamo dobro nakanjenje, i dober cilj; ako je sèrce pokvareno, ako nije istinsko i pravo nakanjenje naše, ako pobožnost našu samo na izliku svèršavamo, onda se nemoremo Bogu dopasti, onda se od nas more reći ono: „ljudstvo ovo s jezikom me samo hvali, a sèrce njihovo daleko je od mene.“ Nije anda dosta iz gole navade hoditi vu cèrkvu, nego potrěbno je pravo nakanjenje, da damo Bogu diku i hvalu; nije dosta, samo iz vana ljubeznoga se pokazati bljižnjemu, vu sèrcu pako jad i nazlob gojiti, nego je po-

Digitized by Google

trěbno, istinski vsakomu dobro želiti tak, kak samomu sebi, zbantuvanja pozabiti, krivice oprostiti, iste nepriatelje naše ljubiti, kak nam to zveličitelj naš zapověda; nije dosta světskim i duhovnim poglavarom pokornomu biti iz straha pred kaštigom, nego trěba da budemo pokorni zaradi Boga i duše, kajti vsaka oblast je od Boga; nije dosta vklanjati se Bogu iz straha pred kaštigom i peklom, nego je potrěbno, da se Bogu klanjamo iz savèršene ljubavi, ar on je vse ljubavi najvrědneši, i nam kruto dober i milostiv; nije dosta dužnosti stališa našega svèršavati zato, da nas ljudi hvale, nego zato, da se dopadnemo Bogu, kojega providnost postavila nas je vu ov, ili on stališ, i kajti Bog hoće, da dužnosti naše marljivo svèršavamo. Anda potrěbno je da imamo dober cilj, dobro nakanjenje, i nutèrnju čistoću sèrca; ar drugač naši čini nisu najemni i Bogu prijeti. I zato nas opomina sv. Matei Evangelišta: „ako pravica vaša nebude vekša, kak je bila piscev, i farizeušev, nedojdete vu kraljestvo nebesko.“ Dobra naměra, sveto nakanjenje Boga hvaliti, njemu se dopasti, njegovu volju i zapověd spuniti, naj posveti vsako naše dělo; daleko pako budi od nas gizdost, skazlivost, slavohlěpnost i želja světske dopadnosti; ar drugač, kak veli prorok „budemo sejali, nego nebudemo nikaj želi,“ čini naši na vagi pravičnoga sudca budu za izprazne i nesvèršene znadjeni.

Ako vam anda dragi moji! vaša duša, vaša vrěmenita i věkivečna srěća leži na sèrcu; tèrsite se donašati dober sád pobožnosti, poniznosti, čednosti, i mèrtučljivosti; ar „drevo koje nedonaša dober sád, bude posećeno, i hitjeno vu ogenj“ oni pako, koji Boga ljube iz vsega sèrca, i iz vse duše svoje, budu srěćni i blaženi, ar poleg svetoga pisma „ljubećem Boga vsa pripomaželju na dobro,“ takovi vre na ovom světu pravu radost, blaženi mir, i nutèrnju zadovoljnost ćutiju vu svojem sèrcu, i od

Digitized by Google

njih zaisto reći se more ono, kaj duh sveti svědoči „da nedužno sèrce priliči vsevdiljnomu gošćenju.“ Stanovito neima vekše batrivosti za človéka, kak nahadjati se vu priateljstvu s Bogom. Človéka, koj istinski, ter zažgano Bogu služi, njegovu svetu věru i zapovedi obdèržava, giblje vse, kaj okol sebe vidi na ljubav, počitanje, i dětinsku zahvalnost proti Bogu, ista hrana, i napitek, kojega se vžije, sunce, koje mu sveti, cvět, koj mu vugodnu duhu daje, spomina ga na Boga, ljubljenoga otca, koj je vsa ova stvoril. Človék nedužnoga sèrca neplaši se pregonov, suprotivšćinah světa ovoga, ar on vse ufanje svoje polaže vu Boga, koj mu je jedini razveselitelj. On s veseljem misli na svoje odkupljenje, na nepresežnu onu ljubav božju, iz koje ni lastovitomu svojemu sinu nije Bog oprostil, nego dal ga je za naše odkupljenje. S veseljem misli na buduću věkivečnost, ar mu njegovo dušno spoznanje daje dobro svědočanstvo. Ah! blažena su to veselja duhovna, koja nam daje sveta naša věra kèrstjanska katoličanska; koja veselja nam donaša nedužno i Bogu povdano naše sèrce; blaženi je mir savésti, koj nas zadovoljne i navék srećne čini. Duhovna veselja kèrstjenika jesu istinska i věkivečna veselja, ar imaju za predmet Boga, koj je ljubav nepresežna, ar se nasladjuju vu krěposti, koju Bog naplatjuje s věkivečnim blaženstvom. A na suprot, kak himbena i kratkotèrpna su světska i tělovna veselja, koja vekšom stranom sa žalostjum dokančaju; to nam dokažuje, izvan drugih, pelda mudroga Šalamona, koj, akoprem je vsega imal, kaj mu je goder njegovo sèrce bilo poželelo, vendar sám od sebe veli, da vu vsem nikaj nije našel drugoga, — nego nišćetnost.

Pokehdob anda je tomu tak, dragi moji! naj budu naša sèrca ondě, gdě su prava dobra. Nehodite po širokom putu — skvarjenja, nego hodite po putih gosponovih. Negledajte na spačke bludnikov, nego ravnajte se poleg prepisa svete

Digitized by Google

věre; tèrsite se i vi napredovati vu navuku življenja, i podvučajte vu njem vašu děcu, koju trěba da marljivo pošiljate i vodite na navuk kèrstjanski. Tèrsite se, da ono, kaj s jezikom valujete, takaj potvèrdite s krěpostnim i Bogu dopadnim življenjem. Himbenost světa nemore zasititi sèrca vaša, nego dobra duhovna mogu vas srěćne včiniti. Zato, dragi moji! molit ću se otcu nebeskomu, da vam poděli milošću duha svetoga, da budete mogli obladati varke světa, a zadobiti dobra věkivečna. Amen.

Digitized by Google

Drage duše kèrstjanske!

Kakgoder je meni kruto drago, da vas viděti mogu u městu stanuvanja vašega, i u ovoj vašoj farnoj cèrkvi, tak nedvojim da se i vam radostno i željno vidi, da poslě tolikih vu prešestnih dvih lětih nemirah, poslě tolikih vojnih kretanjah, poslě tolikog straha, poslě tolikih, i tak žalostnih glasov boja, požarov, betegov i smèrti, u posrěd vas viděti morete vašega Biskupa, kojemu najvišji pastir dušah Kristuš Jezuš osebujno zručil je skèrb i brigu za zveličenje dušah vaših; koj je zato k vam došel, da vam donese duhovno razveseljenje, da podigne sèrca i pamet vašu k Bogu, vsega dobra poděljitelju; da onim, koji milošću duha svetoga po položenju ruk jošće zadobili nisu, poděli Šakrament sv. berme; da zadnjič vsa, koja za zveličenje dušah vaših vas podpomoći mogu, odredi, koja trěba popraviti, popravi, koja menjkaju, nadoměsti, i koja kakovim goder načinom slaba i pomoći potrěbna su, objači. O kak lěpa, kak blažena stvar je věra dragi moji! razměvam presvetu, i jedino pravu, jedino spasonosnu věru našu kèrstjansko-katoličansku. Ona podiže pamet od zemaljskih i himbenih stvarih na nebeske, i věkivečne; ona odganja zloće i zasadjuje krěposti; těši sèrca naša obteršena s nevoljami ovoga světa; zatira nepobožnost, a zbudjuje i krěpi zaufanost proti Bogu, vsega dobra nadělјitelju; gasi vu sèrcih naših mèržnje, a podžiže ljubav. Vu bitkah, nepriateljstvu, vu taborih věra naša zakriva svoje lice, nego kak bèrže se ljudi mira i medjusobne ljubavi nazad

Digitized by Google

poprimeju, ona se takaj povèrne s veseljem, blago svoje lice opet odkriva, i pristaje k svim, koji ju prijeti hoćeju, podavajuća im pomoći, milosti i dobročinstva svoja. Naj nam bude današnji dan jeden zmed srèćneših življenja našega dnevov; dan jedino duhovnom veselju posvetjen. Naj se danas oddali od nas spomena podnešenih nevoljah, naj odstupi jal, i vsako nepriateljstvo, niti naj nevlada drugo vu naših sèrcih, nego najnježneša ljubav proti Bogu stvoritelju, zahvalnosti proti zveličitelju našemu Kristušu Jezušu, kak i iskrene ljubavi ćut pram svim ljudim kakti bljižnim našim. Oprašćajmo iz sèrca vse si včinjene krivice, da i nam nebeski Otec milostivo oprosti tolike i tak velike naše grèhe, s kojimi njega zbantuvali jesmo. Očistite dragi moji iz sèrcah vaših stari kvas, to jest zla poželjenja, i vse neslobodne želje, da pripravite mèsto duhu svetomu, koj se dostoji po šakramentu sv. berme vlejati vu sèrca vaša milošće svoje.

Nemogu vam dugo govoriti, ar me još danas čeka množina duhovnih poslov; radi one vendar otčinske brige, koju glede vèkivečnoga vašega zveličenja nosim, nemogu prepustiti, da vam koliki toliki nepodèlim navuk, i slovo duhovno.

Najpèrvić vas nagovarjam drage duše kèrstjanske, da vsigdar i svuda, i vu vsih vaših činih pred očmi imate Boga; neka bude odkrito sèrce vaše zapovèdim božjim, po svetoj materi cèrkvi napèrvostavljenim. Nezadèržavaju one drugo vu sebi, kak ono, kaj vas na ovom i na drugom svètu srèćne i blažene včiniti more. Ovo je ono obće pravilo, koje vu pameti, i sèrca vaša gluboko zasadjeno kroz cèli življenja vašega tečaj zadèržati morate, ako na vašu žalost od prave steze neželite zabluditi.

U osebnom pako preporučam vam, kaj najbolje mogu, da nikad nezapustite duh molitve, i da prepisane juterne, večerne, na znak zvona, kak takaj pred jelom, i po jelu

Digitized by Google

molitve, marljivo zvèršite. Človèk, koj moli Boga, neprepadne tak lahko vu velike grèhe, koji otimlju duši duhovno življenje; i ako slučajno padne vu grèh, laglje se ipak podigne, i povèrne k Bogu, zdencu sve svetosti, niti nikada tak lahko nepadne vu grozni onaj ponor svih zločah, iz kojega već neima odkupljenja. Človèk, koj moli, akoprem se mora boriti s betegi, siromaštvom, i drugimi svèta ovoga nevoljami i težkoćami, nigdar vendar nepadne vu zdvojnost: ar zna, da je moguća ruka Gosponova, koja more i ova njegova zla vtažiti, i ako ne vu ovom, tak stanovito vu drugom življenju nadoměstiti s neprecěnjenimi, i nikad konca neimajućemi dobri. Na suprot, človèk, koj nemoli, je kakti šiba odrezana od korena: usuši se vu njemu svaka boljša ćut, svako duhovno življenje, ar neima njegova duša one blažene vlage, kojom jedino bi se mogla zdèržati na putu krěposti, naime manjka joj premišljavanje božanskih zvèršenostih, i ona milošća koja se odtuda razlěva vu člověčansku dušu. Odtuda za istinu pravo reći se more, da človèka, koj Boga ostavlja, takaj Bog ostavi. Vsi čini takvoga človèka jesu neplodni, i predi ali potlam na lastovitu njegovu nesrěću dokančaju se. O kak lěpa je ona navada pri někih katoličkih obiteljih — koja dan danas sve redješa postaje — kad gospodar, ali gospodarica hiže jutèrne, i druge prepisane molitve skupno s cělom kućnom družbom i to glasnom rěčju obavlja. Kak srěćna reći se more takova obitelj, velim srěćna, ar vu takovoj hiži vsevdilj vlada počitanje děce pram roditeljem, mlajših proti starešim, i na suprot: istinska ljubav roditeljev proti děci, i stareših proti mlajšim; vu takvoj hiži vlada mir i sloga, vlada sramežljivost i čednost, vlada zadnjič Bog i njime vsaka srěća. Ovu anda pobožnu i svetu navadu dragi moji, na koliko jošće pri vas prestala nije, i nadalje čvèrsto obdèržavajte, na koliko pako bi bila izostala, tèrsite se, da ju i opet vpeljate, i zaisto na skoro spoznali budete blaženi plod i hasen njezinu.

Digitized by Google

Drugo, na kaj vas zadosta nagovarati nemogu, je, da sv. šakramente pokore i pričesti barem na vekše svetke, i kadgoder ćutili budete, da vam je duša vaša kojim vekšim grěhom obtèršena, s dostojnom pobožnostjum primete. Nisu ova samo zato naredjena od najmilostivnešega Zveličitelja našega, da onda, kad budemo tako nesrěćni, da po kojem smèrtnom grěhu pogubimo življenje duše naše, nju s ovom pomoćjum nazad oživeti, i s Bogom zjediniti moremo, nego naredjena su takaj zato, da po ovih vu nami povekšamo posvetjujuću milošću, da dan na dan vse vekši naprědak vučinimo vu krěposti. Osobito vu šakramentu sv. pričesti najdobrotivneši Zveličitelj podaje nam samoga sebe pod peldom kruha, velim samoga sebe, koj je zvirališće sve milošće i dobrote. Nebudimo dakle nezahvalni za tolika njegova dobročinstva; nezahvalni pako bi bili, kad nebi barem stanovito vrěme sa vsom zažganostjum, s nježnom ljubavjum, i s najvekšom pobožnostjum se tèrsili, da postanemo dělniki ove njegove milošće.

Nadalje preporučam vam, dragi kèrstjeniki, da vašu děcu marljivo pošiljate vu školu, i na kèrstjanski navuk vu cèrkvu. Zaisto nikaj boljšega nemorete dati i včiniti vašoj děci. Ar ako ova vu božjem strahu odhranjena, i dobro podvučena budu vu navuku věre, tak položen bude već temelj buduće njihovo srěće. Vuči nas izkustvo, da iz děce dobro podvučene vu věri, redko kad postaneju zli ljudi, i da su oni nesrětnici, koji zaradi velikih zločah dospěvaju vu ruke obće pravice i tamnice, s vekšinom iz broja one děce, koja su u navuku věre nikako, ili jako slabo bila podvučena. Pèrvi oni utiski koje su jošće nježna sèrca mladeži primila, neizbrisljiva ostanu kroz cělo življenje člověka; i takov, akoprem kadkada odstupi od steze krěposti, vendar se laglje na nju opet povèrne, nego on, kojega pamet nigdar nisu razsvětile, kojega sèrce nikad nisu zavzele blažene istine věre. Uvidjam ja

Digitized by Google

dobro, da ima med vami i takovih, koji nemogu navěk děcu iz doma odpustiti, kojim trěba děce za pašu marhe, i obavljanje drugih kućnih poslov: medtemtoga kad se vpute roditelji, da buduća sréća njihove děčice potrěbuje, da ju nezadèrže od tak potrěbnoga i koristnoga podvučanja, najdu vre način, kak da domaćim potrěbućam zadovolje, kaj zaisto već mnogi kèrstjeniki takaj čine, kad vu vrěme kèrstjanskoga navuka sámi rajše paziju na svoju marhu, nego da svoju děcu liše tak potrěbnoga podvučanja.

Zatim od někojega vrěmena vu našoj domovini jako je zavladalo oskvèrnjenje neděljah i drugih svetkov. Nije sada nikaj novoga viděti, kak ljudi takve dneve dělaju na polju, žitek i sěno zvažaju, velike tèrhe prevažaju, iste sajme dèržiju, i druge vsakojačke prepovedane posle zvèršavaju. To je dragi moji veliko zlo. Ar pèrvo je to prekèršenje božjih i cèrkvenih zapovědih. I zaisto, kak se moremo ufati blagoslovu Boga vsamogućega, kad niti ono malo njemu posvetjenih dnevov nesvetkujemo? Je li se gdo mora čuditi, da nas nezgodno vrěme, tuča, neplodnost i druga zla pohadjaju? — More se kadkad pripetiti, da je člověk vu někojih slučajih, kakti na primĕr zaradi kišovitoga vrěmena, ili zaradi nadstojeće povodnje i drugih ovim spodobnih, prisiljen, za prepréčiti veliki kvar, svetečne takaj dneve někoje posle obavljati, nego to se rědko kada zna pripetiti, i ako se onda člověk predi najavi svojemu duhovnomu pastiru, dělo takovo nije gréšno, ali prez vsakoga vekšega zroka, prez očite pogibelji kvara, i svojevoljno prekèršiti tak očivestnu, starinsku i za vse skoro narode obću zapověd, to se zaisto mora dèržati za veliki gréh, tim bolje, kajti zaradi toga ljudi višekrat od poslušanja réči božje, i od istoga aldova sv. meše izostaju, i po tom nepobožnost, i dèržanja skvarjenost umnože.

Kaj sem vam još osebujno nakanil světovati, duše vu Kristušu ljubljene, je to, da pokehdob nit sada jošće ne-

Digitized by Google

manjka ljudih, koji druge, pače cěle občine pod vsakojačkimi izlikami, ali s obećanji proti zakonitim poglavarom puntaju, nje na mèržnje, i sumlje, dapače na silovite čine podbadaju, da se, velim, od takovih razdražiteljev pazljivo čuvate. Nije ono prava ljubav, koju vam takvi ljudi kažeju; neišćeju oni vaše dobro, nego vlastiti svoj dobiček. Sveto pismo nas vuči, da nevěrujemo vsakomu duhu, nego da jih kušamo, jesu li iz Boga? Kušanje pako takovo lahko je; samo treba paziti, kam težiju, kam peljaju želje i govori takvih ljudih? ako vode na nepokornost pram poglavarstvu: iz Boga biti nemogu, kajti vučili su nas i Zveličitelj naš, i Apoštoli vu vsakoj priliki i jasnimi rěčmi, da se kraljem, vodjam, kak i vsakomu zakonitomu poglavarstvu pokornost zkazati mora: „ar nije oblast, kak veli sv. Pavel, nego od Boga, i koj se oblasti suprotstavlja, suprotstavlja se božjemu naredjenju.“ Nego takove krive proroke lahko spoznati je moći takaj iz načina življenja njihovoga: takvi ljudi s vekšinom od Boga, od stvarih na věru spadajućih zlo i špotljivo govore, redko kada cèrkve polaze, šakramente nigdar neprijemlju. Ovi s Bogom sjedinjeni biti nemogu; dakle ovi niti dober tolnač drugim dati nemogu, a koji njihove zle tolnače naslěduju, prez dvojmbe budu zavedeni vu takove čine, koji s vekšinom najžalostneše za cělu kadkad občinu poslědke za sobom vlečeju.

Světujem vam takaj dragi moji, da, kad ste sada po milošći božjoj, i dobrotivnosti kralja našega Apoštolskoga, od davanja neplaćnih težakov zemaljskoj vašoj Gospodi, i vnogih drugih tèrhov oslobodjeni, s tim marljiveše lastovito vaše gospodarstvo tirate. Zaisto žalostno bi bilo, kad se vrěmena i moćih, koje su vam po tom vu děl pale, nebi na vlastitu vašu hasen uživali. Radinost i poslenost vnogo doprinesti more, da domaće vaše stvari bolje vredite, i da si poštenim načinom pribavite srědstva, s kojimi si življenje

Digitized by Google

vaše malo vugodneše včiniti, děcu vašu bolje odhraniti, i vas drugim vu potrěbоći i nevolji postavljenim takaj blagodarne zkazati budete mogli.

Zadnjič vas opominjam, dragi moji, dapače kak najbolje morem, prosim, da se čuvate kakti od najpogibeljneše kuge, od dvojvèrstnih onih zločah, koje su gděgdě vu našoj domovini od někojega vrěmena na toliko zavladale, naimre: od blaznosti i pijanstva. Neima za kèrstjenika katolika nikaj nepristojnešega, nikaj bolje Bogu odurnoga, do ovih dvih pošastih. Ova su ne samo vu sebi već mèrzka i škodljiva, nego takaj vsigdar za sobom vlečeju veliku hèrpu drugih pregrěškah. Gdě ovo dvoje vlada, ondě nemore biti prava srěća, ondě se nije ufati blagoslovu božjemu.

Ako ove moje otčinske opomenke primili budete vu sèrca vaša, dragi moji, sprot spoznali budete, na koliko se mir, kojega ostavil je zveličitelj Kristuš Jezuš svojim slědbenikom, povekšal bude vu obćini, dapače i vu pojedinih kućah vaših. Budete živeli življenje sveto, Bogu dopadno, i po lěpoj medjusobnoj ljubavi i suglasju srěćno. Povekšal se bude vsaki dan kućni vaš imetek, i kaj najviše je, ostat će vsevdilj vu vami milošća božja, koja bude tamo vaše korake vodila, da něgda srěćno dospěte vu blaženu onu domovinu, koju vsi iščemo, i vu kojoj postavljen je zadnji naš cilj.

Sada ću početi aldov sv. meše, kojega osebujno za vas za vašu naime věkivečnu, i vrěmenitu srěću alduval budem vsamogućemu Bogu. Zatim izpitivati ću vašu mladež iz kèrstjanskoga navuka, da vidim, kakov naprědek je vučinila vu ovoj najpotrěbnešoj znanosti. Potlam dělil budem šakrament sv. berme; od kojega vam sada nikaj govoril nebudem, buduć nedvojim, da ste, osebujno vi, koji ste ga nakanili danas prijeti, vre zadovoljno po lastovitom vašem duhovnom pastiru podvučeni. Samo vas opominjam, da s pametjum k Bogu podignjenom, i onom dostojnostjum i čednostjum pri-

Digitized by Google

stupite k prijemanju toga šakramenta, koju njegova neizměrna vrědnost potrěbuje; anda da niti po spomenkih, niti narivavanju nekvarite pobožnost ovu, nego kakgoder su apoštoli skupspravljeni vu pobožnih molitvah, i vu najvekšoj tèrpljivnosti čekali došastje duha svetoga, da tak i vi, koji ga sada prijeli budete, tèrpljivo čekate, dokle na vsakoga red dojde; prez toga ja od vas nebudem odišel, dok vsi, koji budu sudjeni vrědni tolike milošće, nepostanu dělniki sv. šakramenta. Amen.

Digitized by Google

Drage duše kèrstjánske!

Nikaj nebi bolje želel, nego da bi vse věrne, koje je božanska providnost mojoj duhovnoj skèrbi izručila, gusteše pohoditi, i po vsih farah na městu s mojimi očmi viděti, i vputit se mogel o stanju onih, koja spadaju na dostojno obavljanje službe božje, na plodonosno nazvěšćanje rěči božje, na shodno i marljivo podvučanje mladeži vu spasonosnom navuku, na spremno, i pobožno dělјenje sv. šakramentov, s rěčjum, koja spadaju na věrozakon, i dobro dèržanje bogoljubnosti kèrstjanske. Nego veličina biskupie, i množina poslov, koje mi biskupska čast nalaže, kak takaj najnovie ove nezgode, koje su nas kroz tečaj skoro zadnjih dvěh letah pohodile, prěčile su me vsakojako vu postignutju ove moje goruće želje. Stoprom sada, potlamkam je prestal žalostni zvuk oružja, i potlamkam se je s pomoćjum milosèrdnosti božanske, po okrugu cěle dèržave mir opet povèrnul, sada velim, gdě se niti s topovi i sabljami više nepreleva kèrv člověčanska, niti pošast više nezahtěva mnogobrojne svoje žèrtve, dozvoljeno mi je od dobrotivnosti božanske, da viděti mogu lica vaša, věrni u Kristušu sini i kćeri moje! da vas pohoditi mogu maslinovom granom mira, da vam mogu donesti duhovna veselja, i da ne samo — na koliko bi znašel za potrěbno — ona narediti mogu, koja spadaju na dušno vaše zveličenje, nego da takaj dělјenjem šakramenta sv. berme podam milošću duha svetoga onim izmed vas, koji ga jošće prijeli nisu, i koji za vrědno prijemanje toga dostojno pripravljeni jesu.

Vnoga su, věrni kèrstjeniki! koja — da vas objačim vu dobru, a od zla odvèrnem — ovdě napomenuti i raztolnači-

Digitized by Google

ti bi moral; nego zaradi kratkoće vrěmena prisiljen sem, stegnuti se samo na někoja; i zato vu občinskom samo ona vu kojih postavljena je vsa zvèršenost kèrstjanska, vu osebnom pako samo někoje pregrěške i zloće, koje su od někojega vrěmena žalibože i vu našoj domovini mah prevzele, napomenul budem; iz kojih sámi lahko uviděti budete mogli, kaj vam je činiti, a kaj běžati trěba.

Temelj ne samo vsake krěposti, i pobožnosti, nego takaj vse buduće věkivečne i vrěmenite naše srěće, je věra vu Boga vsaznajućega, vsamogućega, i pravičnoga, koj zle kaštiguje, a naplatjuje dobre. Ar gdě ljudi nevěruju vu Boga, komu su vsa, i najskrovneša naša mišljenja znana i odkrita, gdě ljudi nevěruju, da Bog uslěd pravice svoje mora zle kaštigati, a dobre naplatiti, gdě ljudi nevěruju, da je mogućen ove kaštige, ili platju vu ovom, ili vu drugom življenju, poleg naših zaslužbah, děliti; gdě nadalje ljudi nevěruju, da je naša duša nevmèrteljna, nego štimaju, da člověk kakti drugo živinče po smèrti těla čisto pogine: ondě nemore biti nikakva srěća. Ar ondě vsaki samo ono čini, kaj njegova ćutljivost i pohotnost potrěbuje: ondě bude vsaki, samo ako se ufa, da se stvar nezezna, drugoga vkanil, bude ljudsko vkral, kolikogod put bude ćutil lastovitu hasen, i štimal, da ga mine kaštiga, dapače ondě jeden drugoga bude čisto lahko i prez vsakoga straha življenja mentoval, samo ako si po tom kakov dobiček pribaviti bude mogel. Vidimo, kak se pojedini ljudi, koji skupa s nami prebivaju, ponašaju, koji nevěruju vu Boga i buduće dušno življenje. Bili gdo iz med nas hotel s takvim člověkom biti vu kakvomgod savezu, ali pajdaštvu, bili gdo zmed nas želil takvoga člověka prez věre imati za svojega sudca, za predpostavljenoga, za supruga, ali samo za svojega otca, ili sina? Stanovito nebi: ar bi se bojal, i to pravedno, da malo ili nikaj dobra, nego nasuprot sama zla od njega prijel bude. Ako pojedini ljudi prez věre mogu tolika zla zrokuvati, kaj bi bilo, kad bi cěle občine pogubile věru vu Boga, i nev-

Digitized by Google

vmèrteljnost duše? Zaisto bolje bi onda bilo živeti vu šumah med divjom i nerazumnom živinom, nego vu takvoj bezbožnoj obćini. Zato opominjam vas, dragi moji, da čuvate vu sèrcih vaših věru bolje, nego ikaj drugo, i da budete pripravni izgubiti rajši vse, isto vaše življenje, nego pušćati si oteti věru vašu, prez koje se nikakva krěpost, nikakvo poštenje, nikakva pravednost i srěća nit misliti nemore.

S tim pako stalneši i čvèrsteši biti morate vu tom, kajti ste iz neprecěnjene milošće božje rodjeni i odhranjeni vu kèrstjansko-katoličanskoj věri, koja kakgoder od predjih vaših srěćno do vas dopèrla je, tak sama i jedino prava je, sama, koja na tvèrdom i neporušivom temelju počiva, sáma, koja nam podaje vsa srědstva budućega zveličenja. Katolička cèrkva ima vsa znamenja, i biljege prave cirkve. Je naimre jedina pod nevidjenom glavom, istim najljubljenešim zveličiteljem našim Jezušem Kristušem, vidljivom pako glavom svojom rimskim Papom stopljena. Je sveta; ar vsa, koja su vu njoj, težiju na svetost življenja, i doprinesla je već neizbrojene vsakoga stališa, spola, i dobe ljude nedužnostjum i svetostjum življenja nakinčene. Je apoštolska; ar derži vsevdilj on isti navuk, kojega su někad apoštoli nazvěstjali, i jer ju ravnaju biskupi, koji se tja od apoštolov nepretèrgnjenim naslědstvom naslěduju. Je zadnjič obćinska; ar kakgoder je po cělom světu razširena, tak vsigdě i svuda dèrži jeden isti navuk, vsigdě i svuda jednoiste šakramente vživa, jednoistu vsuda obdèržava službu božju. O kak radostno je to, duše vu Kristušu izebrane, biti kotrigom cèrkve katoličanske! Drugih věrozakonov ljudi razlučen vu razlučnih městih dèrže navuk, někoji manje pripoznaju šakramentov, niti se glede službe božje, niti glede drugih věrozakonskih obredov neslažu; vsaki tak rekuć ostavljen je sámomu sebi, anda nigdar nemore biti seguren, da se zaisto nalazi na putu istine i věkovečnoga zveličenja. Za katolika je dosta, ako zna, da dèrži onu věru, koju su dèržali i imali njegovi predji, koju

Digitized by Google

navuča i predlaže njegov lastoviti duhovni pastir: ar zna, da i on nemore drugo vučiti i predstaviti, nego ono, kaj cěla po širokom světu razširena cèrkva katoličanska navuča i predstavlja; ar zna, da kak bèrže bi kaj drugoga vučil, da bi ga takī biškup pokaral i obsudil. A niti biškup nemore nikaj drugoga predstavljati, nego ono, kaj vsi, po cělom katoličkom světu biškupi, pod svojom glavom rimskim otcem Papom sjedinjeni valuju i spoznavaju. To zaisto vsakoga katolika zadosta more vmiriti: ar sám zdrav razum vuči, da ondě, gdě nije nikaj stalnoga, gdě se vsa měnjaju, nemore biti istina, nego da se ova jedino tam more nahadjati, gdě se vsa med sobom slažeju, gdě vsi jednoisto věruju, jednoisto činiju, naimre ono, kaj su apoštoli věrovali i činili, i kaj su kroz tečaj osamnaest stolětjah věrovali i činili, i dan današnji věruju i činiju vsi po cělom světu katoliki. — Tèrsite se anda dragi moji, da svetu ovu věru katoličansku, kakti zvirališće vse prave srěće vaše, kroz cělo vaše življenje neoskvèrnjenu začuvate i zadèržite vu sèrcih vaših.

Nego vendar nebude nam niti věra katoličanska nikaj hasnila, ako nebude živa i s děli okrěpljena. To jest, nije dosta privoliti k onim, koja nam sveta cèrkva katoličanska za věrovati napèrvostavlja; nego moramo takaj cěli življenja našega način istoj věri prilagoditi; dobro činiti, zla pako se čuvati; ne samo habati se velikih grěhov, nego naprědovati vu vsakoj krěposti, i vsigdar na vekšu zvèršenost kèrstjanskoga življenja težiti. Isti najdobrotivneši Zveličitelj naš veli: „ne vsaki, koj mi veli: gospone, gospone, vlezne vu kraljestvo nebesko, nego koj čini volju otca mojega, koj je vu nebu, on dojde vu kraljestvo nebesko.“ Matth. 17. 21. Zatim sv. Jakob Apoštol veli „Kaj bude hasnilo bratja moja, ako gdo reče, da ima věru, děla pako neima? nut jeli věra njega zveličiti bude mogla? i malo niže „kakgoder tělo prez duha mèrtvo je, tak věra prez činov

Digitized by Google

mèrtva je.“ Jakob. 2. Anda naše želje, rěči, i čini moraju biti primĕrni zapovědim božjim, i cèrkvenim, i ova ista katolička věra ravnati mora cělo naše življenje, ako hoćemo, da nam srěću doprinese.

Ovo nek bude dosta napomenuto vu občinskom. Još ću vam někoja, kak sem gore rekel, napèrvostaviti vu osebnom, naimre one falinge, i pregrěške, koje su ovo zadnje vrĕme nadvladati začele vu našoj takaj domovini, i koje strašnu osvětu božju za sobom povleći bi mogle.

Med ovimi pèrvo město zauzima nesrěćna navada blaznosti i kletvah. Človĕk, kajgod ima, ima od Boga svojega stvoritelja; ar vu njem, kak veli sv. Pismo, „živimo, gibljemo se, i jesmo.“ Od Boga ima človĕk, da je stvorjen, od Boga ima, da je odkupljen, da je posvetjen, i po kèrstu preporodjen na žitek věkivečni. Od Boga ima, da mu traki světlosti razsvětjuju oko njegovo, da mu se po hrani i snu okrĕpi tělo njegovo, zadnjič ima vsa od Boga, na toliko, da prez njegove milošće niti jeden hip obstati nebi mogel. Kolika je anda to nezahvalnost s bezbožnimi rěčmi podići se proti stvoritelju, odkupitelju, i posvetitelju, najvekšemu i jedinomu pravomu dobročinitelju svojemu? Kolika je to prevzetnost, da prah i pepel, da siromaški cèrv zemaljski svetogèrdnimi rěčmi se podstupi bantovati gospona neba i zemlje, koj kak se čteje vu žoltaru se tekne gorah, da pušiju, koj vtaži morske slape, koj s jednim oka megnutjem pokori vsa, koj s jednim činom volje svoje cěli svět more obèrnuti vu nišćetnost, kak ga je iz ništara speljal? Kolika je to bedaztoća! Kolika bezbožnost, jezik, koj je zato stvorjen, da slavi diku stvoritelja, da hasni bližnjemu svojemu podvučanjem, s dobrimi tolnači, ztoupotrĕbiti na kletve, blaznosti, i blebetanje mèrzkih govorov, proti svetcem i istomu najsvetešemu bitju. Nije anda čudo, kad vu dogodovšćini nahadjamo tolike pelde podnešenih zaradi blaznostih kaštigah. Nije čudo, ako občine, gdĕ to zlo vlada, pohadjaju svakojake

Digitized by Google

kaštige, kakti: neplodnost, tuča, požari i druge nevolje. Zato opominjam vas, dragi moji, da se ne samo vi čuvate od ove božju sèrditost zrokujuće zloće grěha, nego takaj one, koji bi se morebiti med vami našli tomu zlu podvèrženi s opomenki, nagovaranjem i korbom na pravi put dovesti tèrsite se, niti nedopustite, da bi zarad někojih nepobožnih došla zvèrhu vas kaštiga zbantovanoga veličanstva božjega.

Druga falinga, koju sem još nakanil napomenuti, i koja člověku kèrstjenomu kruto nepristojna je, sastoji vu prekorednom jelu i osebujno vu prekorednom i opojnom pilu. Němo živinče, poleg naravskoga svojega nagona, nigdar neje, niti nepije preko sitosti, a člověk, komu je stvoritelj dal razum i nazvěstil zapovědi, na toliko se može iz sámoga sebe spozabiti, da se po prěkorednom pilu najplemeniteše one vlastitosti svoje, namjre razuma, mentuje, i njega potlači, ter po tom se gorjega od něme živine načini! Jedino iz ovoga premišljavanja već zadosta uviděti je moći mèrzotu ove falinge. Ali zvan toga, škodljivo je pijanstvo takaj zato, kajti s vekšinom druge falinge jošće za sobom vodi. To nas vuči svakdašnje izkustvo: svědoči nam takaj sv. Pismo na više městih. Ovdě navodit ću samo jeden primèr iz knjige priréčjah, vu kojoj se čteje „Komu jaj? čijemu otcu jaj? komu svadje? komu propast? komu prez zroka rane? komu zapaljene oči? Nijeli onim, koji se vu vinu nahadjaju, i tèrsiju se izprazniti čaše?“ Nije takaj čudo, kad sv. Pavel očito veli: „da pijanci nebudu došli vu kraljestvo nebesko“. Ali ne samo glede duše, nego takaj glede tělovnoga zdravja našega veliko zlo je pijanstvo, kaj nijeden pameten tajiti nemože Ter još k tomu pijanstvo s vekšinom takaj imetek zatepe. Prez dvojmbe znali bi vi sámi někoje pelde napèrvo staviti, kak su ljudi pijanstvu podvèrženi ženu i děcu vu najvekše siromaštvo spravili, kak su hiže predi dobro stojeće po pijanstvu na nikaj došle. „Dělavec, pijanstvu povdan, nebude

Digitized by Google

obogatel", čteje se vu cèrkvenoj knjigi. Vsakoga človèka kèrstjenika dužnost je, poželjenja ćutenj svojih podvèrći ravnanju razuma, i zaradi krěposti stegnuti se takaj od dopustjenih drugač i nedužnih; kak anda nebude na njegovu dužnost spadalo, stegnuti hmanja poželjenja ćutenj svojih, da nepogubi, i neomrazi vrědnost svoju člověčansku, da nezabludi od puta krěposti, i neprepadne vu betege, nevolje, i siromaštvo.

Izvan ovih imam još jedno, kaj sem nakanil vu osebnom vam napèrvostaviti. Naimre spaziti je moći, da se vu našoj domovini od někojega vrěmena duh nepokornosti i nečednosti proti vsakomu zakonitomu poglavarstvu znamenito pomnožava. To je takaj veliko zlo, koje s vrěmenom more jako biti škodljivo. Znamo, drage duše kèrstjanske, da prez reda nikakov mir, nikakva srěća, a niti red prez pokornosti i poštovanja obstati nemore. Kakvo bi bilo vu pojedinih vaših hižah življenje, kad nebi sin otcu, kći materi, sluga ili služkinja gospodaru ili gospodarici hotěli biti pokorni? Tako isto bivalo bi vu velikom družtvu, koje varašem, dèržavom ili kraljestvom imenujemo, niti anda takovo družtvo prez poglavarstva, niti poglavarstvo prez pokornosti i poštovanja obstati nemore. Gdě pokornost prestaje, prestaje red, i město reda nastaje nered, smutnja, zadnjič silovitosti, zločinstva, ražanje, ubojstva, nesigurnost življenja i imetka, s jednom rěčjum bezzakonje. Isti naš Zveličitelj tak s peldom lastovitoga življenja, kak takaj z jasnimi rěčmi navučal je ovu pokornost i počitanje proti kakvomgoder zakonitom poglavarstvu. Dosta budi spomenuti ono, kaj je navučitelj narodov sv. Pavel pisal na Rimljane: „Vsaka, veli, duša višjim oblastmi neka bude podložna: ar nije oblast nego od Boga. Koje pako jesu oblasti, od Boga naredjene jesu. Anda koji se oblasti suprotstavljaju, božjemu se naredjenju suprotstavljaju; koji se pako suprotstavljaju, sami si

Digitized by Google

odsudu pribavljaju." Zato dragi moji, opominjam vas otčinski, neslušajte one, koji vas proti zakonitomu poglavarstvu, budi duhovnomu, budi světskomu bi pobuniti hotěli; broj ovih dan danas vekši je, nego je možbit ikada do sada bil. Nisu ove vèrsti ljudi vaši priatelji, ako se baš njihovi govori sladki vidiju. Neiščeju oni vaše, nego lastovito svoje dobro, lastoviti svoj dobićek, kak to tolike najnovešega vrěmena pelde vučiju, da su ovakvi ljudi cěle obćine, dapače cěle dèržave vu najvekšu nesrěću zapeljali, — i kad je već došlo do těsnoga, kad su nastala ubojstva, nevolje, požari, onda su zgrabljenim po vkanjljivosti i sili imetkom pobegli, nikaj nemareći za one nesrětnike, koje su zapeljali i prevarili. Nego věrujte rajši onim, kojih brigi i skèrbi vas je izručil nebeski otec, onim, koji znaju, da nègda ošter račun od vas davali budu, onim, koje već duže vrěmena poznate kakti dobre, Boga se bojeće i vas istinskim sèrcem ljubeće. Zaisto ako tolnače ovih budete naslědovali, nebudete se žalili niti na ovom, niti na drugom světu.

Ali za danas budi dosta rečeno od ovih. Kaj se tiče šakramenta sv. berme; nedvojim, da vas je glede toga vre vaš lastoviti duhovni pastir zadosta podvučil; zato vam nebudem od ovoga nikaj govoril; samo to vas prosim, da prijemanju tolikoga šakrameuta pristupite sa onom, kak biti mora, dostojnostjum, pobožnostjum i pazljivostjum; i kakgoder apoštoli vu najvekšoj tèrpljivnosti čekali su došastje duha svetoga, tako i vi prez vsake sile i nedostojnoga narivavanja čekajte, dok na vsakoga red dojde.

Sada budem začel aldov sv. meše, kojega osebujno za vas alduval, i Boga otca nebeskoga iz svega sèrca budem molil, da vas vu svetoj věri katoličanskoj obdèržati dostoja, da vas občuva od vsakoga grěha, da napuni vaša sèrca duhovnom radostjum i jakostjum, za da obilni naprědek načiniti budete mogli vu krěposti, da vam zadnjič poděli vsaku obilnost nebeskoga i zemeljskoga blagoslova svojega. Amen.

Digitized by Google

II. Dodatak.

GOVORI DÈRŽANI VU CÈRKVI SV. MARIE PRIGODOM PÈRVE PRIČESTI MALE DĚCE.

I.

Draga děca!

Danas pristupila budete k svetoj pričesti pèrvi put vu vašem življenju, to jest prijela budete danas pèrvi put presveti oltarski šakrament. Pokehdob sem vputjen, da je ov dan velike cěne za cělo buduće življenje vaše: zato nakanil sem sám ovaj sveti posel s vami zvèršiti. — Nedvojim, da su vas marljvo i zadovoljno podvučili vaša gospoda duhovni pastiri i navučitelji: vu čem lastovito stoji ov sveti šakrament, kojega sada prijela budete; kak je velik i svet, ter kak je koristen za vaše věkivečno i vrěmenito dobro. Nedvojim takaj, da ste si vi vsega truda dali, da se po podpunom pretresavanju vašega dušnoga spoznanja, po pravom požalovanju i odurjavanju grěhov vaših, po tvèrdom odlučku voditi Bogu drago življenje, zadnj ič po istinskoj i poniznoj spovědi, da ste se velim, vrědno pripravila za prijemanje ovoga najsvetešega šakramenta; zato vam od toga nikaj više spomenul nebudem. Nego hoću vas pazljive včiniti moja draga děca! da vi od sada nespadate više vu broj one neznajuće děce; — ar vi vre znate misliti zvèrhu samih sebe, vi ste se vre navčila spoznati navuk Jezuša Kristuša: nije vam neznano više, kaj je grěh; vi znate vre pretresivati vaše dušno spoznanje; znate vre stol Gosponov razlučiti od prostih stolov vu hižah vaših, razlučiti božansku hranu od hrane vsakdašnje, hranu duhovnu od hrane tělovne. Vi od vezda spadate med takove kèrstjenike, koji znaju, kaj jesu, i kaj moraju

Digitized by Google

biti. Vi se vre směte pri onom istom stolu vživati těla i kèrvi našega ljubljenoga Zveličitelja, pri kojem vaši stareši i drugi vèrstni kèrstjeniki; vi ste se vre navčili moliti, iliti sèrce vaše k Bogu zdigavati i k Bogu govoriti. Vi morete vre sama sebe spitavati, suditi i previděti, jeli ste vrědna pristupiti k stolu Gosponovom, ali ne? — ah! ovo je jedno veliko za vas poštenje i izvišenost. Zato draga děca! morate se pri vašem domu, vu školi i vsigdě, najbolje pako vu cirkvi zadèržavati čedno, spametno, s rěčjum onak, kak se za one pristoji, koji su po milošći matere cirkve vrědni znajdjeni tak velike izvišenosti. Sada vre na dalje draga děca moja! hoću vam napèrvo postaviti velikoću ljubavi Odkupitelja Jezuša Kristuša proti vam. Kada bi se bil on na zemlji zadèržaval vu peldi člověka, vre onda je pokazal preveliku ljubav proti děci; ar, kada bi bili hotěli odvèrnuti od njega děcu, rekel je, „pušćajte male i najte je prěčiti k meni dojti." On je takaj vas, kakberž ste došla na ov svět, prijel po kèrstu vu svoju svetu cirkvu, ter vas po tom napravil za odvetke nebeskoga kraljestva. Danas nahranil vas bude s svojim lastovitim tělom i kèrvjum, da ga ljubila budete, zdèržavala se od vsakoga zla, kèrstjanski i pobožno živěla na ovom světu, i da něgda za navěke srěćna postanete vu nebu. Jeli se nahadja vekša ljubav, kak je ova ljubav Zveličitelja? Pokehdob vas anda tak jako ljubi Zveličitelj, ter vam izkažuje tolika neprecěnjena dobročinstva, vrědno je zaista i pobožno, da ga takaj vi ljubite, i njemu se zahvalne izkažete vsigdar i na svakom městu? Jedini je pako način ovo činiti, da obdèržavate božje zapovědi, da se pazljivo čuvate od svake zločestoće, vodite čisto i Bogu dopadno življenje, da preštimavate i poštujete vaše stareše i navučitelje, njim pokorna budete, i podpunoma zvèršavate vaše dužnosti. Kada pako vre vse više i više dojdete vu svět i med ljude, vnoga budete viděla i čula ne samo od zločeste děce, nego i od vèrstnih zločestih kèrstjenikov, koja se ne-

Digitized by Google

slažeju s navukom Kristuša Jezuša, nego su njemu suprotivna, ter grěšna; nepuščajte se zbluditi i spačiti draga děca po ovakvih zločestih peldah, mislite na nepresežnu ljubav Kristuša Jezuša, koju On vam izkažuje vu cělom življenju, najbolje pako dan današnji; mislite, da ste mu danas svetačno obećala, ljubiti ga povratljivo i istinski, věrni mu ostati, obdèržavati svete zapovědi njegove; — mislite, da vas je biškup vaš ljubljeno opomenul na dan vašega pèrvoga pričestjanja, da vsigdar ostanete na putu krěposti i straha božjega; onda, onda morete se ufati, da nědgda srěćna postanete vre ovdě, vnogo pako bolje za navěke na drugom světu. Dragovoljno budem prosil i molil vsamogućega Boga pri aldovu svete meše, kojega ću sada zvèršiti, da vam razsvěti pamet po milošći svojoj i dopelja volju vašu na vse dobro, da nepogine njegova velika proti vam ljubav. — Molite i vi s menom draga děca! i recite. Gospone i Zveličitelj naš! Tvojih milosèrdnostih nije nigdě kraja, tak pusti nam takaj vsigdar biti svědokom Tvoje prevelike ljubavi; Tvoje mogućnosti nigdě nije konca, tak čuvaj nas takaj od grěha, nepusti nam nigdar spozabiti se iz Tebe i Tvoj sveti Evangelium oskruniti po malovrědnom zadèržavanju; nepusti nas nigdar zmanjkati vu ljubavi proti Tebi; da ovak bude nas mogel spoznati vsaki za prave vučenike i naslědnike Tvoje.

O dobri Jezuš! ostani Ti vu nami, da mi vsigdar budemo, kak si Ti bil, pokorna nebeskomu Otcu, i puna ljubavi proti ljudem. Prosimo Te, občuvaj nam takaj još dugo naše ljubljene roditelje, bratju, rodbinu i dobročinitelje; dopusti, da oni postaneju vsaki dan pobožneši, mudreši i srěćneši, zadnjič prosimo, včini o Bože Otec nebeski! da ov današnji dan bude nam od prave radosti i veselja za cělo naše buduće življenje i za cělu věkivečnost. Vi pako stareši, odhranitelji i rodjaki ove děce, dajte hvalu najljubljenešemu i najzmožnešemu Bogu za podělјeno im vživanje ove tak velike milošće, po kojem najmre odrěšeni od vezila dětinstva

Digitized by Google

zapisuju se vu pravdenu i živu čredu kèrstjenikov i kotrigov cirkve, po kojem ne samo vu kipovnom pogledu, nego po pravom prijemanju těla i kèrvi Kristuševe odvětniki postajeju nebeskoga kraljestva. S veselešimi njimi radujte se, i tèrsite se občuvati sveta ova veselja děce po brižljivoj skèrbljivosti vašoj, znajući, da im nikaj prispěti nije moglo prikladnešega za izbuditi ćutjenja pobožne proti Bogu i Zveličitelju ljubavi, nikaj moćnešega za obladati pohotnosti těla i světa, nikaj zadnjič stanovitešega za zadobiti tvèrdnost i stalnost věre, kakti zvirališća vsih darov. Pazite zatim kak najbolje, da niti s rěčmi, niti s čini vašimi, niti kakvimgoder načinom spačku nedate malem ovim, koje naš Zveličitelj vu obrambu svoju je prijel po ovom najmilostivnešem poděljenju, těla i kèrvi svoje, kakti po osebujnom zalogu čiste ljubavi svoje, dobro vsigdar na pameti imajući strašne one kaštige, koje nagražaju se onim, koji nedužnim na spačku budu. Kaj zaisto nije čudo, pokehdob više put samo jedna nepobožna rěč zbudjava toliku i tak gliboku klicu pokvarjenoga dèržanja vu sèrcu maloga, da ova onda jošće rodi najškodljivešim sádom, kada početnik spačke zdavna je vre dovèršil tečaj svojega življenja, ter nahadja se vre vu strahovitoj onoj věkivečnosti. Druga vekšinom zla, koja smo včinili, popraviti moremo s někoje barem strani: nego, ako smo skončali věru vu sèrcih malih s nepobožnimi našimi rěčmi, ako s peldom razvuzdanoga življenja nje od vuzke steze, koja pelja vu nebo, odvèrnuli, i na široki put skvarenja zapeljali jesmo, težko je vre potlam moći najti način, kojim bi se od propasti nesrěće odvèrnuli, s tim menje, buduć po pohotnostih těla, vkanjljivosti světa i neizbrojenoj vnožini ćutenj, skušavanjah i pogibeljih zbudjavaju se sve bolje i bolje na ona, koja su zločesta i vlečeju na skvarenje. Vi anda dragi kèrstjeniki! pazite vsevdilj na rěči, čine, i vsa znamenja vašega življenja, da se suprotivne svetim ovim ćutjenjam, koja se danas spažuju vu sèrcih ove mladeži, nezbudiju i nepojave

Digitized by Google

vu pameti i nutèrnjih njihovih; nego vnogo bolje tèrsite se na svaki način nježna ova ćutjenja věre pri njoj občuvati, povekšati i objačiti s nagovarjanjem, razlaganjem i lastovitom peldom življenja vašega; gdě pako opazite da ova ohladjuju po malom, zbudite takova po koristnih opomenkih i podvučanju vašem i ravnajte vsu skèrb vašu tam, da se děca skèrbi vašoj izručena privčiju ovu, koju danas prijimlju, neprispodobljivu milošću svevdilj zbudjavati po vsakdašnjih molitvah, po včinjenom predi kak ležeju na počinek, spitavanju dušnoga spoznanja i drugih činih pobožnosti, zadnjič po gustešem spovědanju svojih grěhov. Tim načinom bude se pripetilo, da vaša děca dan na dan vekše naprědke vu věri, vu pobožnosti i vsakoj feli krěposti včinila, ter ovak k pravoj srěći šetuvala budu, pèrvić najmre k vrěmenitoj, zatim pako věkivečnoj. Vi ćete se pako poradi ovoga njihovoga naprědovanja napuniti s najobilnešem veseljem i sjediniti se nègda s njimi vu onoj věkivečnoj blaženosti. Amen.

Digitized by Google

II.

Draga děca!

Došlo je vre ono za vas željno i duhovnoga veselja puno vrěme, vu kojem vi draga děčica! pèrvi put prijela budete presvetu pričest. On dobri Jezuš ljubitelj nedužnosti, on Gospon i veliki Bog smožen vu jakosti svojoj dohadja k vam, stan si pripravlja pri vas i vu sèrcu vašem. Srěćen zaisto dan, kojega je naredil Gospon, radujte se vu njem i veselite se vu duhu. Ako něgda, predi kak bi bil tèrpel Jezuš, njega stanovniki Jeruzalema s velikim veseljem dočekali i sprovadjali, dapače halje svoje po putu, kuda je prehadjal, prestirali jesu, děca pako i mladež kitje tèrgala, put kinčila i velikim glasom vikala je: „Hosanna na visini, blagoslovljen, koj je došel vu imenu Gosponovom!“ ako velim Jeruzalemska děca ovak slavila i dičila su Odkupitelja, kojega još ni spoznala nisu, kak vnogo bolje nebudete vi děca kèrstjanska, njega slavila, koja znate, da k vam dojde On, koj je bil čekanje vsih narodov, i zveličenje čěloga světa. Kak nebi vi njemu kinčila put sèrca vašega s vugodnim cvětjem krěposti? kak nebi vi njemu pripravila čisto prebivališće duše vaše; kak nebi zdihavala „blagoslovljen, koj je došel vu imenu Gosponovom,“ kak se tèrsila nebi, da imate čist jezik, misel i volju povdanu Bogu, sèrce puno goruće ljubavi proti Bogu. — Došla ste vi danas sim vu ovu cirkvu, gdě sin božji prebiva vu svetom šakramentu, gdě nad vašom pobožnostjum i nedužnostjum veseliju se angeli i svetci

Digitized by Google

božji; došla ste vu najvekšem poslu vašega življenja, da najmre vu pèrvoj vašoj svetoj pričesti primete Jezuša pod krov tĕla svojega. Ovaj najsveteši čin ove vaše duhovne radosti želel sem ja, vaš duhovni pastir i biškup, takaj dĕlnikom i svĕdokom postati, ter dokončal sem ov kruh angelski sám vam poděliti. Kristuš naš odkupitelj na vĕkivečni spomenek kèrvnoga aldova, kojega je dovèršil na križu, na vĕkivečno znamenje svoje nepresežne ljubavi proti nam pri zadnjoj večeri, koju je imal s svojimi vučeniki, vzel je kruh vu svoje svete i prepoštovane ruke i podignuvši oči proti nebu, blagoslovil ga je i s božanskom krĕpostjum na pravo svoje tĕlo obèrnul; spodobnim načinom vzemši kelih s vinom, njega takaj blagoslovil i na svoju kèrv je obèrnul i dal za duhovnu hranu i napitek, ter zapovĕdal svojim vučenikom, da ovo takaj i oni potlam činiju na njegov spomenek. Od ovud dohadja draga dĕca! da redovniki kakti naměstniki Apoštolov kèrv i vino posvetjuju na tĕlo i kèrv Zveličitelja pri presvetom aldovu meše, ter zatim sámi vzimljeju i pravovĕrnim na vživanje podavaju. Ovu duhovnu hranu, najmre pravo i živo Kristuševo tĕlo i vi draga dĕca danas pèrvi put prijela budete pod peldom kruha. Nedvojim, da ste vu onih, koja su potrĕbna za vrĕdno prijemanje ovog najsvetešeg šakramenta, podvučena po roditeljih i navučiteljih; nedvojim, da pravo vĕrujete, ar prez vĕre nije moguće dopasti se Bogu; nedvojim, da vi, ako vam se je pripetilo, opravicu čistoće na svetom kèrstu zadobljenu pogèrditi s mišljenjem, govorenjem ali činjenjem, da ste, velim, očistila dušu vašu po svetoj spovĕdi i požalovanju za grĕhe, ar vi znate, s kakvom pripravom i s kolikom čednostjum pristupiti se mora k ovomu najsvetešemu šakramentu, pokehdob on, „koj nedostojno prijemlje tĕlo Kristuševo, sud si jede i pije nepreštimajući tĕlo Gosponovo.“

Spomenite se draga dĕca! danas iz nepresežne ljubavi božanskoga Odkupitelja, koju goji prama vam. Ne samo da

Digitized by Google

vam je Bog pušćal roditi se na ov svět, da vam je občuval življenje i zdravje, da vam je podělil neizbrojena dobročinstva, nego dapače za okrěpljenje duhovnoga življenja vašega onaj Jančec, koj odnimlje grěhe světa, daje vam za hranu svoje presveto tělo. Vi ljubite roditelje vaše, koji vas odhranjuju i za vas podnašaju tolike trude i skèrbi, i prav činite, ar zapověda Bog: poštuj otca i mater; vi ljubite i preštimavate navučitelje, i dobročinitelje svoje, i to prav činite, ar ste im dužna izkazati zahvalnost i poštenje: kak vre anda vnogo bolje ljubiti morate dragoga Odkupitelja vašega, koj samoga sebe vam predaje; kak nebi ljubili Boga, koj je sam vu sebi najljubljeneši, najzvèršeneši, najsveteši, najmogućneši i nam najmilosèrdneši; Boga, koj je vse stvoril za našu hasen, ptice vu zraku i ribe vu morju, tak vnogovèrstno cvètje i vugodne sáde, sunce, měsec i zvězde, koje nam světiju, Boga, koj za vašu pomoć zapovědal je angelom svojim, da vas čuvaju na vsih putih vaših; Boga, koj, ako mu věrna budete, ako budete pobožno živěla, samoga sebe daje za preveliku platju vu budućoj věkivečnosti.

Kaj vre ova tak velika ljubav Boga prama nam vsim skupa potrěbuje od vas draga děca? Potrěbuje, da ljubav ovu odvratjate s ljubavjum, da ljubite Boga iz céloga vašega sèrca. On pako istinski ljubi Boga, koj obdèržava zapovědi njegove. Zato anda napravite danas pravo i istinsko nakanjenje, da hoćete cělo vaše življenje ravnati poleg svetih zapovědih božjih i Bogu služiti, napravite nakanjenje, da želite popraviti vse falinge, pazljivo poslušati i věrno zvèršavati navuke i opomenke roditeljev vaših, da hoćete biti zažganeša vu vaših molitvah, vu cirkvi čedna, doma pokorna i tiha, vu školi pako i pri navuku marljiva i poslušna, da želite běžati zločeste prilike, i hmanj pajdaše, da želite vsigdar občuvati nedužnost i čistoću sèrca vašega, da kada viděli budete zločeste pelde pokvarenoga světa, spomenuti se hoćete iz današnjega obećanja vašega, spomenuti se takaj iz

Digitized by Google

mojih, vašega biškupa, rěčih i opomenkov, i da ovak vsigdar tèrsila se budete Bogu zahvalna, Bogu prijeta ostati. Ako vam se pako pripeti poleg člověčanske kèrhkoće faleti i zagrěšiti, taki prez štentanja šetujte k svetoj spovědi i pričesti, da ovak budete mogla očistiti dušu vašu, ter po pokori i poboljšanju nazad zadobiti milošću božju.

Od děteta onoga božanskoga Jezuša, koj se je rodil od prečiste děvice Marie, poveda sveto pismo, da je naprědoval vu dobi i milošći pri Bogu i ljudih. Nut srěćna budete vi deca, ako i vi budete ne samo vu dobi i lětah rasla, nego takaj naprědovala vu milošći pri Bogu i ljudih, to jest ako se tèrsila budete postati od lěta do lěta boljša, zvèršeneša i Bogu dragša, ako nebude samo raslo truplo těla, nego ako takaj sèrce i pamet postala bude jakša i zvèršeneša vu spoznanju pravoga dobra, vu navuku, krěposti, i obdèržavanju prepisov svete věre. Ov navuk kèrstjanski, kojega se sada vučite, ovi naputki i opomenki, koje sada vu mladoj dobi čujete, nisu samo potrěbni za dětinstvo i mladost vašu, nego za vsaku dobu, za cělo vaše življenje, ove anda nesměte nigdar odhititi, iz njih nigdar spozabiti se, nego s kim dohadjala budu zreleša lěta, s tim povekšati se mora pri vas navuk svete věre, i zvèršeneše postati obdèržavanje ovoga navuka. Dobri Jezuš, kojega danas prijela budete vu pèrvoj svetoj pričesti, zove vas k sebi ljubljeno: „pušćajte ove male k meni dojti, ar takovih je kraljestvo božje;“ posluhnite ovo blaženo zvanje, tèr zaufano pristupite k njemu. Opominja nas Jezuš po svetom Janušu, ostanite vu mojoj ljubavi; ostanite anda vsigdar s njim, ar se on danas želi sjediniti s vami, s sèrcem vašim, ostanite vsigdar vu ljubavi Odkupitelja, nigdar se od njega nerazdružite po grěhu, vsigdar se tèrsite ljubav svoju proti njemu zasvědočiti po dobrih činih, po obdèržavanju božje zapovědi. — Vidi vas Bog vsigdar, kaj dělate, čuje, kaj govorite, znano je njemu takaj ov hip vaše mišljenje i nakanjenje. — Srěćna

Digitized by Google

vi, ako si sada dokončate čuvati čistoću sèrca, hoditi po putu pravice, habati se zločestoće, Bogu vsigdar služiti kakti věrni i pobožni kèrstjeniki; srěćna vi, ako ovo obećanje pri pèrvoj svetoj pričesti pred Bogom včinjeno tèrsila se budete obdèržavati i spuniti do konca življenja vašega.

Zato Tebe prosimo o ljubljeni Otec nebeski! včini, da mi vsi skupa budemo mogli ovo obećanje nazad ponoviti, obdèržavati i pogubljenu morebit dětinsku nedužnost nazad zadobiti, včini ovu děcu vrědnu skrovnosti i milošće těla sina Tvojega, objači njihovo sèrce na dobro. — Vi Angeli čuvari branite, čuvajte děcu ovu, da nezabludiju niti na lěvo niti na desno, nego da budu mogla vsigdar naslědovati krěpost i hoditi po putu onom, koj pelja vu věkivečnu blaženost. Amen.

Digitized by Google

III.

Draga děčica!

Današnji dan je jeden zmed najznameniteših danov čeloga vašega življenja, dan, iz kojega se vsigdar, vu najvekšoj takaj starosti vašoj, ako vam Bog dopusti k takvoj dospěti, spomenuti budete morala; dan, kojega budete morala na pameti imati vu srěći i nesrěći, tak vu povoljnih, kak i vu suprotivnih okolnostih življenja vašega. Kajti najmre danas pèrvi put prispěla vam je srěća i milošća pristupiti k svetoj pričesti, to jest, prijeti presveti oltarski šakrament. Vu čem lastovito stoji ov šakrament? čula ste vu školah, niti nedvojim, da ste vu tom zadosta podvučena po kateketah i drugih navučiteljih i navučiteljicah. Čula ste, da vu oltarskom šakramentu zadèržava se pod peldom kruha i vina isti Zveličitelj naš Jezuš Kristuš, koj nije samo člověk, nego skupa i pravi Bog; on isti Jezuš Kristuš, koj je došel iz naručaja svojega nebeskoga otca na ov svět, koj je rodjen od blažene děvice Marie, mučen i razpet za nas, koj se je gore stal i nazad zastupil k istomu svojemu Otcu nebeskomu, na kojega desnici sědi i kraljuje na vse věke. Isti ov preljubljeni Zveličitelj naš nije bil zadovoljen, da nas je odkupil i oslobodil po dohodku i muki svojoj od věkivečnoga skvarenja, i da nam je donesel najsveteši navuk iz neba, nego je naredil više takaj šakramentov, da se mi po njih odvèrnemo od grěha, objačimo vu nedužnosti življenja, da tak laglje dospemo k věkivečnom kraljestvu. Med ovimi pak šakramenti nijeden nije

Digitized by Google

vekši, nijeden sveteši, kak on, ka kojemu vi danas pristupljujete, presveti oltarski šakrament. Hotěl je najmre isti božanski Zveličitelj naš vu ovom šakramentu nam ostaviti věkivečni spomenek muke svoje, hotěl je, da kolikogoder put zapazimo oltar, na kojem se čuva najsveteši šakrament, kolikogoder put poslušamo ali čteti vidimo mešu, pri kojoj biva isti oltarski šakrament, toliko put spomenemo se s najvekšom pobožnostjum iz tolikih i tak velikih muk i trapljenjih, koje je on za nas podnesel. Zatim hotěl je on ovim načinom još bolje pokazati nepresežnu svoju ljubav proti nam, da mi takaj njega ljubimo, i njemu se zahvalne izkažemo Zaista nijednim drugim načinom nebi nam bil mogel bolje očitovati neizměrnu svoju ljubav naš Zveličitelj, nego, kada je hotěl s nami ostati vu oltarskom šakramentu, dapače hotěl je, da njega samoga pod krov našega těla prijeti moremo pod peldom kruha i vina. Ar kaj nam je mogel više včiniti, i kakva je ovo morala biti ljubav, koja ga je na to genula? Nego i kakvo bi moralo biti sèrce naše, kak tvèrdo, nečověčno, ako mi njega, koj nas ljubi na toliko, nebi povratno ljubili, nebi se tèrsili zahvalne se svakako izkazati? Ako pak znati želite način draga děčica! kak najbolje posvědočiti morete ovu vašu zahvalnost proti Zveličitelju? pèrvi je, da rečete vu sèrcu vašem: o ljubljeni Zveličitelj! spoznavam Tvoju neizměrnu dobrotu, Ti dohadjaš k meni, koj si Gospon neba i zemlje, Ti mi hoćeš dati nebesku hranu, i angelski kruh za vživanje, to jest samoga sebe, kruh živi, koj je iz neba došel; ufajuć se vu neizměrnu Tvoju milosèrdnost, nut pristupljujem pèrviput vu mojem življenju k Tebi, betežen k vračitelju, gladen i zědjen k zdencu življenja, siromak k kralju neba, sluga k gosponu, stvorenje k stvoritelju. Zatim pako morate ponoviti žalost zaradi grěhov vaših, koje ste, kak nedvojim, dostojno izpovědala; morate se istinski žaluvati vu sèrcih vaših, da premda mladi i dojdući komaj k vživanju razuma, ipak ste vre zagrěšili i takva včinili, koja su nepovoljna vašemu Zve-

Digitized by Google

ličitelju; morate si čvèrsto napèrvopostaviti, da ćete od sada, i čez céli tečaj vašega življenja, sačuvati se vu angelskoj čistoći življenja i nedužnosti, da ćete běžati vsaku priliku grěha i vumrěti rajši, kak Boga neizměrno dobroga i najljubljenešega vašega Zveličitelja zbantuvati s kakvimgoder, najmre pako velikim, to jest smèrtnim grěhom; nego da kruto želite i hoćete činiti vsigdar ono, koja je on zapovědal, i koja su njemu dopadna, da se hoćete pokorne izkazati roditeljem i navučiteljem vašim, koji neželiju nikaj drugo, kak da postanete nègda dobri i srěćni ljudi; pokornost takova včini vas ponizne, čedne, pobožne, včini vas Bogu i ljudem prijete. Zadnjič ako se zahvalne izkazati hoćete za toliku ljubav vašemu Zveličitelju, morate od sada gusteše pristupiti k presvetomu ovomu oltarskomu šakramentu, niti nesměte naslědovati pelde mlačnih onih kèršćenikov, koji komaj jeden ali dvaput čez lěto prijemlju šakrament pokore i pričesti. Ljudi takvi dragi moji! neskazuju se zahvalne svojemu Zveličitelju, dapače za nemar dèržiju i zametavaju ponudjenu sebi toliku milošću; ar da ju nebi zametavali, gusteše bi se tèrsili nju upotrěbiti. Ove vi najte naslědovati draga děčica, nego kolikogoder put ćutila budete i koliko obtèršeno vaše dušno spoznanje, ali ako opazite, da se pomenjšava ljubav Zveličitelja i ohladjuje vu vaših sèrcih, ali ako kakva žalost obide vaše duše, pristupite, osobito vekše svetečne po materi Cirkvi na to odredjene dane, k ovomu angelskomu stolu, po kojega vživanju poděljuje se duhovna milošća, popravlja se zgubljena krěpost vu duši, i povratja se lěpota njezina po grěhu zatepena, popravljaju se falinge, stežu se zločesta nagnjenja, nadvladaju seali pomenjšavaju se skušavanja, vléva se vekša milošća, povekšava se krěpost začeta, a povekšana se dovèršuje.

S ovimi načini pokažete dragi moji da niste nezahvalni vašemu Zveličitelju i Odkupitelju, koj vas na toliko ljubi, koj vas je nadělil s tolikimi dobri vre od vašega narodjenja, koj i današnji dan, dapače sám dostojal je pod peldom

Digitized by Google

kruha i vina k vam dojti, da vas sa sobom tim bolje sjedini. Ovak budete dobra i ljubljena děca, ovak včinite veselje vašim roditeljem, navučiteljem i dobročiniteljem, budete dobri nègda gradjani, srěćni na ovom světu, i ako bi vas takaj postigle suprotivšćine na ovom světu, budete stanovito srěćni nègda vu onoj věkivečnosti, na koju ste stvorjeni i odlučeni.

Predi, neg' pristupim k obslužavanju istoga presvetoga aldova meše, nemogu prepustiti, da nebi několiko rěčih pregovoril k vam, ove děce roditelji, rodjaki, obskèrbitelji! Dobro vi znate dragi moji! na koliko ova nejaka mladež visi od vust vaših, od podvučavanja, od dèržanja i pelde vaše. Koji su zmed vas bili tak srěćni, da su dobro i prav kèrstjanske imali roditelje; znadu, koliko je vu njih, kakti maloj jošće děci, zbudilo ćutjenje, kada su viděli otca ali mater zdigati oči proti nebu, pobožno prijemati svete šakramente, ali zvèršavati druga pobožna děla; spominjate se vi, kak veliki upliv imali su vu nježna onda sèrca vaša opomenki i nagovaranje pobožne vaše matere, s kojimi vas je zbudjavala na běžanje zla, na božji strah, na čistoću življenja, poniznost, pokornost i druge krěposti. Previdite vi takaj, ali barem morete previděti, da ves posel vu cirkvi i školah, koji směra na kèrstjansku krěpost vaše děce, nemore doprinesti željni sád, ako mu neodgovara domaće odhranjenje; dapače ne redko zabadava su i prez koristi ostaju vsi trudi i tèrsenja redovnikov i navučiteljev, ako doma dèržanje mlahave děce kvariju hmanj spomenki i zločeste pelde. Zato nagovarjam vas, dapače prosim vu ljubavi Kristuša Jezuša, da se tèrsite vu pameti i sèrcu ove děce, koja još sada kakti mehek vojsk prijimlju vsako vtisnutje, začuvati klicu svakoga dobra, ter vu njih zasaditi ćut prave pobožnosti prama Bogu, istinske ljubavi prama bližnjemu, čistoće, čednosti, poniznosti i ostalih krěpostih, niti im nigdar nedajte spačku s rěčjum ali kakvim činom. Vidite dragi moji! vu kakva smo vrěmena dospěli, nečtejemo samo i nečujemo svakojačke

Digitized by Google

nesrěćne dogadjaje pri stranjskih narodih, nego zadovoljno ćutimo i sámi svaki dan, kak blaženi on pèrveših vrěmen mir i sloga, ona medjusobna i bratinska ljubav med ljudmi prepada i prestaje vse bolje i bolje; kak še sva měšaju s nemiri, medjusobnimi napastovanji i mèržnjami; kak se povekšava siromaštvo dan na dan bolje, i vekša težkoća nastaje tak za gradjane, kak za seljake i svaku drugu vèrst ljudih gledeć potrěbne pomoći i srědstvah poštenoga življenja. Vre ova samo, da nespomenem strahovito prelěvanje člověčanske kèrvi, pogore, prevaljenja prestoljah i druge okrutnosti svake fele, zadovoljno pokažuju, da člověčansko pokolenje s velikimi koraki stupa vu razpadnutje, šetuje vu propast nesrěće. Vnogi napèrvodonašaju razne zroke ove nesrěće, i razlučne iziskavaju proti njoj lěke i pomoći. Nego věrujte drage duše kèrstjanske! najosebujneši i jedini skoro je zrok svih ovih nevoljah, da ljudi sve više odhitavaju věru, sve više odstupljuju od Boga, od nedužnosti i čistoće kèrstjanskoga življenja, sve više zapušćaju prijemanje svetih šakramentov, ovih najmre najmoćniih srědstvah, koja najdobrotivneši naš Zveličitelj je naredil za začuvati vu nami duhovno življenje i kèrstjansku zvèršenost. Zabadava si ljudi budu tèrli glavu s popisavanjem novih zakonikov, s izradjenjem novih ustavov, ako se nepovèrneju k Jezušu Zveličitelju, k zdencu sve mudrosti i srěće. Ako navlastito malahna mladež nebude odhranjivana vu božjem strahu i nedužnosti življenja, ako joj nebude duboko vu sèrca zasadjena ljubav proti Bogu i najljubljenešemu našemu Zveličitelju; ako objačena nebude na putu kèrstjanske zvèršenosti po gustom vživanju svetih šakramentov, i osebujno ovoga med svimi najsvetešega oltarskoga šakramenta, nigdar mi boljša nećemo viděti vrěmena, nego dapače bojat se imamo sve gorših i gorših, i tam najzadnjič dojdemo, da se bude skoro bolje vidělo življenje vu šumah, med divjom živinom, nego li vu pajdaštvu ljudih. Vuči nas to izkustvo svih vrěmen i městah;

Digitized by Google

onda samo i ondě kraljuval je željni mir, medjusobna ljubav i prava srěća, kada i gdě je cvela věra kèrstjanska i presveti naš katolički věrozakon vu pameti i sèrcih ljudih; gděgoder je pako ovaj ohladel, ali čisto odstupil, pomenjšana je takaj ali čisto skončana prava srěća ljudih. Nemorem vas anda zadovoljno nagovarjati i prosit dragi moji! da si k sèrcu vzemete pobožno i bogabojeće odhranjenje děce vaše, da čuvate njihovu nedužnost, da se tèrsite s opomenki, nagovarjanji, ter najviše s vašimi peldami gojiti vu njih duh pobožnosti; k ovoj pako svèrhi doprinese najviše to, ako vi sámi s děcom vašom gustokrat prijemali budete šakrament pokore i presvete pričesti. Ovi sveti šakramenti povekšali budu vu vami istimi věru ufanje i ljubav; branili vas budu vu neizbrojenih ovih, koje na nas navaljuju od vsih stran, nevoljah i pogibeljih, poděliju vam jakost za obladati ova tolika i tak pogibeljna skušavanja; napuniju sèrca vaša s duhovnom radostjum i s onim, kojega nemore svět dati, mirom; daleko odtiraju sve mèržnje i svadje, zadnjič i pak nazad dopeljaju srěćneša vrěmena.

Sada draga děca! počme se ono najsveteše otajstvo, po kojem svoje došestje k vam pripravlja najdobrotivneši Zveličitelj. Priberite skupa svu vašu pazljivost, mislite na samoga njega, k njemu samomu zdihavajte, njemu sámomu aldujte sèrce, dušu, sve čine i cělo vaše buduće življenje. Amen.

Digitized by Google

IV.

Draga déca!

Med onimi vnogimi dobročinstvi, koja je nam ljudem izkazal Zveličitelj naš Jezuš Kristuš, nije skoro nijedno veće, kak naredjenje oltarskoga šakramenta. Najmre ov isti najmilostivnii naš Zveličitelj ljubil je na toliko nas ljude, da, potlamkak nas je s najžuhčiom svojom mukom i smèrtjum odkupil od věkivečnoga skvarenja, hotěl je pod peldom kruha i vina svigdar s nami ostati. A to je zaisto za nas najveće dobročinstvo; ar se moremo svaki čas, u svih potrěbočah i nevoljah naših k njemu, koj je nazočen vu presvetom oltarskom šakramentu, vteći, dapače moremo ga pod peldom kruha i vina pod krov našega těla prijeti. I ako to s dostojnim pripravljanjem i pobožnostjum činimo, podaje nam svoju milošću, da sva skušavanja na grěh srěćno obladati, nedužno življenje, kak je njemu dopadno, sprevadjati, i vu krěposti svigdar veći naprědek činiti moremo.

Vi danas, draga děčica! pristupljujete pèrviput k prijemanju ovoga svetoga šakramenta. O kolika je ovo za vas milošća, kolika dika, kolika srěća! Da bi vas koj veliki gospon, ili isti kralj, tak kak ste mala, pozval k svojemu stolu, dèržala bi se zaisto za kruto srěćnu; svako izmed vas bi opralo i očistilo tělo svoje, obleklo bi najbolju opravicu, i nakinčilo bi se, koliko bi moglo, s cvětjem, ter bi se tèrsilo onomu velikomu gosponu, ili kralju, za ovo si skazano poštenje svakim mogućim načinom počitanje i zahvalnost svoju očitovati. Sada pako ne kakov zemeljski gospon, nego Gospon neba

Digitized by Google

i zemlje, koj je sva stvoril i vu kojega prispodobi svi kralji nisu drugo, nego prašek zemlje, puštja vas, dapače zove k svojemu stolu. Niti vam nepredstavlja kakove god proste jestvine, s kojimi se tělo hrani, nego najplemeniteši onaj kruh, s kojim se duša čudnovito okrěpljuje, podaje sebe samoga, koj je pravi Bog i člověk, po kojem su sva stvorena, koj nas je odkupil, i koj sědi na desnici otca Boga svamogućega. S kakovim anda dostojanstvom, s kakovim strahom i pobožnostju morate pristupiti k ovomu tak izvišenomu gostjenju? Kak skèrbljivo morate prati i čistiti duše vaše, to jest morate najmarljivie izpitavati savěsti vaše, da zeznate, s kojimi ste osebito grěhi zbantovali Boga; morate se istinski žalovati, da akoprem jošće mala, vendar ste već vnogovèrstno zbantovala najmilostiviega Stvoritelja i Zveličitelja vašega. Nadalje morate obleći dušu vašu s najlěpšimi bělimi opravami, to jest priskèrbiti si nedužno i najčistie dušno spoznanje. Morate nakinčiti s cvětjem istu dušu vašu, to jest morate se svakako tèrsiti, da budete poslušna, pobožna, čedna, ponizna, i s drugimi krěpostmi, koje su kakti toliko cvětov duše, nekinčena. Zadnjič morate vu svojem sèrcu zbuditi najveću zahvalnost prama istomu vašemu Zveličitelju, njega ljubiti vèrhu svega, i čvèrsto si napèrvo vzeti, da ćete rajši vumrěti, kak tak milostivnoga, svetoga i milosèrdnoga gospona s kakvim grěhom zbantovati.

Znate iz katekismusa draga děca! da je po iztočnom grěhu tak pokvarena člověčanska volja, da svigdar bolje ona želi, koja su zločesta i Bogu nepovoljna, kak ona, koja su dobra i Bogu draga; znate, da se ista děca s većinom rajši igraju, kak vučiju, rajši tam ideju, gdě se mogu zabavljati, kak vu cèrkvu ili školu; znate, kak takaj mali postaju lahko jalni drugoj děci, ako je navučitelj bolje ljubi, ali ako imaju lěpše oprave kak oni; spažujete, kak se lahko razsèrdiju na druge, kak lahko druge bantuju, ili od drugih zlo govoriju. I ako vam Bog nebude dal milošću, da ovu zločestu

Digitized by Google

volju obladate, nigdar nebudete dobri ljudi i pobožni kèrstjeniki, nego budete propadala vu svakojačke grěhe, i na koncu postanete zločesta i nesrěćna. Ovu pak milošću podaje vam osobito presveti oltarski šakrament, kajti on zadèržava vu sebi Zveličitelja našega Jezuša Kristuša, koj je najsvetii i najmilostivii, koj nikaj bolje nemèrzi kak grěh, nikaj bolje neželi, kak da budu ljudi pobožni obdèržavajući božje i cèrkvene zapovědi, dapače da svigdar bolji i tak srěćnii postaneju. Zato je najbolje potrěbno, da ovu vašu pèrvu svetu pričest s dostojnom pripravom, sa svom čednostjum svèršite, i takaj vu buduće, kada veći budete, gusto, ili barem svakoga većega svetka s istom pobožnostjum predi k spovědi, zatim k prijemanju presvetoga oltarskoga šakramenta pristupite. Ako ovaj moj tolnač naslědovala budete, neprepadnete nigdar vu veće grěhe, koji su već tolike ljude na ovom i na drugom světu nesrěćne včinili, nego dapače svigdar pobožnia, bolja, i srěćnia postanete.

Vnoga budete vi, draga děca! čula i viděla, koja su zločesta, s čim se Bog bantuje, a duša i savěst oskvèrnjuje, dapače čim postanete veća i staria, tim više budete svašta čula i viděla, koja vas budu lahko spačiti mogla, ako s Bogom i Zveličiteljem vašim nebudete sjedinjena. Ako pak po gustiem i pobožnom pričeštjanju Gospon Ježuš Kristuš, najljubljenii naš Zveličitelj bude stanoval vu sèrcu vašem, onda se takaj ovim zločestim peldam, i kakvimgod skušavanjam srěćno suprotstavite. Tak na priliku, ako budete viděla zločestu děcu, koja ne samo nisu pokorna roditeljem i navučiteljem svojim, nego se proti njim neposlušne skažuju, hoćete se spomenuti, da Zveličitelj naš, koj se je pod peldom kruha dostojal k vam dojti, nije samo otcu svojemu nebeskomu bil pokoren do smèrti, nego je i svojim zemeljskim roditeljem, dokle je jošće mal bil, skažuval svu poslušnost i pokornost; da anda takvu nezahvalnost prama roditeljem i drugim dobročiniteljem nemore drugač, nego njemu najviše supro-

Digitized by Google

tivna i nepriatna biti. Ako budete viděla ljude, koji niti vu jutro, niti pred, niti po jelu, niti na večer nemoliju, vu cèrkvi se spomenkuju i nečedno zadèržavaju, budete si mislila: ove ja naslědovati neću, kajti znam, da sva, kojagod imam, imam jedino od Gospodina Boga stvoritelja moga, i da se zato njemu moram vklanjati, njemu služiti, njemu hvaliti za sva meni izkazana dobročinstva; to je včinil i včiniti zapovědal najdobrotivnii moj Zvelićitelj, koj se vu oltarskom šakramentu zato meni podaje, da me občuva od takove nepobožnosti. Nadalje čula budete i to neredko kletve, blaznosti, hmanj govorenja, nego ako gustie i to pobožnie prijemala budete presveti oltarski šakrament, ova ne samo nećete naslědovati, nego s grozom od takovih odvèrnnuli budete oči i vuha vaša i rekli sami sobom: o kak bi ja mogel moj jezik, kojega mi je stvoritelj podělil zato, da spominam njegova dobročinstva i pěvam njegovu hvalu, obratjati proti istomu mojemu najvećemu dobročinitelju? proti Gosponu neba i zemlje, koj bi me mogel s jednom rěčjum uništiti, dapače na věkivečne kaštige obsuditi? kak bi ja mogel preklinjati, zlogovoriti, ali vzimati poštenje bližnjemu mojemu, kojega mi je Zveličitelj zapovědal ljubiti kakti samoga sebe, i za kojega je on sva najgorja, istu takaj smèrt križa podnesel? Čula i viděla budete draga děca! takaj takova, koja su sramežljivosti i čistoći suprotivna; nadojdete možebit na takove pokvarene mladiće, koji vas budu hotěli zapeljati vu grozne mèrzote: ako budete gustie primala svetu pričest, ova će vas občuvati od takove propasti, koja je škodljivia od svake kuge; ar med sobom govorila budete: nemogu ja včiniti takove mèrzote, ka kojemu se dostoja najdobrotivnii Zveličitelj tolikoput dojti, on, koj je zvirališće sve čistoće, koj nikaj više neodurjava, kak takove nesramnosti; on je sám rekel, da su těla naša prebivališća duha svetoga, kak bi anda ja mogel kaj takvoga včiniti, čim bi se tělo i duša moja preobèrnula vu stan duha nečistoga? Tak takaj vu ostalih stvarih, ako marljivo i pobožno budete pri-

Digitized by Google

jemali šakramente pokore i pričesti, dati će vam isti ljubljeni Zveličitelj milošću, da se srěćno suprotstavite svim zločestim peldam i skušavanjam, i obstojite vu nedužnosti življenja, vu strahu božjem, vu svakoj krěposti i zvèršenosti kèrstjanskoj.

Ova spadaju takaj na vas roditelji i rodjaki ove děce! na vas sve, kojih način življenja mladež pred očima ima. Jaj vam, ako s rěčmi ili čini budete na spačku ovim malim, koje je preljubljeni naš Zveličitelj po prijemanju presvetoga svojega těla vzel za vlastitost svoju, i koji ovaj čas s veseljem angelov posvetjuju nedužnost stvoritelju svojemu. Jaj, velim, vam, ako oni s vašimi zločestimi peldami od puta krěposti odvèrnjeni, i na put skvarenja budu dopeljani, jaj! ako oni nègda po tom nesrěćni včinjeni, město blagoslova, hitali budu prokletstvo na vaš spomenek. Znate, kak se lahko spači neprevidljiva pamet mladeži, kak su za spačke prikladna sèrca njezina; znate, da kakgoder višeput mala iskrica zrokuje veliki požar, tak se gdagda s jednom nepremišljenom rěčjum hiti sěme pokvarenosti vu sèrce mladenca ili děvojke, koje se težko kada više izkoreniti more, dapače najškodljivii plod pogrěškah donaša. Sve se skoro tuži, da je sadašnja mladež razvuzdana, prevzetna, gizdava, na sve hmanjice i nepobožnosti sklona. Nego jeli se je tomu čuditi, buduć od svake strane tolika vidi, tolika čuje, koja su nepobožna i mèrzka; suprotivno pako ima malo izgledov pobožnosti, poniznosti, čistoće i straha božjega? Ali jeli more gdo dvojiti, da su se već od one dobe, kad smo mi starii svoju mladost sprovadjali, vu tom pogledu vrěmena kruto jako preměnila? Jeli nije za naše vrěme bila pèrva skèrb roditeljev, da děcu svoju podvučiju, kak moliti, kak Bogu svojemu stvoritelju služiti i klanjati se moraju? jeli se nije pri svakoj priliki zasadjivala vu pamet malih věra vu Jezuša Kristuša Zveličitelja člověčanskoga pokolěnja? jeli se nije skèrbilo, da ovi jutèrnje i druge od cèrkve prepisane molitve pristojno zvèr-

Digitized by Google

šavaju, svetu mašu pobožno polušaju, stanovito vrěme svete šakramente pokore i pričesti dostojno prijemlju? jeli im se nije svakom prilikom preporučala i vu sèrce zasadjivala pokornost, poniznost, dobrotivnost prama siromakom, i sve ostale krěposti? jeli se nije sva skèrb na to obraćala, da se pred děcom nikaj nereče, nikaj nevčini, kaj bi ju kakvimgod načinom na grěh zbuditi moglo, i jeli se nisu, kaj je najpoglavitie, isti roditelji i starii tèrsili, da s lastovitom peldom življenja svojoj děci vu svakoj krěposti, čistoći i pobožnosti světe, i po putu dobrom vode? Kak se pako sada ima ova stvar? Vnogo bi mogel ovdě reći i napèrvo donesti, nego neću nedužnost ove svetečnosti uvredjivati s napominjanjem tak žalostnih stvarih, neću pazljivost i misel ovih na pobožnost pripravnih malih na to obraćati. To vam samo sěgurno velim, dragi moji! da mi nigdar srěćnih vrěmenah, nigdar stalnoga mira, nigdar prave srěće imati nećemo, ako se naša mladež nepovèrne k něgdašnjoj nedužnosti življenja, i koja je ove temelj, k neoskrunjenoj věri vu Bogn i k poslušnosti cèrkve. K ovoj se pak nebude mogla nazad dopeljati, dokle bude od svikud viděla zločeste pelde, dokle roditelji poglavitu skèrb nebudu imali vu tom, da děca njihova budu oduševljena pravom i živom věrom. Sami lahko previdite, da sve navučanje vu cèrkvi i školi nemore vnogo hasniti, ako děca doma snprotivne pelde čuju i vidiju. Izvan toga su svi ljudi, kak sem već predi napomenul, tim više pako mladež vnogo više nagnjena onim, koja su tělu i ćutljivosti vugodna, kak onim, koja služiju krěposti, i rajši naslěduju ona, koja vidiju da drugi, osobito roditelji činiju, kak ona, koja čuju, i koja im se rěčmi predlažeju. Opominjam vas anda dragi kèrstjeniki! i prosim kak najbolje morem, nemojte činiti nesrěćnu děcu vašu i s njom domovinu vašu, koje buduća srěća od narastajuće mladeži zavisi; nemojte činiti nesrěćne same sebe, koji se od ne-

Digitized by Google

pobožnih sinov i kćerih vaših nemorete ničemu drugomu nadati, nego nezahvalnosti, tugi i najvećoj žalosti sèrca.

Sada ja, draga děca! počmem aldov svete maše, koga takaj za vas prikazal, i prosil budem svamogućega Boga, da vam poděli svoju milošću, po kojoj budete ovu vašu pèrvu pričest vrědno zvèršiti mogla, da vam uljě ljubav vu sèrca vaša, da nigdar neprepusti, da bi se iz tolike njegove milosti spozabila, da nigdar nedopusti, da bi odstupila od nedužnosti i prepala vu nepobožnost. I vi takaj zberite skupa svu pazljivost vašu, niti sada nemislite na druge stvari, kak na Boga i Zveličitelja vašega Jezuša Kristuša i neizměrnu njegovu prama vam ljubav, posvetite njemu sèrca vaša, davajte mu hvalu za sva dobročinstva, koja vam je do sada izkazal, osobito pako, da se je dostojal sám k vam dojti vu ovom najizvišeniem oltarskom šakramentu; prosite ga, da vas primi pod svoju obrambu, oslobodi od svih pogibeljih, od svakoga zla, osobito pako od grěha, koj je zlo najveće, kajti otimlje življenje duše, nju razlučuje od svojega najdobrotivniega Zveličitelja, i vnogovèrstnu nesrěću doprinaša. Kada pak dojde hip za prijemanje presvete hoštie, pristupite moleći s pobožno sklopljenimi pred pèrsami rukami, zatim primite dostojno šakrament na jezik, naklonite gliboko glavu, i pèrsa udarajuć recite vu sèrcu svome: o Gospone! neizměrna je dobrota Tvoja; zaisto nisem vrěden, da stupiš pod krov mojega těla; i kaj Ti budem povèrnul za toliku milošću? Siromak sem i neimam nikaj, kaj bi Ti mogel dati izvan ljubavi moje. Tebi anda naj bude posvetjeno sèrce moje i cělo življenje moje! Za tak prijetom svetom hoštiom odstupite, nego se taki pak hitite na koléna, i molitve, koje se po pričesti prepisuju vu molitvenoj knjižici, pobožno i marljivo zvèršite, a potlam vu redu i tihoći odidite domom, i cěli ovaj dan zdèržavajte se od svih zdèrkavanjah i igrah, nego rajši čtejte pobožne knjige, i predi kak ležete, opet

Digitized by Google

dajte zažganu hvalu Bogu i Zveličitelju vašemu, ter ponovite dobro nakanjenje za vaše cělo življenje. Ako ovo danas, ako gustie čez lěto, osobito na veće svetke činili budete, stanovati će dobri Jezuš vu sèrcih vaših, on će vas batriveti vu suprotivšćinah vaših, on će vas čuvati na svih putih vaših, iste smèrti bojali se nebudete, i kad zadnjič budete pozvani na drugi svět, isti ovaj vaš najmilostivnii Zveličitelj bude vas prijel vu otčinski svoj naručaj; a da se to dogodi, istinskim sèrcem i otčinskom ljubavjum vam želim. Amen.

Digitized by Google

Pogrěške tiska.

Město	na	strani,	rědku	čitaj.
oklanjali	„	13	12	klanjali
izvisavanja	„	17	27	izvišavanja
Ti razsèrdjenoj	„	23	19	Ti si razsèrdjenoj
jeli bludnost	„	29	30	jeli ga bludnost
ljudi	„	36	1	ljude
lěpo	„	36	15	lěpa
ka-	„	37	28	kaj
svedočaustra	„	38	33	svedočanstva
dokaivanjih	„	43	22	dokazivanjih
šedi	„	54	14	sědi
stimanja	„	66	30	otimanja
življenje	„	69	15	življenja
pakazal	„	83	14	pokazanja
kad da	„	88	33	kak da
opraljajuću	„	98	10	opravljajuću
spatitelj	„	90	9	spasitelj
veogo	„	111	13	vnogo
sovojim	„	113	19	svojim
Tebi	„	115	11	Tebe
spoznali	„	128	27	spoznati
nespreetn	„	139	34	nespretne
obećaju	„	152	22	obeća
gorljvosti	„	162	15	gorljivosti
duhovne	„	193	10	duhovno
božaskomu	„	199	33	božanskomu
glada, betegov	„	204	19	glad, betege
dodaočinstvu	„	222	32	dobročinstvu
nade	„	225	21	naše
de gdě	„	235	27	da ondě
čudorednost	„	249	28	ćudorednost
zamaljskog	„	251	28	zemaljskog
čudorednog	„	260	33	ćudorednog
su	„	262	27	vu
kokgoder	„	263	9	kakgoder
maladost	„	272	16	mladost
stèrstmoglavila	„	276	8	stèrmoglavila
krěpost	„	283	15	krěpostju
svakoj	„	285	10	svakog
oprošćenje	„	386	6	oprošćenja
sponaju	„	308	5	spoznaju
čeli	„	311	12	cěli
njihovo	„	332	24	njihove
dobro	„	358	12	dobre
odvèrnnuli	„	364	13	odvèrnuli
Bogn	„	366	18	Bogu

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Österreichische Nationalbibliothek
+Z155151300

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

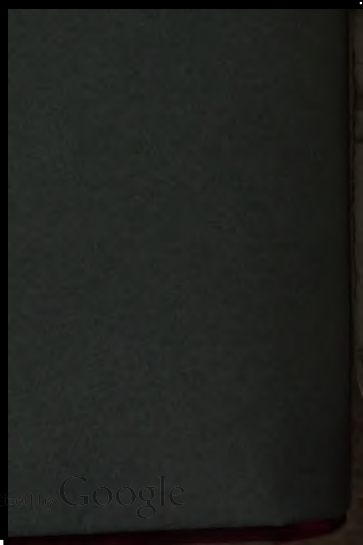
Digitized by Google